

Speciální část

CERAMBYCIDAE

PRIONINAE

ERGATES Audinet-Serville, 1832

Ergates faber (Linnaeus, 1767)

ssp. faber (Linnaeus, 1767)

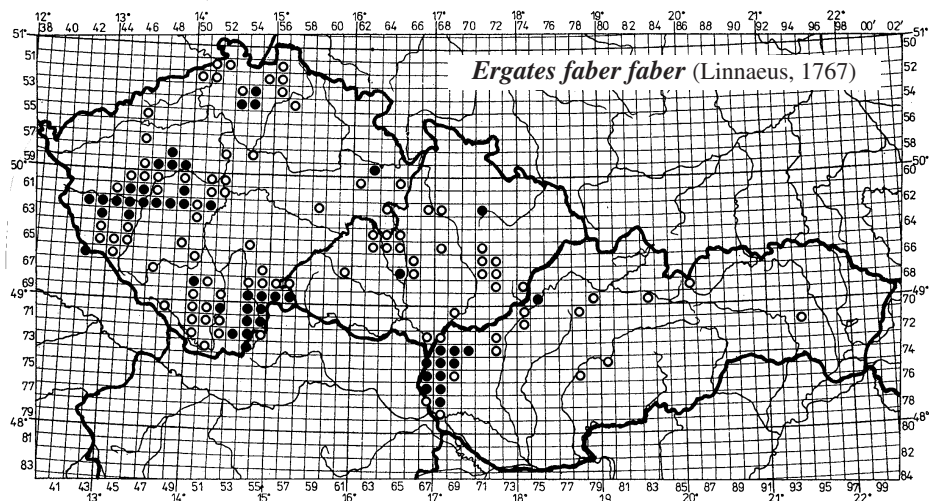
Tesařík zavalitý - fuzáč zavalitý

Česká republika. Vzácný druh, velmi rychle mizící z naší přírody. Vyskytuje se dosud zejména v jižních a západních Čechách, ve východní části Čech je výskyt velmi řídký a lokální. Z Moravy jsou známy převážně jen starší nálezy, hlavně ze střední části.

B: Českomoravská vysočina (?) (Volák) [HKR]; **Děčín Maxičky** (5151) (Kudla) [+Táborský 1986]; 29.7.1954 (Strejček J.) [*Bojčuk]; 29.7.1954 (Strejček J.); **Česká Kamenice** (5152) 1952 (Macháček) [HKR]; **Jizerské hory** (5156) (Michel) [+Michel 1911]; **Děčín a Sněžník** (5250-51) 19.7.1951 (Černý Z.); 8.1952 (Mikulecký) [+Pižl 1979]; (Pospíšil) [c.Sláma]; 8.1948 (Pospíšil) [c.Sláma]; 8.1948 (Pospíšil) [c.Kybal]; 29.7.1953 (Pospíšil K.) [*Pícek]; **Ještěd** (5255) (Michel) [+Michel 1911]; **Liberec** (5256) (Michel) [+Michel 1909]; **Polomené hory** (5353) (Kral) [+H]; **Mimoň** (5354) (Mikvas) [*Krása, ČLP]; 7.1949 (Podaný Č.) [*Čtvrtečka]; **Sychrov** (5356) (Roubal) [NMB]; **Doksy** (5453) 5.9.1976 (Honců); **Okna** (5453) (Mikvas) [ČLP]; **Staré Splavy** (5453) 21.7.1987 (Trmal A.); **Bezděz** (5454) [NMP]; 6.1955 (Brejcha) [BRN]; 7.1950 (Mikvas) [ČLP]; **Břehyně** (5454) 6.8.1981 (Všetečka) [*Odvárka]; **Doksy** (5454) 8.1990 (Kašpar) [*Říha]; **Polomené hory** (5454) (Buchberg) [+H]; (Kral) [+Kral 1915]; **Hrubá Skála** (5457) (Fabich) [NMP]; **Chomutov** (5546) [c.Kratochvíl]; (Krásenský) [*Odvárka]; (Lorenc J.); **Podbořany** (5746) (Roubal) [NMB]; **Rakovník** (58-5948) 7.1918 [*Čermák]; 8.1977 (Odvárka O.); 7.1914 (Procházka) [c.Sláma]; 7.1983 (Zeman V.) [*Mihal V.]; **Praha Dejvice** (5852) 20.7.1942 (Komárek J.) [c.Sláma]; **Praha Stromovka** (5852) 13.5.1914, 26.6.1917 (Zoufal) [NMP]; **Praha Troja** (5852) 12.8.1937 (Podaný Č.) [NMB]; **Čelákovice Jiřina** (5854) (Wadas) [NMP, HLU]; **Stará Boleslav** (5854) 30.8.1958 (Černý Z.); **Tis** (5946) (Šmelhaus) [+H]; **Zihle Velečín** (5946) 2.8.1967 (Týr V.); **Čistá** (5947) (?) [NMP]; **Šanov** (5947) 32.8.1981 (Moravec J.); **Městečko** (5949) 12.8.1907 [NMP]; **Nižbor** (5949) (Odvárka); **Choceň** (5963) 1960 (Laibner) [*Sobota]; **Hodovíz** (6045) 26.7.1949 (Maidl) [NMB]; **Korýtko** (6045) (Maidl) [NMB]; **Manětín** (6045) 10.7.1949, 27.7.1949 (Brožík J.) [c.Sláma]; (Věženský) [+H]; **Plasy** (5946) [NMP]; **Liblín** (6047) 1914 [NMP]; **Hředle** (6049) (Proschek) [NMP]; **Nová Huť** (6049) 18.7.1920 [NMP]; **Karlštejn** (6051) (Heyrovský) [+H]; **Jílové** (6052) [+H]; **Nová Ves u Chocně** (6062) 10.7.1940 (Šimek E.) [*Poláček]; **Vysoké Mýto** (6062) (Šimek) [*Sobota]; **Lanskroun** (6065) 18.8.1925 (Halde) [LIT]; **Lomnička** u Cebiv (6144) (Teřál I.); **Chotíkov** (6145) 1990 (Suchý J.); **Chotíkov okolí** (6145) [+Suchý 1990]; **Kůstí** (6145) 1986 (Teřál I.); **Horní Bříza** (6146) 1.8.1975 (Hájek) [*Benedikt]; **Roudnice u Rokycan** (6147) 6.9.1938 (Krchov) [*Říha]; **Brdy Felbabka** (6149) 25.8.1978 (Hron); **Mníšek p.Brdy** (6151) (Kavan) [NMP]; **Revnice** (60-6151) 25.7.1920 [*Říha]; 14.8.1921 (Skřivan V.) [*Pícek]; 8.1930 (Prokš K.) [c.Sláma]; (Táborský) [*Čtvrtečka]; 12.7.1915 [NMP]; 1910 (Pohnert) [NMP]; 15.8.1906 (Prokš) [BAR]; **Čisovice** (6152) 1871 [NMP]; **Bor u Tachova** (6242) (König) [c.Kybal]; **Výrov u Benešovic** (6243) 7.1978 (Doležal S.); **Nový Dvůr** (6244) (Teřál I.); **Stříbro** (6244) (Heyrovský) [NMP]; **Chotíkov** (6245) 23.8.1984 (Berkovec J.); [*Mlejnek]; 8.1984 (Benedikt V.); 18.7.1984 (Doležal S.); **Nýřany** (6245) (Roubal) [NMB]; **Plzeň** (6246) (Kamenský) [NMP]; **Plzeň Bolevec** (6246) 28.8.1986 (Berkovec J.);

Plzeň Bory (6246) (Odvárka); **Plzeň město sever** (6246) 8.1984 (Odvárka O.); [+Suchý 1990]; **Vysoká u Preštice** (6246) [NMP]; **Klabava u Rokycan** (6247) 6.8.1930 (Procházka J.) [*Hron]; **Nová Huť** (6247) (Teřál I.); **Rokycany** (6247) (Hron) [c.Trmal]; (Procházka) [+H]; **Hrádek u Rokycan** (6248) (Polák) [+H]; **Strašice** okolí (6248) [+Suchý 1990]; **Drahln** (6249) (Mácha) [c.Plecháč]; **Jince** (6249) 7.1979 (Hron) [*Benedikt]; 1979 (Hron) [*Černý J., c.Kybal]; (Obenberger) [NMP]; 7.1955 (Pfeffer A.); **Hluboš** (6250) 15.7.1920 [NMP]; **Dobříš** (6251) 13.8.1961 (Sláma M.); **Tis u Světlé n.S.** (6259) (Heyrovský) [NMP]; **Výrov** okolí (6343) [+Suchý 1990]; **Sulkov** (6345) 1990 (Suchý J.); **Příbram** (6350) (Kouřil) [NMP]; **Horšovský Týn** (6443) 6.1952 (VURV Ruzyně) [*Kocourek]; **Preštice** (6445) [NMP]; **Domažlice** (6543) (Růžička) [HKR]; **Hadrovec** (6543) (Kraus B.) [+Kraus 1965]; **Kanice u Domažlic** (6544) (Kraus) [+H]; **Chudenice** (6545) 7.1900 [NMP]; (Roubal) [NMB]; **Blatná** (6549) 8.1953 (Karban M.) [+Patera 1987]; **Tis u Blatné** (6549) [NMP]; (Keil A.) [c.Kratochvíl]; **Tábor** (6554) [NMP]; **Pec** (u Čerchova) (6642) 1.8.1963 (Karas V.); **Kdyně** (6644) (Balthasar) [NMB]; **Písek** (6650) (Havlíček) [ČBU]; 1933 (Heyrovský) [NMP]; **Sušice** (6747) (Kopelent) [+H]; 16.8.1936 (Vavroušek) [*Hovorka]; **Višňová** (6755) 1948 [NMP]; **Bavorov** (6850) 7.1964 (Cermák R.); (Kybal M.); **Protivín** (6851) (Keil A.) [c.Kratochvíl]; **Vodňany** (6851) (Štěpán) [+H]; **Dražejov** u Strakonice (6854) [NMP]; **Veselí n.Lužn.** (6854) 2.8.1951 (Karas V.); **Rosč** (6855) [HKR]; **Jindřichův Hradec** (6856) 15.6.1952 [ČBU]; **Strmilov** (6857) [NMP]; **Prachatic** (6950) 7.1915 (Hoffer) [NMP]; (Klein) [+H]; **Strunkovice n.Bl.** (6950) (Kodym O.) [NMB]; **Hluboká** (6952) 1938 (Keil A.) [c.Kratochvíl]; **Třeboň** (6954-55) 8.1973 (Sláma M.); **Stráž n.Nežárkou** (6955) 7.1943 (Frühbauer Z.); **Čiměř** (6956) 1993 (Knížek M.); **Nová Bystřice** (6956) 8.1966 (Deneš K.); **Terežín u Kunžaku** (6957) 8.1969 (Sláma M.); **Boubín** (7048) (Keil A.); **Libín** (7050) 8.1914 [NMP]; **Křemže** (7051) (Havlíček) [ČBU]; **České Budějovice** (7052) 1964 (Kybal M.); **Domanín** (7054) 1967 (Sláma M.); **Chlum u Třeboně** (7055) 21.8.1965 (Bílý Sv.) [c.Sláma]; 1962 (Mikyška A.); 7.1949 (Niedl J.); 26.9.1972 (Sedloň M.); 8.1964 (Sláma M.); **Klikov** (7055) (Fuka Z., Pechlát V.); **Kostky** (7055) 6.1962 (Sláma M.); **Majdalena** (7055) 25.7.1983 (Bečvář S.); 3.8.1967 (c.Čech J.) [ČBU]; 7.1969 (Deneš K.); 8.1962 (Deneš K.) [c.Sláma]; 7.1949 (Niedl J.); **Špičák** (7150) [NMP]; **Český Krumlov** (7151) 15.7.1938 (Kříž J.) [*Čtvrtečka]; (Zeman) [HKR]; **Kleř** (7151) (Seichert V.) [c.Seichert V.]; 1949 (Sláma M.); **Němá Strouha** u Č.B (7151) [NMP]; **Pozdřaz** (7152) [NMP]; **Velešín** (7152) (Halde) [LIT]; **Petrův** (7154) 5.8.1983 (Snižek) [*Bečvář]; **Těšínov** u N.H. (7154) 7.1948 (Sláma M.); **Suchdol n.Lužnicí** (7155) 9.1958 (Mikyška A.); **Bližná** (7250) (Hais, Milnen) [+H]; **Hůrka** (7250) (Hais, Milnen) [+H]; **Kaplice** (7252) [OPA]; **Benešov n. Černou - Nové Hrady** (7253-54) 1967 (Sláma M.); 1.8.1987 (Janda J.) [*Kadlec]; (Keil A.) [ČBU]; **České Velenice** (7255) 5.8.1957 (Čech J.) [ČBU]; **Vyšší Brod** (7351) (Lásek); 20.8.1951 (Minář J.); **Novohradské hory** (7354) 1974 (Burda); **Žofín** (7354) 7.1966 (Deneš); 1967 (Sláma M.).

M: Svitavy (6264) (Seidl) [HKR]; **Jeřmaň** (6267) 20.7.1954 (Vavroušek) [*Komenda, *Řehoř]; 8.8.1954 (Vavroušek) [*Hovorka]; **Litovel** (6268) (Kouřil) [HKR]; **Libavá** (6271) 19.8.1962 (Čech J.) [ČBU]; **Bystřice n.P.** (6463) (Souček) [+H]; **Čtyři Dvory** (6464) (Lauterer) [BRN]; **Hodonín u Tišnova** (6464) (Fleischer) [HKR, NMP]; **Rozseč u Kunštátu** (6464) (Volák) [HKR]; **Svitávka** (6465) (Souček)

[HKR]; **Rožná** (6563) 1939 (Rosický) [BRN]; **Doubravník** (6564) (Fleischer) [NMP]; **Lomnice** (6564) 1952 (Zeman) [HKR]; (Volák) [HKR]; **Boskovice** (6565) (Kittner) [+H]; **Lhota Rapotín** (6565) 6.6.1943 (Prokš) [NMP]; **Prostějov** (6568) [+H]; **Bystrice p.Host.** (65-6671) 7.1946 (Zoufal) [NMP]; (Richter) [+H]; **Moravský Kras** (6666) (Gron) [NMB]; **Hostýnské hory** (6672) (Sekera) [+H]; **Třebíč** (6761) (Růžička) [HKR]; **Brno** (6765) (Formánek) [BRN]; (Kraus Z.); **Brno okolí** (6765) [HLU]; **Pozhoř** (6766) (Volák) [HKR]; **Štípa** (6771) (Krejčárek) [+H]; **Zlín** (6772) (Krejčárek) [NMB]; **Luháčovice** (6872) (Vala) [+H]; **Horní Lideč** (6874) 26.7.1956 [OL]; 27.7.1957 (Hrbáček) [c.Černý]; **Valašské Klobouky** (6874) (Kodym) [NMB]; (Richter) [+H]; **Bzenec** (7069) 1957 (Hrbáček) [+Černý 1996-97]; **Lanžhot** (7267) (Sekera) [+H].

Slovenská republika. V jihozápadní části Slovenska v širším okolí Malacek místy hojný. Na ostatním území vzácný až velmi vzácný, rovněž mizící druh.

S: Štrbské Pleso (6886) 31.7.1937 [OPA]; **Pruské** (6975) 27.7.1980 (Čermák R.); (Sekera) [NMP]; (Volák) [HKR]; **Martin** (6979) [NMP]; **Liptovský Mikuláš** (6983) [*Čtvrtečka]; **Piechov** (7074) (+Brancsik) [+Roubal]; **Trenčín** (70-7174) [c.Černý]; (Korbel) [+H]; **Kláštér p. Znievom** (7078) (+Csiki) [+Roubal]; **Herľany** (7194) (Štěrba) [NMP]; **Gbely** (7268) (Matějka) [NMP]; [+Černý]; **Čachtice** (7272) (Čepelák) [+Roubal]; **Nové Mesto n. Váhom** (7272) (Hajný) [+Roubal]; **Saštín** (7368) (+ Kelecsényi) [+Roubal]; **Borský Mikuláš** (7368-69) 15.7.1982 (Macek J.); **Hlboké u Senice** (7370) (Šprysl M.); **Senica** (7370) 7.1975 (Kocourek F.); **Piešťany** (7372) (Slanec) [+Roubal]; **Veľké Leváre** (7467) (Erben R.); [NMP]; **Studienka u Malacek** (7468) 5.7.1991 (Holeksa F.); 10.7.1986 (Nikodým M.); (*Kautman); **Lakšárska Nová Ves** (7469) (*Kautman); **Plavecký Mikuláš** (7469) 1984 [*Týr]; **Zvolen** (7480) (Macháček) [HKR]; **Malacky** (7567-68) 1930 (Fára) [*Říha]; 10.8.1983 (Břach M.); 20.7.1984 (Čermák R.); 8.1980 (Deneš K.); 29.7.1984 (Dunay G.); 8.7.1990 (Franc V.); 6.1963 (Hladil J.) [*Míka]; 28.7.1983 (Hron); 29.7.1977 (Jeniš I.); 3.8.1990 (Kadlec J.); 10.7.1982 (Kautman V.) [*Týr]; 1951 (Kočenda B.) [*Mařík]; 11.8.1956 (Kopecký J.) [*Čtvrtečka]; 31.7.1975 (Kubáň); 1984 (Mertlík J.) [*Mikát]; 21.7.1990 (Mihal V.); 6.8.1980 (Poláček K.); 5.8.1990 (Procházka J.) [*Luža]; (Samek) [*Jelínek]; 7.1986 (Sedláček A.); 1988 (Schles R.); 7.1980 (Vávra J.); 21.7.1990 (Zeman V.); 24.8.1989 (Züher M.); a řada dalších; **Plavecké Podhradie** (7569) (Thomas) [NMB]; **Žarnovica** (7578) 10.6.1935 (Prokš) [NMP]; **Plavecký Štvrtok** (7667-68) (Kavan) [NMP]; (Kavan) [+Barabás1976]; (Krlín, Pechlát V., Sobota J.); 10.8.1983 (Břach M.); (c.Čech J.) [CBU]; 25.7.1981 (Cernohorský J.) [*Zdrůbecký]; 25.7.1990 (Stránský V.); (*Kautman); **Lozorno** (7668) 1988 (Schles R.); (Sobota J.) [HKR]; (*Kautman); **Pernek** (7668) (Kudrna A.); **Malé Karpaty** (7767, 7767-68) (+Pfeffer) [+Roubal]; 1983 (Kuchýňa) [c.Seichert V.]; **Bratislava** (7868) 1936 [HKR]; **Jablonov** (?) [HKR]; **Smrekovica** Sl.c. (?) 27.7.1957 (Vavroušek) [*Poláček].

Bionomie. Druh původních, spíše neudržovaných lesů především se zastoupením borovice. Vyskytuje se u nás od nížin až do výšky cca 800 m n.m., Demelt (1966) udává v Alpách do výše 1000 m n.m. Dává přednost na zemi ležícím dřevu s potřebnou vlhkostí, často též v pařezech a kořenových náběžích, výjimečně v dolní části mrtvých stojících stromů do výše cca 1 m. Dříve býval i v neimpregnovaných telegrafních sloupech, plotových kůlech a podvalech na pilách. Je zajímavé, že si vybírá k vykladení jen určité pařezy i v případě stejně staré těžby. Samička klade vajíčka do štěrbin mrtvého dřeva v kůře i s opadanou kůrou. Larvy žerou pouze ve dřevě, často velmi hluboko. Doba vývoje víceletá, nejméně tříletá, silně ji ovlivňují podmínky vývoje. Z téměř dospělých larv, převezenných do domácího chovu, se vylíhla imága také až za 5 a 6 let. Z jednoho vykladení se mohou ze stejného dřeva dočlovat imága až s tříletým rozdílem. Často samičky z několika po sobě jdoucích pokolení kladou vajíčka do stejného dřeva. Mladé larvy žerou převážně v bělovém dřevě a teprve později vstupují do jadra. Druh přezimuje v larválním stadiu. Larva si před kuklením vyhlodá prostornou kukelní komůrku, obvykle nehluboko a šikmo k povrchu dřeva, někdy podélně a šikmá je jen výletová chodba. Nalezl jsem kukly také až 18 cm hluboko. Larva při vyhlodávání kukelní komůrky obvykle ponechává 1-3 mm silnou povrchovou vrstvu dřeva, někdy však vyhlodá i výletový otvor, který pak ucpe dlouhými třískami dřeva. Takto upchané otvory jsou zvenku velmi dobře viditelné a jsou nejčastější, pokud je dřevo ještě pokryto kůrou. Večerní a noční druh přilétává i na světlo. Přes den jsou imága převážně schované, často i pod ležícím dřívím. Doba výskytu imág VII.-IX., nejčastěji od konce VII. do konce VIII.

Živné rostliny - převážně *Pinus* (v jižní Evropě různé druhy), ale i *Picea* (Novohradské hory, Žofín), *Abies* (Řecko, Turecko), *Cedrus atlantica* Manetti (Maroko, Alžír), *Larix* (Hellrigl 1967).

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Dolichomitus imperator* (Kriechb.): Chlum u Třeboně, Niedl J. lgt., Šedivý J. det. Larvy jsou vyhledávány datlovitými ptáky a v hnízdcích, rozpadajícím se dřevě se stávají kořisti rejskovitých a drobných hlodavců, ev. i jezevců. Podle Demelta (1966) nepřítelem imág je také lelek a prase divoké. Na trvale vlhkých místech a v deštivých letech larvy velmi často hynou po napadení houbou *Bovetia*. Larvy jsou napadány (např. na Třeboňsku) larvami roupců (*Asilidae*) a kovaříků (*Elateridae* - *Athous rufus* a další).

Hospodářský význam. V době, kdy se používaly neimpregnované sloupky a dřevěné podvaly, byl tento druh považován za škůdce. Dnešní hospodářský význam je téměř nulový. V jižní Evropě jsem zjistil vážnější škody působené žírem larev v přízemních trámech roubených staveb.

Ochrana. Oprávněně zákonem chráněný druh v obou státech, zařazený mezi silně a kriticky ohrožené druhy. Daří se mu nejlépe v původních starých lesních porostech. Je velmi náročný na vhodné prostředí, teplá, ale spíše stinná místa s přiměřenou vlhkostí. Na mnoha místech, kde dříve býval hojný, již nebyl nalezen dlouhá léta, nebo jen ojediněle. Příčinou je intenzivní lesní hospodaření, především těžba porostů v relativně mladším věku a odstraňování ležící silnější hmoty. V moderním lesním hospodářství nemá prakticky naději na přežití a ani v chráněných územích nelze zaručit jeho trvalý výskyt. K ochraně tohoto druhu by prospělo vytváření podmínek pro umožnění jeho vývoje. V prvé řadě ponechávání vyvrácených kmenů, při jejich nedostatku úmyslné pokácení jednotlivých silnějších stromů vždy po 2-3 letech na místech přímo neosluněných s dostatečnou vlhkostí, nebo i částečně slabě zahrnutých zeminou. Velmi se namnožil např. v okolí Malacek, kde se prováděla obnova lesního porostu po nákladném vytrhání pařezů a jejich nahmutí na hromady částečně zasypané zeminou.

MEGOPIS Audinet-Serville, 1832

Megopis scabricornis (Scopoli, 1763)

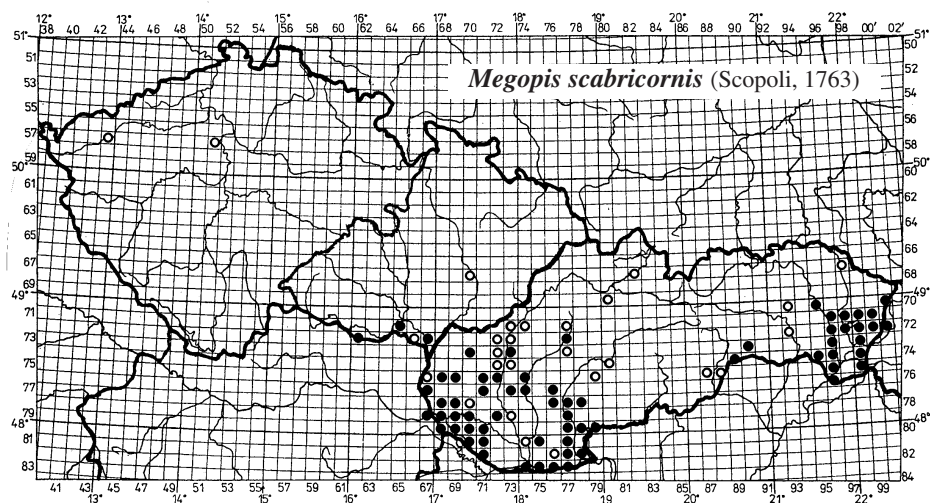
Česká republika. Nanejvýš vzácný druh. Pokud níže uvedené lokality byly správné, je nutné považovat tento druh v Čechách za vyhynulý, protože jde vesměs o velmi staré nálezy. Z jižní Moravy je uváděno jen několik ojedinělých kusů.

B: Bohemia (?) (Gabert) [HKR, HLU, +H]; **Karlovy Vary** (5743) 1918 (Reinhardt) [NMP, +H 1933]; **Kralupy** (dovezen z Iránu ?) (5751) [NMP].

M: Jižní Morava (?) [c.Sláma]; u rakouských hranic [+Fleischer 1927-30]; **Kroměříž** (6770) (Fiala O.) [NMB]; **Křivé jezero - Bulhary** (7165) 1965 (Černý, Rolčík) [+Černý 1996-97]; **Chvalovice** (7262) 2.8.1995 (Škorpík M.); **Lednice** (7266) 23.7.1936 (c.Černý Z.) [+Černý 1993]; **Břeclav** (7267) 1991 (Kliča J.); **Pohansko** (7267) 1964-65 (c.Krátký J.) [+Černý 1993, 1996-97], 1995, 1997 (Martinů, Bílý) [*Bílý].

Slovenská republika. Maximum rozšíření je v nížinách a lužních porostech jihozápadní a jihovýchodní části Slovenska. Zatím poměrně častý, ale velmi rychle mizící druh.

S: Malé Karpaty (?) [NMP]; **Orava** (6782) 2.8.1937 [OPA]; **Medzilaborce** (6797) [HLU]; (Frankl) [+H]; **Ulič** (70100) 1965 (Sláma M.); **Kľák** (6980) (Albrecht) [+Roubal]; **Prešov** (7093) 7.1953 (Filip) [c.Černý Z.]; **Hlinné** (7095) 10.8.1975 (Kubáň); **Beckov** (7173) [+Brancsik 1906]; **Trenčín** (7174) (Kudla) [BRN]; **Nitranské Pravno** (7177) (Albrecht) [+Roubal]; **Vranov** (7196) (Thurnher) [+Roubal]; (Hron); **Michalovce Horka** (7197) 20.7.1982 (Břach M.); **Strážské** (7197) (Lorenc J.); **Vihorlat** (7197) [*Mlejnek]; **Vinné** (7197) 27.7.1976 (Benedikt V.); ? (7197a) 7.1979 [*Týr]; **Jovsa** (7198) (Schneeberg) [+H]; **Kaluža** (Širava (7198) 7.8.1975 (Hron); **Klokočov** (7198) (Plecháč); **Remetské Hámre** (7198) 30.7.1972 (Odvárka O.); (Šprysl M.); **Vihorlat** (7198) 7.1984 (Lorenc J.) [*Zúber]; 1965 (Sobota J.); **Hľivišťa** (7199) 15.7.1984 (Odvárka O.); **Nové Mesto n.Váhom** (7272) (Hajný) [+H]; **Beckov** (7277) [+H]; **Bojnice** (7277) 28.7.1954 (Brtek) [+Vysoký 1985]; 7.1953 (Cíkl J.) [*Picík]; 7.7.1953 (Cíkl J.) [*Picík]; 16.7.1976 (Čermák R.); 7.1962 (Pfeffer A.); **Košice** (7293) (+ Rózsay E.) [+Roubal]; **Horovce n.Ondavou** (7296) 4.8.1938 (Kodym O.) [NMP]; 6.7.1979 (Macek J.); 26.7.1990 (Trmal A.); [*c.Franke]; 25.7.1990 (Gabzdil R.); (Matějka) [NMP]; **Michalovce** (7297) (Korbel) [+Roubal]; (Lorenc J.); **Zemplínská Širava** (7298) 4.6.1976 (Benedikt V.); 7.1990 (Simandl J.); **Petrovce** (7299-100) 7.1955 (Niedl J.); 7.1963, 7.1966 (Daněk L., Gottwald) [+Žirovnický 1968]; 14.7.1984 (Jeníš I.); 7.1966 (Žirovnický J.); 5.8.1976 (Daněk); **Piešťany** (7372-73, 7472-73) (+ Fleischer) [+Roubal]; 1938 [c.Kratochvíl]; (Fleischer); (Kudla); (Hruška M.); [NMP]; 6.7.1976 (Doležal J.); **Ducové** (7373) (Doležal J.); **Moravany u Piešťan** (7373) (Pfleger) [+H]; **Bystričany** (7377) [+H]; **Zadiel** (7390) 15.7.1975 (Simandl J.); **Zadielské Dvorníky** (7390) ? (Smatana I.) [*Miko]; **Trebišov** (7396) 1984 (Dunay); **Trhovište u Michalan** (7396) (Šprysl M.); **Senica** (7370) (?) [NMB]; **Plešovce n. Uhom** (7398) 1984 (Dunay); **Neresnica** (7480) (Baumert) [NMP]; **Silická planina** (7489) 5.1975 (Brožík J.) [*Poláček]; **Veľatý** (7495) 1985 (Dunay); 13.6.1985, 15.8.1983 (Smatana) [*Týr]; **Hraň** (7496) 10.9.1985 (Dunay G.); 1986 (Dunay G.); **Čičarovce** (7498) 1985 (Dunay); **Veľké Kapušany** (7498) 24.7.1973 (Strejček J.); **Malacky** (7567-68) 7.1978 (Hladil J.) [*Poláček]; (Sychra, Thurnher) [+H]; **Sološnica** (7568) 20.8.1936 (Kodym O., Matějka) [NMP]; **Plavecké Podhradie** (7569) (Jelínek J.); 1950 (Mikyška A.); **Bučany** (7571) 25.7.1977 (Vidlička) [*Holeksa]; **Hlohovec** (7572) [*Mlejnek]; (c.Deneš); 28.7.1985 (Lorenc J.); 18.7.1981 (Černohorský J.) [*Zdrůbecký]; 7.1962 (Deneš K.); 22.7.1976 (Gubala) [c.Sláma]; (Hruška M.); (Kubáň); 20.07.1978 (Pekarič P.) [c.Sláma]; 7.1973 (Valenčík M.); 26.6.1982 (Vidlička) [*Holeksa]; **Banská Štiavnica** (7579) 1955 [*Týr]; [*Čtvrtečka]; (Podaný) [NMB]; 6.1951 (Pospíšil J.) [*Poláček]; 10.7.1955 (Turček) [c.VÚLH B.Št.]; **Gemer** (7587) (+ Kuthy) [+Roubal]; **Domica** (7588) (Podaný) [NMB]; **Slov. Nové Mesto** (7596) 8.1978 (Jakeš J.) [*Vávra]; 19.7.1936 (Zavadil) [NMP]; **Zemplin** (7596) (+ Kuthy) [+Roubal]; **Malé Trakany** (7598) 20.7.1990 (Zúber M.); **Vysoká pri Morave** (7667) (*Kautman); **Trnava** (7671) 1950 [NMB]; 8.1972 (Valenčík M.); **Aleksiince** (7673) (Šiška); **Nitra** (75-7674) (Čepelák) [NMP]; [+Roubal]; (Čepelák) [NMP]; 7.1965 (Niedl J.); (Thurnher) [+H]; (Kruppál, Gajdoš); (Pfleger) [*Čtvrtečka]; 8.1980 (Šiška) [c.Sláma]; **Nitra Zobor** (7674) (Šiška); **Mlýňany** (7676) 20.7.1955 [NMP]; **Zlaté Moravce** (7676) 7.1982 (Rosenberg J.); (Růžička) [+Roubal]; **Bodrog** (7696) (Hladil); **Somotor** (7696) 7.1972 (Deneš K.); 0.7.1989 (Kadlec J.); 6.1959 (Kocourek) [HKR]; [*Čtvrtečka]; 30.7.1959 (Palásek) [OL]; **Streda n.B.** (7696) 1986 [*Týr]; 1983 (Dunay); **Marianka** (7768) 23.7.1989 (Stránský V.); **Svätý Jur** (7769)

1941 [NMB]; 1984 (Dunay); 1.8.1982 (Jeníš I.); (Korbel) [+H]; **Vajnory** (7769) (*Kautman); **Senec** (7770) (Ardo) [BRN]; **Nový Tekov** (7776) [*Mlejnek]; 1.8.1980 (Čermák R.); (Sobota J.); **Levice** (7777) [NMP]; 23.7.1982 (Gellenová) [*Holeksa]; 7.1984 (Holeksa); 1.6.1986 (Školník Ján) [*Holeksa]; **Brňolove** (7778) 6.1984 (Strelcová) [*Holeksa]; **Bratislava** (7768, 7868-9, 7968) (Fritsch) [+H]; (Kavan) [+Roubal]; 20.07.1976 (Krlín) [c.Krlín]; (Raušer) [BRN]; 7.1989 (Sedláček A.) [*Sedláček]; (Volf) [LIT]; 9.7.1984 (Heidler P.) [*Heidler]; **Devín** (7867) (*Kautman); **Kvetoslavov** (7869) (*Kautman); **Verekne** (7869) [NMP]; **Kráľová pri Senci** (7870) 7.1985 (Vácič D.); **Galanta** (7872) (*Kautman); **Tešedíkovo** (7873) 1949 (Drexler) [NMB]; ? (7877) (Kučera E.); **Jur n.Hronom** (7877) 1987 (Tešál I.); **Rovinka** (7969) (*Kautman); **Kalinkovo** (7969) (*Kautman); **Tomášov** (7969) (*Kautman); **Šamorín** (7969) (*Kautman); **Hrušov** (7969) 11.7.1974 (Poláček K.); **Lehnice** (7970) (*Kautman); **Hubice** (7970) (*Kautman); **Miloslavov** (7969) (*Kautman); **Dunajská Streda** (79-8071) 30.7.1977 (Černohorský J.) [*Zdrúbecký]; **Zeliezovce** (7977) 1980 (Sláma M.); **Kubáňovo** (7978) 1980 (Sláma M.); **Šahy** (7979) [+Roubal]; (Hron); 1983 (Sláma M.); **Báč** (8070) (*Kautman); **Kútniky** (8071) 8.1986 (Holly F.); **Nové Zámky** (8074-75) 12.8.1962 [*Čermák]; (Pospíšil K.) [*Šprysl]; 16.8.1973 (Pospíšil K.) [c.Sláma]; 22.7.1967 (Svozil A.) [*Čtvrtečka, c.Kybal]; **Čata** (8077) (Šafanda); 6.7.1984 (Macek J.); **Gabčíkovo** (8171) [NMP]; **Medvedov** (8171) (*Kautman); **Vojnice** (8176) (Thurnherr) [+H]; **Kamený Most** (8177) 1982 [*Týr]; **Malá n. Hronom** (8178) 20.7.1986 (Kaláb J.) [*Putík]; (Nikodým M.); **Stúrovo** (8177-78) 8.7.1993 (Batelka J.); 4.8.1979 (Franc V.); (Hanousek) [*Zahradník]; (Hoffer) [+Roubal]; (Kudla) [+H]; (Lorenc J.); 2.7.1980 (Poláček K.); 7.1952, 7.1954 (Sláma M.); 5.7.1954 (Strejček) [c.Ríha]; 18.8.1978 (Černohorský J.) [*Zdrúbecký]; 1981 (Hron) [*Zúber]; 22.7.1982 (Karaus) [*Čermák]; 6.1983 (Sláma M.); **Gbelce** (8178) (Švácha P.); **Kamenica n. Hr.** (8178) 7.7.1964 (Brožík J.) [*Doležal]; 22.7.1979 (Doležal S.); 14.8.1978 (Hron); 17.7.1963 (Laibner) [c.Černý Z.]; 26.7.1954 (Sláma M.); 7.1979 (Mařík M.); 12.8.1989 (Mihal V.); 15.7.1983 (Odvárka O.); 7.1963 (Pavlíček J.); 17.7.1964 (Poláček K.) [*Bojčuk]; 12.7.1961 (Poláček K.); 6.7.1953 (Pospíšil K.) [*Píček]; 7.1961 (Strejček J.); 7.1969 (Pucholt R.) [*Pucholt]; 5.1981 (Vávra J.); (Hruška M.; Kraus Z., Nikodým M., Sobota J., Tomčík J.); **Komárno** (8274) 8.1946 (Havelka J.); 1972 (Sláma M.); **Iža** (8275) (Trmal); **Moča** (8276) 1974 (Sláma M.); **Čenkov** (8277) (Hron); 16.7.1984 (Mertlík J.); **Kravaný** (8277) 10.7.1973 (Seichert V.) [*Deneš]; 1974 (Sláma M.); (Švácha P.).

Bionomie. Druh především břehových a lužních lesních porostů, starších parků a pastevních řídkých porostů. Nejčastěji probíhá vývoj v odumřelých částech dřeva živých stojících stromů s dostatečnou vlhkostí, např. v místech, kde kůra byla odřena ledy, nebo v odumřelém dřevě dutých stromů. Méně často se vyvíjí také v dolních částech silnějších mrtvých stromů. Neobvyklý vývoj asi 15 larev jsem zjistil v horní části kmene a v silnějších větvích odumřelého *Juglans regia* (Belianske kopce). Vývoj v pařezech (*Populus*, Řecko) a v ležícím dřevě je zcela výjimečný. Ve stejném dřevě se často vyvíjí více generací najednou. Před zakuklením larva vyhlodá výletový otvor, který uzavře vrstvou silných třísek, nebo ponechá slabou vrstvu povrchového dřeva k prokousání imágu. Vývoj víceletý, převážně tříletý. Doba výskytu imág VI.-IX., maximum je od druhé dekády VII. do poloviny VIII. Večerní a noční druh, imága jsou přes den skryta v dutinách, šterbinách apod.

Živné rostliny - Nejčastěji *Populus* a *Salix*, řidčeji *Ulmus*, *Juglans*, *Fagus*, v Řecku na *Fraxinus* a *Alnus*; *Pyrus*, *Quercus* a *Aesculus* (*Dunay G.); *Tilia*, *Acer* (*Šiška B.); *Carpinus* (*Bílý), *Ulmus*, *Pyrus*, *Armeniaca*, *Cerasus*, *Betula* (*Kautman); dále se udává *Platanus*, *Prunus*, *Castanea* aj.

Přírození nepřátelé - Především datlovití ptáci a houbové choroby. Mnoho imág zahyne na vodní hladině utopením při náletu na odražené světlo a také se stávají kořistí ryb.

Hospodářský význam. Urychluje pronikání dřevokazných hub a zeslabuje pevnost dřeva stojících stromů, které se v místě silnějšího napadení častěji lámou.

Ochrana. Patří v České republice k zákonem chráněným druhům a je oprávněně zařazen mezi kriticky ohrožené. Na Slovensku je zatím lokálně častým druhem, ale i zde se jeho četnost proti stavu v padesátých letech výrazně snížila. Z přírody mizí vlivem řady "civilizačních faktorů". Hlavním důvodem je postavení přehrad a zabránění velkým jarním povodním s plovoucími ledy, které poškozovaly topoly a vrby v lužních porostech.

Dalšími důvody jsou odstraňování starých stromů, téměř úplné vyhynutí jilmů na grafiozu v lužních porostech a "konzervování" nátěry starších a poraněných stromů v parcích. Do budoucna má tento druh malou naději na přežití.

PRIONUS Geoffroy, 1762

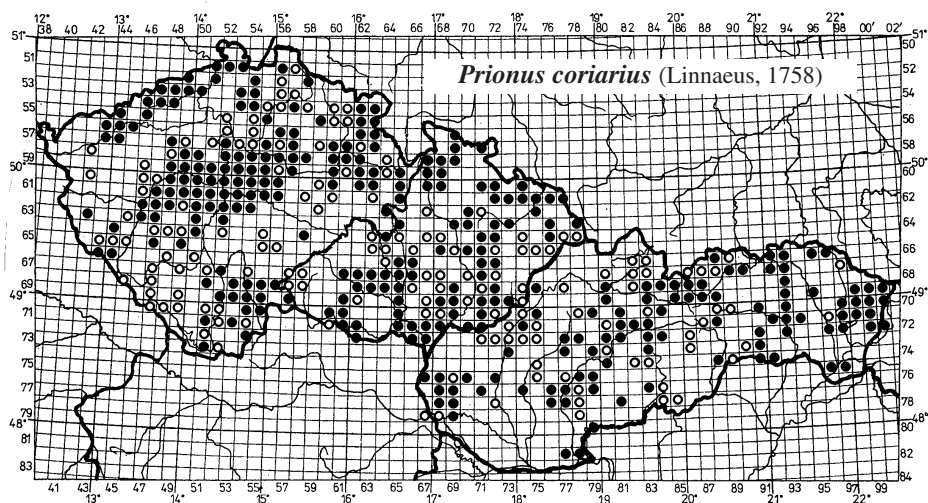
Prionus coriarius (Linnaeus, 1758)

Tesařík piluna - fuzáč hrubý (fuzáč koreňový)

Česká republika. Rozšířen téměř po celém území. Častý druh, ale nálezy imág jsou převážně ojedinělé.

Slovenská republika. Platí totéž co v Čechách, někdy se však vyskytuje velmi hojně, např. v roce 1965 probíhalo večer za soumraku v Remetských Hámrech za obcí v Querceto- Carpineto- Fagetu velmi silné rojení mnoha set imág.

Bionomie. Druh, se kterým se můžeme setkat především v listnatých a smíšených lesích, starších parcích, ale někdy i v jehličnatých monokulturách. Vývoj larev ve zcela odumřelém dřevě kořenových náběhů a v podzemních částech pařezů nebo stojících odumřelých stromů. Dřevo musí být již dříve odumřelé, nebo v určitém stadiu rozkladu. Vývoj víceletý, pravděpodobně tříletý. Přezimuje ve stadiu larvy. Kuklí se údajně v kokonech v humusu nebo v samotných kořenech, sám jsem našel pouze uhynulá imága v podzemních částech ztrouchnivělých pařezů. Bílý a Mehl (1989) udávají, že larva při nedostatku potravy je schopná se pohybovat také půdou k blízkým kořenům. Dospělé larvy opouštějí kořeny a kuklí se 2-3 cm pod povrchem půdy v oválných kokonech 3-5 cm dlouhých. - Imága (převážně samci) létají převážně večer a v noci, přilétají i na světlo. Přes den často sedávají samečci nehnutě na kmenech stromů

a samičky jsou zalezlé po stranách pařezů u země. Vyskytují se v VII.-IX., maximum od druhé poloviny VII. do poloviny VIII.

Živné rostliny - *Quercus*, *Fagus*, *Picea*, *Pinus*; *Tilia* (*Odvárka O.); *Acer pseudoplatanus*, *Ulmus* (Čerepanov 1979); uvádí se též *Castanea*, *Carpinus*, *Alnus*, *Corylus*, *Betula*, *Salix*, *Abies*.

Přirození nepřátelé - Převážně houbové choroby, zvláště v mokrých letech..

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

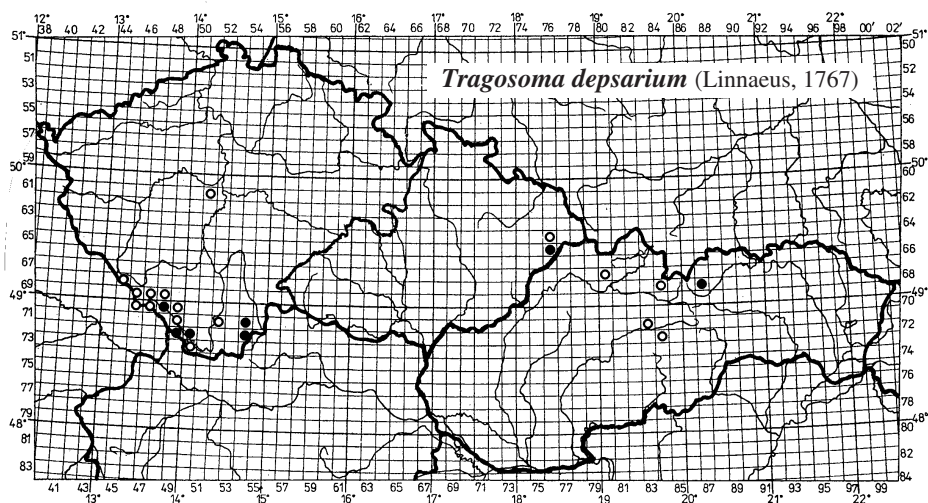
Ochrana. S intenzivním hospodařením v lesích tento druh sice ubývá, ale stále má dostatek možností k reprodukci populace v lesích i parcích.

TRAGOSOMA Audinet-Serville, 1832

Tragosoma depsarium (Linnaeus, 1767)

Česká republika. U nás nanejvýš vzácný, vymírající druh. Nalezen byl ve více kusech na Šumavě a v Novohradských horách. Na Moravě byl nalezen pouze v Beskydech..

B: Bohemia (?) (Zoufal) [BRN]; **Šumava** (?) [OPA]; 17.07.1900 (Maule, Roubal) [NMB]; **Chouzavá** - Brdy (6151) (Prokš) [+H 1930]; **Černé jezero** (6845) (Roubal) [+H]; **Plesná** (6845) 24.6.1928 (Steigerwald) [+H]; **Špičák** Šumava (6845) [NMP]; **Železná Ruda** (6845) 7.1935 (Seltenhoffer ?) [*Sobota J.]; **Javoří Pila** (6946) (Deworezky) [+H 1930]; **Kvilda** (6947) (Roubal) [+H]; **Medvědí potok u Vimperka** (6948) (Klein, 2 ex.) [+H]; **Roklan** (7046) (Roubal) [+H 1930]; **Bučina** (7047) 19.7.1937 (Bechyně) [c.Černý]; 18.07.1937 (Bechyně) [c.Kratochvíl]; 7.1946 (Bechyně, zbytky) [+H]; 7.1946 (Havelka) [+H]; **Lenora** (7048) 18.8.1973 (Fait J.) [OPA]; **Strážný** (7048) (Fleischer, 20 kusů) [+Fleischer 1927-30, +H 1930]; **Boubín** (7049) (Šípek, 1 ex.) [+H]; **Jelení** (7149) 1943 (Hirsch, 1 ex.) [+H 1930]; **Zlatá Koruna** (7152) 1943 (Hirsch, 1 ex.) [+H]; **Plešný** (7249) 7.1965 (Boček krovky) [*Pícek]; **Trojmezná** (7249) 10.8.1898 (Deworezky) [c.Kratochvíl]; **Bližší Lhota** (7250) 7.1965 (Poštolková, 1ex) [+H]; **Hojná Voda** (7254) 3.7.1979 (Karas V.) [*Karas]; **Nové Hradý** (7254)

(Štěpán, zbytky) [+H]; **Dolní Vltavice** (7350) (Štěrbá, krovky) [+H]; **Žofín u Nových Hradů** (7354) 1948 (Havelka, 3 ex.) [*Havelka, +H]; 1966 (Deneš K., dochoval 2 ex) [*Deneš]; 1969 (Sláma M., požerky a zbytky).

M: Staré Hamry (64-6576) (Bláha, 3 ex.) [+H]; 7.1933 (Holinger, 1 ex.) [+H]; 1980 (Sláma M., 2 ex.).

Slovenská republika. Na Slovensku byl nalezen pouze ojedinelé.

S: Vihorlat (?) (Podaný) [NMB]; **Zázrivá** (6780) 4.8.1954 (Moucha, 1 ex.) [+H 1965a]; **Liptovské hory** (6884) 1938 (Pekarský) [*Sobota J.]; **V. Tatry - Hrebienok** (6887) 12.7.1976 (Čermák R. 1 ex.) [*Čermák]; 20.7.1976 (Čermák R. 1 ex.) [*Čermák]; **V. Tatry - chata Kamzík** (6887) 11.7.1976 (Čermák R. 1 ex.) [*Čermák]; **V. Tatry - Starý Smokovec** (6887) 7.7.1976 (Čermák R. 1 ex.) [*Čermák]; **Dolná Lehota** (7183) 7.1957 (Jurin L.) [*Sobota J.]; **Čierny Balog** (7284) 7.1951 (Jurik, 1 ex.) [+H, NMP, +H 1965]; **Dobroč** (7284) 17.7.1952 (Kopecký, 1 ex.) [+H 1965a, *Čtvrtečka, LIB].

U tohoto druhu je nutné vzít v úvahu neověřitelnou spolehlivost nálezu. Ve sbírkách se mi nepodařilo najít více dříve nalezenných imág. Z 20 kusů nalezenných Fleischerem na Šumavě jsem ve sbírkách viděl pouze jedno imágo. O spolehlivosti údajů je Vihorlat pochybuji, lokalita Dobroč připomíná známou rakouskou lokalitu Dobratsch.

Bionomie. Typický druh porostů pralesního typu, kde je dostatek mrtvých, vyvrácených, nebo zlomených stromů v různém stadiu rozkladu, nebo i uměle založených, ale neudržovaných lesů. Je zajímavé, že na lokalitě, kde je dostatek zdánlivě vhodného dřeva, napadá jen některé kusy a to i po více generací za sebou, zatímco další dřeva, zdánlivě též vhodná, zůstávají nenapadena. Vývoj larev probíhá především v bělové části dřeva, při víceletém žíru larvy vstupují až do jádra. Chodby jsou upěchované vyhlodanou drtí a delšími třískami s exkrementy. Šířka chodeb dosahuje 20 mm i více, při silnějším obsazení se chodby navzájem spojují. Vývoj víceletý, minimálně tříletý. Téměř dospělé larvy před zakuklením dochovávané doma žily ještě až dalších sedm let. Larvy mohou žít po nějakou dobu v sušším dřevě, ale jinak jsou velmi citlivé na vlhkost, která má vliv i na kuklení, špatné líhnutí i úhyn imág. Ve stejném dřevě bývá obvykle i více populací najeďnou. Dle Heyrovského byl vývoj zjištěn též v kolejovém pražci u Vimperka (Klein). Dle osobního sdělení Lundberga, po rekonstrukci dřevěného jezu ve Švédsku se stalo původní, ve vodě uložené velmi staré dřevo, ponechané na hromadě na břehu, místem vývoje většího množství imág. *Tragosoma depsarium* dává přednost na zemi ležícímu dřevu o průměru obvykle nad 20 cm, nebo dolním částem stojících stromů do výšky 1,2 m, ale nachází se občas i v pařezech. Kuklí se obvykle jen několik cm pod povrchem dřeva, ale někdy také až 16 cm hluboko. Pokud je na dřevě kůra, larva prožere výletový otvor až k povrchu dřeva a ucpé ho obvykle třískami dřeva dlouhými až 12 mm. Když kůra na dřevě již není, larva ponechává imágu k prokousání asi 1 mm silnou vrstvu dřeva. Z pařezů se imága prokousávají na bočních stranách i na horní ploše - řezu. Často se líhnou (i v přírodě) imága s pokroucenými, nebo děravými krovkami. Ve střední Evropě je *Tragosoma* druhem spíše vyšších poloh do 1000 m n.m., v Pyreneích jsem ho sbíral od 1000 do 1860 m n.m. a v Přímořských Alpách do 1500 m n.m., v rakouských Alpách uvádí Demelt (1966) zpravidla ne pod 1000 m n.m. a až do 1700 m n.m. V severní Evropě jsem ho zjistil i v nížinách, v USA a Kanadě jsem tento druh nacházel od 1500 do 3400 m n. v. Imága se vyskytují od konce VI. do VIII., maximum v druhé polovině VII. Večerní a noční druh, přilétá i na světlo. - Imága jsou přes den nejčastěji skryta pod kůrou, pod ležícím dřívím apod. Bionomie je velmi podobná druhu *Ergates faber* a oba druhy se mohou vyskytovat společně (Alpy - Demelt, 1957b, 1966; Stöver, 1963).

Živné rostliny - *Picea abies* (L.) (pařezy *Picea* *Deneš, Sláma), *Pinus* (*Havelka); mimo naše území v *Pinus sylvestris* L. (Švédsko); *Pinus pyrenaica* (Francie), *Picea* (Francie); *Pinus ponderosa* Dougl., *contorta* Dougl., *flexilis* James, *lambertiana* Dougl., *jeffreyi*

Grew. & Balf., *longaeva* Bailey (dosud i v USA uváděna jako *aristata* Engelm.), *monophylla* & Torr. & Frém., (USA, CAN), *Abies grandis* (Dougl.) (USA) , *Pseudotsuga menziessi* (Mirb.) (USA), *Picea engelmanni* Parry, *glauca* (Moench) (USA, CAN). Demelt (1957b) uvádí přednostně v *Picea*, ale též v *Pinus* a *Abies*. Bývá udáván i *Larix* (Bílý a Mehl 1989, Bense 1995), *Pinus sibirica* (Čerepanov 1979). Podle mých pozorování je zcela jisté, že při výběru dřevin dává přednost *Pinus*, teprve při krajním nedostatku vhodného dřeva se samice vykladou i do jiných dřevin, kde se ovšem reprodukční potenciál stále snižuje, až může dojít k úplnému vyhynutí druhu na lokalitě.

Přirození nepřátelé - Největším nepřítelem jsou houby ze skupiny *Boveria*, které obalí larvu i kuklu, až zahynou (Francie, USA). Viděl jsem také larvu dosud živou, ale přes polovinu těla přerostlou touto houbou. Další (mně neznámá) houba způsobuje úhyn, pak zrůžovění a úplné ztuhnutí. Časté je též náhlé uhynutí, rychlé zčernání a úplné změknutí - bakterioza? Tyto uvedené příčiny hynutí larev a kukel zničí podle mého odhadu přes 60 % populace. Podíl rejskovitých, drobných hlodavců a ptáků na snížení populace je rovněž velmi vysoký. Nejčastěji jsou vyklována poslední vývojová stadia pod povrchem v kukelní komůrce. Ojediněle jsem našel rovněž larvy Elateridů (Pyreneje). Stöver (1963) uvádí jako masového nepřítele *Formica fusca*. V USA nejvíce larev sežerou larvy Tenebrionidů (sp. ?) a dřevní druhy Formicidů. Dalším velkým nepřítelem larev žijících v silněji ztrouchnivělém dřevě je tam také medvěd (*Ursus*).

Hospodářský význam. V našich podmínkách nemá žádný hospodářský význam.

Ochrana. Zákonem chráněný druh, zařazený mezi silně ohrožené. Tento druh vymírající v celé Evropě je možné chránit pouze důslednou ochranou biotopu, ve kterém byl zjištěn, eventuálně přípravou vhodného materiálu pro vykladení a vývoj. Je pravděpodobné, že na řadě lokalit, kde byl u nás dříve nalezen, se již vůbec nevyskytuje. Jedním z důvodů je zřejmě též dlouhodobá výsadba smrku ve výše položených oblastech na úkor borovice, která zde bývala též původní (např. Šumava). Je tudíž nutné říci, že i konzervace současného stavu v chráněných územích bude mít spíše záporný vliv na záchranu tohoto druhu. Velké nebezpečí pro tento druh představuje na Šumavě hynutí porostů po přemnožení kůrovce *Ips typographus* (L.) a následné holosečné hospodaření. Druh *Tragosoma depsarium* je nutné považovat v Evropě za velmi významnou přírodní památku a za jeden z nejohroženějších hmyzích druhů vůbec.

S P O N D Y L I N A E

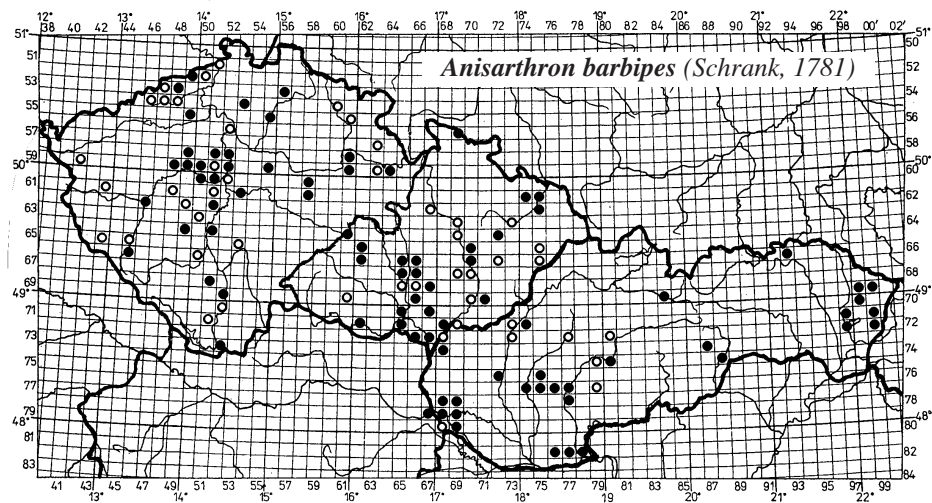
ANISARTHON Dejean, 1835

Anisarthron barbipes (Schrank, 1781)

Česká republika a Slovenská republika. Nepravidelně rozšířen spíše v níže položených oblastech. Poměrně častý druh unikající pozornosti, vyskytující se někdy hromadně.

Bionomie. Parky, aleje, zahrady, méně často lesy. Vyvívá se v odumřelém dřevě převážně živých stromů na dříve poraněných místech bez kůry, pahýlech po ulomených větvích,

v dutinách apod. Dřevo již bývá poškozené hnilobou. Ve stejném dřevě se často larvy vyvíjejí řadu generací po sobě. Na povrchu dřeva pak prozrazují napadení malé oválné výletové otvory. Vychoval jsem několik imág také z konce dlouhé, zcela suché větve *Juglans regia* (Praha) o průměru cca 2 cm. Podle Demelta (1966) generace dvouletá. Typický druh parků, stromořadí, alejí kolem silnic a zahrad, řidčeji lesních porostů. - Imága se vyskytují v V.-VII., nejčastěji v VI. Denní i noční druh.

Živé rostliny - Nejčastěji se vyskytuje na *Aesculus* a *Ulmus*, méně často na *Acer*, *Juglans*, *Fraxinus*; *Betula*, *Sorbus*, *Populus nigra*, *Tilia* (*Vávra); *Fagus* (Teppner, 1965); *Populus*.

Přirození nepřátelé - Hym., Braconidae: *Ontsira imperator* (Hal.): Babice 1965, Hladil J. lgt., Čapek M. det.

Hospodářský význam. V rozporu s údaji Heyrovského (1955) o škodlivosti, nepřikládám mu podstatný význam. Jde zcela jasně o sekundární druh, napadající pouze odumřelé dřevo. Určité škody vznikají zeslabením pevnosti napadeného dřeva a urychlením hnilobných procesů.

Ochrana. Tomuto druhu nehrozí sice vyhubení, ale je zřejmé podstatné snížení celkového výskytu vzhledem k pokračujícímu kácení starých stromů, likvidaci alejí kolem silnic a konzervaci poškozených částí stromů v parcích.

Saphanus piceus (Laicharting, 1784)

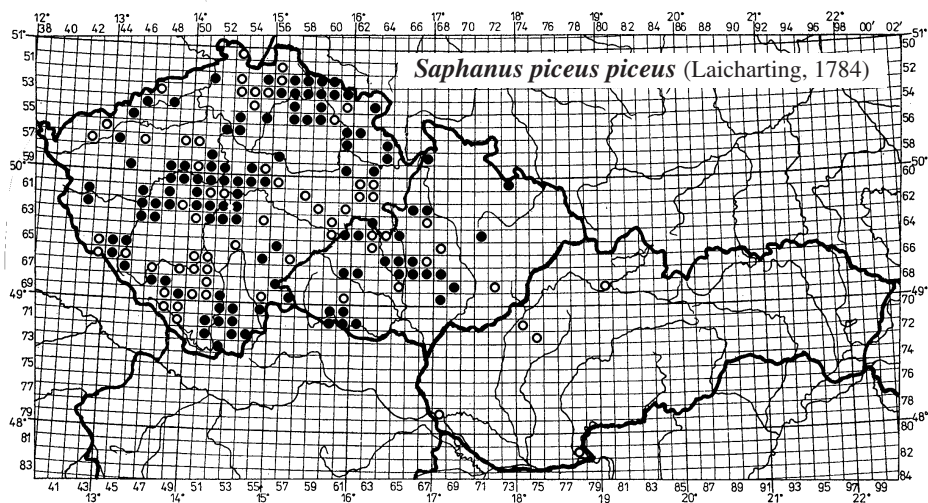
spp. piceus (Laicharting, 1784)

Česká republika. Je široce rozšířen od nížin až vysoko do hor, velmi lokální je na severovýchodní Moravě. Imágo žije skrytě a většina nálezů je jen náhodných. Ve skutečnosti je tento druh mnohem častější, než je možné soudit podle četnosti nálezů.

M: Nálezy z východní okrajové oblasti výskytu. **Beskydy** (?) (Kamberský) [+H 1930]; **Hrubý Jeseník** (?) [+H 1930]; **Rychlebské hory** (?) (Hulata); **Slezsko** (?) [Volák]; **Luháčovice** (6872) (Vala) [+H 1930]; **Zdánice** (6968) 6.1976 (Hladil).

Slovenská republika. Podle evidovaných nálezů velmi lokální a nanejvýš vzácný.

S: **Kraľovany** (6880) 12.7.1959 (Fait J.) [OPA]; **Trenčín** (7174) (Korbel) [+H 1930]; **Bánovce n.Bebravou** (7275) (Korbel) [+H 1930, +Roubal 1936]; **Bratislava** (7868) (Fritsch) [+Roubal]; **Kamenica n.Hr.** (8178) (?) [OL]; **S?: Vajkov** (?) (Likovský) [c.Kratochvíl].

Bionomie. Listnaté a smíšené lesy, remízky. Vývoj v mrtvém dřevě pařezků, kořenových náběžích a kořenech, nebo v dolních i podzemních částech uhynulých stromů. Často je dřevo již velmi rozrušeno hnilobou. Vývoj tříletý. Přezimuje v larválním stadiu, kuklí se ve dřevě v místech vývoje v hloubce několika cm. - Imága se vyskytují od VI. do VIII., nejčastěji koncem VI. a počátkem VII. Soumravný a noční druh. Přes den bývají imága ukryta např. na okraji půdy u pařezků, pod kůrou, dřívím, kameny apod. Často se nacházejí v pozemních pastích.

Živné rostliny - Nejčastěji v *Carpinus*, *Fagus*, *Alnus* a *Corylus*; *Betula*, *Quercus*, *Malus* (*Deneš); *Salix caprea* (*Vávra J.). Uvádá se též *Picea*, *Abies*. Našel jsem vícekrátě jednotlivá imága ve smrkovém lese pod dřevem, nikdy však ne larvy v těchto dřevinách, ale ve vzdálenosti 30-80 m byly vždy listnaté dřeviny.

Přirození nepřátelé - *Hym., Braconidae: Histomerus mystacinus* Wesm.: Adamov 1972, Hladil J. lgt., Čapek M. det.; *Ichneumonidae: Dolichomitus mesocentrus* (Grav.): Adamov 1970, Hladil J. lgt., Šedivý J. det. V chodbách se často vyskytují larvy *Asilidů* a *Elateridů*.

Hospodářský význam. Sekundární druh, jako škůdce bezvýznamný.

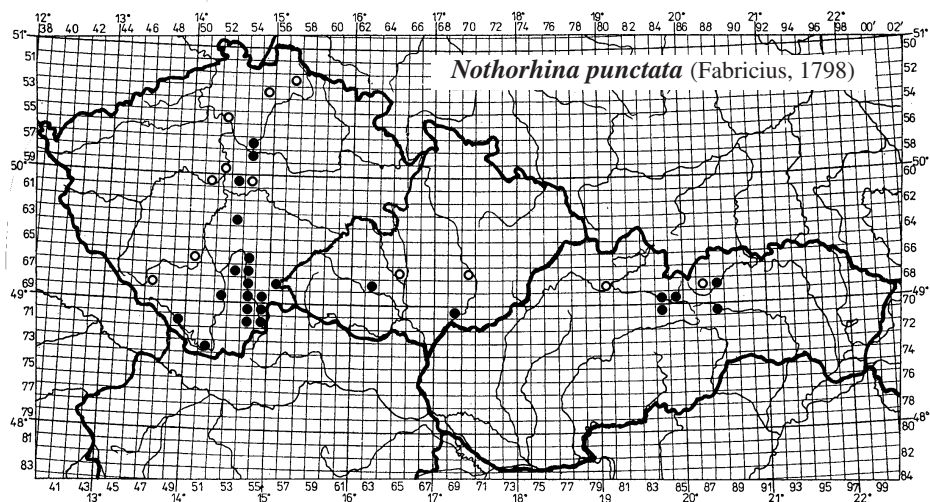
Ochrana. Tomuto druhu nehrozí vyhubení, ani snížení stavu v podmínkách intenzivního lesního hospodářství.

NOTHORHINA Redtenbacher, 1845

Nothorhina punctata (Fabricius, 1798)

Česká republika. Velmi vzácný, nanejvýš lokální, z přírody mizící druh, zatím byl zjištěn na několika lokalitách ve středních a jižních Čechách, starší údaje jsou také ze severních Čech. Na Moravě nalezen na čtyřech lokalitách.

B: Bohemia (?) [+Klíma]; **Jablonec n.Nisou** (5257) 7.1947 (Pěnkava M.); **Hamr na Jezeře** (5355) 5.6.1952 [HKR]; **Liběchov** (5552) (Sprenger) [+H]; **Benátky n.Jizerou** (5754) 7.1967 (Podaný) [+Zúber 1983]; **Stará Boleslav** (5754) 1962 (Sláma M.) [+Sláma 1966]; **Čelákovice** (5854) 7.6.1983 (Čermák R.) [*Čermák R.]; **Praha** (v bytě (5952) (Lokaj ml.) [+H]; **Karlštejn** (6051) (Lokaj st.) [+H]; **Horní Jirčany** (6053) 1963 (Sláma M.); **Jevany** (6054) 27.6.1940 (Pfeffer); 28.6.1951 (Štícha B.) [*Pícek]; 12.6.1941 (?) [HKR]; 8.7.1942 (Heyrovský) [NMP]; 30.6.1953, 29.6.1957 (Komárek J.) [*Hubert]; [+Hubert, Prokop 1990]; **Votice** (6353) 20.6.1989 (Kadlec J.) [*Kadlec]; **Vráž** (6650) (Lekesch E.) [+Havelka, Niedl]; **Planá n.Lužnicí** (6654) 21.6.1972 (Šprysl); ? (6753-54) (Kučera E.); **Blata u Soběslavi** (6753) 1986 (?) [PLZ]; **Borkovice** (6753) (Kudrna A.); **Kašperské Hory** (6847) 7.1936 (Podaný) [NMB]; **Vlkov n.Lužnicí** (6854) 28.6.1968 (Karas V.); [*c.Franke]; **Jindřichův Hradec** (6856) 7.1962 (Štícha) [+H 1965]; 6.7.1976 (Čech) [*Odvárka, c.Daněk]; 18.6.1976 (Čech 14 ex.) [ČBU]; 7.7.1988 (Kadlec J.); [*Odvárka]; **Hluboká n.Vltavou** (6952) 21.6.1991 (Vlasák J.); **Třeboň** (69-7054) (Sekera) [+H]; 6.1950 (Sekera) [*Bojčuk]; 5.1950 (Kohoušek) [PLZ]; (6954) 1981

(c.Kúdela) [*Týr]; 1977 (Švácha P.) [+Švácha 1987]; 5.1986 (Hála J.) [*Schles, *Týr]; (Jeniš); 7.1989 (Mikuda) [*Kantner]; 7.1992 (?) [*c.Franke]; **Jemčina** (6955) (Sekera) [+Havelka, Niedl]; 1964 (Sláma M.); **Domanín** (7054) 1968 (Sláma M.); **Chlum u Třeboně** (7055) 5.1950 (Havelka J.) [+Havelka, Niedl]; 6.1950-52 (Niedl J.) [c.Sláma, *Čtvrtečka, *Sobota, *Bojčuk]; 30.6. (Deneš) [*Šprysl]; 5.1950 (Sekera) [OL]; 1962 (Sláma M.); 1955 (Mikyška A.); 7.1972 (Halada) [c.Sláma]; 1977 (Švácha) [+Švácha 1987]; (7055) 7.1989 (Simandl J.); [*Odvárka]; **Kostky u Chlumu** (7055) (Švácha P.); **Lutová** (7055) (Niedl); **Majdalena** (7055) 7.1969 (Deneš); 1962 (Sláma M.); (Niedl J.) [*Niedl]; 20.6.1987 (Deneš) [*Poláček]; 20.7.1991 (Kadlec J.); 25.6.1968 (Škorpík M.); **Nová Řeka** (7055) (Niedl); ? (Kudrna A.); **Staňkov** (7055) (Niedl); **Stožec** (7149) (Deneš K.); **Jílovice** (7154) (Kudrna A.); **Suchdol n.Luž.** (7155) (Niedl); 6.1982 (Deneš K.); 1964 (Sláma M.) [+Švácha 1987]; **Vyšší Brod** (7351) 7.1967 (Deneš K.); **Bernartice** (?) 4.7.1954 (Kastl) [+H 1965]; **Městečko** (?) 20.7.1909 (?) [NMP].

M: Brno (6765) (Fleischer) [+Fleischer 1927-30, NMP]; 29.6.1938 (Roubal); **Kroměříž** (6770) (Sekera) [+Havelka, Niedl]; **Mohelno** (6863) 6.1967 (Deneš K.); **Bzenec** (7069) 1954 (Sekera) [HKR]; 6.1958 (Sekera) [OL]; 1975 (Hála) [*Kubáň]; 23.6. (Kocourek) [*Břach]; 3.6. a 19.6.1993 (Mihal V.); 15.7.1994 (Vávra J.); 1997 (Sláma M., požerky); (Kybal) [+Černý 1996-97].

Slovenská republika. Velmi vzácný, nalezen pouze v horním Pováží, Slovenském raji a Vysokých Tatrách.

S: Nízke Tatry (?) 7.1978 (?) [*Macek J.]; **Srnie (Dúbrava)** (?) (Kardasch) [+Roubal]; **Velká Fatra** (?) (Lekesch) [+Havelka, Niedl]; **Eubochňa** (6880) 7.1952 (Podaný) [NMB]; **Vysoké Tatry** (6887) 12.7.1949 (Kohoušek) [OL]; (?) [c.Kratochvíl]; **Kežmarok** (6888) 25.7.1995 (*Kautman); **Liptovský Hrádok** (6984) 1936 (Jureček) [NMP]; 7.1937 (Prokš) [+H, +Roubal]; 7.1938 (Roubal) [+H], +Roubal]; 6.1937 (Všetečka) [+Roubal, c.Kratochvíl]; 26.6.1947 (Lekeš) [c.Kratochvíl]; 7.1984 (Odvárka O.); (*Kautman); **Vavrišovo** (6984) (*Kautman); **Čierny Váh** (6985) 6.1937 (Všetečka) [*Pícek]; 29.6.1938 (Roubal) [NMB]; 28.6.1947 (Prokš) [NMP]; 7.1947 (Tesař) [OPA]; (*Kautman); **Malužiná** (7084) (*Kautman); **Hrabušice** (7088) (Lekeš) [+H]; **Slovenský raj** (7088) 3.7.1946 (Lekeš 13 ex.) [c.Kratochvíl]; **Čingov** (7088) (*Kautman).

Bionomie. Vývoj v kůře starých, osluněných, obvykle volně stojících borovic, někdy i zastíněných v porostu (Stará Boleslav), převážně do výšky 3 m. Napadané borovice jsou většinou staré, často přes sto let. Larvy žerou na rozhraní živé a odumřelé kůry, kuklí se v odumřelé borce. Nalezl jsem i larvy zavalené pryskyřicí. Chodby jsou upcované jemnou drtí s ekrementy. Výletové otvory mají charakteristický oválný tvar. Při silnějším napadení jsou stromy často nápadně roněním pryskyřice. Při úhynu živého stromu může dojít i k úhynu celé populace. Nevím, zda je to ovlivněno nedostatkem vlhkosti, nebo jinými vlivy (totéž potvrzují Havelka & Niedl (1953). Nalezl jsem na jaře vždy pouze jedno vývojové stadium ke kuklení, proto usuzuji na jednoletý vývoj. Čerepanov (1979) uvádí dvouletý. Přezimuje v larválním stadiu. - Imága se vyskytují v VI. - VII., maximum v druhé polovině VI., podle Havelky & Niedla až na počátku VII. Zoufal (1906) i Havelka & Niedl uvádějí dobře slyšitelné stridulování, sám jsem je nepozoroval. Zoufal sbíral imága v Bosně od 15.VII. do 28.VIII. od 8,00 do 18,00 hodin za slunečného dne. Tato jsou schována ve štěrbinách borky a často i ve dne kopulují a přebíhají po kůře. Jde převážně o noční druh (podle Havelky a Niedla denní), sbíraný sice téměř vždy ve dne, ale většinou vykuřováním.

Živné rostliny - U nás zjištěn pouze v *Pinus sylvestris*, v Bosně na *Pinus nigra* (Zoufal, 1906), v Turecku *Pinus sp.*

Přirození nepřátelé - *Hym., Ichneumonidae: Poemenia notata* Holmgren: Chlum u Třeboně 6.1952, Niedl J. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides depressus* (Holmgr.): Chlum u Třeboně 6.1951, 1952, Niedl. J. lgt., Šedivý J. det. Podle Niedla (1953) největší množství populace zahubí larvy rodu *Raphidia* (Neuroptera), odhadem až 70 %. Ptáci vyklouvají obvykle jen povrchovou vrstvu kůry, stromy ronící pryskyřici však nebyvají vyhledávané těmito ptáky..

Hospodářský význam. Může způsobovat určité oslabení napadených stromů, ale není mi znám ani jeden případ uhynutí stromu vlivem žíru larev. Vzhledem k velmi lokálnímu a řídkému výskytu jako škůdce nepřipadá v úvahu.

Ochrana. Jedná se o vymírající recentní druh, jehož příbuzné druhy jsou známe z jantaru. Významná přírodní památka, která z naší přírody velmi rychle mizí. Jak je pamětníkům známo, byl dříve tento druh u nás mnohem častější než dnes. Staré borovice byly na hrázích rybníků, na křižovatkách polních cest, ve stromořadích apod. Také na okrajích lesů a v polních remízích bývaly staré pokřivené borovice ponechávány, právě tak jako mnoho starších borových porostů. K prudké změně došlo v posledních desetiletích, kdy byly staré porosty vykáceny v rámci povinné akce álikvidace přestárých porostů. Další příčinou úbytku stromů je zatím ne zcela jasně vysvětlené odumírání borovic. Jedinou nadějí na záchranu tohoto druhu je ponechávání většího množství především soliterních starých borovic a borovic v osluněných porostních stěnách. Muselo by však jít o širší cíleovou akci a ne o úmyslné ponechání několika náhodných stromů.

***TETROPIUM* Kirby, 1837**

Isarthron Dejean, 1835 - Sláma (1993). (Na základě Samových (1991) nomenklatorických změn jsem použil toto jméno, když jsem byl předem dalšími předními odborníky ubezpečen o jeho správnosti. Podle pozdějšího písemného sdělení Samy by *Isarthron* bylo údajně správné jméno, ale platným bylo Mezinárodní komisí stanoveno *Tetropium*).

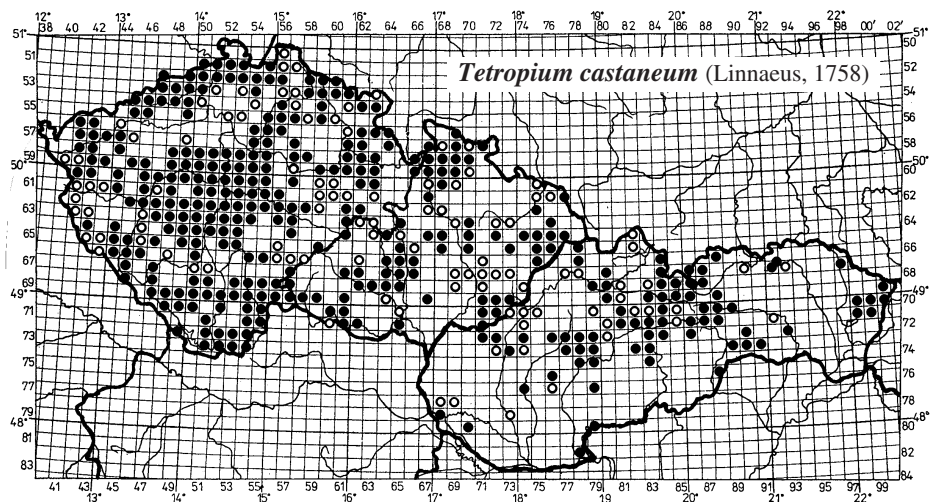
***Tetropium castaneum* (Linnaeus, 1758)**

Tesařík smrkový - fuzáč smrkový (fuzáč gaštanový)

Česká republika a Slovenská republika. Velmi hojný druh po celém území ve smrkových porostech od nížin až vysoko do hor.

Bionomie. Vývoj pod kůrou oslabených stromů, vývratů, zlomů, v pokáceném dřevě apod. Na stojících stromech se napadení obvykle soustřeďuje do dolní části kmene se silnější kůrou. Ležící dřevo, zejména umístěné v zastíněném a vlhčím prostředí, napadá bez ohledu na sílu kůry. Larva vyžírá chodby pod kůrou a před zakuklením si vyhlodá ve dřevě v hloubce obvykle 2-4 cm hluboko chodbu hákovitého tvaru, která se na konci rozšiřuje v kukelní komůrku. Zde se larva otáčí a vylíhlé imágo vyleze stejnou chodbou ven a prokouše si pouze výletový otvor v kůře. Při silnější kůře si část larev udělá kukelní komůrku v kůře, méně často se kuklí mezi kůrou a dřevem. Kukelní komůrky bývají většinou 2-3 cm hluboko, někdy až 7 cm. Vývoj jednoletý, často i dvouletý, na severu Evropy dvouletý. Heyrovského (1955) převzatý údaj o líhnutí imág koncem léta a zakládání další generace považuji za jistý omyl. Přezimuje v larválním stadiu. - Imága se vyskytují od V. do VIII., maximum od konce V. do poloviny VI., na horách od konce VI. do poloviny VII. Především večerní a noční druh. Přes den je ukrytý např. pod dřívím, v rovnaném dříví i na skládkách, pod šupinami kůry stojících stromů apod., ale občas pobíhá po dřevě, nebo i létá.

Živé rostliny - Vývoj jsem zjistil výhradně v *Picea*. V literatuře se udává jako živná dřevina též *Abies*, *Larix* a *Pinus*, ale v těchto jsem jej nikdy nenašel.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Doryctes mutillator* (Thunb.): Jíloviště 1959, Novák V. & Sláma M., Čapek M. det.; *Doryctes undulatus* Ratz.: Jíloviště 1959, Novák V. & Sláma M., Čapek M. det.; *Wroughtonia dentator* F.: Jíloviště 1959, Novák V. & Sláma M., Čapek M. det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Dolichomitus mesocentrus* (Grav.): Chlum u Třeboně, Niedl J. lgt., Šedivý J. det. Velmi častým predátorem jsou larvy *Thanasimus formicarius* (Linnaeus), které požírají podkorní vývojová stadia. Na snižování populace se velmi silně podílejí datlovití ptáci.

Variabilita. Zbarvení imág je často velmi rozdílné. Krovky bývají černé i hnědé, nohy černé i červenohnědé. Zřídka bývají krovky pokryty hustšími a delšími chloupky. Výrazně hustě chloupkovaná forma (*vestitum* Plav.) se vyskytuje převážně v horách. Ostatní barevné formy se vyskytují obvykle společně.

Hospodářský význam. Z tesaříků patří k nejškodlivějším druhům, především jako technický škůdce, způsobující poškození povrchové vrstvy dřeva. Může být považován i za fyziologického škůdce, protože urychluje, nebo i způsobuje odumírání stromů, oslabených z různých příčin, zejména po napadení václavkou (*Armilaria*), nebo po přísušku. Obvykle se proti tomuto druhu žádná opatření neprovádějí. Velmi jednoduchou obranou je včasné odkornění napadené hmoty před vstupem larev do dřeva, nebo její odvoz z lesa a následné zpracování. Chemická ochrana dřeva ošetřením insekticidy by měla význam jedině při prevenci před napadením.

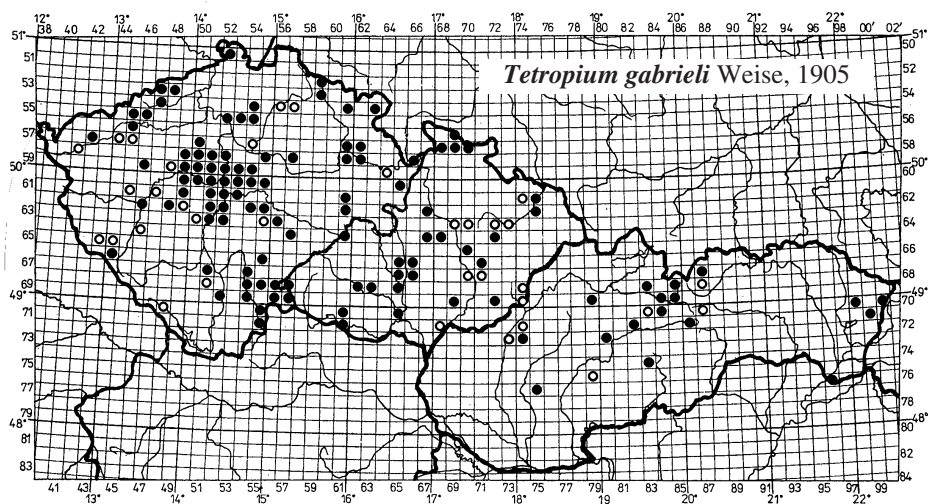
Ochrana. Není ohroženým druhem.

Tetropium gabrieli Weise, 1905

Tesařík modřínový

Česká republika a Slovenská republika. Neustále se rozšiřující častý druh, stávající se vážným škůdcem. Po výsadbě *Larix* i na lokalitách nepůvodního výskytu se dodatečně rozšířil pravděpodobně již po celém území.

Bionomie. Velmi podobná předchozímu druhu. Kukelní komůrky jsou pouze v běli a jsou uloženy méně hluboko ve dřevě a při silnější borce se v ní může i většina imág kuklit. Mají-li samičky při kladení vajíček možnost výběru, dávají přednost místům se silnější kůrou. Doba vývoje jeden rok. Údaj o dvojí generaci (Schimitschek, 1929; Duffy, 1953) za teplého počasí nemohu potvrdit ani v laboratorních chovech. Část larev se však kuklí někdy později a brouci se objevují až v létě. - Výskyt imág od V. do VII., nejčastěji od konce V. do druhé dekády VI. Rovněž převážně soumravný až noční druh.

Živé rostliny - Vývoj spolehlivě zjištěn pouze v *Larix*; údaj *Pinus* (např. Duffy, 1953) by podle mého bylo nutné potvrdit, zvláště vzhledem k určité podobnosti a časté záměně dříví těchto stromů. Pochybnosti mám i o výskytu na *Picea* a *Abies* (Bílý a Mehl, 1989).

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Doryctes mutillator* Thunb.: Olbramkostel 1977, Chudolazy 1978, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Coelides forsteri* Haes.: Chudolazy 1978, Sláma M. lgt., Čapek M. det. (Doposud jej znám a i v literatuře je uváděn jen ze smoláků rodu *Pissodes* - Čapek M.); *Atanycolus initiator* Ns.: Doubek 1978, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Wroughtonia dentator* F.: Chudolazy 1978, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Rhimphoctona lucida* (Clément): Adamov 7.7.1964, Chudolazy 1978, Doubek 1978, Olbramkostel 1977, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Rhimphoctona xoridiformis* (Holmgr.): Adamov 1978, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus mesocentrus* (Grav.): Chudolazy 1978, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus aciculatus* (Hellén): Adamov 5.1978, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus populneus* (Rtzb.): Doubek 1978, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.;

Ischenoceros caligatus (Grav.): Olbramkostel 1977, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides brachylabis* (Kriechb.): Třeboň 1964, Chudolazy 1978, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides irrigator* F.: Olbramkostel 1977, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Neoxorides collaris* (Grav.): Olbramkostel 1977, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Pyracmon lucidus* Clém.: Adamov 1964, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.

Variabilita. Vyskytují se formy podobné zbarvené jako u předchozího druhu, s krovkami černými i hnědými, nohy mohou být černé i červenohnědé. Nejčastěji se vyskytují brouci s černými krovkami a červenohnědýma nohama.

Hospodářský význam. Od druhé světové války se stále rychleji rozšiřuje po celém území. Kromě technických škod způsobuje urychlené napadání bělové části dřeva houbami (modráni). Jde zcela jistě přednostně o sekundárního škůdce, ale je také jisté, že se podílí i jako fyziologický škůdce na dalším oslabování a odumírání modřínů a zařazuje se tak nově mezi časté a vážné lesnické škůdce. Jako technický škůdce poškozuje téměř výhradně pouze bělové dřevo. Nejúčinnější obranou je včasné odklizení napadeného dřeva z lesa. Velmi jednoduchou a účinnou metodou redukce populace je usměrnění vykladení samiček na lapáky - připravené poražené modříny, nebo jejich části.

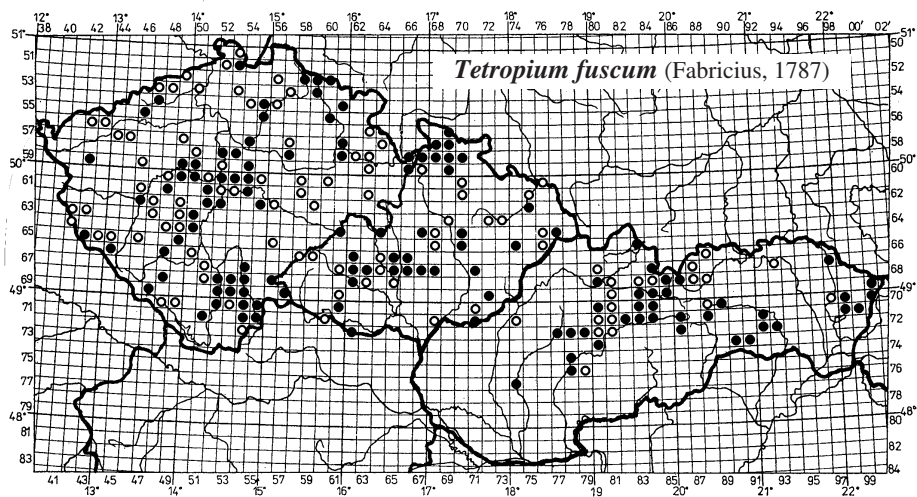
Ochrana. Není ohroženým druhem.

Tetropium fuscum (Fabricius, 1787)

Tesařík šedohnědý - fuzáč sivohnědý

Česká republika a Slovenská republika. Vyskytuje se po celém území ve smrkových porostech, zejména ve vyšších horských oblastech. Mnohem řidší než *T. castaneum*, na horách ale často převládá.

Bionomie. Vývoj je velmi podobný jako u *T. castaneum*, často oba druhy žijí společně. U stojících stromů napadá spíše dolní části s hrubou kůrou. Larvy žijí pod kůrou a kuklí se převážně v hákovitých komůrkách ve dřevě. V horských podmínkách vystupuje až po

stromovou hranici a dává přednost křivě rostoucím stromům, např. po deformaci sněhem apod., s hrubou silnější kůrou, ve které se pak často kuklí. V severní Evropě se vyskytuje až po hranici výskytu *Picea* společně s *T. castaneum* a *T. aquilonium* Plavilstshikov, 1940 (Finsko, Sláma lgt.). Vývoj jednoletý, v horách často dvouletý, na severu Evropy dvouletý. Údaje o dvojí generaci za rok jsou podle mne mylné a jednalo se zřejmě o opožděná imága (Schimitschek, 1929). - Výskyt imág v V.-VII., maximum v VI., na horách v VII. na stojících odumírajících stromech, dříví, pařezech apod. Převážně soumravný až noční druh.

Živé rostliny - Zjistil jsem vývoj výhradně v *Picea*; udává se též *Abies*, *Pinus* i *Larix*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Wroughtonia dentator* (F.): Slapy n.Vlt. 1973, Sláma M. lgt., Čapek M. det. Hanušovice 1947 (+Čapek, Hladil, Šedivý 1982); *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Rhimphoctona xoridoidea* (Strobl): Ledec n.Sázavou, Plíhal P. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides brachylabris* (Kriechb.): Třeboň 1964, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.

Variabilita. Zřídka jsou krovky stejnoměrně chloupkované, nebo nohy a tělo jsou velmi vzácně zbarveny převážně červenožlutohnědě.

Hospodářský význam. Platí totéž co u *T. castaneum* především pro horské polohy, ale zde bývá často početnější než uvedený druh, v nížinách se vyskytuje mnohem řidčeji.

Ochrana. Není ohroženým druhem.

ARHOPALUS Audinet-Serville, 1834

Criocephalus Mulsant, 1839 - Heyrovský (1955)

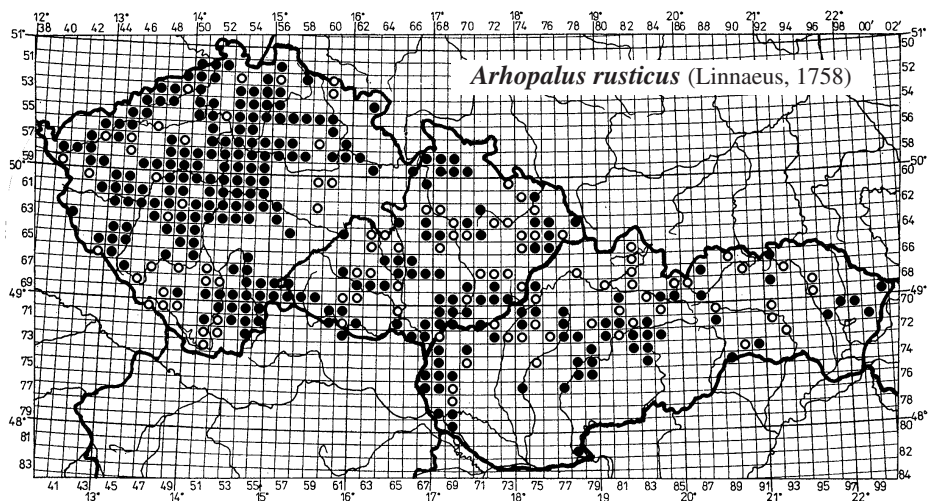
Arhopalus rusticus (Linnaeus, 1758)

Tesařík hnědý - fuzáč hnědý

Česká republika a Slovenská republika. Po celém území od nížin až do hor. Velmi hojný druh, ale vzhledem ke skrytému způsobu života unikající pozornosti.

Bionomie. Jehličnaté lesy všech typů. Larva žere ze začátku pod kůrou a pak vstupuje do dřeva, ale vyvíjí se často od vajíčka i ve dřevě bez kůry. Napadá přednostně dolní části stojících odumřelých stromů s dostatečnou vlhkostí a pařezy, proniká hluboko do jádra. Méně často tento druh můžeme najít v silnějším dřevě, ležícím na zemi. Zcela výjimečně jsem ho nalezl v odumřelém dřevě živých stromů po odření kůry. Přezimuje jako larva. Kuklí se ve svislé komůrce obvykle daleko (někdy více než 20 cm) od výletového otvoru. Výletový otvor je obvykle předem připravený, ucpaný dlouhými třískami, často nápadně viditelný. Doba vývoje nejméně dvouletá. - Imága se vyskytují od VI. do IX., maximum výskytu je od druhé poloviny VII. do poloviny VIII. Večerní a noční druh, přilétá na světlo. Přes den ve štěrbinách kůry a pod dřívím.

Živé rostliny - Vývoj převážně v *Pinus* (různé druhy), dále v *Picea* a *Larix*, též v *Abies* (Turecko).

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Odontocolon dentipes* (Gmelin): Malacky 6.1970, Hladil J. lgt., Tursko 1977, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus imperator* (Kriechb.): Otradovice 6.1960, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Dipt.*, *Calliphoridae*: *Onesia austriaca* Villen.: Terezín u Kunžaku 8.1974, Sláma M. lgt., Čepelák det. Datlovití ptáci, roupci a larvy Elateridů. Velkou část populace, zejména ve vlhkých letech zahubí houby, zejména *Boveria* sp.

Hospodářský význam. Bývá označován za škůdce, ale to bývalo spíše v době, kdy byly používány neimpregnované dřevěné telegrafní sloupky a sloupky do plotů. Často napadal vlhké dolní trámy roubených staveb. V dnešní době ho lze označit jako technického škůdce bazálních částí odumřelých stromů, především *Pinus*, ponechaných po odumření delší dobu v lese. Pokud napadá jiné dřevo v lese, je toto obvykle již v takovém stavu, že ho již není možné použít jako cennější užitkové dřevo.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Arhopalus ferus (Mulsant, 1839)

Criocephalus tristis (Fabricius, 1787) - Heyrovský (1955)

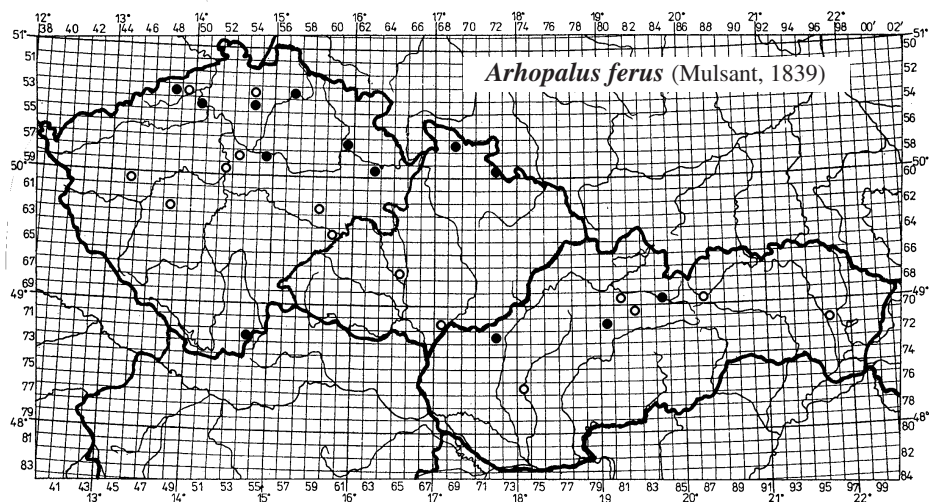
Česká republika. Velmi lokálně rozšířený, všude velmi vzácný druh. U nás sbírán vždy pouze náhodně. Často je chybně determinován.

B: Krušné hory (?) 1922? (Max Baume) [c.Sláma]; **severní Čechy** (?) [NMP]; **Duchcov** (5348) 1982 (Říha J.) [*Říha]; **Teplíce** (5349) 1957 (Novotný J.) [*Říha J.]; **Mimoň** (5354) 20.7.1949 (Kopecký J.) [*Čtvrtečka]; **Semily** (5357) 7.1986 (Vaněk P.); **Litoměřice** (5450) (Kliešť V.) [*Odvárka]; **Pokratice** (5450) 7.1975 (Kliešť) [*Odvárka]; **Bělá p.Bezdězem** (5454) 21.9.1987 (Zúber M.); **Hradec Králové** (5761) 12.7.1970, 11.7.1981 (Šprysl); **Satalice** (5853) 24.7.1959 (Černý); **Kostomlaty n.Labem** (5855) 20.7.1987 (Vitner J.) [BRL]; **Praha** (5952) (Roubal) [+H]; **Praha - Andělka** (5952) 9.1934 (Thomas) [NMB]; **Chlomek u Chocně** (5963) (Jelínek J.); **Choceň** (5963) (Ecler) [+H 1933]; **Manětín** (6045) 15.7.1945 (?) [c.Hrozinka]; **Rokycany** (6248) (Procházka) [c.Černý]; **Chotěboř** (6259) 14.7.1934 (Steigervald) [HKR]; **Příbyslav** (6460) (Kotlandová) [+H]; **Nové Hradky** (7254) 6.1960 (Keil) [NMB, +H 1962].

M: Moravia (?) (Formánek, 3 ex.) [BRN]; **Slezsko** (?) (Scholz) [c.Kratochvíl]; **Oderské vrchy** (?) 1.7.1961 (Černý); **Jeseník** (5769) 8.1991 (Jenišová); **Krnov** (5972) 8.1984 (Mituvová D.) [*Mikulenka]; **Brno** (6765) (Fleischer) [+Fleischer 1927-30, +H]; **Hodonín** (7168) (Fleischer) [c.Kratochvíl].

Slovenská republika. Velmi lokální, pouze z okolí Liptovského Hrádku je uváděno více kusů.

S: Ružomberok (6981) (Sekera) [+Roubal]; **Liptovský Hrádok** (6984) (Sekera) [+Roubal]; 24.6.1958 (Vichra) [c.Černý]; (Lekeš) [+H]; (Lorenc); 7.1973 (Odvárka O.); **Poprad** (6987) (?) [c.Kratochvíl]; **Železnô** (7082) (Sekera) [+Roubal]; **Staré Hory** (7180) 7.1983 (Valeník M.); **Vranov n.Topľou** (7196) (Steidl) [+Roubal]; **Nové Mesto n.Váhom** (7272) 12.7.1972 (Čech) [ČBU]; **Nitra** (7674) 6.1936 (Černý A.) [*Bečváf].

Bionomie. Vývoj je prakticky zcela shodný s *A. rusticus*, našel jsem mnohokrát larvy i imága v jižních zemích a nenašel jsem žádné rozdíly v porovnání s tímto druhem. Ve Francii jsem např. oba druhy nacházel i společně ve stejném dřevě. Výskyt imág od konce VI. do 21.IX. (*Züber).

Živé rostliny - I když v literatuře bývají uvedeny různé jehličnaté dřeviny, našel jsem ho v okolí Středozemního moře vždy pouze v různých druzích *Pinus*.

Přirození nepřátelé - Jako u předchozího druhu jde zejména o datlovité ptáky a houby.

Hospodářský význam. Není u nás hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Jedná se sice o velmi vzácný druh, který ale má na celém území velmi mnoho možností k vývoji bez ohledu na způsoby hospodaření v lesích.

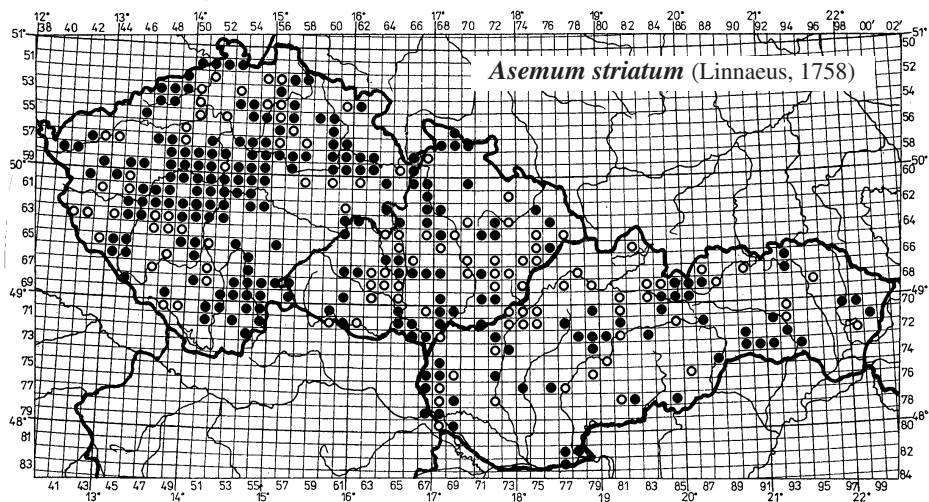
Asemum striatum (Linnaeus, 1758)

Tesařík pruhovaný - fuzáč pásikavý

Česká republika. Zejména v nižších a středních polohách v jehličnatých lesích častý druh.

Slovenská republika. Běžný druh, ale méně častý než v Čechách.

Bionomie. Jehličnaté lesy, paseky. Využívá se ve dřevě v pařezích, kořenových náběžích a dolních částech jehličnatých stromů. Samička klade vajíčka obvykle do zcela čerstvého dřeva. Larvy žijí zprvu pod kůrou a pak vstupují do dřeva. Larvální chodby vedou ve dřevě a často se vrací k jeho povrchu. Požerky jsou dosti podobné rodu *Arhopalus*, někdy žijí společně. Doba vývoje nejméně dvouletá. - Imága jsou převážně přes den skryta ve šterbinách kůry pařezů i stojících stromů. Sedávají také na povrchu přízemní části v neobvyklé poloze hlavou dolů a s odkloněným zadečkem. - Imága se vyskytují od V. do VIII., maximum výskytu v nížinách je V.-VI., na horách VII. Soumračný druh, často však létá i ve dne.

Živné rostliny - *Picea*, *Pinus*, *Pinus nigra* (*Šiška B.), *Larix*, *Abies*, *Pseudotsuga taxifolia* (USA).

Variabilita. Obvykle mají brouci černé zbarvení, méně často hnědé krovky nebo i nohy.

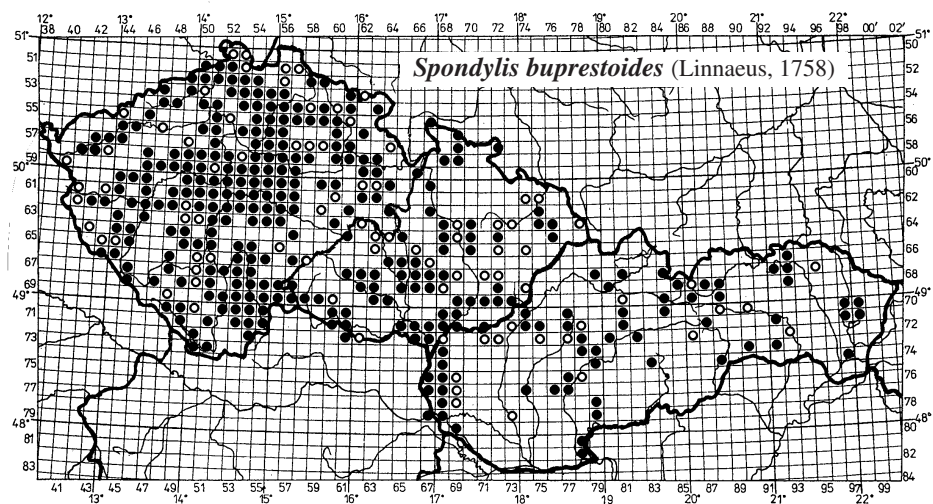
Hospodářský význam. Bývá uváděn jako škůdce, ale skutečný význam je malý, protože se vyvíjí převážně v pařezích. K poškození cennějších sortimentů nedochází, přestože např. do skládek kulatiny často klade vajíčka. Je-li dřevo včas zpracováno nebo rozřezáno, larvy, které přezijí, za velmi krátkou dobu hynou.

Ochrana. Není ohroženým druhem.

Spondylis buprestoides (Linnaeus, 1758)

Tesařík borový (hnilohlod krascovitý) - fuzáč borovicový (fuzáč krascovitý)

Česká republika a Slovenská republika. Téměř po celém území, zejména v nižších polohách, místy velmi hojný druh. Vystupuje až do výše cca 800 m n.m.

Bionomie. Vývoj především v pařezích a spodních částech mrtvých stojících stromů a jejich kořenových náběžích, a to i v podzemní části. Larva prožírá bělové a často i jádrové dřevo. Vývoj larev trvá nejméně dva roky. Přezimuje jako larva. Kuklí se často i velmi hluboko ve dřevě. - Imága se vyskytují v V.-VIII., maximum v VI., ve vyšších polohách v VII. Noční druh, přilétávající na světlo. Imága jsou přes den v úkrytech pod dřívím a pod, ale velmi často létají také ve dne, zejména v teplých dnech. Při použití barev s terpentínovým ředidlem imága naletují na čersvě natřené plochy.

Živé rostliny - Vývoj jsem zjistil pouze v *Pinus*, ale bývá uváděn také *Larix*, *Picea* a *Abies*.

Přirození nepřátelé - Silněji napadené pařezy bývají silně rozštípané od datlovitých ptáků. Larvy jsou často požírány larvami roupců (*Asilidae*). Při vlhčím počasí velmi mnoho larev je napadeno houbami, zejména typu *Boveria*.

Hospodářský význam. Sekundární druh, působí malé škody velmi omezeného rozsahu tím, že napadá v zemi zapuštěné části, např. borových plotových sloupků.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

CERAMBYCINAE

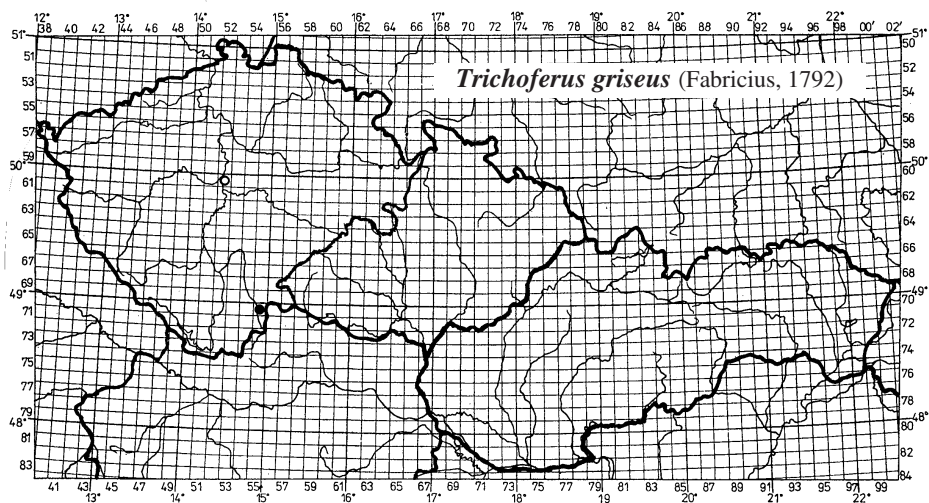
TRICHOFERUS Wollaston, 1854

Trichoferus griseus (Fabricius, 1792)

Česká republika. Zbraslav nad Vltavou 1959 (Sláma M. 1992). Vyvinul se v kořenu lékořice - *Glycyrrhiza glabra* L. dovezené do Prahy z Polska kolem roku 1930 ing. S. Kolubajivem. K vykladení a vývoji výše uvedeného druhu ve vzorku lékořice došlo však v Čechách až v padesátých letech. Je možné, nebo pravděpodobné, že rodičovská imága (nebo nejméně oplozená samička) byla zavlečena k nám odněkud z oblasti mediteránu, celý vývoj však proběhl v našem prostředí. Podle písemného sdělení Týra jsou ve sbírce Vlastivedného múzea v Hanušovicích n. Topľou 3 kusy z jižních Čech.

B: Zbraslav n.Vlt. (6052) 1959 (Sláma M., c.Lekeš) [+Sláma 1992]; **Majdalena** (7055) 20.6.1962, 3 ex. (Zubrický lgt.) [*Týr, coll. muzeum Hanušovce nad Topľou].

Slovenská republika. Nebyl zjištěn.

Bionomie. Uvádím podle výskytu v jižních zemích. Žír larev probíhá v odumřelých slabších kmenech, kmínkách i větvích pod kůrou i ve dřevě o průměru 2-18 cm. Obvykle se v jednom materiálu vyvíjí řada generací za sebou, až je dřevo zcela rozežrané. Zřídka larvy žerou také ve dřevě bez kůry. Přezimuje v larválním stadiu. Vývoj dvouletý až víceletý, podle vlhkosti dřeva. - Imága se líhnou v jižní Evropě koncem VI., nebo v VII. Noční druh žijící velmi skrytě, pod kůrou, ve štěrbinách dřeva apod. Nenavštěvuje květy, přilétá často na světlo.

Živné rostliny - Převážně ve *Ficus* (Řecko, Tunis, Alžír); obvykle v *Juglans regia* a řídce v *Quercus* (Kréta); vychoval jsem ho též z *Populus* (Alžír); *Glycyrrhiza glabra* L. (Čechy). Dále bývá uváděn z *Vitis*, *Morus*, *Pistacia*, *Ceratonia*, *Prunus*, *Pyrus*, *Lentiscus*, *Platanus*, *Rosa* aj., často je však zaměňován s jinými druhy rodu *Trichoferus*.

Přirození nepřátelé - *Opilo hladilorum* (Řecko, Kréta), *Denops albofasciatus* (Charp.). Velké množství larev, žijících zejména ve *Ficus*, zahyne ve vlhkém prostředí vlivem hub.

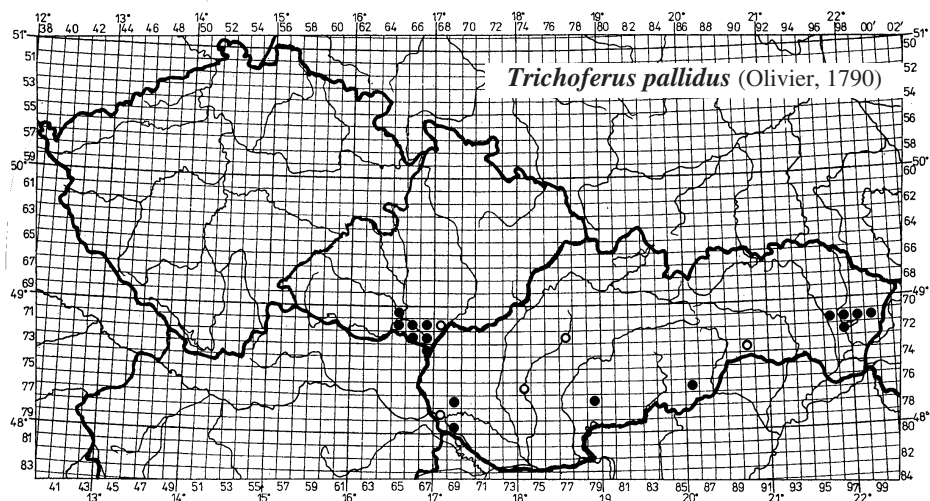
Hospodářský význam. V mediteránní oblasti lze tohoto tesařika považovat za škůdce zejména v zahradách, kde se pravděpodobně podílí na odumírání stromů přenášením chorob vyvolaných houbami. Silně napadené stojící dřevo rozežrané larvami se často láme jen působností větru. Napadá i dřevo opracované člověkem, na př plotové kůly, dřevěné stavby apod.

Ochrana. Pravděpodobně zavlečený druh, jehož výskyt případnou ochranou nelze ovlivnit. Patří k druhům, na jejichž širokém rozšíření v oblasti mediteránu se již od starověku zřejmě silně podílel člověk (převoz paliva na lodích apod.).

Trichoferus pallidus (Olivier, 1790)

Česká republika. Vyskytuje se pouze na jihovýchodní Moravě. Velmi lokální druh, který je možné v přírodě nalézt jen velmi zřídka, ale byl vypěstován ve větším množství a často též namnožen v laboratorních podmínkách. Lokality z okolí Břeclavi na sebe navzájem navazují a je možné, že stejné lokality jsou uváděny pod různými názvy.

M: Pouzdřany (7065) (Kocourek) [*Odvárka]; (Kubáň) [*Odvárka]; **Strachotín** (7065) 6.1964 (?) [*c.Franke]; **Vranovice** (7065) 1982 (Vávra J.); **Pavlovské kopce** (7165) 1983 (Hanousek) [*Benedikt]; **Mikulov Svatý Kopeček** (7165) (c.Matuška J.) [+Černý]; **Nové Mlýny** (7166) (Sobota J.); **Lednice** (71-7266) 1949 (Lauterer) [+Lauterer, Fleischer]; 7.1974 (Bláha); 20.7.1979 (Čechovský P.); 1980- atd. (Pacholátko, Hladil, Sláma, Jeniš, Švácha a mnoho jiných); **Podivín** (7167) 7.7.1980 (Macek J.); 1980 (Sláma M.); (Tomčík J.); **Hodonín** (7168) 7.1950 (Sekera) [+H 1951]; 7.1950 (Sekera) [NMP], **Valtice**

(7266) 1972 (Strejček) [+H]; (c.Hoskovec M., c.Rolčík J.) [+Černý]; 24.6.1980 (Klváček J); 20.6.1986 (Lukeš) [*Kadlec]; 5. a 9.7.1988 (Mihal V.); 1987 (Tetál I.); 1988 (Zeman V.); (*Kautman); **Břeclav** (7267) 7.1962 (Hepner) [+H 1965]; (c.Čech J.) [ČBU]; (Hoskovec M., Rolčík J., Růžička T., Hanousek, Hron a mnoho dalších); **Pohansko** (7267) 1984 (Sláma M.); **Lanžhot** (7267) 6.1950 (Sekera); **Lanžhot** - oblast soutoku (7367) 1980 (Sláma M.).

Slovenská republika. Rovněž velmi lokální druh, pouze v teplejších oblastech. V okolí Vihorlatu byl nalezen častěji, jinde jen jednotlivě.

S: Vranov (7196) (Lorenc); **Humenné** jižně (7197) (Lorenc); **Porúbka** (7197) 1974 (Lorenc); **Strážské** (7197) (Lorenc J.); **Vinné** (7197) (Lorenc); (Bláha) [*Kubáň]; 25.6.1985 (Kantner); **Kaluža** (7198) (Hron, Hanousek); **Remetské Hámre** (7199) 7.1976 (Lorenc) [*Niedl]; 8.1979 (Sekera) [*Karas]; (Hron, Hanousek); (Šprysl); 7.1971 (Lorenc) [c.Sláma, *Odvárka]; 5.8.1979 (Sekera J.) [*Poláček]; **Michalovce** (7297) 8.1980 (Lorenc) [*Břach]; 1981 (Sláma M.); **Lehota pod Vtáčníkem** (7277) 17.7.1983 (Arpáš) [+Vysoký 1985]; **Zadiel** (7390) 6.7.1987 (Karas V.); **Nitransko** (7674) (coll. Zoufal) [BRN, +Roubal 1937, +H 1951]; **Kurinec** (7686) 7.1978 (Sláma M.); **Vajnory** (7769) 1985, 1986, 29.7.1988, (*Kautman); **Dolné Rykinčice** (7779) 7.1960 (Lačík) [c.Virág - *Franc]; **Bratislava** (7868) (Kavan) [*Sobota J.]; **Rovinka** (7969) (*Kautman).

Bionomie. Oblasti původního výskytu dubových porostů. Vývoj pod kůrou a v kůře odumírajících stromů, zejména silných větví starších *Quercus*. Kuklí se v kůře i pod kůrou. Protože se *T. pallidus* vyskytuje ve starých *Quercus* často napadených také *Cerambyx cerdo*, bývala jeho bionomie dávána do přímé souvislosti s tímto druhem, což byl omyl. Doba vývoje 2 letá, v laboratorních podmínkách i jednoletá. - Imága se vyskytují u nás od konce VI. do VIII. Noční a večerní druh. Imága za tmy na kůře, často společně s *Plagionotus detritus* a *Cerambyx cerdo* (podle Demelta, 1966 jen mezi 21. - 23. hodinou).

Živné rostliny - Zjištěn převážně na *Quercus*; v Řecku na *Castanea sativa*; uvádí se též *Tilia* aj.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Xorides filiformis* (Grav.): Břeclav 1976, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus mesocentrus* (Grav.): Břeclav 6.1977, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus dux* (Tschek): Břeclav 1980, Hladil J. lgt., Šedivý J. det. Datlovití ptáci.

Hospodářský význam. Nemá prakticky hospodářský význam.

Ochrana. Vzhledem k tomu, že se část známých lokalit na Moravě nalézá v chráněných územích, kde jsou omezeny úmyslné těžby, je pravděpodobné, že nebude výskyt ohrožen. Na Slovensku je situace jiná, ale zase je zde zastoupení dubů četnější. Zásadní nebezpečí snížení stavu nebo i lokální vyhynutí tohoto druhu v obou státech představuje v posledních letech hromadné odumírání dubů s tracheomykózními příznaky. To sice přineslo dobré podmínky pro současný častější výskyt, ale může v budoucnosti představovat i silně zredukované podmínky pro vývoj.

CERAMBYX Linnaeus, 1758

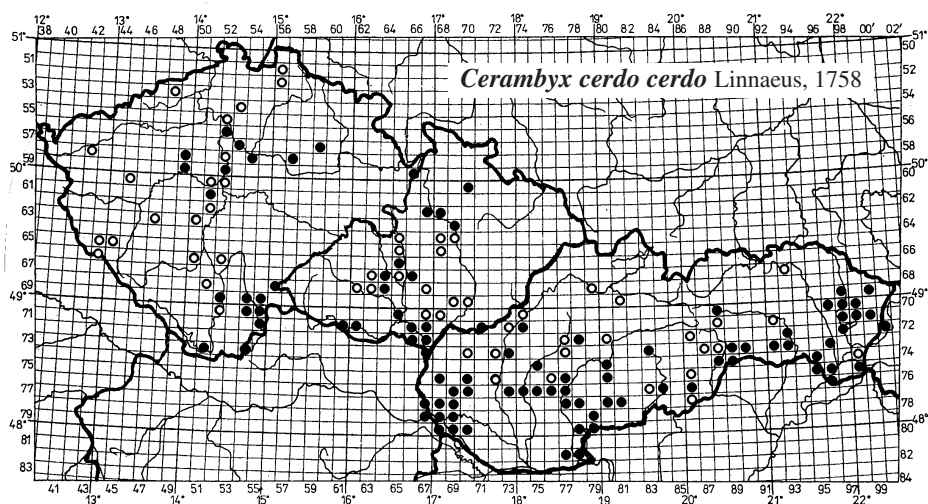
Cerambyx cerdo Linnaeus, 1758

ssp. *cerdo* Linnaeus, 1758

Tesařík obrovský (tesařík velký) - fuzáč velký (fuzáč obrovský)

Česká republika. V současné době se tento druh vyskytuje ve větším počtu pouze na omezených lokalitách v jižních Čechách a na jižní Moravě. Jinde již většinou vyhynul, nebo jsou nálezy pouze ojedinělé.

B: Jizerské hory (5156) (Michel) [+H]; **Liberec** (5256) (Michel) [+Michel 1911]; **Teplíce** (5348) (?) [+H]; **Dubá** (5453) (?) [+H]; **Liběchov** (5552) (Loos) [+Loos 1909]; (Spranger) [NMP]; **Úpor** (5652) 1988 (Sláma M.); **Štěpánský most** (5753) 1974 (Sláma M.); **Zvíkov u Boharyně** (5759) (Sobota J.); **Loket** (5842) (Palliaridi) [+H]; ? (5849) (Rébl K.) [*Rejzek]; **Lány** (5849) (?) [NMP]; 1986 (Dalihod J.); **Lány obora** (5849) 7.1968 (Uhlíř) [*Šilha]; **Praha Libeň** (5852) 28.6.1906 (?) [HKR]; (?) [+H 1962]; (Král) [NMP]; **Praha Stromovka** (5852) (Zeman) [NMP, +H 1962]; **Praha Trója** (5852) (?) [+H 1962]; **Praha Cibulka** (5952) 1975 (Sláma M.); **Praha Krč** (5952) (?) [+H]; **Praha** (5952) 6.1953 (Faměra M.) [*Minář]; (Branžovský); **Brandýs n.L.** (5854) (?) [+H]; **Otradovice** (5854) 1960 (Sláma M.); **Choťovice** (5857) (Sobota J.); **Křivoklát** (5949) 1962 (Sláma M.); **Králíky** (5966) 23.6.1977 (Pavlu) [*Bujčuk]; **Hodovíz** (6045) 26.7.1949 (Maidl) [NMB]; **Všenory** (6051) (?) [NMP, +H 1962]; **Radotín** (6052) (?) [+H]; **Závist** (6052) (?) [+H]; **Mníšek p.Brdy** (6151) 1964 (Sláma M.); **Dobříš** (6251) (?) [+H]; **Dobříš Čihadla** (6251) 7.1908, 8.1910 (Borovička) [LIT]; **Štáhlavy** (6347) [PLZ]; **Příbram** (6350) (Šípek c.) [NMP]; **Domažlice** (6543) [PLZ]; **Kanice** (6544) (Kraus) [+H]; **Česká Kubice** (6643) (Kraus B.) [+Kraus 1965]; **Písek** (6650) (?) [+H]; **Bechyně** (6652) (Růžicka) [NMP]; **Protivín** (6851) 1953 (Sláma M.); **Jindřichův Hradec** (6856) 15.6.1965 (Čech J.) [ČBU]; **Hluboká** (6952) [+H]; (Karas V.); **Stará řeka SPR** (6954) 30.6.1984 (Fuka Z.); **Třeboň** (69-7054) 22.6.1939 (Mrázek A.) [*Poláček]; 6.1939 (Všetečka) [*Pícek]; 7.1949, 4.6.1950 (Niedl J.) [*Poláček]; 7.1950, 7.1953 (Sláma M.); (Čech) [ČBU]; 8.1972 (Mařík M.); 1977 (Pavlík) [*Týr]; 17.6.1977 (Pavlík S.); 6.1977 (Pfeffer A.); 25.7.1978 (Herget J.); 8.1980 (Hájek M.) [*Tetál]; 26.6.1983 (Bečvář S.); 7.1984 (Deneš K.); 1987 (Kadlec J.); (Karas V. a řada dalších); **Lomnice n. Lužnicí** (6954?) (?) [+H]; **Nová řeka** (6955) 7.1949 (Niedl J.); 15.6.1968 (Karas V.); **České Budějovice** (7052) (okolí) [+H]; **Branná** (7054) 25.6.1977 (Kovařík M.); **Cep** (7054) 1990 (Sláma M.); **Chlum u Třeboně** (7055) (Fára); 6.1949 (Niedl J.); 1953 (Mikyška A.); 5.1951 (Niedl J.) [*Čtvrtečka]; 27.7.1974 (Sedloň M.); 1966, 1990 (Sláma M.); (Čech J.) [ČBU]; **Lutová** (7055) 7.1980 (Deneš K.) [*Deneš]; **Lužnice** (7055) 16.8.1956 (Čech J.) [ČBU];

(Kudrna A.); **Majdalena** (7055) 7.1964 (Deneš); (Čech J.) [ČBU]; 1985 (Nikodým M.); **Suchdol n. Lužnicí** (7155) 1966 (Sláma M.); **Frymburk** (7351) 18.7.1982 (Slunéčko V.) [*Poláček]; **Žofín** (7354) 1990 (Sláma M.); **Český les** (?) [NMP]; **Homole** (?) [+H]; **Tupadly** (?) (Šípek) [NMP].

M: Bruntál (6070) 1980 (Vyskočil J.) [*Moravec J.]; **Moravičany** (6267) (Sobota J.); **Litovel** (6268) (Jeníš I.); **Olomouc** (6369) (Jeníš I.); **Svitávka** (6465) (Souček) [+H]; **Náměšř** (6468) (Hoffer) [+H]; **Olomouc** (6469) (Klug) [+H]; **Boskovice** (6565) (Kittner ?) [+H]; **Prostějov** (6568) (?) [+H]; **Adamov** (6665) (Hladil); **Vranov u Brna** (6665) (Trojan) [HKR]; **Velká Bíteš** (6763) 1953 (Volák) [HKR]; **Kývalka** (6764) 1936 (Rosický) [BRN]; **Brno** (6765-66) (Müller) [+H]; 7.1965 (Cernohorský J.) [*Zdrůbecký]; **Bílovice n.Svit.** (6766) (Gron) [NMB]; **Náměšř n.Oslavou** (6862) 1958 (Lauterer) [BRN]; (Hruška M.); **Mohelno** (6863) 1929 (Gregor) [BRN]; **Oslavany** (6863) (?) [+H]; **Zastávka Rosice** (6864) (Šprysl M.); **Slavkov u Brna** (6867) 1935 (Volák) [HKR]; **Řečkov** (6969) (Vala ?) [+H]; **Uherské Hradiště** (6970) (Schlögel) [+H]; **Strachotín** (7065) 6.1986 (Sedláček A.); **Čejč** (7067) (Gregor) [BRN]; **Mutěnice** (7068) (Baumert) [BRN]; **Podmolí** (7161) (Vávra J.); **Havraníky** (7162) 6.6.1996 (Škorpić M.); **Znojmo** (7162) 7.1938 (Pospíšil K.) [Sláma]; (?) [HKR]; (Ambrož) [+H]; (Čálek L.); (Fiedler) [NMP]; **Znojmo Hradiště** (7162) 15.6.1989 (Kraus Z.); 29.5.1989 (Škorpić M.); **Bulhary** (7166) (Kraus Z.); **Lednice** (71-7266) (Černý Z., Hoskovec M., Kolečka Z., Kybal M., c.Mus.Mikulov, Vávra J. a velmi mnoho dalších); **Ladná** (7167) ? (c.Vávra J.) [+Černý]; (Hruška M., Jeniš I.); 23.7.1988 (Mihal V.); 28.5.1988 (Procházka J.) [*Luža]; **Velká n.Velichkou** (7171) 21.7.1975 (Macek J.); **Valtice** (7266) ? (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; 1957 (Fajt) [*Číla]; 7.1984 (Holly F.); 4.7.1987 (Mihal V.); **Břeclav** (7267) (Černý Z., Hoskovec M., Kolečka Z., c.Mus.Mikulov, Erben R. a velmi mnoho dalších); **Lanzhot** (7267) ? (+Bílý S.) [+Černý]; **Pohansko** (7267) (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; 1968 (Sláma M.); **Poštorná** (7267) 10.6.1980 (Čermák R.); 6.1988 (Lendál) [*Urbánek]; **Lanzhot** soutok (7367) 1968 (Sláma M.).

Slovenská republika - Více rozšířený, ale rovněž velmi lokální druh. Dříve býval častý na obecních pastvinách se soliterními duby v celé oblasti jižního a východního Slovenska. Po zrušení těchto pastvin, vykácení starých dubů a umělem zalesnění na mnoha lokalitách již nebyl znovu nalezen.

S: Bankov (?) (Machulka) [+Roubal]; **Bardejov** (6793) (Csiki) [+H]; **Velký Kriváň MF** (6879) 1934 (Fára) [c.Kratochvíl]; **Ružomberok** (6981) 21.7.1935 (?) [OPA]; **Koškovce** (6997) 1989 (Jeníč) [*Týr]; **Snina** (6999) 1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; **Bolešov** (7074) (?) [NMB]; (Laco) [+Roubal]; **Hrabušice** (7088) 8.1985 (Lexa J.); **Markušovce** (7096) 4.6.1973 (Sláma M.); **Podčieva** (7096) 6.1966 (Sláma M.); **Topoľovka** (7096) 6.1966 (Sláma M.); **Humenné** (7097) 5.7.1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; **Snina** (7098) 1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; **Selec u Trenčína** (7173) (?) [NMB]; **Trenč. Jastrabie** (7174) (Zahradník P.); **Trenčín** (7174) (?) [+Brancsik 1906, +H, PLZ]; **Dobšiná** (7188) (Vrzel) [+Roubal]; **Ružín** (7192) (Machulka) [NMP]; **Vinné** (7197) 28.7.1976 (Benedikt V.); **Kaluža** (7198) (Dunay G., Hron); **Remetské Hámre** (7198-99) 1963 (Sláma M.); (Šprysl M., Tomčík J., Trmal, Černý J., Hron); **Vinné** (7198) 15.7.1976 (Benedikt V.); **Hlivštitia** (7199) 7.1963 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; **Petrovce** (72100) (Sobota J., Vasyka); **Prievidza** (7277) 6.1957 (+Korbel) [+Vysoký 1985]; (Albrecht) [+Roubal]; **Bojnice** (7278) 6.1957 (+Korbel) [+Vysoký 1985]; 6.1961 (Brtek) [+Vysoký 1985]; **Banská Bystrica** (7280) (Čejka) [c.Kratochvíl]; (VÚRV Ruzyně) [*Kocourek F.]; **Muráň** (7286) (Pospíšil plk.) [OPA]; **Črmeľ** (7293) 19.7.1972 (Miko L.); **Košice** (7293) (Heyrovský) [NMP, +Roubal]; (Hoffer) [+Roubal]; 28.7.1983 (Smatana) [*Týr]; (Dunay G.); **Košice Bankov** (7293) (?) [+Smatana, Lohaj 1986]; **Košice Ťahanovce** (7293) 20.7.1980 (Tkadlec E.); **Michalovce** (7297) (Lorenc J.); 1965 (Sláma M.); 6.6.1986 (Trmal A.); **Hlboké** (7370) 1938 (Fára) [c.Kratochvíl]; **Piešťany** (7372) 6.1955 (Daněš); [PLZ]; (Matějka) [NMP]; (Šlégel) [NMB]; **Moravany n. Váhom** (7373) (*Kautman); **Bystričany** (7377) (Sekera) [BRN]; **Lom nad Rimavicou** (7383) 1963 (Badura I.); **Jelšava** (7387) 7.1937 (Hradec) [*Říha]; **Plešivecká planina** (7388) (Hoffer) [NMP]; **Rožňava** (7389) (Vrzel) [+Roubal]; 1973 (Sláma M.); **Hrhov** (7390) (Sobota J.); **Zadiel** (7390) 7.1970 (Cernohorský J.) [*Zdrůbecký]; (Kraus Z.); 1986 (Nikodým M.); **Cestice** (7392) (Dunay G.); **Seleška** (7392) 1955 (Smetana) [NMP]; **Lorinčík** (7393) (Dunay G.); **Trebišov** (7396) (Dunay G.); **Bošany** (7475) 1983 (?) [*Týr]; **Krnčá** (7475) (?) [+Roubal]; **Zvolen** (7480) 9.7.1975 (Košál) [*Mertlík]; (Roubal) [+Roubal]; **Plešivec** (7488) (Hoffer) [+Roubal]; (Dunay G.); **Plešivecká planina** (7488) (Hoffer) [+H]; **Hrušov** (7489) (*Kautman); **Veľatý** (7495) 1965 (Sláma M.); **Velké Kapušany** (7498) 5.1951 (Strejček J.); **Malacky** (7568) (*Kautman); **Dolné Orešany** (7570) (*Kautman); **Lošonec** (7570) (*Kautman); **Častá** (7570) (Velkoborský); **Hlohovec** (7572) 7.1950 (Valenčík M.); **Topoľčanky** (7576) 7.1953 (Pfeffer A.); **Nová Baňa** (7577) (*Kautman); **Babiná** (7580) 12.7.1978 (Franc V.); **Velký Blh** (7586) (Roubal) [+Roubal]; **Trňa** (7595) 1965 (Sláma M.); **Cejkov** (7596) 1965 (Sláma M.); **Slov. Nové Mesto** (7596) 1965 (Sláma M.); **Viničky** (7596) 8085 (Dunay G.) [+Dunay 1985]; **Zemplin** (7596) 1965 (Sláma M.); **Leles** (7598) 1965 (Sláma M.); **Modra** (7669) (Hubek) [Trmal]; (Jeníš I.); **Modra - Harmónia** (7669) (*Kautman); **Pezinok** (7669) (Matějka) [NMP]; **Budmerice** (7670) (*Kautman); **Kľačany** (7673) 1984, 1990 (?) [*Týr]; **Nitra** (7674) (?) [+H]; (Krumpál,Gajdoš) [+Krumpál, Gajdoš]; (Sobota J.); **Nitra**

Kynek (7674) (Šiška B.); **Nitra Zobor** (7674) (?) [NMB]; 6.1960 (Sláma M.); (Šiška B.); 7.1950 (Valeníček M.); 5.1974 (Kubán V.); **Zobor** (7674) (Pfleger) [+H]; **Jelenec** (7675) (Šiška B.); 6.1983 (Pavlíček J.) [*Pavlíček]; **Žirany** (7675) (Šiška B.) [*Šiška]; **Zlaté Moravce** (7676) 6.1984 (Rosenberg J.); (Růžicka) [HKR]; **Hronská Breznica** (7677) (Roubal) [NMB]; 1954 (Maidl) [NMB]; **Rybník n.Hronom** (7677) 25.5.1984 (Harmady) [*Holeksa]; **Tekovská Breznica** (7677) 26.5.1982 (Holeksa) [+Holeksa1985]; **Lučenec** (7683-84) (Thurnher) [+H, PLZ]; 11.6.1987 (Tefal I.); (*Kautman); **Ladov** (7684) (Roubal); **Kurinec** (7686) 7.1978 (Sláma M.) [Sláma]; **Rimavská Sobota** (7686) (Roubal) [+Roubal]; **Borša** (7696) (Zavadiš) [+Roubal]; 1965 (Sláma); **Bratislava** (77-7968-69) (Krása B.) [*Krása]; (?) [NMB]; (Prokš, Roubal) [+Roubal]; Roland [NMB]; (Jeniš I.); 5.6.1985 (Chyba J.) [*Chyba]; 19.6.1967 (Krlín); 12.7.1975 (Farkaš) [*Miko]; 20.6.1982 (Virág) [*Franc]; **Malé Karpaty u Bratis.** (7768) (?) [NMB]; **Svätý Jur** (7769) (Laco) [NMB, NMP]; 5.6.1932 (Prokš) [*Ríha]; (Roubal) [NMB]; (*Kautman); **Limbach** (7769) (*Kautman); **Vajnory** (7769) (*Kautman); **Súr** (7769) (Krlín); **Levice** (7777) (Albrecht) [+Roubal]; 7.1975 (Kubán) [*Kubán]; **Bátovce** (7778) (Weiss) [+Roubal]; **Čabrad** (7780) 3.7.1991 (Franc V.); **Horné Plachtince** (7781) 1990 (Švácha); (*Kautman); **Modrý Kameň** (7781) 1978 (Sláma M.); **Pribelec** (7781) 10.7.1984 (Franc V.); **Jesenské** (7786) 12.6.1948 (Tichý) [c.Kratochvíl]; **Devín** (7867) (Šlégl) [NMB]; **Kamzík u Bratisl.** (7868) 26.6.1949 (Karas V.); (Sobota J.); Koliba (7868) (Fritsch) [+H]; **Plášťovce** (7879) 7.1947 (Pfeffer A.); 1986 (Nikodým M.); **Hubice** (7970) (*Kautman); **Sikenica** (7978) 27.5.1985 (Erben R.); **Šahy** (7979) (??) [+Holeksa, Smetana]; **Tešmal** (7979) 6.1981 (Březina B.); (7979) 8.7.1981 (Čermák R.); **Stúrovo** (8177-78) 24.6.1954 (Pospíšil K.) [*Picek]; (Roubal) [+Roubal]; (Hoffer, Lekeš, Doležal S., Jeniš I., Kazda a velmi mnoho dalších); **Kamenica n.Hr.** (8178) (Albrecht) [+Roubal]; 5.1968 (Černý J.); (Kopecký J.) [*Čtvrtečka]; (PLZ, Kraus Z., Pechlát V. a další); **Kováčov** (8178) (Balthasar) [NMB]; 5.7.1963 (Hanzlík J.) [*Míkal]; (Hoffer) [+Roubal]; 31.5.1936 (Kavan) [*Komenďa]; 20.6.1949 (VÚRV Ruzyně) [*Kocourek F.]; a mnoho dalších; **Chlába** (8178) 12.6.1972 (Kubán V.); [PLZ]; (Pechlát V.); **Svätý Jan** (?) (Prokš) [+Roubal].

Bionomie. Samičky při kladení vajíček dávají přednost spíše stromům na osluněných místech, ve stromových alejích, soliterním stromům na lukách nebo pastvinách, v prosvětlených porostech na svazích a v pařezinách. Vývoj larev pod kůrou a později i ve dřevě živých, přednostně velmi starých stromů, které již mají menší obranyschopnost. Napadány bývají jak dolní části stromů, tak i silné větve vysoko v korunách. Místa žíru larev se prozrazují výtokem, tmavými skvrnami na kůře, ev. sypaním drtin. Podle údajů v literatuře (např. Neumann, 1985) se larvy prvé dva roky vyvíjejí v lýku a běli, třetím rokem se začínají hluboko do dřeva a vytvoří si hákovitou kukelní komůrku. Podle Schmidta (1963) je kukelní komůrka velká cca 8 cm a 25 mm široká. Po uzavření chodby se larvy zakuklí. Kukelní stadium trvá cca 4-6 týdnů. Brouci vylíhli do konce října přezimují a prozírají se ven příštím rokem. Celková doba vývoje se udává různě 3-5 let. Döhning (1955) ve své souhrnné práci uvádí podle jiných autorů, že v lednu nalézali ve dřevě brouky, kteří se vylíhli již na podzim, a larvy, které se zakuklily na jaře. - Imága se vyskytují vzácně od konce V., jinak od VI. do VIII., maximum výskytu od poloviny VI. do poloviny VII. Imága sedávají na stromech, často na vytékající míze, byla pozorována i na ovoci. Přestože bývají často pozorována i ve dne, jedná se o soumravný až noční druh. Brouk údajně žije téměř rok, ale po opuštění kukelní komůrky jen několik týdnů. Imágo samečka, nalezené v Markušovicích (7096) 4.6.1973 žilo v domácích podmínkách v plné svělosti ještě počátkem října, později mu začaly odpadávat články na tykadlech a tarzech a uhynulo až v listopadu. *Deneš našel 1.12.1963 nepoškozené imágo ve dřevě *Quercus*, který byl vybagrován z hloubky několika metrů v původních naplaveninách řeky Lužnice u Majdaleny.

Živé rostliny - V naprosté převaze *Quercus*, vzácně *Ulmus*, *Juglans regia*, na jihu Evropy často v *Castanea*, uváděny jsou též *Fraxinus*, *Salix*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Dolichomitus imperator* (Kriechb.): Chlum u Třeboně 6.1951, Niedl J. lgt., Šedivý J. det.

Variabilita. Ve střední Evropě je nominální subspecie velmi konstantní, proto je výskyt Heyrovským popsané *m. laevicollis* s téměř hladkým štítem zcela mimořádný. Zatím byla nalezena pouze v jižních Čechách na Třeboňsku a to ve více kusech. Asi dvacet nepreparovaných kusů jsem dal kdysi entomologovi, který tuto formu neměl, a nyní jsem u něho ve sbírce viděl více kusů s lokalitou Štúrovo (Parkan) a s jeho jménem. Z několika set dalších kusů *Cerambyx cerdo* skutečně sbíraných v okolí Štúrova jsem však dosud neviděl ani jeden ex. této formy.

Hospodářský význam. Z jednostranného hlediska působení škod jde o značného fyziologického i technického škůdce. Posuzujeme-li však jeho celkový hospodářský význam v našich podmínkách, je nepodstatný, protože škody vznikají jen na velmi omezených lokalitách a navíc většinou v chráněných místech. Může však zahubit jednotlivé stromy i menší skupiny jinak chráněných starých stromů, což se již mnohokrát stalo. Slabé napadení stromů však ještě neznamená jejich samozřejmý úhyn. Po rozřezání dubových výřezů jsem několikrát viděl, že strom byl před desítkami let napaden tímto druhem, požerky časem zarostly a strom rostl dále. Velký význam jako hospodářský škůdce má v jižní Evropě a na Ukrajině, kde působí místy značné technické poškození dřeva, ale především vystupuje jako přenašeč chorob, způsobujících oslabení a úhyn živých stromů. Obrovské škody působí např. v jižní Evropě na *Castanea sativa*, které navíc ještě masově hynou na houbové onemocnění *Cryptonectria (Endothia) parasitica* (Murrill) Barr, takže v dnešní době přežívá proti minulosti již jen velmi malé procento těchto stromů.

Ochrana. *Cerambyx cerdo* je oprávněně chráněn zákonem v České republice i na Slovensku a zařazený mezi silně a kriticky ohrožené druhy. V současné době je však jeho ochrana poněkud problematická. V první řadě stále pokračuje "kácecí mánie" starých stromů a ubývá původních biotopů. Dalším problémem je, že stromy po napadení tímto tesaříkem jsou oslabené a jako takové jsou přednostně náchylné k onemocnění s tracheomykózními příznaky a tudíž k předčasnému odumření. Patří mezi druhy, které jsou pravděpodobnými přímými přenašeči této choroby. Čím četnější je populace, tím dříve dojde k úhynu vhodných živých stromů a tím dříve také dojde k zániku této populace samotné. Tuto skutečnost můžeme již dlouhá léta pozorovat na Třeboňsku, Lednicku, v rezervaci Kurínek, na Zemplínsku a dalších místech. Z hlediska záchrany biotopu tudíž může mít ochrana tohoto druhu pak také záporný význam.

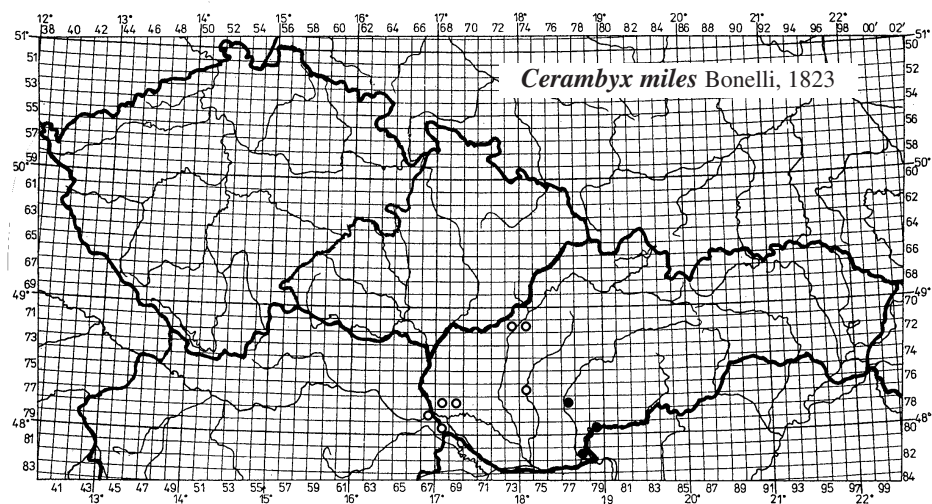
Cerambyx miles Bonelli, 1823

Česká republika. Nevyskytuje se.

Slovenská republika. Velmi lokální a vzácný druh, vyskytující se pouze na jihu Slovenska.

S: Bošácká dolina u Trenčína (7173) (Brancsik) [+Brancsik 1906, +H 1930]; Trenčín (7174) (Kočí) [+Fleischer 1927-30]; Korytnica (7181) 7.1932 (Podaný) pochybný údaj ! [NMB]; Nitra (7674) (Thurnher) [+H 1933]; Zobor (7674) 1932 (Heyrovský coll.) [c.Sláma]; 1932 (Pfleger) [+H]; (Thurnher) [+Roubal 1936]; Rača (7768) (Roland) [+Barabás1976]; Svätý Jur (7769) (Laco) [+Roubal 1936]; (Šlégl) [NMB, +H 1930]; (Sulc) [NMB]; Čajkov (7777) (Kocourek) [*Kubáň]; 7.1973 (Sobota J.) [*Sobota]; Devin (7867) (Šlégl) [+Barabás1976]; Bratislava Petržalka (7968) 21.5.1947 (Sobota A.) [PLZ]; Sahy (7979) 7.1972 (Krištof) [+H]; Chlába (8178) 12.6.1972 (?) [*Kubáň]; Kamenica n.Hr. (8178) (Jeniš I.) [*Jeniš]; 6.1958 (Sláma M.) [c.Sláma]; 6.1960 (Kocourek) [*Píček, *Šprysl]; (Kraus Z.) [*Kraus]; 22.6.1969, 7.7.1967 (Sobota J.) [*Sobota]; 7.7.1969 (Šprysl) [*Šprysl]; Kováčov

(8178) (Balthasar) [+H]; 6.1950 (Hanzlík) [+H]; 6.1953 (Sláma M.) [c.Sláma]; 15.7.1955 (Hrubant) [NMB]; 6.1960 (Kocourek) [*Píček]; 10.7.1964 (Laibner S.) [*Poláček]; 10.7.1964 (Poláček K.) [*Poláček]; 7.6.1967 (Pavlů) [HKR]; (Smetana) [+H]; **Štúrovo** (8178) 4.1947 (Balthasar) [NMB]; 2.7.1949 (Kvapil) [HKR]; 7.1963 (Lorenc) [c.Sláma]; 29.6.1957 (Čech) [ČBU]; 7.1961 (Mikvas) [ČLP]; 6.7.1970 (Čech) [ČBU]; 7. (Lorenc) [*Lorenc]; (Žirovnický) [S, c.Černý].

Bionomie. Na Slovensku nalezen v prosvětlených dubových, především pařezinových porostech, stejně tak jsem ho našel ve Francii. V Řecku se nachází v lesostepních dubových porostech, břehových porostech různého složení i v zahradách. Vývoj pod kůrou a ve dřevě živých stromů. Samička klade vajíčka do kmenů, silnějších větví i kořenových náběhů. Larvy vyžirají chodby pod kůrou i poměrně hluboko ve dřevě. Napadená místa jsou často nápadná podle vyhazované drti z požerků. Obvykle se ve stejném stromě vyvíjí více generací. - Výskyt imág VI.-VII. Večerní a noční druh, ale imága se často i ve dne pohybují po kmenech, někdy i létají. Heyrovský uvádí výskyt imág často na květech *Sambucus racemosa*. V Evropě jsem tento druh na květech nikdy nenašel, ale na Blízkém východě jsem ho nacházel na květech *Sorbus*.

Živé rostliny - Vývoj v *Quercus*, udává se také *Prunus* sp., *Prunus avium*, *Malus*, *Crataegus*, *Carpinus*. V Turecku jsem zjistil vývoj v *Prunus insititia* (slivoň), *Armeniaca* a *Persica*; Sama & Schurmann (1982) uvádějí též *Juglans*, *Fraxinus*, *Castanea*.

Hospodářský význam. Pro velkou vzácnost je na Slovensku jeho význam jako škůdce zcela zanedbatelný. Zcela jiná situace je ale v některých jižních zemích, kde se dosud nepoužívají insekticidy k postřiku ovocných stromů a kde působí v sadech obrovské škody.

Ochrana. Významný druh pro Slovenskou republiku. Platí totéž co u předchozího druhu, měl by být rovněž zařazen mezi chráněné druhy. Je potřebná ochrana biotopu, ale na omezených lokalitách výskytu je možnost i vyhubení sběrem.

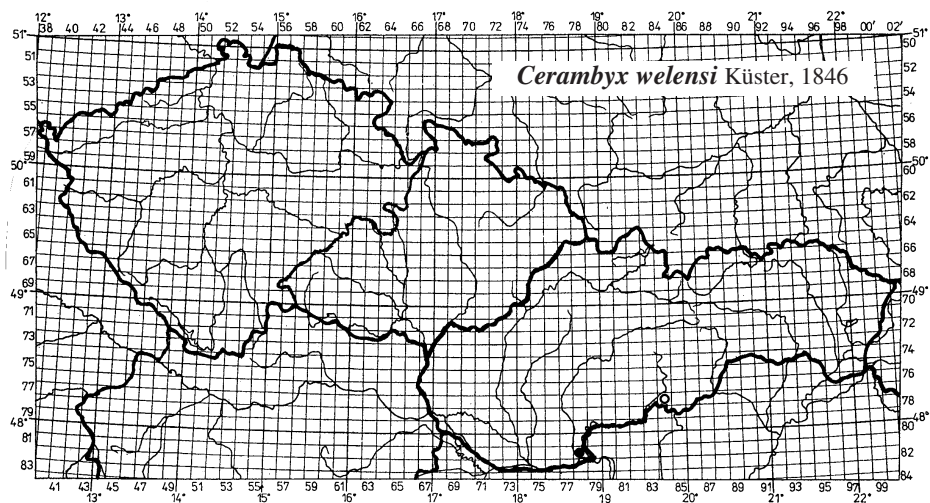
Cerambyx welensi Küster, 1846

velutinus Brullé, 1832 - Heyrovský (1955)

Česká republika. Nevyskytuje se.

Slovenská republika. Velmi lokální a velmi vzácný druh dosahující zde severní hranice výskytu. Významný druh pro Slovensko.

S: (?) (Kelecseny) [+Roubal 1936]; **Filakovo** (7784) 7.7.1954 (Procházka J.) [*Hron]; **Kamenica n.Hr. - Kováčov** (8178) 6.1950 (Eiba) [+H 1952]; 1.7.1951 (místní sběratel) [NMP]; 1.7.1951 (Wichra) [c.Heyrovský]; 6.1958 (Picka, Sláma) [c.Sláma]; 10.6.1960 (Sláma) [c.Sláma]; 1963 - 1964 (Hanzlík J.) [+Hanzlík 1967]; 12.7.1964 (Poláček K.) [*Poláček]; 7.7.1969 (Šprysl) [*Šprysl]; 25.6.1970 (Sobota J.) [*Sobota]; 16.7.1973 (Poláček K.) [*Poláček]; 3.7.1975 (Pacholátko) [*Kubán]; **Chlába** (8178) 3.7.1975 (Pacholátko) [*Kubán].

Bionomie. Okraje dubových porostů, prosvětlené doubravy a lesostepi. Vývoj pod kůrou a ve dřevě živých kmenů nebo silnějších větví *Quercus*. Larvy prozírají chodby pod kůrou i vstupují hluboko do dřeva. Na Slovensku ve slabších kmenech “pařezin” o průměru 15-20 cm. V jižní Evropě obvykle též v mohutných prastarých dubech různých druhů *Quercus*. Podle Helrigla (1967) přezimují mladá imága v kukelních komůrkách. Noční a večerní druh. - Imága se vyskytují v VI.-VII., maximum výskytu od poloviny VI. do poloviny VII. Ve dne jsou imága často ukryta ve výletových chodbách, večer a v noci pobíhají po povrchu stromů. Přilétají i na světlo.

Živné rostliny - *Quercus* (různé druhy).

Hospodářský význam. Jde sice o jasného fyziologického škůdce, ale vzhledem k mimořádné vzácnosti nelze o škůdci hovořit. Navíc je tu okolnost, že na lokalitě v Kováčovských kopcích při omezeném výskytu dochází k zavalení požerků na dubech a zacelení ran po žírech. Vážné škody však působí tento druh místy v jižní Evropě podobně jako *Cerambyx cerdo*.

Ochrana. Protože se jedná o zcela výjimečný nejsevernější výskyt na omezených lokalitách, zasluhoval by tento druh zvýšenou ochranu porostů v místech výskytu. Na Slovensku by měl být zařazen mezi kriticky ohrožené druhy. Je to jeden z mála druhů, u kterého je teoreticky možné vyhubení též sběrem imág.

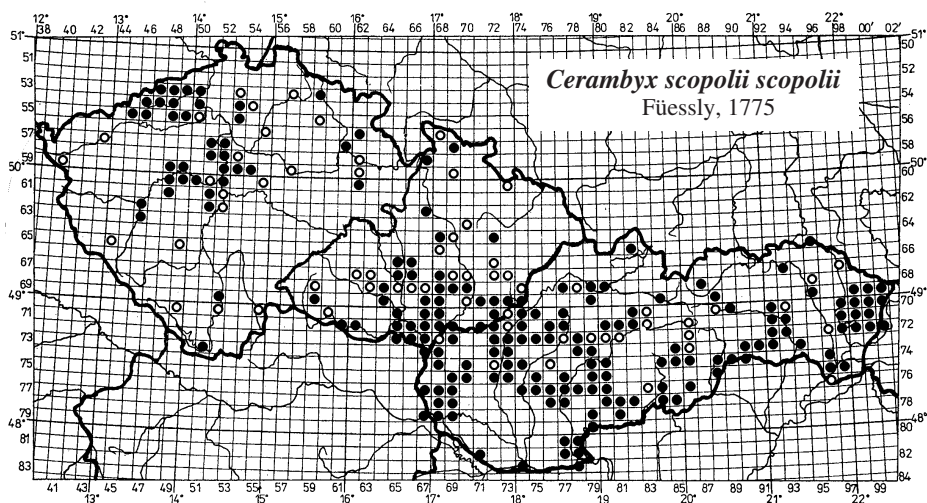
Cerambyx scopolii Füessly, 1775

ssp. *scopolii* Füessly, 1775

Tesařík bukový - fuzáč bukový

Česká republika. Všude ubývající druh, přestože je místy ve středních Čechách a na jižní Moravě dosud poměrně častý. Stav se pronikavě snížil po vykácení starších ovocných sadů a alejí kolem silnic v minulých desetiletích.

Slovenská republika. V teplejších oblastech je dosud častým a místy i hojným druhem, a to i v listnatých lesních porostech

Bionomie. Druh listnatých lesů, parků, zahrad, ovocných sadů. Samičky kladou vajíčka do oslabených stojících stromů i pokáceného dřeva, do kmenů i větví od průměru několika cm do neomezené tloušťky. Larvy zpočátku vyžirají chodby pod kůrou, později se zavrtávají do dřeva, kde pokračují v žíru, často se chodby vracejí k povrchu dřeva. Napadené dříví je obvykle možné poznat podle vyhazovaných pilin z chodeb. Vývoj se udává dvouletý, podle mého zjištění pravděpodobně i tříletý. Podle Krupky (1951) se brouci líhnou od VIII. do X. a přezimují v kukelní komůrce. Ven vylétují až v V. - Imága se vyskytují od V. do VII. na dříví i na různých květech, zejména za slunečného počasí.

Živé rostliny - *Cerasus*, *Quercus*, *Carpinus*, *Betula*, *Fagus*, *Pyrus*, *Prunus*, *Sorbus*, *Ulmus*, *Corylus*, *Juglans*; *Acer campestre*, *Malus* (Krupka 1951); *Castanea*.

Hospodářský význam. Ještě v nedávné minulosti patřival mezi velmi vážné fyziologické i technické škůdce ovocných sadů a stromořadí kolem silnic. V současné době jsou škody pouze lokálního významu a především na starších stromech.

Ochrana. Zatím nepatří mezi ohrožené druhy, i když se již zejména v Čechách v celých oblastech pravděpodobně nevyskytuje.

Rosalia alpina (Linnaeus, 1758)

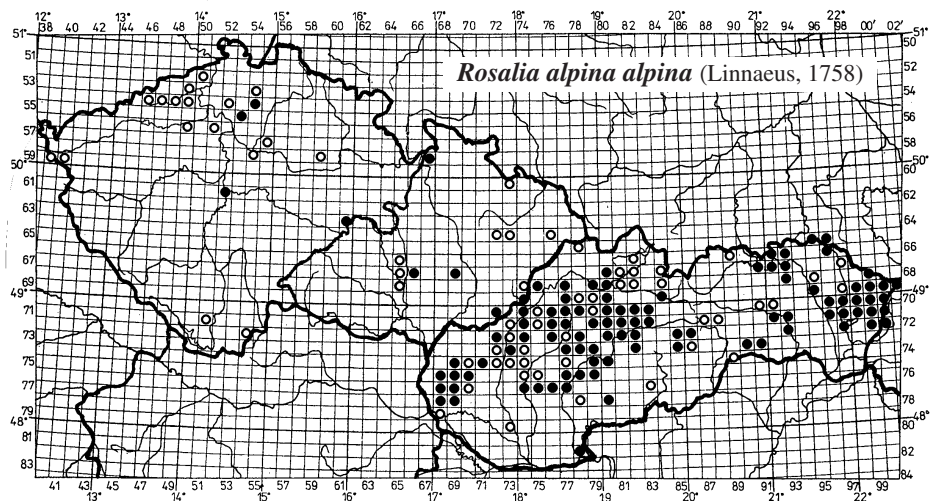
ssp. *alpina* (Linnaeus, 1758)

Tesařík alpský - fuzáč alpský (zamatovec vrchovský)

Česká republika. V České republice téměř vyhynulý druh, vyskytuje se již jen na několika posledních lokalitách. Trvalý výskyt je dosud na Bezdězu. Nález více kusů na Kralickém Sněžníku ohlásil písemně Štourač P., ale přesněji ho nedoložil. Podle nepotvrzených zpráv se vyskytuje také v lesích dříve nepřístupného vojenského prostoru Mimoň. Na Moravě podle písemného sdělení K. Kopečného byl chycen na Žákově hoře. Novější nálezy mi nejsou známy. V celé České republice patří k největším hmyzím raritám a nejohroženějším druhům. Celkový přehled o starších nálezech podávají Fassati & Poláček (1964). Podle nich v 18. a v 19. století byl druh sbírán na řadě míst severní poloviny Čech, v tomto století však nálezy nebyly opakovány. Byl sbírán na sklonku osmnáctého století v Chebu a v Krupece, v 19. století (také v roce 1879) Antonínem Novákem na Kopřivníku (Nesselstein) u Mikulova (Nickelsdorf). Přibližně ve stejné době byl sbírán vícekrát u Jezeří (Eisenberg), na Děčínském Sněžníku do r. 1869 Schönbachem a ještě před rokem 1956 (Seget, 1956). Měl být též v Krkonoších (Dostál 1954, Seget 1956). Různí autoři předkládají k úvaze výskyt na Řípu (Kliment 1899, Klapálek 1903, Chaloupecký 1919), zpochybňovaný kdysi Heyrovským (1930) a Obenbergerem (1933) a dokládají jeho pravděpodobnost. Podle mého názoru jeho dřívější výskyt na Řípu je zcela možný. O původním zalesnění Řípu není pochyb, avšak před několika sty lety byl odlesněn. Na počátku 19. století byl již jen pastvinou. To ovšem hovoří spíše pro hodnověrnost nálezu. Na pastvinách byly vždy ponechávány staré, často staleté a duté stromy, pod které se mohla pasoucí zvířata při vedru i dešti schovávat. Podle mého zjištění v takovýchto stromech na pastvinách přežívá *Rosalia alpina*, např. ve Francii, Řecku a na mnoha místech i na Slovensku. Fleischer (1927-30) uvádí na Valašsku místy dosti četný výskyt a úplné vymizení v Adamově, kde býval sbírán.

B: Bohemia (?) (Gabert) [NMP]; **Brdy** ? (?) nedostatečně ověřený údaj, 12.7.1979 (Kraus V.) [*Hron]; **České Středohoří** (?) (+Ankert 1922) [+Fassati, Poláček 1964]; **Krušné hory** (?) (Rodt) [NMP]; **Sněžník** (5250?) (+Seget) [+Fassati, Poláček 1964]; **Děčínský Sněžník** (5250) 1869 (Schönbach) [+Fassati, Poláček 1964]; (Lokaj) [+H 1930]; 1956 (+Seget) [+Fassati, Poláček 1964]; **Krupka** (5349) 17xx (?) [+Fassati, Poláček 1964]; **Ralsko** (5354) 1960 (Hrdlička J.) [+H 1965]; **Kopřivník u Mikulova** (5446) 1879 (Novák A.) [+Fassati, Poláček 1964, +H]; **Most okolí** (5447) 1886 (Patzelt) [+H 1930, +Fassati, Poláček 1964]; **Jezeří** (5448) (Zimmermann, každoročně) [+H]; (Metzger v 700 m n.m. sbíral každoročně) [+H 1930]; 1896 (Borovička) [LIT]; (*Sterneck) [+H 1933]; (? více ex.) [NMP]; 10.7.1932 (?) [NMP]; **Milešovka** (5449) (+Tesař 1926) [+Fassati, Poláček 1964]; **Sedlo** (5452) (+Tesař 1926) [+Fassati, Poláček 1964]; **Bělá p.Bezdězem** (5454) (Lokay) [NMP]; 1894 (Havlíček) [ČBU]; (Táborský) [NMP]; **Bezděz** (5454) 1894 (Havlíček) [ČBU]; 7.1946 (Tichý coll.) [+H]; 7.1950 (Krupka více kusů) [+H 1930]; 10.8.1958 (Krůta) [NMP]; (Lokay) [NMP]; 5.8.1985 (Zúber M.) [*Zúber]; 8.1986 (Mařík J.) [*Mařík]; **Malý Bezděz** (5454) 8.1961 (Sláma M.) [c.Sláma]; **Velký Bezděz** úpatí (5454) (Kral na starých bucích) [+Kral 1915, +H]; **Břehyně Pecopala** (5454) 7.1961 (Hrdlička J.) [+H 1965]; **Okna** u Doks (5454) 1953 (Pěnkava M.) [*Pěnkava]; **Bosyně** (5553) 1909 (Sprenger) [NMP]; **Vrátnská hora** u Mšena (5553) 7.1962 (Fára L.) [+H 1965]; **Peruc** (5649) 1988 (Prošek) [+H 1930, +Fassati, Poláček 1964]; **Říp** (5651) (+Kliment) [+H 1930]; **Milovice** (5755) 7.1948 (Havelka) [*Havelka]; **Čelákovice** (5854) (Tykač F.) [NMP]; **Dobřenice** (5859) 7.1953 (Říha J.) [HKR]; **Kralický Sněžník** (5867) 7.1985 (Štourač P. pozoroval více ex) [*Štourač]; **Pomezí n. Ohří** ? (Graben, Mühlbach) (5939?) [NMP]; **Cheb** (5940) (?) [+Fassati, Poláček 1964]; **Slapy n.Vltavou** (6152) 13.7.1962 (Fassati) [+Fassati, Poláček 1964]; **Kleť** (7151) (Vondrášek, krovky) [+H 1930]; **Nové Hradý** (7254) 1920 (Keil) [+H 1930].

M: Valašsko (?) (Fleischer) [+H]; **Barania** (?) [+Letzner 1891]; **Opava** (6073) [+Letzner 1891]; **Žákova hora** (6361) 1940 (Bechyně) [+H]; 1969 (Kopečný J.) [*Kopečný K.]; **Hranice** env. (6472) 1913 (Zikmunda lgt.) [*Moravec J.]; **Kunzov** u Hranic (6472?) 7.1986? 88? (Sanetfík Milan) [dle*Sedláčka a *Vacík]; **Milotice** (asi n.Bečvou) (6473?) (Winter) [HKR 6 ex]; **Lysá hora** , (6476) [+Letzner 1891]; (Reitter) [+H 1930]; **Adamov** (6665) (?) [+H 1930]; **Brno okolí** (6765) 1925 (Fleischer) [+H 1930]; **Brno nádraží** (6865) 1.7.1957 (Dráža) [BRN]; **Babice** (6766) (Hladil zbytky) [*Hladil]; **Morkovice** (6769) 31.7.1960 (Churý) [+H]; **Valašské Klobouky** (6874) (Richter) [+H]; **Lopeník** (7072) (?) [*H]; 7.1976 (Baránek M.) [+Pospěch 1979].

Slovenská republika. Vyskytuje se nesouvisle různě na celém území v oblastech bučin, místy víceméně hojný, místy velmi vzácný, od nižších poloh až vysoko do hor. Na Slovensku od západu až po východ je stále velké množství starších bukových porostů, ale i zde dochází k podstatnému snižování stavu. Masové výskyty v padesátých letech patří však nenávratně minulosti. Tehdy by bylo možné na Vihorlatě v údolích, kam se svázelo čerstvé dřevo z okolních těžných pralesů, chytit třeba 400 - 500 kusů za den.

S: okrajové nálezy - **Lučenec** (7683) 1935 (?) [PLZ]; **Čabrad u Krupiny** (7780) (Kult) [NMB]; (Roubal) [PLZ]; **Králov Brod** (7973) 7.1949 (Fritsch) [NMB]; **Štúrovo** (továrna na celulózu) (8178) (Pechlát V.); **Ipeľ** (SK? - HU?) (?) [NMP].

Bionomie. Především bukové lesy pralesního typu nebo málo udržované kulturní bučiny, pastviny se starými soliterními buky. Vývoj v odumřelém dřevě *Fagus*. Vyvíjí se nejčastěji v silnějších větvích stojících stromů, v odumřelém dřevě po odření kůry živých stromů, v povrchovém dřevě dutin. Poměrně méně často ve dřevě ležícím na zemi za příhodných vlhkostních podmínek. Bukové dřevo ležící na zemi obvykle za velmi krátkou dobu podlehne hnilobám (křenci), nebo zase naopak vyschne. V obou případech pak dochází k úhynu larev. Nikdy jsem nezjistil vývoj v nevyvrácených pařezích, zřejmě též proto, že v tomto případě je dřevo zprvu přesyceno vodou a pak rychle podléhá hnilobám. Na Vihorlatě jsem našel larvy i mnoho výletových otvorů v trámech starého roubeného domu postaveného z trámů *Fagus*, převážně však v dolních částech, kde byla větší vlhkost, kdežto horní sušší trámy byly silně napadeny *Isotomus speciosus* (Schn.). Podle toho, že jsem nacházel imága ve dřevě, pokáceném prokazatelně na jaře před třemi roky, je nejkratší vývoj 3 letý, je však pravděpodobný i delší. Přezimuje jako larva, kuklí

se koncem V. a v VI. Imága se vyskytují od počátku VI. do IX. Maximum je po polovině VII. Imága za slunného počasí létají a pobíhají nejčastěji po pokáceném i rovnaném dříví ("metrech"), nasedávají na stojící kmeny buků i pařezy. Často i na vytékající míze nejen *Fagus*, ale též *Alnus* a *Ulmus*. Demelt (1966) uvádí výskyt do 1500 m n. m.

Živné rostliny - V Čechách i na Slovensku byl zjištěn vývoj pouze ve *Fagus*. Viděl jsem kladení vajíček i do kmene *Alnus*, ale vývoj jsem v nich nikdy nezjistil. *Fagus* je hlavní živnou dřevinou i jinde (Francie, Rakousko). V Řecku u Leptokarie pod Olympem jsem našel larvy ve stojícím mrtvém *Fraxinus* několik desítek metrů od břehu moře a vychoval asi 7 imág společně s *Megopis scabricornis* a *Morinus funereus*. V literatuře bývají uváděny i jiné dřeviny, jako *Carpinus*, *Juglans*, *Castanea*, *Quercus*.

Přirození nepřátelé - Na Vihorlatě jsme v šedesátých letech za slunného počasí pozorovali různé větší i menší ještěrky (*Lacerta* sp.), které požíraly desítky kusů *Rosalia alpina*. Během léta muselo jít o tisíce kusů. Imága se též často stávala kořistí různých ptáků. Vývojová stadia ve dřevě jsou vyhledávána datlovitými ptáky.

Variabilita. Často jsou redukovány zejména zadní a pak středové černé skvrny. Méně často se černé zbarvení rozšiřuje zvláště v zadní polovině krovek. Velmi vzácné jsou formy velmi světle nebo černě zbarvené.

Hospodářský význam. Jako škůdce nepřipadá v úvahu. Pokud dojde k poškození dřeva larvami, tak je to již stejně dřevo převážně znehodnocené houbami. Dříve docházelo na Slovensku ke škodám na roubených stavbách.

Ochrana. Oprávněně zákonem chráněný druh, zařazený mezi kriticky ohrožené. Pokud nejde o malou omezenou lokalitu, jako je např. Bezděz, chytání imág nemá na výskyt prakticky žádný vliv. Není pravdivý údaj Roubalův (1936), že tento druh byl např. na Inovci vychytán k obchodním účelům, stejně jako řada dalších podobných dříve uváděných teorií. Příčiny vymizení v Českých zemích, na Slovensku i jinde v Evropě jsou zcela jiné a publikoval jsem je již v r. 1967. Částečnou příčinou je, že po vytěžení starých bučin se další desítky let nemají larvy kde vyvíjet a pak to byly rozsáhlé změny skladby porostů z bukových na jehličnaté. Podle poznatků, které mám ze Slovenska, je ale hlavní příčinou vymizení nebo podstatného snížení stavu skutečnost, že buková kůlatina se vytěží v zimě a na jaře a palivo nebo vlákna zůstává v lese do léta. Do rozpraskaných čel dřeva pak samičky přednostně kladou vajíčka, a to i v případě, že v blízkosti jsou staré původní porosty s dostatkem vhodného dřeva k vývoji. Dřevo i s vajíčky je pak vyváženo z lesa ven a je tak zničena většina populace. Jsou-li v těchto porostech ještě odstraňovány souše a zlomy, dochází prakticky k postupné likvidaci tohoto druhu. Další příčinou úbytku byla pro lesní personál povinnost, stanovená dokonce zákonem, odstraňovat "choré" stromy. Spolu s vývojovými stadii Rosalií byla často zničena i hnízda ptáků s mláďaty v dutinách, v jednom případě v Hlivištích po pádu takového stromu i kořata kočky divoké (*Felis silvestris* Schreber). Samozřejmě obrovský význam měla i nesmyslná akce "likvidace přestárých porostů".

PURPURICENUS Germar, 1824

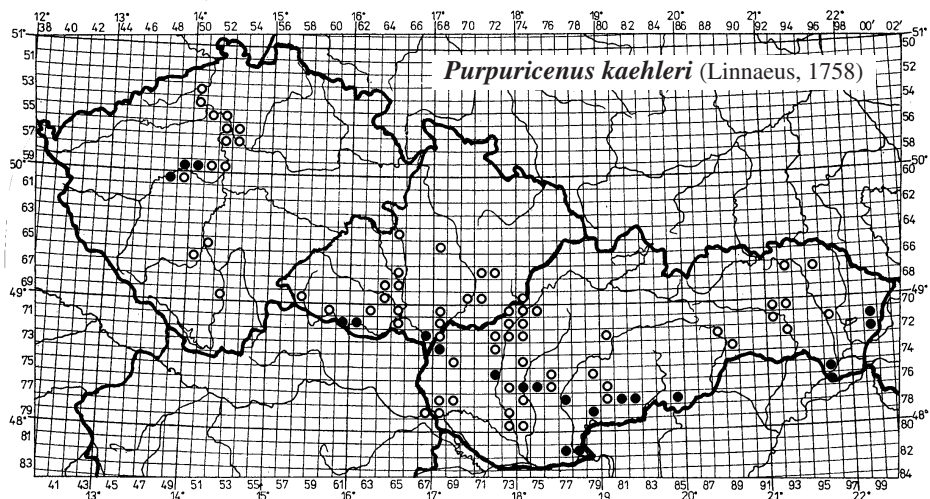
PurpuricenUS kaehlerI (Linnaeus, 1758)

Tesařík broskvoňový

Česká republika. V Čechách i na Moravě již téměř vymřelý druh. Kdysi se vyskytoval poměrně často v ovocných sadech, uvádí též Fleischer (1927-30). Ubývá od počátku tohoto století, ale hlavním přelomem výskytu je konec 40. a začátek 50. let, zřejmě vlivem zavedení insekticidů a asi též likvidací velkých soukromých sadů. Od té doby jsou pravděpodobně jediné lokality výskytu původní listnaté porosty na Křivoklátsku a v Podýjí. V současné době se jedná o nanejvýš vzácný druh, nalézáný pouze v jednotlivých exemplářích.

B: Bohemia (?) (Štěpán) [ČBU]; **Ústí n. Labem** (5350) 11.6.1924 (Baume) [+Vysoký 1991]; **Litoměřice** (5450) (Wanka) [HLU]; **Lovosice** (5450) 1930 (?) [c. Kratochvíl]; **Roudnice n. Labem** (5551) (?) [c. Sláma]; **Liběchov** (5552) (Sprenger) [NMP]; [+H 1929]; **Mělník** (5652) 1935 (?) [OL]; 1937 (?) [c. Kratochvíl]; 1955 (Černý Z.) [c. Černý]; **Mlázice** (5652) (?) [+H]; **Zelčín** (5652) (?) [+H]; **Liblice** (5653) (Rambousek) [NMP]; **Veltrusy** (5752) (?) [+H]; **Záboří u Mělníka** (5753) (?) [+H]; **Zbečno** (5949) 1961 (Sláma M.) [c. Sláma]; **Nižbor Dřevíč** (5949) 7.1979 (Sláma, Berger) [Sláma]; **Nižbor** (5950) 7.7.1957 (Prokůš) [NMP]; 6.1968 (Berger) [c. Berger]; 7.1973 (Moravec) [*Odvárka]; 20.6.1981 (Burda); 13.7.1982 (Pavlíček J.) [c. Kybal]; 4.8.1984 (Kybal) [c. Kybal]; 1989 (Klícha J.); 1991 (Hron); **Nižbor Suchá Mlý** (5950) 18.7.1971 (Caldř K.), 11.7.1970 (Černý Z.) [*Černý]; **Pavlov u Unhoště** (5951) (?) [+H]; **Praha** (5952) 1948 (Podaný) [NMB]; **Skrýje** (6048) 6.1979 (Pavlíček J.) [*Pavlíček]; **Týřov** (6048) 16.7.1983 (Černý Z.) [*Černý]; 6.1979 (Pavlíček); **Nová Huť** (6049) 29.6.1930 (Pohnert) [NMP, +H 1933]; (Vajs) [+H]; **Zvíkov** (6551) 1948 (Podaný) [NMB]; **Písek** (6650) (Podaný) [NMB]; **Hluboká Ohrada** (6952) 25.6.1900 (Havlíček) [ČBU].

M: Moravia (?) [BRN, ČBU, HKR]; (Formánek) [BRN]; (Reitter); **Sebranice** (6465) (Volák) [HKR]; **Prostějov** (6568) (?) [+H]; **Brno a okolí** (67-6865) (Formánek) [BRN, +H]; 1913 (Tuschl) [+H]; **Otrokovice** (6771) (Vala) [+H]; **Slušovice** (6772) (Krejčárek) [c. Sláma]; **Střelice** (6765) (Formánek) [BRN, +H]; **Dačice** (6958) (?) [NMP]; **Silůvky u Brna** (6964) 1932 (?) [*Škorpík]; **Kostelany n. Moravou** (6970) (Krejčárek) [+H]; **Uherské Hradiště** (6970) 1938 (Krejčárek) [NMP, *Havelka, *Niedl, c. Sláma, c. Kratochvíl, *Pícek, +H 1939]; (Schlögel) [+H]; **Uherský Brod** okolí (6971) (Wanka) [HLU]; (Procházka) [NMP]; **Cornštejn** (7060) 24.7.1952 (Ergens) [BRN]; **Hostěradice** (7063) (Senc) [+H]; **Pouzdrany** (7065) 7.6.1951, 17.6.1951 (Lauterer) [BRN]; (Volák) [HKR]; **Mutěnice** (7068) 3.7.1940 (Hoffer) [NMP]; **Podmolí** (7161) 3.7.1995 (Kraus Z.) [*Škorpík M.]; **Nový Hrádek u Bítova**

(7161) (Soldát) [+H]; **Znojmo** (7162) 1896 (Borovička 2x) [LIT]; **Znojmo Hradiště** (7162) 1994 (Škopík M.); (7162) (Vávra J.) [*Vávra J.]; **Břeží** (7165) 1911 (Wymetal) [BRN]; **Hodonín** (7168) (Baumert) [NMP, +H]; **Břeclav** (7267) 6.1958 (? 4 ex) [OL]; **Lanžhot** (7267) (Hladil).

Slovenská republika. Platí totéž co pro České země s tím rozdílem, že zde došlo k používání insekticidů a likvidaci sadů později. Např. likvidace starých sadů (zejména *Prunus avium*, *cerasus*, *domestica*, *Cydonia oblonga*) se na Zemplínsku uskutečnila až na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let. Na stromech *Cydonia* vyvrácených buldozery jsem nalezl velmi mnoho požerků a larev *P. kaehlerii*. Dnes se tento druh na Slovensku nachází jen velmi vzácně a rovněž pouze v jednotlivých exemplářích.

S: Bardejov (6793) (Csiki) [+H]; **Stropkov - Vranov** (6795) 7.1915 (?) [NMP]; **Krivoklát** (6974) (?) [+H]; **Zlatovce** (7073) (Lekeš coll.) [+H]; **Bolešov** (7074) (Laco) [NMB, +Brancsik 1906, +Roubal 1936, +H]; **Trenčianske Teplice** (7075) (Fritsch) [NMB]; **Břežany** (7092) (Endrődi) [NMP]; **Margecany** (7092) (?) [OPA]; (Heyrovský) [+H]; **Prešov** (7093) (Kuthy) [+H]; **Beckov** (7173) [+Brancsik 1906]; **Bošácká dol.** (7173) (Kuthy) [+H]; [+Brancsik 1906]; **Selec u Trenčína** (7173) (Kočí) [NMB]; **Trenčín** (7174) (Korbel) [+H]; **Margecany** (7192) (Kudla) [+H]; **Vranov n.Toplou** (7196) 7.1915 (?); **Remetské Hámre** (7199) (Šprysl); **Gbely** (7268) 6.1934 (Matějka) [NMP, +Roubal 1936, +H]; **Holič** (7268) (Baumert) [c.Daněk]; **Kopčany** (7268) (Baumert) [BRN]; **Nové Mesto n.Váhom** (7272) (?) [NMP]; **Vadovce** (7272) (Frič) [NMP]; **Beckov** (7273) 13.6.1932 (Prokš) [NMP, +Roubal 1936, +H]; **Inovec** (7274) (?) [+H]; **Banská Bystrica** (7280) (Kuthy) [+H]; **Betliar** (7288) (Pfeffer) [+H]; **Košice** (7293) (Kuthy) [+H]; (Machulka) [+Roubal 1936]; **Sobrance** (7299) 29.6. (Šprysl); **Kútý** (7368) 20.7.1974, 24.7.1976 (*Kautman); **Vrbové** (7372) (Fára) [+H]; (Kočí) [NMB]; **Rožňava** (7389) (?) [+H 1955]; **Plavecký Sv.Mikuláš** (7469) 1935 (Kodym) [c.Kratochvíl]; **Tovarníky** (7474) (?) [+H]; **Hlohovec** (7572) (Varkonyi) [c.Kratochvíl]; 5.1974 (Valenčík P.); **Topolčianky** (7576) (?) [+Roubal 1936]; **Antol** (7579) (Günther) [+H]; **Zemplín** (7596) 1980 (Sláma M.); **Viničky** (7596) 20.6.1983 (Dunay); **Zbehy** (7673) (?) [NMB]; **Nitra** (76-7774) (Duchon, Pfleger) [c.Kratochvíl]; (Spitzer) [+Roubal 1936]; (Thurnher) [+H]; (?) [BRN]; **Zobor** (7674) (Thurnher) [+Roubal 1936]; (Pfleger) [+H]; (Barabás) [*Šiška]; **Nitra Žibrica** (7675) 6.1980 (Valenčík P.); **Zlaté Moravce** (7676) (Růžička) [HKR, +Roubal 1936]; **Krupina** (7680) (?) [c.Kratochvíl]; **Malý Kamenec** (7696) 6.1981 (Deneš K.); 3.7.1983 (Dunay); **Streda n. Bodrogom** (7696) 6.1964 (Veselý R.) [c.Sláma]; **Svätý Jur** (7769) (Depta) [NMB]; **Vinosady** (7769) 6.1982 (Valenčík P.); **Mojmírovec** (7774) 1929 (?) [NMP]; (Pfleger) [+H]; **Levice** (7777) (Albrecht) [+Roubal 1936, +H]; (Šprysl); **Čabradský Vrbovok** (7780) 6.1947 (Kult) [NMB, *Havelka]; **Horné Plachtince** (7781) 1990 (Švácha P.); **Velký Krtíš** (7782) 1989 (Sedláček A.); **Hajnáčka** (7785) (Vávra J.); **Bratislava** (7768, 7867-68) (Kuthy) [+H]; 1926 (Sukdol) [ČBU]; (Zoufal V.) [HKR]; **Šála** (7873) (Drexler) [NMB]; [+H]; **Tešedíkovo** (7873) (Drexler) [NMB, OPA, HKR, NMP, +H 1931]; **Plášťovce** (7879) 7.1947 (Pfeffer) [NMB, +H]; 6.1989 (Pavlíček J.); **Vičany** (7973) (Drexler) [NMB]; **Palárikovo** (7974) (Albrecht) [+Roubal 1936]; **Štúrovo** (8177) (Obenberger) [NMP]; 6.1952 (Brejcha) [BRN]; 6.1958 (Pavlu) [*Bojčuk]; 5.1964 (Novotná) [LIT]; 7.1964 (Lorenc); 6.7.1955 (Poláček K.); (Sobota J.); 3.7.1969 (Dupač V.); **Bajtava** (8178) (Švácha); **Kamenica n.Hr.** (8178) 1986 (Jeniš); (Sobota J.); **Kováčov** (8178) 3.6.1952 (Hanzlík) [ČBU]; (Hozák) [HKR]; (Kraus Z.); (Palásek) [+H]; 4.6.1950 (Reháček) [NMB]; 2.7.1980 (Hron); **Chlába** (8178) (Sobota J.).

Bionomie. Listnaté lesy s převahou dubu, lesostepi, staré ovocné sady. Bionomie tohoto druhu se dá zhruba rozlišit do dvou různých typů - vývoj v živém a v odumřelém dřevě. U Zbečna jsem nalezl požerky s larvou pod kůrou dřeva silného cca 30-40 cm, pocházejícího z *Quercus* přes 100 let starého. Z larvy se mi podařilo doma dochovat krásné imágo samice *P. kaehlerii*. Společně s touto větší larvou bylo i více menších larev *Clytus tropicus*. Za obdobných podmínek jsem nalezl imágo *P. kaehlerii* též v jižní Francii pod kůrou již dávno odumřelých doubků (i stojícího zlomu) o průměru cca 10 cm. V severním Řecku v okolí Greveny jsem zjistil vývoj tohoto druhu v poražených *Quercus* v obrovském množství. Dubové větve i slabší kmínky o průměru 2 až 10 ev. 15 cm byly pod kůrou a částečně i ve dřevě zcela rozežrané. Vzhledem k rozsahu napadení bych neváhal zde tento druh označit jako sekundárního škůdce. Podobný způsob vývoje jsem nalezl na Slovensku v okolí Zemplína na stromech *Cydonia oblonga* vyvrácených buldozery. Nedokončené požerky byly pod kůrou. Zcela jiný způsob vývoje jsem zjistil opět v Řecku pod Olympem v okolí Leptokarie. Nalezl jsem zde menší strom *Acer campestre* částečně s odumírajícími větvemi se zavadlým zeleným listím, nebo již zcela

odumřelými slabými větvemi. Ve všech případech jsem našel larvy a kukly *Purpuricen* *us kaehleri*. Zde se jednalo jednoznačně o primární škody způsobené tímto druhem. Silnější žír larev přerušil vodivé cesty pod kůrou *Acer*. Síla větví byla 2-3 ev. 4 cm. Tento způsob vývoje také více odpovídá údajům v literatuře. Čerepanov (1982) uvádí vývoj jak v usychajících, tak i v rostoucích dřevinách. *Vávra vychoval 2 ex. ze suchých středně silných větví *Quercus*, požerok udává obdobný jako u *P. budensis*. Všude jsem zjistil pouze dvouletý vývoj. - Imága se vyskytují od konce V. do VII. na různých květech, zejména *Apiaceae*, *Rubus*, na jihu Evropy *Spartium*, a na stromech. Rozdílnost bionomie tohoto druhu pro mne zůstává záhadou, je tak odlišná, že připomíná dva zcela různé druhy. Nejedná se ale v rodu *Purpuricen* *us* o nic mimořádného. Podobně dvojí zcela odlišný způsob vývoje jsem zjistil u jižních druhů *Purpuricen* *us barbarus* Lucas, 1949 (Alžír a Maroko) a *Purpuricen* *us desfontainei* (Fabricius, 1792) (Řecko a Tunis). Šlo též o vývoj v živém dřevě slabých větviček a na druhé straně ve zcela suchém, již dlouho odumřelém dřevě silnějších průměrů, vždy však jiných druhů dřevin.

Živné rostliny - *Quercus* (Čechy, Francie, Řecko, Makedonie), *Cydonia* (Slovensko), *Acer campestre* (Řecko); *Quercus* (*Vávra); v literatuře se udává ještě *Prunus*, *Robinia*, *Castanea*, *Ulmus*, *Paliurus spina-christi*, *Fagus*, *Pyrus*, *Salix*, *Populus*.

Přirození nepřátelé - Největším nepřítelem v jižní Evropě (Řecko, Francie) jsou pro larvy datlovití ptáci a pro imága ůhýk (*Lanius* sp.). Nacházeli jsme mnoho imág napíchnutých na trnech různých křovin.

Variabilita. Barevně variabilní jsou krovky a štít. Krovky jsou obvykle červené s větší nebo menší černou oválnou skvrnou uprostřed, která se může rozšiřovat až ke štítu, nebo ke konci krovek. Štít obvykle černý nebo s červenými skvrnami, až téměř červený.

Hospodářský význam. Přesto, že je někdy primárním škůdcem, vzhledem k jeho velké vzácnosti u nás vůbec nelze hovořit o škodách. Škody v jižní Evropě viz výše.

Ochrana. V České republice je tento druh oprávněně zařazený mezi kriticky ohrožené. Všude ve střední Evropě mizící druh, místy již desítky let znovu nenalezen. Jedinou možnou ochranou na lokalitách výskytu je zachování listnatých porostů pokud možno v původní druhové skladbě. Ve střední Evropě mizící druh, evidované nálezy jsou převážně velmi starého data.

Purpuricen *us globulicollis* Mulsant, 1839 *ssp. globulicollis* Mulsant, 1839

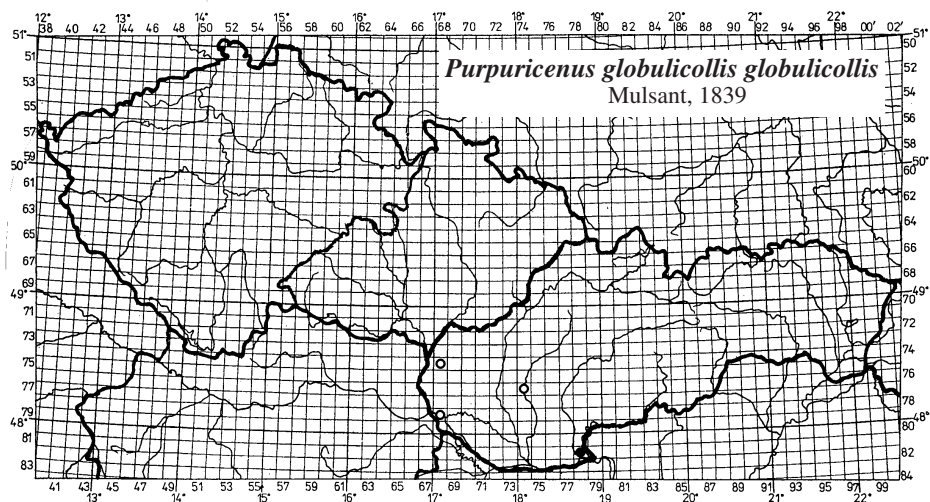
Česká republika. Ve sbírce Volákové je jeden kus s lokalitou Moravia. Nález považuji za možný a pravděpodobný, stejně jako rakouský nález od Vídně.

M: Moravia (?) (Volák coll.) [HKR];

Slovenská republika. Nanejvýš vzácný, nalezeno jen několik kusů.

S: Železná Studienka (7468) 1953 (Dostál) [+H 1955]; **Nitra** (7674) (Staudinger coll.) [+H 1955]; **Kamzík u Bratislavy** (7868) (Fritsch) [NMB, +H 1955, +Roubal 1936]; **Štúrovo** (8178) 3.7.1961 (Montag) [c.Hladil].

Bionomie. Není známa, údaje jsou založeny převážně na dohadech. - Výskyt imág VI. – VII. Imága jsem nacházel většinou společně s jinými druhy, např. v Řecku při silném rojení desítek kusů čtyř místních druhů nad jedinou samičkou *P. desfontainei* (Fabricius).

Živé rostliny - Nejsou mi známy. Všechny mnou nalezené kusy byly v blízkém okolí *Quercet* za přítomnosti celé řady dalších, zejména podrostních dřevin.

Variabilita. Proměnlivý je tvar černé skvrny na krovkách a červeného a černého zbarvení štítu.

Hospodářský význam. Nepatří mezi hospodářsky významné druhy.

Ochrana. Vzhledem k neznámé bionomii nelze výskyt nijak ovlivnit.

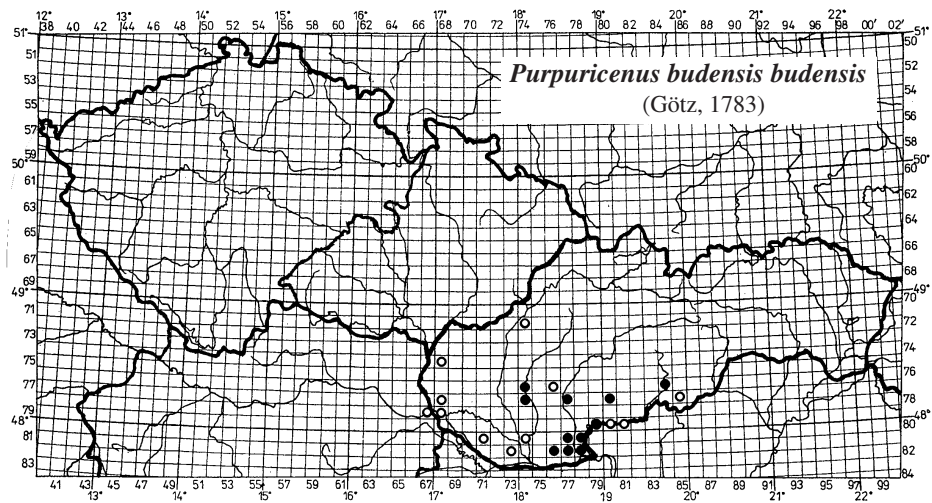
Purpuricenens budensis (Götz, 1783) *ssp. budensis* (Götz, 1783)

Česká republika. Nevyskytuje se.

Slovenská republika. V teplých jižních oblastech západního a středního Slovenska, obvykle jen jednotlivě a vzácně.

S: Trenčín (7174) (Čepelák) [c.Stuttgart]; **Železná Studienka** (7468) 10.7.1928 (Kavan) [NMP]; **Nitra** (7674) (Kruppál,Gajdoš) [+Kruppál, Gajdoš]; **Mlýňany** (7676) 7.1958 (?) [NMP]; **Buzitka** (7684) (*Kautman); **Krškany** (7774) (Gajdoš P.) [*Šiška]; **Levice** (7777) (Váňgel J.) [+Roubal]; (Tichý) [+H]; 1990 (?) [*Týr]; (?) [+Holeksa, Smetana]; **Čabradský Vrbovok** (7780) 30.6.1983 (Bečvář); **Filakovo** (7785) (?) [LIT]; 1952 (Řeháček) [NMB]; **Bratislava** (77-7868) (Podaný) [NMB]; 6.1947 (Valenčík M.); **Devín** (7867) (Kouřil V.) [+Roubal]; 1919 (Štusák) [NMP]; **Kamzík u Bratislavy** (7868) (Černý) [+H]; (Kavan) [+H]; **Šahy** (7979) 25.6.1948 (Prokš) [NMP]; (?) [+Holeksa, Smetana]; 6.7.1981 (Čermák R.); 7.7.1987 (Černý); **Ipeľské Predmostie** (7980) 14.7.1958 (?) [NMP]; **Slovenské Ďarmoty** (7981) 7.1955 (Marek O.) [+H, *Poláček]; **Mad** (8071) (Csiki) [+H]; **Nové Zámky** (8074) (Čejka J.) [+Roubal]; **Čata** (8077) 1975; **Pastovce** (8078) 9.5.1978; **Zalaba** (8078) (?) [+Holeksa, Smetana]; **Balvany** (8173) (Valenta) [+H]; **Batorove Kosihy** (8176) (Thurnher) [+Roubal 1936]; **Búč** (8176) (Thurnher) [+H]; **Nová Vieska** (8176) 25.6.1960 (Zeman,Hozák) [HKR]; **Belianske kopce** (8177) 8.6.1960 (Pospíšil K.) [c.Sláma]; 5.7.1963 (Poláček K.); 27.6.1961 (Sláma M.); 2.7.1972 (Sláma M.); 4.7.1975 (Kubán) [*Kubán]; 9.6.1986 (Trmal A.); 1988 (Vávra J.); **Gbelce** (8177) ? (Balthasar) [NMB]; (Hoffer) [+H]; 7.1955 (Marek) [*Bojčuk]; 12.7.1962 (Marek O.) [*Poláček]; (Poláček) [HKR]; (Švácha); (Trávník) [+H 1931]; **Kamenín** (8177) 6.1978 (Březina); (Švácha) [+Švácha 1987];

Kamenný Most (8177) 26.6.1983 (Štěpánek P.); **Kováčov** (8177) 26.7.1954 (Sláma M.); 17.7.1964 (Poláček K.); (Pechlát V.); **Štúrovo** (8177-78) 6.1937 (Brožík); 15.6.1950 (Eiba) [c.Sláma]; 15.6.1950 (Sláma M.); 7.1963 (Heyrovský); 5.8.1984 (Břach T.) [*Doležal]; 20.7.1974 (Doležal J.) [*Pádr]; 9.6.1986 (Trmal A.); 25.7.1978 (Mikát M.); 15.6.1981 (Karas V.); 20.7.1964 (Kocourek F.); 14.7.1982 (Macek J.); a další; **Belá** (8178) (Roubal) [NMB]; **Kamenica n.Hr.** (8178) ? (Albrecht) [+H]; 22.6.1990 (Mihal V.); (8178) 18.7.1964 (Poláček K.); (8178) ? (Řeháček) [NMB]; (8178) 7.1952 (Sláma); (8178) 3.7.1954 (Strejček J.); a další; **Kováčov** (8178) (Heyrovský) [+H]; 6.1967 (Marek) [*Kováčov]; **Kováčovské kopce** (8178) 29.6.1983 (Bečvář); 9.8.1984 (Hošek P.); **Chlába** (8178) 6.1972 (Kubáň); **Torisa** (?) [+Roubal cit. Laco, +H]; **Slovakia orient** (?) 1921 (Smetana) [NMP].

Bionomie. Okraje dubových lesních a lesostepních porostů, pastevní lesy, zahrady. Vychoval jsem několik imág z dolní části kmínku čerstvě uhynulého (dosud se zvadlými listy) mladého *Quercus* o průměru 3–4 cm, vysokého cca 150 cm (Novi Dojran). Larvy prožíraly nepravidelně dřevo od kůry až po středovou část. Vývoj v domácích podmínkách byl tříletý. *Vávra vychoval 1 ex. ze suchého výmladku *Corylus avellana*, larvální chodba byla ve středové části. - Imága se na Slovensku vyskytují od poloviny VI. do poloviny VIII. V jižní Evropě již od konce V. Denní druh, za slunečného počasí imága nalétávají na různé květy např. *Rubus*, *Apiaceae*, *Carduus*, v jižních zemích také *Centaurea*, *Onopordum*, *Allium cepa*, *Spartium* a mnohé další.

Živné rostliny - *Quercus* sp. (hladkokorý druh, Makedonie); *Corylus avellana* (*Vávra), *Prunus* (Švácha, 1987), *Pistacia lentiscus* (Richoux, Allemand, Pupier, Delaunay, 1986).

Variabilita. Slabě variabilní je černá skvrna na krovkách, silně variabilní je červené a černé zbarvení štítu.

Hospodářský význam. Podle způsobu úhynu výše uvedeného mladého stromku *Quercus*, bych soudil na primárního škůdce. Prvotní příčina úhynu však mohla být též jiná. Jako hospodářský škůdce na Slovensku bezvýznamný.

Ochrana. Přes poměrně omezený řídký výskyt bych tento druh neřadil mezi přímo ohrožené druhy.

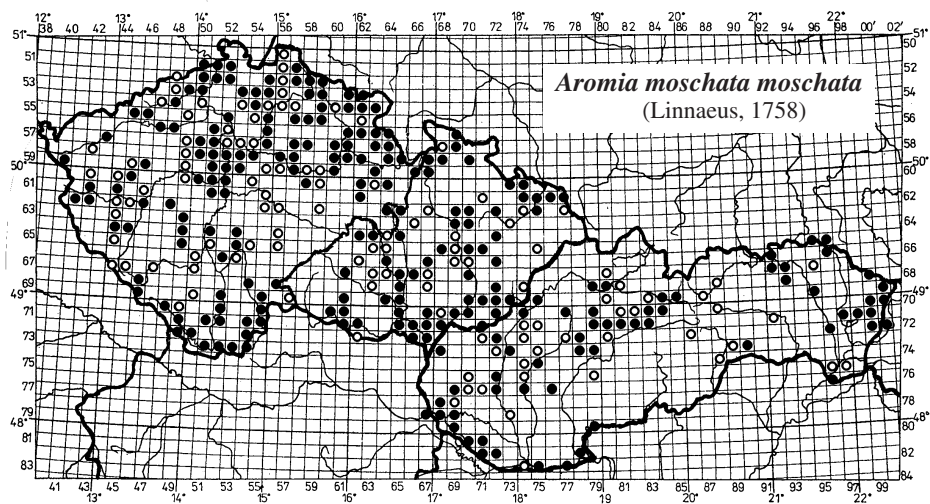
Aromia moschata (Linnaeus, 1758)

ssp. *moschata* (Linnaeus, 1758)

Tesařík pižmový - fuzáč pižmový (pižmovec vrbový)

Česká republika. Nerovnoměrně rozšířen téměř po celém území od nížin až vysoko do hor. Ubývá společně se starými vrby, přestože je místy ještě častým druhem. Výskyt je však zcela nesrovnatelný s poválečnými lety, kdy byl kolem toků na starých vrbách na mnoha místech velmi hojný.

Slovenská republika. Dosud poměrně častý druh. V nížinách je hojnější v západní části Slovenska, jinak jeho výskyt převažuje v horských údolích.

Bionomie. Vrbové břehové porosty a lužní pastviny, lesy s vysokým zastoupením *Salix caprea*. Vývoj přednostně ve starých vrbách, dříve se převážně vyskytoval na stromech, u kterých byly často seřezávané větve. Larvy se vyvíjejí pod kůrou a ve zdravém, nebo zdánlivě zdravém dřevě silnějších kmenů stromů i slabých větví od tloušťky 2 cm (v tomto případě zejména *Salix caprea*). Podkorní chodby zasahují do povrchové vrstvy bělí. Dává přednost stromům oslabeným po technickém poškození, např. seřezáváním větví, opakovaném napadení apod. Vývoj víceletý, pravděpodobně tříletý. Imága se vyskytují od VI. do XI., nejčastěji VII.-VIII. *Šprysl uvádí velmi silné rojení v Hradci Králové 25.9.1977, *Bojčuk každoroční výskyt v Králíkách až do 10.XI., Vavroušek (1978b) v Krkonoších do 13.X. Většinou jsou imága na stromech, ze kterých se líhnou a kam opět kladou vajíčka, na kůře kmenů, na větvích i na listech. Uvádí se také na květech, ale na nich je tento výskyt podle mne velmi vzácný. Imága jsou citlivě pronikavou vůní, při početnějším výskytu se kolem napadených stromů šíří příjemná vůně na mnoho metrů daleko a často prozradí přítomné brouky ještě před jejich spatřením.

Živné rostliny - Různé druhy *Salix* a *Salix caprea*. Uvádí se též *Alnus* a *Populus*.

Variabilita. Štít bývá na vrchní ploše hladký a lesklý, krovky jsou převážně zelené, méně často modré, modrofialové až černofialové, nebo měděně červené.

Hospodářský význam. Převážně nenapadá hospodářsky důležité stromy, takže se nedá považovat za příliš vážného škůdce. Jinak při víceletém opakovaném žíru může způsobit úhyn celých stromů. Působené škody jsou jak fyziologického, tak i technického charakteru.

Ochrana. Přestože v posledních desetiletích vlivem kácení starších stromů se vyskyt tohoto druhu radikálně snížil, nelze ho zatím považovat za ohrožený druh.

AXINOPALPIS Dejean, 1835

Axinopalpis gracilis (Krynicky, 1832)

ssp. *gracilis* (Krynicky, 1832)

Česká republika. Velmi vzácný lokální druh, nalezený jednotlivě ve středních a východních Čechách, častější je na jihovýchodní Moravě.

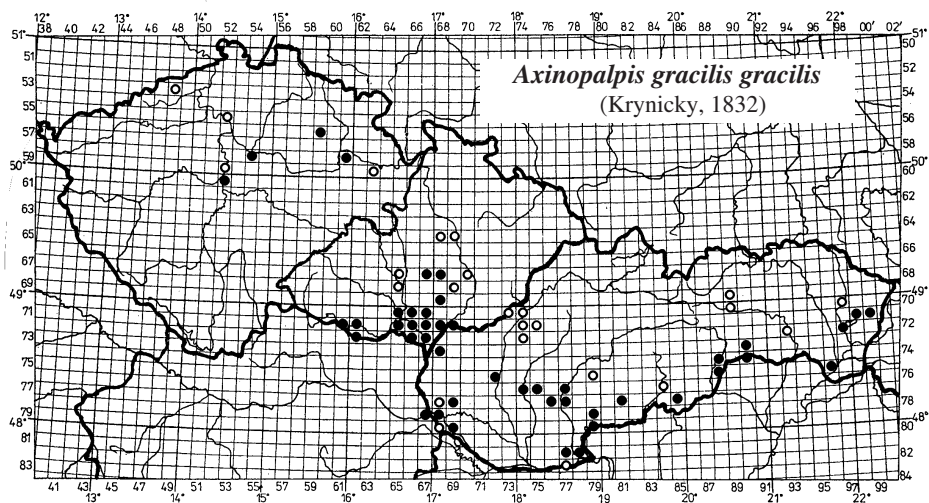
B: Teplíce (5348) (Weissenstein) [+H 1930]; **Liběchov** (5552) (Loos) [+Loos 1909]; **Vojice** (5659) 7.1973 (Šímeček) [HKR]; **Stará Boleslav** (5854) 6. (Hála) [*Břach]; **Hradec Králové** (5861) (Sobota J.); 7.1974 (Šímeček) [HKR]; **Praha Havl. sady** (5952) (Baudyš) [+H 1930]; **Praha XII.** (5952) 5.1911 (?) [NMP]; **Skořenice** (5963) 17.7.1952 (Poláček K.); **Zbraslav Závist** (6052) 5.6.1980 (Ričíl P.) [+Ričíl 1985].

M: Morava (?) (Formánek) [+H 1942]; **Košíř n.H.** (6468) (Kudla) [OL]; **Slatinky** (6468) 1944 (Palásek) [+H]; **Olomouc** (6469) 10.7.1941 (Kudla) [+H 1942]; **Brno okolí** (6765) (?) [+Fleischer 1927-30, +H]; **Vyškov** (6767-68) 1913 (Růžička) [+H]; (Volák) [HKR]; 1975 (Kubáň); (6767) 7.1984 (Hála) [*Břach]; **Kroměříž** (6770) (Fiala) [+H 1942]; **Brno** (6865) 27.5.1948 (Volák) [HKR]; **Chřibý** (6869) (Fiala) [+H 1942]; **Kyjov Chrástí** (6968) 3.6.1974 (Luža O.); **Pouzdrany** (7065) 2.6.1961 (Daněk); 6.1983 (Sláma M.); 15.6.1986 (Nikodým M.); **Horní Bojanovice** (7066) 14.6.1963 (Lauterer) [BRN]; **Strachotín** (7066) 6.7.1973 (Šustek Z.) [+Šustek 1974]; **Bořetice** (7067) 13.6.1975 (Němec J.) [*Škorpík]; (*Kautman); **Kobylí** (7067) (Černý); **Podmolí** (7161) 2.7.1994 (Škorpík M.); (Vávra J.); **Popice** (7162) 1974 (Kubáň); **Znojmo** (7162) (Roubal) [NMB]; **Mikulov** (7165) 24.6.1962 (Pospíšil); 6.1962 (Sláma M.); (Vaňhara J., Matuška) [+Černý]; **Pavlov** (7165) (?) [*Mlejnek]; **Perná** (7165) 1986 (Nikodým M.); **Mušov** (7165) ? (Hruška m.); **Lednice Janův hrad** (7166) (Jelínek J.); **Milovice** (7166) (Jelínek J.); **Pavlovské vrchy** (7166) 1977 (Hron); **Ladná** (7167) 1984 (Jeniš); **Hodonín** (7168) 1.6.1947 (Olexa) [+H]; **Moravská Nová Ves** (7168) 1.7.1987 (Klváček J.); **Rohatec** (7169) (Hladil); **Dyjkovičky** (7262) 20.6.1995 (Škorpík M.); **Lednice** (7266) 6.1962 (Sláma M.); 24.6.1962 (Pospíšil K.) [*Pícek]; 16.6.1976 (Pucholt R.); (c.Černý Z.) [+Černý]; **Valtice Boří les** (7266) 13.7.1962 (Strejček J.); **Břeclav** (7267) (Hála) [*Břach]; 8.6.1983 (Kybal); **Pohansko** (7267) (c.Vávra J.) [+Černý].

Slovenská republika. Vzácný v teplých oblastech jižního Slovenska.

S: Levoča (6989) (Csiki) [+Roubal]; **Záblatie** (7073) (?) [+H]; **Bolešov** (7074) 7.1955 (?) [OPA]; **Trenčín** (7074) [+Brancsik 1906]; (Čepelák, Korbel) [+Roubal]; **Spíšská Nová Ves** (7089) 7.1935 (Role coll.) [+H]; 1933 (Valenčík M.); **Humenné** (7097) (Kodym) [+H 1942]; **Trenčín** (7174) (Čepelák) [BRN, +H]; 6.1968 (Kybal M.) [*Čermák R.]; **Motěšice** (7175) 22.6. (Roubal) [+Roubal, NMB]; **Remetské Hámre** (7198) 14.7.1955 (?) [HKR]; 7.1955 (Dvořák M.) [+Havelka1964]; 26.6.1971 (Šprysl) [*Macek]; **Hlivštica** (7199) 10.7.1972 (Černý); **Inovec** (7274) (Čepelák) [NMP]; **Košice** (7293) (+Rószay E.) [+Roubal]; **Michalovce** (7297) 6. (Lorenc); **Saštín - Stráže** (7368) 4.7.1991 (Juřena D.) [+Šigut 1996]; **Zadiel** (7390) 15.6.1975 (Karas V.); **Plešivec** (7488) 7.7.1985 (Mikát M.); **Jablonov** (7490) 11.6.1966 (Sobota A.) [PLZ]; **Hlohovec** (7572) 24.6.1962 (Čepelák) [c.Kratochvíl]; 27.6.1964 (Gubala) [c.Daněk]; (?) [NMP, c.Kratochvíl]; 1962 (Pacholátko) [*Zúber]; **Banská Štiavnica** (7579) 9.1957 (?) [LVÚ Banská Štiavnica]; **Domica** (7588) 23.6.1976 (Maidl) [NMB]; **Kečovo** (7588) 5.1976 (Borůvka) [OPA]; **Viničky** (7596) 17.7.1980 (Mertlík J.); **Zemplín** (7596) 1978 (Sláma M.); **Nitra** (7674) 5.1985 (Šiška) [*Deneš]; **Nitra Zobor** (7674) (Šiška) [*Hruška]; (Švácha P.); **Žirany** (7675)

(Šiška B.); **Hronský Beňadik** (7677) 1990 (Kúdela) [*Týr]; **Ladov** (7684) (Roubal) [NMB]; **Bratislava** (7768) (Krása B.); **Malé Karpaty** (7768) (Kavan) [+H 1942, c.Kratochvíl]; **Svätý Jur** (7769) (Šlégl) [NMB, +H 1931, +Roubal]; 5.1984 (Dunay); (*Kautman); **Vinosady** (7769) (Barabás L.); 1990 (Švácha P.); **Miloslavov** (7969) 9.7.1991 (*Kautman); **Cifáre** (7776) 19.5.1986 (Holeksa); **Levice** (7777) (Roubal) [+H]; 7.1976 (Hála) [*Odvárka, *Benedikt]; **Horné Plachtince** (7781) 1990 (Švácha P.); **Hajnáčka** (7785) 3.7.1985 (Mikát M.); 19.6.1987 (Tefál I.); (?) [*Mlejnek]; (Vávra J.); **Bratislava Kobyla** (7867) 13.6.1925, 12.6.1932 (Roubal) [PLZ, NMB]; (Roubal, Kavan, Prokš, Vrzal) [+Roubal]; (Barabás L.) [+Barabás 1976, +Jendek 1978]; **Devín** (7867) 2.6.1935 (Roubal) [NMB, Roubal]; **Bratislava** (7868) (Fritsch) [+Roubal]; 4.6.1952 (Prokš) [NMP]; (*Kautman); **Petržalka** (7968) (Vrzal) [NMP]; **Miloslavov** (7969) 9.7.1991 (*Kautman); **Plášťovce** (7879) 27.5.1986 (Šafanda); (Tomčík J.); **Šahy** (7979) (Černý); **Belianske kopce** (8177) (Tomčík J.); **Štúrovo** (8178) 23.5.1934 (Roubal) [OPA, NMB]; 23.6.1948 (Prokš) [NMP]; (Král) [+H 1942]; 1965 (Picka J.) [+Picka 1969]; 21.6.1966 (Picka) [+H]; 6.1970 (Černý J.); 27.5.1990 (Kadlec J.); (Lorenc, Sobota J.); 1990 (Švácha P.); **Kamenica n.Hr.** (8178) 15.6.1948 (Sobota A.) [PLZ]; 28.5.1975 (Škorpík M.); 13.6.1981 (Mertlík J.); **Kováčov** (8178) 6.1961 (?) [*c.Franke]; (Kudla, Matějka) [+H]; (Roubal) [NMB]; (Sobota) [+H]; **Kováčovské kopce** (8178) 7.1984 (Valeník M.); 13.6.1986 (Vacík D.); **Mužla** (8277) (Roubal) [+Roubal].

Bionomie. Druh listnatých lesů, parků a starších zahrad. Vývoj ve slabých odumřelých větvičkách listnatých dřevin. Jde zřejmě o přehlížený večerní a noční druh, přilétávající často na světlo. Podle Demelta (1966) má asi dvouletý vývoj. - Imága pobíhají za tmy po větvích keřů i starých stromů, za dne sedávají nehybně na spodní straně větviček a dají se i sklepávat. Výskyt imág V. - VII., nejčastěji konec V. a počátek VI.

Živné rostliny - *Quercus*, *Cydonia oblonga*, *Morus*, *Ulmus*; *Euonymus*, *Juglans* (*Kubáň); *Persica* (*Šiška B.); *Aesculus* (*Vávra); *Prunus domestica*; v již. Evropě *Amygdalus* (Řecko); *Juglans regia* a *Rosa* (Demelt 1966), dále *Castanea*.

Hospodářský význam. Nepatří mezi hospodářsky významné druhy.

Ochrana. Není přímo ohroženým druhem a také výskyt nelze dost dobře ochranou druhu ovlivnit.

Gracilia minuta (Fabricius, 1781)

= *albanica* Csiki, 1931 - Sláma (1965)

Tesařík drobný

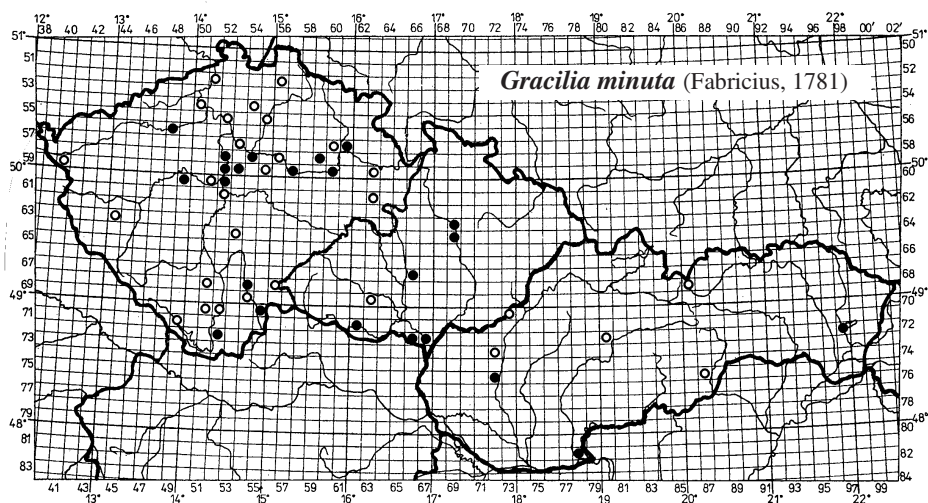
Česká republika. Velmi lokální a řídký druh, převážně nalezený v blízkosti lidských obydlí, ve skladech, na půdách apod., na výrobcích z vrbového proutí, pak obvyčejně hromadně. V přírodě se u nás zřejmě vůbec nevyskytuje, nebo jen náhodně.

B: Krušné hory (?) 10.8.1930 (?) [+Vysoký 1991]; **Úpice u Pardubic** (?) [NMP]; **Děčín** (5251) 8.1955 (Mikulecký) [+Pižl 1979]; **Liberec** (5256) (Podaný) [NMB]; **Sebuzín** (5450) 11.7.1927 (?) [+Vysoký 1991]; **Polomené hory** (5454) (Kral) [+Kral 1915]; **Liběchov** (5552) 1931 (Zborník) [NMP]; **Bakov** (5555) (?) [+H]; **Málnice u Loun** (5648) 1980-81 (Knížek) [*Zbuzek, c.Šafanda, *Břach, Kybal aj.]; **Neratovice** (5753) 5.7.1941 (Novotný J.) [*Ríha]; **Hradec Králové** (5760-61) 1941 (Přivora) [*Kocourek F.]; (Hála) [*Sobota]; **Praha** (58-6052, 5953) (Šárka, Trója, Kobylišy, Modřany, Kunratice, Žižkov, Spálená ul., Dubeč; (Podaný) [NMB]; (Fait) [OPA]; 18.6.1915 (Láznička) [*Holeksa, *Škorpič, ČBU, PLŽ]; 16.10.1949 (Záhora) [*Pádr]; 1948 (Všetečka) [*Zúber]; (Fassati) [+H]; 1962, 1975 (Sláma M.); 5.1960 (Skrivan J.) [*Hron]; **Čelákovice** (5854) 6.1975 (Sláma M.); **Nymburk** (5856) (?) [NMP]; **Dobřenice** (5859) (Sobota J.); **Chebsko** (5940) (Dalla Tore) [+H]; **Nižbor** (6049) 6.1976 (Sláma M.) [*Bojčuk]; **Český Brod** (5955) (?) [NMP]; **Kolín** (5957) (Černý); **Pardubice** (5960) (*Kautman); **Choceň** (5963) 15.6.1957 (Poláček K.); **Všenory** (6051) (Rupič) [+H]; **Vrané n.Vltavou** (6052) 6.1983 (Ričl) [*Čermák R.]; **Zbraslav Strnady** (6052) 20.5.1957 (Sláma M.); **Štěchovice** (6152) (Roubal) [NMB]; **Litomyšl** (6163) (?) [NMP]; **Stod** (6344) (Thurnher) [NMP, +H]; **Sedlec Prácheň** (6453) (?) [+H]; **Vodňany** (6851) (?) [+H]; **Veselí n.Luž.** (6854) 14.4.1968 (Karas V.) [*Karas]; **Jindřichův Hradec** (6856) 5.1955 (Stícha) [NMP, ČBU, *Bojčuk, *Havelka]; **Třeboň** (6954) (Heyrovský) [NMP]; **Křemže** (7051) (Haylíček) [ČBU, HLU]; **České Budějovice** (7052) (Mičan) [+H]; **Majdalena** (7055) 6.1968 (Deneš K.); **Želnavá** (7149) [+Hennevogl]; [+H]; **Kaplice** (7252) 6.1965 (Pils) [*Deneš].

M: Olomouc (63-6469) 1989 (?) [*Týr]; 10.7.1987 (Kovářík J.) [*Kadlec]; **Brno Tuřany** (6766) (Tesař P.); **Moravský Krumlov** (6963) (Podaný coll.) [NMB]; **Hrozenkov** (7073) (Vadas [c.Kratochvíl]); **Znojmo** (7162) 1972 (Štraus P.) [+Štraus 1976]; (Hladil); **Lednice** (7266) 6.1981 (Hladil J.) [*Píček]; **Břeclav** (7267) 6.1983 (Hála) [*Odvárka, c.Trmal, *Týr].

Slovenská republika. Za stejných podmínek, ale pouze ojedinělý lokální výskyt.

S: Vyšné Hágy (6886) (?) [NMP]; **Banská Bystrica** (7280) [+Roubal cit. Petricská J.]; **Michalovce** (7297) (Lorenc); **Vrbové** (7372) (Kočí) [NMB]; **Hlohovec** (7572) (Valenčík M.); **Gemer** (7587) (Dvořák) [NMB]; (Reitter) [OPA]; **Štúrovo** (8178) (Lorenc) [*Odvárka]; (Novotná) [LIT].

Bionomie. Vývoj larev pod kůrou slabých větvíček od průměru cca 3 mm. Vůbec není rozhodující, kolik let je dřevo (proutí) staré a zda je uloženo i v suchém prostředí. Na konci vývoje se larvy zavrtávají do dřeva, kde si vyhloubí krátkou kukelní komůrku rovnoběžnou s osou dřeva. Stejně dřevo je napadáno řadou generací dlouhá léta za sebou. Vývoj jsem zjistil dvouletý (Sláma, 1965), možná ve velmi suchém prostředí ještě delší, bývá však uváděn i jednoletý. Po víceletém opakovaném žíru se požerky spojují, až nastane úplné zničení dřeva. - Imága se vyskytují podle podmínek, v jakých je napadený materiál uložený, obvykle od V. do VII, podle Demelta až do IX. Maximum výskytu je VI. - VII. Imaga sedí přitisknuta k napadenému proutí. Večerní a noční druh, přilétá i na světlo.

Živé rostliny - U nás zjištěn výhradně na *Salix*; *Ceratonia*, *Castanea* a *Quercus* (Sama, Schurmann, 1982), udává se též *Rubus*, *Rosa*, *Betula*, *Salix*, *Quercus*, *Crataegus*, *Rhamnus* (Bílý a Mehl, 1989).

Hospodářský význam. V minulosti býval velmi vážným škůdcem výrobků z neloupaného vrbového proutí, jako byly košíky a proutěné obaly na skleněné nádoby (demižony), ve kterých se přepravovaly tekutiny včetně kyselin, žiravin, vín apod. Po utržení drždadel nebo dna obalů docházelo k rozbití nádob a dalším škodám. Pokud došlo k napadení uvedených košíků a obalů, během několika let mohly larvy zcela zničit napadený materiál. Pevnost byla snížena zejména vytvářením kukelních komůrek v jádru proutí. Napadení je možné snadno identifikovat podle vypadávající jemné drtě, která vytváří hromádky. Dnes jsou škody spíše zvláštností, protože se neloupané proutí velmi málo používá,

Ochrana. Do střední Evropy zavlečený druh. Nepatří mezi druhy, které by měly být chráněny a také výskyt nelze ochranou ovlivnit.

DEILUS Audinet-Serville, 1834

Deilus fugax (Olivier, 1790)

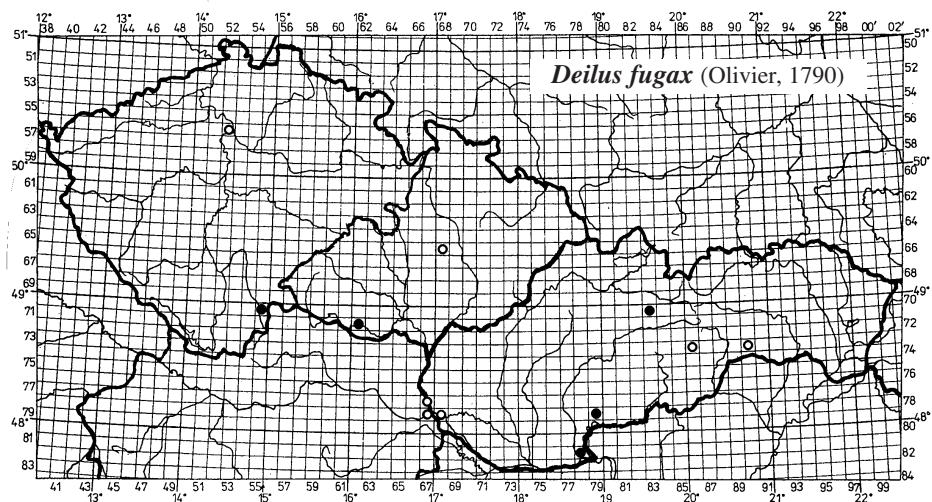
Česká republika. Celkově velmi vzácný a lokální. Pouze jednou byl nalezen v jižních Čechách, možná též ve středních Čechách. Na Moravě z okolí Znojna byl vypěstován ve velkém množství.

B: Klikov (7055) 6.1984 (Zumr V.) [*Deneš]. Heyrovský má v kartotéce uvedený nález také z Čech, který však neuveřejnil - **Zelčín** (5652) (Zavřel).

M: Prostějov (6568) (Kouřil) [NMP, +H]; **Havraníky** (7162) 12.6.1975 (Stehlík); **Popice** (7162) (Jeniš, Bláha, Čálek L., Zeman V., Procházka J. a řada dalších); **Znojmo** (7162) (Kubáň, Štraus, Sláma, Hladil a mnoho dalších); **Konice** (7162) 1981 (Nikodým M.) [*Nikodým].

Slovenská republika. Velmi vzácný a lokální v teplých oblastech.

S: Malé Karpaty (?) (Kavan) [NMP]; **Kláštorská** (7083) 31.5.1978 (LVÚ Zvolen) [*Brutovský]; **Revúca** (7386) 3.6.1933 (Hajný) [+H]; **Zadiel** (7390) 9.5.1950 (Stehlík) [BRN, +H]; **Kobyly** (7767) (Kavan, Roubal) [+H]; **Devín** (7867) 2.4.1935 (Roubal) [*Krása, NMB]; **Bratislava** (7868) (Fritsch) [+Roubal]; **Plášťovce** (7879) 21.5.1984 (Franc V.); **Štúrovo** (8178) (Hron) [*Hron].

Bionomie. Vývoj larev probíhá pod kůrou slabých větviček (1-2 cm), později vstupují do dřeva, kde si vyhlodají kukelní komůrku. Vstupní a zároveň výletový otvor larvy ucpávají drtí. Podle Hrona & Hanouska (1985) je vývoj dvouletý, bývá však uváděn jednoletý až tříletý. Imága se vyskytují v V.-VI. na různých květech, nebo na živných rostlinách.

Živné rostliny - *Sarothamnus scoparius*; *Spartium junceum* (Francie); *Cytisus capitatus* (Teppner, 1965); *Calytocomia spinosa*, *Genista*, *Laburnum*.

Hospodářský význam. Je málo pravděpodobné, že by tento druh byl také primárním škůdcem. Podílí se však na odumírání rostlin, oslabených přísuškem a zimními mrazy. Hospodářský význam je velmi malý. *Sarothamnus* byl uměle vysazován a rozšiřován jako rostlina vhodná pro zimní okus zajíců.

Ochrana. Převážně jižní druh, který však nepatří mezi ohrožené druhy. Otázka původnosti tohoto druhu u nás, zejména v Čechách a na Moravě, je stejná jako u živné rostliny.

OBRIMUM Dejean, 1821

Obrium cantharinum (Linnaeus, 1767)

Česká republika. Podle zjištěných lokalit nelze posuzovat celkové rozšíření u nás, protože je zřejmě rozšířen mnohem více. Je nočním druhem, unikajícím pozornosti. Je považován za vzácného, ale je možné ho obvykle vychovat ve velkém množství.

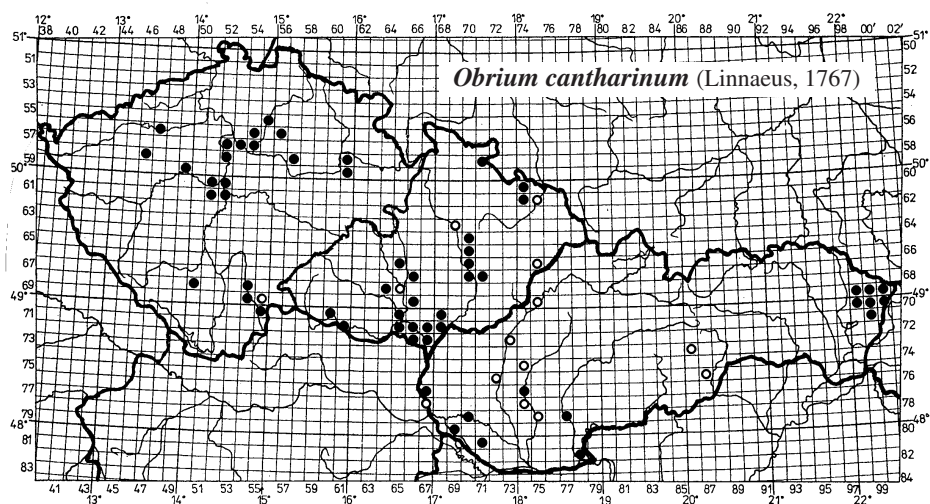
B: **Kosmonosy** (5555) (König) [+Zúber 1983]; **Stroupeč** u Žatce (5647) 2.7.1983 (Karas V.); **Řepín** (5654) 1975 (Sláma M.); **Dolánky** u Března (5656) 8.1984 (Krejčíř M.); **Ujkovice** (5656) (?) [c.Kratochvíl]; **Neratovice** (5752-53) 1964 (Sláma M.) [+Sláma 1966]; **Nový Vestec** (5754) (Sláma M.); **Hradec Králové** (57-5861) 8.1977 (Zeman) [*Holeksa]; 14.7.1985 (Mikát M.); (Sobota J.); **Petrohrad** (5846) 28.6.1964 (Sobota) [PLZ]; **Sedlec Líbeznice** (5852) 1976 (Sláma M.); **Zehuň Bání** (5857) (Zahradník P.); **Křivoklát** (5949) 1971 (Sláma M.); **Zbečno** (5949) 14.6.1993 (Hoskovec) [*Rejzek]; **Revnice** (60-6151) 1964 (Sláma M.) [+Sláma 1966]; 1977 (Švácha) [+Švácha 1987]; **Davle** (6052) 6.1970 (Sláma M.); **Ště-**

chovice (6152) 6.1970 (Sláma M.); **Ražice** (6750) 1994 (Sláma M.); ? (6754) (Kučera E.); **Bavorov** (6850) 1994 (Sláma M.); **Hamr n.Než.** (6854) 17.6.1970 (Karas V.); **Veselí n.Luž.** (6854) 29.6.1970 (Karas V.); **Hluboká N.Vlt.** (6952) 5.6.1975 (Karas V.); 1990 (Simandl J., Vlasák J.); **Třeboň** (6954) 1971 (Deneš); **Stráž n.Nežárkou** (6955) 6.1950 (Dostál) [+H 1951]; **Chlum u Třeboně** (7055) (Niedl) [+H]; **Lutová** (7055) (Niedl J.) [*Niedl]; **Majdalena** (7055) 6.1976 (Deneš K.); **Nová řeka** (7055) (Halada);

M: Město Albrectice (5871) 1994 (Sláma M.); **Chuchelná** (6074) 1994 (Sláma M.); **Hrabyně** (6174) 1994 (Sláma M.); **Ostrava** (6175) (?) [NMP]; **Olomouc** (6369) (Sekera); **Grygov Království** (6470) (Kudla) [+Kudla 1966]; **Brodek u Přerov** (6570) 1959 (Urbášek); **Troubky** (6570) 6.1953 (Sekera) [*Deneš]; 1986 (Jeníš); (Sekera) [PLZ]; **Adamov** (6665) 1970 (Hladil J.) [*Píček]; **Chropyně** (6670) 6.1951 (Sekera) [*Bojčuk]; 1990 (Zeman V.); **Kroměříž** (66-6770) ? (Cálek L.); 6.1953 (Sekera) [*Deneš]; 1959 (Pavlíček J.); 5.1960 (Sekera); **Velké Karlovice** (6675) 25.6.1944 (?) [NMB]; **Bílovice** (6766) 25.6.1966 (Kocourek F.); **Otrokovice** (6771) 26.7.1980 (Černohorský J.); 1980 (Skopal) [*Říha]; **Zastávka** (Rosice) (6864) 6.7. (Šprysl); **Brno** okolí (6865) (Fleischer) [+H]; **Měnin** (6966) 29.6.1982 (Nikodým M.); **Bitov** (7060) 4.6.1994 (Škorpík M.); **Pouzďřany** (7065) 1971 (Sláma M.); 6.1978 (Hladil J.) [*Odvárka]; 1988 (Kovařík J.) [*Poláček]; (Hoskovec) [+Černý]; **Vranovice** (7065) 11.6.1987 (Martín I.) [*Poláček]; (Hoskovec) [+Černý]; **Mutěnice** (7068) 6. (Kocourek) [*Břach]; **Lukov** (7161) 16.5.1994 (Škorpík M.); **Dolní Věstonice** (7165) (Hladil J.) [BRN]; **Šakvice** (7166) (Sekera) [NMP]; **Ladná** (7167) [+Bílý S., Hruška M., Vávra J.]; **Hodonín** (7168) 6.1970 (Hladil), (Klvaček J., Tesař P., Tomčík J. a další); **Lednice** (7266) ? (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; 1977 (Švácha) [+Švácha 1987]; 1983 (Sláma M.); **Břeclav** (7267) 6.1953 (Sekera) [*Deneš]; [NMB]; (Lorenc, Sobota J., Tesař P.).

Slovenská republika. V okolí Vihorlatu veľmi častý a pro jeho celkový výskyt platí to, co bylo uvedeno výše.

S: Malé Karpaty (?) (Kavan) [NMP]; **Ulič** (69-70100) 1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; **Beluša** (6975) (Zoufal) [+H]; **Snina** (69-7098-99) 1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; **Remetské Hámre** (7199) 1989 (Kadlec J.) [*Kadlec]; **Beckov** (7273) (Brancsik) [+Brancsik 1906, +Roubal, +H]; **Revúca** (7386) 1934 (Hajný) [+H, +Roubal]; (Machulka) [NMP]; **Topoľčany** (7474) (Kelecsényi) [+Roubal]; (Rappesberger) [+H 1933]; **Hlohovec** (7572) 6.1982 (Valeník M.); **Gemer** (7587) (?) [+H]; **Plavecký Štvrtok** (7667) 17.6.1980 (Čermák R.); **Nitra** (7674) (Gajdoš P., Šiška B.); **Nitransko** (7774) (Zoufal) [+H]; **Dúbravka** u Bratislavy (7767) 6.1936 (Purkyně) [+H]; **Komjatice** (7875) 1937 (Denihelka) [+H]; ? (7877) (Kučera E.); **Horné Janíky** (7870) 21.6.1993 (*Kautman); **Eliášovce** (7870) (*Kautman); **Miloslavov** (7969) 1990 (*Kautman); **Vrakuň** (8071) (*Kautman); **Malá n.Hronom** (8178) 1979 (Říha J.).

Bionomie. Listnaté a smíšené lesy, remízy, místa s poškozovaným a samovolně obnovovaným lesním porostem, např. okraje lomů apod. Vývoj ve větvích nebo slabších kmíncích odumírajícího a odumřelého dřeva o průměru 0,5-17 cm. Larva vyžírá pod

kůrou a v povrchové vrstvě bělí chodbičky převážně podélného směru a pro kuklení si vyhlodává nehlubokou (do 10-15 mm) slabě hákovitou, často jen podpovrchovou komůrku, zřídka se kuklí i v silnější kůře. Doba vývoje se udává od jednoho roku do tří let. Spolehlivě jsem zjistil vývoj roční i dvouletý. Prvým rokem přezimuje obvykle larva pod kůrou nebo již v kukelní komůrce, druhý rok pouze v komůrce. Ze stejného kusu dřeva se v domácích podmínkách mohou líhnout imága i v dalších letech, protože se snadno vykladou zpět a pak již není možné zjistit přesnou dobu vývoje podle brouků vylézajících ze dřeva. Imága se vyskytují od konce V. do VII. Aktivní jsou převážně v noci a často přilétají na světlo. Pokud je mi známo, v našich podmínkách nenavštěvují květy.

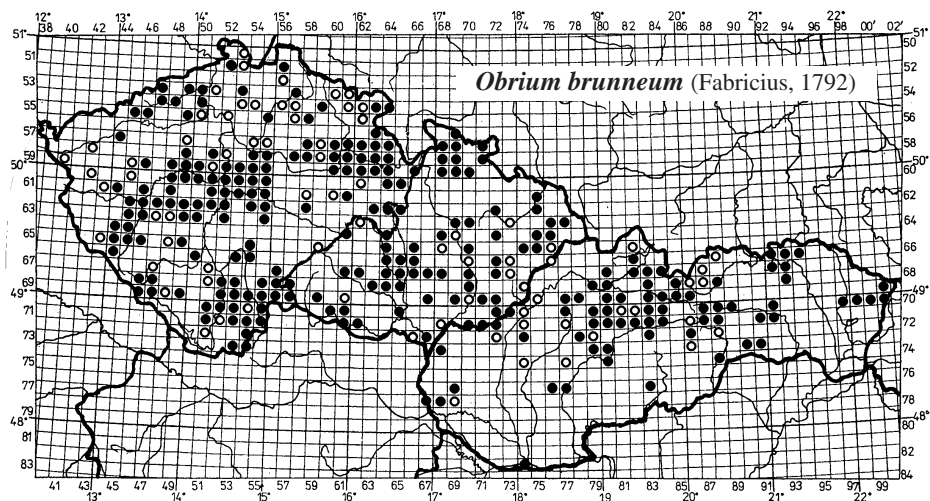
Živé rostliny - Převážně *Populus tremula*, potom v *Populus alba* a méně často i v *Populus nigra* a dalších *Populus*. Dále se uvádějí dřeviny *Quercus*, *Pyrus*, *Rosa*, *Betula*, *Malus*.

Přirození nepřátelé - Především ptáci, kteří vyklouvají mnoho larev. *Hym.*, *Braconidae*: *Aspicolpus maximus* (Szépl.): Hodonín 1973, Hladil J. lgt., Čapek M. det.; *Taphaeus rugosus* Thoms.: Hodonín 1969, Hladil J. lgt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Xorides praecatorius* (F.): Řevnice 1964, Sláma M. lgt., Hodonín 1971, 1973 Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides gracilicornis* (Grav.): Hodonín 1973, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Poemenia hectica* (Grav.): Řevnice 1964, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.

Variabilita. Vyskytují se imága s tmavými i světlými nohama.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Obrium brunneum (Fabricius, 1792)

Česká republika a Slovenská republika. Prakticky na celém území, kde jsou zastoupeny jehličnaté stromy od nižších poloh až do hor.

Bionomie. Vývoj ve slabých odumírajících větvích a větvičkách jehličnatých stromů. Larva žere pod kůrou a kuklí se v komůrce mělce pod povrchem dřeva. Doba vývoje pravděpodobně 1-2 letá. - Imága se vyskytují od V. do VIII., maximum výskytu je konec VI. a počátek VII. na květech, např. *Apiaceae*, *Aruncus*, *Filipendula* aj.

Živné rostliny - Především *Picea* a *Abies*. Je udáván i z *Pinus* a *Larix*.

Hospodářský význam. Urychluje odumírání zastíněných spodních větví jehličnatých stromů, společně s dalšími druhy brouků napadá i větve a špičky oslabených stromů, např. po přísušku. Jako škůdce nemá velký význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

STENHOMALUS White, 1855

Obrium Curtis, 1835 - Heyrovský (1955)

Obriopsis G. Müller, 1948 - Sláma (1993)

Stenhomalus bicolor (Kraatz, 1862)

Česká republika. Nebyl zjištěn.

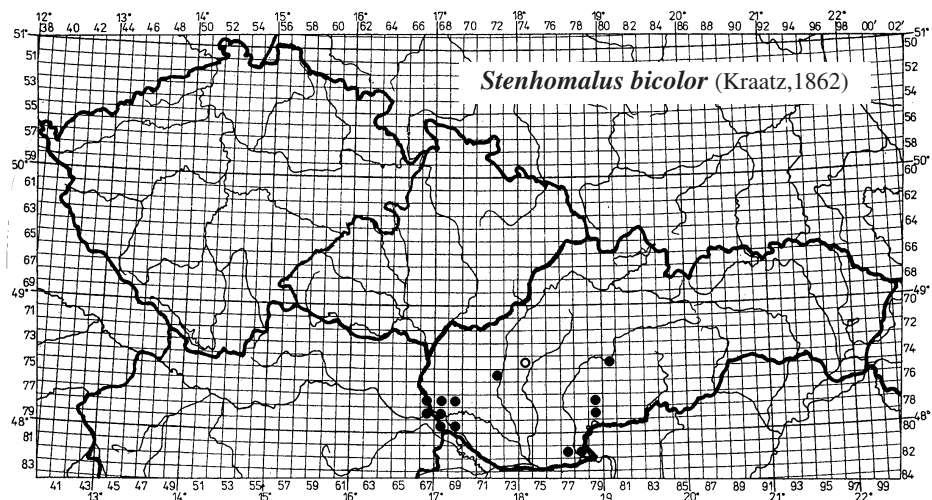
Slovenská republika. Velmi vzácný lokální jižní druh. Znám je dosud převážně z jižních svahů Malých Karpat a okolí Štúrova. Přehlížený druh, který byl z okolí Bratislavy vypěstován ve velkém množství.

S: **Tovarníky** (7474) (Kelecsényi) [+H 1951, +Roubal]; **Topolčany** (7474) (Kelecsényi) [NMB]; **Zvolen** (7480) 15.11.1985 (?) [LVÚ Zvolen]; (Roubal); **Hlohovec** (7572) ? (Pekarovič) [*Hruška]; **Devín**, **Devínská Kobyla** (77-7867) (Barabás) [+Barabás1976, +Jendek 1978]; 9.5.1975 (Kalúz St.) [*Hron]; 3.6.1980 (Karas V.); (Krlín, Kubán, Macek J. a další); (*Kautman); **Bratislava** (77-7968-69) 5.1933 (Kavan) [+Roubal]; [+H 1951]; (Kubán, Jendek E., Hála a další); **Svätý Jur** (7769) 6.1981 (Šiška B.) [*Odvárka]; 5.1984 (Dunay); (Krlín, Macek a další); (*Kautman); **Vajnory** (7769) (Krlín); **Vinosady** (7769) (Barabás) [+Barabás1976]; 5.1983 (Valenčík M.); **Hontianske Nemce** (7779) 10.5.1986 (LVÚ Zvolen) [*Brutovský]; **Plášťovce** (7879) 5.1990 (Sedláček A.); (*Kautman); **Dolné Rykinčice** (7879) (*Kautman); **Rovinka** (7969) (*Kautman); **Belianske kopce** (8177) 5.1965 (Svozil) [+H]; 5.1973 (Ptáčník) [+H]; (Tomčík J.); **Štúrovo** (8177-78) (Sobota J.); (Kučera E.); (Kraus Z.); 8.5.1987 (Šafanda); 5.1991 (Viktora P.) [*Kadlec]; (*Kautman); **Kamenica n.Hr.** (8178) 2.5.1986 (Kovařík M.); (Pekarovič) [*Hruška]; (Sobota J.) [*Kubán]; (*Kautman);.

Bionomie. Lesostepi, okraje prosvětlených, převážně dubových porostů s keřovým podrostem. Podle *Kubáně a dalších vývoj larev probíhá ve slabých větvičkách oslabených, dosud stojících dřevin o průměru cca 10 mm. Podle *Kautmana jsou imága vylíhla již na podzim, při časných zimách až na jaře. - Imága se vyskytují od V. do počátku VI. též na květech, zejména *Crataegus*.

Živné rostliny - *Euonymus*; dále se uvádí např. *Rhamnus*, *Crataegus*, *Ficus*, *Morus*, *Juglans*.

Variabilita. Barva nohou od hnědočerné až po žlutou.

Hospodářský význam. Pravděpodobně urychluje odumírání oslabených tenkých větví, hospodářský význam je však velmi malý.

Ochrana. Druh, který na jižním Slovensku dosahuje nejsevernější oblasti výskytu, nepatří však mezi ohrožené druhy.

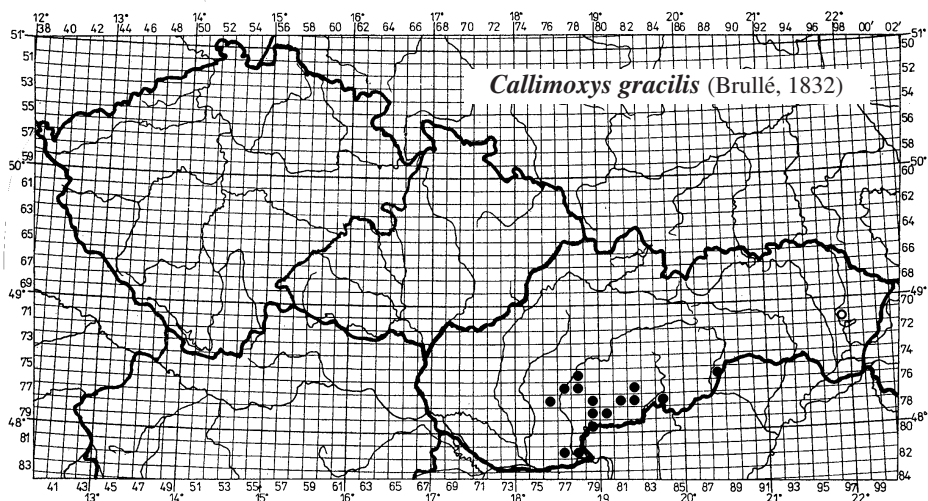
CALLIMOXYS Kraatz, 1863

Callimoxys gracilis (Brullé, 1832)

Česká republika. Nevyskytuje se.

Slovenská republika. Vzácný druh pronikající z jihu, zejména podél řeky Ipeľ. Většinou jednotlivě, v okolí Plášťovců někdy hojný.

S: **Strážské** (7197) 5.1937 (Kodym O.) [+H 1951, NMP]; **Žarnovica** (7578) 13.6.1972 (Seichert V.); **Kečovo** (7588) 5.1976 (Borůvka) [OPA]; **Hronský Beňadik** (7677) 5.6.1987 (Klíma) [*Týr]; **Bohunice** (7678) 12.5.1986 (Holeksa); **Velký Lom** (7682) 31.5.1980 (Macek J.) [*Macek, *Čermák R.]; **Cifáre** (7776) 19.5.1986 (Holeksa); **Domaniky** (7779) 6.1989 (Pavlíček J.); **Medovarce** (7779) 16.5.1983 (Sláma M.); **Horné Plachtince** (7781) 14.5.1991 (?) [+Cunev, Majzlan, Okáli]; **Koprovnica** (7782) 31.6.1980 (Černý); 5.1980 (Kybal); 29.5.1980 (Vaněk P.); **Velký Krtíš** (7782) (Klekner) [*Hron]; **Fíľakovo** (7784) 24.5. (Šprysl); **Plášťovce** (7879) 7.1952 (?) [NMP, c.Kratochvíl]; 6.1953 (Günther) [+H]; 5.1978 (Dunay); 14.6.1980 (Burda) [*Benedikt]; 1.6.1980 (Sláma M.); 29.4.1989 (*Kautman); **Dolné Rykynčice** (7879) 16.5.1983 (Sláma M.); 29.4.1989 (*Kautman); **Ipeľské Ulány** (7880) 5.1978 (Dunay); 5.1980 (Kovářík M.); 29.5.1980 (Miko L.); 15.5.1983 (Sláma M.); (Šiška B.) [*Šiška]; **Kleňany** (7880) 16.5.1983 (Sláma M.); **Veľké Turovce** 15.5.1983 (Sláma M.); **Ipeľské Predmostie** 15.5.1983 (Sláma M.); **Šahy** (7979) 1936 (Prokš K.); 31.5.1980 (Moravec J.); 15.5.1983 (Sláma M.); (Číla P.) [*Číla]; 15.5.1988 (Holeksa F.); 6.1989 (Pavlíček J.); **Kamenica n. Hr.** (8178) 5.1953 (Strejček J.); 6.1983 (Hruška M.) [*Vávra]; 31.5.1991 (Pavlík S.); (8178) 6.5. (Šprysl); (*Kautman); **Kováčov** (8178) 15.5.1947 (Lekeš) [+H 1947]; 10.5.1974 (Maňousek) [*Kubáň]; **Burda** (8178) 15.5.1987 (Dalíhod) [*Týr]; **Kováčovské kopce** (8178) (Odvárka O.); 6.1983 (Valeník M.); **Štúrovo** (8177-78) 15.5.1947, 26.6.1955 (Lekeš) [c.Kratochvíl]; 5.1952 (Tichý) [+H]; 5.1979 (Sláma M.); 5.1976 (Hála J.) [*Šilha]; 7.6.1982 (Kraus) [*Čermák R.]; 5.1979 (Odvárka) [c.Sláma]; (Sobota J.) **Chlába** (8178) (Hrozinka I.); 14.5.1976 (Černý); (Kliešť) [c.Kratochvíl, c.Honců]; 5.1976 (Odvárka O.); 10.5.1976 (Říha J.); 13.5.1976 (Zvarič) [*Břach].

Bionomie. Lesostepi, pastevní lesy a okraje listnatých porostů. Způsob vývoje larev mi není znám. Podle Šváchy (1987) žijí larvy v suchých větvích. Vývoj v tenkých větvičkách (*Kautman). - Imága se vyskytují od počátku V. (29.4.1989 *Kautman) do poloviny VI., maximum kolem poloviny V., na květech, zejména *Crataegus*, méně často *Swida sanguinea*, *Apiaceae*, *Leucanthemum*.

Živné rostliny - *Acer* (*Kautman); *Paliurus spina-christi* (Bulharsko) a *Prunus* (SU) - podle Šváchy (1987).

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Přes poměrnou celkovou vzácnost nepatří mezi ohrožené druhy.

STENOPTERUS Illiger, 1804

Stenopterus flavicornis Küster, 1846

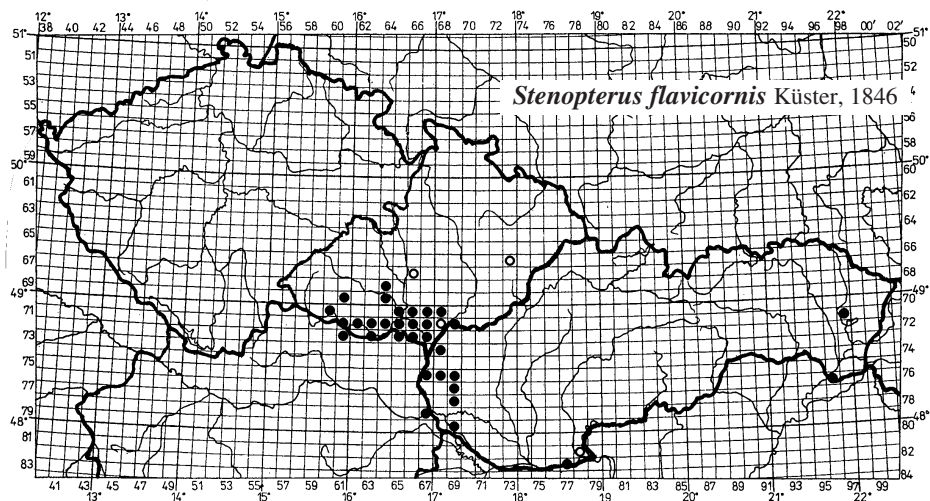
Česká republika. Pouze na jihovýchodní Moravě, tam je poměrně hojným druhem.

M: Vsetín (6673) 1922 (Depta) [+H]; Bílovice (6766) (Formánek) [+H 1942, BRN]; Nová Ves u Oslavan (6864) 1.9.1977 (Stehlík) [BRN]; Blížkovice (6961) 1991 (Vláčil V.); Siličkovy (6964) 26.6.1976 (Škorpík M.); Vranov n. Dyjí (7060) (?) [PLZ]; Pouzdřany (7065) 17.6.1934 (Hoffer) [+H 1942]; 6.1963 (Pfeffer, Sláma M.); 15.8.1984 (Stehlík) [BRN]; Čechovský, Jelínek J., Klícha J., Mlejnek R. a moho dalších; Vranovice (7065) 6.1986 (Vávra J.); Popice (7065) (Růžicka) [+Černý]; Velké Pavlovice (7066) 6.1974 (Paylíček J.); Bořetice (7067) 22.6.1977 (Luža O.); Brumovice (7067) 25.6.1941 (Zavadiš) [NMP]; Čejč (7067) 4.7.1976 (Kubáň); 7.1975 (Odvárka O.); (*Kautman); Kobylí (7067) 7.1958 (Baumert) [*Deneš]; Balthasar) [+H]; 1980 (Kubáň); (Odvárka O.) a další; Němčičky (7067) (Bechyně) [NMP, +H]; Milotice (7068) 7.7.1984 (Luža O.); Mutěnice (7068) (Bechyně) [+H]; [c.Sláma]; Šardice (7068) 6.7.1988 (Luža O.); Čížov (7161) 1991 (Vláčil V.); Mašovice (7161) 19.7.1995 (Škorpík M.); Podmolí (7161) 10.7.1988 (Škorpík M.); (Vávra J.); Popice (7162) 18.8.1978 (Kocourek) [*Chyba]; Znojmo (7162) 22.8.1991 (Škorpík M.); Znojmo Hradiště (7162) ? (Jelínek J.); Lechovice (7163) 6.1970 (Sláma); Brežany (7164) (Plecháč); 1976 (Zvarič) [*Říha]; 6.1970 (Zvarič) [c.Sláma]; 1969 (Zvarič) [c.Honců]; Děvín (7165) ? (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; Dolní Věstonice

(7165) 13.6.1983 (Snížek M.) [*Bečvář]; **Klentnice** (7165) (?) [NMB, BRN]; **Mikulov** (7165) 28.7.1932 (Hoffer) [+H 1951]; [+Černý]; **Pavlov** (7165) 24.6.1959 (?) [c.Honcůl; (Tomčík J.); **Pavlovské vrchy** (7165-66) 13.6.1934 (Kodym) [+H 1942]; 6.1963 (Havelka); (Novák B.) [+H 1942]; (Odvárka O., Kraus Z. a další); **Turolď** (7165) ? (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; **Bulhary** (7166) ? (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; **Milovice** (7166) 4.7.1974 (Mus.Brno); **Ladná** (7167) ? (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; (Hruška M., Jeniš I., Vávra J. aj.); **Hodonín** (7168) (Baumert) [+H 1942]; **Hnanice** (7261) 1.7.1995 (Škorpík M.); **Valtovice** (7263) 7.7.1982 (Lukáš J.) [*Bečvář]; **Mikulov** (7265) (?) [c.Mus.Mikulov, PLZ]; [+Černý]; (Daněk [c.Sláma]; 1.7.1965 (Šprysl M.); **Břeclav** (7266) 7.1982 (Nikodým M.); (Šimeček [HKR]; 19.6.1988 (Zúber M.); **Lednice** (7266) 3.7.1982 (Brach) [*Brach]; (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; (Mlejnek R., Šimandl J., Sláma M. aj.); **Sedlec** (7266) 1.7.1991 (Stánský V.); **Valtice** (7266) ? (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; 9.8.1988 (Mihal V.); 5.7.1991 (Zeman V.); **Břeclav** (7267) 10.6.1989 (Mihal V.); 7.1975 (Odvárka O.); **Charvátská Nová Ves** (7267) 12.7.1987 (Mihal V.); **Pohansko** (7267) ? (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; **Poštorná** (7267) 4.7.1981 (Mihal V.).

Slovenská republika. Velmi vzácný a lokální, zatím je známo pouze několik ojedinělých nálezů.

S: Skalica (7169) 17.7.1982 (Stránský V.); **Vinné** (7197) ? (Vávra J.); **Kůty** (7368) (Pechlát V.); **Šaštín - Straže** (7368) 7.1991 (Šigut R.); **Malacky** (7567-68) 27.6.1969 (Sobota A.) [PLZ]; 23.6.1977 (Jeniš); **Sološnica** (7569) (*Kautman); **Píla - Častá** (7669) 18.7.1995 (*Kautman); **Somotor** (7696) 8.6.1982 (Plecháč); **Pezinok** (7769) 11.7.1969 (Krása) [+H 1972]; **Devín** (7867) (*Kautman); **Bratislava Kopáč** (7969) 5.1983 (Dunay); **Miloslavov** (7969) 28.6.1988 (*Kautman); **Štúrovo** (8178) 7.1949 (?) [PLZ]; **Cenkov** (8277) (*Kautman). Údaj Štúrovo 23.VII.1984, který jsem uvedl 1992 není platný, dle dodatečného sdělení R. Erbena šlo o chybnou determinaci.

Bionomie. Okolí původních dubových porostů, lesostepi. Podle literatury a sdělení entomologů probíhá vývoj larev v odumřelém dřevě listnatých stromů. Blíže podrobnosti mi nejsou známy. - Imága se vyskytují v VI. - VIII., maximum od druhé poloviny VI. do první dekády VII. (poslední nález - Znojmo 22.8.1991, Škorpík lgt.). Za slunných dnů na různých květech, zejména *Apiaceae*, *Asteraceae* aj.

Živné rostliny - Vypěstován z větve *Ulmus* (*Vávra J.); z *Quercus* spolu s *Isotomus* (*Kubán); *Celtis australis* (Švácha, 1987- Bulharsko); *Gleditsia*.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

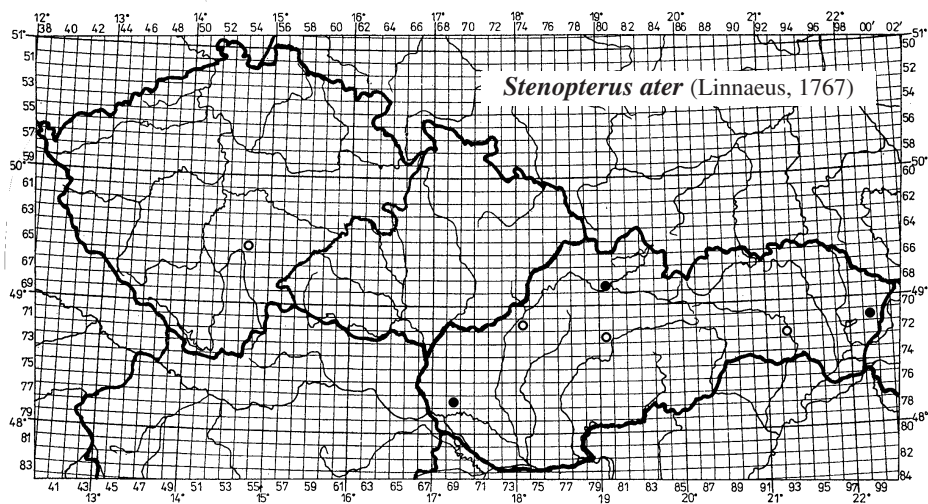
Stenopterus ater (Linnaeus, 1767)

Česká republika. Výskyt není zaručen. Věrohodnost uvedených nálezů nedokáží posoudit. Nálezy ze střední i jihovýchodní Evropy je známo více z různých zemí, ale většinou nejsou publikovány. Převážně jsou považovány za omyl, nebo nespolehlivé. Bylo by vhodné prověřit všechny nálezy a teprve potom zaujmout stanovisko.

B: Čechy (?) [+ Reitter 1912]; viděl jsem pouze jeden kus od Tábora (6554) 6.1939 (coll. Fára, nyní Kratochvíl).

Slovenská republika. Ve sbírkách je uloženo několik kusů z různých lokalit. Výskyt na Slovensku byl spolehlivě zjištěn. Otázkou stále zůstává, zda jde o autochtonní výskyt, nebo zda byl tento druh jen zavlečen, nebo zdomácněl. Jedná se zřejmě o široce polyfágní druh a jsou možné všechny tři varianty.

S: Kralovany (6880) 7.1969 (Sláma M. 1 ex.) [+Sláma 1992]; **Trenčín** (7174) 6.1959 (Podaný Č.) [*Picek]; **Remetské Hámre** (7199) 7.1969 (Sláma M. 1 ex.) [+Sláma 1992]; **Košice** (7293) 1928 (Machulka) [*Sobota, +Sláma 1992]; **Banská Bystrica** (7280) (Čejka) [*Kocourek F., +Sláma 1992]; **Pezinok** (7769) 11.7.1969 (Krása 1 pár) [*Krása, +H 1972].

Bionomie. Vývoj v čerstvě odumřelém i zcela starém, již trouchnivějícím dřevě. Napadené dřevo *Punica* mělo po vykladení vajíček ještě uvadající listy, kdežto dřevo *Ceratonia* bylo již více let odumřelé, poškozené hnilobou a dospělé larvy tam byly společně s dospělými larvami *Purpuricenus desfontainei* (F.). Dřevo *Quercus* bylo odumřelé po požáru asi 3 roky a bylo též silně poškozené hnilobou. Žír larev probíhá částečně pod kůrou, převážně pak ve dřevě větví a slabších kmínků o průměru 2-10 cm (*Ceratonia* cca 20 cm). Při silnějším napadení larvy dřevo téměř rozežerou. Vývoj nejmeně dvouletý. - Imága byla u nás nalezena v VI. - VII. Vyskytují se za slunečného počasí na celé řadě různých květů, na Slovensku jsme imága chytili na *Apiaceae*.

Živné rostliny - Vychoval jsem imága ze dřeva *Ficus carica* (Tunis), *Punica granatum*, *Ceratonia siliqua* (Tunis, Alžír), *Prunus* (Alžír), *Quercus* (Španělsko) a mně neznámých křovin (Alžír, Maroko). Uvádí se též *Ostrya*, *Carpinus*, *Ulmus*, *Robinia*, *Acacia*.

Variabilita. V barvě krovek i nohou velmi variabilní druh, zejména v severní Africe.

U nás nalezená imága mají hnědé nebo černé krovky.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

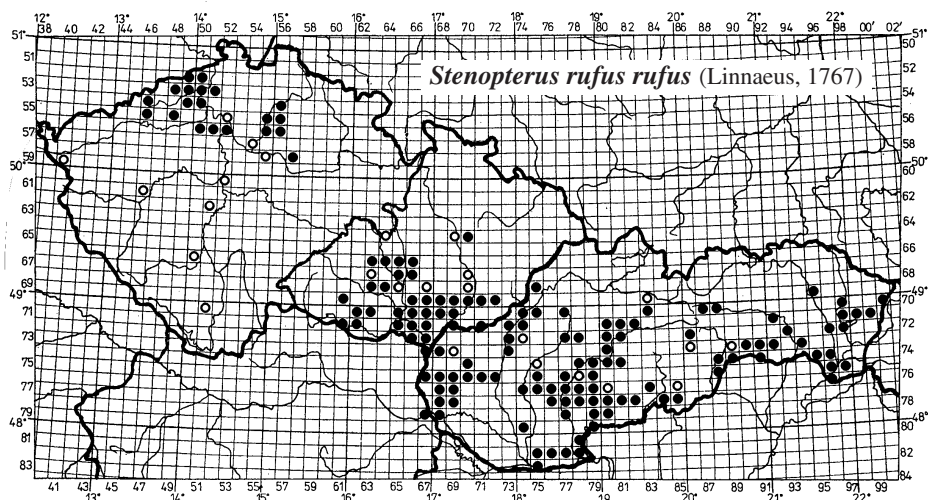
Ochrana. Výskyt nelze ovlivnit.

Stenopterus rufus (Linnaeus, 1767)

ssp. rufus (Linnaeus, 1767)

Česká republika. Vyskytuje se řídce až vzácně v teplejších oblastech převážně severních Čech, hojněji na jihovýchodní Moravě.

B: Průčelské údolí (?) (Vysoký); **Špičák** (?) [NMP]; **Tučepy** (?) (Tyner) [LIT]; **Telnice** (5249) (Novotný) [+Vysoký 1991]; **Blansko** (5250) 15.11.1982 (Vysoký V.); **Žandov** (5250) (Vysoký); **Dubí** (5348) 7.6.1953 (Láska) [NMB]; 6.1963 (Šimek) [+Táborský 1986]; 7.1983 (Tyner) [+Táborský 1986]; **Hlíňany** (5349) (Vysoký); **Koštov** (5349) (Kubišta) [+Vysoký 1991]; **Rač u Habří** (5349) 7.1972 (Honců) [+Táborský 1979]; **Rovný** (5349) 8.1977 (Táborský I.); **Stadice** (5349) (Strejček) [+Vysoký 1991]; **Suchá** (5349) (Strejček) [+Vysoký 1991]; 6.1975 [ÚL]; **Brná** (5350) (Novotný) [LIT, +Vysoký 1991]; **Břeží** (5350) (Vysoký); **Budov** (5350) (Vysoký); **Chvalov** (5350) 1965 (?) [LIT]; **Kojetice** (5350) (Vysoký); **Němčí** (5350) (?) [+Vysoký 1991]; **Ryžice** (5350) (Vysoký); **Střekov** (5350) (Kubišta) [+Vysoký 1991]; **Ústí n.Labem** (5350) (Strejček) [+Vysoký 1991]; **Lhota pod Pannou** (5351) (Vysoký); **Červený Hrádek** (5446) (Král) [*H]; **Jirkov** (5446) 6.1972 (Odvárka O.); **Milešovka** (5449) (Krupka) [+H]; **Oparno** (5449) (Vysoký) [LIT]; **Radejčín** (5449) (Láska) [+Vysoký 1991]; **Deblík** (5450) 7.1983 (Táborský I.); **Kundratice** (5450) 8.7.1928 (?) [NMP]; **Litoměřice** (5450) 7.1974 (Hrozinka); **Litoměřice** (5450) (Lekeš) [+H]; **Lovoš** (5450) 12.6.1967 (Mikvas) [ČLP]; **Sebuzín** (5450) 15.7.1984 (Táborský I.); (Tyner) [LIT, +Vysoký 1991]; 22.8.1984 (Brách); **Strážístě u Zernosek** (5450) (Bouček) [NMP]; **Trabice** (5450) 22.7.1984 (Táborský I.); **Nová Ves u Branžeže** (5456) 11.7.1978 (Krejčíř M.); **Chomutov** (5546) (Lorenc J.); 6.1968 (Odvárka O.); **Milá** (5548) 1977 (Říha J.) [*Říha]; **Liběchov** (5552) 24.6.1919 (?) [NMP]; 6.1957 (Starý) [*H]; **Chudoplessy rez. Baba** (5555) 22.6.1982 (Zúber M.); **Mladá Boleslav** (5555) (Mikvas) [ČLP]; **Dolní Bousov** (5556) 7.1980 (Vaněk P.); **Brníkov** (5650) (Krásenský) [*Odvárka]; **Roudnice n.L.** (5651) (Odvárka O.); **Mělník** (5652) (Šedivý) [*Kocourek F.]; **Jemníky** (5655) (Kunst) [+Zúber 1983]; **Syčina** (5655) 23.6.1945 (Veselý) [+H, +Zúber 1983]; **Ctiměřice** (5656) 7.1984 (Krejčíř M.); **Otradovice** (5754) (Šticha) [+H]; **Vestec** (5754) 18.6.1946 (Lekeš 5 ex.) [+H, c.Kratochvíl]; **Kostomlaty** (5855) (Obenberger) [+H]; (Tichý) [+H]; **Chotovice** (5857) 10.7.1972 (Sobota J.); **Chebsko** (5940) (Dalla Tore) [+H]; **Závist** (6052) (Lokaj) [+H]; **Obora u Kaznějova** (6146) 1947 (Polák) [PLZ]; **Dobříš** (6251) (?) c.Podaný [NMB]; **Písek** (6650) (Lekeš) [c.Kratochvíl]; **Křemže** (7051) (Havlíček) [ČBU].

Slovenská republika. V teplých oblastech Slovenska je široce rozšířen, často velmi hojný.

Bionomie. Listnaté lesy nižších a středních poloh, okraje porostů, lesostepi, zahrady. Vývoj larev v odumřelém, suchém, dosud stojícím dřevě listnatých dřevin. Dřevo v době výletu imág může být již i zbavené kůry. Podle Demelta také v odumřelých větvích i spadlých na zem. - Imága se vyskytují od V. do VIII. Vysoký (1984) uvádí výskyt imág na květech ještě v X.-XI., poslední kus 15.11.1982. Na různých květech, zejména *Apiaceae*, *Asteraceae* aj.

Živné rostliny - *Quercus* (Francie); *Juglans*, *Paliurus spina-christi* (Švácha, 1987); *Carpinus*, *Prunus*, *Salix*, *Castanea*, *Ostrya*, *Robinia*, *Pistacia*, *Ficus* aj.

Variabilita. Variabilní je červenohnědé a černé zbarvení stehen a tykadel.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

CALLIMUS Mulsant, 1846

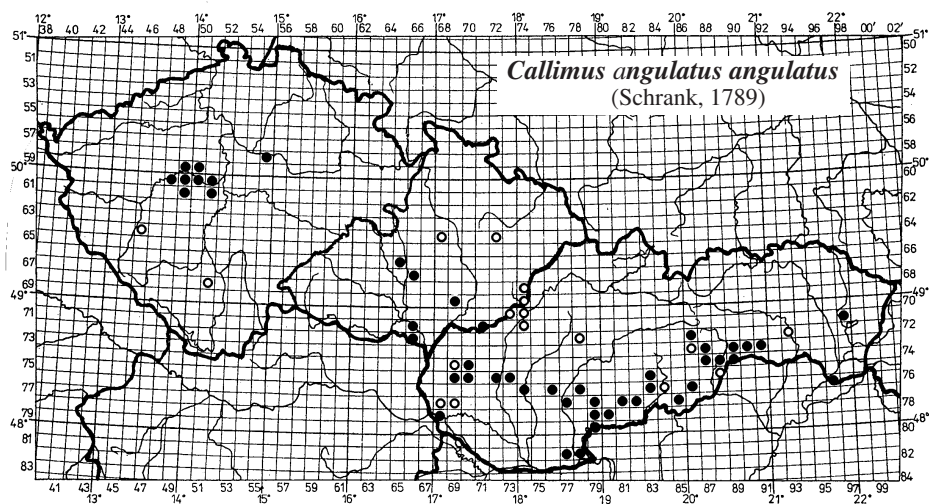
Callimellum Strand, 1928 - Heyrovský (1955), Sláma (1993)

Callimus angulatus (Schränk, 1789)

ssp. angulatus (Schränk, 1789)

Česká republika. V Českých zemích velmi vzácný a lokální, ale vypěstován byl ve větším množství, zejména z Křivoklátska.

B: Křešice u Kerska (5855) 27.5.1979 (Staněk) [c.Kybal]; **Křivoklát** (5949) 6.1955 (? Fára coll.) [c.Kratochvíl]; 27.5.1979 (Pucholt R.); **Nižbor** (59-6049-50) 29.5.1979 (Burda A.) [+Burda 1984]; 6.1984 (Odvárka O.); 1985 (Dalihod J.); 29.5.1979 (Burda); **Zbečno** (5949) 30.5.1979 (Burda A.)

[+Burda 1984]; **Chýňava** (5950) 5.6.1955 (Lekeš E.) [*Picek]; **Broumy Úpoř** (6048) 31.5.1993 (Hoskovec) [*Rejzek]; 28.5.1993 (Rejzek); **Karlova Ves** (6048) (Kastl) [+H]; 1990 (Pavlíček); 17.5.1989 (Rébl K.) [*Rejzek]; **Skryje** (6048) (Lekeš) [+H]; 8.6.1994 (Zýka M.); **Týřovice** (6048) 7.6.1980 (Rébl K.) [*Odvárka]; **Týřovské skály** (6048) 8.6.1987 (Jelínek) [NMP]; **V. a M. Pleš** (6048) 1990 (Pavlíček) [*Rejzek]; **Broumy** (6049) 17.6.1980 (Burda A.) [+Burda 1984]; 6.1990 (Pavlíček); (Odvárka O.); **Revnice** (6051) (Herrmann) [+H]; **Žebrák** (6149) 27.5.1987 (Herget); **Revnice Hřebeny** (6151) 1972 (Pradáč) [+H, +Sláma 1980]; **Kbel u Přestic** (6446) 30.5.1943 (Maidl) [NMB]; **Těšínov** u Protivína (6851) 25.5.1944 (Keil) [+H, NMP].

M: Slatinky (6468) (Palásek) [+H]; **Hranice** (6472) (Dienelt) [NMP, HKR]; **Adamov** (6665) (Hladil, Tesar); [NMB]; **Babice** (6766) (Tesar P.); **Valašské Klobouky** (6874) (Keil) [NMP]; **Osvětimany** (6969) (Hlissnikovsky) [NMP]; **Vřesovice** (6969) 24.5.1992 (Luža O.); **Vlára** (6974) (Richter) [+H]; **Velká n. Vel.** (7171) 21.6.1975 (Macek J.); **Lednice** (71-7266) (Bláha) [*Jelínek]; 12.5.1994 (Černý Z.) [+Černý].

Slovenská republika. V teplých oblastech je poměrně častým druhem.

Bionomie. Dubové a dubo-bukové lesy nižších poloh. Vývoj v čerstvě odumřelém dřevě slabších větví o průměru cca 2-8 cm. Larva začíná žít pod kůrou a pak pokračuje v žíru ve dřevě. Podle domácích chovů doba vývoje 1-2 roky. Při silnějším napadení se prožrané větve větrem lámou. Podle Demelta (1966) se larvy kuklí v pozdním létě nebo na podzim a po několika týdnech se líhnou imága, která přezimují ve dřevě. - Vyskytují se z jara od konce IV. do VI., maximum druhá polovina V. a počátek VI., na živých dřevinách a květech, zejména *Crataegus*, *Rosa*, *Apiaceae* apod.

Živé rostliny - *Quercus*, *Fagus*, *Loranthus*; *Juglans* (*Kubáň); *Carpinus* (*Vávra); dále se uvádí *Cytisus*, *Sarothamnus*, *Spartium*, *Crataegus* aj.

Variabilita. Mírně variabilní je kovově zelené zbarvení krovek do modra.

Hospodářský význam - Pravděpodobně fyziologický škůdce, urychlující odumírání oslabených větví, celkově jako škůdce bezvýznamný.

Ochrana. Není ohroženým druhem.

NATHRIUS Brethes, 1916

Nathrius brevipennis (Mulsant, 1839)

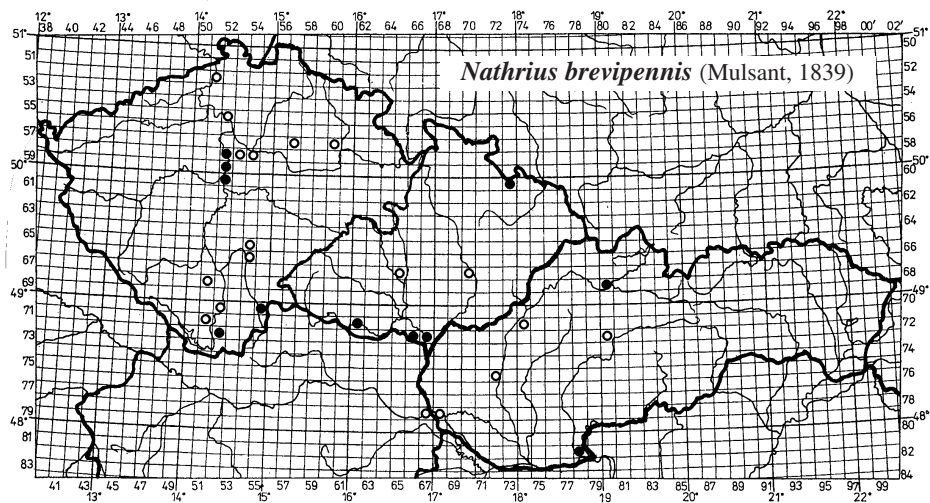
Česká republika. Zřejmě pouze druh zavlečený s vrbovými obaly a koši, vyskytující se v blízkosti lidských příbytků, ve skladech apod., pak se vyskytuje obvykle hromadně. S ubýváním těchto obalů se nálezy stávají stále vzácnějšími. Často společně s *Gracilia minuta* (Fabricius), někdy hromadně.

B: Bohemia (?) (Láznicka) [*Benedikt]; **Děčín** (5251) 7.1956 (?) [LIT]; **Liběchov** (5552) (Zborník) [+H]; **Dymokury** (5757) 8.1912 (Heyrovský) [NMP]; **Hradec Králové** (5760) 1942 (VÚRV Ruzyně) [*Kocourek F.]; 1943, 8.1949 (Přivora) [*Kocourek F., NMB, NMP]; **Praha** (58-5952) (?) [+H]; [ČBU]; 1927 (Obenberger) [PLZ]; 17.5.1922 (?) [c.Sláma]; 15.6.1940 (Hulata); (Prokš) [NMP]; Spálená ul. 1962 (Sláma M.); Troja 5.1971 (Olexa A.) [*Macek]; 4.5.1975 (Šprysl); **Satalice** (5853) 23.6.1958 (Černý); **Jirny** (5854) (Uzel) [+H]; **Klánovice** (5854) 1938 (Uzel) [*Tefál]; **Vrané n. Vlt.** (6052) (Krása) [+H]; **Zbraslav** (6052) 1967 (Sláma M.); **Tábor** (6554) (Novák) [+Fleischer, +H, NMB]; **Planá n. Lužnicí** (6654) (?) [+H]; **Vodňany** (6851) (Heyrovský) [OPA, c.Sláma]; **České Budějovice** (7052) (Tuschl) [+H]; **Majdalena** (7055) 6.1968, 17.7.1983 (Deneš K.) [*Kadlec]; **Kleř** (7151) (?) [+H]; **Kaplice** (7252) 6.1965 (Pils) [*Deneš].

M: Opava (6073) 5.1992 (Paikert F.); **Brno** (6765) (Novák) [+Fleischer, +H, NMP]; **Kroměříž** (6770) (Fiala) [BRN]; **Znojmo** (7162) 1972 (Štraus P.) [+Štraus 1972]; 23.7.1972 (Štraus) [*Odvárka, Kybal aj.]; **Valtice** (7266) 6.1964 (Minář J.); **Břeclav** (7267) 6.1984 (Hála) [*Břach].

Slovenská republika. Platí totéž co pro Českou republiku, velmi lokální druh nalezený pouze v několika exemplářích na několika místech.

S: Eubochna (6880) 7.1973 (Podaný) [NMB]; **Trenčín** (7174) (?) [+H]; (Brancsik) [+Brancsik 1906, +Fleischer 1927-30]; **Banská Bystrica** (7280) 24.6.1921 (Roubal) [+Roubal 1926, NMB]; **Hlohovec** (7572) 6.1937 (Valenčík M.); **Bratislava** (7867-68) (Laco) [c.NMB]; 5.1940 (?) [PLZ]; (Kavan) [+Roubal]; [+H]; (Hála) [c.Trmal]; **Stúrovo** (8178) 16.5.1969 (Brokeš J.) [*Kocourek F.]; 5.1984 (Hála) [*Břach].

Bionomie. Vývoj v našich podmínkách pouze v neloupaných vrbových obalech, koších apod. Síla napadených větvíček je obvykle 5-10 mm. Vývoj probíhá opakovaně mnoho let ve stejném proutí. Po víceletém žíru je proutí již tak rozežrané, že se při manipulaci rozpadá. Demelt (1966) uvádí asi dvouletou generaci, Štraus (1976) jednoletou. Mně se jednotlivá imága doma líhla již po roce. Druhým rokem se vylíhlo imág vždy podstatně více, ale nevím, zda se nejednalo též o imága z vajíček, vykladených minulou generací. - Imága se vyskytují u nás od počátku V. do konce VII., ve dne jsou přitisknuta ke kůře větvíček, výjimečně pobíhají. Nejdou na květy.

Živné rostliny - U nás pouze v *Salix*, v Středozeří ve *Ficus*, *Ceratonia* (Řecko, Tunis); Čerepanov (1981) uvádí též *Alnus*, *Fraxinus*, *Pyrus*; dále se uvádí *Castanea*, *Juglans regia*, *Corylus*, *Quercus*, *Rosa*, *Morus*, *Cornus* aj.

Hospodářský význam. Býval významným škůdcem obalů vyrobených z neloupaného proutí. Citelné škody bývaly zejména u demižonů, kde záleželo na pevnosti držadel. Dnes se tyto materiály pro přepravu zboží již téměř nepoužívají.

Ochrana. Do střední Evropy zavlečený druh. Výskyt tohoto druhu ochranou nelze ovlivnit.

MOLORCHUS Fabricius, 1792

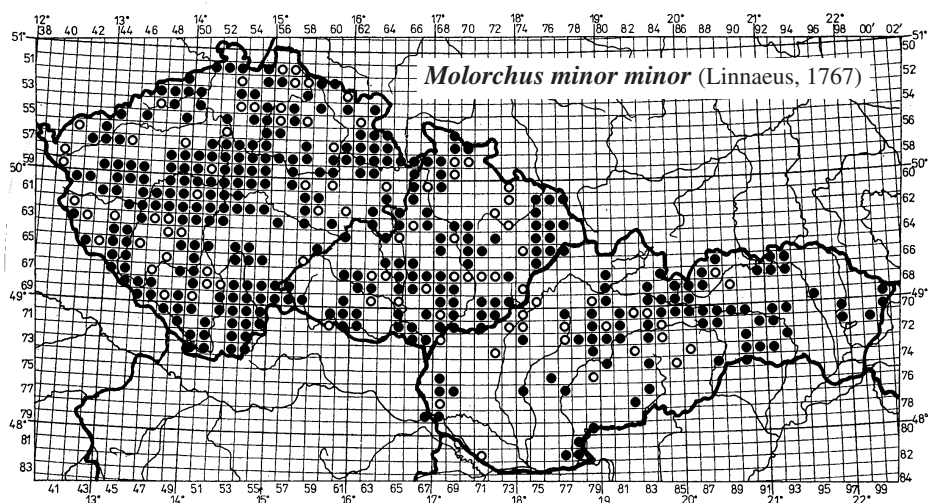
Molorchus minor (Linnaeus, 1767)

ssp. minor (Linnaeus, 1767)

Tesařík polokrový - fuzáč polokrovkový

Česká republika a Slovenská republika. Po celém území, kde se vyskytují jehličnaté dřeviny, zejména *Picea*, velmi hojný.

Bionomie. Vývoj pod kůrou odumírajících a pokácených jehličnatých dřevin slabších dimenzí, většinou 3-12 cm, méně často silnějších. Před zakuklením si larva vyhlodá kukelní komůrku v hloubce 1-4 cm, u slabých průměrů často přímo v jádru. Imága bývají hotová již na podzim a přezimují ve dřevě. Často přezimují i jako larvy. Generace jednoletá, ale udává se i dvouletá. - Imága se vyskytují v přírodě od V. do VII., na horách i v VIII. Na větvích, rovnaném dříví a velmi často na různých květech. Druh, který je nejčastěji s palivem zavlékán do domácností.

Živné rostliny - *Picea*, *Abies*, udává se i *Pinus* a *Larix*; Duffy (1953) uvádí též *Betula*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Atanycolus neesii* Marsh.: Chlum u Třeboně 1960, Novák & Sláma lgt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Xorides niger* Pfeffer: Babice 10.5.1961, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Neoxorides varipes* (Holmgr.): Nižbor 1979, Hrozinka I. lgt., Šedivý J. det.; *Brachycentrus brachycentrus* Grav.: Kopanina u Smečna 1936, Pfeffer a Syrovátka lgt. (det. Kolubajiv, 1938); *Dolichomitus brevicornis* Tschek.: Znojmo 4.1974 (+Čapek, Hladil, Šedivý 1982).

Variabilita. Vzácně je celé tělo včetně tykadel a nohou červenohnědé.

Hospodářský význam. Patří mezi škodlivé druhy jako technický škůdce tím, že oslabuje pevnost dřeva a dřevěných výrobků ponechaných v kůře (sloupky, plotovky apod.).

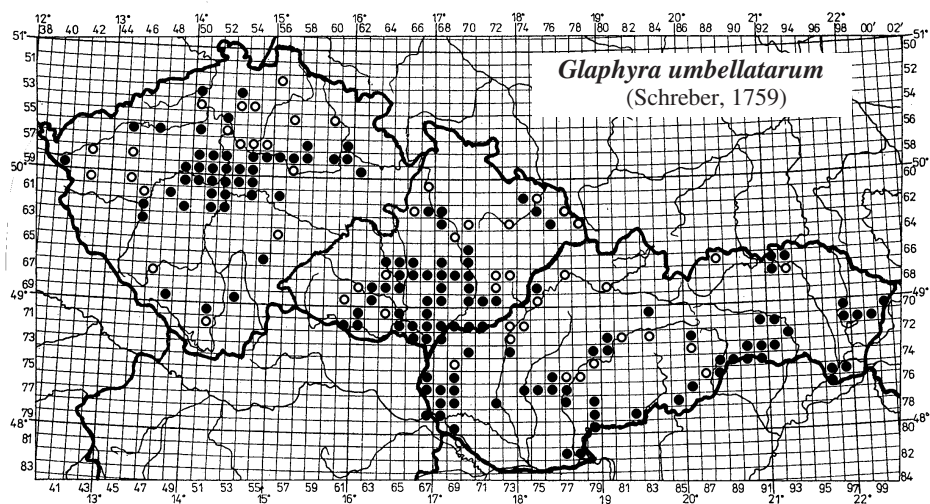
Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

GLAPHYRA Newman, 1840

Molorchus Fabricius, 1792 - Heyrovský (1955)

Glaphyra umbellatarum (Schreber, 1759)

Česká republika a Slovenská republika. V teplejších oblastech dosti rozšířený druh, v Čechách je mnohem méně častý. V přírodě se dá nalézt poměrně zřídka, ale vychovat ho je možné ve velkém množství.

Bionomie. Vývoj nejdříve pod kůrou a později ve dřevě slabých větvíček uhynulých různých listnatých keřů. Při silnějším napadení již i mladší larvy požírají dřevo. Kuklí se ve dřevě. Podle Demelta nepřezimují brouci, ale larvy nebo kukly, většinou se kuklí na jaře, generace dvouletá. Podle Čerepanova (1981) přezimují larvy v kukelních komůrkách a generaci udává rovněž dvouletou. - Imága se vyskytují od V. do VII., maximum konec V.-VI. na živých dřevinách a různých květech.

Živné rostliny - *Cornus*, *Euonymus*, *Prunus*, *Rosa*, *Sorbus*, *Cydonia*; *Viburnum lantana* L. (*Deneš), *Malus* (*Vávra J.), Demelt (1966) uvádí také *Viburnum opulus*, *Rubus*; *Amelanchier ovalis*, *Viburnum* (Teppner 1961), *Castanea*, *Malus* (Švácha 1987)

Přirození nepřátelé - Hym., *Ichneumonidae*: *Rhimphoctona ruficoxalis* (Clément): Milovice 1975, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; Hym., *Braconidae*: *Diospilus molorchicola* Fi.: Dolní Věstonice 1971, Hladil J. lgt., Čapek M. det.; *Ipobracon megapterus* Wesm.: Adamov 1971 (+Čapek, Hladil, Šedivý 1982). *Cleridae*: *Opilo taeniatus* Klug.: Milovice 1975, Sláma M. lgt., Kodýtek det. (1976) - vypěstován ještě společně s *Pogonocherus hispidulus* (Pill.).

Hospodářský význam. Protože napadá jen slabé větvičky hospodářsky nevýznamných dřevin, nelze ho považovat za škůdce.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Glaphyra kiesenwetteri (Mulsant et Rey, 1861)
ssp. *kiesenwetteri* (Mulsant et Rey, 1861)

Česká republika. Velmi vzácný a velmi lokální druh.

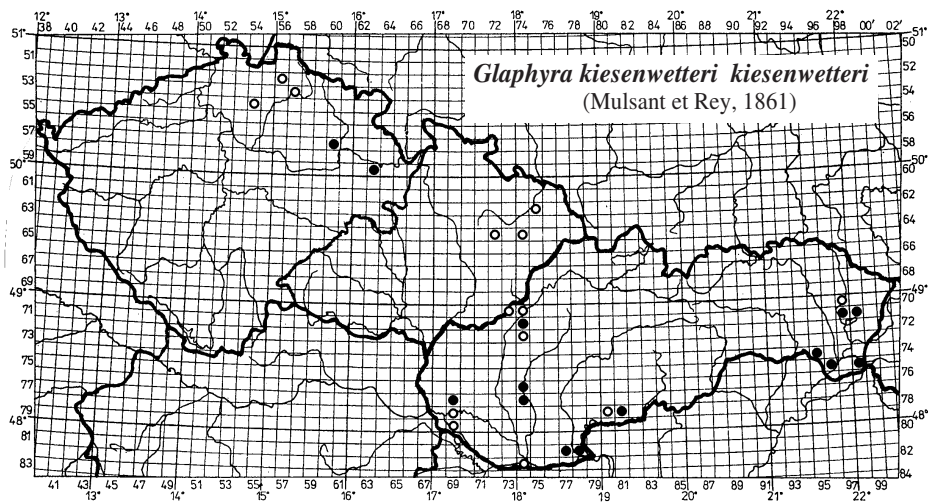
B: Bohemia (?) (Volák coll.) [HKR]; **Liberec** (5256) 18.6.1950 (Podaný) [+H, NMB, NMP]; **Koberovy** (5357) 1940 (Pěnkava M.); **Polomé hory** (5454) (Kral) [+Kral 1915]; **Hradec Králové** (5760) (Hála) [*Brach]; **Choceň** (5963) 21.6.1972 (Laibner) [*Sobota J.].

M: Morava (?) [OPA]; (Formánek) [BRN]; [+H]; (Reitter) [+H]; (Zoufal) [BRN]; **Paskov** (6275) (Reitter) [+H]; **Hranice** (6472) (Zoufal) [BRN]; (?) [HLU]; (?) [+H]; **Nový Jičín** (6474) (Fleischer) [+Fleischer 1927-30, +H].

Slovenská republika. V teplých oblastech rovněž vzácný druh. Zdá se, že v minulosti byl nalézán mnohem častěji. Příčinou je zřejmě použití pesticidů v zahradách, odstraňování starších stromů a zejména se již dnes nedělají proutěné ploty z větví různých dřevin.

S: Zlatovec (7073) (Čepelák) [c.Kratochvíl]; (Kavan) [NMP]; [+H]; (Čepelák, Hajný, Prokš, Roubal) [+Roubal]; (?) [*Švácha]; **Trenčín** (70-7174) [+Brancsik 1906]; (Zoufal) [BRN]; (Čepelák) [NMP, *Odvárka, *Pícek]; (Sekera, Lorenc); (Polentz G.) [+Roubal]; 6.1950 (Čepelák) [c.Sláma]; (Roubal) [NMB]; (Sekera) [c.Hladil]; (?) [*Škorpík]; 17.6.1971 (Čermák R.); **Humenné** (7097) (Kuthy) [+H]; **Vihorlat** (7198) 17.6.1970 (Šprysl); **Strážské** (7197) 23.6.1938 (Štícha) [+H, NMP, c.Kybal, c.Kratochvíl aj.]; 20.6.1971 (Čermák R.); **Inovec** (7274) (Čepelák) [c.Daněk, OL]; **Velaty** (7495) (Černý); **Zemplín** (7596) 1982 (Sláma M.); **Čierna n. Tisou** (7598) 21.5.1965 (Daněk); **Nitra** (7674) (Barabás) [*Šiška]; **Zobor** (7674) 6.1960 (Mikvas) [CLP]; **Vínosady** (7769) (Barabás L.) [+Barabás 1976]; 3.6.1984 (Macek J.); 10.5.1986 (Nikodým M.); 5.1986 (Šafanda); **Svätý Jur** (7769) 15.5.1994 (*Kautman); **Vajnory** (7769) (*Kautman); **Nitra** (7774) 4.6. (Šprysl); **Vrakuňa** (7869) (Roland) [CLP]; **Ipelské Uľany** (7880) (Laco) [NMB]; **Horné Pribelce** (7881) (*Kautman); **Samorín** (7969) 6.1933 (Pfeffer A.); (Kavan) [+H, +Roubal]; **Belianske kopce** (8177) 6.1957 (Havelka); **Štúrovo** (8178) 18.5.1949 (Štusák) [c.Sláma]; 5.1951 (Strejček) [*Čtvrtěčka]; 1.6.1963 [c.Kybal]; [OL]; 17.5.1948 (Palásek) [*Niedl]; 9.6.1965 (Kočenda) [NMB]; 5.1981 (Hála) [*Odvárka]; (Heyrovský) [+H]; 6.1985 (Valenčík M.); 1984 (Bláha) [*Týr]; 5.1977 (Černohorský J.) [*Zdrůbecký]; (Lorenc); (Roubal) [+Roubal]; (Tomčík J.); **Kováčov** (8178) 6.1931 (Pfeffer A.); 1959 (Strejček J.) [*Švácha]; 17.6.1984 (Jeniš); **Chlába** (8178) 20.5.1974 (Bláha) [*Zúber]; **Komárno** (8274) 4.1947 (Havelka J.) [+H].

Bionomie. Druh zahrad a člověkem zemědělsky obhospodařovaných oblastí. Vývoj ve slabých, čerstvě odumírajících větvívkách listnatých dřevin o průměru do 1 cm. Vychoval

jsem ho jak z odumřelých větví odebraných z dospělých živých stromů, tak z větví stromů pokácených. Vývoj jednoletý. - Imága V.-VI. na větvích, není mi znám nález na květech. Býval nalézán nejčastěji na proutěných plotech z čerstvých spletených větví listnatých dřevin.

Živné rostliny - *Persica*, *Cydonia oblonga*, *Morus*; *Persica* (*Barabáš dle Šišky); *Amygdalus* (Švácha 1987, Hála); *Rosa* (*Kautman); *Prunus*, *Malus*, *Crataegus*.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. U nás pravděpodobně nepůvodní druh. Podle mého názoru nepatří zatím mezi ohrožené druhy a jeho výskyt dost dobře není možné ovlivnit.

Glaphyra marmottani (Brisout, 1863) *ssp. marmottani* (Brisout, 1863)

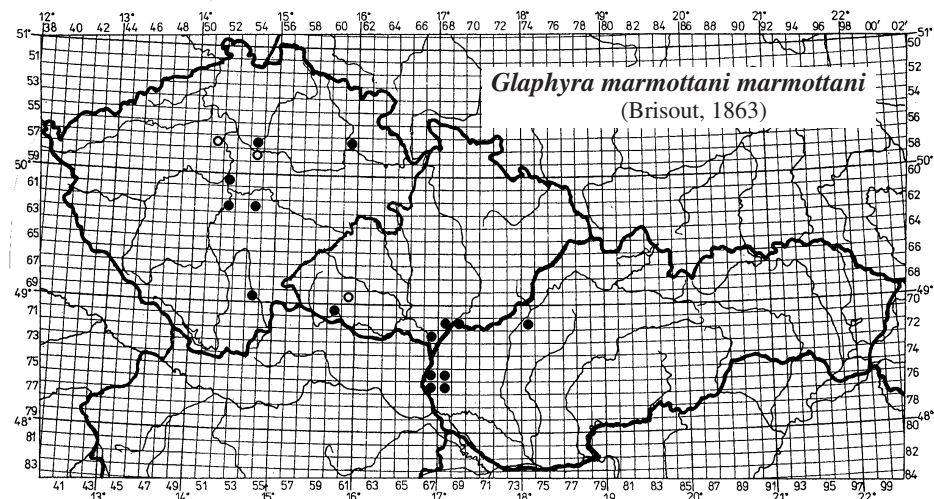
Česká republika. Velmi vzácný lokální druh. V poslední době byl několikrát ve více kusech vypěstován.

B: Čechy (?) (Klíma lit.) [+H]; (Reitter lit.) [+H]; **Kralupy n.Vlt.** (5751) 6.1931 (Hájek) [+H 1942]; **Stará Boleslav** (5754) 6.1984 (Hála J.) [*Schles, *Kadlec, 5.1992, 6.1987 (?) [c.Franke]; **Hradec Králové** (5760) 6.1984 (Hála J.) [*Kadlec, *Schles, *Týr]; **Brandýs n. L.** (5854) (Skalitzky) [NMB]; **Zbraslav** (6052) (Hrdý I.) [*Švácha]; **Poličany** (6252) (Švácha); **Benešov** (6254) 1983 (Švácha) [+Švácha 1987]; **Třeboň** (6954) 5.1981 (Deneš K.).

M: Hostim (6961) (Senc) [+H 1942]; **Vranov n. Dyjí** (7060) 1991 (Jeníš I.); 1991, 1993 (Škorpík M.); (Vávra J.); **Hodonín** (7168) (Hladil); 26.6.1988 (*Kautman); **Rohatec** (7169) 8.6.1976 (Hladil); **Břeclav** (7267) 1977 (Hladil).

Slovenská republika. Velmi vzácný, zjištěn dosud pouze při západní hranici.

S: Trenčín (7174) 10.6.1981 (Čermák R. 2 ex.); **Jakubov** (7567) 20.5.1996 (*Kautman); **Malacky** (7567-68) 5.1966 (?) [*c.Franke]; (Hladil, Tomčík, Kučera E.); (*Kautman); **Láb** (7667) 23.5.1996 (*Kautman); **Plavecký Štvrtok** (7668) 3.6.1971 (Krlín K.); 16.6.1985 (Dunay G.); 16.6.1985 (Šauša, Štrba) [*Dunay].

Bionomie. Vývoj ve slabších větvičkách. Doba vývoje v dovezené větvičce ze Španělska tříletá (Sláma). *Vávra ho vychoval z osluněných tenkých větviček, vývoj udává 1 až 2letý. - Imága se vyskytují ve Francii V. - VII. (Schaefer, 1961). Dají se sklepat ze suchých i živých větví (Francie). V literatuře bývá uváděn výskyt na květech, ale není mi znám ani jeden nález.

Živé rostliny - Různé druhy *Pinus* (*Deneš, *Vávra, *Škorpík, Sláma); *Pinus salzmanni* Dunal (Schaefer 1961).

Hospodářský význam. Nevýznamný druh.

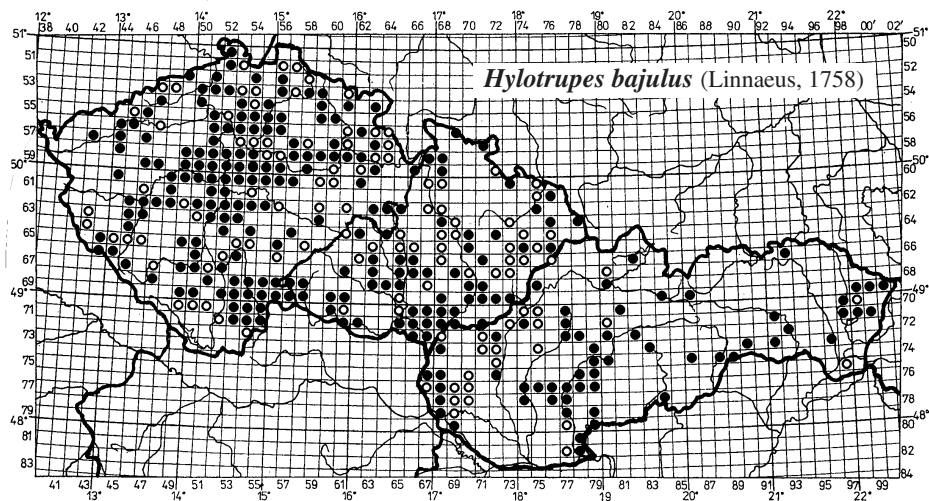
Ochrana. Přes svou velkou vzácnost nepatří mezi ohrožené druhy.

HYLOTRUPES Audinet-Serville, 1834

Hylotrupes bajulus (Linnaeus, 1758)

Tesařík krovový - fuzáč krovový

Česká republika a Slovenská republika. Od nížin až do hor velmi hojný. Téměř výhradně se vyvíjí ve dřevě opracovaném člověkem. Nálezy vývoje v přírodě jsou u nás velmi vzácné, navíc pouze na *Pinus nigra*, která zde není původní dřevinou. Dnes je tento druh rozšířen prakticky po celé Evropě a dost dobře není možno zjistit jeho původní výskyt. Do střední Evropy byl téměř jistě zavlečen.

Bionomie. Vývoj ve zcela odumřelém zpracovaném dřevě jehličnatých dřevin bez kůry (Heyrovského údaj 1955, na str. 59 se týká *Callidium violaceum*). Larvy prožirají dřevo do velké hloubky, u *Pinus* a *Larix* přednostně rozežirají bělovou vrstvu. Samičky kladou vajíčka do stejného dřeva i desítky let za sebou. Larvy rozežerou po opakovaném napadení dřevo téměř úplně na prach. Vývoj víceletý, obvykle tříletý, často až desetiletý, jsou ale udávány případy i patnáctiletého vývoje. O bionomii tohoto druhu pojednává

velmi rozsáhlá literatura. - Imága se vyskytují od VI. do IX., nejčastěji konec VII. - VIII. Večerní a noční druh. Imága jsou přes den skryta ve štěrbinách, nebo v mezerách mezi dřevy. Nejdou na květy ani na čerstvé pokácené dřevo.

Živné rostliny - Zpracované dřevo především *Pinus*, dále *Picea*, *Abies*, *Larix*, v přírodě *Pinus nigra* - Zobor (Sláma), Nitra Ivánka (*Šiška), Pavlovské vrchy (*Škorpík), *Pinus* sp. - Malacky (*Kubáň), *Abies* - Hoverla (*Pfeffer), *Pinus* sp. - Taygetos (Řecko Sláma), Demelt (1966) v pohoří Taurus v Malé Asii na kmenu *Pinus* sp.

Variabilita. Druh velmi variabilní ve velikosti zvláště samců, méně i samic. Tato variabilita je ovlivněna zřejmě hlavně vlhkostí a kvalitou potravy. Lokálně se vyskytují jedinci se světlými do žluta zbarvenými krovkami.

Hospodářský význam. Z evropských tesaříků neškodlivější druh a jeden z neškodlivějších brouků vůbec, který stále patří mezi velmi obávané škůdce. Napadá zejména krovy, stropní trámy, ale také zárubně dveří i oken, nábytek, podlahy, obložení a prakticky všechny další výrobky ze dřeva, kde má možný vývoj. Typickým ukazatelem napadení jsou prohnuté hřebeny střeš. Napadení je možné zabránit impregnací dřeva, nebo nátěry. Často si však imága prokoušou výletový otvor i z natřeného nábytku, nebo oken. V minulosti byl kritickým škůdcem venkovských neimpregnovaných dřevěných staveb, telegrafních sloupů, dřevěných studní, plotových kůlů apod. Škody působené ročně po celé oblasti výskytu jsou obrovské po finanční stránce a navíc jsou násobeny částkami za preventivní opatření proti působeným škodám.

Ochrana. Není žádoucí.

ROPALOPUS Mulsant, 1839

Ropalopus ungaricus (Herbst, 1784)

Tesařík javorový

Česká republika. Opakovaně spolehlivě zjištěn pouze na Šumavě, Jizerských horách, Krkonoších a Jeseníkách. Všude velmi vzácný.

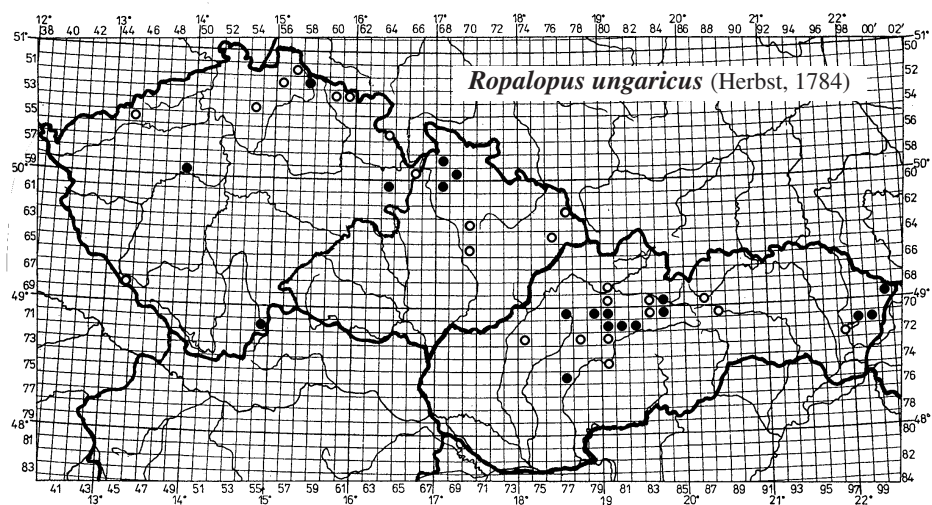
B: Jizerské hory (5157) (Zoufal coll.) [+H 1955]; **Liberec** (5256) (Podaný) [+H]; **Liberec a okolí** (5256) 1881 (Michel 2 ex.)F [+Michel]; [+H]; **Dolní Rokytnice** (5258) 7.1954 (Macek) [OPA]; **Harrachov** (5258) (Čermák, Pospíšil) [+Čermák, Pospíšil 1977]; 16.7.1950 (Pucholt R.); (Tomčík J.); **Kořenov** (5258) (+Čermák, Pospíšil 1977) [+Čermák, Pospíšil]; (Lorenc); (Žirovnický) [+H 1965]; **Janské Lázně** (5360) (Baumert) [+H]; **Svoboda** u Trutnova (5360) (Jureček) [+H 1930]; **Horní Albeřice** (5361) 1948, 1950, 7.1954 (Pecina) [c.Sláma, +H]; **Polomené hory** (5454) (Kral) [+Kral 1915]; **Výsluní** u Chomutova (5545) (Lorenc) [+H 1965]; **Deštné v Orlických horách** (5664) (Bosák) [+H 1930]; 1924 (?) [NMP]; **Křivoklát Klíčava** (5949) 6.1964 (Skýpala) [+H]; **Králiky** (5966) (Lokaj) [+H 1930]; 27.7.1936 (Pavlu) [HKR, +H]; **Ústí n. Orlicí** (6064) (Korbel ml.) [+H]; **Železná Ruda** (6845) 14.6.1946, 1946 více ex. (Prokš K.) [+H, PLZ, *Sobota, *Krása, *Deneš, *Niedl, *Kadlec, *Čtvrtečka, *Břach]; **Rapšach** (7155) (Picka) [*Šprysl, c.Šafanda].

M: Červenohorské Sedlo (5868) (?) [c.Šafanda]; **Kouty n. Desnou** (5868) (Pfeffer) [+H]; 7.1951 (Niedl); (?) [*Sobota]; (Baudyš) [+H 1930]; 7.1970 (Malec B.); **Pradě** (5969) 7.1976 (Pfeffer A.); **Skřítek** (6068) (Malec) [*Kubáň]; **Těšínsko** (6277) (Reitter) [+H]; **Hrubá Voda** (6370) 7.8.1956 (Kudla) [+Kudla 1966]; **Lysá hora** (6476) (Letzner) [+Letzner 1891, +H 1930]; **Prerov** (6570) (Hudeček) [+H 1955]; **jižní Morava** (?) [+Fleischer 1927-30].

Slovenská republika. Na Slovensku bylo nalezeno nejvíce kusů, ale i zde je vzácným druhem. Nejčastěji byl nalezen v horách středního Slovenska.

S: Nízké Tatry (?) (Roubal) [+H]; **Slovenská c.** (?) 7.1930 (Reitter coll.) [*Poláček]; **Slovenská republika** (?) 20.7.1964 (Lenart B.) [*Říha]; **Kralovany** (6880) 24.6.1957 (Kopecký J.) [*Čtvrtečka]; **Eubochna**

(6880) (Prokš) [+Roubal]; **Salatín** (6980) 22.7.1933 (?) [c.Kratochvíl]; **Demänová** (6983) (Csiki, Reitter, 7.1934 (Čejka J.) [+Roubal]; (?) [+H]; 14.7.1947 (Zelný J.) [NMB, PLZ, *Odvárka, *Čtvrtečka]; 6.7.1950 (Řeháček) [NMB]; **Liptovský Mikuláš** (6983) 1950 (Polák) [PLZ]; **Jánská dolina** (69-7084) 1962 (Sláma M.); 1983 (Hron); (Kavan) [+Roubal]; 7.7.1973 (*Kautman); **Liptovský Hrádok** (69-7084) (Jureček) [+H]; 6.1962 (Sláma M.); 26.6.1947 (Lekeš) [c.Sláma]; 6.1947 (Prokš K.) [+H, *Deneš]; (Všetečka) [+H]; **Poprad** (6987) 7.1934 (Čejka J.) [+Roubal]; (Lorenc); **Nová Sedlica** (69100) 20.7.1967 (Daněk); 3.7.1988 (Schles R.); **Klačno** (7077) 1964 (Sláma M.); **Studená dolina** (7077) 6.1957 (+Korbel) [+Vysoký 1985]; **Blatnická dolina** (7079) 7.1966 (Pucholt R.); **Dedošová** (7080) 7.1974 (Valenčík M.); **Demänovská dolina** (7083) 23.7.1951 (Polák) [PLZ]; **Smrekovica** (7084) (?) [c.Kratochvíl]; **Hrabušice** (7088) 7.1939 (Pfeffer A.); **Harmanec** (7180) (?) [+H]; (Csiki) [+Roubal]; (Krupka) [c.Kratochvíl]; 20.7.1973 (Sobota J.); 16.7.1978 (Virág) [*Franc]; **Staré Hory** (7180) 6.1993 (?) [*c.Franke]; **Donovaly** (7181) 7.1931 (Roubal) [+Roubal, NMB]; 1989 (Brutovský) [*Týr]; **Moštenica** (7181) (Mitterpach) [+Roubal]; **Moštenica Kyslá Voda** (7181) (?) [c.Hladil]; 7.1973 (Sobota J.); **Zvolen vrch NT** (7181) (Roubal) [c.NMB, c.Kratochvíl]; **Jasenie** (7182) 1.7.1989 (Kučera) [*Karas]; **Remetské Hámre** (7198-99) 1.7. (Šprysl); 7.1949 (Moucha) [+H]; 7.1972 (Sobota J.); **Vihorlat** (7198) (Csiki) [+H, +Roubal]; 31.7.1949 (Moucha) [S, c.NMP]; **Inovec** (7274) 1931 (Čepelák) [+H, +Roubal, NMP]; **Remata** (7278) (Komárek J.) [+H]; **Banská Bystrica** (7280) [+Roubal cit. Csiki, Petricskó J.]; (Čejka) [c.Sláma]; (?) [+H]; **Michalovce** (7297) (Korbel, Sekera) [+Roubal]; **Zvolen** (7480) 14.8.1935 (Roubal) [*Bojčuk]; 1989 (Brutovský) [*Týr]; **Pohronský Inovec** (7577) 4.6.1983 (Čermák R.).

Bionomie. Okraje lesů s přimíšeným javorem, prosluněné horské, především ochranné lesy, stromoradí. Vývoj ve dřevě živých *Acer*. Larva prožírá chodby pod kůrou i ve dřevě slabších stromků nebo větví. V místě žíru vznikají více nebo méně viditelné zduřeniny. Při pokročilejším žíru se na povrchu kůry objevují nekrotické skvrny, ve kterých jsou otvory, kterými larvy vyhazují část drtě ven. Při kladení vajíček dává samička přednost sice živým stromům, ale poněkud již oslabeným, takže s oblibou vyhledává stromy, které jsou již tímto druhem poškozeny. Když se provádělo pravidelné seřezávání a tvarování korun stromů v obcích a alejích, docházelo k přednostnímu napadání těchto stromů (podobně jako *R. insubricus* (Germar, 1824)). Celková doba vývoje asi dva roky. - Imága se vyskytují od konce VI. do VIII. Za teplého počasí poletují a nasedají na osluněná místa listů, na květech jsem je nikdy nenašel. Horský druh, vyskytující se do výše cca 1200 m n.m.

Živné rostliny - Spolehlivě byl zjištěn pouze v *Acer pseudoplatanus* L. (ČR, SR, Francie).

Není mi znám ani jeden spolehlivý nález vývoje v jiných uváděných dřevinách - *Acer campestre*, *Salix* sp., *Salix caprea*, *Populus tremula*, *Alnus*, *Fraxinus*, *Sycomorus*, *Ficus*. Podle uvedených dřevin je pravděpodobné, že jde u některých údajů o hrubý omyl, u jiných zcela jistě o záměnu s *R. insubricus* (Germar, 1824).

Hospodářský význam. Jde o fyziologického a částečně i technického škůdce. Napadené stromky nebo větve se v místech poškození často lámou. Javor má velkou regenerační schopnost, takže většinu larválních chodeb časem přeroste nové dřevo, část nad požerkem odumírá spíše výjimečně. Je-li požerků větší počet, může však dojít i k větším škodám, zejména u alejových stromů. Pro velkou vzácnost v lesním hospodářství bezvýznamný druh.

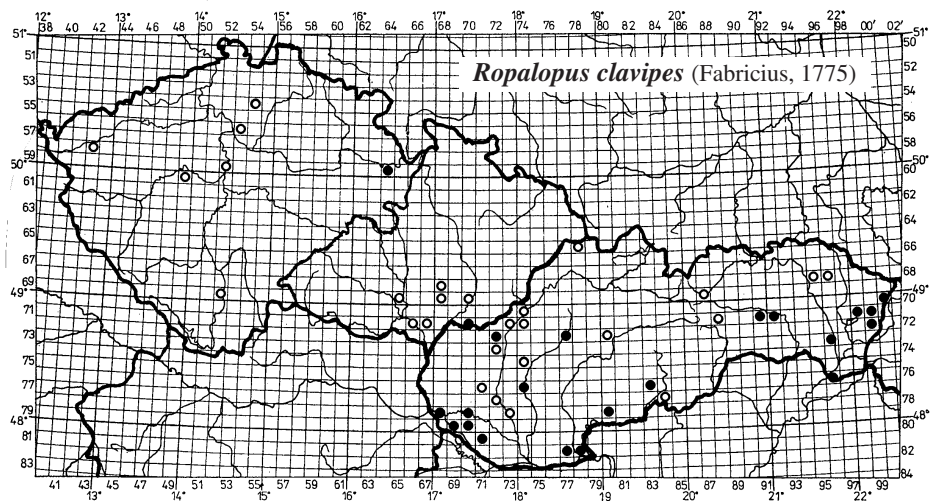
Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy. Jde o velmi vzácný druh, který potřebuje ke svému vývoji dostatek volně rostoucích *Acer pseudoplatanus* a takovýchto lokalit je na Slovensku v horských chráněných územích dostatek, v Českých zemích je tomu spíše naopak.

Ropalopus clavipes (Fabricius, 1775)

Česká republika. Kromě nálezu u Žamberka jsou mi známy pouze staré nálezy. Patří mezi druhy, u kterých je potřebné udělat revizi spolehlivosti nálezů.

B: Bohemia (?) (Frič V.) [NMP, HKR]; **Polomené hory** (5454) (Kral) [+Kral 1915]; **Záboří** (5653) (Kliment) [+H 1930]; **Loket** (5842) (Lokaj) [+H 1930]; **Praha Bubny** (5952) (Žežula) [NMB]; **Praha Modřany** (5952) 10.8.1901 (Černý J. 2 ex.) [NMP]; 1942 (Podaný) [NMB]; **Praha okolí** (5952) (Lokaj) [+H 1930]; **Žamberk** (5964) 8.1974 (Břach coll.); **Nový Jáchymov** (6049) (Průša) [+H]; **Hluboká n.Vltavou** (6952) 1899 (Havlíček) [ČBU].

M: Moravia (?) (2 ex.) [NMP]; **Černovice** (?) (Formánek) [BRN, +H]; **Bučovice okolí** (6868) (Volák) [HKR]; **Rajhrad** (6965) (?) [NMP]; **Ždánice** (6968) 25.5.1956 (Hladil) [HKR]; **Uherské Hradiště** (6970) (Krejčárek) [+H]; 6.1950 (Pucholt R.) [*Pucholt]; **Šakvice** (7166) (Fleischer) [+Fleischer 1927-30 dosti četně na hruškách, +H 1930, HKR]; **Podivín** (7167) (?) [BRN].

Slovenská republika. Nových nálezů je podstatně více, ale i zde platí potřeba celkové revize nálezů. Často je zaměňován s *Ropalopus macropus* (Germar).

S: Čadca (6578) (Laco) [+H 1931]; **Giraltovce** (6895) (Depta) [NMB]; **Ruská Poruba** (6896) 1956 (Smetana) [NMB]; **Poprad** (6987) (Drexler) [c.Sláma]; **Ublá** (70100) 1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; **Hrabovka** (7074) (Korbel) [+Roubal]; **Bošáca** (7173) (??) [+Holeksa, Smetana]; **Selec** u Trenčína (7173) (Kočí) [NMB]; **Trenčín** (7174) [+Brancsik 1906]; 6.1936 (Wagner) [PLZ]; (Korbel) [+Roubal, +H]; 14.7.1979 (Vacek P.) [*Kadlec]; **Dobšiná** (7188) (Váňgel J.) [+Roubal, +H]; **Margecany** (7191-92) 6.1961 (Čermák) [*Deneš]; (Kudla) [+H]; (Sobota J.); **Vihorlat** (7198) 1980 (?) [c.Franke]; **Remetské Hámre** (7199) (Kostečka) [+H]; (Sobota J., Šprysl); **Čachtice** (7272) (Korbel) [+Roubal]; **Nové Mesto n.V.** (7272) 7.1971 (Daněk); 6.7.1971 (Karas V.); **Prievidza Dlíž** (7277) 22.6.1983 (Arpáš) [+Vysoký 1985]; **Banská Bystrica** (7280) [+Roubal cit. Petricská J.]; **Petrovce** (7299) (Sobota J.); **Sobrance** (7299) (Šprysl); **Piešťany** (7372) (Slanec) [+Roubal]; **Trebišov** (7396) 1980 (Dunay 2 ex.); **Tovarníky** (7474) (?) [+H]; **Trnava** (7671) (Čejka J.coll.) [+Roubal]; **Dražovce** (7674) (Šiška); **Zobor** (7674) (Šiška); **Tomašovice** (7683) 7.1980 (Kizek) [*Franc]; **Borša** (7696) (Havlík O.) [*Frühbauer]; **Somator** (7696) 7.7.1970 (Deneš); **Sered** (7772) (Depta) [+H]; **Filakovo** (7784) 6.8.1954 (Procházka J.) [*Hron]; **Bratislava** (7868) (Krása B.); (Borovička 5 ex) [LT]; (Kautman); **Eliášovce** ((7870) 6.1997 (Kautman); **Tešedíkovo** (7873) (?) [+H]; (Drexler) [NMB, c.Sláma]; **Šala** (7873) (Drexler) [NMB, +H]; **Ipelenské Úľany** (7880) (?) [+Holeksa, Smetana]; **Miloslavov, Rovinka** (7969) (Kautman); **Horné Janíky** (7970 2.7.1993 (Kautman); **Vrakuň** (8071) (Kautman); **Kamenica n.Hr.** (8178) 1988 (Klícha J.); (Tomčík J.); **Kováčov** (8178) 6. (Bieber) [*Kubáň]; **Štúrovo** (8177-78) 5.6.1962 (Čermák P.) [*Pícek]; 7.1976 (Resl K.); **Nový Svet** (?) (Kleinert Ján) [+Kleinert J.].

Bionomie. Lesostepi, ovocné sady, okraje lesních porostů. Vývoj larev pod kůrou slabších větví a stromků o průměru 2-14 cm. Dřevo musí být částečně oslabené, např. nedostatkem vláhy, nebo odřezané. Larvy vyžírají široké ploché chodby, při silnějším napadení se navzájem protínající. Před zavrtáním do dřeva se chodby rozšiřují do plošek až 4x9 cm velkých. Larvy po vytvoření mírně šikmého širokého závrťového otvoru pokračují ve dřevě v žíru do hloubky několika cm a vyhlodávají kukelní komůrky. Vývoj jsem zjistil pouze jednoletý, udáván bývá dvouletý. - Imága se vyskytují převážně v VI. do VII. V jižní Evropě od poloviny V. Za teplého počasí se nacházejí nejvíce na mnoha různých květech (*Rubus*, *Carduus*, *Apiaceae*, *Allium cepa* atd.), na dříví a naletují i na stojící stromy.

Živné rostliny - Napadá nejvíce ovocné stromy *Malus*, *Amygdalus*, *Persica*, *Armeniaca* (vše Řecko), ale i *Quercus* (Makedonie, Řecko), *Ulmus* (Creta), *Salix* (Slovensko). Udávány jsou ještě *Fagus*, *Acer*, *Alnus*, *Castanea*, *Corylus*, *Prunus*, *Pyrus*, *Tilia*, *Rhamnus*, *Juglans*, *Paliurus*, *Pistacia*, *Populus*, *Crataegus*, *Salix caprea*, *Prunus spinosa*, *Carpinus*, *Vitis*.

Hospodářský význam - V jižní Evropě patří místy mezi vážné škůdce ovocných sadů, škody v lesním hospodářství jsou minimální.

Ochrana. Patří sice ve střední Evropě mezi ohrožené druhy, ale pro jeho ochranu lze těžko něco udělat.

Ropalopus spinicornis (Abeille de Perin, 1869)

Česká republika. V minulosti patřil k nejvzácnějším druhům tesaříků. Lokální druh v místech původních doubrav.

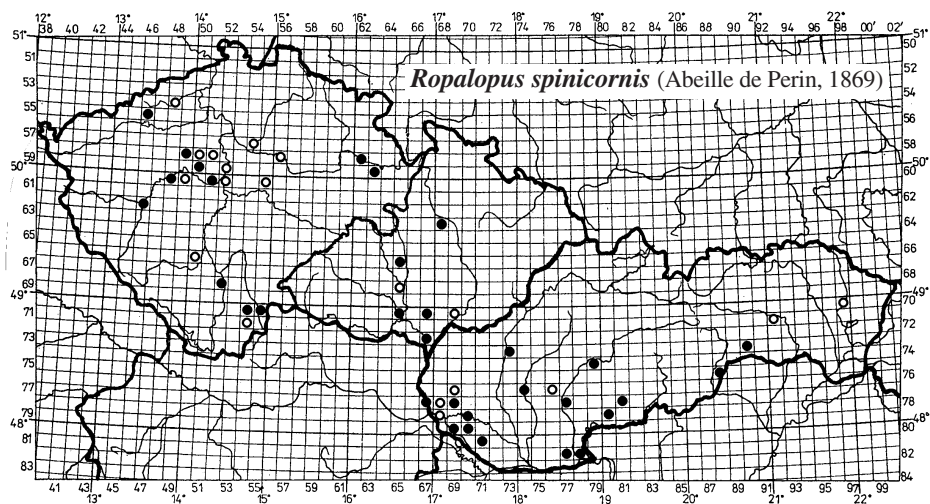
B: Bílina (5448) 25.7.1948 (Hašek) [+H]; Údlice (5546) 6. (Lorenc); **Nový Vestec** (5754) 12. a 19.6.1946 (Lekš) [c.Kratochvíl, +H]; Lánsy (5849) 10.6.1988 (Řebl K.) [*Rejzek]; **Kladno** (5850) (Voříšek) [+H]; **Nebuše** (5851) (Kelemen) [+H]; **Poděbrady** (5856) 6.1938 (Pohnert) [+H]; **Týniště n. Orlicí** (5862) ? (Voda J.); **Nižbor** (5950) 1975 (Škorpík M.); **Praha Krč** (5952) 12.6. (Zeman) [+H 1933]; **Choceň-Pelín** (5963) (Laibner) [*Sobota]; **Karlova Ves** (6048) 27.6.1987 (Řebl K.) [*Rejzek]; **Vlastec** (6048) 2.6.1979 (Herget); **Nová Huť** (6049) 19.6.1894 (?) [NMP]; **Karlícké údolí** (6051)

(Všetečka) [+H]; **Radotín** (6051) 13.6.1907 (Holík) [+H 1933]; 4.6.1949 (Sláma M.) [+Sláma 1966]; **Roblín** (6051) 17.5.1979 (Kotnoch) [*Macek J.]; **Závist** (6052) (Schiffner) [+H 1933]; 10.6.1951 (Dohnal) [+H, c.Kratochvíl]; 3.6.1945 (Veselý R.) [+H]; **Kostelec n. Černými lesy** (6055) 1933 (Sýrovátka) [+H 1933]; **Plzeň Božkov** (6246) 16.6.1972 (Doležal J.); **Písek** (6650) 1933 (Dombrovský) [+H]; 14.7.1948 (Madar st.) [+H]; **Poněsice** N. Obora (6852) 3.7.1960 (Karas V.); **Cep** (7054) 1980 (Pils K.) [*Deneš]; **Chlum u Třeboně** (7055) 14.5.1986 (Mikyška A.); **Těšínov** u N.Hradů (7154) 7.1933 (Heyrovský) [+H].

M: Moravia (?) (Formánek coll.) [BRN]; **Střeň** (6368) (Kudla) [+H]; 6.1973 (Kratochvíl); **Adamov** (6665) 7.6.1976 (Hladil); **Černovice** (6865) (Fleischer J.) [+Fleischer 1927-30, +H]; **Střelice** (6865) (Fleischer) [+Fleischer 1927-30, +H]; **Pouzdrány** (7065) 23.5.1992 (Zeman V.) [*Mihal V.]; **Vranovice** (7065) (Melichar) [+H 1933]; **Cejč** (7067) 7.1940 (Baumert) [+H]; **Kobylí** (7067) 8.7.1965 (Kocourek) [*Pícek]; **Bzenec** (7069) (?) [*Šprysl]; **Břeclav** (7267) 16.6.1938 (Baumert) [+H]; 14.6.1975 (Fuka); 4.6.1976 (Šimeček J.) [*Šprysl]; 13.6.1980 (Čermák R.); 19.6.1986 (Jeniš); 12.6.1978, 20.6.1980 (Nikodým M.); 23.5.1985 (Říha J.); **Tvrdonice** "Rynava" (7267) 22.5.1986 (Stehlík) [BRN].

Slovenská republika. Velmi vzácný a lokální. Přestože byl již vícekrát nalezen nebo vypěstován, patří stále mezi velmi vzácné druhy.

S: Humenné (7097) (Csiki) [+Roubal, +H]; **Margecany** (7192) (Kudla) [+H]; 12.6.1948 (Lekeš) [c.Kratochvíl]; **Luka pri Piešť.** (7373) (Jeniš); **Zadiel** (7390) (Kráľ) [+H]; **Šašovské Podhradie** (7479) 1990 (Kádek ?) [*Týr]; **Safárikovo** (7588) 5.7.1985 (Mikát M.); **Pezinok** (7669) (Roland) [+H]; **Zobor** (7674) (Šiška); **Zlaté Moravce** (7676) (Olexa) [+H]; **Kobyľa** (7767) (Černý) [+Barabás1976]; **Rača** (7768) 7.1935 (Černý) [+H]; **Limbach** (7769) 12.6.1972 (*Kautman); **Čajkov** (7777) 5.1974 (Kocourek) [*Šprysl]; **Levice** (7777) (Bláha) [*Kubáň]; **Horné Plachtince** (7781) ? (Pavlíček J.); 1990 (Švácha P.); **Príbelce** (7781) 4.6.1992 (?) [+Cunev, Majzlán, Okáli]; **Bratislava** (7868) 5.1951, 6.1952 (Dostál) [c.Sláma]; (*Kautman); **Kamzíkov u Brat.** (7868) 3.6.1934 (Kavan) [+H]; **Hrušov** (7880) 23.6.1984 (Mertlík J.); **Eliášovce** (7870) 6.1997 (*Kautman); **Rovinka** (7969) (*Kautman); **Horné Janíky** (7970) 2.7.1993, 6.1996 (*Kautman); **Miloslavov** (7969) 1991 (*Kautman); **Vrakuň** (8071) (*Kautman); **Kamenica n. Hronom** (8178) 5.1949 (Brožík) [+Havělka 1964]; **Kováčov** (8178) 6.1951 (Roubal) [NMB]; (Kocourek) [*Kubáň]; (Lekeš, Rektóřík) [+H]; **Štúrovo** (8177-78) 14.5.1949 (Maidl) [NMB]; 5.1951 (Lekeš, Palásek) [+H]; 5.1975 (Kybal); 1984 (Kubáň V.) [+Švácha 1987]; **Malé Karpaty** (?) 25.6.1936 (Biener) [NMB]; (Roland) [+Fleischer 1927-30].

Bionomie. Dubové porosty nízkých poloh, lesostepi. O bionomii tohoto druhu bylo velmi málo známo, ačkoliv byla objevena již dávno. Ve větším počtu vychoval Schurmann imága z *Quercus* z Jugoslávie. Já jsem je chytil a vychoval ze dřeva rovněž převážně z jihu Evropy. Vývoj larev probíhá pod kůrou a ve dřevě slabších větví o průměru

1 – 2 cm, převážně v korunách stromů, méně často mladých stromků. Při silnějším větru dochází ke zlomu v místě požerku a úhynu larev i kukel. Pravděpodobně napadá ještě živé větve. Doba vývoje dvouletá. - Imága se vyskytují v VI., na jihu Evropy již koncem V. Zdržují se převážně v korunách stromů, a proto byla většina sbírána sklepáváním nebo na trávě po dešti. Spolehlivý nález na květech mi není znám.

Živé rostliny - Vývoj jsem zjistil pouze v *Quercus* (ČR, Makadonie, Řecko), stejně jako někteří další entomologové, a není mi známo, že by na jiné dřevině byl spolehlivě zjištěn.

Hospodářský význam. Přestože způsobuje odumírání slabších větví, je pro svůj řídký výskyt hospodářsky bezvýznamný.

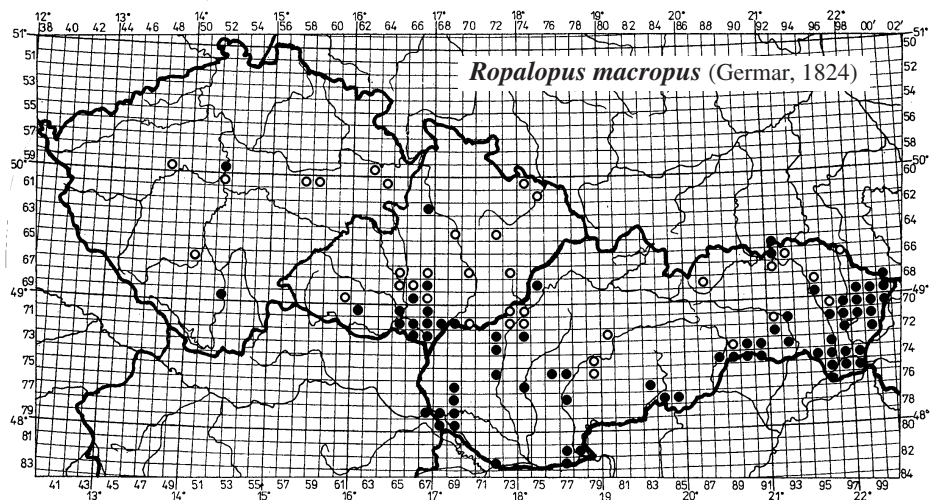
Ochrana. Přes poměrně velkou vzácnost a lokální výskyt nepatří mezi ohrožené druhy.

Ropalopus macropus (Germar, 1824)

Česká republika. Kromě jihovýchodní Moravy velmi vzácný a lokální. Na jih od Brna místy hojný.

B: Bohemia (?) (Gabert) [NMP]; **Luh** (?) (Bočková V.) [NMP]; **Rakovník** (5948) (3x) [NMP]; (Fleischer) [NMP]; **Praha** (5952) 5.1979 (Žirovnický) [c.Kybal]; **Praha Smíchov** (5952) 11.6.1947 (Prokš) [NMP]; **Choceň** (5963) (Ecler) [+H 1952]; **Radotín** (6052) 20.7.1905 (?) [NMP]; **Čáslav** (6058) 6.1951 (Welz) [c.Sláma]; **Podhořany** (6059) 30.6.1949 (Welz) [c.Sláma]; **Ústí n. Orlicí** (6064) 8.1940 (Marek) [+H 1952]; **Písek** (6650) 7.1944 (Lekeš) [c.Kratochvíl]; **Hluboká n. Vlt.** (6952) 27.5.1978 (Karas V.).

M: Slezsko (?) (Kliment) [+H]; **Beskydy** (?) [NMP]; **Kobeřice** (6074) (Volák) [HKR, +H]; **Ostrava** (6175) (Kliment) [+H]; (?) [+H 1955]; **Moravičany** (6267) 6.1977 (Sekera J.) [*Poláček]; **Olomouc** (6469) (Podaný) [NMB]; **Hranice** (6472) (?) [NMP]; **Brno** (67-6865) (Fleischer) [+H, NMB, HKR, NMP]; (Stejskal) [+H]; **Vyškov** (6767) (Heyr. coll.) [c.NMP]; 20.6.1954 (Daněk); (Kubáň) [*Kubáň]; **Kroměříž** (6770) (Fiala) [+H]; **Neubuz** (6773) (Krejčárek) [+H]; **Černovice** (6865) (Formánek) [+H, NMB, BRN]; **Holásky** (6866) (Formánek) [+H, BRN]; **Chřlice** (6866) (Trojan) [+H, NMB, c.Sláma]; **Rašovice** (6867) (Volák) [+H, HKR]; **Slavkov** (6867) (Volák) [+H, NMB, HKR]; (Hrabovský) [c.Trmal]; **Hostím** (6961) (Senc) [+H]; **Vevčice** (7062) (Vávra J.).

Slovenská republika. Široce rozšířený, v teplejších oblastech místy hojný.

Bionomie. Okraje listnatých porostů, pastviny, zahrady aj. Vývoj pod kůrou odumírajících a odumřelých listnatých dřevin slabších průměrů, cca 3-10 cm. Samička klade vajíčka do různého materiálu - slabších stromků, větvi na stromech i na zemi ležících, plotovek z listnatého dřeva apod. Larvální chodby ploché a mělké, připomínající chodby Buprestidů. Někdy napadá stejné dřevo i druhým rokem. Kuklení převážně jen v mělké šikmé komůrce nehluboko ve dřevě (0,3 - 1,5 cm). Jednoletý vývoj. - Imága se vyskytují od V. do VII., maximum v VI., na dříví, větvích apod. Nenašel jsem je nikdy na květech.

Živné rostliny - *Fagus*, *Quercus*, *Morus*, *Pyrus*, *Cerasus*, *Cydonia oblonga*, *Persica*, *Betula*; *Salix* (*Dunay G.), *Juglans* (*Kubáň), *Rosa*, *Corylus*, *Cornus* (*Vávra); *Ulmus*, *Corylus*, *Populus* (*Kautman); uváděny jsou dále *Castanea*, *Juglans*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Dolichomitus mesocentrus* (Grav.): Snina 1965, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides securicornis* (Holmgr.): Stakčín 1965, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides filiformis* (Grav.): Rohatec 1971, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides praecatorius* (F.): Adamov 1972, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides gravenhorsti* Curtis: Zemplín 1978, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.

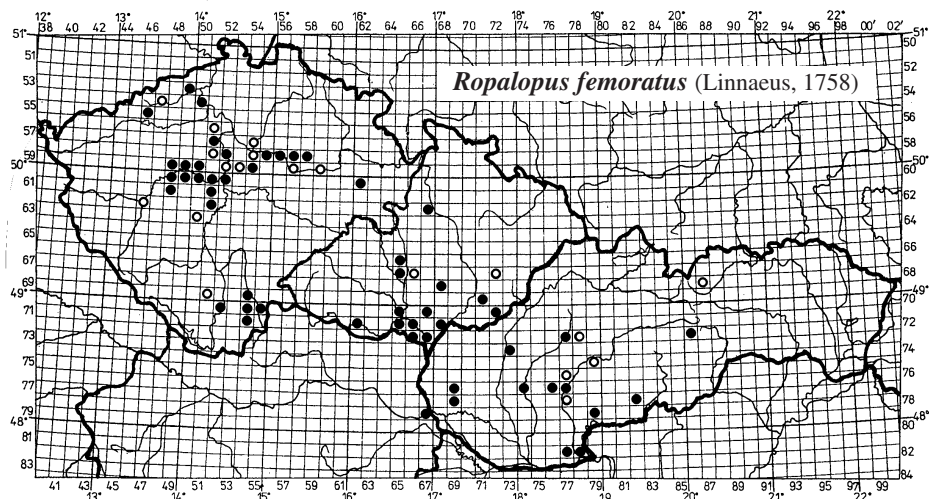
Hospodářský význam. Jako technický škůdce především odpadového dřeva je hospodářsky nevýznamný.

Ochrana. Na jižní Moravě a ve Slovenské republice nepatří mezi ohrožené druhy.

Ropalopus femoratus (Linnaeus, 1758)

Česká republika a Slovenská republika. Poměrně vzácný druh rozšířený ponejvíce v místech původních *Quercet*. Většinou jednotlivě.

Bionomie. Listnaté a smíšené lesy nižších poloh. Vývoj larev v oslabených větvíčkách a slabých větvích od 7 mm, zcela výjimečně do 6 cm. Larva vyžírá v lýku a povrchové

vrstvě dřeva hlubší chodby, takže dochází často k odlomení koncových větví. Ke kuklení larva vstupuje do dřeva, kde si vyhloubí kukelní komůrku. Přezimuje jako larva. Dvouletý vývoj. - Imága se vyskytují od konce V. do VII., maximum prvá polovina VI., přednostně na schnoucích větvích, dále na dříví a někdy též na květech, např. *Crataegus*.

Živé rostliny - *Quercus*, *Populus tremula*; *Rosa canina* (Mehl, 1989); uvádí se také *Rosaceae*, *Alnus*, *Juglans*, *Castanea*, *Corylus*, *Pyrus*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Xorides filiformis* (Grav.): Adamov 1972, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.

Hospodářský význam. Hospodářsky nevýznamný druh, který se podílí na odumírání slabších větví.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

PRONOCERA Motschulsky, 1859

Pronocera angusta (Kriechbaum, 1844)

Česká republika. Maximum výskytu je ve středních, jižních a částečně východních Čechách. Na Moravě je více nálezů jen na jihozápadě. Patřil k nejvzácnějším tesaříkům, ale v poválečných letech se rozmnožil, zejména vlivem změny hospodaření v lesích. Pokles zájmu o palivové dříví způsobil víceleté ponechávání kůrovcových souší v lesích a rozšíření tohoto druhu i do oblastí zcela nepůvodního výskytu *Picea*. Většina známých imág byla vypěstována ze dřeva, nálezy imág v přírodě jsou převážně ojedinělé a vzácné. Z Čech pochází nejvíce nalezených imág.

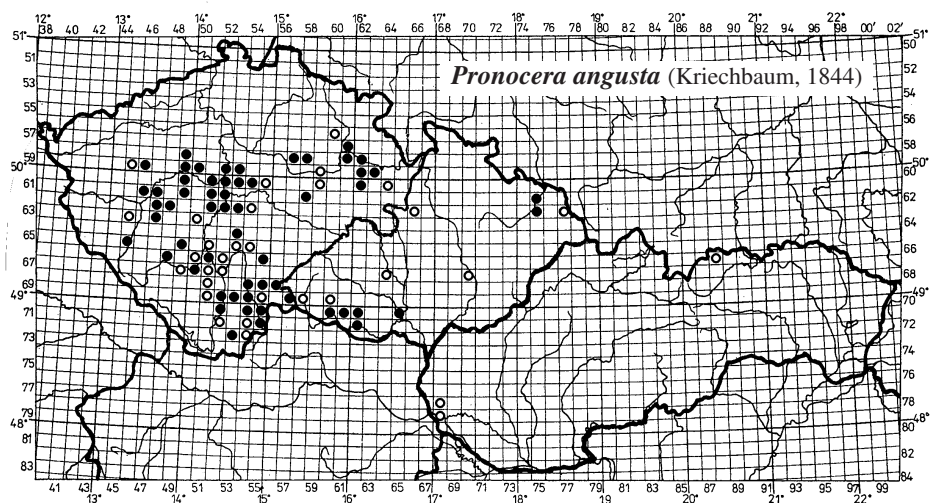
B: Čechy (?) (Reitter) [+H]; **Velký Vřestov** (5660) 12.8.1956 (Bouček) [+H 1965.NMP]; **Hradec Králové** (57-5861) 6.1964 (?) [c.Franke]; 15.7.1978 (Mikát M.); (Sobota J.); (5760) (?) [*Mlejnek]; 1986 (?) [*Týr]; 6.1986 (Schles R.); 1981 (Hála) [*Brach, c.Kratochvíl]; **Třebechovice** (5761) 1.7.1979 (Deneš) [NMB]; **Lánská obora** (5849) 1993 (Rejzek); **Choťovice** (5857-58) 13.7.1978 (Sobota, Kraus V.) [*Hladil]; 1980 (?) [c.Franke]; **Chlumec n. Cidl.** (5858) (Kraus Z.); (Sobota) [*Hladil]; (Sobota J.); **Vysoké Chvojno** (5861) (Sobota J.); **Týniště n. Orlicí** (5862) (Voda J.); **Vladař** (5945) 1946 (Brožík jun.) [+H]; **Žihle** (5946) 30.5.1993 (Týr V.); **Klíčava** (5949) 1992 (Hoskovec) [*Rejzek]; **Nižbor** (5950) 1972 (Sláma M.); **Praha Krč** (5952) 1987 (Kraus L., Mička J.) [+Mička 1990]; **Praha Hostivař** (5953) 28.6.1960 (Strejček J.); **Lipoltice** u Přel. (5959) (Kodym) [+H]; **Borohrádek** (58-5962) 1948 (Syravátka) [+H]; (Čejka) [+H]; (5862) (Sobota J.); **Holice** (5962) (Sobota J.); **Jaroslav** (5962) 31.7.1978 (Poláček K.); **Lodrant** (5962) 31.7.1978 (Poláček); **Chocen** (5963) (Sobota J.); **Broumy** (6049) 1985 (Rejzek); **Jiloviště** (6051) 1973 (Sláma M.); **Srbsko** u Berouna (6051) 1936 (Šachovskoj) [+H]; **Praha Modřany** (6052) (?) [+H 1955]; **Vrané n.Vlt.** (6052) (Krása B.); 1.8.1980 (Riěl P.) [+Riěl 1985]; **Zbraslav n. Vlt.** (6052) 1972 (Sláma M.); 1.8.1980 (Riěl P.); **Ričany** (6053) 26.7.1953 (Komárek J.); **Ričany** - **Vojkov** (6053) 10.6.1979 (Dupač V.); **Jevany** (6054) (Krása B.); **Louňovice** (6054) 1987 (Hubert J.) [+Hubert, Prokop 1990]; **Kostelec n. Černými Lesy** (6055) 1939, 1950 (Pfeffer A.); **Železné hory** (6059) (Kodym) [+H]; **Nová Ves u Chocně** (6062) 10.7.1976, 22.7.1976 (Poláček K.); **Skuhrov** (6064) (Syravátka) [*Pfeffer]; **Kaznějov** (6146) 14.6.1953 (Maidl) [NMB]; **Obora u Plzně** (6146) 29.6.1979 (Steininger); **Hlohovice** (6147) 5.7.1973 (Herget); **Felbabka** (6149) 16.6.1983 (Hron) [*Hron]; **Revnice** (6151) 1971 (Sláma M.) [+Sláma 1980]; **Slapy n.Vlt.** (6152) 19.6.1953 (Sláma M.) [+Sláma 1966]; 1960-67 (Sláma M.); [+Švácha 1987]; **Stěchovice** (6152) 1972 (Sláma M.); **Zbýšov** u Čásl. (6158) (Marek L.) [+H]; **Nová Huť** (6247) 15.7.1978 (Steininger); **Holoubkov** (6248) 15.7.1974 (Herget); **Dobříš** (6251) 23.6. (Šprysl); **Hrazany** (6252) 7.1973 (Heyrovský) [+H]; **Poličany** (6252) (Švácha); **Neveklov** (6253) 1980 (Švácha) [+Švácha 1987]; **Benešov** (6254) 7.1949 (Pradáč) [+H]; 17.6.1951 (Pečířka) [NMP]; 7.6.1951 (?) [HKR]; 3.6.1951 (?) [c.Kratochvíl]; **Chotěšov** (6345) 21.6.1951 (Kostečka) [+H]; **Nezvěstice** (6347) 7.7.1976 (Steininger); **Stěžov** (6350) 6.8.1954 (Prokš) [+H 1965]; **Sudoměřice** (6453) 1975 (Sláma M.); **Běleč** (6545) 7.1980

(Kantner); **Blatná** (6549) 31.7.1981 (Patera P.) [+Patera 1987]; 29.7.1982 (Simandl J.); **Zvíkov** (6551) (Kraus) [PLZ., c.Sláma]; 20.6.1939, 6.1940 (Purkyně) [+H]; 5.1950 (Záhora) [*Doležal J.]; 5.1950 (Kraus); **Dražice** (6553) 2.7.1959 (Fára); **Měšice** u Tábora (6554) 23.7.1949 (Fára) [+H]; 20.7.1949 (Fára) [c.Kratochvíl]; **Pole u Blatné** (6648) (Pechlát V.); **Písek** (6650) (Mařan) [+H]; 6.1943 (Purkyně) [+H]; (?) [c.Kratochvíl]; **Chřešovice** (6651) (Pechlát V.); **Bechyně** (6652) 25.7.1935 (Hulata) [+H 1939]; **Kajetín** (6655) 17.7.1982 (Neuschl F.); **Strakonice** (6749) (Jedlička) [+H]; **Putím** (6750) 18.6.1974 (Simandl J.); **Ražice** (6750) 8.7.1937 (Keil) [+H 1939]; **Všeteč** (6751) 10.8.1936 (Keil) [ČBU, +H]; **Údraž** (6752) 19.7.1921 (Dada) [NMP]; (Pečírka) [+H]; **Týn n.Vltavou** (6752) (Zevl. ?) [+H]; **Libějovice** (6851) 3.7.1954 (Keilová) [ČBU]; **Protivín** (6851) 6.1949 (Keil) [+H]; **Protivín Zadní Bor** (6851) 5.6.1948 (Keil) [ČBU]; **Hamr n.Než.** (6854) 15.7.1971 (Karas V.) [*Karas]; **Veselí n. Lužnicí** (6854) (Čech) [c.Kybal]; (Kudrna A.); **Děbolín** (6855) 1972 (Sláma M.); **Jindřichův Hradec** (6856) 6.7.1952 - 24.7.1954 (Šticha) [*Šprysl, *Niedl, *Bojčuk, PLZ, +H]; 7.1977 (Čech) [*Hron]; **Netolice** (6951) (Keil A.) [+H]; **Hluboká n. Vlt.** (6952) 6.6.1982 (Karas V.); (Kudrna A.); 1982 (Pfeffer A.); 1991 (Vlasák J.); 6.1977 (Zumr) [c.Kratochvíl]; 7.1980 (Zumr) [*Simandl]; **Chotýčany** (6953) 18.5.1969 (Karas V.); **Třeboň** (69-7054) 3.7.1933 (Heyrovský) [+H]; (Roubal) [NMB]; (Čejka, Roubal) [+H]; 17.7.1939 (Kašpárek J.) [+H 1942]; 16.7.1981 (Čermák R.); (Kašpárek) [NMP]; 6.1977 (Deneš K.); ? (7055) (Kučera E.); **Nová řeka** (6955) (Dvořák) [+H]; **Terezín** u Kunžaku (6957) 5.8.1973 (Sláma M.); **České Budějovice** (7052) 24.6.1990 (Kantner F.); (Kudrna A.); **Němá Strouha** u Č.B. (7152) (Štěpán) [+H]; **Majdalena** (7054) 1963 (Sláma); 6.1971 (Deneš K.); 19.7.1972 (Niedl); 22.7.1988 (Kadlec J.); 1987 (Poláček K.); (Sedloň M.) [*Fuka]; **Suchdol n.L.** (70-7155) 1963 (Sláma M.); 23.7.1974 (Fuka); **Chlum u Třeboně** (7055) 6.1964 (Deneš K.); 1965 (Sláma M.); 1988 (Mikyška A.); 6.8.1972 (Sedloň M.); 27.7.1975 (Sedloň M.); 7.1990 (Simandl J.); **Těšínov** (7154) (Keil) [+H]; **Besednice** (7253) (?) [+H]; (Kudrna A.); **Nové Hrady** (7254) 21.6.1928 (Keil) [ČBU, NMB]; **Častobor** (?) 14.6.1937 (Hanzlík J.) [+H]; **Radošovice** (?) 1946 (Pecina).

M: Slezsko (?) (Váca) [+H]; **Ostrava** (6175) ? (Tomčík); (Váca) [NMP]; **Ostrava Poruba** (6175) 1991 (Mihal V.); 1992 (Sedláček A.); 1991 (Zeman V.); **Moravská Třebová** (6266) (Walazza) [+Fleisch 1926, +H]; **Ostrava Vřesina** (6275) 1990 (Klaváček J.); **Paskov** (6275) (Reitter) [+Fleischer 1927-30, +H]; (Vávra) [*Jelínek]; (Vávra J.); **Těšín** (6277) (Wanka) [+H]; **Veverí** (6764) (VŠZ kat.ochr.) [*Kubáň]; **Kroměříž** (6770) (Sekera) [+H 1939]; **Dačice** (6958) (Zoufal) [+Fleischer 1927-30, +H]; **Hostim** (6960) (Senc) [+H]; **Moravské Budějovice** (6960) (Štěpán) [+Fleischer 1927-30]; **Bítov** (7060) 28.7.1962 (Palásek) [NMB, +H]; **Olšbramkostel** (7061-62) 1979 (Sláma M.); 1984 (Jeniš); (Vávra J.); **Vranovice** (7065) (Kocourek) [*Kubáň]; **Znojmo** (7162) (Kraus Z).

Slovenská republika. Nanejvýš vzácný a lokální, zatím pouze ojediněle.

S: Pieniny (6688) 7.1907 (Szombathy K.) [+H]; **Koliba** (7768) 5.1957 (Kuchár) [+H]; **Bratislava** (7868) 1952 (Dostál) [+H1955]

Bionomie. Smrkové lesy, nejčastěji na lokalitách, kde byl smrk uměle vysazen. Vyvíjí se ve slabších větvích a špičkách stojících smrků, převážně o průměru 3-6 cm. Přednostně klade vajíčka do smrků, napadených kůrovcem *Polygraphus poligraphus* (Linnaeus) a houbou václavkou smrkovou *Armillaria ostoyae* (Romagn.) Herink. Zcela zřídka jsem nacházel larvy ve větvích smrků (*Picea*) napadených lýkožroutem smrkovým *Ips typographus* (Linnaeus), kůrovcem *Pityokteines spinidens* (Reitter), který žije obvykle na jedlích (Sláma 1966) a v přirozeně odumírajících spodních větvích starších stromů. Larva žere pod kůrou a před zakuklením si vyhlodává kukelní komůrku ve dřevě v hloubce 1-3 cm. Larva se otočí a vylíhlé imágo vylézá vstupním otvorem ven. Požerek je pro tento druh typický, podobný *Leioderus kollari* Redtb. Vstupní otvor larvální chodby do dřeva je po bočních stranách výrazně širší, než u ostatních smrkových tesaříků, miskovitě plochý, nálevkovitý. Vývoj larev je dvouletý. - Imága se vyskytují od poloviny VI. do VIII., maximum na počátku VII. Je převážně nočním druhem, i když někdy imága létají i ve dne, nenavštěvuje květy, výjimečně se nachází na dříví. Většina imág setrvává v korunách stromů, proto také nejvíce kusů bylo odchyceno při sklepávání živých větví smrků. Přestože jsem vychoval mnoho set kusů, nikdy se mi nepodařilo po přidání čerstvého dříví do chovu přímé přerojení. Imága nacházející se na živých větvích stromů tam zřejmě provádějí zralostní žír. Pro tento názor hovoří i žír imág na větvičkách, daných do chovu. V této skupině Cerambycidů je to dosti neobvyklé.

Živné rostliny - Tento druh jsem vychoval vždy pouze z *Picea*. Bense (1995) uvádí též *Abies* a *Larix*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Dolichomitus agnoscendus* (Roman): Jíloviště 1974, Sláma M. lgt., Šedivý J. det. Predátory jsou *Thanasimus formicarius* (Linnaeus) a *femoralis* (Zetterstedt) Slapy n. Vlt. a Jíloviště (Sláma M. lgt.).

Hospodářský význam. Jde plně o sekundárního škůdce, nemajícího žádný praktický hospodářský význam.

Ochrana. Tento druh je schopný přežívat ve smrkových lesích při jakémkoliv způsobu hospodaření.

LEIODERUS Redtenbacher, 1845

Leioderus kollari Redtenbacher, 1849

Česká republika. Rozšířen lokálně v nižších a středních polohách v oblasti původních Quercet. Býval považován za velmi vzácný druh. Nálezy imág v přírodě jsou vzácné a převážně ojedinelé, ale byl vychován a dále pěstován ve větším množství.

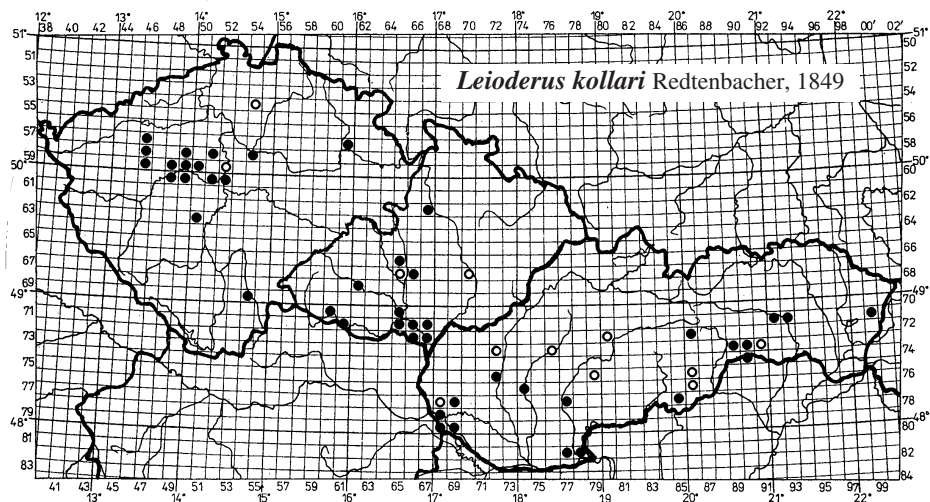
B: Čechy (?) (Klíma, Reitter) [+H]; **Polomené hory** (5454) (Kral) [+Kral 1915, +H]; **Krásný Dvůr** (Podbořany (5746) 1969 (Tyner) [*Ríha]; **Hradec Králové** (5761) 21.6. (Šimeček) [*Šprysl]; **Petrohrad - Jesenice** (58-5946) 1980 (Krošlák I.) [*Týr]; 1983 (Doležal) [*Kantner, *Kadlec]; 6.1983 (Sýkora) [*Deneš]; 1986 (Teřál I.); 7.1982 (Brožík) [*Odvárka, *Hron]; 1983 (Suchý, Benedikt); **Lánská obora** (5849) 1991 (Rejzek, Hoskovec); **Tursko** (5851) 1976 (Sláma M.); **Jirny** (5854) 1975 (Sláma M.); **Městečko u Křiv.** (5949) 1992 (Rosenbaum J.); Klíčava (5949) 6.6.1993 (Rejzek); **Křivoklátsko** (5948-49) 5.1954 (Prokš) [+H]; (Lekeš) [c.Kratochvíl]; 1961 (Sláma M.) [+Sláma 1966]; **Nižbor** (5949-

50, 6049) 1954 (Prokš) [NMP, PLZ, OPA, *Bečvář]; 1965-68 (Sláma M.); (Lekš, Odvárka O.); 10.6.1979 (Burda A.) [+Burda 1984]; **Zbečno** (5949) 1962 (Sláma M.); 1991 (Pavlíček J.); 6.6.1993 (Rejzek); **Žloukovice** (5949) (Moravec J.) [*Odvárka]; **Praha Petřín** (5952) (Lokaj) [+H]; **Skryje Strážov** (6048) 8.1988 (Pavlíček); **Týřov** (6048) 1991 (Hoskovec); **Velká Pleš** (6048) 1993 (Rejzek); **Broumy** (6049) 17.6.1979 (Burda A.) [+Burda 1984]; 1991-2 (Rejzek); **Karlova Ves** (6049) 1993 (Rejzek); **Leontín** (6049) 1975 (Sláma M.); **Řevnice** (6051) 1966 (Sláma M.); **Zbraslav** (6052) 1967 (Sláma M.); **Příbram** (6350) 7.6.1968 (Pospíšil K.) [*Pícek]; 6.1972 (Pospíšil K.) [*Hron]; 1967 (Kocourek) [c.Kratochvíl]; **Třeboň** (6954) 6.1968 (Sekera) [*Deneš].

M: Morava (?) (Reitter) [+H]; **Moravičany** (6267) (Jeniš); **Adamov** (6665) (Fleischer) [+Fleischer 1927-30, +H]; 6.1971 (Hladil) [*Benedikt]; 20.5.1978 (Hladil) [*Hron]; 1977 (Hála); 2.7.1977 (Kocourek M.) [*Poláček]; 1974 (Kubán); (Tesař P.); **Brno** (6765) (?) [+H]; **Babice** (6766) (?) [*Mlejnek]; 6.1978 (Kocourek) [*Pícek]; **Kroměříž** (6770) (Sekera) [NMB]; **Náměšť n. Oslavou** (6862) (Hruška M., Vávra J.); **Vranov n. Dyjí** (7060) 12.6.1991 (Škorpík M.); **Pouzdrany** (7065) 5.1970 (Lorenc) [*Břach]; **Lukov** (7161) 14.5.1991 (Škorpík M.); **Dolní Věstonice** (7165) (Hladil) [BRN]; **Pavlov** (7166) 5.1981 (Hála) [*Břach]; **Břeclav** (7267) 15.5.1969 (Hepner) [OL]; **Břeclav, Ladná, Lednice, Podivín** (7166-67, 7266-67) 1967-1991 (Herrmann, Jeniš, Nikodým M., Týr V. a mnoho dalších); **Lanzhot** (7267) 1989 (Klváček J.); **Pohansko** (7267) ? (c.Hoskovec M.) [+Černý].

Slovenská republika. Platí totéž co pro Českou republiku. Vyskytuje se spíše na jižních a k jihu obrácených lokalitách.

S: Malé Karpaty (?) (Kavan) [+Barabás 1976]; **Margecany** (7192) (Pospíšil) [+H]; 6.1964 (Sláma M.); 1971 (Šimeček) [HKR]; **Velká Lodina** (7192) 5.6.1975 (Miko L.); **Malá Lodina** (7193) 12.6.1977 (Dunay); **Remetské Hámre** (7199) 24.6. (Šprysl); **Banská Bystrica** (7280) (Čejka J.) [+Roubal 1937]; **Muráň** (7286) 17.6.1986 (Jeniš); **Piešťany** (7372) 5.1948 (Matějka) [+H, NMP]; **Revúca** (7376) (Hajný) [+H 1939]; **Rožňava** (7389) 16.6.1980 (Karas V.); **Jablonov** (7490) 6.1980 (Dunay); 7.7.1980 (Miko L.); **Zádiel** (7390-91) (Hajný) [+Roubal 1937]; 10.6.1937 (Kavan) [+H 1939, NMP]; **Hlohovec** (7572) (Čepelák) [+H]; 7.5.1983 (Valenčík M.) [*Bečvář]; 6.1983 (Valenčík M.); **Banská Štiavnica** (7579) 1956 (?) [LVÚ Banská Štiavnica]; **Velký Blh** (7586) 7.1930 (Roubal) [NMB]; **Zobor** (7674) (Šiška B.); **Rimavská dolina** (7686) (Roubal) [+Roubal, +H 1939]; **Bratislava Koliba** (7768) 5.1950 (Dostál) [+H]; **Bratislava Vajnory** (7769) 1983 (Švácha) [+Švácha 1987]; (Kautman); **Svätý Jur** (7769) (Jeniš); 1984 (Dunay); 1982 (Štrba M.) [*Odvárka]; **Čajkov** (7777) (Kocourek) [OL, c.Šafanda]; **Levice** (7777) 1.7.1976 (Čermák R.); 1963 (Kocourek) [c.Kratochvíl]; (Kocourek) [+H 1965, OL]; **Hajnáčka** (7785) (Tomčík J., Vávra J.); **Kamzík MK** (7868) 10.5.1954 (Kavan) [NMP]; **Bratislava** (7868) 1982 (Šiška B.) [*Hron]; **Bratislava Rusovce** (7968) (Kautman); **Šamorín, Miloslavov, Tomašov** (7969) (Kautman); **Belianske kopce** (8177) 5.5.1990 (Mihal V.); **Kováčov** (8178) 4.5.1949 (Kavan) [NMP]; 5.1949 (Palásek) [+H]; **Štúrovo** (8178) 4.5.1990 (Procházka J.) [*Luža].

Bionomie. Smíšené listnaté porosty nižších a středních poloh. Vývoj larev pod kůrou větví i slabších kmenů odumírajících stromů o průměru 3-20 cm, výjimečně silnějších. Stromy mohou být i silně zastíněné v porostu (Sláma 1966). Larvy vyhlodávají ploché chodby široké až 5-7 mm, ukončené před vstupem do dřeva obvykle širší vyhlodanou ploškou. Vstupní otvor do dřeva má velmi typický, miskovitě plochý, nálevkovitý tvar, pokračující šikmou chodbou do dřeva a nehlubokou kukelní komůrkou. Požerky bývají většinou jednotlivě rozmístěny, našel jsem však také 14 závrťů do dřeva na 1 dm². Doba vývoje je obvykle dvouletá, méně často jednoletá. Přezimuje jako larva. - Imága se vyskytují od V. do poloviny VII. Maximum konec V.-VI. Je nočním druhem, ale imága se občas nacházejí i ve dne na květech, např. *Crataegus*, *Rosa*.

Živé rostliny - Vývoj jsem zjistil vždy pouze v *Acer pseudoplatanus*, larvy jsem úspěšně dochovával též v *Acer platanoides*. *Acer campestre* (uvádějí *Kubáň, *Rejzek, *Jeniš, *Šiška), *Ulmus* (*Vávra J., *Kubáň), *Acer opulifolium* Vill. (Berger 1981); bývají uváděny také dřeviny *Carpinus*, *Corylus*, *Ostrya*, *Quercus*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Doryctes heydenii* Reinh.: Adamov 1968, Hladil J. lgt., Čapek M. det.; *Helcon tardator* Ns.: Adamov 1965, Hladil J. lgt., Čapek M. det.; *Blacus exilis* Ns.: Křivoklát, 1965, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Dolichomitus mesocentrus* (Grav.): Křivoklát, 1965, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus albitarsus* Grav.: Křivoklát, 1963, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides filiformis* (Grav.): Křivoklát, 1962, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides gracilicornis* (Grav.): Adamov 1968, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Neoxorides nitens* (Grav.), Křivoklát, 1962-63, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Rhimphoctona megacephala* (Grav.): Adamov 1968, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Dipt*: *Acalyptatra* (?): Křivoklát 1974, Sláma M. lgt., Čepelák det.

Hospodářský význam. Bezvýznamný druh, nenapadá cennější sortimenty dřeva.

Ochrana. V listnatých porostech, kde se skladba blíží původnímu složení, není ohroženým druhem.

CALLIDIUM Fabricius, 1775

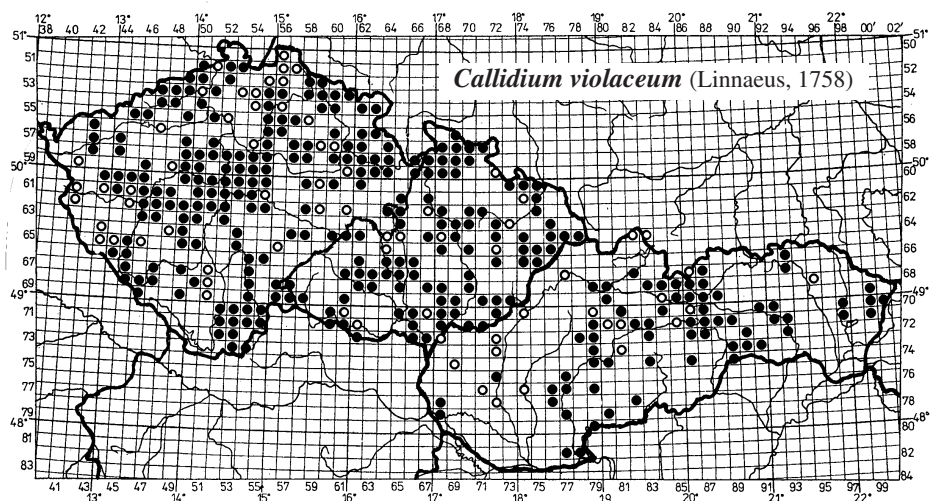
Callidium violaceum (Linnaeus, 1758)

Tesařík fialový - fuzáč fialový

Česká republika a Slovenská republika. Hojný druh v jehličnatých lesích nížin, méně často vystupuje i do hor.

Bionomie. Jehličnaté lesní porosty, remízy i místa s dřevem opracovaným člověkem, krovky a jehličnaté palivo. Obvyklý vývoj pod kůrou odumřelých jehličnatých dřevin, před zakuklením si larva vyhlodá ve dřevě kukelní komůrku. V případě nouze kladou samičky vajíčka do stejného materiálu po dlouhou řadu let, dokud je na něm kůra nebo jen její spodní blána, třeba i nepevně držící. Larvy pak žerou hned ve dřevě, které při opakovaném žíru mohou rozežrat tak, že vnitřní část dřeva obsahuje jen jemné drtiny se slabými děravými vrstvičkami dřeva. Rozežrané dřevo pak vzhledem připomíná žíry po

Hylotrupes bajulus (L.) a často za něj podle požerků bývá tento druh zaměňován. Při opakovaném napadení neodkorněných prken bývá zejména bělová část zcela rozežraná a zůstane jen slabounká povrchová vrstvička dřeva. Vývoj za normálních podmínek v lese jednoletý, při napadení suchého dřeva (např. krovů, střešních prken) i tříletý (možná i víceletý), udává se obvykle dvouletý. Přezimuje jako larva, podle Kudly (1966b) též jako kukla. - Imága se vyskytují od V.do VII. Spíše noční druh, poletující občas i ve dne. Na rovném dříví i na oslabených stromech, často v domácnostech na palivovém dříví.

Živné rostliny - Jehličnaté dřeviny *Pinus*, *Picea*, *Abies*, *Larix*; Demelt (1966) udává též *Quercus*, *Fagus*, *Alnus*, *Salix* a ovocné stromy. *Černý Z. udává nález cca 10 ks v starém polenu *Cerasus*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Doryctes mutillator* Thunb.: Zbraslav-Strnady 1960, Sláma M. lgt., Čapek M. det.

Variabilita. Často jsou krovky nazelenalé nebo až tmavě modrofialové. Nohy jsou někdy světleji zbarvené do červena.

Hospodářský význam. Po *Hylotrupes bajulus* nejvýznamnější škůdce dřevěných částí staveb, krovů, dřevěných obkladů, podbití střech apod. Stačí ponechání kousků kůry nebo jen blány a larvy během více roků dokážou dřevo v blízkém okolí vykladení zcela zničit. Jako obrana stačí dokonalé odkornění dřeva. Škody působené na plotech apod. nejsou podstatné.

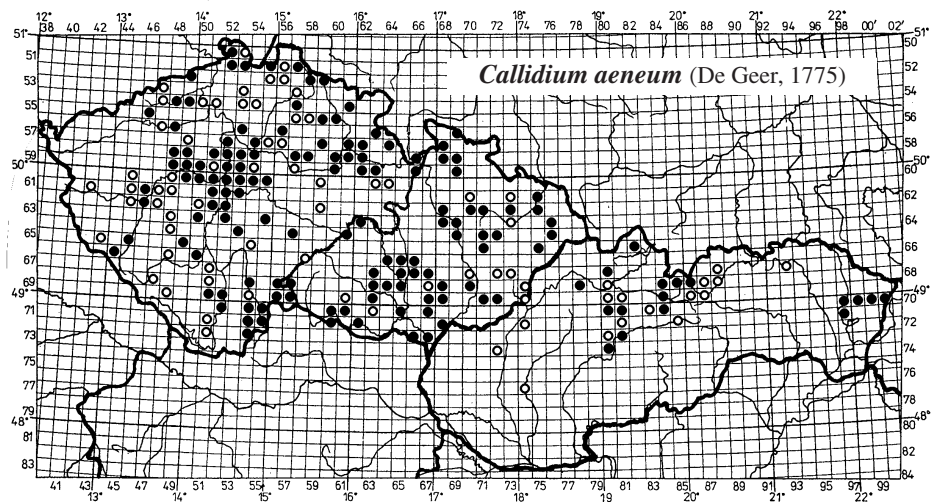
Ochrana. Nebyla by žádoucí.

Callidium aeneum (De Geer, 1775)

Tesařík kovový

Česká republika. Bývá považován za řídký až vzácný druh, ale podle mne je běžným druhem jehličnatých porostů od nížin až vysoko do hor po stromovou hranici.

Slovenská republika. Vyskytuje se řídkěji, ale též ho nelze považovat za vzácný druh.

Bionomie. Jehličnaté lesy i na nepůvodních stanovištích. Vývoj pod kůrou větví i slabších kmenů oslabených nebo odumírajících jehličnatých dřevin. Průměr dřeva obvykle 3–10 cm, zřídka bývá dřevo slabší nebo silnější. Před vstupem do dřeva larva vyhlodá typický široký plochý požerek. Kuklí se ve dřevě v hloubce cca do 30 mm. Vývoj jsem zjistil jednoletý, uváděn bývá dvouletý. Při nedostatku vhodného dřeva se do stejného materiálu vylíhlé samičky vykladou opět. - Imága se vyskytují v V.-VI., na horách až do VIII. na dříví nebo na odumírajících větvích. Spíše noční druh, poletující občas i ve dne.

Živé rostliny - *Picea*, *Abies*, *Pinus*, *Larix*; podle Demelta (1966) též v *Juniperus* (?) Udávají se též listnaté dřeviny *Acer*, *Fagus*, *Quercus*, ale není mi znám ani jeden spolehlivý nález.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Doryctes mutillator* (Thunb.): Křivoklát 1964, 1977, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Helcon redactor* (Thunb.): Křivoklát 1977, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Helcon tardator* Ns.: Adamov 1968, Hladil J. lgt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Helcostizus restaurator* (F.): Krasnohorské Podhradie 1960, Čapek M. lgt., Křivoklát 1964, 1977, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Helcostizus albator* (Thunb.): Krasnohorské Podhradie 1960, Čapek M. lgt.; Křivoklát 1964, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitrus mesocentrus* (Grav.): Křivoklát 1977, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Rhimphoctona megacephala* (Grav.): Adamov 1970, Hladil J. lgt., Křivoklát 1977, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides ater* (Grav.): Křivoklát 1964, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides gracilicornis* (Grav.): Křivoklát 1977, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Neoxorides*

collaris (Grav.): Křivoklát 1964, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Neoxorides varipes* (Holmgr.): Křivoklát 1977, Sláma M. lgt., Nižbor 1979, Hrozinka I. lgt., Šedivý J. det. Častým predátorem je *Thanasimus formicarius* (Linnaeus), méně často také *T. femoralis* (Zetterstedt).

Variabilita. Řídké je odlišné kovové zbarvení krovek do modrofialova apod., nebo nohy světlé.

Hospodářský význam. Technický škůdce povrchových vrstev dřeva slabších průměrů, hospodářsky nevýznamný druh.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

PALAEOCALLIDIUM Plavilsthikov, 1940

Palaeocallidium coriaceum (Paykull, 1800)

Česká republika. Velmi vzácný druh vyskytující se lokálně, převážně v severních a jižních Čechách a na severní Moravě.

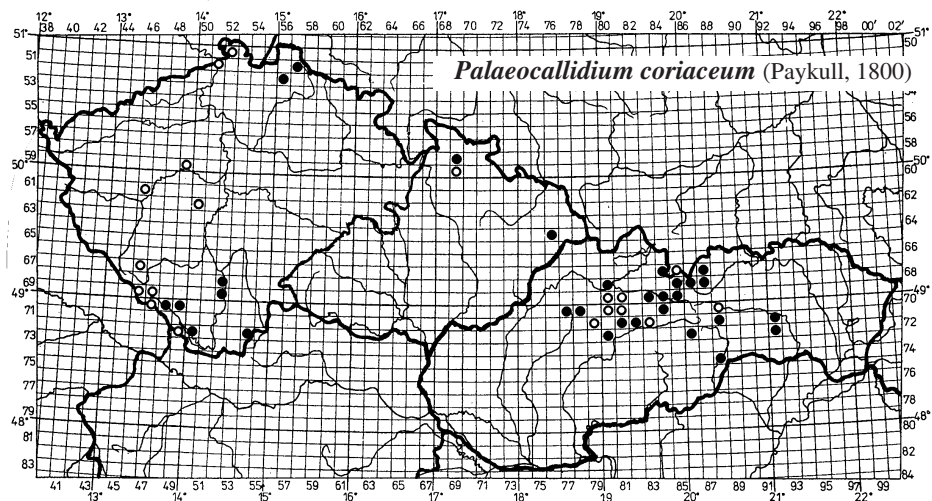
B: Bohemia (?) [HKR]; **Krkonoše** (?) (Schönbach) [+Fleischer 1927-30]; **Vlčí hora** (5052) (Marschner) [*Odvárka]; **Mezní Louka** (5151) (Lokaj) [+H 1930]; **Smédava** (5157) 1992 (Sláma M.); **Bedřichov** (5256) 1991 (Sláma M.); **Křivoklát** (5949) (?) [+H 1930]; **Obora u Plzně** (6146) (Purkyně) [+H 1930]; **Příbram** (6250) 2.6.1916 (Šípek) [NMP]; **Svatobor u Sušice** (6746) (Kopelent) [+H]; **Purkarec** (6852) 7.1977 (Zumr V.); **Šumava** (6946) (Pfeffer) [NMB]; **Modrava** (6947) 6.1931 (Pfeffer A.) [+H, NMP]; **Vydra** (6947?) (Pečírka) [+H 1930]; 6.1978 (Secký) [*Deneš]; **Hluboká n.Vlt.** (6952) 20.6.1982 (Karas V.); 1977 (Zumr V.) [*Pfeffer]; (Kudrna A.); 1990 (Vlasák J.); **Šumava** (7047) 1932 (Prokš) [c.Sláma]; **Horní Vltavice** (7048) 7.1973 (Král) [c.Seichert V.]; **Lenora** (7048) 1978 (Švácha) [+Švácha 1987]; **Volary** (7049) (Kudrna A.); **Plešné jezero** (7249) (Klein) [+H]; **Horní Planá** (7250) (Kudrna A.); **Hojná Voda** (7254) 3.8.1991 (Sláma M.).

M: Silesia (?) [HKR]; **Malý Děd** (5869) 11.7.1966 (Sláma M.); **Praděd** (pohoří 5969) (Letzner) [+Letzner 1891, +H 1930]; **Lysá hora** (6476) (Tomčík J.); **Smrk** v Beskydech (6476) 1991-2 (Vávra J.).

Slovenská republika. Vzácný, v horách středního Slovenska častěji nacházený druh.

S: Velká Fatra (?) (Prokš) [+H, c.Kratochvíl]; **Roháče** (6784) 27.8.1987 (Košovský) [*Týr]; **Tichá Dolina** (6785) (Prokš) [NMP]; **Bielovodská dolina** (6787) 7.1931 (Pfeffer A.); **Javorina** (6787) 1947 (Tesař) [OPA]; **Protiežka** (6787) 1975 (Láska) [*Říha]; **Tatranská Kotlina** (6787) (Kavan) [NMP]; 11.7.1957 (Poláček K.); **Vysoké Tatry** (67-6887) 7.1952 (Lekeš) [OL, c.Kratochvíl]; 9.5.1967 (Maidl) [NMB]; **Javorina** (6787) 10.8.1938 (Proschek) [NMP]; **Kralovany** (6880) (Sekera, Korbel) [+Roubal]; 16.6.1983 (Dunay); **Bystrica** (6880) (Procházka J.) [*Kautman]; **Eubochňa** (6880) (Prokš) [NMP, +H, +Roubal]; (Kodým O.) [NMP]; **Křižna** (6885) (Prokš) [NMP, +H]; **Podbanské - Pribylina** (67-6885) (Brožík) [*Šprysl]; 4.8.1978 (Němec J.) [*Škorpík]; 7.1984 (Hála) [*Břach]; 14.8.1985 (Jeníš); (Kraus Z.); (Lorenc) [*Šprysl]; 8.1982 (Odvárka O.); 29.7.1978 (Škorpík M.); **Kamenistá dolina** (6885) 7.1983 (Kizek T.) [Franc]; **Tichá dolina** (6885) (Sobota J.); **Vyšné Hágy** (6886) 7. (Lorenc); **Matliare** (6887) (Kavan) [NMP]; 6.1972 (Sekera) [NMB]; **Smokovec** (6887) (Csiki) [+Roubal, +H]; **Tatranská Polianka** (6887) (Pohnert) [+H]; **Čiernavy** (6980) (Prokš) [NMP]; **Eubochňa** (6980) 1933 (Prokš); **Ružomberok** (6981) (Kudla, Sekera) [+Roubal, +H]; **Osnica** (6981) 23.8.1933 (Prokš) [OPA, NMP, c.Kratochvíl]; **Demänovská dolina** (6983) 14.7.1988 (Schles R.); **Liptovský Mikuláš** (6983) (Pfeffer) [+Roubal]; **Kralova Lehota** (6984) (Šlégl) [NMB, +H 1931]; (Švácha); (Kautman); **Liptovská Porúbka** (6984) 1978 (Seichert V.); **Liptovský Hrádok** (69-7084) (Roland) [+H 1931]; 30.6.1934 (Prokš) [OL]; 9.7.1938 (Prokš) [c.Kratochvíl]; 1962 (Sláma); 1977 (Švácha) [+Švácha 1987]; 7.1980 (Zúber M.) a další; **Čierny Vah** (6985) 20.7.1934 (Prokš) [OL]; 28.6.1947 (Prokš) [NMB]; (Kautman); **Východná** (6985) (Kautman); **Svarín** (6985) (Šlégl) [+H 1931]; 1986 (Břach); 7. (Lorenc); 7.1971 (Odvárka O.); 1980 (Ptáčník) [*Říha]; 8.1980 (Ptáčník) [*Šilha]; 17.7.1985 (Hanousek) [*Hron]; 7.1991 (?) [c.Franke]; (Kautman); **Klačno - Vricko** (7077-78) 7.8.1980 (Nikodým M.); **Perušín** (7080) (Prokš) [NMP, *Sobota]; **Korytnica** (7081) (Heyrovský) [NMP, +H]; 1932

(Podaný) [NMB]; **Smrekovica** (7084) (Prokš) [NMP, * Sobota]; 1962 (Sláma M.); (Lorenc); **Malužiná** (7084) 29.7.1990 (Mikyška A.); (Kautman); **Nižná Boca** (7084) 23.8.1989 (Kautman); **Hrabušice** (7088) 8.1939 (Pfeffer) [c.Kratochvíl]; 7.1956 (Havelka) [+Havelka1964]; **Blatnica** (7179) (Prokš) [*Sobota]; **Donovaly** (7181) (Roubal) [+Roubal]; 30.6.1974 (Kubáň); **Hiadel** (7181) (Sobota J.); **Prašivá** (7181) 18.8.1979 (Franc,Kubinec) [*Franc]; **Zvolen NT** (7181) 30.7.1932 (Roubal) [NMB, NMP]; **Dolina Jasenie** (7182) 25.7.1980 (Škorpík M.); **Brezno** (7183) 14.7.1952 (Kopecký J.) [*Čtvrtečka]; **Dedinky** (7188) (Kraus Z.); **Geravy** (7188) (Sobota J.); **Margecany** (7192) (Kudla) [PLZ]; 17.7.1976 (Čermák R.); **Uľanka u B.B.** (7280) 7.1990 (Sedláček A.); **Muráň** (7286) 7.1964 (Lorenc) [c.Sláma]; (Profant J.) [*Kautman]; **Opátka** (7292) 6.1977 (Dunay); **Plešivecká planina** (7488) 20.6.1976 (Maidl) [NMB].

Bionomie. Jehličnaté, převážně smrkové porosty na místech původního výskytu *Picea*. Larvy se vyvíjejí pod kůrou silnějších větví, nebo kmenů odumřelých jehličnatých stromů, zlomů, nebo ve zbytcích po těžbě. Před zavrtáním do dřeva larva vyžere různě velký plochý požerek. Ke kuklení si larva vyhlodá kukelní komůrku nehluboko ve dřevě, cca do 2-3 cm. Doba vývoje se udává dvouletá, podle mnou dochovaných imág je pravděpodobně i jednoletá. - Imága se vyskytují od konce VI. do konce VIII., maximum je v VII. (podle Gutowského (1983) mezi 20. a 30.VI.). Vyskytují se na odumírajících stromech, větvích i na rovném dříví. Nejdou na květy. Pevně noční druh, ve dne občas přebíhající po dříví.

Živé rostliny - Jehličnaté dřeviny: *Picea*; udává se též *Abies*, *Pinus*, *Larix*.

Variabilita. Velmi variabilní je barva krovek, zejména kovový lesk s nádechem do zelena, modra a měděna, méně často jsou krovky světlé. Vzácně se vyskytují jedinci se světlými (červenými) stehny.

Hospodářský význam. Jako škůdce jehličnatého dřeva se dostal tento druh i do některých učebnic, ale není mi známo, že by někde ve střední Evropě způsoboval významné škody.

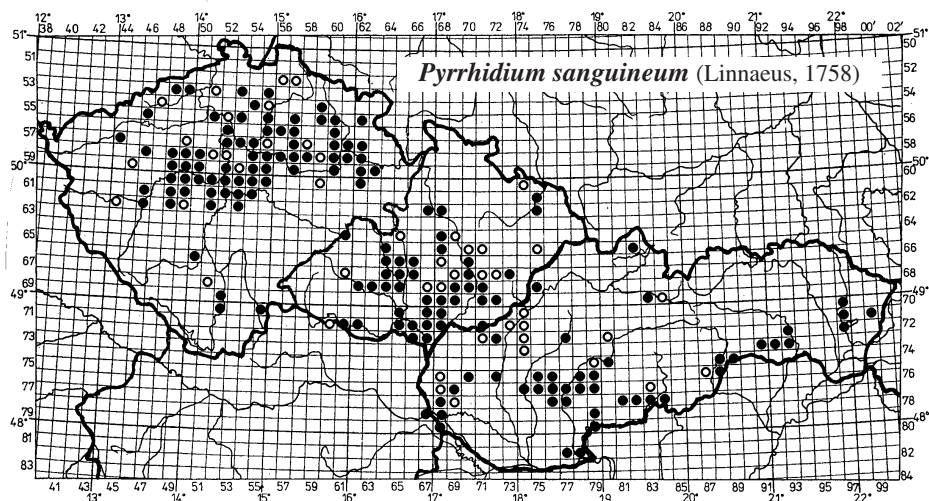
Ochrana. V přirozených i uměle založených lesích má dostatek možností k reprodukci populace.

PYRRHIDIUM Fairmaire, 1864

Pyrrhidium sanguineum (Linnaeus, 1758)

Tesařík rudý - fuzáč červený (ohnivec krvavý)

Česká republika a Slovenská republika. V oblastech Quercet téměř všude hojný až velmi hojný druh.

Bionomie. Listnaté, převážně dubové porosty různých věkových tříd. Vývoj pod kůrou větví i kmenů čerstvě odumřelých nebo pokácených listnatých dřevin. Napadá stojící i ležící především osluněný materiál různých dimenzí od 4 cm do značné tloušťky. Larva vyžírá pod kůrou nepravidelné chodby a ke kuklení si vyhlodá plochou širokou komůrku mělce v bělové vrstvě dřeva, s krátkou výletovou chodbou. Při silnější kůře se kuklí v ní, zřídka mezi kůrou a dřevem. Doba vývoje se udává dvouletá, ale mám mnohokrát ověřený pouze jednoletý vývoj na více lokalitách u nás. Přezimuje v larválním i kukelním stadiu, vzácně při velmi teplých podzimech se mohou vylihnout nová imága již před zimou. Imága se převážně lihnou na jaře a patří k prvním jarním druhům. Za slunečného počasí a teplých večerů pobíhají po kůře. Výskyt III. (Gajdoš & Krumpál, 1982), IV. až vzácně VI. - VII. (5.7.1953 Slapy, Sláma), maximum konec IV. až počátek V.

Živné rostliny - Nalezl jsem ho pouze na *Quercus*, ale udává se také *Fagus*, *Carpinus*, *Ulmus*, *Castanea*, ovocné stromy.

Přirození nepřátelé - Hym., Braconidae: *Aspicolpus carinator* Ns.: Otradovice 1959, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; Hym., Ichneumonidae: *Xorides brachylabis* (Kriechb.): Čelákovice 3.3.1965, Novotný A. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides filiformis* (Grav.): Karlštejn 5.1941, Komárek J. lgt., Kolubajiv S. det., Čelákovice 10.3.1965 Novotný A. lgt., Nižbor 1969, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Rhimphoctona megacephala* (Grav.): Adamov 1970, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus terebrans* (Rtzb.): Břeclav 5,1971, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; Hym., Ophioninae: *Pyracmon melanurus* Holmgr.:

Stará Boleslav 1965, Zbraslav 1965, Čelákovice 1965, Novotný A. lgt., Šedivý J. det.; *Hym., Chalcididae: Dibrachys bouchéanus* Ratzb. (hyperparazit *Phryxe vulgaris*): Malacky, Pfeffer A. lgt. (Kolubajiv S. det., 1934); *Diptera: Phryxe vulgaris* Fall.: Malacky, Pfeffer A. lgt. (Kolubajiv S. det., 1934).

Hospodářský význam. Je považován za škůdce jak v lesích, tak ve skladištích, ale škody jsou často zaměňovány s druhem *Phymatodes testaceus* (L.), protože *P. sanguineum* neklade vajíčka do starého suchého dřeva. Je sekundárním technickým škůdcem nepodstatného významu, protože působí poškození pouze povrchové vrstvy dřeva, která téměř vždy přichází do odpadu.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

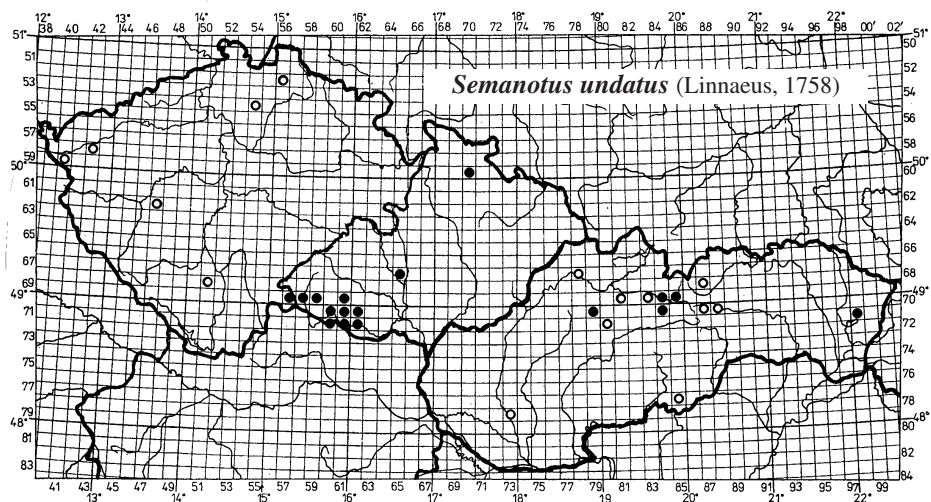
SEMANOTUS Mulsant, 1839

Semanotus undatus (Linnaeus, 1758)

Česká republika. Velmi vzácný a velmi lokální, pouze na Znojemsku hojný. Imága volně v přírodě pouze ojediněle, častěji vypěstován.

B: Čechy (?) (Haber, Klíma, Reitter) [+H]; **Ritina** (?) 26.6.1919 (?) [+Vysoký 1991]; **Liberec** (5256) (?) [NMB]; **Polomeň hory** (5454) (Kral) [+Kral 1915]; **Loket** (5842) (Palliardi) [+H]; **Podhrad** (5940) (Dalla Tore) [+H]; **Rokycany** (6247) 7.1949 (Procházka) [+H]; 10.4.1954 (Procházka J.) [*Hron]; 7.4.1986 (Hron); **Protivín** (6851) 9.1936 (Keil) [+H]; **Terezín u Kunžaku** (6957) 1974 (Sláma).

M: Beskydy (?) [NMP, +H]; **Pocheň u Bruntálu** (5970) (Pechlát V.); **Brno Sadová** (6765) 24.3.1988 (Čížek L.) [*Hauck D.]; **Dačice** (6958) 1974 (Sláma M.); **Jemnice** (6959) 1974 (Sláma M.); **Blížkovice** (6961) 1991 (Škorpík M.); **Zálesí** (7060) 1974 (Sláma M.); **Dešov** (7061) 1974 (Sláma M.); **Kravsko** (7061) 1974 (Sláma M.); 1979 (Deneš K.); **Štítary** (7061) 1974 (Sláma M.); **Šumná** (7061) 1974 (Sláma M.); **Olbramkostel** (7061-62) 1974 (Sláma M.); 1976 (Svozil) [*Bečvář]; 1984 (Jeniš); (Vávra, Hruška M., (Nikodým M. a další); **Únanov** (7062) 1994 (Škorpík M.); **Šafov** (7160) 20.6.1980 (Macek J.); **Lukov** (7161) 1994 (Škorpík M.); **Znojmo** (7162) 1973 (Straus) [+Podaný 1975]; 7.1980 (Hanousek, Hron); 7.1975 (Hladil); (Kantner F., Kraus Z., Sedláček A., Zahradník a řada dalších).

Slovenská republika. Téměř výhradně v horách středního Slovenska, velmi vzácný, častěji vysekán nebo vychován ze dřeva.

S: Nízké Tatry (?) (Prokš) [+H]; **Tatry** (?) (Bodemayer) [OPA]; **Velká Fatra** (?) 1.5.1949 (Cengel) [c.Daněk]; **Žilina** (6778) (Borovička) [LIT]; **Vysoké Tatry** (6887) (Lekeš) [OL]; **Bílý potok** (6981?) 20.6.1937 (? Fára coll.) [c.Kratochvíl]; **Liptovský Mikuláš** (6983) (Polák) [PLZ]; **Kráľova Lehota** (6984) (Švácha); (Kautman); **Liptovská Porúbka** (6984) 1982 (Nikodým M.); **Svarín** (6985) (Kautman); **Tlstá VF** (7079) 6.1979 (Valenčík M.); **Liptovský Hrádok** (7084) 1948 (Prokš) [+H]; 1962 (Sláma M.); (Lorenc, Seichert V., Švácha aj.); **Brdkoviča** (7084) 1965 (Sláma M.); (Kocourek) [*Kubáň]; **Smrekoviča** (7084) 1962 (Sláma M.); **Malužiná** (7084) (Kautman); **Vernár** (7087) 17.7.1937 (Prokš) [*Bojčuk, OPA, NMB, NMP, +Podaný 1950]; **Slovenský raj** (7088) 1.5.1937 (Wadas) [+Roubal 1937]; 7.1940 (?) [PLZ]; (?) [c.Kratochvíl]; **Spišské Tomášovce** (7088) (Wadas) [+H]; **Harmanec** (7180) 7.1935 (Roubal) [NMB]; (Wünsch) [+H, +Roubal 1939]; **Vihorlat** (7198) 24.6.1971 (Šprysl) [HKR]; **Camovce** (7785) (?) [*Mlejnek]; **Tešedíkovo** (=Pered) (7873) (Drexler) [+H].

Bionomie. Napadá především oslabené stromy, silnější větve a kmeny od 4 cm cca do 25 cm. Larva vyžírá pod kůrou poměrně široké chodby, ke kuklení vstupuje do dřeva a kuklí se v hákovité komůrce převážně 10-30 mm hluboko. Na Znojmsku a zřídka na Slovensku jsem zjistil vývoj na normálně rostlých stromech, na Nízkých Tatrách přednostně na horských pokroucených, svalovitých a smolných větvích a kmenech. Koncem léta se larvy zakuklují a líhnou se imága, která přezimují v komůrkách. Dobu vývoje jsem zjistil jedno i dvouletou. Hron & Hanousek (1986) udávají podle domácího chovu jedno až tříletou, převážně dvouletou. - Imága vylétají údajně brzy na jaře, venku jsem imágo nikdy nenašel a podle údajů na lokalitních štítcích nelze zjistit dobu venkovního výskytu. V literatuře se udává IV.-VI.

Živné rostliny - Jehličnaté dřeviny *Picea*, uváděny jsou také *Abies* a *Pinus*.

Přírození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Doryctes mutillator* (Thunb): Znojmo 1977, Hladil J. lgt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Neoxorides collaris* (Grav.): Kravsko 1978, Sláma M. lgt., Znojmo, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.

Variabilita. Variabilní bývá tvar světlých pásek na krovkách, méně často jsou pásy redukovány.

Hospodářský význam. Je technickým škůdcem dřeva, znehodnocuje povrchovou část, ale hospodářsky nevýznamný. Podle napadených stromů se domnívám, že za určitých okolností může být i fyziologickým škůdcem, a potvrzují to i údaje v literatuře.

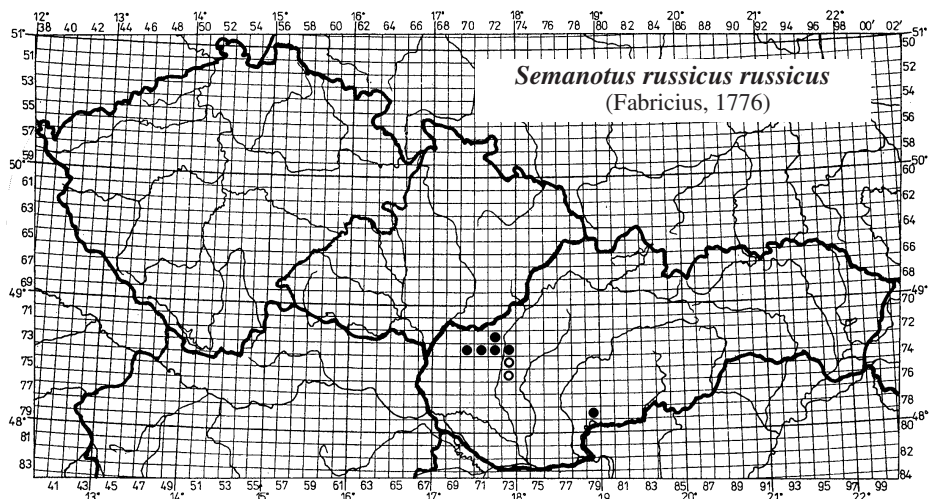
Ochrana. Přes svůj lokální výskyt a poměrnou vzácnost nepatří mezi ohrožené druhy.

Semanotus ruscicus (Fabricius, 1776) *ssp. ruscicus* (Fabricius, 1776)

Česká republika. Nebyl zjištěn.

Slovenská republika. Velmi lokální jižní druh, který na Slovensku dosahuje nejsevernější hranice rozšíření. Nalezen byl dosud pouze v širším okolí Čachtic a v Plášťovcích. Imága byla volně v přírodě nalezena jen velmi vzácně a ojediněle, ale tento druh byl často vychován a snadno namnožen v laboratorních chovech.

S: Bzince pod Javorinou (7272) 1966 (Sláma M.); **Čachtice** (7272) 20.5.1927 (Hajný) [+H 1930, +Roubal 1936]; 1935 (Kichter) [+H]; (Kohoušek, Sekera a velmi mnoho dalších); **Nové Mesto n.Váhom** (7272) 1964 (Sláma M.); 1981 (Deneš K.); (Sobota J.); **Višňové** (7272) 1981 (Šiška) [*Poláček]; **Hradiště p.Vrátnom** (7370) 1983 (Resl K.); **Brezová p.Bradlom** (7371) (Šiška B.); **Piešťany** (7372) 1935 (Sekera) [+H], (Sláma 1964); **Ducové u Piešťan** (7373) 1936 (Čepelák) [+H]; 20.4.1936 (Sekera, Čepelák) [+H]; **Lúka** (7373) 1982 (Jeníš); **Temätín** (7373) 1982 (Valenčík M.); **Vozokany** (7473) (Matějka) [+H]; **Horné Otrokovce** (7573) 6.5.1948 (Matějka) [NMP]; **Plášťovce** (7879) 1980 (vypěstováno více ex. Sláma M.).

Bionomie. Bývalé lesostepní pastviny na vápencových podkladech, kde *Juniperus* byl téměř jedinou dřevinou, která se zde sama zmlazovala. Larvy se vyvíjejí pod kůrou silnějších větví a kmínků (3-7 cm, max. 14 cm). Často napadá i dolní části kmínků, takže vývoj larev pak probíhá také pod kůrou podzemní části i kořenů. Larvy vyžirají poměrně široké chodby v bělí a kůře, které se při silnějším napadení postupně spojují, až kůra odpadá. Chodby jsou široké 7-10 mm, ucpané drtí s exkrementy. Kuklí se v hákovité komůrce různě hluboko ve dřevě. Doba vývoje podle domácích chovů jeden rok, ale podle přezimujících larev, zjištěných v přírodě i v domácím chovu je zřejmě i dvouletá. Hron & Hanousek (1986) a Sobota (1979) udávají rovněž v domácím chovu dvou až tříletou dobu vývoje. Samičky kladou vajíčka přednostně do oslabených větví, ale často i do zcela živých. Nalezl jsem vícekrát na živých větvích již dobře rozvinuté nedokončené pozerky zavalené rostoucím dřevem. Tentýž poznotek měl i Sobota. Kuklí se koncem léta a také se líhnou nová imága, která přezimují ve dřevě. - Venkovní výskyt imág se udává již od III. (na Slovensku zřejmě IV.-V.). Imága nenavštěvují květy.

Živé rostliny - Zjištěn pouze v *Juniperus*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Doryctes mutillator* (Thunb.): Nové Mesto n.V., Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Ephialtes manifestator* (L.): Čachtice 1972, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides corcyrensis* (Kriechb.): Nové Mesto n.V., Sláma M. lgt., Šedivý J. det.

Hospodářský význam. Jako primární i sekundární škůdce urychluje, nebo i způsobuje úhyn jalovcových keřů. Jako technický škůdce hospodářsky nevýznamný.

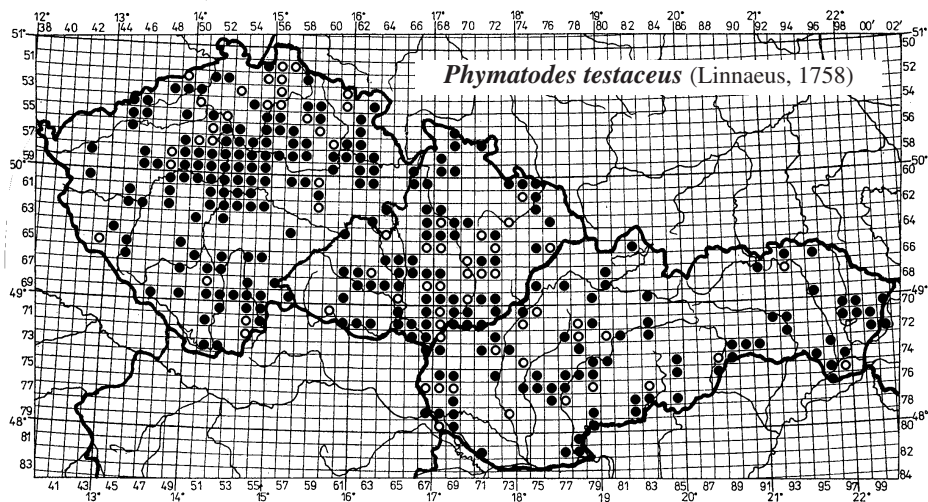
Ochrana. Na Slovensku byl tento druh zařazen oprávněně mezi kriticky ohrožené druhy. Jeho výskyt je ohrožen z více důvodů. Je to vyřezávání napadeného dřeva pro získání paliva (používané zejména na uzení masa), méně již pro sběratelské účely. Dále jsou to požáry a zejména je to následný postupný úbytek jalovců na zalesňovaných plochách. Tento poslední důvod je zvláště varovný. Účinná ochrana je možná jedině podobným způsobem hospodaření, jaký byl v době, kdy se na těchto lokalitách pásala domácí zvířata, což znamená odstranovat nevhodné dřeviny a umožnit růst a zmlazování nových jalovců na lokalitách s výskytem tohoto druhu.

PHYMATODES Mulsant, 1839

Phymatodes testaceus (Linnaeus, 1758)

Tesařík skladištní

Česká republika a Slovenská republika. V listnatých porostech velmi hojný druh jdoucí od nížin až do podhorských oblastí.

Bionomie. Listnaté lesy všech typů, sklady kulatiny a neodkorněného řeziva, palivo v domácnostech. Vývoj pod kůrou a v kůře čerstvé i před léty odumřelých listnatých dřevin. Kuklí se v hákovité komůrce ve dřevě, vzácně pod kůrou nebo v kůře. Napadá větve i kmeny libovolných průměrů. Skladovaný suchý materiál, pokud na něm drží kůra, napadá i řadu let za sebou. Doba vývoje dva roky, udává se i jednoletá. Přezimuje jako larva. - Imága se vyskytují od konce V. do VII., vzácně VIII. Maximum první polovina VI. Noční druh, často přilétá na světlo. Přes den je ukrytý ve šterbinách, pod dřívím, pod odchlípnutou kůrou apod., nenavštěvuje květy.

Živné rostliny - Především *Quercus*, dále *Fagus*, *Carpinus*, *Ulmus*, *Prunus*, *Pyrus*, *Sorbus torminalis*, *Acer*, dále *Crataegus* a *Castanea* (Recko), udává se také *Corylus*, *Salix*, *Fraxinus*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Spathius curvicaudis* Ratz. Křivoklát 1962, Neratovice 1964, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Aspicolpus carinator* (Ns.): Otradovice 1960, Novák & Sláma lgt., Čapek M. det.; *Helcon tardator* Ns.: Otradovice 1960, Novák V. & Sláma M., Čapek M. det. Chlum u Třeboně 1951, Břeclav 1975 (+Čapek, Hladil, Šedivý 1982); *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Xorides praecatorius* (F.): Chlum u Třeboně 1951, Niedl J. lgt., Nižbor 1963, Sláma M. lgt., Hodonín 1967, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides filiformis* (Grav.): Chlum u Třeboně 1951, 1952, Niedl J. lgt., Křivoklát 1962, Sláma M. lgt., Adamov 1970, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides brachilabris* (Kriechb.): Břeclav 1976, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides gracilicornis* (Grav.):

Adamov 1967, 1968, Hladil J. lgt., Šedivý J. det. Hodonín 1967 (+Čapek, Hladil, Šedivý 1982); *Neoxorides nitens* (Grav.): Chlum u Třeboně 1951, Níedl J. lgt., Křivoklát 1962, 1963, Nižbor 1963, Sláma M. lgt., Břeclav 1972, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Neoxorides collaris* Grav.: Neratovice 1964, Křivoklát 1962, Nižbor 1963, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Ephialtes manifestator* (L.): Břeclav 1977, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.

Variabilita. Barevně velmi variabilní druh. Ve střední Evropě se vyskytují převážně formy s modrými krovkami a červeným nebo tmavým štítem, nebo se žlutohnědými krovkami s tmavým koncem a červeným štítem, nohy od světlých po tmavé. Typická forma s celými světlými krovkami je tu nanejvýš vzácná, ale je častá v jižní Evropě.

Hospodářský význam. Hospodářsky významný druh jako technický škůdce. Největší škody způsobuje opakovaným žírem ve skladech neodkorněného listnatého řeziva uloženého po více let. V lesním hospodářství může být přenašečem (sekundárním) tracheomycózního onemocnění dubů.

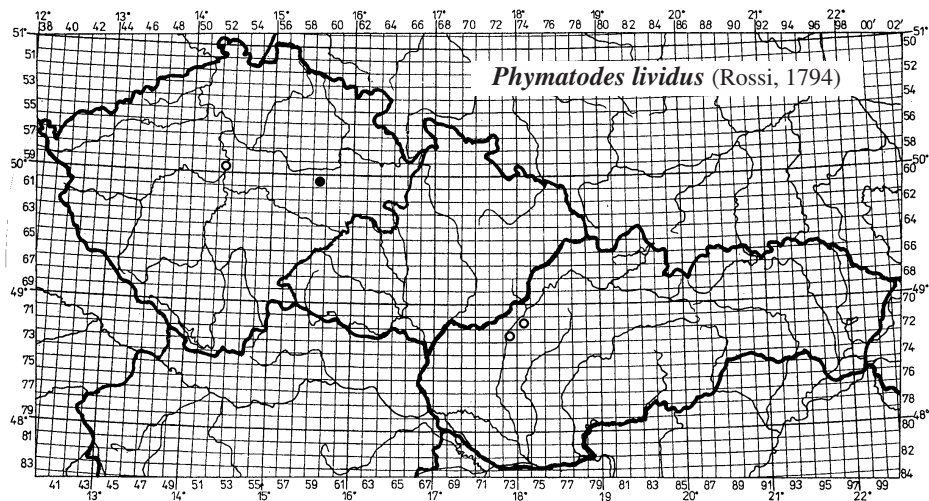
Ochrana. Není žádoucí.

Phymatodes lividus (Rossi, 1794)

Česká republika a Slovenská republika. Stálý výskyt tohoto druhu nebyl přesně zjištěn, spíše byl vždy zavlečen.

B: Praha (5952) 3.4.1939 2 ex. (Rupič) [+H 1955]; **Heřmanův Městec** (6059) (? - "chycen v autě z Heřmanova Městce do Prahy") [*Frühbauer].

S: Trenčín (7174) (Brancsik) [+Brancsik 1906, +H 1930, +Roubal 1936]; **Beckov** (7273) (Laco) [+Roubal 1936, +H 1955].

Bionomie. Vývoj podobný jako u *Phymatodes testaceus*. Sám jsem ho zjistil jen v odumřelých větvích slabších průměrů 2-6 cm u stojících stromů. Larvy vyžírají pozerky pod kůrou a kuklí se v hákovité komůrce nehluboko ve dřevě. Samička při

nedostaku jiného vhodného materiálu kladé vajíčka do stejného dřeva, takže ve stejném dřevě se může vyvíjet i více generací za sebou. Napadení může být tak silné, že larvy dřevo zcela rozežerou (Francie). Podle sdělení P. Bergera žije ve větvích, které odumřely po napadení *Coroebus florentinus* (Herbst). - Výskyt imág se udává od IV. do VII. Noční druh.

Živné rostliny - *Quercus* (Francie), dále je uváděn *Ulmus*, *Fagus*, *Aesculus*, *Castanea*, *Salix*.

Hospodářský význam. U nás nepatří mezi škodlivé druhy.

Ochrana. Vzhledem k nejasnému výskytu nelze se vyjádřit.

Phymatodes pusillus (Fabricius, 1787)

ssp. *pusillus* (Fabricius, 1787)

ssp. *barbipes* Küster, 1847

(Plavilščíkov, 1940 zařadil taxon *humeralis* Comolli, 1837 mezi synonyma k nominální formě)

Pro informaci uvádím celkové rozšíření - (sensu lato) Španělsko, Francie, Belgie, Švýcarsko, Německo, Rakousko, Itálie, Švédsko, Polsko, Česká republika, Slovensko, Maďarsko, Slovinsko, Chorvatsko, Bosna, Rumunsko, Bulharsko, Ukrajina, Krym, jižní Rusko, Kavkaz, Zakavkazí, Irán. *P. pusillus pusillus* (Fabricius, 1787) - Španělsko, Francie, Belgie, Německo, jižní Švédsko, Polsko, Čechy, dále .....?, *P. pusillus barbipes* Küster, 1847 - se vyskytuje na jižní Moravě, Slovensku, Maďarsku, Recku, dále .....? (po prohlédnutí velkého množství materiálu jsem došel k názoru, že se nejedná u formy se světlými rameny o pouhou barevnou odchylku, ale o subspecii). *P. pusillus rufipennis* Stark, 1889 se vyskytuje na Krymu, Kavkaze, Zakavkazí a v Iránu. Pro uvedení přesného rozšíření subspecií nemám dostatek materiálu a podle údajů v literatuře je nelze zjistit. Je možné, že uváděné poddruhy nepatří pod jeden druh.

Česká republika. V Čechách se vyskytuje nominální forma *P. pusillus pusillus* (Fabricius), velmi vzácně a velmi lokálně. Zatím byla zjištěna pouze na Křivoklátsku, často ve více kusech a velmi často vychována ze dřeva. Na jihovýchodní Moravě se rovněž velmi vzácně vyskytuje poddruh *P. pusillus barbipes* Küster.

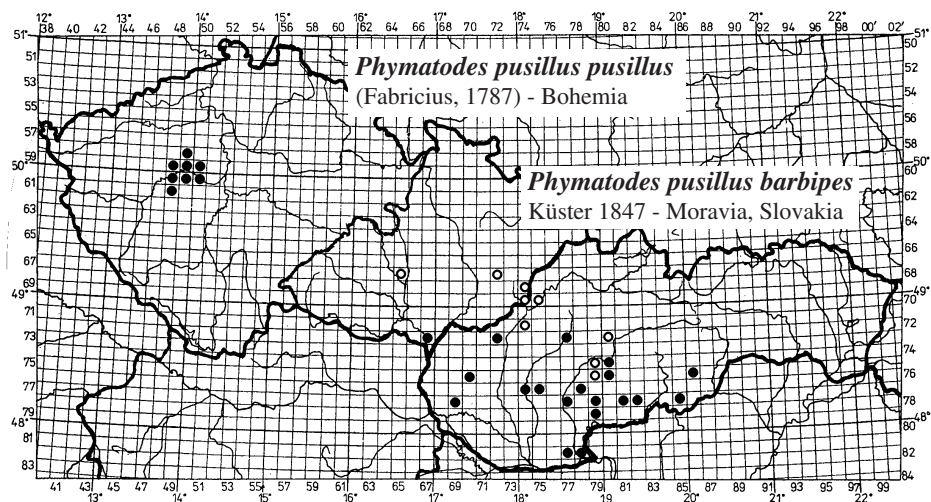
B: = *P. pusillus pusillus* (Fabricius) - **Lánská obora** (5849) 1992 (Rejzek); **Lhota, Ploskov** (5849) 14.5.1992 (Januš J.) [*Rejzek]; **Křivoklát** (5948-49) 1969 (Sláma M.); 25.5.1987 (Zahradník P.); **Rakovník** (5948) 5. (Lorenc); **Nížbor** (59-6049-50) 6.1952-53 (Prokš) [+H]; 1953 (Pavlíček J.); 1964-9 (Sláma M.); 1.5.1975 (Škorpík) [*Bojčuk]; 1975 (Hrozinka I.); 4.6.1978 (Burda A.) [+Burda 1984]; a mnoho dalších; **Skryje** (6048) 1964 (Sláma M.); (Bílý, Pavlíček J., Vávra J. aj.); **Vlastec** (6048) 5.1975 (Pavlíček); 15.6.1978 (Herget); **Broumy** (6049) 1991 (Rejzek); **Karlova Ves** (6049) 1993 (Rejzek); **Suchá Mlý** (6049) 1.5.1976 (Černý Z.) [*Kadlec]; **Beroun** (6050) 30.5.1970 (Burda A.) [+Burda 1984]; 6.1983 (Nikodým M.); **Beroun Děd** (6050) 5.1989 (Pavlíček J.); **Zbiroh - Kohoutov** (6148) 5.1985 (Pavlíček) [*Rejzek].

M: = *P. pusillus barbipes* Küster - **Brno** (6765) (Fleischer) [+Fleischer 1927-30, +H, NMP]; **Řečkovice u Brna** (6765) (Němec) [+H]; **Slušovice** (6772) (Krejčárek) [+H, c.Sláma]; **Valašské Klobouky** (6874) (Richter) [NMP]; **Vlářský průmysk** (6974) 5.1930 (Richter) [+H]; **Břeclav** (7267) 6.1984 (Hála) [*Zúber].

Slovenská republika. V dubových porostech středního Slovenska je *P. pusillus barbipes* Küster. Není mi známo, že by některý z nalezených kusů odpovídal nominální formě, proto uvádím vše pod tímto taxonem. Tento poddruh je zde rozšířen na větším území, ale rovněž vzácně a lokálně, často byl též vychován.

S: = *P. pusillus barbipes* Küster - **Sedmerovce** (6974) (Sekera) [+H]; **Vlára** (6974) 29.4.1934 (Korbel) [c.Kratochvíl]; (Richter) [+Roubal]; (6974) (?) [NMP]; **Pruské** (6975) 1936 (Roubal) [NMB]; 1936 (Sekera) [PLZ]; **Trenčín** (7174) (Čepelák) [NMP]; (Korbel) [+H]; **Čachtice** (7272) (Bláha); **Prievidza** (7277) 20.1.1984 (Arpáš) [+Vysoký 1985]; **Banská Bystrica** (7280) (Roubal) [+Kolubajiv 1934, c.Sláma]; **Hronská Breznica** (7479) (Roubal) [NMB]; **Zvolen** (7480) 1.6.1932 (Roubal) [+H, +Roubal, c.Sláma]; 1985 (LVÚ Zvolen) [*Brutovský]; 22.7.1989 (Týr V.); (Čepelák) [NMP]; **Dolné Orešany**

(7570) 12.5.1994 (*Kautman); **Banská Štiavnica** (7579) (Podaný) [NMB]; **Babiná u Krupině** (7580) 6.5.1984 (Mertlík J.); **Padarovce** (7586) 28.4.1984 (Jeniš); [c.Sláma, *Týr]; **Zobor** (7674) (Barabáš) [*Šiška]; (Kaděra) [NMB]; **Žirany** (7675) (Šabík) [c.Kybal]; **Gondovo** (7678) (Hála) [*Kubán]; **Svätý Jur** (7769) (*Kautman); **Čajkov** (7777) 5.1961, 5.1969 (Kocourek) [*Šprysl, c.Sláma]; 1967 (Kocourek) [c.Sláma, c.Daněk, NMP, c.Kratochvíl]; (*Kautman); **Levice** (7777) 16.5.1975 (Hála) [*Brach]; (Kocourek) [NMP]; **Hontianske Nemce** (7779) 10.5.1986 (LVÚ Zvolen) [*Brutovský]; **Horné Plachtince** (7781) 1990 (Švácha P.); **Modrý Kameň** (7782) 1989 (?) [c.Franke]; 29.5.1980 (Benedikt); **Hajnáčka** (7785) (Tomčík J.); (Vávra J.); **Plášťovce** (7879) 4.1985 (Dunay); 28.4.1988 (Zahradník P.); **Štúrovo** (8177-78) 4.1926 (Roubal) [+Roubal 1926]; (Kudla) [+H]; 22.4.1962 (Pospíšil K.) [*Pícek]; (Štícha) [+H]; (?) [*Mlejnek]; 20.5.1975 (Bláha) [*Brach]; 5.1982 (Hála) [*Zúber]; (Rektófik) [c.Honců]; 1963 (Vysoký) [NMB]; (?) [ČBU]; 15.5. (Kocourek) [*Šprysl]; **Kamenica n.H.** (8178) (Urbášek) [OL]; (8178) 1985 (Jeniš); **Kováčov** (8178) (Heyrovský) [NMP]; 6.1931 (Pfeffer A.); (Kudla) [c.Sláma, [OL]; 1979 (Hron); Kováčovské kopce (8178) (Tomčík J.); **Podunají** (?) (Roubal) [+H]; **Pohroní** (?) (Roubal) [+H].

Bionomie. Původní dubové porosty, lesostepi. Vývoj ve slabších větvích o průměru 2–6 cm stojících odumírajících dubů. Často napadá větve odumírající vlivem žíru jiných brouků, zejména *Coraeus*. Larva vyžírá chodbičky pod kůrou, které zasahují více nebo méně hluboko také do povrchové vrstvy běle. Ke kuklení se zavrtává do dřeva, kde si vyhlodá mělkou kukelní komůrku. Ta může být hákovitá, šikmá ke středu i pouze povrchová blízko pod kůrou. Přezimování jsem zjistil pouze ve stadiu larvy. Kuklení a líhnutí imág brzy na jaře. Výletové otvory jsou protáhle oválné. Demelt (1966) uvádí přezimování ve stadiu kukly nebo imága. Doba vývoje u brouků chovaných doma (ssp. *pusillus*) 1 rok (Sláma 1966), v přírodě i dva roky. U ssp. *barbipes* dovezené z Řecka dva roky. - Imága se venku vyskytují od V. do poloviny VI., (22.4.1962 Štúrovo, Pospíšil lgt.; 22.7.1989 Zvolen, Týr lgt.), na větvích oslabených stromů a klestu.

Živné rostliny - Spolehlivě zjištěn pouze v *Quercus*, udává se též *Castanea*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Doryctes mutillator* (Thunb.); Banská Bystrica, Roubal J. lgt. (Kolubajiv S. det., 1934); *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Dolichomitus agnoscendus* (Roman); Nížbor 1972, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus mesocentrus* (Grav.); Nížbor 1964, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.

Variabilita. Nominální ssp. *pusillus* až na slabé odstíny tmavého vybarvení není variabilní. Ssp. *barbipes* mívá někdy krovky světlejší, až zcela světle jednobarevně žlutavé, ramenní skvrna bývá proměnlivé velikosti, někdy velmi málo znatelná.

Hospodářský význam. Nelze ho považovat za hospodářského škůdce.

Ochrana. Vzhledem k bionomii a místům výskytu nepatří mezi ohrožené druhy.

***Phymatodes glabratus* (Charpentier, 1825)**
ssp. *glabratus* (Charpentier, 1825)

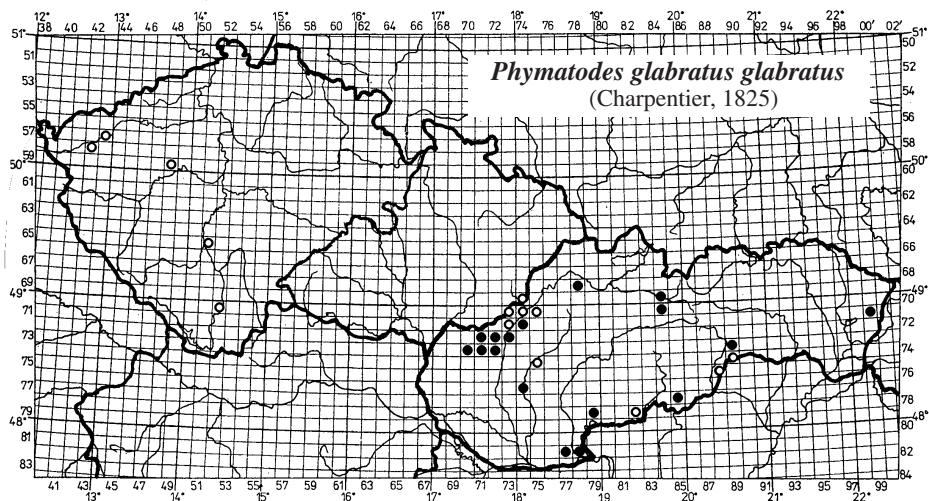
Česká republika. Velmi vzácný a lokální, převážně staré nálezy.

B: Karlovy Vary (5743) (Kafka) [+Fleischer 1927-30, +H 1930, NMP]; **Loket** okolí (5842) (Lokaj) [+H 1930]; **Rakovník** (5948) (Duchovní) [NMP, +H 1929]; **Zvíkov** (6551) 1939 (Podaný) [NMB]; **Ceské Budějovice** (7052) (Tuschl) [+H 1930].

M: Slezsko (?) (Formánek 2 ex.) [+H, BRN].

Slovenská republika. Vzácný druh, ve větším množství byl však vypěstován.

S: Višňové (6878) 9.4.1985 (Procházka J.) [*Luža]; **Vlára** (6974) (Richter) [+H]; **Malužiná** (6984) (*Kautman); **Liptovský Hrádok** (6984) 4.1933 (Prokš) [c.Kratochvíl, +H, HKR]; **Porúbka** (6984) 4.1933 (Prokš) [c.Kratochvíl, ČBU, OL, NMP]; **Zlatovce** (7073) (Čepelák) [+Roubal]; **Bolešov** (7074) (Laco) [NMB]; (Kočí) [NMB]; **Trenčianske Teplice** (7075) 19.5.1929 (Roubal) [+Roubal, NMB]; **Liptovský Hrádok** (7084) (Lorenc); 1954 (Sekera); **Selec** u Trenč. (7173) (?) [NMB]; **Trenčín** (7174) (Brancsik, Čepelák) [+H]; (Sekera) [*Šprysl]; (?) [c.Kratochvíl]; **Hlivštie** (7199) 1977 (Sláma M.); **Krajné** (7271) (*Kautman); **Čachtice** (7272) 1951 (Kohoušek) [*Niedl, PLZ, OPA aj.]; (Prokš, Sekera a mnoho dalších); **Nové Město n.Váhom** (7272) 1964 (Sláma M.) [+Švácha 1987]; 1982 (Deneš K.); (Tomčík J.); (*Kautman); **Hôrka nad Váhom** (7273) (Kudrna A.); **Hradište p.Vrátnom** (7370) 1986 (Resl K.); **Brezová p. Bradlom** (7371) (Šiška B.); **Piešťany** (7372) (Sekera) [c.Daněk]; **Krásná Horka** (7389) 1977 (Sláma M.); **Solčany** (7475) (Kelecsényi) [+H]; **Silická planina** (7489) (Pfeffer) [+H]; **Domica** (7588) 1934 (Pfeffer A.); **Nitra** (7674) 1.6.1983 (Čermák R.); **Nitransko** (7674) (Zoufal coll.) [+H]; **Zobor** (7674) 29.5.1979 (Černý Z.) [+Černý 1993]; **Hajnáčka** (7785) (Vávra J.); **Plášťovce** (7879) 1980 (Sláma M.); **Kiarov** (7882) 7.4.1928 (Roubal, NMB); **Belianske kopce** (8177) 1973 (Černý Z.); **Štúrovo** (8177) (Košťál) [*Brách]; **Kováčov** (8178) (Kavan) [NMP]; 1975 (Kubán).

Bionomie. Převážně bývalé i nyníjší pastviny, na kterých se *Juniperus* přirozeně zmlazuje, méně často lesní porosty. Samička kladé vajíčka do oslabených odumírajících větví nebo kmínků *Juniperus*. Vývoj larev pod kůrou, kuklí se ve dřevě. Přezimování jsem zjistil výhradně ve stadiu larvy (Demelt uvádí většinou jako kukly). Vývoj v domácích chovech byl jednoletý. Sobota (1979) uvádí vývoj dvouletý a přezimování ve stadiu imág i larev. - Doba venkovního výskytu imág IV.-V.

Živé rostliny - Vypěstován a uváděn téměř výhradně z *Juniperus*. Plavilščíkov (1940) uvádí též *Pinus pumilio* (kleč), Sama (1988) uvádí ještě *Cupressus* a o správnosti obou údajů pochybuje. Na jaře v roce 1977 jsem na lesní loučce nad obcí Hlivištia (Vihorlat) vyřízl ze suché spodní větve (o průměru 2 cm) živého soliterního *Quercus* tři malé larvy, ze kterých se mi podařilo dochovat jedno imágo *Phymatodes glabratus* ! Na uvedeně větvi byly pouze tři navzájem podobné pozerky s larvami. Omyl nebo záměna dřeviny vyloučena.

Přirození nepřítelé - *Hym., Ichneumonidae: Ephialtes manifestator* (L.): Čachtice 1975, Hladil J. lt., Šedivý J. det.

Hospodářský význam. Jako škůdce nevýznamný.

Ochrana. Nepatří nyní mezi ohrožené druhy, ale jeho výskyt s úbytkem jalovců se bude pravděpodobně stále snižovat.

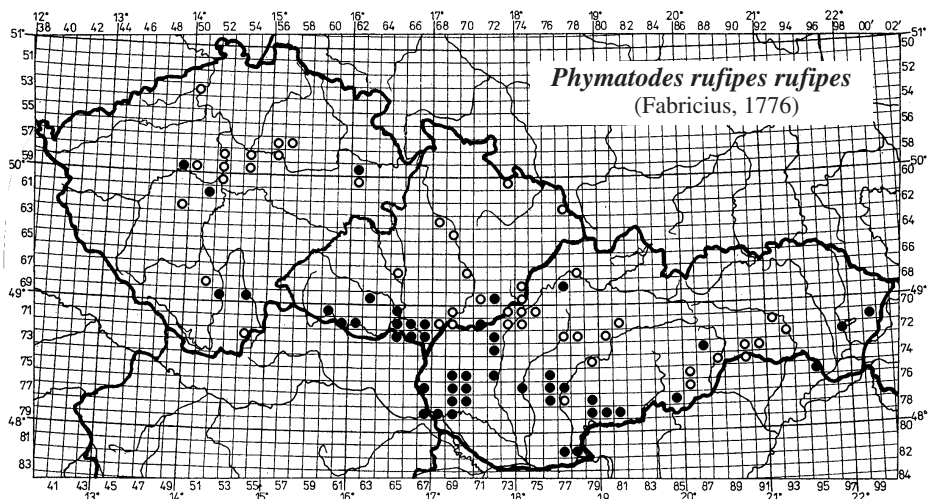
Phymatodes rufipes (Fabricius, 1776) *ssp. rufipes* (Fabricius, 1776)

Česká republika. V rozsahu původních Quercet lokální a vzácný, na jižní Moravě častý.

B: Ústí n.Labem (5350) (Gabert) [+H]; **Křinec** (5756) (Roubal) [NMB]; **Rožďalovice** (5757) 5.1945 (Daněk); **Beckov u Prahy** (5852) (Prokš) [NMP]; **Zdiby** (5852) (?) [+H]; **Čelakovice** (5854) (?) [NMP, +H]; **Poděbrady** (5856) (?) [+H]; **Nižbor** (5949-50) (?) [NMP]; 5.1983 (Odvárka O.); **Praha Krč** (5952) (?) [+H, NMP]; **Klánovice** (5954) (Pfleger) [+Havelka]; **Jaroslav** (5962) 20.5.1962 (Poláček K.); **Vrané** (6052) (?) [+H]; **Závist** (6052) (Prokš) [NMP]; (Heyrovský) [NMP]; 14.5.1943 (Hulata) [*Čtvrtečka]; 2.5.1955 (?) [HKR]; (?) [+H, NMP]; **Uhersko** (6062) (?) [+H]; **Řevnice** (6151) 6.1964 (Sláma); **Příbram Rejkovice** (6249) (Roubal) [NMB]; **Libějovice** (6851) (Keil) [+H]; **Protivín** (6851) (Keil) [+H, ČBU]; 7.1950 (Sláma M.); **Vodňany** (6851) 8.5.1951 (Keil) [c.Sláma, NMP, ČBU]; **Hluboká n. Vltavou** (6952) (Havlíček) [ČBU, +H]; 5.6.1976 (Karas V.); 1987 (Vlasák J.); **Lužnice** (6954) 24.6.1980 (Karas V.); **Třeboň** (6954) 20.5.1985 (Karas V.); 12.6.1970 (Strejček); **Třeboň Velký Tisý** (6954) 12.6.1970 (Strejček); **Nové Hradý** (7254) (Keil) [ČBU, +H]; **Komárov** (?) (Roubal) [NMB].

M: **Opava** (6073) (Letzner) [+H]; **Těšín** (6277) (Letzner) [+H]; **Náměšť na Hané** (6368) (Kudla) [OL]; **Grygov** (6469) (Kudla) [OL]; **Brno** (6765) (Formánek) [+H]; **Kroměříž** (6770) (Richter) [+H]; **Valašské Klobouky** (6874) (Richter) [NMP, +H]; **Moravský Krumlov** (6963) 10.5.1986 (Mikát M.); **Uherský Brod** (6971) (?) [NMP]; **Maršov** (6972) 1974 (Pospěch) [+Pospěch1979]; **Vranov n. Dyjí** (7060) 12.5.1994 (Škorpić M.); **Pouzdřany** (7065) (Jeniš); **Vracov** (7069) 5.1954 (Sláma M.); **Podyjí** (7161) 8.6.1991 (Zbuzek B.); **Havraníky** (7162) (Vávra J.); **Mušov** (7165) ? (Hruška M.); **Pavlovské vrchy** (7165) ? (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; **Věstonice** (7165) (Hladil); **Bulhary** (7166) 20.5.1984 (Kovařík M.); **Ladná** (7167) (Jeniš); 16.5.1989 (Klváček J.); 1992 (Schles R.); 5.1984 (Vávra J.); 20.5.1989 (Zeman V.); **Podivín** (7167) 17.5.1981 (Macek J.); (Šafanda); **Hodonín** (7168) 5.1954 (Sláma M.); **Velká n. Velíčkou** (7171) 1.6.1981 (Macek J.); **Mikulov** (7265) ? (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; **Lednice** (7266) ? (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; 17.5.1981 (Čechovský P.) [*Hron]; (Hladil, Jelínek Jar., Sedláček A.); **Břeclav** (7267) 16.5.1986 (Benedikt); (Kraus Z.); 6.5.1989 (Zúber M.); **Pohansko** (7267) [+Černý].

Slovenská republika. V teplejších oblastech řídký, místy hojný druh.

Bionomie. Dle Demelta (1966) vývoj v odumřelých větvích podobně jako *P. pusillus*, generace asi jednoletá. *Vávra ho vychoval ze suché koncové větvičky *Corylus*. - Výskyt imág V.-VI., max. v V. Zdržují se v korunách vysokých stromů i nízkých keřů. Při chemickém ošetřování dubových porostů (starých 60-100 let) insekticidy na Hodonínsku (1957) jsem našel mnoho uhynulých imág opadáných z vysokých korun na kontrolní trusníky. Imága za slunečného počasí pobíhají také po větvích *Crataegus*, na dubovém klestu apod.

Živné rostliny - *Pyrus* (Pospěch 1979); *Corylus* (*Vávra); Demelt (1966) uvádí *Crataegus* a *Prunus spinosa*; Sama (1988) cituje *Prunus* a *Rubus* (Müller); *Quercus pubescens* (Sturani); *Juglans*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Xorides filiformis* (Grav.): Dolní Věstonice 1972, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides gracilicornis* (Grav.): Dolní Věstonice, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Phymatodes fasciatus (Villers, 1789)

Fuzač viničný

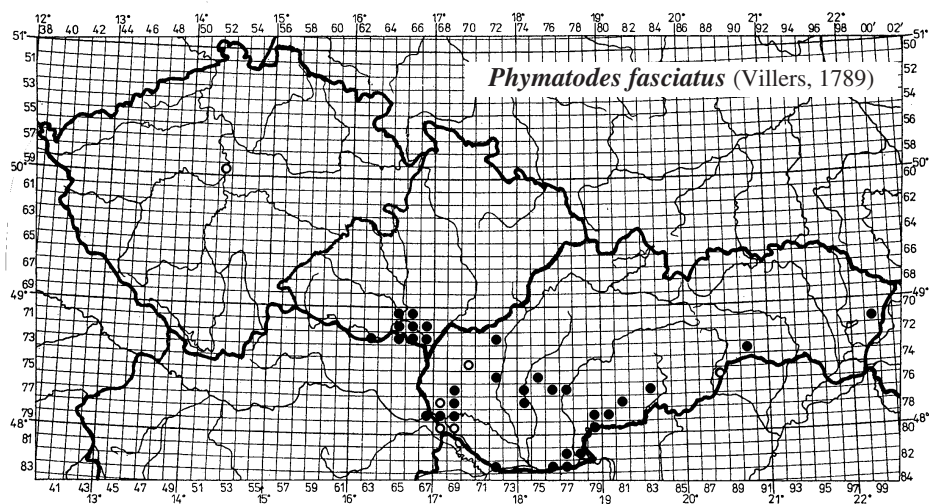
Česká republika. V Čechách nalezen jen jednou, zřejmě zavlečen do Prahy. Na jižní Moravě byl dlouho neznámý. Poprvé nalezen zřejmě již r. 1963 (Kočenda), ale teprve 1974 byl zjištěn ve větším množství (Sláma, 1992) u Mikulova. Od té doby se na Břeclavsku velmi rozšířil.

B: Praha Havlíčkovy sady (5952) 1927 (Černý coll.) [+H 1929].

M: Pouzdřany (7065) 30.5.1981 (Karas V.); 1982 (Vávra J.); 1983 (Sieber); a další: **Kobylí** (7067) 24.5.1985 (Trmal); (Říha J., Čálek L. aj.); (Černý Z.); **Mikulov** (71-7265) 5.1974 (Sláma M., Seichert V., Švácha P.); 1984 (Nikodým M.); **Perná** u Mikulova (7165) 31.5.1981 (Kovařík M.); 20.5.1984 (John); 20.5.1984 (Kovařík M.); **Lednice** (7166) 1980 (Říha J.); **Přítulky** (7166) 1985 (Pakosta J.); **Rakvice** (7166) (Jeniš; (Grulich) [+Černý]; **Čejkovice** (7167) 17.6.1980 (Macek J.); **Valtovice** (7263) 10.6.1982 (Lukáš J.); **Sedlec** (7266) (Jeniš); **Valtice** (7266) ? (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; 1964 (Kočenda) [NMB]; **Břeclav** (7267) (Jeniš; ? (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; 21.5.1983 (Kybal); **Poštorná** (7267) 24.5.1963 (Kočenda) [NMB].

Slovenská republika. V oblastech vinic zjištěn na celé řadě míst a obyčejně ve větším množství.

S: Remetské Hámre (7199) (Šprysl M.); **Čachtice** (7272) 1984 (Hála) [*Brách]; **Zadiel** (7390) 15.6.1975 (Karas V.); **Smolenice** (7470) (?) [NMB]; **Hlohovec** Soroš (7572) 5.1976 (Valenčík M.); **Nitra** Plieška (7575) 6.1978 (Valenčík M.); **Domica** (7588) (Podaný) [NMB]; **Modra** (7669) 1963 (Sláma); **Nitra Zobor** (7674) (Šiška B.); **Nitra** (7774) [+Krumpál, Gajdoš]; **Zlaté Moravce** (7676) (Růžička) [HKR]; 6.1984 (Rosenberg J.); **Hronský Beňadik** (7677) (Volák) [HKR]; **Tekovská Breznica** (7677) (?) [+Holeksa, Smetana]; **Lučenec** (7683) (Lorenc J.); **Rača** (7768) (Kavan) [NMB]; **Svätý Jur** (7769) (Richter) [+Roubal]; 9.6.1941 (Korbel) [+H]; (*Kautman); **Vinosady** (7769) 3.6.1984 (Macek J.); **Myslenice** (=Grinava) (7769) (Laco) [NMB, +Roubal]; **Horné Plachtince** (7781) 1990 (?) [+Cunev, Majzlan, Okáli]; **Devínská Kobyla** (7867) (Barabás) [+Jendek 1978]; 28.5.1982 (Luža O.); **Bratislava** (77-7968-69) (Fritsch, Prokš, Roland, Rambousek) [+Roubal]; (Krlín) [PLZ]; Fritsch) [+H]; (a další); **Plášťovce** (7879) 21.5.1982 (Macek J.); (Pavlíček J., Safanda); **Ipeľské Uľany** (7880) 31.5.1980 (Benedikt V., Franc V., Miko L.); **Sahy** (7979); **Malá n.Hronom** (8078) 26.5.1955 (Kopecký J.) [*Čtvrtečka]; **Kamenný Most** (8177) 27.5.1967 (?) [Sláma]; 1967 (?) [*Mikyška]; **Stúrovo, Belianske kopce, Kamenný Most, Kamenica n.Hr., Kováčov, Chlába** (8177-78) (mnoho sběratelů); **Čičov** (8272) (Majzlan O.) [+Majzlan Q.]; **Moča** (8276) 5.1976 (Odvárka O.); 1976 (Říha J.); **Radvaň n.Dunajom** (8276) (Hoffer) [+Roubal]; **Čenkov** (8277) 16.5.1961 (Stehlík) [BRN]; **Malé Karpaty** (?) (Kavan) [+H].

Bionomie. Pouze částečně obhospodařované vinice, na kterých se výhonky vinné révy odřezávají a ponechávají se na hromadách nespálené. Vývoj ve větévkách *Vitis*. Samičky kladou vajíčka do odřezaných větévek, které se obvykle vyhazují na hromady, nebo jsou vázány do otepí. Larvy žerou pod kůrou i ve dřevě, kuklí se ve dřevě. Doba vývoje jeden rok. Výskyt imág V. do poloviny VI.

Živé rostliny - Ve střední Evropě je znám pouze z *Vitis*. Demelt (1966) uvádí z jižní Evropy též *Quercus*, Allenspach (1973) podle Planeta též *Parthenocissus quinquefolia*.

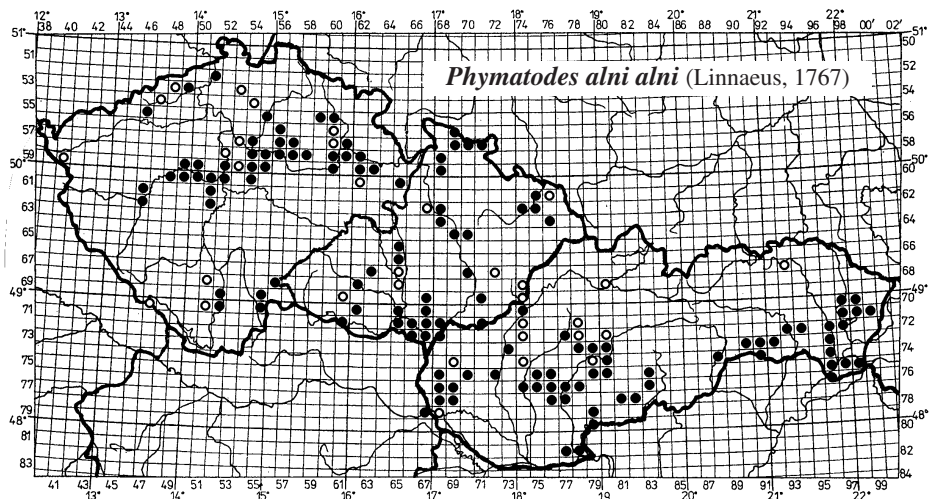
Hospodářský význam. Hospodářsky nevýznamný, napadá prakticky pouze větvičky, které po odřezání jsou již odpadem.

Ochrana. Jde zřejmě o zavlečený druh. Přestože se napadené větvičky převážně pálí, nepatří mezi ohrožené druhy.

Phymatodes alni (Linnaeus, 1767)

ssp. alni (Linnaeus, 1767)

Česká republika a Slovenská republika. V oblastech Quercet téměř všude hojný druh.

Bionomie. Listnaté lesy nižších a středních poloh. Vývoj pod kůrou slabých větví oslabených, usychajících nebo pokácených stromů, v odřezaných větvích po těžbě. Larva vyžírá pod kůrou a v povrchové vrstvě dřeva převážně podélné chodby a ke kuklení šikmou, hákovitou komůrku mělce ve dřevě. Napadá větve o průměru 1-3 cm, vzácně silnější. Přezimuje jako larva. Jednoletý vývoj. - Imága se vyskytují od V. do VI. na usychajících i ležících větvích a slabším rovnaném dříví, zřídka na květech na př. *Crataegus*.

Živé rostliny - Nejčastěji *Quercus*, dále *Tilia*; *Alnus*, *Ulmus*, *Fraxinus*, *Acer*, *Castanea*, *Rosa*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Dendrosoter protuberans* Ns.: Hodonín 1967 (+Čapek, Hladil, Šedivý 1982); *Spathius rubidus* (Rossi): Hodonín 1962, Adamov 1968, Hladil J. lgt., Čapek M. det.

Hospodářský význam. Sekundární druh, hospodářsky nevýznamný.

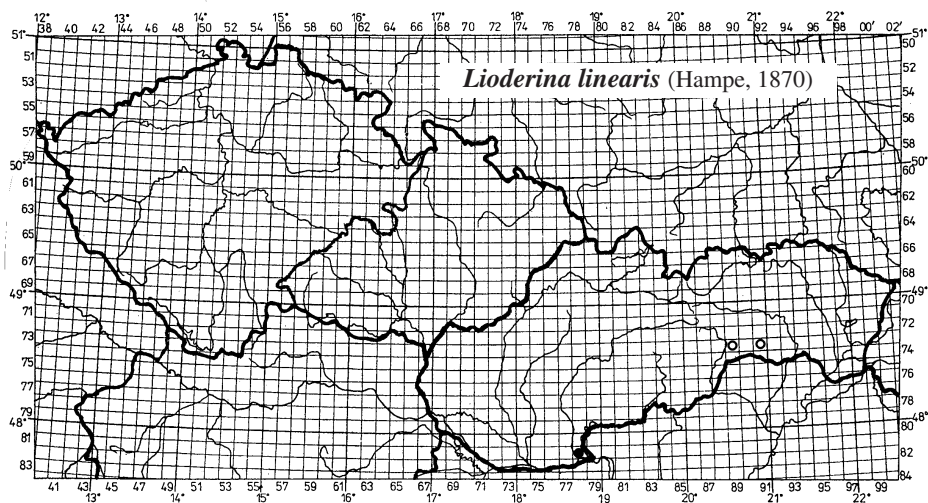
Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Lioderina linearis (Hampe, 1870)

Česká republika. Nebyl zjištěn.

Slovenská republika. Nanejvýš vzácný a lokální druh, dosud chyceno jen několik kusů v okolí Štúrova a Rožňavy. Jižní druh, dosahující na Slovensku severní hranice.

S: Rožňava (7389) 16.6.1980 (Karas V.) [*Karas]; **Turna n.Bodvou** (7391) (Deutsche Ent. Inst. Berlin) [+Schmidt 1941, +H 1950]; **Kamenica n.Hr.** (8178) 15.6.1948 (Sobota A., coll.Heyrovský) [NMP]; 4.5.1949 (Kavan) [+H]; 3.8.1970 (Poláček K.) [c.Kratochvíl]; (Hanzlík) [*Sobota J.]; 2.7.1974 (Šprysl); 6.1985 (Bláha R.) [*Kadlec]; **Kováčov** (8178) 7.1961 (Hanzlík) [+H 1965]; **Štúrovo** (8178) 195? (Eidkum F.) [ústní sdělení sběratele].

Bionomie. Staré ovocné sady, zahrady. Vývoj larev v slabých větvičkách *Amygdalus*. Údaje o datech odchytu na Slovensku se velice liší - od 4.V. do 3.VIII., maximum VI. Večerní a noční druh, přilétá na světlo.

Živné rostliny - Bezpečně zjištěn pouze v *Amygdalus communis* L. (Řecko, Maďarsko, Bulharsko, Jugoslávie). Údaje o jiných listnatých dřevinách jsou založeny pouze na dohadech. Údaj o vývoji v *Abies cephalonica* (Řecko) se opírá o jedince, vychované vynikajícím specialistou na čeleď Scolitidae Pfeffrem. Údaje tohoto entomologa jsou jinak zcela spolehlivé. Údaj nevylučují, nicméně je otázkou, zda se mezi dovezené větvičky jedle omylem nedostala větvička *Amygdalus*. Dovezl jsem ze stejné lokality opakovaně větší množství větví z *Abies*, ale kromě jiných druhů Coleopter jsem dochoval jen větší počet vzhledově poněkud podobných *Obrium brunneum* (Fabricius).

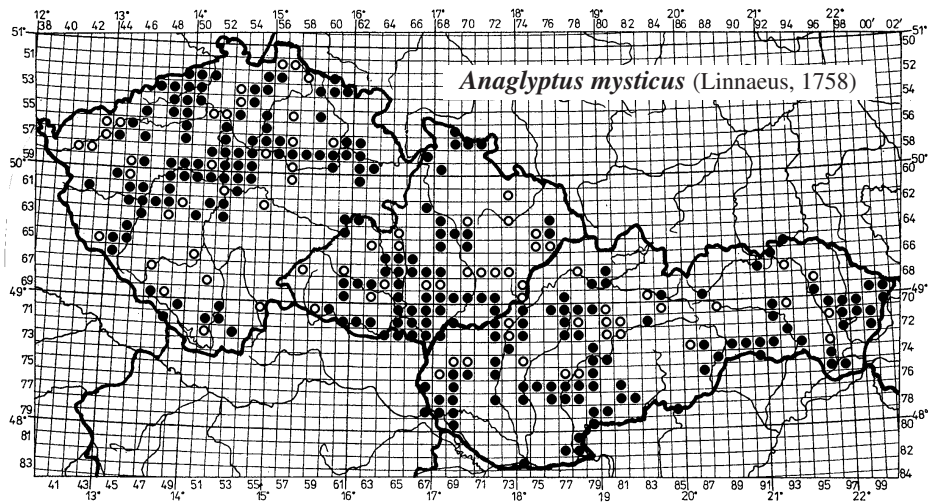
Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Je velmi problematická a tento druh by měl být zařazen mezi kriticky ohrožené druhy na Slovensku. Pokud je *Lioderina linearis* skutečně vázána jen na *Amygdalus communis* a nikoliv též *A. nana* Stokes, je její budoucnost ve fauně Slovenska velmi nejistá. Důvodem je likvidace většiny mandloňových sadů i jednotlivých mandloní v minulých desetiletích.

ANAGLYPTUS Mulsant, 1839

Anaglyptus mysticus (Linnaeus, 1758)

Česká republika a Slovenská republika. Zvláště v teplejších oblastech častý, místy hojný druh.

Bionomie. Listnaté lesy, ovocné sady, zahrady, parky. Vývoj larev i kuklení probíhá v odumřelém dřevě různých listnatých dřevin. V pahýlech po odlomených větvích, na kmenech v odřených místech bez kůry, v souších apod. Ve stejném dřevě se vyvíjejí larvy různých generací po celou řadu let, až je dřevo téměř úplně rozežrané. Kurir (1959) uvádí dobu vývoje v *Alnus* šest let, ovšem za nepřírodných podmínek. Podle larev, které jsem našel a podle chovů, bych usuzoval na dva, maximálně tři roky. Podle *Kubáně jsou imága vylíhla před zimou, totéž uvádějí Bílý & Mehl (1989). Mně se líhla imága z dovezeného dřeva na jaře, stejně jako jsem dochoval v individuálních chovech imága z larev. Je však možné, že tato imága by v přírodě zůstala ve dřevě do příštího roku. - Imága se venku vyskytují od V. do VII., maximum druhá polovina V. - poč. VI. Za teplejšího počasí naletují na různé květy, nejčastěji *Crataegus*, *Cornus*, *Viburnum*, na vytěžené dříví, klest apod.

Živné rostliny - *Crataegus*, *Prunus*, *Pyrus*, *Malus*, *Ulmus*, *Acer*, *Carpinus*, *Fagus*, *Quercus*; další dřeviny *Fraxinus* (*Kubán), *Alnus* (*Kubán, *Šiška), *Corylus*, *Tilia* (*Vávra J.), dále se uvádí *Euonymus*, *Betula*, *Robinia*, *Sambucus racemosa*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Rhimphoctona megacephala* (Grav.): Adamov 1968, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.

Variabilita. Vedle základní formy s červenou bazální částí krovek jsou časté celé černé formy.

Hospodářský význam. Urychluje rozpad dřeva a usnadňuje možnost šíření dřevokazných hub, což není vítané, zejména v ovocných sadech.

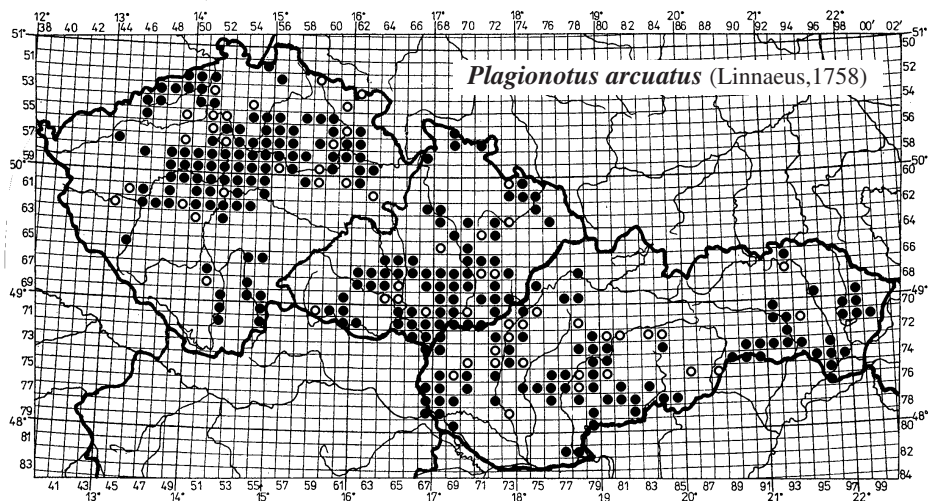
Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

PLAGIONOTUS Mulsant, 1842

Plagionotus arcuatus (Linnaeus, 1758)

Tesařík dubový - fuzáč dubový

Česká republika a Slovenská republika. V oblastech listnatých lesů téměř všude hojný druh.

Bionomie. Listnaté porosty, staré ovocné sady. Napadá odumírající a čerstvě vytěžené dřevo, slabé větve od 2 cm až po kmeny silné přes 100 cm.. Larva se vyvíjí pod kůrou a pro kuklení si vyhlodá hákovitou komůrku. Téměř vždy vstupní chodba je shodná s výletovou. Na *Sorbus torminalis* jsem našel vedle ucpané vstupní chodby většinu samostatných výletových chodeb. Kukelní komůrka je obvykle v hloubce 2-4 cm, vzácně 6-8 cm. Výjimečně se kuklí v silné kůře, nebo pod kůrou. Zimuje jako larva. Vývoj jsem zjistil téměř výhradně jednoletý, velmi malý počet malých a slabých larev pokračuje v žíru a kuklí se až druhým rokem. - Imága se líhnou často již koncem IV. Venku se vyskytují V.-VII (koncem IV. jsem chytil více vyrojených imág na *Pyrus* - Praha Vypich). Maximum druhá polovina V. až počátek VI. Imága na dříví, za teplého počasí pobíhají po kůře, část imág je skryta ve šterbinách, nebo pod dřívím. Nejde na květy.

Živé rostliny - Převážně *Quercus*, nalezl jsem ho i v *Pyrus* a *Sorbus torminalis* Sr., v Řecku na *Castanea*; *Populus* (+Kudla 1951, *Vávra), *Robinia* (*Šprysl), *Betula* (*Vávra J.), dále se udává *Carpinus*, *Fagus*, *Salix caprea*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Aspicolpus carinator* (Ns.): Otradovice 1959, Sláma M. lgt., Čapek M. det. Hodonín 1971 (+Čapek, Hladil, Šedivý 1982); *Helcon redactor* Ns.: Otradovice 1960, Novák & Sláma lgt., Čapek M. det.; *Helcon tardator* Ns.: Řevnice 6.1974, Sláma M. lgt., Čapek M. det. Otradovice Novák & Sláma lgt., Lednice 1973 (+Čapek, Hladil, Šedivý 1982); *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Dolichomitus mesocentrus* (Grav.): Chlumec n.Cidlinou 1934, ? lgt., Kolubajiv S. det., Břeclav 1970, Hladil J. lgt., Otradovice 1959, Nižbor 1964, Řevnice 1974, Sláma M. lgt., Šedivý J. det., Pouzďřany 1971 (+Čapek, Hladil, Šedivý 1982); *Dolichomitus manifestator* L.:

Otradovice 1959, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Rhimphoctona fulvipes* Holmgr.: Otradovice 1959, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides filiformis* (Grav.): Nižbor 1964, Otradovice 1959, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides ater* (Grav.): Nižbor 1964, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides praecatorius* (F.): Otradovice 1959, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides corcyrensis* (Kriechb.): Břeclav 1972, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Cryptus laborator* Thunb.: Nižbor 1964, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Neoxorides nitens* (Grav.): Čelákovice, Pfeffer A. lgt. (Kolubajiv det, 1934), Nižbor 1964, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.

Variabilita. Časté jsou formy s mírně redukovanými žlutými pásky, velmi vzácně se žlutá barva rozšiřuje a pásky jsou víceméně spojené.

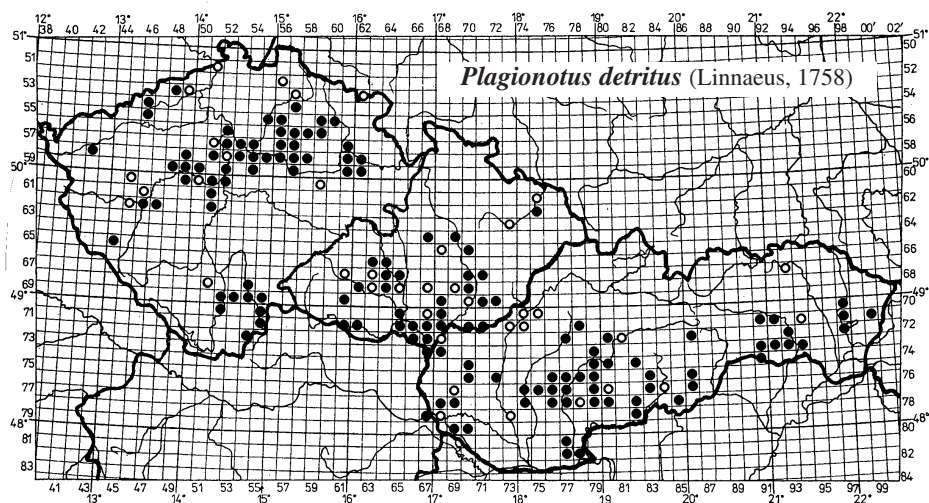
Hospodářský význam. Patří mezi nejčastější technické škůdce dubového dřeva. Protože kukelní komůrky zasahují často i do jádrového dřeva, dochází ke značným finančním ztrátám. Protože cennější dřevo před napadením není možné odkořňovat (popraskání při vysychání), je možné ho chránit preventivně chemickými postřiky. Dodatečný postřik po napadení nemá význam, protože nezabrání technickému poškození. Tento druh může být i sekundárním přenašečem tracheomýkózního onemocnění dubů.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Plagionotus detritus (Linnaeus, 1758)

Tesařík dubinový

Česká republika a Slovenská republika. V oblastech původních Quercet řídký, místy i častý druh.

Bionomie. Listnaté lesy, stromořadí kolem cest a na hrázích starých rybníků, staré pastevní lesy. Vývoj larev pod kůrou kmenů i silných větví odumírajících, nebo čerstvě pokácených stromů. Dává přednost starým mohutným stromům se silnou hrubou kůrou. Larvy

vyžírají chodby mezi kůrou a dřevem, před zakuklením si vyhlodávají hákovitou kukelní komůrku ve dřevě. Když je kůra silná, kuklí se v ní, zřídka přímo pod kůrou. Vývoj jednoletý, některé menší larvy se na jaře nekuklí a předrží do dalšího roku. To odpovídá částečně Demeltovi (1966), který uvádí dvouletý vývoj. - Imága se vyskytují v VI. - VIII., maximum konec VI. a počátek VII. Převážně je možné je najít na spodní straně složeného dřeva, méně často pobíhající po dřevě. Tippmann (1952) pozoroval za tmy silné rojení imág, tento jev je častý i v našich zemích (Třeboňsko, Štúrovo). Imága nejdou na květy.

Živné rostliny - Zejména *Quercus*, též *Castanea* (Řecko). Demelt (1966) zjistil velmi silné napadení *Betula*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Aspicolpus carinator* (Ns.): Otradovice 1959, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Helcon tardator* Ns.: Otradovice 1959, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Dolichomitus mesocentrus* (Grav.): Třeboň 1964, Sláma M. lgt., Břeclav 1970, 1976, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus tuberculatus* (Geoffroy in Fourcroy): Chlum u Třeboně, Niedl J. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus aciculatus* (Hellén): Adamov 1978, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus nitens* (Grav.): Břeclav 1970, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides filiformis* (Grav.): Břeclav 1970, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.

Variabilita. Základní tmavé zbarvení nebo žluté tomentování bývá částečně redukováné, zřídka bývá toment šedivý.

Hospodářský význam. Hospodářský význam podobný jako u *P. arcuatus*, ale *P. detritus* je mnohem méně častý, napadá přednostně dřevo se silnou kůrou a pak nevstupuje tak často do dřeva.

Ochrana. Není ohroženým druhem.

ECHINOCERUS Mulsant, 1863 (?)

Plagionotus Mulsant, 1842 - Heyrovský (1955)

(Podle autorů Burakowski, Mroczkowski a Stefańska (1989) "*Echinocerus* Mulsant, 1862b je młodszym homonimiem nazwy *Echinocerus* White, 1848 (*Crustacea*): nie może być więc stosowana i musi być zastąpiona inną nazwą".)

Echinocerus floralis (Pallas, 1773)

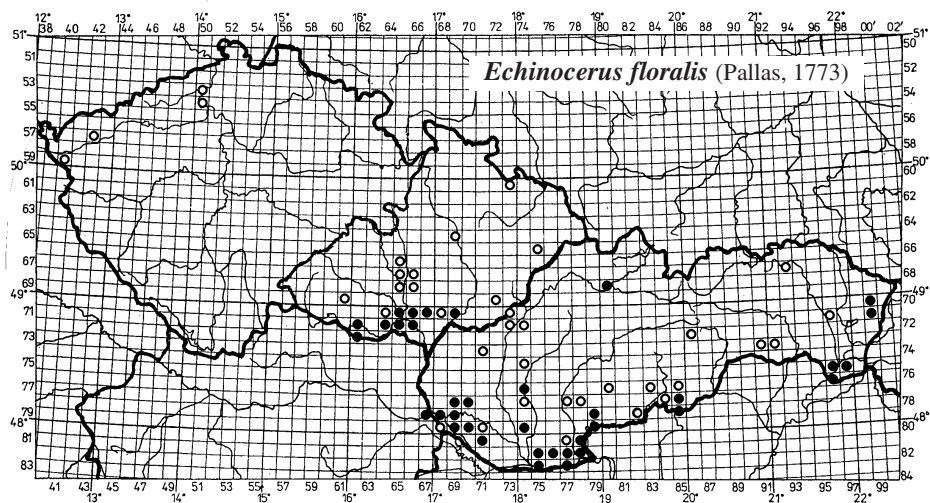
Česká republika. V současné době výskyt zjištěn pouze na jižní Moravě, kde je řídký až vzácný. Spolehlivost starších nálezů z ostatního území nelze ověřit.

B: Čechy (?) (+Reitter) [+H]; **Ústí n.Labem** (5350) (Kupka) [NMP]; **Deblík** (5450) 6.7.1908 (?) [+Vysoký 1991]; **Karlovy Vary** (5742) 6.7.1939 (Stieler) [Nüssler 1982]; **Cheb** (5940) 5.7.1939 (Stieler) [Nüssler 1982]; **Zbuzdrany** (?) (Gabert) [NMP].

M: Morava jižní (?) (Reitter) [+H]; **Opava** (6073) (Reitter) [+H]; **Olomouc** (6469) (?) [+H]; **Tanečnicka** (?) Mor.sept (6575) (Bechyně) [c.Kratochvíl]; **Adamov** (6665) (Formánek) [+H]; **Řečkovice** (6765) (Formánek) [+H]; **Bilovice** (6766) (Maidl); **Střelice** (6865) (Formánek) [+H, BRN]; **Holásky** (6866) (?) [c.Kratochvíl]; (Formánek) [+H]; **Hostim** (6961) (Senc) [+H]; **Luhačovice** (6972) (Volák coll.) [HKR]; **Branišovice** (7064) (Fleischer) [BRN]; **Pouzdrany** (7065) (Fleischer, Hoffer a další); **Horní Bojanovice** (7066) (Pospíšilová) [BRN]; **Velké Pavlovice** (7066) (Štícha) [+H]; 7.1974 (Pavlíček J.); **Bořetice** (7067) (Hoffer, Heyrovský a další); **Čejč** (7067) (?) [NMP]; 6.1963 (Pfeffer); **Kobyli** (7067) 1.7.1940 (Prokš); (Balthasar, Bechyně a další); **Němčičky** (7067) (?) [NMP]; (Bechyně) [+H]; (Prokš)

[HLU]; **Mutěnice** (7068) (?); **Moravský Písek** (7069) (?) [+Holeksa, Smetana]; **Tasovice** (7162) (Mus.Brno); **Znojmo** (7162) (Fleischer) [+Fleischer 1927-30. +H]; 13.6.1936 (Šmůla) [PLZ]; 6.7.1995 (Škorpík M.); **Hrušovany** (7164) (?) [BRN]; **Mušov** (7165) (?) [BRN]; **Pavlovské vrchy** (7165-66) 29.6.1957 (Niedl J.); **Věstonice** (7165) 19.6.1950 (Pavlů) [HKR, *Bojčuk]; **Mikulov** (7165) (?) [+Holeksa Smetana]; **Šatov** (7262) 14.6.1948 (Hermann); 7.1970 (Herrmann).

Slovenská republika. Zejména v teplých oblastech řídký až hojný.

Bionomie. Stepi a lesostepi, neobhospodařované plochy, bývalé pastviny apod. Jeden z mála našich Clytinů, který se nevychází v nadzemních částech dřevin. Znalosti bionomie jsou zatím velmi nedostatečné. Podle Čerepanova (1982) samičky kladou vajíčka do půdy k živným rostlinám. Mladé larvy se do nich zavrtávají, zpočátku žijí pod povrchem, potom pronikají do jádra a pokračují chodbou dolů do kořene. Délka chodby je cca 15 cm. Podle Plavilščíkova (1940) jednoletý vývoj. - Imága se vyskytují v V. - VI. na různých květech, zejména *Achillea*, *Dorycnium*, *Tithymalus* (*Euphorbia*), *Rosa*, *Apiaceae*, *Rubus* aj.

Živné rostliny - Podle Demelta (1966) byla larva nalezena v *Euphorbia gerardiana*, podle Plavilščíkova (1940) žije ve vojtěšce - *Medicago sativa*. Domnívám se, že pravděpodobně žije také v *Dorycnium*, na kterém jsem ho sbíral v Řecku ve velkém počtu společně s *Chlorophorus hungaricus*.

Variabilita. Převážně se projevuje jen ve tvaru, nebo přerušení žlutých příčných pásků na krovkách. Občas se nacházejí imága, která jsou více nebo méně nápadná rozšířeným žlutým tomentem na štítě i krovkách, který překrývá původní kresbu.

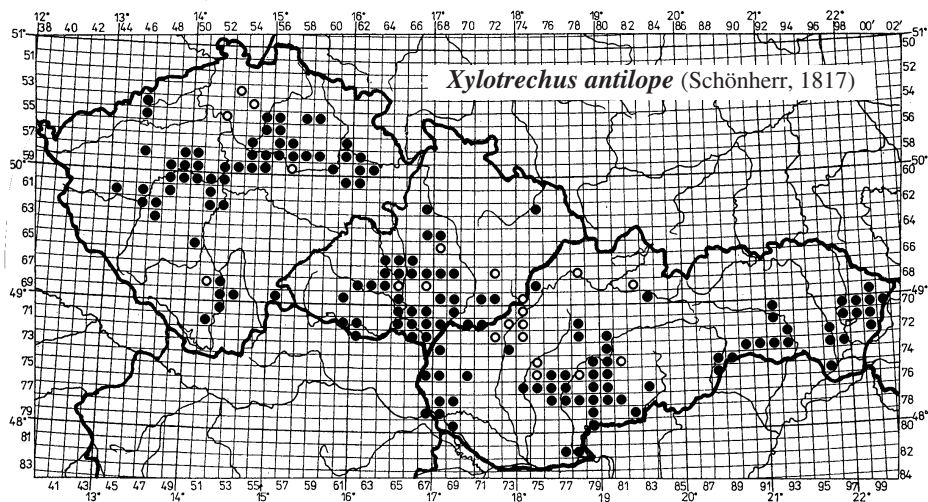
Hospodářský význam. V literatuře se udává, že může být i škůdcem, je to možnost spíše teoretická. Není mi znám ani jeden případ, kdy by škody mohly být významnějšího charakteru.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

XYLOTRECHUS Chevrolat, 1860

Xylotrechus antilope (Schönherr, 1817)

Česká republika a Slovenská republika. Přibližně do roku 1960 bylo možné považovat tento druh za vzácný na celém území. Příčinou namnožení byla zejména změna technologie těžeb ve státních a zestátněných lesích - ponechávání nezpracovaných těžebních zbytků a opožděné zpracovávání odumřelých stromů v porostech. V současné době na většině území v oblastech *Quercet* většinou hojný druh.

Bionomie. V současné době dubové porosty různých typů a poloh. Vývoj převážně ve větvích, nebo slabších kmenech čerstvě odumřelého nebo pokáceného dřeva, zejména ve zbytecích po těžbě o průměru cca 3-15 cm. Larvy žerou převážně pod kůrou, později vstupují do dřeva, kde pokračují v žíru v běli a tam se i kuklí. Kukelní komůrka a výletová chodba jsou pokračováním larvální chodby. Na Křivokláte jsem zjistil na živém buku (*Fagus*) o průměru cca 50 cm v místě mnoho let odumřelého dřeva bez kůry (lysině) zcela mimořádný vývoj. V povrchové vrstvě dřeva do hloubky 2 cm jsem našel cca 10 larev, kulek a čerstvých imág. Dobu vývoje jsem zjistil vždy pouze jednoletou. - Imága se vyskytují od konce V. do počátku VII., maximum VI. Denní druh, imága pobíhají po dřevě a nenavštěvují květy.

Živé rostliny - Téměř výhradně v různých druzích *Quercus* včetně *Quercus suber* (Francie, Tunis), zcela výjimečně *Fagus* (viz výše). Ve Stakčíně jsem zjistil pouze jednu vývoj v kmínku *Betula* o průměru cca 8 cm (3 imága), který probíhal zcela stejně jako u *Quercus*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Aspicolpus carinator* (Ns.): Otradovice 1959, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Helcon tardator* Ns.: Otradovice 1959, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Xorides gracilicornis* (Grav.): Hodonín 1967, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides hedwigi* (Clément): Hodonín 1967, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides filiformis* (Grav.): Nižbor 1964, Otradovice 1959, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.

Variabilita. Žluté pásy bývají přerušovány, velmi vzácně spojeny, barva pásek vzácně šedavá. Nohy mohou být červenohnědé.

Hospodářský význam. Druhotný škůdce, způsobující pouze povrchové poškození dřeva hospodářsky podřadných sortimentů.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Xylotrechus arvicola (Olivier, 1795)

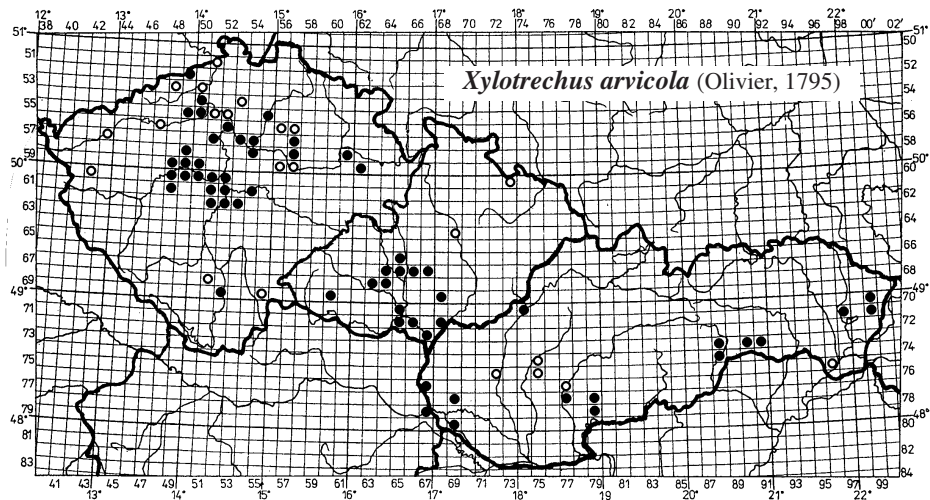
Česká republika. Rozšířen je nejvíce v teplých oblastech středních a severních Čech a jižní Moravy. Býval velmi vzácný, ale vzhledem k poměrně snadnému pěstování a ponechávání nezpracovaného nekvalitního dřeva v lesích a zahradách v minulých desetiletích, se stal místy relativně častějším druhem.

B: Ritina (?) 9.7.1926 (?) [+Vysoký 1991]; **Varvažov** (5249) (Prokš) [+H]; **Mezní Louka** (5151) (Lokaj) [+H]; **Dubí** v KH (5348) 7.1951 (Šimek) [+Táborský 86, LIT]; **Teplice** (5348) (Lokaj, Pulc) [+H]; **Němčí** (5350) 7.6.1921 (?) [+Vysoký 1991]; **Litoměřice** (5450) (?) [NMP]; 7.1936 (Kybal); 1884 (Švehla) [+H]; **Velké Žernoseky** (5450) 1963 (Sláma M.); **Dubá** (5453) (Sprenger) [+H]; **Třeбенice** (5549) 21.6.1960 (Marjanko) [+Táborský 86, LIT]; **Haznburk** (5550) 6.1963 (Sláma M.); **Hrdly** u Lovosic (5551) 7.1945 (Pfeffer A.); **Liběchov** (5552) (Sprenger) [NMP]; **Chudoplessy** (5555) 29.5.1981 (Zúber M.); **Kosmonosy** (5555) 31.5.1981 (Zúber M.) [+Zúber 1983]; **Žatec** (5647) (Lokaj) [+H]; **Mělník** (5652) 12.7.1985 (Zbuzek B.); **Mlázice** (5652) (Havlíček) [+H]; **Seletice** (5656) (Kulhánek) [NMB]; **Rožďalovice** (5657) 1895 (?) [NMB]; (Gottwald) [+H]; **Rybáře** (5743) (Šulc) [+H]; **Kralupy n. Vlt.** (5751) (?) [*Mlejnek]; 12.7.1985 (Štěpánek P.); **Dřísy** (5753) 8.1977 (Rektořík) [*Odvárka]; 7.1967 (Rektořík) [*Kalivoda, NMB]; **Sojovice** (5754) 10.6.1993 (Novák V.) [BRL]; 29.5.1993 (Vitner J.) [BRL]; **Dymokury** (5757) 1987 (Sláma); **Klánovice** (5854) 20.5.1967 (Dupač V.); 20.6.1981 (Čermák R.); **Choťovice** (5857) (Sobota J.); **Velký Osek** (5857) (Steigerwald) [+H]; **Hoděšovice** (5861) (Sobota J.); **Lánská obora** (5849) 1991 (Rejzek); **Křivoklátsko** 5948-50, 6048-50, 6148 (Purkyně, Stícha, Prokš, Klička, Sláma a mnoho dalších); **Pečky** (5956) (Štěrbá) [H, NMP]; **Němčice** u Kolína (5957) (Heyrovský, Štěrbá) [+H, NMP]; **Lodrant** (5962) (Sobota J.); **Mariánské Lázně** (6042) (Moeller) [+H]; **Beroun** (6050) 6.1982 (Pavlíček J.); **Karlštejn** (6051) 1976 (Kubáň); **Řevnice** (60-6151) 1964 (Sláma M.) [+Sláma 1980]; 1983 (?) [*Týr]; **Všenory** (6051) (Láznička) [+H]; [NMP]; **Závist** (6052) 20.7.1963 (Čermák P.) [c.Kybal]; (Hulata) [+H]; 7.1980 (Sláma M.); (Zeman) [NMP]; **Zbraslav n.V.** (6052) 18.8.1980 (Sláma M.); **Luka pod Medníkem** (6152) 14.7.1941 (Roubal) [NMB, +H]; **Slapy n.V.** (6152) 1962 (Sláma M.); **Štěchovice** (6152) (Prokš) [+H]; **Senohraby** (6154) 1982 (Šafanda); **Dobříš** (6251) 20.6.1959 (Pádr); 1.7.1968 (Doležal J.) [*Pádr]; (Šprysl); 21.7.1986 (Trmal A.); (Krupka) [NMP]; **Cholín** (6251) 7.1962 (Krupka) [*Deneš, +H]; **Nový Knín** (6251) (Krupka) [c.Kratochvíl]; **Políčany** (6252) (Seichert V., Švácha P.); **Neveklov** (6253) (Švácha); **Protivín** (6851) (Keil) [ČBU, NMP, +H]; (Kavan) [NMP]; **Hluboká n. Vlt.** (6952) 5.6.1976 (Karás V.); **Stráž n. Nežárkou** (6955) (Dostál) [+H].

M: Beskydy (?) (Dayrem, Zoufal) [BRN, +H]; **Opava** (6073) (Letzner) [+Letzner 1891, +H]; **Olomouc** (6469) (Reitter) [+H]; **Adamov** (6665) (Hála) [*Odvárka]; **Veverská Bítýška** (6764) (Kraus Z.); **Brno** (6765) (Kraus Z.); **Brno okolí** (6765) (Reitter) [+H]; **Babice** (6766) 7.1972 (?) [HKR]; (Kocourek) [*Šprysl]; **Rousínov** (6767) (?) [BRN]; **Ketkovice** (6863) 18.7.1978 (Fischer O.); **Senorady** (6863) (Matoušek) [BRN]; **Ivančice** (6864) 1986 (Škorpík M.); **Chvalatice** (6960) 1995 (Škorpík M.); **Zdánice** (6968) 23.5.1982 (Fischer O.); (Hladil); **Příbice** (7065) 5.7.1948 (Kot) [*Niedl]; **Pouzdřany** (7065) (Vávra J., Hladil a další); **Děvín** (7165) ? (c.Vávra J.) [+Černý]; **Dolní Věstonice** (7165) (Schwarz) [+H]; **Klentnice** (7165) ? (Hruška M.); **Mušov** (7165) 6.1979 (Vávra J.) [*Mušov]; **Pavlovské kopce** (7165-66) (Fleischer) [HKR]; 8.1984 (?) [c.Franke]; 7.1986 (Lukeš P.) [*Vávra]; 22.8.1987 (Vávra J.); **Mikulov** (7165) ? (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; **Lednice** (7166) 1980 (?) [*Týr]; **Hodonin** (7168) (Hladil); 26.7.1973 (Kocourek) [*Pícek]; **Břeclav** (7267) (Hladil); (Hron J.) [*Pícek].

Slovenská republika. V teplých oblastech v místech původního výskytu dubu vzácný, až velmi vzácný druh.

S: Bolešov (7074) [+Roubal cit. Petricskó J.]; **Kubra** u Trenč. (7074) 30.6.1960 (Lukas) [c.Daněk]; **Ladomírov** (7099) 6.8.1973 (Kubáň); (Tomčík J.); **Vinné** (7197) 25.6.1985 (Kantner); **Remetské Hámre** (7199) 9.7. (Šprysl); **Plešivecká planina** (73-7488) 6.1980 (Březina); 1993 (?) [c.Franke]; (Dunay); 1989 (Sedláček A.); **Zádiel** (7390-91) (Dunay); 7.1959 (Hrubant) [NMB]; **Dobogov** (7391) 19.6.1976 (Miko L.); **Solčany** (7475) (Kelecsényi K.) [+Roubal, +H]; **Hlohovec** (7572) 6.1947 (Valenčík M.); **Tribeč** (7575) (?) [c.Kratochvíl]; **Slov. Nové Mesto** (7596) (Csiki) [+Roubal]; (Kuthy) [+H]; **Vysoká pri Morave** (7667) (*Kautman); **Hronský Benadik** (7677) 6.1938 (Pfeffer A.); **Limbach** (7769) (*Kautman); **Levice** (7777) 7.1972 (Svozil A.) [*Poláček]; 6.1976 (Kubáň V.) [*Odvárka]; **Dolné Rykinčice** (7779) 1989 (*Kautman); **Devínská Kobyla** (7867) (Jendek E.) [+Jendek 1978]; (Sobota J.); (*Kautman); **Plášťovce** (7879) 30.5.1988 (Franc V.); **Miloslavov** (7969) 1989 (*Kautman).

Bionomie. Prosvětlené listnaté lesy, pastviny, staré ovocné sady, parky. Vývoj larev probíhá v odumřelém dřevě různých listnatých stromů, kmenů i větví, nízko i vysoko nad zemí, silných obvykle od 8 do 20 cm, nalezl jsem ho ale i ve slabých větvích o průměru 3 cm a stojícím zbytku zlomeného *Fagus* o průměru 45 cm. Napadá i odumírající větve po žíru *Coraebus* sp. V porostě *Quercus* u Nižboru, starém cca 40-50 let, jsem našel desítky stromů, na kterých se vyskytoval vždy pouze do výše 30 cm od země. Horní části byly napadeny především *Phymatodes testaceus* a *Clytus tropicus*. Pokud je na dřevě kůra (což není podmínkou), začátek žíru probíhá pod kůrou, ale brzy larvy vstupují do dřeva, kde vyhlodávají zcela nepravidelné chodby, sahající 3-5 až 10 cm do hloubky. Dávají přednost žíru v bělové části dřeva, často však vstupují i do jádra. Do stejného dřeva mohou samičky klást vajíčka i řadu let po sobě, až dojde téměř k úplnému rozežrání dřeva. Doba vývoje je dvouletá, zřídka tříletá, v laboratorních podmínkách i jeden rok. Při nepříznivých podmínkách v suchém dřevě se vylíhla imága až po pěti letech. Přezimuje jako larva, kuklí se ve dřevě obvykle do hloubky cca 3 cm. Výletový otvor ze dřeva si prokouše imágo samo, nebo pokud je na dřevě kůra, je již připraven larvou a je ucpan drtinami. V našich podmínkách jsem nacházel tento druh od nejnižších poloh do cca

600 m n. m. V jižní Evropě se nachází již od úrovně moře. - Imága se vyskytují od počátku VI. do VIII., maximum VII. Za teplého slunného počasí naletují na dříví, nalezl jsem je však i v noci. Nevyskytují se na květech.

Živé rostliny - Nejčastěji v *Quercus*, *Carpinus*, *Crataegus*, *Fagus*, *Cerasus avium avium* a *C. avium vulgaris*, *Prunus domestica*, *Acer*, *Betula*; *Prunus* (*Vávra J.); *Ostrya* (Teppner 1965). Udává se též *Castanea*, *Pyrus*, *Populus*, *Tilia*, *Cydonia*, *Morus*, *Sorbus* aj.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Aspicolpus carinator* Ns.: Nižbor 8.1974, 1975, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Xorides praecatorius* (Fabricius): Nižbor 7.1964, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides propinquus* Tschek.: Nižbor 1979, Hrozinka I. lgt., Šedivý J. det.; *Hym.*, *Aulacidae*: *Aulacostethus schlettereri* Kief.: Nižbor, 1964, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Pristaulacus obscuripennis* (Westw.): Nižbor 7.1964, 1975, Sláma M. lgt., Šedivý J. det. Množství parazitovaných požerků v Nižboru a okolí nepřesáhlo 4 %. Velkou část populace však zničí dřevokazné houby, zejména na *Carpinus*, u některých stromů ve vlhčím prostředí až 100 %.

Variabilita. Často báze krovek nebývá černá.

Hospodářský význam. Protože napadá většinou jen dřevo kvality paliva, nedá se o škodách, až na ojedinělé výjimky, hovořit.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy. Největší četnost imág je v porostech a zahradách, kde zůstává delší dobu hodně nezpracovaných stojících uhynulých stromů. Naopak nejméně častý je v hospodářských, pravidelně udržovaných lesích.

Xylotrechus capricornis (Gebler, 1830)

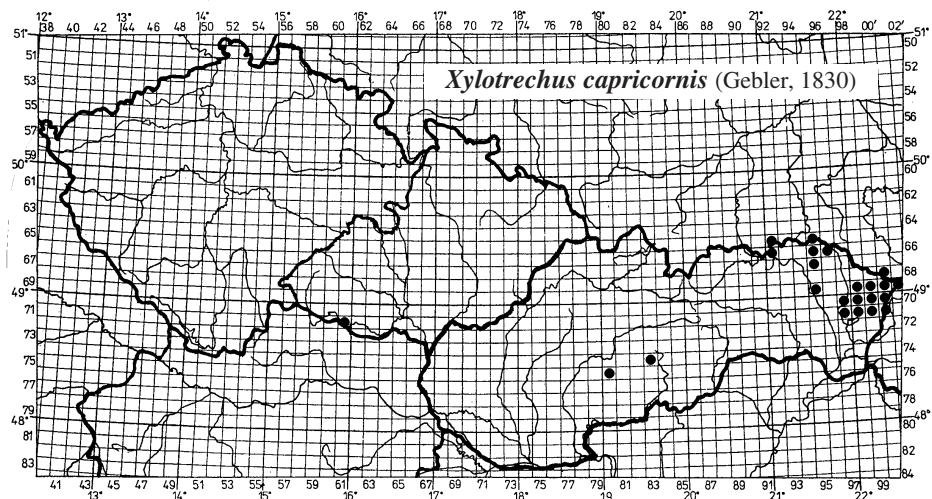
Česká republika. Zjištěn pouze jednou na jižní Moravě v okolí Znojma M. Škorpíkem.

M: Lukov - Galis u Znojma (7161) 7.1995 (2 ex ze dřeva vychoval Škorpík M.) [*Škorpík, +Sláma & Gutowski 1997].

Slovenská republika. Velmi lokální a vzácný druh, podle nálezu rozšířený téměř výhradně jen na severovýchodním Slovensku. Na příhodných omezených lokalitách může být na jednotlivých stromech i čteněji zastoupen. Četnost velmi proměnlivá podle suchých a vlhkých roků. Podle nálezu u Zvolena je pravděpodobné, že rozšíření na Slovensku je širší. Je ovšem též možné, že ke Zvolenu i Znojmu byl tento druh zavlečen s dřevem, které bylo kolem těchto měst dlouhá léta převáženo v tisících m³ (včetně paliva) z východního Slovenska do Rakouska a Itálie. Na východním Slovensku (Sláma 1967) se tento druh vyskytuje od 200-800 m n.m. jak v pralesních formacích, tak v kulturních lesích. Nejčastější výskyt byl v 60. letech před "socializací" v devastovaných obecních pastvinách, na jižních i severních svazích, v dolinách i na hřebenech. Na těchto lokalitách pasteveci osekávali pruhy kůry u živých stromů, účelem byl úhyn stromů a rozšíření pastvin. V hustějších lesních porostech jsou napadány pouze prosvětlené koruny, plně osluněné stromy bývají obvykle napadeny od země až do koruny.

S: Cigelka (65-6692) 6.1986 (Sláma M.); Dukla (65-6695, 6696) 1969 (Sláma M.); Svidník (6695) 1969 (Sláma M.); Štropkov (6795) 1969 (Sláma M.); Runina (68100) 7.1967 (Sláma M.); Zboj (69100) Lorenc; Nová Sedlica (69100-101) 7.1964 (Žirovnický) [+H 1969]; 7.-8.1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; (?) [*Mlejnek]; 7.1973 (Hladil) [*Bojčuk]; 11.7.1970 (Pucholt R.); (Vávra J.); Domaša (6995) 6.1983 (Dunay); Snina (69-7098-99) 1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; Kalná Rastoka (6999) 14.7.1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; 7.1968 (Lorenc); Stakčín (6999) 1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967,

+Švácha 1987]; (Kraus Z.); 6.1968 (Lorenc J.) [*Niedl]; 1976 (Kubáň) [*Říha]; (Sobota J.); **Ublá** (70100) 1965 (Sláma M.); (Břach) [*Odvárka, *Týr]; **Ulič** (70100) 7.-8.1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; (Lorenc) [*Lorenc]; **Humenné** (7097) 1969 (Sláma M.) [c.Sláma]; **Ladomírov** (7099-100) 1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; 1974 (Bláha) [*Zúber]; 29.7.1977 (Hron); 5.8.1973 (Kubáň); (Lorenc); (Pospíšil) [*Šprysl, *Pícek]; 14.7.1984 (Břach); 18.7.1989 (Kadlec J.); (Sobota J.); (Tomčík J.); 1987 (?) [*Týr]; **Ublá** (71100) 1965 (Sláma M.); **Humenné** (7197) 1969 (Sláma M.); **Poruba pod Vih.** (7198) 5.6.1983 (Holtman) [BAR]; **Vihorlat** (7198) 7.1986 (?) [*c.Franke]; **Remetské Hámre** (7198-99) 7.1956 (Olexa) [+H 1965]; 1970 (Sláma M.); (Hron) [*Čermák R.]; 1972 (Svozil) [*Niedl]; 1972 (Svozil) [*Schles]; (Mlejnek R.); 15.7.1985 (Říha J.); (Sobota J.); (Šprysl); **Vrchdobroč** (7483) 1995 (*Kautman); **Dobrá Niva u Zvolena** (7580) 13.6.1986 (Jeníš); 7.1990 (Sedláček A.); (Vávra J.); 1992-95 (*Kautman).

Bionomie. Především pastviny s převahou *Betula*, smíšené řídké listnaté porosty. Vývoj pod kůrou a v odumřelém, nebo oslabeném dřevě *Betula* (Sláma 1967, Sláma & Gutowski 1997). Larvy žerou zprvu pod kůrou (20-90 mm), pak vstupují do dřeva a pokračují v nepravidelném žíru. Samička klade vajíčka do štěrbin kůry nebo dřeva kmenů i větví o síle 5 - 35 cm. Larvy prožirají dřevo do hloubky až 7 - 8 cm, chodby o průměru 8 - 12 mm za sebou ucpávají drtí. Na podzim před výletem imág (řidčeji až na jaře) vyhlodá larva kukelní komůrku 3-55 mm hluboko od povrchu dřeva. Ve stojících stromech jsou kukly obvykle obráceny hlavou směrem vzhůru, u ležících směrem ke koruně, méně často opačně. Kukelní komůrka eliptického tvaru přechází pozvolna ve výstupní chodbu. Je-li dřevo pokryto slabou kůrou, larva ji obvykle ucpává drtí. Je-li pokryto silnou kůrou (v dolních částech), vyhlodá larva chodbu touto kůrou a ponechá 2 - 5 mm silnou vrstvu na povrchu. V tomto případě nebývá obvykle chodba drtinami ucpána. Výletový otvor v kůře je téměř kruhový, po odstranění kůry oválnější o průměru 2,5 - 4,8 mm. Doba vývoje larev trvá dva roky, pouze malá část předrží do třetího roku. Vývoj dva roky po sobě ve stejném dřevě jsem zjistil zcela ojediněle. V laboratorních podmínkách se mi podařilo zkrátit dobu vývoje dokonce na jeden rok. Larvy se kuklí v V. - VI. až na nepatrné výjimky ve dřevě, velmi zřídka mezi kůrou a dřevem. Vyhlíhlá imága zůstávají v kukelních komůrkách velmi krátkou dobu. Hlavní rojení probíhá koncem VI. - počátkem VII., jednotlivé kusy se nacházejí ještě v druhé polovině VIII. Imága je možné v přírodě nalézt velmi zřídka jen v nejteplejších dnech a jsou velmi rychlá. Naletují pouze na dřevo, nikoliv na květy.

Živné rostliny - *Betula*; zdá se být zcela monofágním druhem.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Aspicolpus carrinator* (Ns.): Stakčín, Snina, Ulič 1965-66, Ubľa 1967, Sláma M. lgt., Čapek M. det. Nejhojnější druh (78 ex.), parazitováno bylo 13,7 % sledované populace. Nová Sedica 1970, Vihorlat 1974 (Hladil lgt., Šedivý 1982); *Rhopetrocentrus piceus* Marsh.: Ubľa 1975, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Histeromerus mystacinus* Wesm.: Ubľa 1975, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Wroughtonia ruspator* (L.): Vihorlat 1973, Hladil J. lgt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Dolichomitus mesocentrus* (Grav.): Stakčín 1965, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus terebrans* (Rtzb.): Stakčín 1965, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus imperator* (Kriechb.): Vihorlat 7.1973, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides sepulchralis* (Holmgr.): Ubľa 1971, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Odontocolon thomsoni* Clément: Ubľa 1975, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Hym.*, *Stephanidae*: *Stephanus serrator* F.: Stakčín, 7.1965, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Hym.*, *Aulacidae*: *Aulacus striatus* Jurine: Ulič 7.1965, 7.1973, Sláma M. lgt., Šedivý J. det. Vihorlat 1973, Nová Sedlica 1974 (Hladil lgt., Šedivý 1982). *Hym.*: 3 druhy se nepodařilo determinovat: Stakčín 1965, Sláma M. lgt.; Col.: *Tenebroides mauritanicus* (L.): 1 imágo vyžírало kuklu (Stakčín 6.1965); *Elatridae* sp.: 8 larev při požírání larev a kukel (Stakčín 6.1965). Nezdařilo se mi žádnou dochovat. Ptáci podle odhadu zničí cca 5-10 % populace. Celkem řídce jsem nacházel uhynulé larvy vlivem bakteriálních (?) onemocnění. Nejčastější příčinou úhynu jsou však houby, které se nepodařilo determinovat. Procento úhynu v deštivém roce 1965 bylo velmi rozdílné, od 0 do 90 %, v průměru nejméně 40 %, přičemž jsou počítány jen dokončené požerky, takže pozornosti unikly všechny larvy, které nemohly požerky dokončit. Březové dřevo v kůře velmi rychle podléhá rozkladu houbami, zvláště v deštivém počasí.

Variabilita. Žluté tomentované skvrny na štítu často chybějí, pásy na krovkách mohou být přerušené, barva nohou je zřídka červenožlutá.

Hospodářský význam. Protože se odumřelé březové dřevo v současné době zpracovává převážně jen na palivo, nepřipadá jako technický škůdce v úvahu, nehledě k velké vzácnosti tohoto druhu.

Ochrana. Pro Slovensko velmi významný a v jiných zemích velmi vzácný druh. Na východním Slovensku nepatří mezi ohrožené, ale bylo by vhodné zachování současného zastoupení břízy v mimolesních i lesních porostech.

Xylotrechus pantherinus (Savenius, 1825)

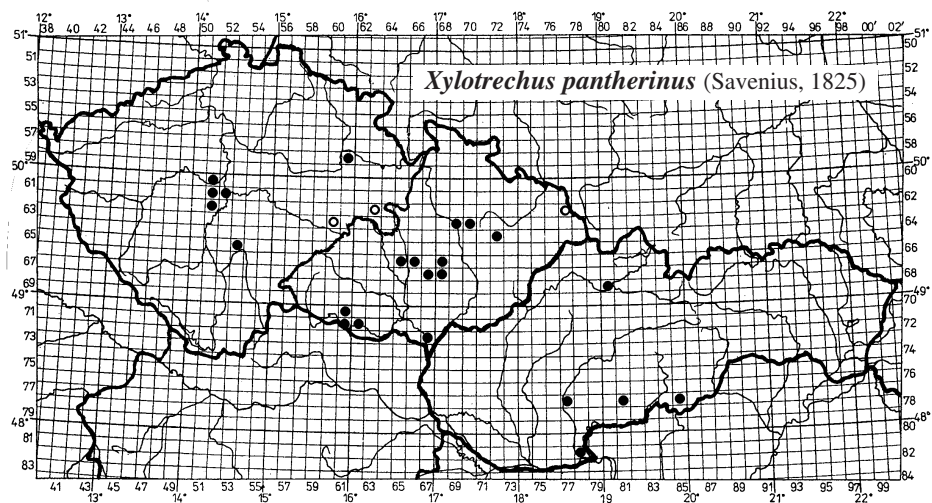
Česká republika i Slovenská republika. Převážně přehlížený druh, zjištěný jen velmi lokálně. Téměř všechna známá imága byla dochována ze dřeva, volně v přírodě byla nalezena jen mimořádně vzácně.

B: Hradec Králové (5861) (Sobota J.); Řevnice (60-6151) 1961, 18.6.1962 aj. (Sláma M.) [+H 1965, +Sláma 1966]; 7.1962 (Lekš) [c.Kratochvíl]; (Švácha); Slapy n.Vlt. (6152) 1961 (Sláma M.) [+Sláma 1966, +H]; Dobříš (6251) 2.6.1967 (Šprysl M.) [*Hron]; Polička (6263) (Fleischer det.) [+Fleischer 1927-30, +H 1930, NMP]; Račín - Polníčka (6360) 23.6.1931 (Steigerwald) [+H, PLZ s lokalitou Račín Chotěboř]; Košín u Tábora (6553) 1968 (Sláma M.).

M: Těšín (6277) (Fleischer) [+H 1930, 1955]; Olomouc (6369) 5.7.1979 (Sekera) [*Niedl]; (Tomčík J.); Hlubočky (6370) 6.6.1948 (Kudla) [OL]; Mrsklesy (Hlubočky) (6370) 16.6.1964 (Daněk); Olomouc okolí (6370) 6.1946 (Kudla) [+H]; Hranice n. Mor. (6472) 1991 (Sedláček A.); Adamov (6665) 1960 (Hladil); Křtiny (6666) (Tesař P.); Pustiměř (6668) (?) [*Kubáň]; ? (6767) (Kučera E.); Luleč (6767)

1966 (Bláha) [c.Kybal]; 1975 (Kubáň); **Vyškov** (6767-68) 6.1962 (Sekera) [*Deneš]; 5.1962 (Kocourek) [*Niedl]; 1972 (Kocourek) [+ H 1965, *Bojčuk, c.Deneš, *Šprysl aj.]; (Bláha) [c.Sláma, *Týr, c.Hladil aj.]; 7.1984 (Hála) [*Bráň]; (Kraus Z.); 7.1975 (Odvárka) [*Zúber]; (?) [*Mlejnek]; 2.7.1985 (Bláha R.) [*Schles]; (Hruška M.); (*Kautman); **Olbramkostel** (7061) (?) [*Kubáň]; **Znojmo** k Vranovu (7161) 1960 (Hladil); **Konice - Popice** (7162) (?) [*Kubáň]; **Břeclav** (7267) 10.8.1983 (Čermák R.).

S: Kralupy (6880) 2.8.1932 (Sekera) [+H, +Roubal, +Sekera 1947, NMP]; 7.1975 (Valenčík M.) [*Valenčík]; 15.7.1981 (Sekera) [*Karas V.]; **Levice** (7777) 1961 (Kocourek) [+H 1965]; **Riečky** (7781) 1987 (Vávra J.); **Hajnáčka** (7785) 1995 (Vávra J.); **Štúrovo** (8178) 22.5.1982 (Doubek L.) [*Schles R.].

Bionomie. Okraje lesních porostů, elektrovody, neudržované plochy bývalé zemědělské půdy, okolí lomů atd. Vývoj v živém dřevě *Salix caprea*. Dává přednost částečně oslabeným stromům, poškozovaným např. žírem *Saperda similis*, *Aromia moschata*, stromům mechanicky poškozeným na okrajích lomů, nebo olamováním větví ("kočiček") apod. Napadá především větve o průměru 2 - 6 cm, výjimečně silnější do 10 cm. Samička přednostně klade na místech s odřenou kůrou. Larva žere od lýka až do středové části. Před kuklením si vyhlodá výletový otvor krytý kůrou, nebo v místech bez kůry krytý jen slabou vrstvou dřeva. Dvouletý vývoj, při horších podmínkách i tříletý. Ve stejném dřevě se může vyvíjet i několik generací. Dojde-li delší čas před dokončením vývoje k pokácení jív a tím k odumření dřeva, dochází u malých larev převážně k úhynu, u větších larev dojde k dokončení vývoje, ale imága bývají menší velikosti. - Imága se vyskytují od VI. do VIII., maximum konec VI. až počátek VII. Prvé imágo mimo dřevo jsem chytil 18.6. Za teplého počasí pobíhají po kůře, nenavštěvují květy.

Živé rostliny - Monofágní druh, vývoj výhradně v *Salix caprea*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Spathius curvicaudis* Ratz.: Řevnice 1962, Sláma Igt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Neoxorides nitens* (Grav.): Řevnice 1974, Sláma M. Igt., Šedivý J. det.; *Neoxorides collaris* (Grav.): Řevnice 1974, Sláma M. Igt., Šedivý J. det.

Variabilita. Světlé skvrny a pásy na krovkách bývají redukovány nebo chybějí, nebo naopak se světlá barva rozšiřuje a pásy jsou různé spojené.

Hospodářský význam. Bylo by možné ho označit za fyziologického i technického škůdce, ale vzhledem k napadanému sortimentu a druhu dřeva je bezvýznamný.

Ochrana. Ačkoliv patří mezi tzv. nejvzácnější druhy vzhledem k skrytému způsobu života a výskytu živné dřeviny, nepatří mezi ohrožené.

Xylotrechus rusticus (Linnaeus, 1758)

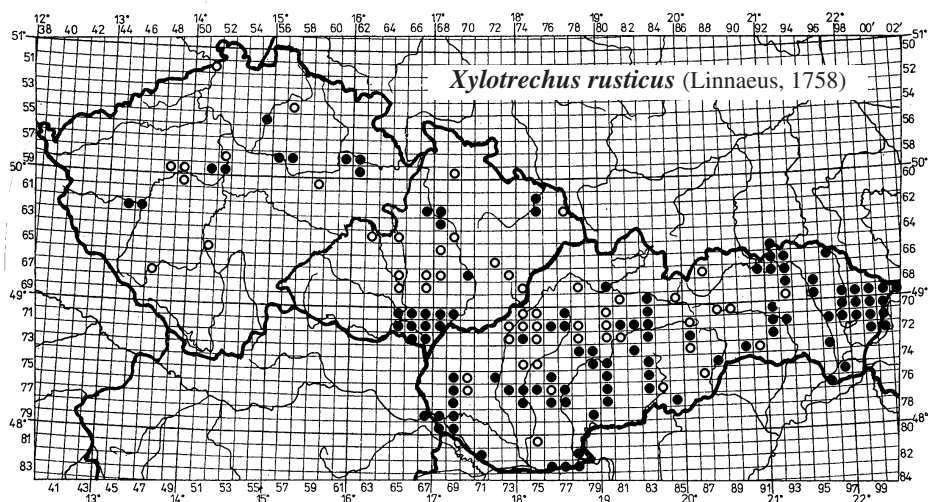
Tesařík pestrý - fuzáč pestrý

Česká republika. V Českých zemích velmi lokální a převážně vzácný, na jižní Moravě místy hojný.

B: **Mezní Louka** (5151) (Lokaj) [+H]; **Hrubá Skála** (5457) 6.1936 (Fabich) [NMP]; **Baba SPR** (5555) 20.6.1986 (Zúber M.); **Chudoplessy** (5555) 7.1983 (Mikvas, Karvaj) [+Zúber 1986]; **Hradec Králové** (5861) (Sobota J.); **Praha 8.** (5852) 10.6.1948 (Pečírka) [c.Sláma]; **Písty** u Nymburka (5856) 6.1974 (Daněk) [+Daněk 1978]; **Choťovice** (5857) (Sobota J.); **Velký Osek** Pětiduby (5857) (?) [HKR]; **Týniště n. Orlicí** (5862) ? (Voda J.); **Rakovník** (5948) (?) [NMP, +H]; **Křivoklát** (5949) 6.1970 (Lekeš) [c.Kratochvíl]; **Praha** (5952) (Hanš) [+H]; **Praha Jinonice** (5951) 23.6.1970 (Dupač V.); (Pechlát V.); **Jaroslav** (5962) (Sobota J.); **Nová Huť** (6049) (Klička) [+H]; **Choltice** (6059) (Rule) [+H]; **Plzeň** (6245-46) 25.6.1977 (Doležal J.); 19.5.1986 (Těšál I.); **Zvukov** (6551) (Podaný) [NMB]; **Sušice** (6747) (Kopelent) [*H, NMP].

M: **Praděd** (5969) 7.1949 (Pfeffer A.); **Ostrava Přívoz** (6175) (Vávra J.); **Moravičany** (6267) (?) [HKR]; (Jeniš I., Sobota J.); **Králová** (6268) (Jeniš I.); **Litovel** (6268) (?) [NMP]; **Mladeč** (6268) (Jeniš I.); **Nová Bělá** (6275) (Vávra J.); **Těšín** (6277) () [+H]; **Střeň** (6368) (?) [OPA]; **Písečné** (6463) (?) [NMP]; **Svitávka** (6465) (Souček) [+H]; **Olomouc** (6469) (?) [+H]; **Prostějov** (6568) (Borovička) [LIT, +H]; **Hostýn** (6672) (?) [+H]; **Brno** (6765) (?) [+H, HKR]; **Brno Pisárky** (6865) (Formánek) [*H]; **Vyškov** (6767-68) 20.6.1954 (Daněk); **Tlumačov** (6770) 11.6.1982 (Klvaček); **Vizovice** (6773) (?) [BRN]; **Střelice** (6865) (Hoffer) [*H]; **Heršpice** u Slavkova (6867) (Volák) [HKR, +H]; **Nížkovice** (6867) (Volák) [HKR]; **Valašské Klobouky** (6874) (Richter) [*H].

Slovenská republika. Převážně hojný až velmi hojný.

Bionomie. Lužní lesy, břehové porosty, bukové lesy zejména na Slovensku, sklady kulatiny a rovnaneho dřeva. Napadá stojící odumírající stromy, kmeny i větve, vývraty i pokácené dřevo od 3 cm do neomezené tloušťky. Tvar požerku se dosti liší zejména podle dřevin, ale často jsou požerky rozdílné i ve stejném dřevě. Při vývoji ve *Fagus* larvy vyžirají nepravidelné chodby mezi kůrou a bělí a do dřeva dělají převážně jen kratší chodbu, která pokračuje kukelní komůrkou a výletovou chodbou. Kukelní komůrka je různě tvarovaná, rovnoběžná s osou stromu, šikmá k povrchu apod. V měkkých dřevinách jsou délky chodeb ve dřevě před zakuklením značné, často se larvy při žíru vrací zpět k lýku a opět do dřeva. U *Fagus* se larva zavrtává do hloubky cca 3 - 4 (až 9) cm, v *Populus* až 10 - 15 cm. Kuklí se převážně ve dřevě, kuklení pod kůrou je spíše výjimečné. Vývoj jsem zjistil jednoletý, stejně jako Daněk (1978). Švácha (1987) uvádí dvouletý, Bílý & Mehl (1989) dvou až tříletý. Imága se vyskytují od konce V. do VIII., maximum VI., na horách VII. Imága ve dne pobíhají po kůře, nebo sedí nehybně na spodní straně ležícího dřeva. Je částečně večerním, nebo i nočním druhem.

Živé rostliny - *Fagus*, *Betula*, *Populus alba*, *Populus tremula*; udává se též *Salix*, *Quercus*, *Tilia*, *Ulmus*, *Sorbus*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Aspicolpus carinator* Ns.: Ulič 1966, Ubíla 1977, Sláma M. lgt., Čapek M. det. Hodonín 1965 (+Čapek, Hladil, Šedivý 1982); *Helcon claviventris* Wesm.: Hodonín 1967, Hladil J. lgt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Dolichomitus terebrans* (Rtzb.): Hodonín 1974, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides praecatorius* (F.): Hodonín 1973, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.

Variabilita. Světlá kresba krovek je velmi variabilní. Barva nohou je zřídka červenohnědá.

Hospodářský význam. Patří mezi technické škůdce dřeva, které může značně znehodnotit. Citelné škody mohou vzniknout zejména u cenných dýhárenských a sirkárenských sortimentů dřeva.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

CHLOROPHORUS Chevrolat, 1863

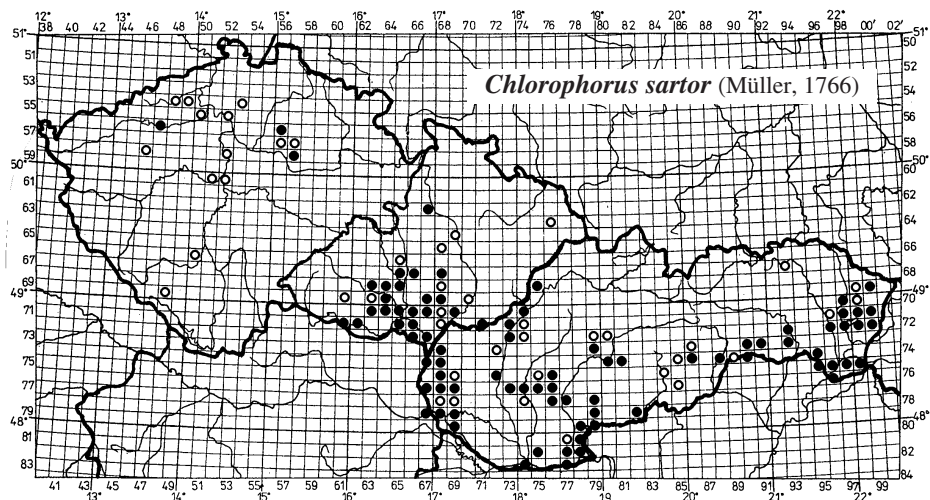
Chlorophorus sartor (Müller, 1766)

Česká republika. V Čechách velmi lokální, vzácný až velmi vzácný, na Moravě na jih od Brna častý.

B: Bořeň (5448) (Fabich) [NMP]; Milešovka (5449) 1909 (Roubal) [NMB]; Dubá (5453) (?) [+H]; Libochovice (5550) (?) [+H]; (Král Josef) [+H]; Liběchov (5552) (Loos) [+Loos 1909, +H]; 15.7.1931 (Zborník) [+Táborský 1986, LIT]; Stroupeč (5647) 17.7.1975 (Strejček J.); Jabkenice (5656) 1975 (Mikyška A.); Loučeň (5756) (Kulhánek) [NMB]; Rožďalovice (5757) (?) [+H]; Vroutek (5846) (Heyrovský) [+H]; Roztoky (5852) 22.5.1912 (?) [NMP]; Chofovice (5857) (Adámek) 19.7.1964 (Hozák) [+Sobota 1974, HKR]; 28.7.1968 (Sobota J.); (Mlejnek R.); Karlík (6051) (Všetečka) [+H]; Černošice (6052) (Všetečka) [+H]; Vrané n.Vlt. (6052) (Krása B.); Závist (6052) (Lokaj) [+H]; 2.6.1927 (?) (?) [NMP]; Písek (6650) (Havlíček) [ČBU]; Lípka na Šumavě (6948) (Havlíček) [ČBU].

M: Uherská Ves (?) () [NMP]; Mohelnice (6267) (?) [+H]; Moravičany (6267) (Pavů) [*Bojčuk, HKR]; Baška (6376) (?) [NMP]; Olomouc (6469) (?) [+H]; Prostějov (6568) (Borovička) [LIT, +H].

Slovenská republika. V teplejších oblastech místy hojný.

Bionomie. Okraje listnatých lesů, lesostepi, staré zahrady, ladem ležící půdy. O bionomii je velmi málo známo. Několik imág jsem vychoval z časově různě odumřelých větví a nemohu proto blíže popsat kvalitu napadeného dřeva. V literatuře se obecně udává vývoj v odumřelém dřevě. - Imága se u nás vyskytují od VI. do VIII., maximum VII. (výjimečně konec V., nebo IX. (Gajdoš & Krumpál, 1982). Za slunečného počasí se vyskytují na různých květech, především *Apiaceae* a *Asteraceae*.

Živné rostliny - *Quercus* (také *Šiška, *Vávra J.); Švácha (1987) uvádí z Bulharska také *Ulmus*, *Crataegus* a *Paliurus*.

Variabilita. Často dochází k mírné redukci a přerušení šedobílých pásek na krovkách.

Hospodářský význam. Není významným druhem.

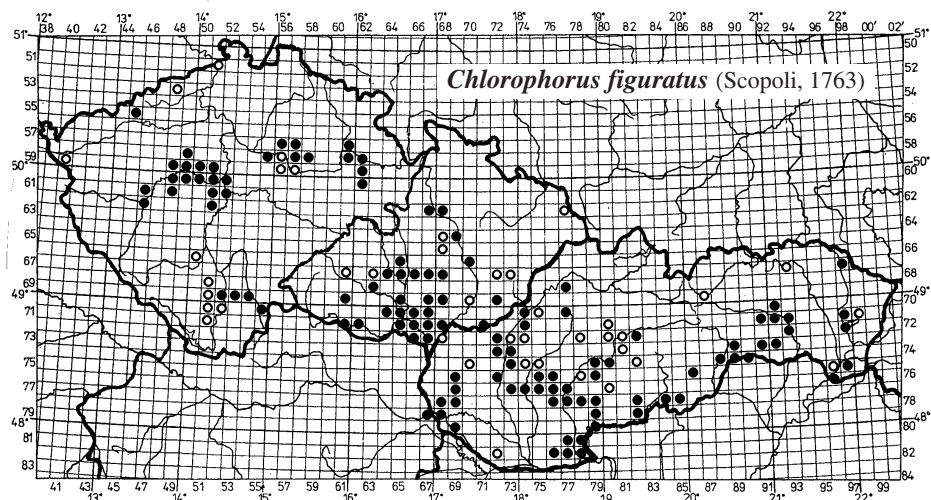
Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Chlorophorus figuratus (Scopoli, 1763)

Česká republika a Slovenská republika. Zejména v teplých oblastech častý, na jižní Moravě a Slovensku hojný.

Bionomie. Listnaté lesy spíše nižších poloh. Vývoj larev v odumřelém dřevě listnatých dřevin, ve větvích nebo slabších kmíncích i v odumřelém dřevě živých stromů na místech po odřené kůře a pahýlech po ulomených větvích. Ve stejném dřevě se může vyvíjet i více generací najednou. Vývoj larev dvouletý. Dle Demelta (1966) se ve dřevě o slabém průměru 2 - 4 cm larvy kuklí ve dřeni. - Imága se vyskytují v VI. - VII., maximum VI. Za slunečných dnů na různých květech, např. *Crataegus*, *Apiaceae*.

Živné rostliny - *Quercus*; *Vitis vinifera* (*Šiška); *Populus* (*Kubáň); *Robinia*, *Fagus* (Teppner, 1961); dále se uvádí *Ulmus*, *Castanea*, *Betula*, *Populus*, *Salix*.

Variabilita. Světlé pásy na krovkách bývají přerušené.

Hospodářský význam. Nenapadá cennější sortimenty dřeva, takže nemá hospodářský význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Chlorophorus varius (Müller, 1766)

ssp. varius (Müller, 1766)

Česká republika. V Čechách a na severní Moravě velmi vzácný, jedná se převážně o staré nálezy. Na jižní Moravě častý až hojný.

B: Bohemia (?) (?), Roubal coll.) [NMB]; **Hradec Králové** (5761) (Wintr) [HKR]; **Rabštejn n. Střelou** (5945) 30.6.1935 (Sobota A.) [PLZ]; **Nučice** (5951) 6.1951 (Krupka) [c.Kratochvíl]; **Řevnice** (6051) 6.1962 (Lekeš) [c.Kratochvíl]; **Osnice** (6053?) 1939 (Fabich) [NMP]; **Medník** (6152) 6.1941 (Fabich) [NMP]; **Jince** (6249) () [HKR]; **Dobříš - Chotobuš** (6251) 7.1935 (Borovička) [LIT]; **Benešov** (6254?) 8.7.1936 (?) [HKR]; 8.7.1936 (zřejmě jiný sběratel 3 ex.) [HKR]; **Studený** (6356?) 6.1947 (Fabich) [NMP]; **Klet** (7151) (Štěpán) [+H].

M: Koberice (6074) (?) [HKR]; **Kyjovice** (6174) (?) [BRN]; **Olomouc** (6369) (?) [PLZ]; **Radešín** (6462) (?) [BRN]; **Olomouc** (6469) (?) [+H]; **Prostějov** (6568) (?) [+H, NMP]; **Přerov** (6570) (?) [HKR]; **Adamov** (6665) (?) [BRN]; (Hladil); **Ivanovice** (6668) (?) [BRN]; **Třebíč** (6761) (?) [HKR]; (Růžička) [+H]; (Volák) [HKR]; **Řečkovice** (6765) (?) [HKR]; **Žabovřesky** (6765) (?) [HKR]; **Kroměříž** (6770) (Sekera) [c.Deneš]; **Neubuz** (6773) (Krejčárek) [+H]; **Hostim** (6961) (Senc) [+H].

Slovenská republika. Na jižním a východním Slovensku hojný až velmi hojný.

Bionomie. Okraje smíšených listnatých porostů, lesostepi, staré zahrady, ladem ležící půdy. Vývoj v odumřelém dřevě listnatých dřevin o různých průměrech od několika cm po více dm. Při neodkorněném dřevě žije larva ze začátku pod kůrou, při odkorněném vstupuje přímo do dřeva. Často se ve stejném dřevě vyvíjí řada generací za sebou, až je dřevo zcela rozežrané. Přezimuje jako larva. Dle Demelta (1966) 2-3 letý vývoj, což

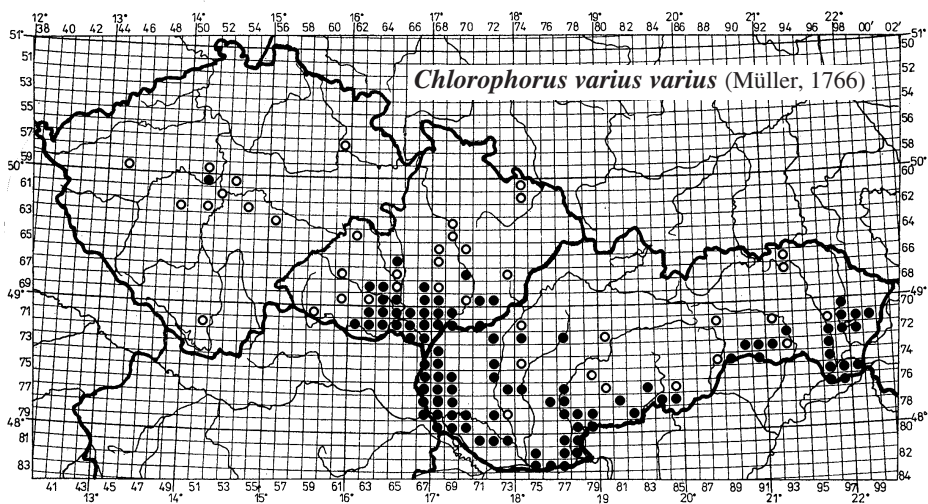
odpovídá i mým poznatkům. - Imága se vyskytují od VI. do VIII., (IX. Gajdoš, Krumpál, 1982), maximum VII. až poč. VIII. na různých květech, zejména *Apiaceae*, *Rubus*, *Achillea* atd.

Živné rostliny - *Juglans* (též *Doležal) a *Salix*; *Robinia* (Maďarsko); *Populus tremula*, kořeny a kmen *Juniperus communis* (*Vávra); dále se udává *Acer*, *Alnus*, *Castanea*, *Fraxinus*, *Morus*, *Crataegus*, *Prunus*, *Spartium*, *Ulmus*, *Vitis*.

Variabilita. Na jižním Slovensku se nacházejí často i jasně šedá imága. Variabilní bývá žlutá i černá kresba na krovkách.

Hospodářský význam. Nevýznamný druh, poškozované dřevo patří téměř výhradně mezi odpadové a používá se jen jako palivo. Výjimku tvoří jednoduché venkovské dřevěné stavby s vyšší vlhkostí, např. stropy vinných sklípků, které může žít larev silně poškodit až zcela zničit.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

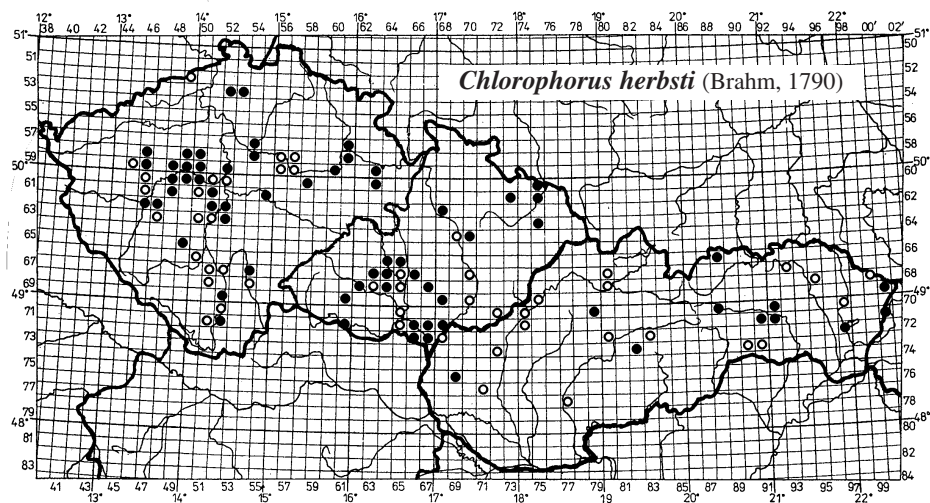
Chlorophorus herbsti (Brahm, 1790)

Česká republika. Převážně řídký druh, místy vzácný, rozšířený spíše v nižších polohách.

Slovenská republika. Lokální a celkem vzácný. Mnohem méně častý než v České republice.

S: **Pieniny** (6688) 1947 (Pavelčík) [*Číla, OPA]; **Lesnica** (6688) 14.8.1995 (*Kautman); **Vrátná** (6780) (Kuthy) [+H]; **Bardejov** (6793) (Csiki) [+H, +Roubal]; **Ruské** (6899) (Kuthy) [+H]; **Kraľovany** (6880) (Kudla) [+Roubal]; (Sekera) [+H]; **Gíraltovce** (6895) (Depta) [+H]; **Nová Sedlica** (69100) 15.6.1983 (Brach); 10.8.1974 (Kubáň); 7. (Lorenc); 7.1972 (Odvárka O.); 6.7.1990 (Snížek) [*Kantner]; (Tomčík J.); **Beluša** (6975) (Zoufal) [+H]; **Bolešov** (7074) (Laco) [NMB]; **Selenecká dolina** (7079) 6.1975 (Valenčík M.); 6.8.1974 (Valenčík) [c.Honců]; **Čingov** (7088) 10.7.1979 (Štourač) [*Kantner];

Kláštorsk (7088) (Wadas) [c.Kratochvíl]; **Velký Sokol** (7088) 7.1975 (Trávníček) [*Benedikt]; **Humenné** (7097) (Kuthy) [+H]; **Dúbrava** (71100) 14.7.1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; **Trenčín** (7174) (Brancsik) [+H]; (Korbel) [+Roubal]; (?) [+HKR]; **Gelnica** (7191) 6.7. (Šprysl M.); **Margecany** (70-7192, 7191) (Kudla) [+Roubal]; (Sekera) [+H]; 6.1962 (Sláma M.); 6.1960 (Brožík) [*Deneš]; 25.6.1957 (Kopecký J.) [*Čtvrtečka]; 7.7.1982 (Kovářík M.); (Lorenc); 7.1979 (Odvárka O.); (Šprysl M.); **Banská Bystrica** (7280) (Čejka J., Roubal) [+Roubal]; **Polana** (7283) (Hoffer); **Michalovce** (7297) (Lorenc); **Vrbové** (7372) (Kočí) [NMB]; **Polana** (7382) (+Hoffer) [BRN]; **Zadiel** (7390-91) (Balthasar) [NMB]; (Lorenc); 11.7.1952 (Poláček K.); **Plavecké Podhradie** (7569) (Petr) [+H]; **Trnava** (7671) (Čejka J.) [+Roubal]; **Levice** (7777) (+Hajný) [+H].

Bionomie. Smíšené listnaté lesy nižších a středních poloh, lipová stromořadí, parky. Vývoj larev pod kůrou a ve dřevě oslabených, nebo čerstvě odumřelých větví a kmenů o různém průměru (5-35 cm). Larvy vyžirají nepravidelné chodbičky, které často střídávě jdou do dřeva a vystupují pod kůru. Před zakuklením si larva vyhlodá výletový otvor, který bývá uzavřen slabou vrstvičkou neprokousaného dřeva, nebo je ucpaný drtinami, někdy je otevřený až pod kůru. Imága se často kuklí blízko povrchu dřeva. Zimuje jako larva. Vývoj larev dvouletý. - Imága se vyskytují v VI.-VII. převážně na dříví, méně často na květech, zejména *Aruncus*.

Živné rostliny - Nejčastěji *Tilia*, méně často *Carpinus*; *Corylus* (*Vávra J.); *Quercus* (*Černý Z.). Čerepanov (1982) udává z Jižního Uralu též *Padus*, *Betula*. Uvádí se též *Ulmus*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Deuteroxorides albitarsus* (Grav.): Stará Boleslav 1976, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.

Variabilita. Poměrně řídké se rozšiřuje žlutý toment na krovkách tak, že redukuje černé skvrny. Nalezl jsem též jedno imágo celé jasně šedě tomentované.

Hospodářský význam. Nepoškozuje hospodářsky významné sortimenty dřeva.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

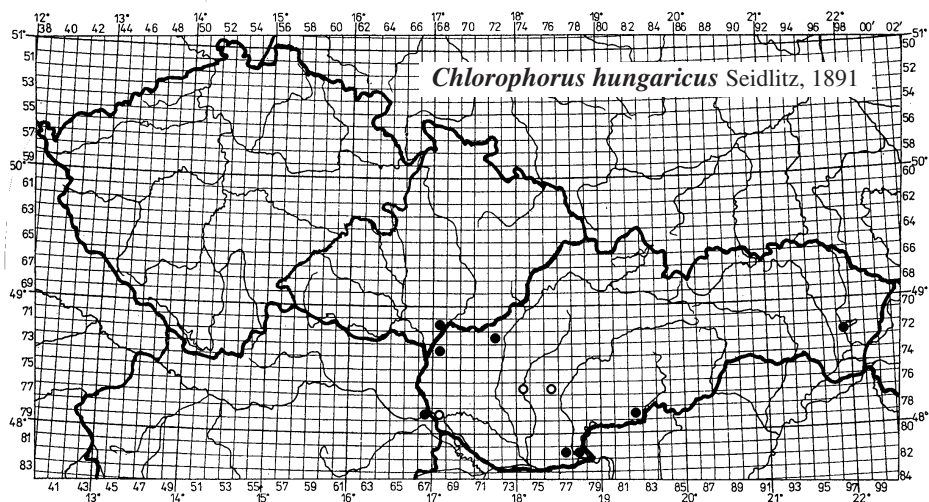
Chlorophorus hungaricus (Seidlitz, 1891)

Česká republika. Nanejvýš vzácný a lokální, dosud zjištěn pouze na jižní Moravě u Mutěnic.

M: Mutěnice (7168) (Bechyně) [+H 1942]; 5.7.1981 (Macek J.).

Slovenská republika. Velmi lokální a velmi vzácný, v okolí Štúrova místy hojný.

S: Nové Mesto n.Váhom (7272) 6.1975 (Šiška) [*Deneš]; Michalovce (7297) (Lorenc); Kúty (7368) 9.6.1964 (Šprysl); Nitra (7674) 22.6.1948 (Zavadil) [NMB]; Tesáre n.Žitavou (7676) (Laco) [+Roubal]; Devinská Kobyla (7867) 30.6.1935 (Kavan) [+H 1942]; 20.6.1959 (?) [c.Honců]; (Barabás L.) [+Barabás 1976, +Jendek 1978]; 5.7.1972 (Strejček J.); Bratislava (7868) (Roubal) [c.Kratochvíl]; Kiarov u Lučence (7882) (Schwarz) [+H 1942]; 28.6.1989 (Franc V.); Belianske kopce (8177) (Heyrovský); 8.7.1962 (Poláček K.); (Kondler J.) [*Schles]; 1.7.1974 (Sláma M.); a další; Štúrovo (8177) 19.6.1934 (Štícha); [+H, +Roubal, HKR]; (Brožík, Hoffer, Heyrovský, Prokš a velmi mnoho dalších); Bajtava (8178) (Švácha, Seichert V.); Gbelce (8178) (Hoffer) [+H 1942]; 7.1933 (Heyrovský) [NMP]; Kamenica n. Hr. (8178) 24.6.1952 (Pospíšil K.) [*Pícek]; 1.7.1953 (Strejček J.); (Poláček, Jeniš a další); Kováčov (8178) 22.6.1934 (Štícha) [+H]; 6.1946 (Balthasar) [NMB]; 7.1958 (Niedl J.); 6.1978 (Odvárka O.); (Pechlát V.).

Bionomie. Neobhospodařované plochy, lesostepi, teplá sušší místa spíše stepního charakteru. Je dalším druhem našich Clytinů, který se nevyvíjí v nadzemních částech dřevin. Švácha (1987) zjistil vývoj larev v kořenech *Dorycnium*. Uvádí také dvouletý vývoj. - Imága VI. - VIII. maximum výskytu je v druhé polovině VI. Za slunného počasí na *Dorycnium* (taktéž na *Balkáně*), na jiných květech jsem ho dosud nenašel.

Živé rostliny - *Dorycnium* (Švácha, 1987). Demelt (1966) uvádí vývoj v *Ononis*, ale neuvádí, zda je to jeho vlastní zjištění, nebo zda je to převzatý údaj. Vývoj v *Ononis* je totiž uváděn u podobného druhu *Chlorophorus trifasciatus* (Fabricius).

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. V současné době nepatří mezi ohrožené druhy. Jinou otázkou je budoucnost některých stepních lokalit s místy výskytu a s tím spojené možnosti přežití tohoto druhu.

Isotomus speciosus (Schneider, 1787)

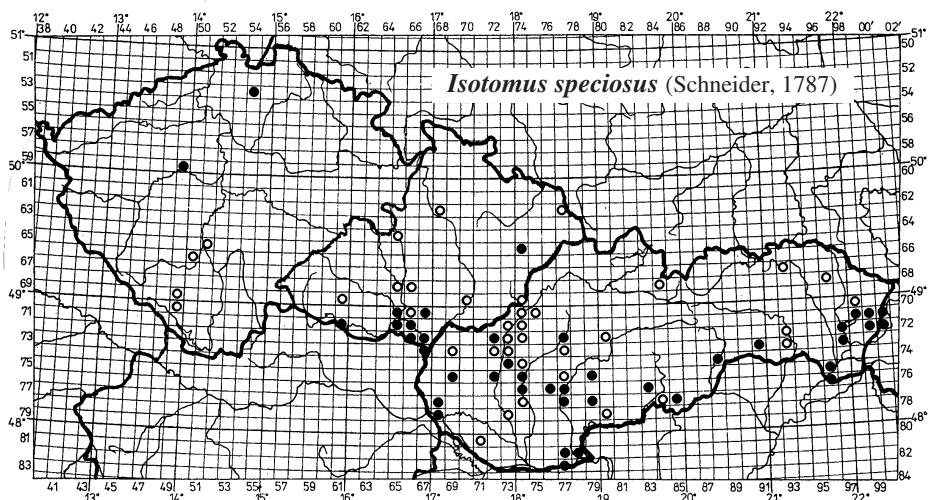
Česká republika. V Českých zemích velmi lokální a vzácný, kromě jihovýchodní Moravy, kde je výskyt možno označit za řídký.

B: Bohemia (?) (Štěpán) [ČBU]; **Ralsko** (5354) 1970 (Mikvas) [+H]; **Nižbor** (5949) 1985 (Hron, Hanousek) [* Hron]; **Zvíkov** (6551) 1939 (Podaný) [NMB]; **Písek** (6650) (Tyl) [NMP]; **Oseký** (6949) (Štěpán) [+H 1930]; **Bobík** u Volar (7049) (Tyl) [+H 1930].

M: Morava (?) (Formánek) [+H]; **Moravské Beskydy** (?) (Veleba) [+H]; **Litovel** (6268) 1949 (Sekera) [NMB]; **Těšín** (6277) (?) [+H]; **Svitávka** (6465) (Souček) [HKR, +H]; **Rožnov p. Radhoštěm** (6574) (Šimeček) [* Sobota]; **Brno** (6865) (?) [+H]; **Milešovice** (6866) 1912 (Hradecká) [NMB]; **Hostím** (6961) (Senc) [+H]; **Uherské Hradiště** (6970) (?) [+H]; **Pouzdřany** (7065) (Borovička) [LIT]; (Fleischer) [HKR]; **Velké Pavlovice** (7066) 3.8.1954 (Volák) [HKR]; **Čejč** (7067) 1940 (Gregor) [BRN]; (Heyrovský) [NMP]; **Hovorany** (7067) (Hoffer) [+H]; **Kobyly** (7067) (Kocourek, Deneš K., Karas V., Macek J.); **Lukov** (7161) 1995 (Škorpík M.); **Mikulov** (7165) 7.1927 (Hoffer) [BRN, NMP, +H]; **Pavlovské vrchy** (7165-66) (Hladil, Lukeš, Štys, Vávra aj.); **Bulhary** (7166) 20.7.1933 (Dernický) [BRN]; **Valtice** (7266) ? (c.Mus. Mikulov) [+Černý]; **Lednice - Břeclav** (7266-67) (Nikodým M., Hrozinka I., Matuška J. a řada dalších); **soutok Dyje a Moravy** (7367) ? (c.Mus. Mikulov) [+Černý].

Slovenská republika. Řídký až vzácný v teplejších oblastech.

S: Malé Karpaty (?) (Kavan) [+Barabás 1976]; **Chust** (?) (Láska) [+H]; **Bardejov** (6793) (?) (Csiki) [+Roubal, +H]; **Liptovské hole** (6884) (Reitter) [OPA]; **Ruská Poruba** (6896) 30.7.1956 (Smetana) [NMB]; **Krivoklát** (6974) (?) [+H]; **Bolešov** (7074) (Laco) [NMB, +H]; **Trenč. Teplice** (7075) (Kočí) [NMB]; **Snina** (7098) (Marek) [+H]; **Beňatina** (71100) 1981 (Říha J.) [* Říha]; **Selec u Trenč.** (7173) (Kočí) [NMB]; **Trenčín** (7174) (Čepelák) [NMB, NMP, +Roubal]; **Kaluža** (7198) (Hron); **Remetské Hámre - Vihorlat** (7198-100) (Olexa) [+H]; 8.1948 (Pfleger) [+H]; (Kostečka, Lorenc, Šprysl, Karpaš, Zábranský P. a řada dalších); **Hlivštitia** (7199) 8.8.1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; **Vyšná Rybnica** (7199) 15.7.1985 (Brách); **Petrovce** (7299-100) (Sobota J.); (Korbel) [+Roubal]; (Hron); 29.7.1984 (Jeniš); **Čachtice** (7272) 20.7.1982 (Stránský V.); **Vadovce** (7272) (Fritsch) [NMB, Fritsch] [+H 1931]; **Beckov** (7273) (?) [+H]; **Inovec** (7274) (Růžička) [+H]; **Prievidza** (7277) 7.7.1983 (Arpáš) [+Vysoký 1985]; **Banská Bystrica** (7280) [+Roubal cit. Petricská J.]; 1950 (Sláma M.); **Košice** (72-7393) (Rószay E.) [+Roubal]; 1949 (?) [c.Seichert V.]; **Michalovce** (7297) (Lorenc); **Petrovce** (7299) (Fečík) [+H]; (Lorenc); 1955 (Niedl J.) [+Žirovnický 1968]; **Borský Mikuláš** (7369) (?) [BRN]; **Vrbové** (7372) (Kočí) [NMB]; **Piestany** (7373) (Hoffer) [NMP, +H]; (Slanec) [+Roubal]; **Bystričany** (7377) (Sekera) [+Roubal]; **Debrad' u Košic** (7391) (?) [*Švácha]; **Sliepkovce** (7397) 1968 (Hermann) [c.Hladil]; **Radošina** (7473) 7.1973 (Valenčík M.); **Topoľčany** (7474) (Thurnher) [+H]; **Tovarníky** (7474) (?) [+H]; **Plešivec** (7488) 6.7.1931 (Hoffer) [+H]; 7.1959 (Hrubant) [NMB]; 22.7.1948 (Šnoflák) [BRN]; (Dunay); **Borsuk** (7569) (Dunay G.) [+Dunay 1985]; **Malá Bara** (7569) (Dunay G.) [+Dunay 1985]; **Hlohovec** (7572) (?) [c.Kratochvíl]; **Šuriansky** (7574) 4.7.1974 (?) (Šiška B.); **Veľký Inovec** (7577) (Růžička) [HKR]; **Banská Štiavnica** (7579) 7.1963 (Hrozinka I.) [*Černý J.]; **Veľká Trňa** (7596) 1979 (Sláma M.); **Slov. Nové Mesto** (7596) (Kuthy) [+H]; **Zemplín** (7596) 1979 (Sláma M.); **Nitra** (7674) (?) [BRN]; 10.7.1980 (Brách) [* Brách]; [+Kruppál, Gajdoš]; **Nitra okoli** (7674) (Ptáček) [HKR]; **Zobor** (7674) 1932 (?) [NMP]; (Pfleger) [+H]; (Šiška B.); **Zlaté Moravce** (7676) (Růžička) [HKR, +Roubal]; 8.7.1981 (Sabík) [c.Kybal, c.Safanda, c.Černý]; **Tekovská Breznica** (7677) (Holeksa) [+Holeksa 1985]; **Lučenec** (7683) 27.7.1923 (?) [NMP]; (Láznička) [+H]; **Tomášovce** (7683) 8.1980 (Kizek) [*Franc]; **Borša** (7696) 1.8.1985 (Jaszay T.) [BAR]; (Dunay); **Rača** (7768) (?) [+H]; (Fritsch, Kavan) [+Barabás 1976, NMB]; **Stupava** (7768) 1989 (?) [*Týr]; **Nitra** (7774) (Pfeffer) [NMP]; **Selec** (7774) (?) [+H]; **Levice** (7777) (Hajný) [+H]; Herrmann a další; **Ladzany** u Krup. (7779) 6.1960 (Karč) [c.Daněk]; **Filakovo** (7784) 6.8.1956 (Procházka J.) [*Hron]; **Hajnáčka** (7785) (Tomčík J.); **Kamzík** u Bratisl. (7868) (Sobota J.); **Tešedíkovo** (7873) (Drexler) [NMB]; **Ipelské Úľany** (7880) (?) [+Holeksa, Smetana]; **Mad** (8071) (?) [+H]; **Štúrovo** (8177) 5.7.1978 (Hlaváček) [*Říha]; 14.7.1971 (Poláček K.); **Kamenica n.Hr.** (8178) 23.7.1979 (Poláček); (Pavla) [HKR]; (8178) (Sobota J.); **Kováčov** (8178) (Hladil); 7.1975 (Hřivna) [NMB]; 7.1975 (Hřivna J.) [*Pícek]; **Čenkov** (8277) 20.5.1988 (Holeksa F.).

Bionomie. Vývoj v odumřelém dřevě listnatých dřevin, ve větvích na stojících stromech i v odřezaných větvích po těžbě, ve vrcholech stromů i slabších kmenech, plotových kůlech, sloupech, ve dřevě použitém ve stavbách, krovech i trámech, v roubených stavbách. Napadá dřevo o průměru od 3 do 35 cm zcela odkorněné i v kůře, nebo s jejími zbytky. Larvy se vyvíjejí zprvu v povrchové vrstvě a pak vstupují i velmi hluboko do dřeva. Samičky kladou vyjídka často řadu let do stejného materiálu, takže dřevo je pak zcela rozežráno podobně jako u *Hylotrupes bajulus* na jehličnatých dřevinách. Vývoj víceletý, nejmeně dvouletý. Doba vývoje je ovlivněna vlhkostí dřeva. Zimuje jako larva. - Patří mezi pozdní druhy tesaříků, imága se vyskytují od VI. do VIII., nejčastěji koncem VII. a počátkem VIII. Je denním i nočním druhem. Za parných dnů pobíhají imága po dříví, jiná jsou ukryta ve štěrbinách a pod dřívím, stejně tak jako za teplých nocí je možné spatřit rojení imág. Na květech jsem nikdy nenašel žádná imága rodu *Isotomus*.

Živné rostliny - *Fagus*, *Quercus*, *Carpinus*; *Crataegus* (*Vávra); dále se uvádí *Castanea*, *Ulmus*.

Variabilita. Někdy jsou krovky řídce až velmi hustě pokryty běložlutým tomentem. Na Zemplínsku jsem takto řídce bíle tomentovaná nalezl téměř všechna imága. Souvisle hustě světle tomentovaná imága jsou častá v Jugoslávii a jednotlivě byla nalezena i na Slovensku.

Hospodářský význam. V minulosti patřil mezi vážné škůdce zejména na Slovensku, kde se v listnatých oblastech tyto dřeviny používaly i jako stavební dřevo na krovky. Byl výrazným škůdcem roubených bukových staveb a bukových sloupů. V dnešní době je jako škůdce již málo významný.

Ochrana. Ve Slovenské republice nepatří mezi ohrožené druhy, i když je znatelný úbytek nálezů vzhledem k tomu, že se bukové dřevo jako stavební a plotové již téměř nepoužívá. Zcela jiná situace je v České republice (kromě jihovýchodní Moravy), kde je velká pravděpodobnost vyhynutí tohoto druhu.

CYRTOCLYTUS Ganglbauer, 1882

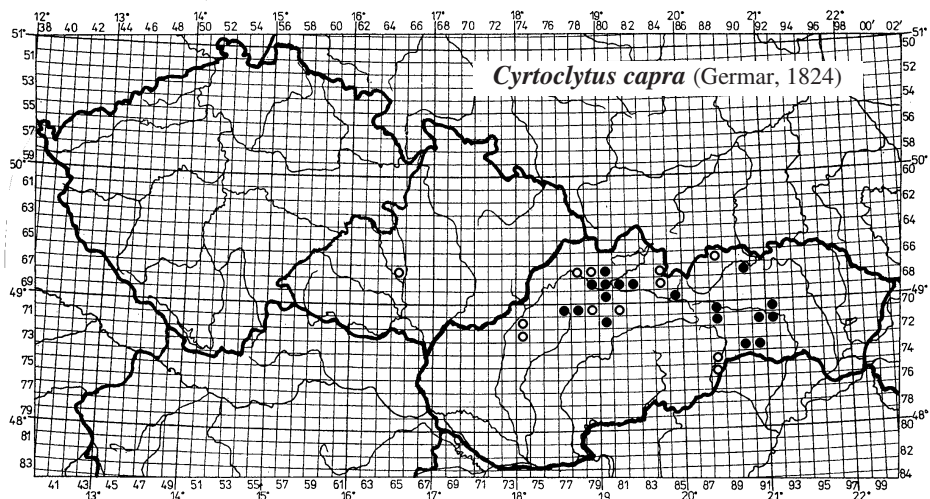
Cyrtoclytus capra (Germar, 1824)

Česká republika. V Čechách nebyl zjištěn, na Moravě velmi vzácný, dosud jen jednotlivě a nejasné staré nálezy. Je otázkou, zda nálezy "Slezsko" pocházejí z našeho území.

M: Morava (?) (Reitter) [+H 1930]; **Slezsko** (?) (Formánek) [+H, BRN]; (Reitter) [+H 1930, NMP]; **Brno okolí** (6765) (Reitter) [+H 1930].

Slovenská republika. Velmi lokální a vzácný, na některých lokalitách (např. Margecany, M. a V. Fatra) byl však nalezen ve větším počtu.

S: Fatra (?) (Čepelák) [+H]; **Malá Fatra** (?) (Kudla) [+Roubal]; **Velká Fatra** (?) 20.7.1950 (Bojčuk); **Vysoké Tatry** (?) (Formánek) [+H]; **Pieniny** (6688) 7.1935 (Roubal) [+Roubal 1937, +H, NMB]; **Žilina** (6778) (Reitter) [NMB]; **Varín** (6779) (Matějka) [NMP]; **Vrátna** (6780) (Brancsik K.) [+Roubal]; (Csiki) [+H]; (Čepelák) [NMP, +H]; (Korbel, Richtrová) [+Roubal]; (Šprysl); **Lubovňa** (6790) 2.7.1981 (Bláha) [*Benedikt]; **Kriváň** u Žiliny (6879) (Čepelák) [+Roubal 1926, +H]; **Malý Kriváň** (6879) (Čepelák) [+Roubal]; **Strečno** (6879) 7.1983 (Nikodým M.); **Kraľovany** (6880) (Heyrovský) [+H]; (Korbel) [+Roubal]; 1963 (Svozil) [*Ríha]; 8.1986 (Holly); 8.6.1984 (Jeniš); 6.1976 (Miko L.) ; (Richtrová) [+Roubal]; 7.1936 (Sekera) [+Sekera 1947]; 7.1971 (Sláma M.); (Švácha); 6.1976 (Zubrický jnr.) [*Miko] a další; **Šútovská dol.MF** (6880) 5.8.1986 (Benedikt); **Ružomberok** (6881) 4.7.1986 (Brách) [*Schles]; **Prosiek** (6882) 2.8.1988 (Holeksa F.); 19.7.1986 (Kadlec J.); 5.8.1974 (Mikvas) [ČLP]; **Liptovské Hole** (67-6884) (Sekera) [+H]; (?) [NMP]; **Liptov** (?) (Kudla) [+Roubal]; **Jasenská Dolina** (6980) (Vávra J.); **Lubochňa** (68-6980) 15.8.1933 (Prokš) [*Škorpík]; (Prokš) [+Roubal]; 17.7.1986 (Bláha) [*Týr]; (Hahn) [+Roubal]; 24.7.1982 (Kunst) [*Brách]; 1975 (Kunst) [*Ríha]; (Lorenc, Niedl, Odvárka O., Sláma M. a další); **Velká dolina VF** (6980) (Tomčík J.); **Čierny Váh** (6985) 7. (Lorenc); 19.7.1992 (*Kautman); **Svarín** (6985) 16.7.1992 (*Kautman); **Klačno Čičmany** (7077) 7.1980 (Nikodým M.); **Selenecká dol. VF** (7078) 7.1975 (Valeník M.); **Blatnica** (7079) 6.8.1933 (Prokš) [NMP]; **Korytnica** (7081) 3.7.1932 (Proschek) [NMP]; **Hrabušice** (7088) 8.1939 (Pfeffer A.); **Margecany** (70-7192, 7191) 22.6.1937 (Sekera) [+Sekera 1947]; (Sláma M., Šprysl, Kopecký J., Kot, Kudla a řada jiných); **Trenčín** (7174) (Čepelák) [*Čtvrtečka]; **Harmanec** (7180) 29.7.1962 (Štekl) [c.Krlín]; 24.7.1971 (Lacik) [c.Honců]; **Dedinky** (7188) 26.8.1979 (Macek J.); **Geravy** (7188) 11.7.1974 (Kalandra) [*Doležal]; **Gelnica** (7191) 4.7. (Šprysl); **Bujanov-Šaryš** (7192) 4.7.1961 (Prokš) [c.Šafanda]; **Rolova Huta** (7192) 10.6.1946 (Palásek) [c.Hladil]; 13.6.1956 (Palásek) [OL]; **Ružín** (7192) 14.7.1980 (Kraus V.) [*Hron]; 7.1978 (Odvárka O.); **Inovec** (7274) (?) [c.Sláma]; **Zadiel** (7390-91) (Lorenc); (Sobota J.); **Plešivec** (7488) 7.1959 (Hrubant) [NMB].

Bionomie. Smíšené porosty na místech původních přírodně bohatých listnatých lešů. Podle Demelta (1966) vývoj v 3 - 5 cm silných kmíncích stromů na jižně exponovaných svazích. Larvy žijí ve dřevě blízko u země s nutnou vlhkostí, kde se také kuklí. Vývoj dvouletý. Podle Čerepanova (1982) žijí larvy nejprve pod kůrou, po prvním zimování vstupují hlouběji do dřeva a po druhém zimování se kuklí v povrchové vrstvě dřeva. Vývoj udává též dvouletý. - Imága se vyskytují v VI.-VIII., maximum VII. Za slunečného počasí imága na různých květech, *Rosa*, *Rubus*, *Apiaceae* aj.

Živné rostliny - Dle Demelta (1966) *Acer platanoides* (Demelt, Schurmann); *Alnus*, *Carpinus*, *Quercus*, *Ulmus*, *Salix caprea*, *Padus*, *Fraxinus*, *Pyrus* (Čerepanov, 1982) aj.

Variabilita. Žluté pásy na krovkách bývají přerušené, nebo naopak se žlutý toment mírně rozšiřuje.

Hospodářský význam. Jako škůdce nevýznamný.

Ochrana. Ve Slovenské republice nepatří mezi ohrožené druhy.

CLYTUS Laicharting, 1784

Clytus tropicus (Panzer, 1795)

Česká republika. Dříve vzácný druh, který se v posledních desetiletích namnožil na dubech, odumírajících na tracheomykózní onemocnění. Vyskytuje se převážně v lužních porostech a dubinách nižších a středních poloh středních a jižních Čech a jižní Moravy.

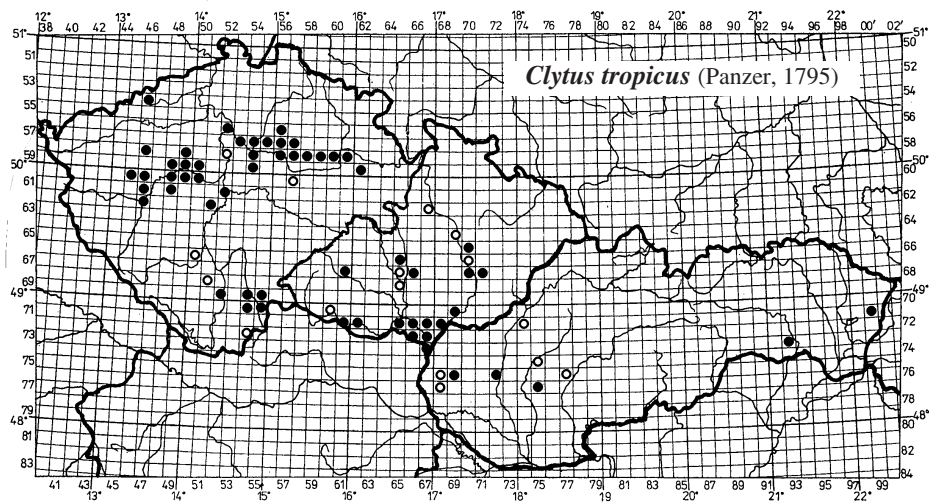
B: Jirkov (5446) 6.1966 (Lorenc) [* Břach]; Ůpor (5652) 1977 (Sláma M.); Jabkenice (5656) 6.1988 (Sláma M.); Neratovice (5753) 1976 (Sláma M.); Nový Vestec (5754) 8.6.1952 (Sláma M.); 26.6.1955 (Hanzlík) [*Týr]; Otradovice (5754) (Prokš) [NMP, +H]; 23.6.1943 (Proschek) [*Bojčuk]; 12.6.1932 (Proschek) [*Říha]; 1962 (Sláma M.); Stará Boleslav (5754) (Prokš) [NMP]; 1962 (Sláma M.); (Štícha) [+H]; Dražice n. Jiz. (5755) 7.6.1984 (Havelka); Loučeň (5756) 6.1988 (Sláma M.); Sadská (5756) 6.1972 (Sláma M.); Dymokury (5757) 6.1987 (Sláma M.); Rožďalovice (5757) 6.1987 (Sláma M.); Petrohrad (5846) 1986 (Doležal J.); Praha Stromovka (5852) (Haber) [+H]; Celakovice (5854) (Heyrovský) [+H]; 1962 (Sláma M.); 7.5.1983 (Čermák R.); Káraný (5854) (Šprysl); Klánovice (58-5954) 17.6.1951 (Skřivan J.) [PLZ]; (Pechlát V.); Stará Boleslav (5854) (Fára, Prokš) [+H]; 1964 (Sláma M.) [+Švácha 1987]; Nymburk (5856) (Sobota J.); Poděbrady (5856) (Sobota J.); (Štícha) [NMP, +H]; Chofovice (5857) 6.7.1975 (Mertlík J.); 1980 (?) [*Týr]; 1979 (?) [c.Franke]; (Sobota J.); Chlumec n.Cidlinou (5858) 22.6.1985 (Zúber M.); (Sobota J.); Lišice (5858) (Sobota J.); Klamoš (5859) (Sobota J.); Hradec Králové (5860-61) (Sobota J.); (Uzel) [NMP]; Křivoklátsko (5849, 5948-50, 6048-50) 1961 (Prokš, Jedliška, Sláma, Rejzek, Hoskovec, Černý Z. a další); Jaroslav (5962) 20.6.1966 (Poláček K.); Lodrant (5962) (Sobota J.); Manětín (6045) 1994 (Sláma M.); Plasy (6046) 1994 (Sláma M.); Kutná Hora (6057) (Čepelák) [c.Kratochvíl]; Kaznějov (6146) (Sobota J.); (Tatar) [+H]; Kohoutov (6148) 1993 (Hoskovec) [*Rejzek]; Zbiroh (6148) 1993 (Hoskovec) [*Rejzek]; Nová Rabyně (6152) 15.6.1984 (Chyba J.) [* Chyba]; Plzeň-Zábělá (6246) 1956 (Roubal) [c.Pecina]; 6.1977 (Steininger); 30.6.1977 (Steininger) [*Benedikt]; Dobříš (6251) (Hron) [* Hron]; (Šprysl); Písek (6650) (Hanš) [+H]; (Honc) [NMP]; Čičenice (6851) 6.1944 (Keil) [+H, ČBU]; Libějovice (6851) (Heyrovský) [+H]; (Keil) [+H]; Vodňany (6851) 6.1950 (Keil) [+H 1951, ČBU, NMP]; Hluboká n.Vltavou (6952) (Lokay) [NMP]; 25.5.1986 (Fuka Z.); Opatovice (6952) 1991 (Vlasák J.); Lužnice (6954) (Kudrna A.); Třeboň, Majdalena, Chlum u Třeboně (6954-55, 7054-55) (Heyrovský, Simandl, Karas, Deneš, Mikyška, Sláma, Níedl a další); Nové Hradky (7254) (Keil) [ČBU].

M: Slezsko (?) (?) [NMP]; Beskydy (?) (Zoufal) [BRN]; Moravičany (6267) 21.6.1952 (Pavla) [HKR]; Grygov (6469) (Kudla, Sekera, Urbásek aj.); Troubky (6570) 1986 (Jeniš); Adamov (6665) (Hladil); Třebíč okolí (6761) 6.1963 (Kybal); Brno (6765) (Formánek) [BRN]; Babice (6766) (Tešaf P.); Bílovice (6766) (Tešaf P.); Kroměříž (66-6770) (Sekera) [+H, PLZ, HKR, NMP, *Bojčuk]; (Čálek L.); (Podaný) [NMB]; Zlín (6771) 14.6.1964 (Klácel) [OL]; Střelice (6865) (Formánek) [+H]; Bítov (7060)

(Soldát) [+H]; **Bzenec** (7069) 5.1950 (Kohoušek) [OPA]; (Sekera) [+H, NMP]; 1988 (Zeman V.); 6.1969 (Krejčárek) [NMB]; **Strážnice** (7069) 6.1952 (Sekera) [PLZ]; **Lukov** (7161) 2.6.1994 (Škorpík M.); **Znojmo** (7162) (Čálek L.); 1990 (Čálek L.) [*Škorpík M.]; 26.5.1984 (Sitek T.); (Vávra J.); **Pavlovské vrchy** (7165) ? (c.Hoskovec M.) [+Černý]; **Šakvice** (7166) 19.6.1980 (Macek J.); **Lednice, Podivín, Břeclav** (71-7266-67) (Sláma, Doležal J., Tomčík J., Říha J., Plecháč a řada dalších); **Hodonín** (7168) (Hladil); **Mikulov** (7165) ? (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; 6.1974 (Pradáč) [+H]; **Pohansko** (7267) 1984 (Sláma M.); 1994 (*Kautman); **Lanžhot** (7267) (Sekera) [+H]; (7268) 1984 (Sláma).

Slovenská republika. Velmi lokální a velmi vzácný druh, pravděpodobně však dosti přehlížený.

S: Trenčín (7174) (Čepelák) [c.Kratochvíl, +H 1955]; **Remetské Hámre** (7199) (Šprysl); **Lorinčík** (7393) (Dunay); **Solčany** (7475) (Kelecsényi) [+H 1930]; **Malacky** (7568) (Wagner) [+H 1930]; **Malá Bara** (7569) (Dunay) [+Dunay 1985]; **Hlohovec** (7572) 6.1967 (Valenčík M.); **Velký Inovec** (7577) (Höing, Růžicka [HKR]); **Plavecký Štvrtok** (7668) (Kavan) [NMP]; **Jelenec** (7675) 5.8.1983 (Chyba J.); ? (8178) (Kučera E.).

Bionomie. Zachovalé, přírodně bohaté listnaté lesy. Samička klade vajíčka do kmenů a větví oslabených, nebo čerstvě odumírajících stojících stromů, nikdy jsem nezjistil napadení pokáceného ležícího dřeva. Larvy si vyhlodávají dlouhé, převážně přímější nespletité chodby na rozhraní kůry a bělové části dřeva. Délka chodeb pod kůrou dosahuje 50 - 80 cm. Ke konci vývoje vstupují pozvolna do dřeva, kde si po žíru cca 10 - 25 cm vyhloubí kukelní komůrku a připraví výletový otvor, který je v povrchové vrstvě dřeva ucpán jemnými pilinami. Při silnější kůře nemusí larva vstupovat do dřeva a může dojít ke kuklení v kůře nebo pod kůrou. U starších stromů jsou napadány především větve, u mladších i kmeny a to již nízko nad zemí. Samička klade vajíčka pouze do stojících, čerstvě odumírajících nebo oslabených stromů na slunci i ve stínu v hustě zapojených porostech. Převážně dvouletý vývoj jsem zjistil ve dřevě silném 15-25 cm, ale také až přes 100 cm. Přezimuje jako larva. - Imága se vyskytují od V. do VII., maximum v polovině VI. Spíše soumravný a noční druh, imága jsou přes den ukryta ve šterbinách kůry apod., výjimečně pobíhají po kůře nebo létají. Nejdou na květy.

Živné rostliny - Vývoj jsem zjistil pouze v *Quercus*, bývají udávány ještě *Pyrus* a *Prunus*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Aspicolpus carinator* (Ns.): Chlum u Třeboně 1951, Niedl J. lgt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Dolichomitus imperator* (Kriechb.): Chlum u Třeboně 5.1952, Niedl J. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides filiformis* (Grav.): Chlum u Třeboně 5.1951, 1953, Niedl J. lgt., Šedivý J. det.

Variabilita. Žluté skvrny na štítu a pásy na krovkách bývají redukovány, méně často jsou pásy v zadní polovině krovek spojeny.

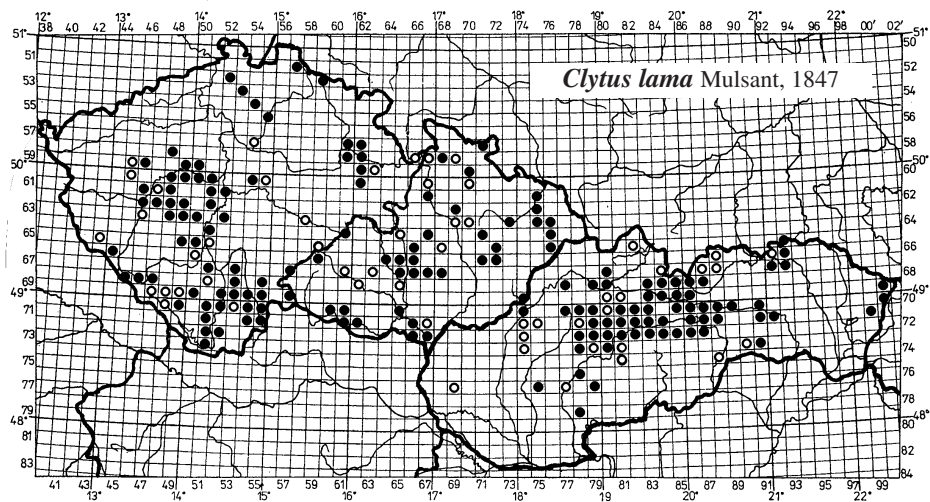
Hospodářský význam. Jako technický škůdce nemá význam, způsobuje nejvýše poškození bělového dřeva. Může se podílet na odumírání oslabených stromů, avšak vždy společně s řadou dalších druhů hmyzu.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Clytus lama Mulsant, 1847

Česká republika. Řídký druh, vyskytující se především v horských a podhorských lesích v oblastech dřívějšího výskytu *Abiet*, který se omezeně šíří i do nepůvodních výsadeb *Picea*.

Slovenská republika. V horských lesích častý druh.

Bionomie. Jehličnaté lesy, paseky. Vývoj zprvu pod kůrou a později ve dřevě odumírajících jehličnatých dřevin. Napadá především stojící stromy o průměru 10 - 25 cm do hloubky 2 cm, zřídka až 5 cm. Není mi známo napadení pokáceného dřeva. Larva vyhlodává pod kůrou nepravidelné i poměrně přímé chodby a pak vstupuje do dřeva, kde pokračuje v žíru do hloubky 2-3 cm. Výstupní otvor z kukelní komůrky je ucpaný jemnými pilinami. Přezimuje jako larva. Vývoj se uvádí jednoletý i dvouletý, já jsem zjistil nejméně dvouletý. - Imága se vyskytují od VI. do VIII., maximum VII. na dříví a různých květech, zejména *Apiaceae*.

Živé rostliny - Přednostně *Abies*, dále *Picea*, zřídka *Pinus*. *Larix* (*Vávra);

Přírození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Helcon tardator* Ns.: Adamov 1968, Hladil J. lgt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Stephanidae*: *Stephanus coronatus* Pz.: Adamov 1968, Hladil J. lgt., Čapek M. det.

Variabilita. Zřídka dochází k redukci žlutých pásek na krovkách. Často zaměňován s *C. arietis*.

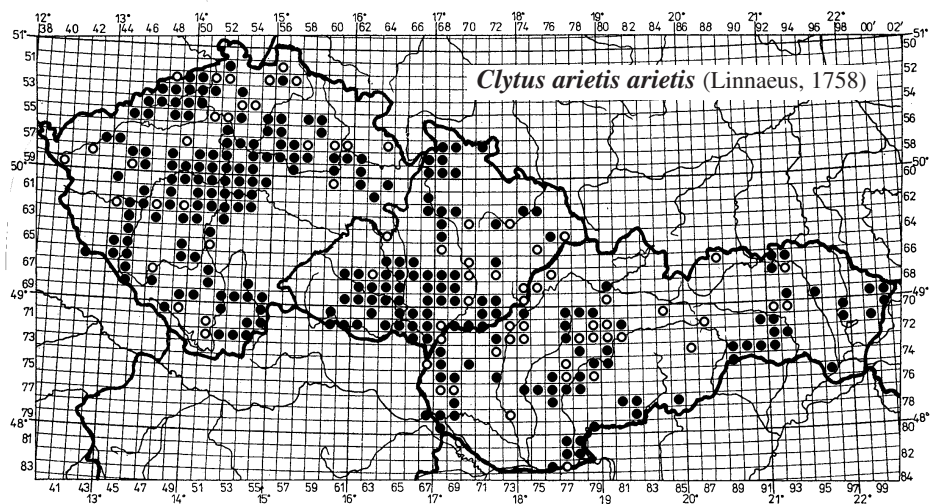
Hospodářský význam. Bývá uváděn jako lesní škůdce, škody jsou pouze technického charakteru. V celkovém množství těžného dřeva souší je podíl škod proti jiným škodlivým činitelům zanedbatelný. Schimitschek (1928) uvádí větší škody působené tímto druhem v Rakousku, v našich podmínkách nebyly zaznamenány.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Clytus arietis (Linnaeus, 1758)

ssp. arietis (Linnaeus, 1758)

Česká republika a Slovenská republika. Častý až hojný druh v oblastech listnatých lesů.

Bionomie. Listnaté lesy, parky, zahrady. Vývoj larev pod kůrou odumřelého dřeva různých listnatých stromů. Ve větvích od průměru 2 cm a v kmíncích, nalezl jsem ho i v plotě, vyrobeném z neodkorněných topolových prkének. Často i v odumírajících větvích napadených krasci rodu *Coraebus* sp. Larva žije zpočátku pod kůrou a později vstupuje do dřeva, kde pokračuje v žíru a kde se také kuklí. Připravený výletový otvor je ucpaný jemnou drtí. Přezimuje jako larva. Demelt (1966) uvádí hloubku poškození dřeva až 10 cm a dvouletý vývoj. Já jsem zjistil dvouletý i tříletý a za nevhodných podmínek v suchém dřevu až pětiletý vývoj. - Imága se vyskytují od V. do VIII. na dříví, na zemi ležících větvích a různých květech, např. *Crataegus*, *Apiaceae* aj.

Živné rostliny - *Quercus*, *Fagus*, *Carpinus*, *Robinia pseudoakacia* (Zbraslav n.Vlt.), *Salix*, *Salix caprea*, *Ulmus*, *Prunus*, *Malus*, *Populus*, *Vitis*; *Cornus mas* (*Vávra J.); *Juglans*, *Sarothamnus* (*Kubáň), dále *Betula*, *Castanea*, *Pyrus*, *Euonymus*, *Tilia*, *Acer*, *Crataegus*. Bílý & Mehl (1989) citují též *Juniperus communis* a Mehl vychoval z *Picea abies*.

Variabilita. Často zaměňován s *C. lama*. Žluté pásy na krovkách bývají přerušené nebo se žlutý toment rozšiřuje a dochází i k širokému spojení pásek, zejména v zadní polovině krovek.

Hospodářský význam. Jde sice o celkem běžný druh, ale protože nenapadá cenné sortimenty, jsou škody způsobované larvami podradné.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

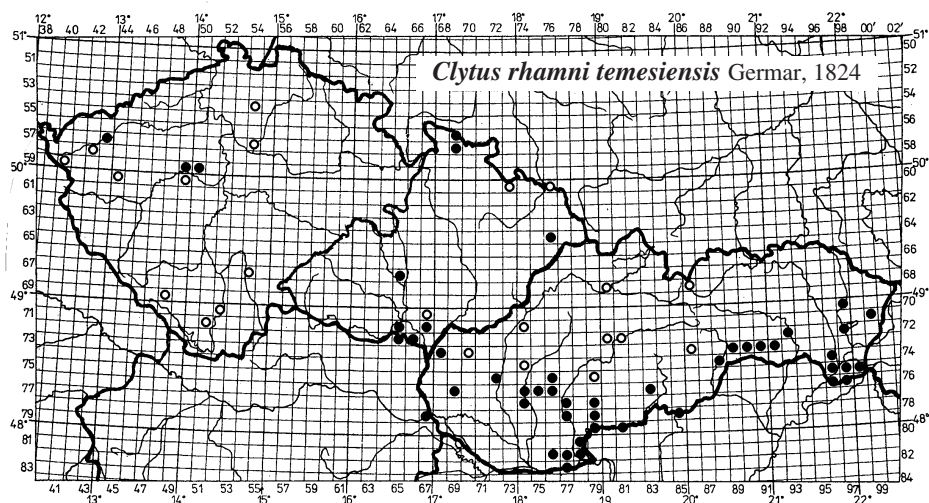
Clytus rhamni Germar, 1817

ssp. temesiensis Germar, 1824

Česká republika. V Čechách a na Moravě velmi vzácný a lokální. Velmi často bývá tento druh špatně determinován.

B: Praha okolí (?) [c.Kratochvíl]; (?) (Prokš) [+H]; **Polomené hory** (5454) (Kral) [+Kral 1915, H]; **Andělská Hora** (5743) 6.1986 (Holly); **Karlovy Vary** (5743) (Kutschera) [+H]; **Olšová Vrata** (5743) (Holly F.); **Benátky n.Jizerou** (5754) (Podaný) [+Zúber 1983]; **Loket** okolí (5842) (?) [+H]; **Cheb** okolí (5940) (Dalla Tore) [+H]; **Nížbor** (5949-50) 16.6.1978 (Burda) [*Rejzek]; 1985 (Dalihod J.); 16.6.1978 (Burda) [+Burda 1984]; 1975 (Černý J.); **Žloutkovice** (5949) 1985 (Dalihod J.); **Úterý** (6044) 15.6.1954 (Wagner 2ex) [PLZ, +H]; **Karlova Ves** (6049) 6.1942 (Tesař) [c.Kratochvíl]; **Soběslav** (6754) (Štěpán) [ČBU]; **Vimperk** okolí (6948) (Klein) [+H]; **České Budějovice** okolí (7052) (?) [+H]; **Kleť** (7151) (?) [+H]; **Choboty** (?) (Kunst) [+Zúber 1983].

M: Oderské vrchy (?) [+Letzner 1891]; **Mikulovice** (5669) 6.1969 (Vavroušek J.); **Česká Ves** (5769) 6.1973 (Vavroušek J.); **Písečná** (5769) 6.1973 (Vavroušek J.); **Opava** (6073) (?) [+H]; **Lutyně** (6076) [+Letzner 1891]; **Bohumín** (6076) (?) [+H]; **Ostravice** (6476) 1986 (Klusáček J.); **Brno Bystrc** (6765) 7.1975 (Kalivoda V.); **Čejč** (7067) (?) [BRN]; **Klentnice** (7165) 8.5.1969 (?) [NMB]; **Podivín** (7167) (c.Černý Z., c.Kybal M.) [+Černý]; **Mikulov** (7265) [+Holeksa, Smetana]; **Lednice** (7266) (c.Černý Z., c.Kybal M.) [+Černý]; 22.5.1985 (Plecháč).

Slovenská republika. V teplých oblastech Slovenska častý, místy hojný druh.

S: **Eubochňa** (6880) (Podaný) [NMB]; **Vyšné Hágy** (6886) [c.Kratochvíl]; **Trenčín** (7174) (Kudla) [OL]; (Lorenc J.); **Šaštín** (7368) 4.6.1969 (Malec); **Hradište MK** (7370) (Volák) [HKR]; **Hlohovec** (7572) 6.1978 (Valenčík M.); **Modra** (7669) 1963 (Sláma M.).

Bionomie. Listnaté smíšené porosty, lesostepi, ovocné sady, teplá místa spíše stepního charakteru. Vývoj v odumřelém dřevě různých listnatých dřevin. Obvykle byl vychován náhodou, a proto je o jeho vývoji málo známo. - Imága se vyskytují poměrně dlouhou dobu na stejných lokalitách, od první poloviny V. do poloviny VII., maximum VI., na různých květech, zejména *Achilea*, *Apiaceae*, *Rosa* apod.

Živné rostliny - *Quercus*, *Vitis*, *Loranthus*; udává se též *Prunus*, *Robinia*, *Ulmus*, *Castanea*, *Crataegus*, *Cytisus*, *Ficus*, *Fraxinus ornus* aj.

Variabilita. Především podle černého až světlého zbarvení nohou se odlišují jednotlivé poddruhy. Často chybí žlutá skvrna za bázi krovek, vzácně dochází k redukci dalších žlutých pásek.

Hospodářský význam. Jako škůdce bezvýznamný.

Ochrana. Není ohroženým druhem.

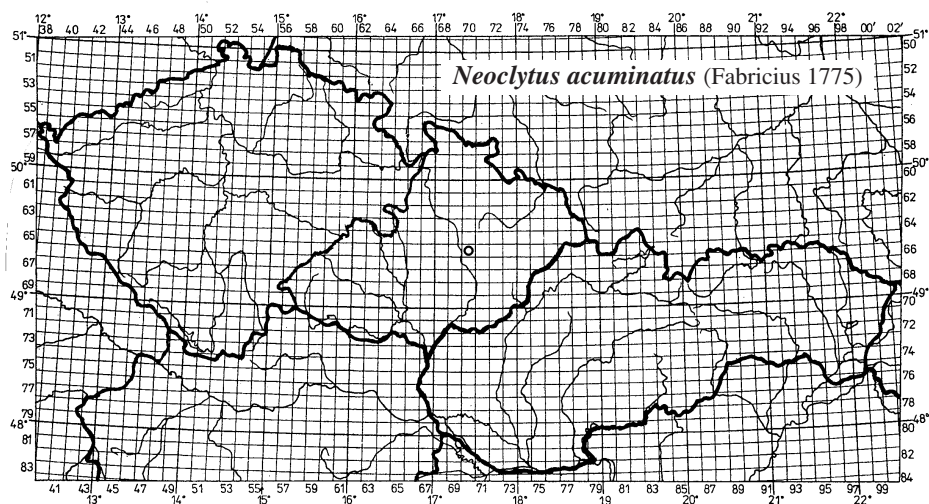
NEOCLYTUS Thomson, 1860

Neoclytus acuminatus (Fabricius, 1775)

Česká republika. Do Evropy z USA zavlečený druh, který byl nalezen již v řadě zemí (Anglie, Francie, Itálie, Švýcarsko, Německo, Slovinsko, Chorvatsko, Dalmácie, Černá Hora). Uvádím ho z toho důvodu, že jde o druh, který se šíří, byl u nás nalezen a měl by být zařazen stejně jako tomu bylo u jiných zavlečených druhů, které se na našem území vyhlýhly po importu rodičovských brouků. Je pravděpodobný jeho opětovný nález.

M: Přerov (6570) byl nalézán Hudečkem v blízkosti Weiglovy továrny na kočárky [+H, +H 1951, 1955].

Slovenská republika. Nebyl zjištěn.

Bionomie. Duffy (1953), Demelt (1956) a jiní uvádějí vývoj larev pod kůrou a později v bělí mrtvého nebo odumírajícího dřeva, které zcela rozežere. Kuklí se v hloubce cca 2-3 cm v povrchové vrstvě. Doba vývoje jeden rok, v extrémních teplých podmínkách jihu USA může být údajně i tři měsíce. - Imága se vyskytují od V.-VI. do - VIII.

Živné rostliny - V Evropě se uvádí *Ulmus*, *Populus*, *Morus*, *Castanea*, *Fraxinus*, *Robinia*, *Corylus*, *Vitis*, *Quercus*, *Rosaceae*, *Tilia*, *Salix*, *Carpinus*, aj. Sama 1988 uvádí též *Abies* sp.

Variabilita. Velmi variabilní druh v temné nebo světlejší základní barvě krovek.

Hospodářský význam. Napadán je pouze neodkorněný materiál. V USA je např. udáván jako vážný technický škůdce několika desítek tisíc m³ výřezů *Fraxinus*, jehož dřevo dokázal zcela zničit. Škody se často projeví až na zpracovaném dřevě.

NECYDALINAE

NECYDALIS Linnaeus, 1758

Necydalis ulmi Chevrolat, 1838

Česká republika. Velmi lokální a velmi vzácný. Vyskytuje se ve zbytcích starších zachovalých původních lesů.

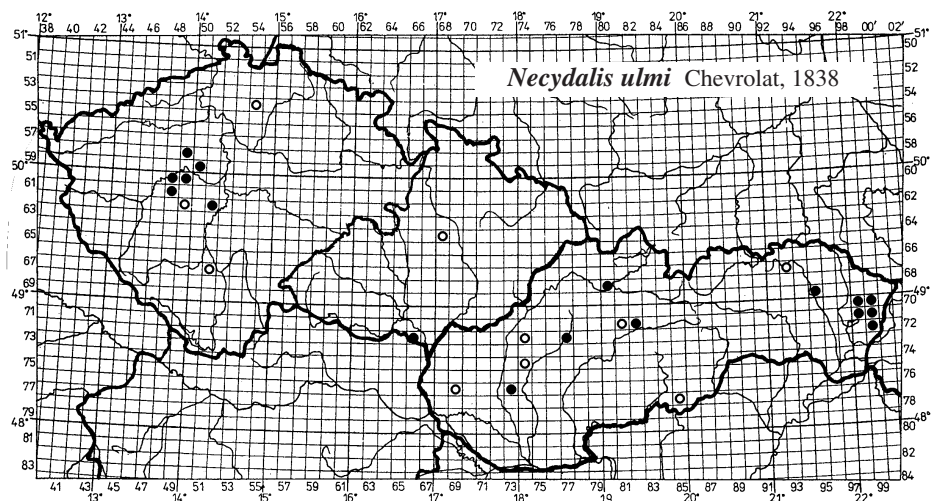
B: **Bělá p. Bezdězem** (5454) (Lokaj) [NMP, +H 1930]; (Kavan) [* Sobota]; **Bezděz** (5454) (Štícha) [+H 1930]; 20.7.1950 (Krupka) [+H]; (Malý V.); **Lány** (5849) 1978 (Rébl K.) [*Rejzek]; **Nížbor** (5950) 7.1974 (Sláma M.); **Týřov** (6048) 16.7.1983 (Černý Z.); **Broumy** (6049) 1991 (Rejzek); **Zbiroh** Strážov (6148) 7.1990 (Pavliček J.); **Jince** (6249) 7.1921 (Pfeffer A.) [+H 1930]; **Dobříš** (6251) 9.7. (Pádr) [*Šprysl]; (Švácha P.); **Vysoký Kamýk** u Protivína (6751) 4.7.1946 (Heyrovský) [+H 1949].

M: **Drahanská vysočina** (?) (Krupka) [+H 1955]; **Náměšť** (6468) (Fleischer) [+Fleischer 1927-30, +H 1930]; **Valtice** (7266) (Sedláček A.) [+Černý]; (Tomčík J.larvy) [*Vávra J.]; 1996 (*Janeček J.); **V. Kunčice** (?) (Jureček) [+H 1930].

Slovenská republika. Velmi vzácný a lokální především ve starých zachovalých bukových porostech.

S: **Bardejov** (6793) (Csiki) [+H]; (Kuthy) [+Roubal 1936]; **Šútovská dolina** (6880) (Lorenc) [+H 1965]; **Valkov** (6995) 1971 (Weisz) [BAR]; **Zemplínské Hámre** (7098) 7.7.1976 (Moravec) [*Odvárka]; **Strihovce** (7099) 27.7.1985 (Mlejnek R.) [*Mlejnek]; **Moštenica** (7181-82) 7.1932 (Mitterpach) [+Roubal 1936]; 29.7.1970 (Sobota J.); **Vihorlat** (7198) 15.7.1986 (Bláha R.) [*Poláček]; 7.1983 (Lorenc) [*Brach]; (Lukeš) [+H]; **Hlivistia** (7199) 8.1983 (Odvárka O.); **Remetské Hámre** (7099) 1965- (Sláma M.); (7198-99) 7.1951 (Kostečka) [+H]; 1951 (Bláha) [c.Kybal]; 1961 (Sláma M.); 5.7.1971 (Vichra) [c.Černý]; 7.1973 (Sobota J.); 7.1984 (Hála J.) [*Kadlec]; 1985 (?) [c.Kybal]; 18.7.1982 (Vaněk P.); (Lorenc, Šprysl); **Petrovce** (7299) 7. (Lorenc); **Inovec** (7274) 7.1930 (Čepelák), [OL, NMP, +Roubal 1936, +H 1955, c.Kratochvíl]; 7.1935, 7.1937 (Heyrovský) [NMP]; **Prievidza** Dlížin (7277) 17.7.1983 (Arpáš) [+Vysoký 1985]; **Tovarníky** (7474) (Kelecsény) [+H 1955]; **Modra** (7669) (Fritsch) [*Škorpík]; **Velké Zálužie** (7673) (Kalúz S.) [*Šiška]; **Hajnáčka** (7785) 1959 (Čepelák) [+H].

M? S? Polsko?: **Beskydy** ? (Bscydi) (?) 1959 (Duchon 2 ex.) [NMP].

Bionomie. Téměř shodná s *Necydalis maior*. Vývoj larev v odumřelém dřevě živých stromů ať již v odřených místech bez kůry na kmenech, v dutinách, odumřelých větvích, nebo i v stojících souších s kůrou. Doba vývoje asi tříletá. Přezimuje jako larva. Imága se vyskytují v VII. - VIII. na poškozených stromech, především na větvích, v letu kolem nich, zřejmě zcela výjimečně na květech *Tilia* (Francie).

Živné rostliny - *Fagus*, *Carpinus*; *Quercus*, *Tilia* (Francie); *Carpinus* (*Pfeffer A.), Uvádí se též *Ulmus* a *Celtis australis*.

Přirození nepřátelé - Především datlovití ptáci a vyschnutí dřeva při nedostatku srážek.

Hospodářský význam. Vzhledem k velké vzácnosti a vývoji larev spíše v levných sortimentech bezvýznamný druh.

Ochrana. Patří mezi velmi vzácné druhy, k ochraně by prospělo ponechávání starších živých stromů s odřenou kůrou, nebo s dutinami. Výskyt lze velmi těžko ovlivnit. V lesích hospodářského charakteru, kde se odstraňují poraněné a nemocné stromy, má jen malou naději na přežití. Záporný význam na výskyt mělo v minulosti kácení "přestárých" listnatých porostů a povinné odstraňování "chorých" i listnatých stromů z porostů.

Necydalis maior Linnaeus, 1758

Česká republika. V Čechách ubývající řídký druh v zachovalých lesích, břehových porostech, alejích, starých zahradách i parcích. Dříve býval častějším, ale přehlíženým druhem. Na Moravě mnohem vzácnější a lokální.

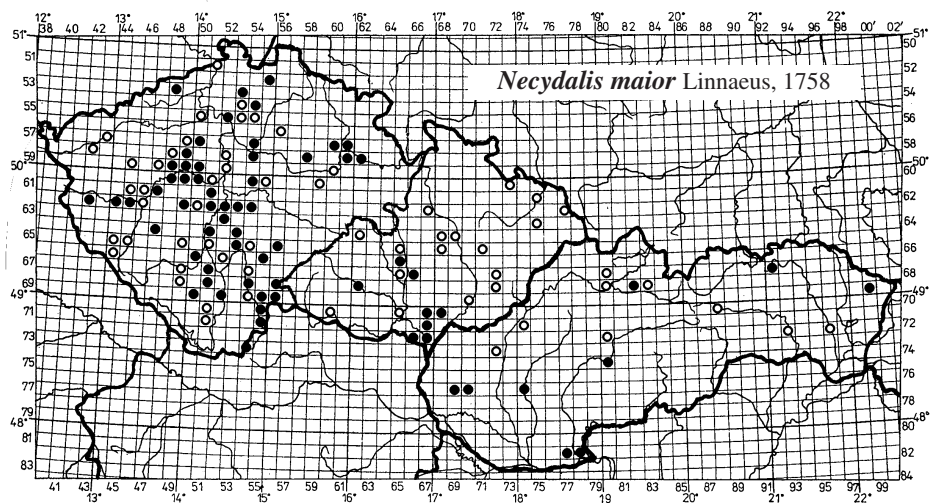
B: **Mezní louka** (5151) 1959 (?) [+H, NMP]; 29.7.1951 (Gut) [+H]; **Vysoká Lípa** (5151) 11.7.1955 (Gut) [+H]; **Frauenberg** (5255) (Michel) [+Michel 1911]; **Panenská Hůrka** (5255) 20.6.1993 (Brázda) [*Čtvrtečka]; **Dubí v KH** (5348) 19.8.1973 (Šimek) [LIT, Tábořský 86]; **Duchcov** (5348) 1979 (Ríha J.); **Zahrádky** (5353) 26.7.1977 (Honců); **Dubá** (5453) (?) [+H]; **Bělá p. Bezdězem** (54-5554) (?) [+H, PLZ]; (Krůta) [LIT, OPA, NMP]; (Lokay) [*Ríha]; 2.7.1922 (Šticha) [*Krása]; (Šticha) [NMB]; 7.1962 (Sláma M.); **Bezděz** (5454) 1909 (?) [c.Hladil]; (Balthasar) [NMB]; 1930 (Jerman) [OPA]; **Doksy** (5454) 26.6.1981 (Čermák R.); **Polomené hory** (5454) (Kral) [+Kral 1915]; **Libochovice** (5550) (Springer) [NMP]; **Liběchov** (5552) 1975 (Sláma M.); (?) [+H]; **Mšeno** (5553) (Fára) [c.Kratochvíl]; **Dolánky** (5656) (?) [+H]; **Karlovy Vary** (5743) (Kutschera) [+H]; **Klobuky** (5749) (?) [+H]; **Kobylníky** (5749) 13.7.1913 (Procházka) [NMB, NMP]; **Slaný** (5750) (Hron, Hanousek) [*Hron];

Stará Boleslav (57-5854) 6.1964 (Sláma M.); (?) [+H]; 27.6.1954 (?) [c.Kybal]; **Vestec** (5754) (Veselý) [+H]; **Hradec Králové** (5760-61, 5861) (Sobota J.); (Mikát) [HKR]; (Uzel) [+H]; (Šimeček J.); (Sprysl); **Loket** okolí (5842) (Palliardi) [+H]; **Krušovice** (5848) (Proschek) [NMP]; **Rakovník** (5848) 1914 (Procházka) [OPA]; **Lánská obora** (5849) 1992 (Rejzek, Sabol); **Lány** (5849) 8.1965 (Trávníček) [*Šilha]; **Praha** (5852) (Weiden) [NMP]; **Čelákovice** (5854) 5.6.1948 (Veselý) [OPA, *Čtvrtečka]; **Nový Vestec** (5854) 10.7.1955 (Bojčuk L.); 1961 (Sláma M.); **Chlumec n. Cidl.** (5858) (Sobota J.); **Běleč n. Orlicí** (5861) (Sobota J.); **Týniště n. Orlicí** (5862) ? (Voda J.); **Rabštejn** (5945) 15.7.1949 (Maidl) [NMB]; **Čistá** (5947) (Fára) [+H]; **Rakovník** (5948) 26.6.1914 (Procházka) [NMB]; **Křivoklátsko** (5849, 59-6048-50) (Prokš, Sláma, Burda, Rejzek aj.); **Krč** (5952) (?) [+H]; **Modřany** (5952) (Zeman) [NMP, +H]; **Pardubice** (5960) 1896 (?) [NMP]; (Hulata) [+H]; (*Kautman); **Černošice** (6051) (Zeman) [HKR]; **Jevany** (6054) (Pfeffer) [+H]; **Louňovice** (6054) 5.7.1976 (Komárek J.) [+Hubert, Prokop 1990]; **Kostelec n.C.I.** (6055) 7.1949 (Pfeffer A.); **Choltice** (6059) (Rule) [+H]; **Nevěň** u Plzně (6145) (Štusák) [+H, NMP, NMB, OLO aj.]; **Obora** u Kaznějova (6146) (?) [PLZ]; **Rokycany Březina** (6147) 16.9.1983 (Hanousek) [* Suchý,Hron]; **Řevnice** (6151) 1974 (Sláma M.) [+Sláma 1980]; **Bor** u Tachova (6242) 1978-82 (Kubán, Hanousek,Hron); **Vysočany** u Tach (6242) (Hron,Hanousek) [kaš-tan]; **Plzeň Dobronice** (6244) 4.7.1967 (Brožík); **Plzeň okolí** (6245) (Brožík) [+H]; **Plzeň Touškov** (6245) (Brožík, Doležal J., Maidl, Tetál I.); **Zábělá** (6246) (?) [PLZ]; **Jince Čenkov** (6249) (Hron,Hanousek); **Příbram** (6250) 6.1911 (Roubal) [NMB]; **Dobříš** (6251) (Hron,Hanousek); (Jelínek) [NMB]; 14.7. (Sprysl); **Poličany** (6252) (Švácha P.); **Neveklov** (6253) 29.6.1978 (Řehoř L.); 28.6.1973 (Čech) [ČBU]; 1964 (Mikyška A.); 1980 (Sláma M.); **Konopiště** (6254) 1985 (Sláma M.); (Švácha P.); **Dublově** (6352) 6.1983 (Sláma M.); **Sedlčany** (6352) (Trmal); **Vysoký Chlumec** (6352) 7.1949 (Prokš) [HLU, OPA, NMP]; **Rokycany Žďár** (6447) (Hron, Hanousek); **Klenovice** (6451) 18.6.1971 (Kovářik M.); **Mezno** (6453) 1972 (Sláma M.); **Vrchotice** (6453) 27.7.1944 (Maidl) [NMB]; **Netřeb** (6544) (Kraus B.) [+Kraus 1945]; **Chudenice** (6545) (Roubal) [+H]; **Blatná** (6549) (Čochner) [+H]; (Karban M.) [+Patera 1987]; **Zýkov** (6551) (Lekes) [+H]; **Borotín** (6553) 1974 (Sláma M.); **Tábor** (6554) (Hliseníkovský) [NMP]; **Čížkov** (6556) (Seichert V.); **Pacov** (6556) 6.8.1919 (Roubal) [NMB]; **Kdyně** (6644) (Kraus B.) [+Kraus 1945]; **Písek** (6650) (?) [+H, NMP, NMP]; (Madar) [c.Kratochvíl]; (Sukold) [NMP]; **Vráž u Písku** (6650) (?) [PLZ]; 7.1978 (Kletečka) [*Benedikt]; **Bechyně** (6652) 7.1938 (Heyrovský) [+H]; **Dobronice** (6652) (?) [PLZ]; **Kajetín** (6655) 10.6.1980 (Neuschl F.); **Mutěnice** u Strakonice (6749) 1959 (?) [NMP]; **Paseky** (6751) (Madar) [+H]; **Protivín** (67-6851) (Keil A.) [c.Šafanda, +H]; 2.7.1950, 1957 (Sláma M.); **Tučapy** (6754) 1959 (Heyrovský) [NMP]; (Madar) [+H 1942]; **Volyně** (6849) 7.1934 (Pavelčík) [OPA]; **Hamr n. Nežarkou** (6854) (Kudrna A.); 18.6.1979 (Karas V.); **Veselí n. Luž.** (6854) 24.6.1983 (Karas V.); **Jindřichův Hradec** (6856) 6.1976 (Čech); **Prachatic** (6950) (Halada) [c.Hladil]; **Hluboká n. Vlt.** (6952) (Havlíček) [ČBU]; 25.6.1950 (Keil) [ČBU, +H]; (Kudrna A.); 1991 (Vlasák J.); **Třeboň** (6954) 7.1953 (Seichert V.); **Jemčina** (6955) (Sekera) [c.Kratochvíl]; 4.7.1989 (Kadlec J.); **Nový Vojtšov** (6956) 7.1991 (Sláma M.); **Křemže** (7051) 1908 (Havlíček) [ČBU]; **Chlum u Třeboně** (7055) (Niedl) [+H]; (Chatt M., Halada, Mikyška A.); **Majdalena** (7055) 7.1967 (Deneš K.); 9.7.1969 (Klička) [*Týr]; Niedl J., Švácha P.; **Nová řeka** (7055) (Niedl J.); (Kudrna A.); **Český Krumlov** (7151) (?) Fára coll. [c.Kratochvíl]; **Rapšach** (7155) 7.1984 (Nikodým M.); **Suchdol n. L** (7155) (Seichert V.); 1975 (Sláma M.); **Žofín** (7354) 7.1990 (Sláma M.).

M: Beskydy (?) [NMP]; (Jureček) [NMP]; **Opava** (6073) (?) [+H]; **Ostrava** (6175) (Zoufal) [BRN]; **Moravčany** (6267) (Pavlů) [HKR]; **Tešín** (6277) (?) [+H, NMP]; **Frydek** (6375) 24.6.1929 (Hájek) [NMP]; **Staré Město** (6462) (?) [+H]; **Náměšť** - obora (6468) (Volák) [HKR]; **Olomouc** okolí (6469) (?) [+H]; **Boskovice** (6565) (Kittner) [+H]; **Prostějov** (6568) 1959 (Kouřil) [NMP]; (Volák) [HKR]; **Haná** (6571) (?) [NMP]; **Adamov** (6665) (Hladil, Kraus Z., Tesař P. aj.); **Blansko** (6665) 7.1948 (Matoušek) [BRN]; **Brno** okolí (6765) (?) [+H]; **Babice** (6766) (Tesař P.); **Fryšták** (6772) (?) [+H]; **Náměšť n. Osl.** (6862) (Fleischer jun.) [+H, NMP]; 15.8.1942 (Obtrel) [BRN]; (Hruška M., Vávra J.); **Luhačovice** (6872) (Vala) [+H]; **Uherské Hradiště** (6970) (Schlögl) [+H]; **Vranov** (7060) (Pazourek) [+H]; **Vranovice** (7065) (Hoffer) [+H]; **Čejč** (7067) 1941 (Bechyně) [+H]; 7.1940 (Prokš) [+H]; 17.6.1980 (Macek J.); **Mutěnice** (7068) (Prokš) [NMP]; **Ladná, Lednice, Břeclav, Pohansko** (7167, 7266-67) (Kaláb, Hanáček, Míhal a řada dalších).

Slovenská republika. Velmi lokální a mnohem vzácnější než v Čechách.

S: Vrátna (6780) (Sekera) [+Roubal]; (Danihelka) [c.Kratochvíl]; **Lukov** (6792) 1971 (Weisz) [BAR]; **Kráľovany** (6880) (?) Roubal det. [+Roubal]; **Prosiek** (6882) 6.1974 (Naimik) [*Dunay]; **Pavlova Ves** (6883) (Váňgel J.) [+Roubal, +H]; **Stakčín** (6999) 8.7.1972 (Seichert V.); **Hrabušice** (7088) 7.1939 (Pfeffer A.); (Wadas) [+H]; **Trenčín** (7174) (?) [+H]; (Borovička) [LIT]; **Banská Bystrica** (7280) (Čejka); **Košice** (7293) (?) [+H]; (Machulka) [NMP, +H]; 6.1949 (Olexa) [+Olexa 1950]; **Horovce n. Ond.** (7296) (Kodym O.) [NMP]; 1959 (Matějka) [NMP]; 17.7.1938 (Matějka) [*Pícek]; **Vrbové** (7372) (Kočí) [NMB]; **Budča** (7480) ? (Vávra J.); **Pezinok** (7669) (c.Čech J.) [ČBU]; **Budmerice** (7670) (*Kautman); **Zobor** (7674) 25.5. (Barabas) [*Holeksa]; **Štúrovo** (8177-78) (Lorenc); (Sobota J.); **Kamenica n. Hr.** (8178) 23.6.1948 (Palásek J.) [OL]; 17.6.1951 (Brožík) [c.Černý]; 6.1954 (Brejcha) [BRN]; 6.1956 (Gottwald) [BRN]; (8178) 24.5.1977 (Odvárka O.); **Kováčov** (8178) (Heyrovský) [+H]; (Palásek) [+H].

Bionomie. Vývoj v odumřelém dřevě, mohou to být dutiny stromů, místa s odřenou kůrou na živých stromech, suché vrcholy stromů (až 20-30 m vysoko), pahýly po ulomených větvích, suché stromy s kůrou i bez kůry. Larva vyžírá poměrně široké chodby hluboko do dřeva, které je již obvykle narušeno činností hub. Ve dřevě *Tilia* a *Populus tremula* i ve zcela zdravém odumřelém dřevě. Kukelní komůrky, široké někdy až 15 mm, jsou obvykle rovnoběžné s osou kmene, dohromady s výstupní chodbou dlouhé až 25 cm, někdy až 10 cm hluboko od povrchu dřeva. Larva ponechává imágu k prokousání povrchovou vrstvičku dřeva nebo kůry. Přezimuje ve stadiu larvy. Po prokousání mají výletové otvory okrouhlý tvar. Doba vývoje larev cca tříletá. Ve stejném dřevě se často vyskytuje více generací. - Imága se vyskytují od VI. do VII., převážně v druhé polovině VI. Poletují za slunečných dnů kolem stromů a v jejich korunách a sedají na větve a poškozená místa.

Živé rostliny - *Aesculus*, *Alnus*, *Tilia*, *Cerasus avium* a *vulgaris*, *Acer*, *Carpinus*, *Fagus*, *Prunus*, *Quercus*, *Salix*, *Ulmus*; *Populus tremula* (Francie); *Abies* (*Pfeffer A.); *Betula* (Palm, 1951) a *Malus* (Demelt 1966); *Salix caprea*, *Pyrus*, *Malus*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Xorides alpestris* Habermehl: Chlum u Třeboně 6.1952, Niedl J. lgt., Stará Boleslav 1976, Sláma M. lgt., Šedivý J. det. Pravděpodobným predátorem jsou larvy *Denticollis borealis* (Paykull), jehož imágo jsem vychoval z *Carpinus* společně s imágy *Necydalis maior* (Nižbor).

Hospodářský význam. Žír larev působí zeslabování pevnosti napadeného odumřelého dřeva a v těchto místech dochází také k častějším zlomům při větru nebo sněhu. Pro poměrnou vzácnost však jde o nevýznamný druh.

Ochrana. Ubývající druh, ale zatím nepatří mezi ohrožené druhy. Výskyt je ovlivněn především ubýváním starších stromů v ovocných sadech a stromových alejích a odstraňováním prosychajících stromů v parcích a lesích.

LEPTURINAE

RHAMNUSIUM Latreille, 1829

Rhamnusium bicolor (Schränk, 1781)

ssp. bicolor (Schränk, 1781)

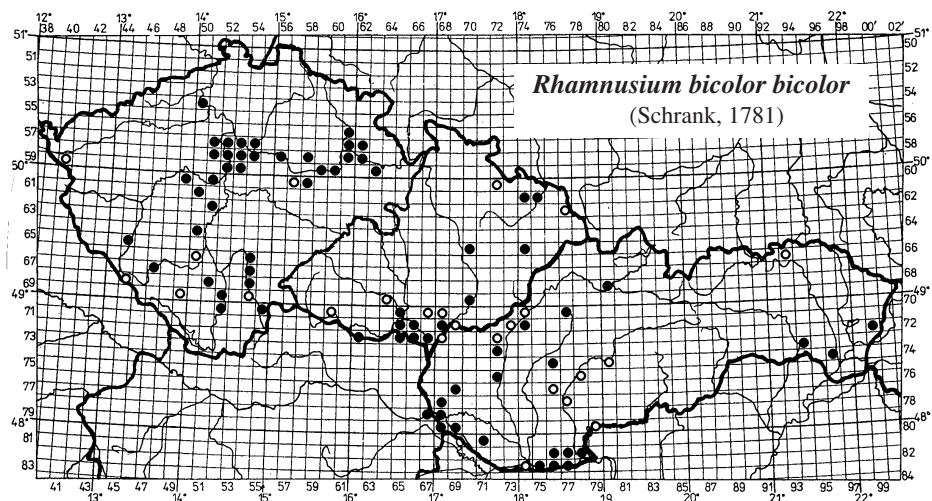
Česká republika i Slovenská republika. Velmi lokální řídký druh postupně mizící z naší přírody. Na místech výskytu často ve větším počtu.

B: Libochovany (5450) (?) [+Vysoký]; **Černožice** (5661) (Sobota J.); **Smiřice** (5661) (Sobota J.); **Kralupy n. Vlt.** (5751) (Hájek) [+H]; **Tursko** (5751) 1976 (Sláma M.); **Velvary** (5751) 4.6.1943 (?) [OPA]; **Sedlec - Líbeznice** (5752) 1971 (Sláma); **Měšice** (5753) 1976 (Sláma M.); **Čihadla** (5754) (Kunst) [*Plecháč]; 10.6.1986 (Šťastný) [*Benedikt]; **Hradec Králové** (57-5861) (Sobota J.); 17.5.1986 (Mertlík J.); 10.5.1974 (Mikát M.); **Třebechovice p. Orebem** (5762) (Sobota J.); **Horoměřice** (5851) (Fára, Heyrovský, Sláma a další); **Tuchoměřice** (5851) 1976 (Sláma M.); **Roztoky** (5852) 6.1963 (Sláma M.); 10.6.1989 (Lukáš P.); **Praha** (5852) 6.1951 (Štícha B.) [*Odvárka, *Pícek]; **Praha Stromovka** (5852) (?) [OPA]; 6.1940 (Pfeffer A.); 1965 (Sláma M.); **Praha Troja** (5852) (Prokš) [+H]; 31.5.1950 (Sláma M.); 6.1958 (Dostál J.) [*Schles]; 1952 (Kybal M. a další); **Praha Modřany** (5952) 27.5.1982 (Čermák R.); **Kbely** (5853) (?) [c.Kratochvíl]; **Vinoř** (5853) 5.6.1978 (Sláma M.); **Čelákovice** (5854) 7.5.1983 (Čermák R.); **Nymburk** (5856) 23.6.1909 (?) [NMP]; (Kracík, Podaný) [ČBU, NMB aj.]; **Chlumec n. Cidl.** (5858) 6.1984 (Sobota J.); **Týniště n. Orli.** (5862) (Sobota J.); **Satalice** (5953) 5.6.1978 (Sláma M.); **Přelouč** (5959) (Sobota J.); **Lázně Bohdaneč** (5960) (Mlejnek R.); **Pardubice** (5960) (Sobota J.); **Choceň** (5963) 7.1984 (Sobota J.) [*Zúber]; **Chebsko** (5940) (Dalla Tore) [+H]; **Broumy** (6049) 1993 (Rejzek); **Dobřichovice** (6051) [NMP]; **Kutná Hora** (6057) (Čepelák) [+H]; **Kačina** (6058) 29.6.1984 (Mlejnek) [*Odvárka]; 1985 (Matějček) [*Říhal]; **Dobříš** a okolí (6150, 6251) 20.6.1959 (Pádr Z.); 22.6.1968 (Pucholt R.); 17.6.1971 (Šprysl); 1.7.1986 (Týr V.); **Lety** (6450) 1972 (Sláma M.); **Klatovy** (6545) 22.6.1986 (Sieber) [*Kantner]; **Písek** (6650) (Madar) [+H]; **Planá n. Lužnicí** (6654) 19.6.1967 (Šprysl); 6.1969 (Sláma M.); **Sušice** (6747) 1989 (Mihal V.); **Soběslav** (6754) 3.7.1979 (Karas V.); **Železná Ruda** (6845) (?) [OPA]; **Chelčice** (6851) (Švácha P.); **Protivín** (6851) 6.1950 (Sláma M.); (Seichert V., Švácha P.); **Veselí n. Luž.** (6854) 10.6.1980 (Macek J.); **Strakonice** (6949) (?) [NMP]; **Hluboká n. Vlt.** (6952) 1940 (Bláha, Trávníček, Mjčan) [+H]; 1954 (Sláma M.); 5.1984 (Nikodým M.); 13.6.1990 (Vlasák J.); **Třeboň** (6954) (?) [NMP]; **České Budějovice** (69-7052) (Keil) [ČBU]; 15.5.1946 (Mičan) [ČBU]; 27.5.1986 (Simandl J.); (Kadlek J.); **České Vrbné** (7052) (Heyrovský, Keil, Mičan aj.) [NMP, ČBU]; **Hamr u Chlumu u Tř.** (7055) 6.1954 (Niedl); **Chlum u Třeboně** (7055) 6.1953 (Niedl); 1956 (Mikyška A.); 9.6.1977 (Čermák R.).

M: Opava (6072) [+Letzner 1891]; **Hrabyně** (6174) (Vávra J.); **Ostrava** (6175) (Vávra J.); **Těšín** (6277) (Fleischer A.) [+Letzner, +H]; **Přerov** (6570) 20.6.1919 (?) [NMP]; 8.6.1989 (Klváček J.); 27.6.1991 (Zeman V.); **Rožnov p. Radhoštěm** (6574) (Vávra J.); **Dolní Kounice** (6964) (Kvapil) [HKR]; **Uherské Hradiště** (6970) 30.5.1989 (Mihal V.); (*Kautman); **Bitov** (7060) (?) [c.Kratochvíl]; **Pouzdřany** (7065) 1987 (?) [*Týr]; **Čejč** (7067) (Fleischer J., Heyrovský, Pfeffer aj.) [+H]; **Mutěnice** (7068) (Baumert) [+H]; **Dyje** (7165) (Fleischer) [HKR]; **Pavlov** (7165) 1980 (Hron); **Pavlovské vrchy** (7166) (Kubán V.); **Lednice** (7166) 18.6.1984 (Čermák R.); 4.7.1986 (Sedláček A.); 6.1991 (Sedláček A.); **Hodonín** (7168) 6.6.1990 (Klváček J.); (Kocourek) [HKR]; (Kraus Z.); **Mutěnice** (7168) (Balthasar) [NMB]; 1944 (Kocourek) [BRN]; **Rohatec** (7169) (?) [BRN]; (Mařan) [+H]; **Šatov** (7262) 28.5.1971 (Urbánek F.); **Mikulov** (7265) ? (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; **Břeclav** (7267) (Jeniš); **Valtice** (7266) 6.1986 (Nikodým M.).

S: Bardejov (6693) (Csiki) [+Roubal, +H]; **Turany** (6880) 25.7.1986 (Seichert V.); **Euborča** (7074) (Kardasch G.) [+Kardasch 1939]; **V. Kubra** (7074) (?) [c.Kratochvíl]; **Studená dolina** (7077) 7.1983 (Vysoký V.); **Trenčín a okolí** (7173-74) (Richter, Roubal Korbel aj.) [+H, +Roubal]; 9.6.1979 (Mencl L.) [*Poláček]; **Holíč** (7268) (Baumert) [+H]; **Nové Mesto n. Váhom** (7272) (Sekera) [+H]; **Petrovce** (7299) (Jeniš); **Piešťany** (7372) 20.6.1974 (Daněk); **Slanec** (7394) 6.1981 (Deneš K.); **Skýcov** (7476) (Dudich) [*Šiška]; **Kováčová** (7480) (Albrecht) [+Roubal]; **Hraň** (7496) 1986 (Dunay); **Hlohovec** (7572) 9.7.1980 (Jendek) [*Odvárka]; 10.6.1987 (Pekarovič P.) [*Poláček]; 3.6.1982 (Špevár) [*Odvárka]; **Voznica n. Hronom** (7578) 7.6.1953 (Pfeffer A.); **Modra** (7669) 1964 (?) [NMB]; **Zlaté Moravce** (7676) (Růžicka) [HKR]; **Levice** (7777) (Albrecht) [+Roubal]; **Devín** (7867) (Rychlík) [+Barabás 1976]; (*Kautman); **Bratislava** (77-7868, 7869, 7968) (Prokš) [+H, +Roubal]; 15.6.1985

(Dunaj); (Štrba M.) [* Vávra]; 6.1983 (Jeňdek) [* Odvárka]; (*Kautman); Šamorín (7969) (*Kautman); Miloslavov (7969) (*Kautman); Šahy (7979) (Thurnher) [+Roubal]; Dunajská Streda (8071) 10.6.1991 (*Kautman); Vojnice u Štúrova (8176) (Švácha P.); Štúrovo a okolí (8177-78) 4.6.1951 (Brožík J.) 5.1950 (Strejček) a řada dalších; Komárno (8274) (Roubal) [NMB]; Chotín (8275) 6.1960 (Sláma M.); Radvaň n. Dunajom (8276) 1974 (Sláma M.); (*Kautman); Kravany n. Dunajom (8277) (Seichert V. V.); 1974 (Sláma M.).

Bionomie. Výskyt tohoto druhu je nejčastější v starších poškozených stromech alejí, parků, břehových porostů apod. Vývoj ve zcela odumřelém dřevě téměř výhradně ještě živých stromů, v odumřelém dřevě dutin, místech na kmenech zbavených před léty kůry ("lysinách") apod., spíše umístěných v dolní části stromů do 2 - 4 m, řidčeji výše. U *R. bicolor graecum* jsem zjistil vývoj larev ve velkém počtu též v pařezu (Peloponés). Dřevo musí mít značnou vlhkost, na pohled vypadá zřetelně mokré. Po odumření celého kmene, nebo po jeho pokácení strom vysychá a larvy hynou. Vývoj larev pravděpodobně tříletý. Larvy si před zakuklením udělají kukelní komůrku vystlanou třískami dřeva. Často larva vyhlodá i kulatý výletový otvor, který ucpe rovněž těmito třískami. - Imága se vyskytují na Slovensku již v druhé polovině V., v Českých zemích od počátku VI. Maximum výskytu je v Čechách kolem poloviny VI. Začátkem VII. se nacházejí brouci již pouze výjimečně. Imága jsou přes den skryta v dutinách, nebo při okrajích "lysin" na kmenech a vylézají teprve k večeru. Na květech jsem je nikdy nenalezl.

Živé rostliny - Nejčastěji *Populus*, *Ulmus*, *Aesculus*, dále *Salix*, *Juglans*, *Tilia*; *Fagus* (*Deneš, *Rejzek); udává se též *Acer*, *Prunus*, *Castanea*, *Quercus*.

Variabilita. Variabilní druh. V našich podmínkách je barva těla a nohou převážně červenožlutá, hlava na vrchní straně bývá černě zbarvená, tykadla převážně černá nebo červenožlutá. Krovky jsou u samečků na některých lokalitách výhradně červenožluté, někdy lokálně početně převažují samečci s modrými krovkami. Samičky mají krovky modré, vzácně se světle zbarvenými rameny.

Hospodářský význam. Nepatří mezi hospodářské škůdce.

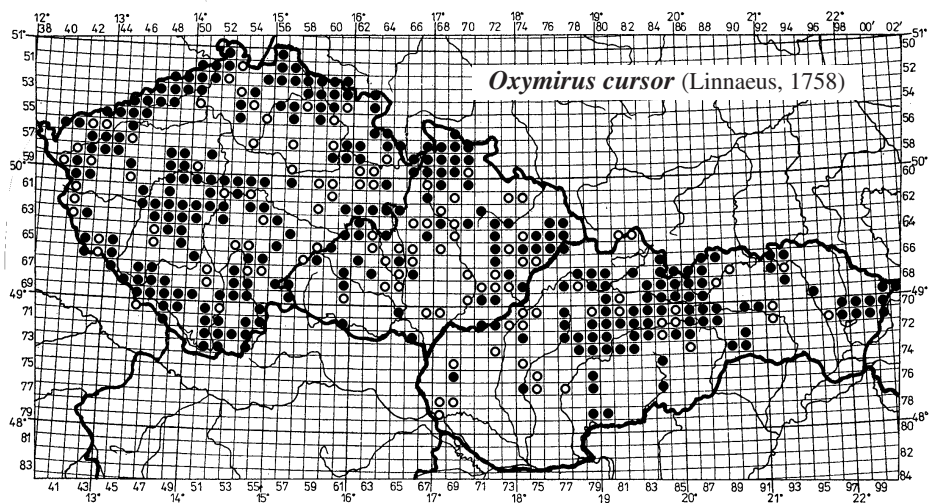
Ochrana. Vzhledem k ubývání starých dutých stromů, ev. jejich konzervaci v parcích, úbytku ledy poškozených břehových porostů a stálému kácení alejí kolem silnic postupně ubývají možnosti pro vývoj tohoto druhu. Přesto ale zatím nepatří mezi vyložené ohrožené druhy.

OXYMIRUS Mulsant, 1863

Toxotus Zetterstedt, 1828 - Heyrovský (1955)

Oxymirus cursor (Linnaeus, 1758)

Česká republika a Slovenská republika. Zejména v podhorských a horských jehličnatých lesích hojný až velmi hojný druh, který však vzhledem ke skrytému způsobu života uniká pozornosti. K značnému nárůstu početního stavu populace došlo v minulých desetiletích tím, že zejména v horských lesích bylo ponecháváno na zemi velké množství nezpracovaného dřeva i zbytků po těžbě.

Bionomie. Larvy se vyvíjejí v mrtvém dřevě s vysokou vlhkostí, často již hodně zetlelém, v pařezcích, kořenových náběžích, kořenech, ve dřevě ležícím v porostech na zemi většinou již částečně zapuštěném v hrabance apod. Tloušťka dřeva není příliš důležitá, rozhodující je vlhkost a umístění dřeva ve stínu, často na místech s porosty mechů. Při dlouhotrvajícím suchu larvy hynou. Kuklí se v půdě pod dřevem, nebo v jeho blízkosti, ale našel jsem kuklu také pod kamenem 1,5 m od nejbližšího dřeva. Doba vývoje nejméně dvouletá. - Imága se vyskytují podle nadmořské výšky od V. do VIII., maximum podle n. m. v. VI.-VII. Ve dne sedávají na pařezcích, dříví apod., často však i létají. Za soumraku jsou aktivnější a přilétávají i na světlo. Velmi často se nacházejí v nárazových feromonových lapačích na kůrovce, kde takto hynou ročně tisíce, možná i desetitisíce imág. Na květech jsem tento druh nikdy nenašel, ale při letu nasedává náhodně na různé rostliny.

Živné rostliny - Jehličnaté dřeviny *Picea*, *Abies*; *Pinus*, *Abies*; *Fagus* (*Pakosta J.); *Corylus avellana* (Teppner, 1965); *Alnus*, *Sorbus*, *Betula*, *Quercus*, *Salix*.

Přirození nepřátelé - Často více zetlelé dřevo vyhledávají a rozryjí divoká prasata (*Sus scrofa* L.) a vybírají larvy, právě tak jako různá stadia v půdě.

Variabilita. Sameček je obvykle černý, někdy s podélnou různě tvarovanou světlou skvrnou. Samička má obvykle na krovkách podélné žlutohnědé a černé pásy, zřídka jsou celé krovky černé nebo žlutohnědé. Někdy je celé imágo žlutohnědé.

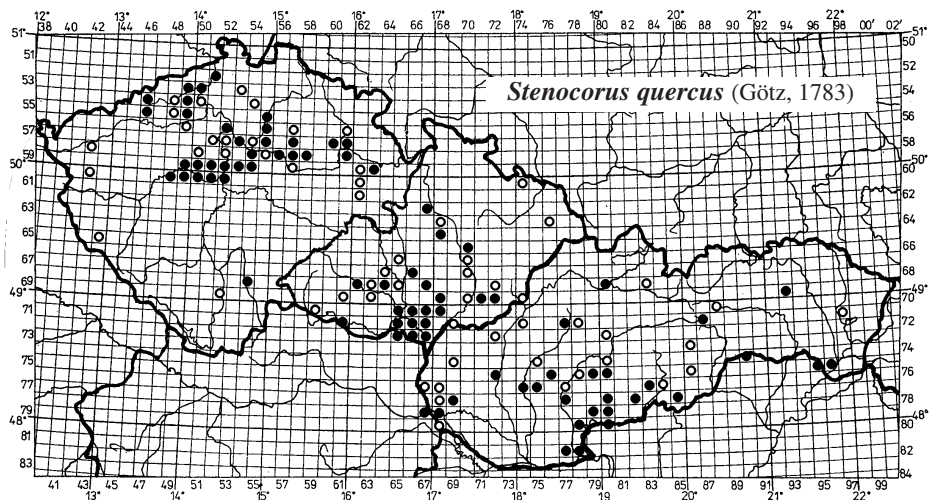
Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Není ohroženým druhem. Zdá se, že početný úhyn imág v lapačích na kůrovce, nemá na snížení početního stavu podstatný vliv.

STENOCORUS Fabricius, 1775

Stenocorus quercus (Götz, 1783)

Česká republika a Slovenská republika. V oblastech výskytu Quercet řídký až vzácný druh.

Bionomie. V nižších polohách v listnatých lesích často společně s předchozím druhem.. Spíše teplomilný druh. Švácha (1988), který uvádí podobný způsob života jako u předchozího druhu. Nalezl více kulek v listopadu a jednu v dubnu a usuzuje, že přezimuje v půdě ve stadiu kulek. - Imága se vyskytují V. - VIII., maximum druhá polovina V. až VI. Za teplého počasí poletují v korunách stromů a nasedají na listy, velmi často na květech, zejména *Swida sanguinea*.

Živné rostliny - Podle Šváchy (1988) *Quercus*, *Acer campestre*.

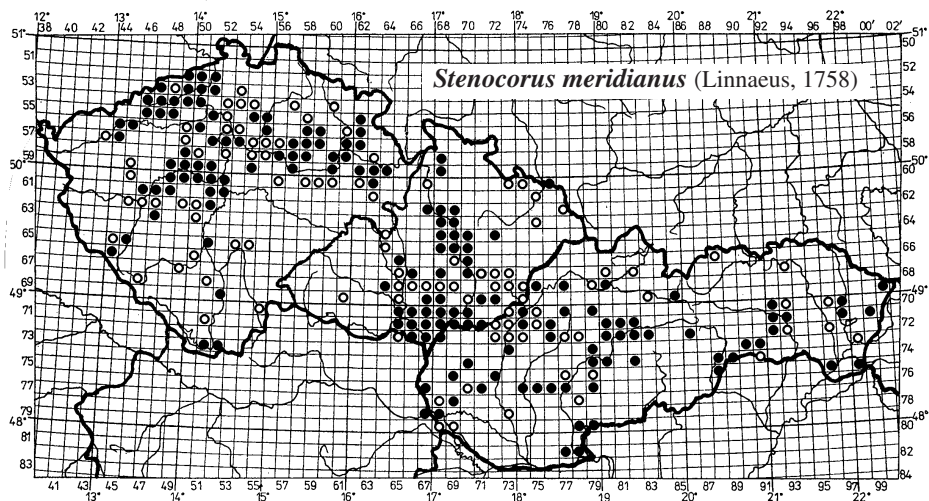
Variabilita. Obvykle jsou krovky u samečka tmavé s červenými rameny, u samičky hnědožluté. Mohou však být u samečka až celé světlé, stejně jako u samičky až celé černé. Obě pohlaví jsou velmi odlišná. Sameček v našich podmínkách je barevně stálý, vzácně se na krovkách rozšiřuje červené zbarvení. Samička má převážně krovky žlutohnědé nebo s tmavou skvrnou, často jsou též celé černé.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Stenocorus meridianus (Linnaeus, 1758)

Česká republika a Slovenská republika. Zejména v oblastech původního výskytu Quercet řídký, místy až hojný druh.

Bionomie. Listnaté lesy nižších a středních poloh. Podle názoru Duffyho (1953) jsou larvy v kořenech a kuklení probíhá v zemi. Podle Demelta Palm nalezl fragmenty ve dřevě v kořenu *Quercus*. Palm (1960) uvádí vývoj ve slabých kořenech o průměru 0,5 - 2 cm a larva se kuklí v kokoncích podél kořenů. Dle Čerepanova (1979) a Šváchy (1988) larva žije v zemi v mrtvém dřevě kořenů, často dost daleko od kmene, pod kůrou, později i ve dřevě. Doba vývoje se udává pravděpodobně dvou až tříletá. - Imága se vyskytují V. - VII., maximum konec V. - VI. Za slunečného počasí poletují v korunách stromů a okrajích porostů, nasedají na listy. Často na květech, zejména *Swida sanguinea*.

Živné rostliny - Dle Šváchy (1988) *Quercus*, *Ulmus*, *Acer* ?, *Fraxinus*; udává se též *Fagus*, *Malus*, *Populus*, *Salix* aj. Bílý a Mehl (1989) uvádějí, že preferovanou rostlinou je *Populus nigra*.

Variabilita. Barevně velmi variabilní druh. Krovky mohou být hnědožluté, částečně černé až celé černé, nohy žluté až celé černé, břišní články mohou být rovněž světlé až černé.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

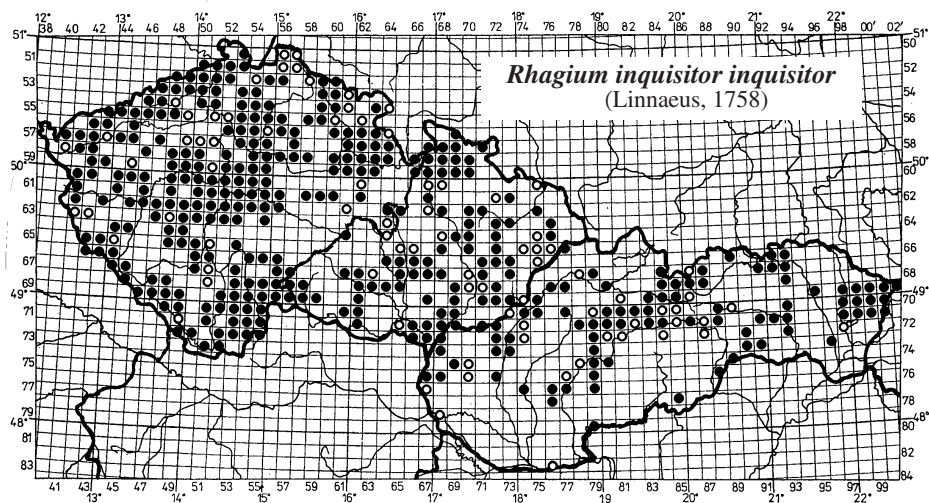
Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Rhagium inquisitor (Linnaeus, 1758)

ssp. *inquisitor* (Linnaeus, 1758)

Tesařík korový - fuzáč kôrový (fuzáč borovicový)

Česká republika a Slovenská republika. V jehličnatých lesích od nížin vysoko do hor, v celém území hojný až velmi hojný.

Bionomie. Vývoj larev pod kůrou jehličnatých dřevin všech typů porostů. Napadá dřevo bez ohledu na to, zda jde o pokácené na zemi ležící kmeny, vývraty i stojící odumírající stromy. Dává přednost silnější kůře v nadzemní výšce do několika metrů, ale často jsou napadány zejména u silných *Abies* kmeny i ve výšce 10 - 15 m. Samička klade vajíčka do dříví, které před nedávnem uhynulo, nebo bylo pokáceno. Zřídka klade do stejného dřeva ještě příštím rokem. Larvy vyžirají poměrně široké ploché chodby mezi kůrou a dřevem. Před zakuklením si larva vyhlodá plochou komůrku a obloží ji typickým věnečkem třísek vykoušaných ze dřeva. Vývoj obvykle dvouletý. Poprvé zimují larvy, které se na konci dalšího léta zakuklí a druhou zimu přezimují již imága. Na konci zimy 1996 jsem našel v jižních Čechách v n.m. výšce 670 m pod kůrou smrkových oddenkových výřezů odříznutých z čerstvě pokácených zdravých stromů v dubnu 1995 mezi 150 larvami též 12 zimujících kulek a 6 imág. Z kulek se vylíhlo jen 7 imág, ostatní kukly uhynuly. Tím byl spolehlivě zjištěn též neobvyklý roční vývoj společně s dvouletým z jednoho vykladení. *Rhagium inquisitor* je jedním z prvních jarních brouků, který po několika teplých jarních dnech si prokouše výletový otvor, kterým vyleze ven. - Venkovní výskyt imág IV. - VII., maximum V. Údaje o pozdně letním výskytu jsou ovlivněny pravděpodobně již brouky další generace, kteří se dostali z různých příčin z pod kůry ven. Imága na pařezech, pokáceném dříví, vývratech apod. za teplých dnů hromadně létají zejména na čerstvých pasekách. Často se nacházejí v nárazových feromonových lapačích na kůrovce. Vyskytuje se v nížinách i vysoko v horách.

Živné rostliny - *Picea*, *Pinus*, *Abies*, *Larix*; udávají se i listnaté dřeviny *Betula*, *Fagus*, *Quercus*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Ischnoceros caligatus* (Grav.): Adamov 5.1979, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; Slově: Teplá, Čapek M. lgt., Šedivý J. det.; *Helcostizus restaurator* (F.): Jablůňov n.Tur., Čapek M. lgt., Šedivý J. det.

Variabilita. Tvar šedých a černých skvrnek na krovkách je velmi variabilní.

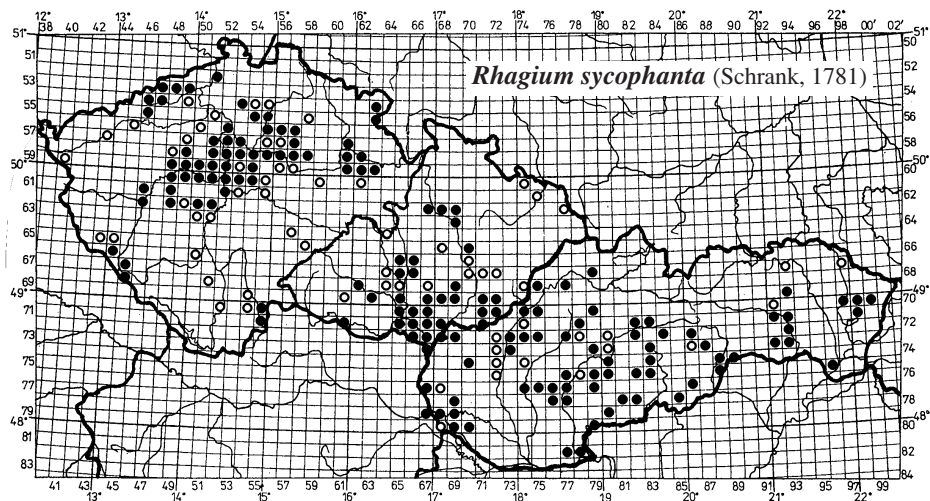
Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Není ohroženým druhem.

Rhagium sycophanta (Schränk, 1781)

Fuzáč žltoškvrný (fuzáč pásikavý)

Česká republika a Slovenská republika. V oblastech Quercet řídký, někdy hromadně.

Bionomie. Vývoj larev pod kůrou pařezů nebo ležících kmenů se silnější kůrou, s větší vlhkostí, též částečně zasahujících pod zem. Dle Šváchy (1988) je většina larev v podzemní části, kuklení někdy v půdě. Bílý a Mehl (1989) uvádějí 2-3 letou dobu vývoje. - Imága se vyskytují od V. do VII., maximum v V., ev. počátkem VI. Nejčastěji na kůře pařezů ze zimní a jarní těžby. Za teplého počasí často létají. Heyrovský (1955) uvádí často na květech, zejména *Crataegus*, *Černý na květech *Sambucus nigra*. Sám jsem imága na květech dosud nenašel.

Živné rostliny - zpravidla *Quercus*, zřídka *Betula*, *Alnus*, uvádí se též *Fagus*, *Acer*, *Tilia*, *Castanea*.

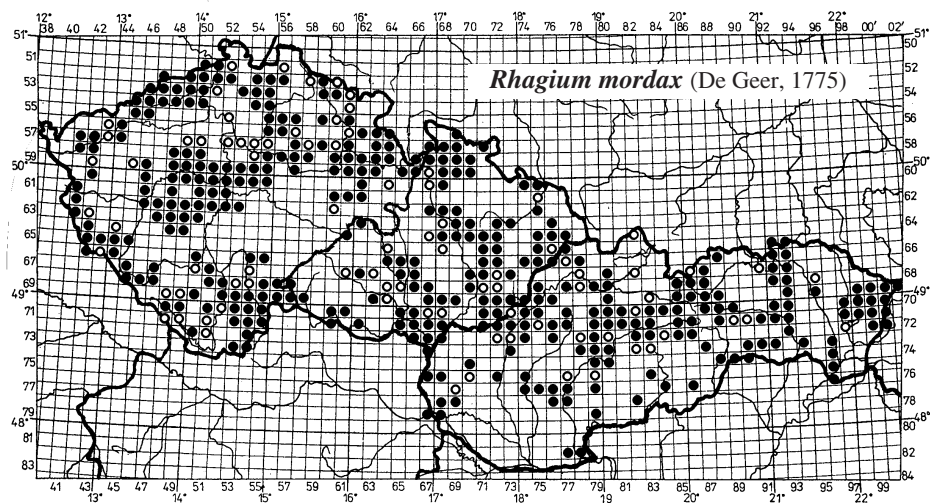
Variabilita. Nanejvýš zřídka se rozšiřuje žlutá barva příčných pásek, nebo jsou spolu spojeny.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Není ohroženým druhem.

Rhagium mordax (De Geer, 1775)

Česká republika a Slovenská republika. V listnatých a někdy i jehličnatých lesích od nížin až vysoko do hor řídký až velmi hojný.

Bionomie. Druh listnatých, převážně bukových, ale často i jehličnatých porostů. Vývoj mezi kůrou a dřevem celé řady dřevin. Napadá čerstvě pokácené, nebo uhynulé dřevo, pařezy, zbytky po těžbě apod., kuklí se pod kůrou v typických kruhových komůrkách z vykoustaných třísek. Vývoj dvouletý. Druhou zimu přezimuje jako imágo. - Imágo se vyskytuje jak na dříví, tak na květech, zejména *Sorbus*, *Viburnum*, *Sambucus*, *Aruncus*, *Apiaceae* atd. V. - VIII., maximum V. - VI.

Živné rostliny - Zejména na listnatých stromech *Fagus*, *Alnus*, *Acer*, *Carpinus*, *Quercus*, *Salix*, *Salix caprea*, *Sorbus*, *Tilia*, *Betula*, *Populus tremula*, *Ulmus*; *Fraxinus*, *Pirus*, *Castanea*, ale také na jehličnatých *Abies* a *Picea*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Dolichomitrus mesocentrus* (Grav.): Řevnice 1962, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.

Variabilita. Imágo nalezená pod kůrou buku jsou často šedivější barvy než z ostatních dřevin a to i na stejné lokalitě. Toto pravidlo platí zejména pro Vihorlat, ale neplatí obecně pro mnohá jiná místa, kde se i na bucích nalézají "nešedivé" formy. Variabilita příčných pásek na krovkách je vzácná.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

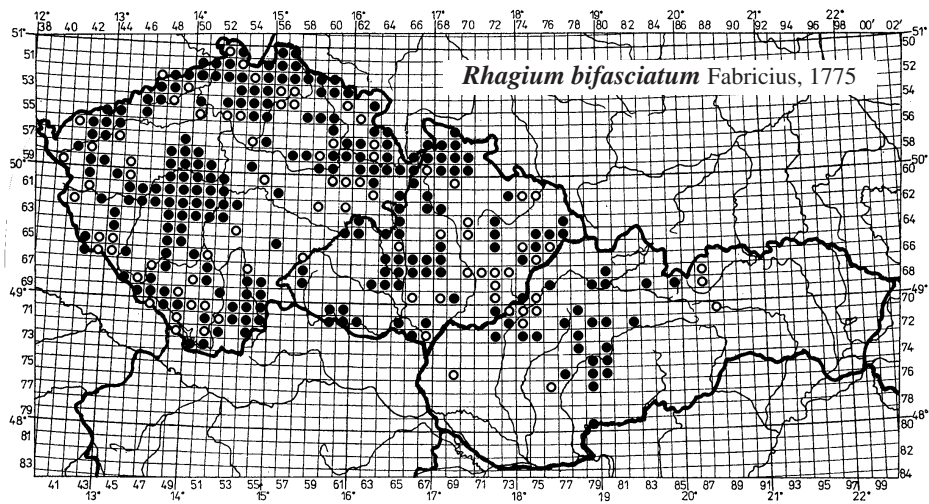
Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Rhagium bifasciatum Fabricius, 1775

Česká republika. Zejména v jehličnatých porostech od nížin až vysoko do hor převážně hojný.

Slovenská republika. Je znám pouze ze západní a částečně střední části Slovenska. Řídký, někdy hromadně.

S: Malá Fatra (Kodym), 21.6.1936 (Prokš) [+H]; **Velký Větrník** (?) [+Holeksa, Smetana]; **Rozsutec** (6780) [NMP]; **Vrátna dolina** (6780) [HKR]; **Matliare** (6787) (Čepelák) [NMP]; **Povážská Bystrica** (6876) 17.9.1981 (Macek J.); **Suchý MF** (6879) 25.5.1972 (Luža O.); **Kraľovany** (6880) [HKR], (Kodym, Matějka, Prokš) [+H, +Roubal], (Švácha); **Turany** (6880) (Tomčík J.); **Suchá dolina** (6883) 18.8.1982 (Mikula P.); **Podbanské** (6885) 6.1982 (Nikodým M.), 6.1976 (Odvárka O.); **Matliary** (6887) (Čepelák); **Vršatec** (6974) 5.1967 (Urbánek); **Lednické Rovne** (6975) [NMP]; **Bolešov** (7074) [NMB]; **Trenčianske Teplice** (7075) [NMB]; **Selenecká dolina** (7078) 8.1975 (Valenčík M.); **Slovenský raj** (7088) (Lekeš) [c.Kratochvíl]; **Bošáca** (7173) [+Holeksa, Smetana]; **Selec u Trenčína** (7173) [NMB]; **Inovec** (7174) [HKR]; **Trenčín** (7174) [BRN], (Heyrovský) [NMP]; **Dubnica** (7177) 14.2.1982 (Sobota A.) [+Vysoký]; **Šturec** (7179) 18.8.1982 (Mikula P.); **Harmanec** (7180) (Jeníš); **Predajná** (7182) 1983 [*Týr]; **Nové Mesto n. Váhom** (7272) (Čech J.) [ČBU]; **Povážský Inovec** (7274) 4.1972 (Deneš); **Bánovce n. Bebr.** (7275) 9.6.1980 (Mihal V.); **Handlová** (7278) 6.1980 (Deneš K.); **Lovčica** (7378) 1990 [*Týr]; **Sielnica pri Zvol.** (7380) 5.1982 (Rosenberg J.); **Hronská Dúbrava** (7479) 5.1982 (Rosenberg J.); **Sásovské Podhradie** (7479) 1988 [*Týr]; **Zvolen** (7480) 1983 [*Týr], 20.6.1976 (Mikvas) [CLP]; **Budča** (7480) (*Kautman); **Sološnica** (7569) [BRN]; **Nová Baňa** (7577) [c.Kratochvíl]; **Velký Inovec** (7577) (Švácha); **Banská Štiavnica** (7579) 5.1984 (Rosenberg J.); **Dobrá Niva** (7580) 1985 (Franc V.); **Zlaté Moravce** (7676) [HKR]; **Počúvadlo** (7679) 16.6.1986 (Škorpič M.); **Sahy** (7979) [+Holeksa, Smetana].

Bionomie. Vyskytuje se v jehličnatých a smíšených porostech od nížin do vysokých hor až po stromovou hranici. Vývoj larev v dřevě odumřelém neporušeném i zahnívajícím vlhkým dřevě, pařezech i ležícím dřevě ve stínu. Ve stejném dřevě se vyvíjí obvykle více generací. Doba vývoje dvouletá. Kukelní komůrky jsou ve dřevě, někdy přímo při povrchu, někdy až 15-20 cm hluboko ve dřevě. Chodby jsou ucpány drtí s exkrementy, později i s delšími třískami dřeva dlouhými až 10 mm. Výstupní chodba z kukelní komůrky je rovněž ucpána třískami. Druhou zimu přezimují ve dřevě již imága, která na jaře si vyhlodávají výletové otvory a opouštějí dřevo. - Imága se vyskytují od V., na horách někdy ještě v VIII., jak na dříví, tak na různých květech, zejména *Sorbus*

a *Crataegus*. Společně s *Oxymirus cursor* patří mezi nejčastější tesaříky, kteří padají do nárazových feromonových lapačů na kůrovce.

Živé rostliny - Vyskytuje se především na jehličnatých dřevinách *Pinus*, *Picea*, *Larix*, *Abies*, ale je znám i z celé řady listnatých dřevin *Alnus*, *Quercus*; *Fagus* (*Pakosta J.), uvádí se též *Corylus*, *Betula*, *Fraxinus*, *Carpinus*, *Populus*, *Pirus*, *Sarothamnus aj*. V *Quercus* (Řevnice) jsem tento druh našel pouze jednou pod kůrou pařezu, kde imágo mělo jako kukelní komůrku vyhlodanou jen plochou mělkou jamku do bělového dřeva a celý požerok byl pouze pod kůrou.

Variabilita. Často se černé zbarvení krovek mírně rozšiřuje, nebo je redukováno. Méně častá je variabilita žlutých příčných pásek, nebo pásy chybějí. Vzácně mohou být navzájem spojeny, nebo se žluté zbarvení pásek silněji rozšiřuje.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy. Přestože mnoho imág uhynie ve výše uvedených lapačích na lýkožrouty, nemá to zřejmě praktický vliv na snížení početního stavu.

AKIMERUS Audinet-Serville, 1835

Akimerus schaefferi (Laicharting, 1784)

Česká republika. V současné době je kromě Břeclavska, kde byl v minulých letech někdy i častým druhem, na celém území velmi vzácný. Velmi lokální druh, ubývající z přírody i v jiných zemích. Má zřejmě dlouhodobé periody výskytu. Častěji byl nalezen ve 40. a 50. letech, pak téměř úplně vymizel a objevil se opět častěji koncem 70. let a zejména pak v 80. letech. Podobný výskyt byl i v Rakousku, Francii a Španělsku. Jeho zvýšený výskyt je též zřejmě v přímé souvislosti s hromadným odumíráním dubů na tracheomýkózní onemocnění. Pravděpodobně mají velký význam pro vývoj též období sucha a záplav. Např. silné namnožení tohoto druhu na Břeclavsku je zřejmě v přímé souvislosti s odvodněním lužních porostů a zamezením každoročních, často i delší dobu trvajících záplav.

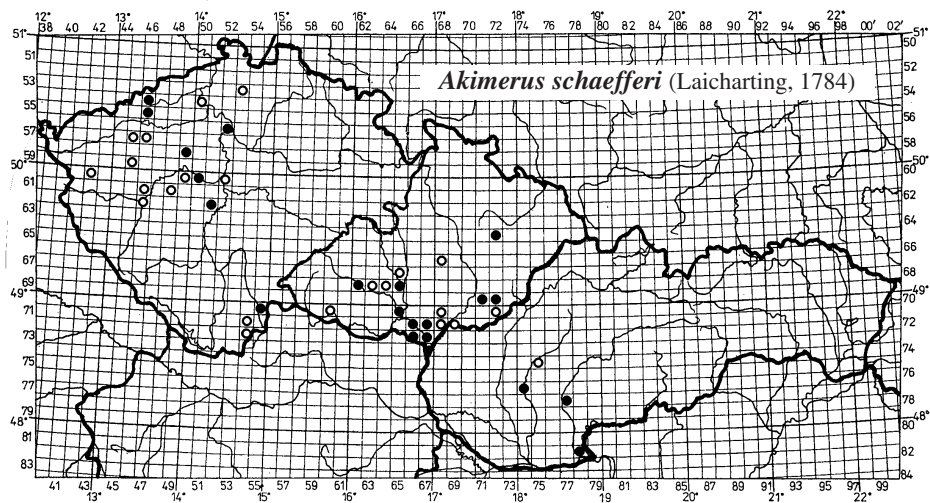
B: Bohemia (?) (Reitter) [BRN]; **Zahrádky u Č. Líp**y (5353) (Hirsch) [+H]; **Jirkov** (5446) (Lorenc); **Deblík** (5450) [+Vysoký]; **Chomutov** (5546) 1925 [NMP], (Lorenc); **Údlice u Chomutova** (5546) (Kohout) [+H], 4.7.1977, 27.7.1980 (Odvárka O.); **Obříství Úpor** (5652) 27.7.1987 (Sláma M.); **Sedlec u Doupova** (5745) 7.1958 [NMP], (Kohout) [+H]; **Podbořany** (5746) (Dörr) [+H]; **Lány** (5849) (Olexa A.), 25.7.1988, 9.8.1991 (Rébl.K.); **Střela** (5945) 1946 (Brožík) [+H]; **Mariánské Lázně** (6042) (Ahrbeck) [+H]; **Nová Huť** (6049) (Nickerl) [+H]; **Beroun** (6050) 17.7.1980 (Burda); **Závist** (6052) 1903 (Krása) [NMP]; **Obora u Plzně** (6146) (Purkyně) [+H]; **Zbiroh** (6148) (Preissler) [+H]; **Plzeň Bolevec** (6246) (Brožík) [c.Kratochvíl]; 1.8.1947 (Brožík) [+H]; (Sobota A.); **Plzeň Borek** (6246) 7.7.1953 (Altmann) [*Říha]; 28.7.1951 (Brožík) [*Niedl]; 28.7.1951 (Brožík) [c.Sláma]; (Brožík) [c.Kratochvíl]; 27.7.1953 (Brožík J.) [*Pícek]; 7.1954, 8.6.1951 (Brožík J.) [*Čtvrtečka]; **Plzeň Zábělá** (6246) (Patejdl) [+H]; **Plzeňsko** (6246) [TEP]; **Dobříš** (6251) (Jelínek) [+H]; 10.7.1962 (Šprysl) [HKR]; **Majdalena** (7055) 21.6.1970 (Deneš); **Těšínov u N. Hradů** (7154) (Keil, Heyrovský, Klička, Pfleger, Pohner) [+H]; 7.7.1931 (Čejka) [NMB, c.Kratochvíl]; (Roubal) [NMB]; **Nové Hradý** (7254) (Keil) [ČBU, NMP].

M: Silesia (?) (Volák) [HKR]; **Hranice n.Mor.** (6472) 1985 (Sedláček A.); **Ivanovice** (6668) [c.Kratochvíl]; **Brno okoli** (6765) (Fleischer) [+H]; (Reitter) [+H]; **Dalešice** (6862) (Bechyně) [OL, c.Kratochvíl]; **Náměšř n. Oslavou** (6862) (Lukeš) [*Hruška]; 9.8.1987 (Vávra J.); **N. Ves u Ivančic** (6863) 1940 (Matoušek) [BRN]; 27.6.1946 (Baumert); Přeborov) [BRN]; (Roubal) [NMB]; 7.1940 (Matoušek) [BRN]; 1941 (Prokš) [+H]; **Oslavany** (6863) 6.7.1941 (Prokš) [NMP]; **Ivančice** (6864) (Prokš) [NMP]; **Brno Modřice** (6865) 6.1979 (Černý D.) [*Vávra]; **Popovice** (6865) (Hruška M.); **Střelice** (6865) (Fleischer A.); 7.7.1941 (Prokš) [+H, NMP, OPA, c.Kratochvíl, *Říha]; (Hladil); 1948 (Lauterer) [BRN]; **Uherský Brod** (6971) 4.7.1967 (Kopeček) [*Urbánek]; (Laibner) [*Sobota];

(Resl K.); **Rubaniska u Uherského Brodu** (6972) (Laibner S.), (Pospěch L.), 7.1977 (Resl K.) [vše *Resl]; **Bítov** (7060) 1903 (Bechyně) [+H, c.Kratochvíl]; **Pouzdrany** (7065) (Fleischer) [HKR]; 18.6.1950, 7.1954 (Lauterer) [BRN, c.Daněk]; 6.1974 (Sláma M.); 6.7.1974 (Pils) [*Niedl]; 1.7.1973 (Čech) [c.Deneš]; (Tesař P.); 1978 (Černohorský J.) [*Zdrůbecký]; (Hála J.) [*Říha]; 7.1978 (Herrmann) [*Odvárka]; 10.7.1980 (Sekera) [NMB]; 2.7.1985 (Hovorka O.); 7.7.1985 (Bečvář S.); **Mutěnice** (7068) (Bechyně) [c.Kratochvíl]; **Strání pod Javořinou** (7072) 1922 (Král) [+H]; **Ladná** (7167) 8.1982 (Lukeš) [*Škorpík]; 24.6.1983 (Lukeš P.) [*Deneš]; 3.7.1983 (Brach) [c.Kratochvíl]; 7.7.1984 (Jiříček V.) [*Hron]; 13.7.1984 (Kovářík) [*Šilha] a řada dalších; **Lednice** (71-7266) 17.7.1977 (Karas V.); 6.1979 (Kovářík I.) [*Zúber]; 6.1979 (Březina I.) [*Schles]; 1982 (Hladil) [*Mikyška]; 24.6.1983 (Bečvář S.); 4.7.1984 (Škorpík M.) a mnoho dalších; **Podivín** (7167) 6.7.1985 (Bečvář S.); (c.Černý Z.); (Kubán); 18.6.1989 (Zahradník P.); **Hodonín** (7168) (Baumert) [BRN]; 6.1941 (Bechyně) [+H]; **Moravská Nová Ves** (7168) 27.6.1946 (Baumert) [c.Sláma, *Deneš]; **Břeclav** (7267) 8.7.1976 (Tesař P.) [*Poláček]; 24.6.1977 (Jeniš I.); c.Mus.Mikulov) [+Černý]; 7.1979 (Hrabovský M.) [*Zúber]; 20.7.1980 (Sláma M.); 7.1981 (Tesař) [*Benedikt]; 19.7.1985 (Strejček J.); 2.6.1990 (Klváček J.) a mnoho dalších; **Pohansko** (7267) 5.7.1991 (Zeman V.); (*Kautman); **Lanžhot** (7367) 7.1980 (Sláma); 2.7.1994 (*Kautman).

Slovenská republika. Velmi vzácný, více kusů nalezeno v 50. letech, od té doby v poslední době jen několik jedinců. Rovněž mizějící druh.

S: Skalica (7169) 14.7.1958 (Baumert) [c.Sláma, +H]; **Solčany** (7475) (Kelecsény) [+H 1930]; **Nitra** (7674) (?) [+H 1955]; (Čepelák coll.) [+Roubal]; (Obenberger) [+H]; 20.6. (Šprysl); **Zobor** (7674) 1948 (Obenberger) [+H]; **Čajkov** (7777) 17.7.1986; 15.7.1991 (Holeksa); **Kamenica n. Hr.** (8178) (Sobota J.); **Kováčov** (8178) 6.1951 (Balthasar) [NMB]; 22.6.1951 (Brožík) [c.Sláma]; 30.6.1951 (Brožík) [c.Sláma]; 1951 (Brožík) [+Havelka]; 16.6.1952 (Keil) [více kusů +H]; 5.1954 (Reicha) [BRN]; (Smetana) [c.Kratochvíl]; 8.7.1959 (Hozák) [HKR]; (Sobota J.); **Štúrovo** (8178) 6.1948 (Kudla), (Tichý) [+H]; 6.1951 [*c.Franke]; (Brožík) [*Krása]; 22.6.1951 (Brožík J.) [*Čtvrtečka]; 7.1955 (Reicha) [BRN]; **Tatra** (?) (Linke 2 ex.) [NMB].

Bionomie. Výskyt tohoto druhu je vždy v závislosti na přítomnosti velmi starých *Quercus*, nebo Quercet pařežinového původu. V pěstovaných dubinách kulturních lesů po výsadbách snad dosud nebyl nalezen. Dle Šváchy (1988) je larva vždy v hlubokých kořenech pod zemí. Larvy našel v mrtvých nebo odumírajících kořenech starých stromů. Vývoj nejméně tříletý. Přezimuje zřejmě jako larva. - Imága se vyskytují v VI. - VII., jednotlivě do poloviny VIII., maximum konec VI. a počátek VII. Za teplého počasí poletují kolem korun a v korunách stromů. Nasedají na listy, často i na rostliny pod stromy, méně často na květech, např. *Dauceae*.

Živné rostliny - *Quercus* (Švácha, 1988), udává se též *Carpinus*, *Ulmus*.

Přirození nepřítelé - Zdá se, že největším nepřítelem je studené a mokré počasí a záplavy.

Při delším podmáčení půdy dochází zřejmě k úhynu vývojových stadií.

Variabilita. Velmi vzácné jsou krovky samiček tmavě až černě zbarvené.

Hospodářský význam. Není mi známo, zda se larvy podílejí na odumírání kořenů, spíše však jde o sekundární druh bez hospodářského významu.

Ochrana. Významný druh jako přírodní památka, o jehož ochraně by se mělo uvažovat v souvislosti s ochranou biotopů. V řadě případů po vykácení porostu, skupin nebo soliterních stromů, (případně jejich odumření), tento druh vymizel. V případě výskytu na omezeném biotopu může mít i sběr imág zásadní vliv na pokles populace.

PACHYTA Dejean, 1821

Pachyta lamed (Linnaeus, 1758)

ssp. lamed (Linnaeus, 1758)

Česká republika. V Čechách velmi vzácný a velmi lokální, pouze na Šumavě nalezen častěji. Na Moravě nověji nenalezen.

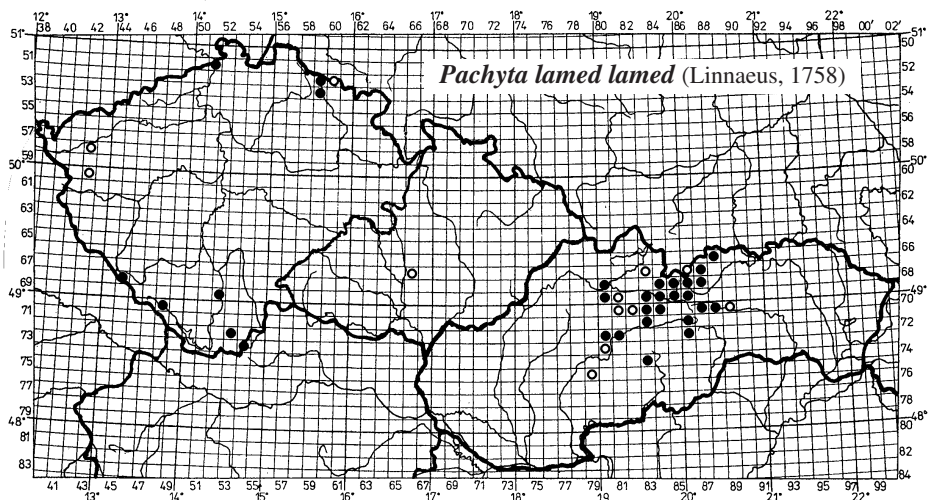
B: Hřensko (5151) 1973 (Novotný J.) [*Říha]; **Mezní Louka** (5151) 7.1974 (Novotný J.) [+Nüssler1976]; **Krkonoše Vysoké Kolo** (5259) 8.1972 (Kment M.) [*Pícek]; **Špindlerův Mlýn** (5259) (Rod K.) [+H]; (Rod K. 2 ex.) [+Špaček K.]; **Obří Důl** (5260) 7.1951 (c.Heyrovský) [c.Sláma]; 7.1959 (Tykač) [+H]; 6.7.1967 (Karas V.); **Hanapetr. paseka** (5359) 7.1970 (Březina) [*Březina]; **Loket** (5842) (Lokaj) [+H]; **Mariánské Lázně** (6042) (Lokaj) [+H]; 6.7.1947 (Brožík) [+H]; 7.1953 (Sláma M., Záruba); **Špičák** (6845) 8.1922 (Všetečka) [+H, *Pícek]; **Železná Ruda Pancíř** (6845) 7.1980 (Polanský L.); **Hluboká n.Vlt.** (6952) (Zumr V.) [*Pfeffer]; **Boubín** (7048) (Hirsch) [+H]; **Lenora** (7048) 23.7.1975 (Seichert V.); (Švácha P.); **Soumarský Most** (7048) (Štícha) [+H]; **Benešov n. Černou** (7253) 7.1976 (Pils); **Žofín** (7354) (Deneš) [+H]; 7.1976 (Pils K.) [*Deneš]; **Šumava** [+Fleischer 1927-30].

M: Sudety (?) [NMP, OPA, NMB, Roubal, c.Kratochvíl]; **Beskydy** (?) [+Fleischer 1927-30,+H]; **Bílovice** (6766) (Formánek) [BRN, +H].

Slovenská republika. Pouze v horách středního Slovenska, vzácný, na některých lokalitách Vysokých Tater někdy častý až hojný.

S: Jezersko (6688) (Volák) [HKR]; **Zuberec** (6783) (Trávník) [NMB, +H]; **Belanské Tatry** (6786) (Zborník) [+H, +Roubal]; **Bělovod. dolina** (6787) 7.1931 (Pfeffer A.); **Kežmarské Žľaby** (6787) 6.1947 (Heyrovský) [+H]; 6.1947 (Kudla) [+H]; 21.6.1947 (Sekera) [+H]; **Matliare** (6787) (Čepelák, Heyrovský) [NMP]; (Roubal) [NMB]; (Kodym, Matějka, Richter) [+Roubal]; (Krása B.); (Sekera) [c.Sláma]; (Wadas) [+H]; **Šalvej. pram.** (6787) [OPA]; **Tatranská Kotlina** (6787) (Kodym) [+H]; 10.7.1957 (Poláček K.); (Sobota J.); **Sučany** (6880) 1962 (Lorenc) [*Říha]; **Liptovské Tatry** (6884) (Hladil); (Brožík) [*Šprysl]; (Karč) [c.Daněk]; (Sobota J.) [*Kadlec J.]; (Brožík) [*Švácha]; **Račková dolina** (6884) 27.7.1975 (Němec J.) [*Škorpík]; 6.8.1985 (Jeníš I.); **Bílý potok** (6885) (Korbel) [+H]; **Koprová dolina** (6885) (Hron); **Podbanské** (6885) (Prokš) [NMP, +Roubal]; (Hrozinka) [c.Sláma]; 22.7.1983 (Břach); 8.1965 [*c.Franke]; 28.7.1990 (Trmal A.) a mnoho dalších; **Tichá dolina** (6885) (Prokš) [NMP, +H, +Roubal]; 1974 (Maňousek) [*Kubáň]; 28.7.1977 (Brožík) [*Macek]; 4.8.1977 (Benedikt); Sobota J.); **Podkriváň** (6886) (Prokš) [NMP]; **Štrbské Pleso** (6886) [HKR]; **V.Tatry Terryho chata** (6886) 8.1978 (Čermák R.); **Vyšné Hágy** (6886) [OPA]; (Heyrovský) [NMP]; (Tichý, Wadas) [+H]; **Zelené pleso** (6886) 6.1959 (Daněk); **Smokovec** (6887) (Jureček) [+H]; **Tatranská Lomnica** (6887) [OPA]; 16.8.1974 (Erben R.); (Veselý) [+H]; **V.Tatry Hrebienok, chata Kamzík** (6887) 14.8.1976 (Čermák R.); **Vysoké Tatry** (6887) 1973 (c.Kúdela) [*Týr]; 17.7.1957 (Čepelák) [+H, *Čivrtčečka]; 6.7.1978 (Herget); 25.7.1978 (Hrozinka) [*Týr]; (Kodym) [+H]; (Kraus, Kudla, Machulka, Pape, Pfeffer, Machulka, Pietsch) [+Roubal]; **Belá** (6980) (Sekera) [+Roubal]; **Ružomberok** (6981) [NMP]; **Demänová dolina** NT (6983) 7.1986 (Sedláček A.); **Liptovský Ján** (6983) (Kraus Z.); **Jánská**

dolina (6984) 27.8.1972 (Hanousek, Hron); **Malužiná** (6984) 17.7.1978 (Kautman) [c.Krlín]; (*Kautman); **Porúbka** (6984) 6.7.1989 (Veisz) [*Kantner]; **Svarín** (6985) (*Kautman); **Čierny Váh** (6985) 24.7.1994 (*Kautman); **Tatranská Štrba** (6986) (Čejka) [c.Kratochvíl]; (Sobota J.); 1975 (Vaneš) [*Ríha]; **Korytnica** (7081) (Kuthy) [+Roubal]; **Železnô** (7082) (Sekera) [+H, +Roubal]; **Dumbier** (7083) (Šlégl) [+H, +Roubal]; **Chopok** (7083) (Kadlec J.); **Nizké Tatry** (7084) 7.1972 (Svozil A.) [*Ríha, NMB]; **Nižná Boca** (7084) 20.8.1984 (Kautman) [*Zahradník]; **Svidovské sedlo** NT (7084) 6.8.1976 (Brožík) [*Macek]; **Velký Sokol** (7087) 13.8.1978 (Březina I.) [*Schles R.]; **Kláštorská** (7088) (Kavan) [Pechlát]; **Slovenský raj** (7088) (Kudla) [+Roubal]; **Spišská Nová Ves** (7089) [NMP]; **Brezno** (7183) (Thurnher) [+H]; **Bystrá dolina** NT (7183) (Sobota J.); **Dolná Lehota** (7183) 9.8.1970 (Hozák) [HKR]; **Vajsková** (7183) (Hozák) [OPA]; **Vajskovská dol.** NT (7183) (Sobota J.); **Červená Skala** (7186) [+H]; (Kraus Z.); (Štícha) [+Roubal]; **Banská Bystrica** (72-7380) (Čejka) [c.Kratochvíl]; [+Roubal cit. Petricskó J.]; **Uľanka** (7280) 8.1983 (Jurčíček J.) [*Nikodým]; **Slovenská Ľupča** (7281) 8.1983 (Jurčíček J.) [*Nikodým]; **Muráň** (7286) 9.7.1962 [c.Honcú]; 20.7.1979 (Benedikt); **Hriňová** (7483) 7.1985 (Rosenberg J.); **Banská Štiavnica** (7579) [*Čtvrtečka]; (Podaný) [NMB].

Bionomie. Lesy převážně vyšších poloh v místech původního výskytu smrku. Podle Palma (1957b) a Demelta (1966) se tento druh vyvíjí nejčastěji v kořenech pouze silných a starých stojících stromů. Stromy musejí být krátce uhynulé, kůra na kořenových náběžích musí být ještě čerstvá. Při kladení dávají samičky přednost volně stojícím stromům s vyvinutými náběhy, rostoucím na půdě pokryté mechem, s dostatkem humusu. Larvy jsou na kořenových náběžích a povrchových kořenech až do průměru 3 – 4 cm. Na jednom stromě může být až cca 50 larev. Larvy žijí mezi kůrou a dřevem a vyžirají velké plochy, zřídka jdou do dřeva. Vývoj larev víceletý, nejméně tříletý. Kukly v humusu u stromu, ve kterém se vyvíjely. Podobně vývoj uvádí též Čerepanov (1979). - Imága se vyskytují od konce VI. do VIII., maximum VII. Nacházejí se většinou za slunečného počasí v letu kolem stromů, ve kterých se vyvíjejí i okolních zdravých, při náletu na dříví apod. Samice často na skládkách dříví. Nenavštěvuje květy.

Živné rostliny - Spolehlivě zjištěn v *Picea*, Bílý a Mehl (1989) uvádějí též *Pinus*.

Variabilita. Sameček má krovky zbarvené červenohnědě, méně často černě, velmi vzácně se skvrnami jako samička. Černé skvrny na krovkách samiček jsou někdy redukovány, častěji se skvrny rozšiřují, navzájem spojují, až mohou být velmi vzácně krovky zcela černé.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

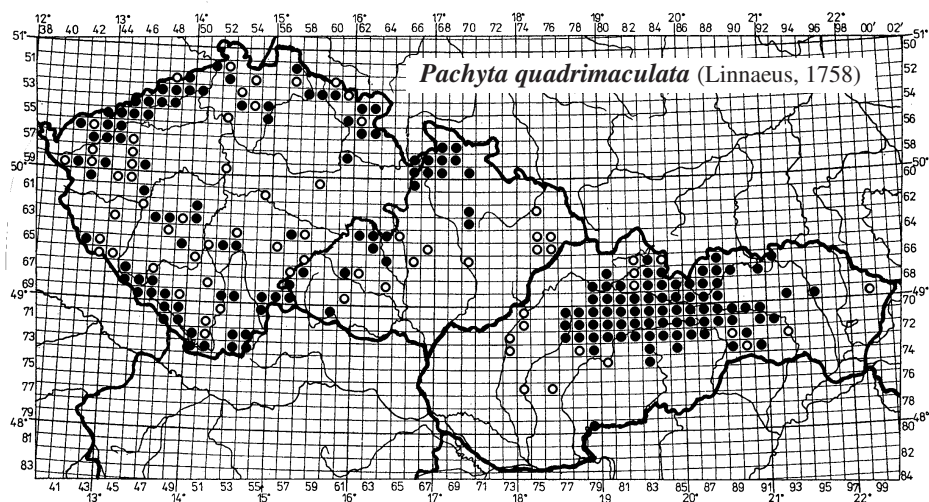
Ochrana. Na Slovensku je tento druh zařazený mezi kriticky ohrožené. V chráněných územích, kde se s cítem k přírodě hospodář a jsou ponechávány podmínky k vývoji, je tento druh přirozeně chráněn. V lesích s plánovaným intenzivním hospodařením samozřejmě patří mezi ohrožené.

Pachyta quadrimaculata (Linnaeus, 1758)

Česká republika. V horských oblastech častý až hojný, v pahorkatinách lokální a vzácný.

Slovenská republika. V horách středního Slovenska velmi hojný, v ostatních horách řídký až vzácný.

S: Šahy (7979) (?) 2 ex. [+Holeksa, Smetana].

Bionomie. Jehličnaté lesy souvislejšího charakteru. Podle Čerepanova (1979) samičky kladou vajíčka do půdy na kořeny vzdálené od kmene usychajících a suchých silnějších stromů. Larvy žerou nejprve pod kůrou a pak vstupují do dřeva. Vyrůstají se i ve slabých kořenech. Kuklení ve vrchní vrstvě půdy. Vývoj tříletý. - Imága se u nás vyskytují od VI. do VIII., maximum VII. ponejvíce na květech např. *Apiaceae*, *Knautia*, *Spirea*, *Sambucus* aj.

Živé rostliny - Podle Čerepanova (1979) je na Sibíři vázán na *Pinus*, u nás se bude vyvíjet asi také v jiných dřevinách, protože bývá hojný především v *Picetech*. Podle písemného sdělení též v *Betula* (*Pfeffer A.).

Variabilita. Vzácně některé černé skvrny na krovkách chybí, jsou částečně redukovány, nebo navzájem spojeny.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

BRACHYTA Fairmaire, 1864

Evodinus Le Conte, 1850 - Heyrovský (1955)

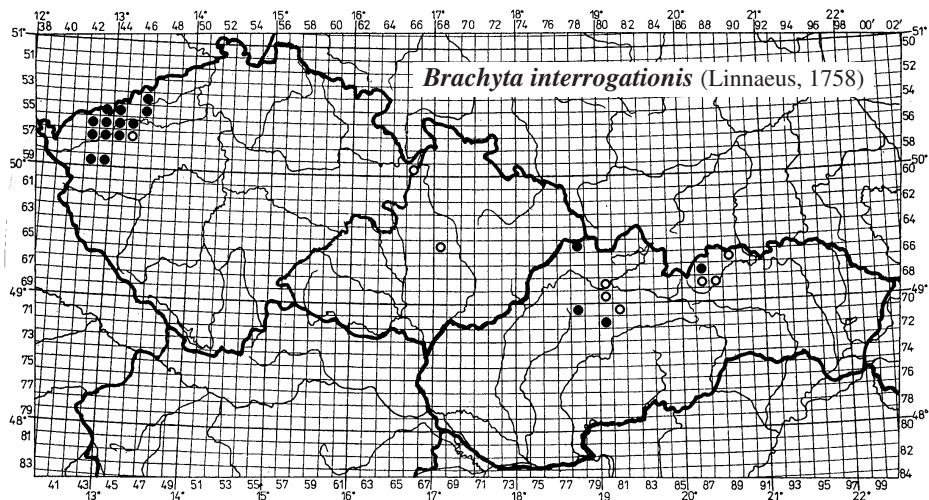
Brachyta interrogationis (Linnaeus, 1758)

Česká republika. Velmi lokální a celkově velmi vzácný. V Doupovských horách a západní části Krušných hor na příhodných lokalitách někdy hojný. Z Moravy jsem viděl jediný doklad z Prostějova (tmavá forma), nález by bylo vhodné ověřit.

B: Weigersdorf (?) [+H 1930]; **Lesná** (5446) - forma typ. 6.1965 (Voráček) [+H]; **Boží Dar** (5543) 6.1934 (Hänel) [+H]; 17.6.1964 (Maidl) [* Skála]; 25.6.1978 (Sláma M.); **Kovářská** (5544) 25.6.1979, 26.7.1986 (Brách); 7.1978 (Filip) [* Mertlík]; (Lorenc J.); 9.7.1984, 25.6.1972 (Odvárka O.); 22.6.1985 (Pakosta J.); **Vejpřty** (5544) (Odvárka) [* Švácha]; **Měděnec** (5544) 13.6.1996 (*Kautman); **Chomutov** (5546) (Lorenc); 6.1976, 26.7.1980 (Odvárka) [* Benedikt, *Mertlík]; **Abertamy** (5642) 25.6.1978 (Sláma M.); **Pstruží** (5642) (Nickerl coll.) [+H]; **Plešivce** v KH 900m (5642) 6.1956 (Kult) [+H]; **Horní Blatná** (5642) [* Mlejnek]; 6.1969 (Čermák P.) [* Číla]; **Nejdek** (5642) 29.5.1979, 1985, 11.6.1982 (Pávek) [* Tetál, *Benedikt, * Říha]; **Nové Hamry** (5642) 7-8.1986 (Holly F.) [* Holly]; 8.6.1981 (Miko L.); **Horní Blatná** (5643) 21.6.1970 (Čermák) [c.Černý]; **Jáchymov** (5643) 6.1969, 10.7.1976 (*Čermák R.) [* Číla]; 1.6.1970 (Čermák P.) [* Mikát, ČLP]; 1970 (Kybal) [* Říha]; (Lekš) [* Pádr]; 7.1989 (Pavlíček J.); **Klínovec** (55-5643) (Čermák P.); 6.1969 (Deneš); 25.6.1978 (Sláma M.); (Mikvas) [ČLP]; **Ostrov n. Ohří** (5643) 6.1983, 7.1986 (Holly F.); 30.5.1968 (Čermák P.); 9.6.1984 (Kocourek F.); [* Mlejnek]; **Zlatý kopec** KH (5643) (Hladil); **Mýtinka** (5644) 25.6.1978 (Sláma M.); **Stráž n. Ohří** (5644) 1959 (Brách) [* Týr]; (Krupka) [NMB, HKR, *Čtvrtečka]; **Kláštepec n. Ohří** (5645) (Krupka) [+H]; **Nová Role** (5742) 7.1991, 6.1973 (Schles R.); **Smolné Pece** (5742) 5.1973 (Březina I.) [* Schles]; **Andělská Hora** (5743) 6.1986 (Holly F.); **Doupov** (5744) 1919, 5.1920, 1946 (Heyrovský) [+H]; (Roubal) [NMB]; (Štícha, Krejčárek) [*Čtvrtečka]; 1946 (Kavan, Frankenberger) [+H]; 6.1949 (Podaný) [* Mikyška]; [* Říha, *Čtvrtečka]; 5.1951 (Podaný Č.) [* Niedl]; (Komárek, Fára) [+H, * Krásal]; 6.1955 [Macek]; 6.1958 (Kohoušek J.) [* Vonička]; **Doupovské hory** (5744-45) 25.5.1937 (Baeckmann) [+H]; (Kadlec J.); (Skřivan) [* Šprysl]; **Dubina** (5744) 6.1985 (Holly); **Hradiště** (5744) 8.6.1978 (Mika P.); **Kyselka** (5744) 7.6.1991 (Holly F.); **Bečov n. Teplou** (5942-43) 16.5.1986, 19.6.1992 (Schles P.); **Lichkov** (5966 ?) 22.5.1946 (Proschek) [NMP]; **Krušné hory** (?) 6.1964 (Filip) [+Táborský]; 6.1972 (Sekera) [* Kalivoda]; 6.1964 (Lorenc) [+Táborský].

M: Prostějov (6568) (Zoufal) [BRN].

Slovenská republika. Velmi lokální a velmi vzácný. Většina nálezů byla učiněna před 2. světovou válkou.

S: **Vysoké Tatry** (?) (Csiki) [+H]; **Čadca** (6578) 30.7.1963 (Musil) [HKR]; **Jarabina** (6689) 5.7.1933 (Prokš) [NMP]; **Belanské Tatry** (6787) (Hladil); **Matliare** (6787) 1936 (Podaný Č.) [*Skála]; **Salvějový pramen** (6787) (Maňousek) [*Kubáň]; **Šmokovec** (6887) (Csiki) [+Roubal]; **Vysoké Tatry** (6887) (Reitter) [BRN]; **Kežmarok** (6888) (Csiki) [+H], +Roubal]; 1932 (Vrzal) [+Roubal]; **Eubochna** (68-6980) 6.1932, 7.1933 (Pfeffer A.); 6.1933 (Heyrovský); 6.1933 (Kodym O.) [NMP, +H, +Roubal]; (Prokš, Roubal) [+H, +Roubal]; (Schwarz) [+H]; **Selenecká dolina** (7078) 6.1971 (Valeník M.); **Korytnica** (7081) 7.1932 (Podaný) [+H]; **Starohorské vrchy** (7180) (*Kautman).

Bionomie. Horské louky, okraje porostů, porostní světliny apod. Podle Čerepanova (1979) samičky kladou vajíčka do půdy kolem kořenů živých rostlin. Vylíhlé larvičky vyžírají kořeny, na jednom kořenu nalezl až 27 larev. Na jaře si larvy udělají v půdě kukelní komůrky. Podle Šváchy (1988) Vincent a Gilot uvádějí, že ve Francii se kuklí na podzim a dospělci přezimují v půdě. Dobu vývoje udává od jednoho do dvou let. V Čechách zjistil *Odvárka vývoj jednoletý. - Výskyt imág od druhé poloviny V. do VIII., maximum v Čechách VI. až počátek VII. Na horských lukách na různých květech, především *Geranium*, dále *Persicaria* (*Polygonum*), *Plantago*. Demelt (1966) uvádí výskyt až nad stromovou hranici do výše 2000 m n. m.

Živé rostliny - *Geranium silvaticum* (*Odvárka O. a též podle Šváchy (1988) ve Francii také Vincent R.); Čerepanov (1979) uvádí ze Sibíře hlavně *Paeonia anomala*, méně *Euphorbia pilosa* a *Trolius asiaticus*..

Variabilita. Velmi variabilní druh. Světlé i tmavé skvrny na krovkách jsou velmi proměnlivé. Z mnoha set kusů chytaných v Čechách jsem viděl pouze tmavé formy s malými žlutými skvrnkami až celé černé. Jedinou světlou (f.typ.) má v záznamech Heyrovský z Lesné (Voráček lgt.). Na Slovensku byly nalezeny jak světlejší formy (z okruhu typické formy), tak i převážně černé.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Přes lokální výskyt a vzácnost není ohroženým druhem.

EVODINUS Leconte, 1850

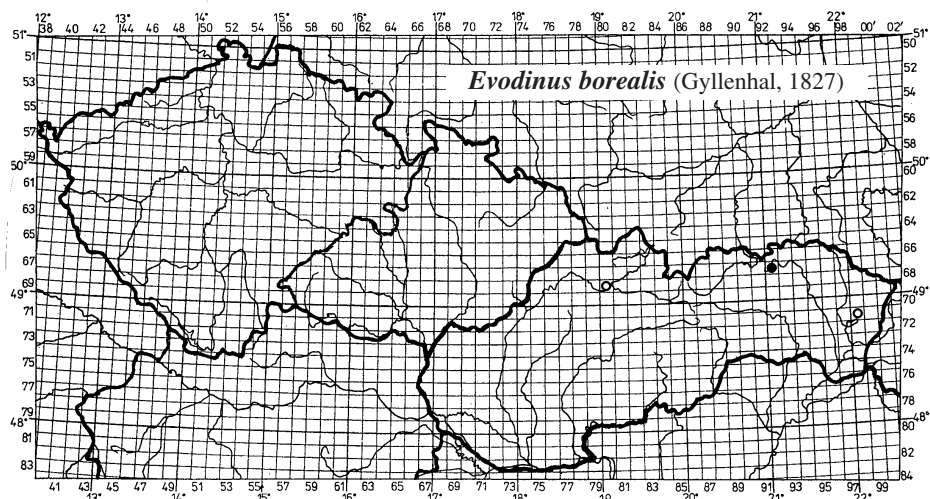
Evodinus borealis (Gyllenhal, 1827)

Česká republika. Nevyskytuje se.

Slovenská republika. Nanejvýš vzácný a lokální. Je uváděn ze tří výše položených lokalit.

S: **Lívov** (6792) 6.6.1986 (Sláma M. 2 ex.) [+Sláma 1987]; **Eubochna** (6880) (Kaszab) [+Kaszab 1971]; **Vihorlat** (7198) 7.1951 (Podaný Č.) [NMB]. Byl nalezen též v Zakarpatské Ukrajině: Černa Hora [+H 1951, +Roubal det.]; dle Hlisenkovského v Zakarpatské Ukrajině tento druh sbírali též maďarští sběratelé [+H 1951].

Bionomie. Podle Čerepanova (1979) vývoj larev pod kůrou suchých stromů. Šířka chodeb v dospělosti larev dosahuje cca 8 mm. Larva pak vykouse v kůře oválný otvor, kterým vyleze po prvním zimování v VII. až VIII. ven a zaleze do povrchové vrstvy humusu, kde si udělá kukelní komůrku, v které se zakuklí. Některé larvy zimují pod kůrou ještě druhým rokem a opouští ji ke kuklení na jaře následujícího roku. V Polsku byly nalezeny larvy pod kůrou větví vyvrácené *Picea*. Větve byly blíže k vrcholku, kůra již byla lehce shnilá, dřevo suché (Gutowski & Karas, 1992). - Imága se líhnou na jaře a půdu opouštějí v V. - VII., maximum v VI. Vyskytují se na různých květech.

Živné rostliny - *Abies*, *Pinus sibirica*, *Picea*, *Pinus* (Čerepanov 1979), *Picea* (Gutowski & Karas, 1992).

Přirození nepřátelé - V Polsku byl vypěstován *Helcostizus restaurator* (Fabr.), det. Sawoniewicz.

Varabilita. Značně variabilní druh. Od typického černého zbarvení se světlými skvrnami, až po převážně světlé krovky.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Vzhledem k malému počtu nálezů na velmi vzdálených lokalitách je ochrana problematická.

Evodinus clathratus (Fabricius, 1792)

Česká republika. Téměř výhradně jen v pohraničních horách, řídký až hojný.

Slovenská republika. V horách středního a severního Slovenska převážně hojný. Nebyl zjištěn v horách jižní části. Na východě Slovenska místy převládá forma, která má nohy černé a krovky převážně světlejší.

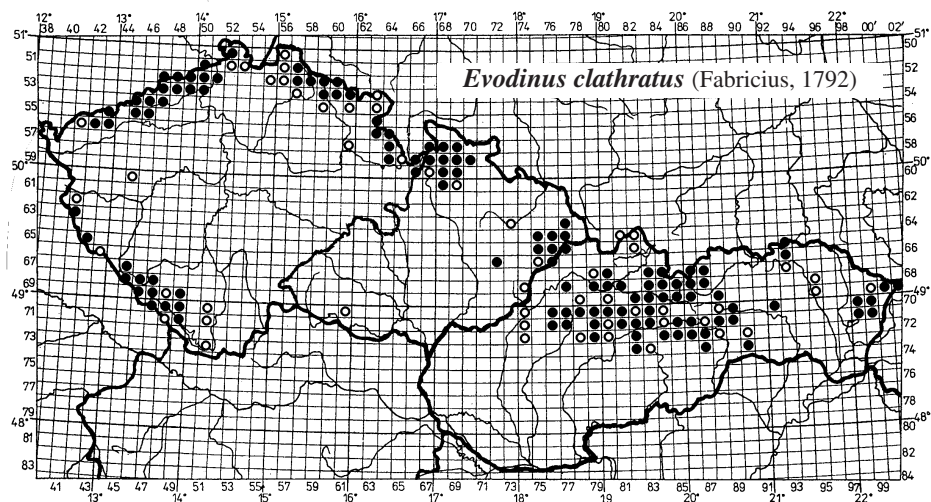
Bionomie. Horské louky při okrajích porostů, okraje cest apod. Podle Šváchy (1988) larvy žijí pod odchlíplou kůrou mrtvých větví nebo kmenů. Před druhým přezimováním vypadnou na zem, kuklí se v zemi a v kukelním stadiu přezimují. Pravděpodobně dvouletý vývoj. - Imága se vyskytují V.-VIII., maximum počátků VII. na různých květech, např. *Spirae*, *Plantago*, *Apiaceae*.

Živné rostliny - Dle Šváchy (1988) *Picea*, *Fagus*, *Salix*.

Variabilita. *Evodinus clathratus* tvoří dvě barevně velmi odlišné formy, které někdy sběratelé považují i za dva druhy. Základní forma má červené nohy a převážně černé krovky s více nebo méně jasnými mřížkovitými světlými páskami. Druhá forma má černé nohy, na krovkách převažuje světlé až žluté zbarvení s černou kresbou.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

CARILIA Mulsant, 1863

Gaurotes J. Le Conte, 1850 - Heyrovský (1955)

Carilia virginea (Linnaeus, 1758)

Tento druh jsem v předcházejících publikacích dělil podle prací ruských autorů (např. Lobanov, Danilevskij, Murzin 1981) na dvě subspecie (barevně odlišné). Byl jsem si vědom toho, že v Evropě toto rozdělení na subspecie není zcela přesné, ačkoliv jisté oprávnění je však i zde. Podle početných materiálů, které jsem měl možnost prověřit, se i zde obě barevně odlišné formy vyskytují charakteristicky tím, že jedna vždy velmi silně převažuje a tato převažující má i určitý geografický charakter. Přesné rozšíření nemám možnost odlišit, protože v literatuře jsou převážně obě formy uváděny pod jménem *C. virginea*.

Forma ***virginea*** (Linnaeus, 1758)

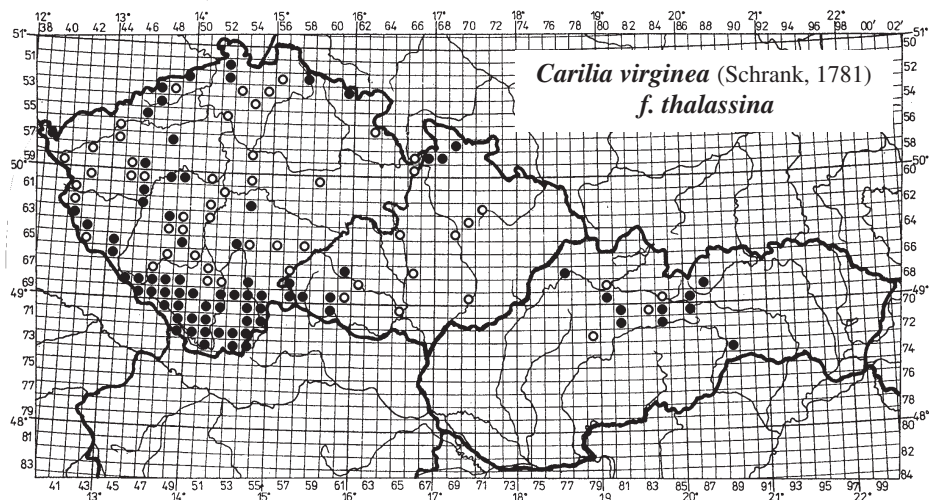
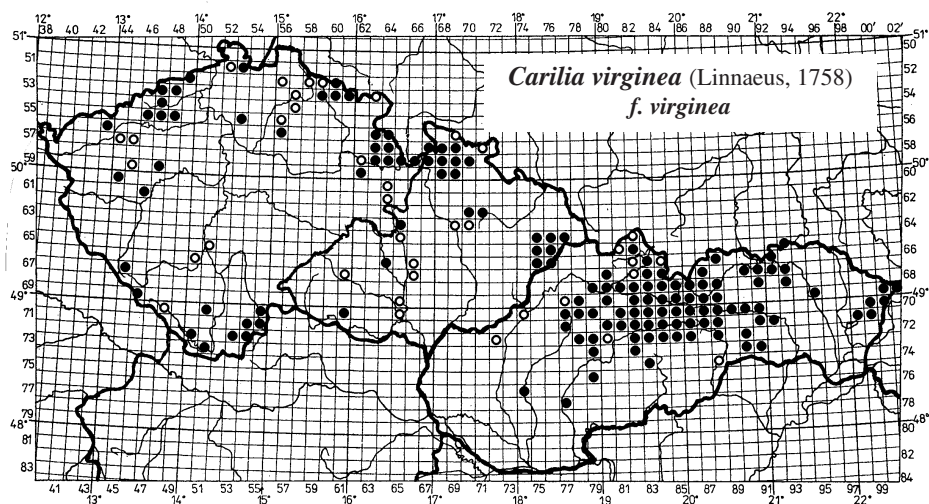
Rozšíření - Střední, severní a jihovýchodní Evropa k Uralu, v západní Sibiři velmi řídký, místy společně s následující formou..

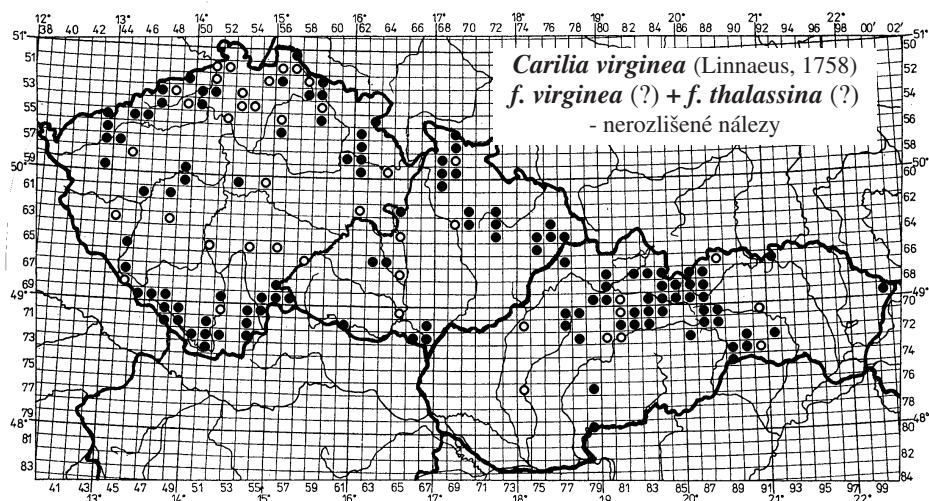
Forma ***thalassina*** (Schränk, 1781)

Rozšíření - V západní Sibiři navazuje na předcházející formu a je rozšířena až po Kazachstán, Mongolsko, severní Čínu, Koreu, Sachalin a má hodnotu geograficky odlišné subspecie. V Evropě se vyskytuje společně s nominální formou, většinou však mnohem řidčeji a tvoří zde přesně vyhraněnou subspecii. V jižní Francii, Itálii, na Balkáně (Slovinsku, Chorvatsku, Bosně, Srbsku a Bulharsku) podle neúplných údajů zřejmě zcela převažuje. Bývá udáváno, že tato forma je nížinná, což podle mne neplatí. Na Slovensku se nominální forma vyskytuje i pod 200 m n.m., kdežto *f. thalassina* na Šumavě i kolem 1000 m n. m. a v jižní Francii i ve výškách 1500 m n.m.

Česká republika. Zde se vyskytují obě formy. Forma *virginea* (s černým štítem) převážně na severu Čech i Moravy, forma *thalassina* (s červeným štítem) převážně ve středních, západních a jižních Čechách a na jihozápadě Moravy. Příležitostně se na stejné lokalitě najdou imága se štíty obou barev, ale téměř vždy je početní poměr několik desítek až set kusů jedné barvy k jednotlivým kusům druhé barvy. V nížinách lokální druh, řídký až vzácný, v pahorkatinách a horách hojný až velmi hojný.

Slovenská republika. Téměř výhradně forma *virginea*, imága s červeným štítem se vyskytují většinou jednotlivě v poměru k více desítkám až několika stům (i tisícům) s černě zbarvenými štíty.

Bionomie. Především oblasti jehličnatých lesů středních a vysokých poloh, lesní louky, povodí potoků apod. Podle Palma, Demelta a Čerepanova samičky kladou vajíčka do štěrbin kůry kmenů i větví schnoucích stromů stojících i ležících. Larvy vyžirají chodby pod kůrou na osluněných místech. Před druhým zimováním larvy vykousou otvor, kterým vylezou ven a spadnou na zem. Kuklí se mělce pod povrchem do 5 cm hloubky v kukelní komůrce. Vývoj dvouletý. - Imága se vyskytují od konce V. (maximum v pahorkatinách VI.) do VIII. (maximum v horách VII.) na různých květech, zejména *Aruncus*, *Filipendula*, *Apiaceae* (zvláště *Herakleum*), *Knautia*, *Plantago*.

Živé rostliny - *Picea* a *Pinus* (Palm, 1956), Palm našel kuklu také pod *Quercus* v humusu; *Picea sibirica*, *Picea*, *Larix*, *Abies*, *Pinus* Čerepanov (1979); *Picea* (Svácha, 1988).

Variabilita. Jak již bylo uvedeno, je variabilní černé až červené zbarvení štítu a dále též kovové zbarvení krovek do zelena, fialova až černá.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

PSEUDOGAUROTINA Plavilsthikov, 1958

Gaurotes J. Le Conte, 1850 - Heyrovský (1955)

Pseudogaurotina excellens (Brancsik, 1874)

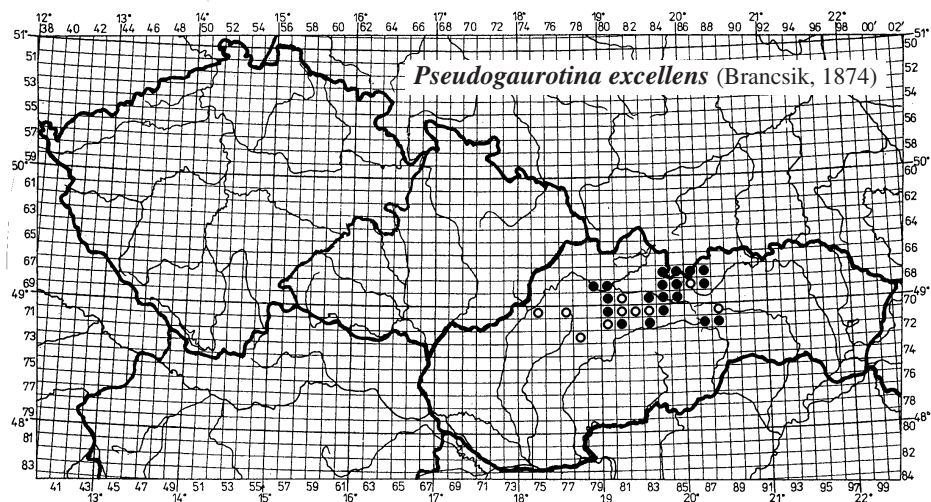
Česká republika. Nevyskytuje se.

Slovenská republika. I když byl tento druh nalezen ve více kusech, je nutné ho stále považovat za velmi vzácný. Karpatský endemit, vyskytující se pouze v horských oblastech. Ze Slovenska pochází nejvíce nalezených kusů.

S: Vrátna dolina (?) TYPUS (Brancsik) [+Brancsik 1906, +Roubal 1936, +H 1930, +Fleischer 1927-30 u Deménové ?]; **Nízké Tatry** (?) (Roubal); **Slov. Rudohorie** (?) (Fleischer J.) [+H, +Roubal]; **Tatry** (?) (Šnajdr) [+H]; **Velká Fatra** (?) (Čepelák, Prokůš) [+Roubal]; **Medzihorská dol** (?) 6.6.1971 [NMB];

Podslemen 29.6.1948 (Prokš) [NMP, HLU]; **Látaná dolina** (6784) 21.6.1942 (Sekera) [*Karas]; [BRN]; 9.7.1991 (Schles R.); **Roháčská dolina** (6784) 7.1984 (Vávra J.); 7.1954 (Vosyka) [+H]; **Tichá dolina** (67-6885) 27.6.1975 (Brožík J.) [*Macek]; 15.7.1977 (Brožík J.) [*Niedl]; (c.Čech J.) [ČBU]; 7.7.1980 (Hron); (Sobota J.); 6.7.1977 (Škorpík M.); **Javorina** (6786-87) (Lorenc); **Belanské Tatry** (6787) 1974 (Maňousek) [*Kubáň]; 10.7.1955 (Poláček K.); **Bielovodská dolina** (6787) 7.1931 (Pfeffer A.); **Javorina** (6787) 7.1938 (Pfeffer) [+H]; 7.1982 (Lorenc); **Kežmarské Žľaby** (6787) 7.1935, 6.1947 (Heyrovský); (Kohoušek) [OL]; 7.1935 (Korbel) [+H]; **Matliare** (6787) 7.1932 (Čepelák) [+H]; 1933 (Richter) [+H]; (Heyrovský) [NMP, *Krása]; 4.7.1947 (Kohoušek) [OPA]; (Krása B.); (Laibner) [*Sobota]; (Lorenc); 20.6.1942 (Sekera) [BRN]; 6.1946 (Sekera); (Sekera) [*Šváchal]; 10.6.1980 (Sekera) [*Karas]; 7.1973 (Černý J.); **Kralovany** (6880) 28.6.1974 (Dunay G.); (Sekera); **Strečno MF** (6879) (Lorenc); **Bystrická u Kralovan** (6880) 12.6.1975 (Miko L.); (*Kautman); **Eubochňa** (68-6980) 1933 (Prokš) [+H]; 1933 (Kodym) [+H]; 1933 (Pfeffer) [+H]; 6.1932 (Schwarz) [c.Černý]; (Odvárka O.); **Liptovské Tatry** (6884-5) (Biener) [BRN]; 1936 (Pekarski) [NMP]; 16.6. (Brožík) [*Šprysl, c.Hladil, c.Seichert V.]; 7.1962 [*c.Franke]; 1.7.1969 (Hozák, Sobota) [HKR]; **Podbanské** (6885) 1931 (Pfeffer) [+H]; 1931 (Pfeffer) [+Kolibajiv]; 18.6.1932 (Prokš) [OPA]; 1947 (Prokš) [*Bojčuk]; 7.1991 [*c.Franke]; 3.7.1976 (Bláha) [*Šilha]; 10.7.1982 (Brožík) [*Benedikt, *Šprysl]; 25.7.1982 (Brách); 1.7.1986 (Brách) [*Týr]; 7.1978 (Černý J.); 17.7.1982 (Jeniš); (Kraus Z.); (Kybal); 7.1983 (Lorenc) [*Zúber]; 13.7.1991 (Mihal V.); 4.7.1989 (Mikyška A.); 7.1983 (Nikodym M.); (Odvárka) [*Ríha]; 7.1970 (Odvárka O.); 7.1987 (Pavlíček J.); 21.7.1990 (Trmal A.); 13.7.1991 (Zeman V.); 6.7.1994 (*Kautman); **Koprová dolina** (6885) 13.7.1972 (Černý); (Sobota J.); 8.7.1980 (Hron); **Tichá Dolina** (6885) 1931 (Pfeffer, Prokš) [+H]; 25.7.1978 (Benedikt); 27.6.1975 (Brožík) [c.Černý]; 16.7.1977 (Doležal J.); **Kamenistá dolina** (6885) 1974 (Bláha, Kocourek) [*Kubáň]; **Tri Studničky** (6885) 6.1937 (Všetečka) [NMB]; **Štrbské Pleso** (6886) [NMB]; **Smokovec** (6887) (Jureček) [+H]; **Starý Smokovec** (6887) 17.7.1976 (Čermák R.); **Stud. potok VT** (6887) 6.7.1954 (Pičman) [*Havelka]; **Tatranská Lomnica** (6887) 12.7.1931 (Čepelák) [+H]; 6.1957 (Sekera) [*Deneš]; **Vysoké Tatry** (67-6885-87) (Čepelák, Korbel, Pfeffer, Richter, Roubal, Sekera, Šnajdr, Polentz) [+Roubal]; 1933 (Čepelák) [+H]; 7.1965 (Lorenc); 1933 (Müller) [+H]; 6.1932 (Prokš) [+H]; 3.7.1946 (Sekera) [BRN]; (Lekeš); V. Tatry **chata Kamzík** (6887) 16.7.1976 (Čermák R.); V. Tatry **Slavkovský štít** (6887) 20.7.1976 (Čermák R.); **Bílý potok** (6981) (Wadas) [c.Kratochvíl]; **Ružomberok** (6981) (Heyrovský) [NMP]; (Kudlička) [c.Daněk]; (Roubal); 2.7.1933 (Sekera) [NMB, +H]; 2.7.1933 (Sekera) [NMP]; **Iľanovská dol.** (6983) 25.6.1938 (Veselý R.) [c.Černý]; 30.6.1960 (Veselý R.) [NMB]; **Liptovský Mikuláš** (6983) (Vodák) [+Roubal]; **Jánská dolina** (6984) (Korbel, Sekera) [OL]; 10.7.1984 (Brožík J.) [*Hron]; **Liptovský Hrádok** (69-7084) 1936 (Jureček) [NMP]; 7.1936 (Prokš) [NMB, OL]; 6.1962, 7.1965 (Sláma M.); 7.1986 (Lorenc J.) [*Schles]; (Kadlec J.) [*Kadlec]; 26.6.1947 (Lekeš E.) [*Čtrtělčák]; **Poludnica** (6984) 10.7.1932 (Volák) [+H]; **Malužiná** (6984) (*Kautman); **Cierny Váh** (6985) (Lorenc); 7.1982 (Lorenc); 7.1989 (Pavlíček J.); (*Kautman); **Vážec** (6985) (*Kautman); **Svarín** (6985) 18.6.1947 (Baumert) [NMP]; 6.1976 (Odvárka O.); 26.6.1989 (*Kautman); **Východná** (6985) 1932, 1933 (Prokš) [NMB, NMP, OPA, +Roubal]; (*Kautman); **Horná Poruba** (7075) (Csiki) [+H, +Roubal]; **Klačno** (Gaidel) (7077) [NMP]; **Suchá hora VF** (7080) 6.1933 (Prokš) [NMP]; 26.6.1962 (Rýdl) [c.Deneš]; **Korytnica** (70-7181) (Csiki) [+Roubal]; (Korbel) [+H]; 7.1932 (Proschek) [+H]; (Csiki) [+H]; 1932 (Podany) [NMB]; (Sekera) [+H]; **Železnô** (7082) (Jureček) [+H]; 3.7.1933 (Sekera) [NMP]; **Bystrá dolina NT** (7083) 7.1951 (Brejcha) [BRN]; (Sobota J.); **Brdkovica NT** (7084) 17.7.1978 (Mertlík J.); **Smrekovica** (7084) 7.1947 (Tesař) [BRN]; (Lorenc); 16.6.1971 (Maidl) [NMB]; **Tomašovec** (7088) 10.6.1936 (Wadas) [+H]; (Wadas) [c.Kratochvíl]; **Staré Hory** (7180) (Csiki) [+H, +Roubal]; (Frivaldský J., Neubehler) [+Roubal]; **Donovaly** (7181) 4.8.1978 (Čech) [ČBU]; **Krivá VF** (7181) 28.6.1933 (Prokš) [NMP]; **Kyslá Voda** (7181) 12.6.1934 (Roubal) [NMB]; **Tále** (7183) (Lorenc); **Dedinky** (7188) (Kraus Z.) [*Kraus]; **Dobšiná** (7187-88) (Fleischer) [NMP, HKR]; 24.5.1968 (Kaděra) [NMB]; (Kraus Z.); 7.1973 (Pils) [*Deneš]; 2.7.1935 (Sekera) [*Deneš]; (Vávra J.); **Remata** (7278) 7.1958 (Havelka) [+Vysoký 1985]; 7.1956 (Brožík) [+Havelka1964]; 3.-5.7.1956 (Pulc) [LIT, +Vysoký, *Ríha, +Havelka].

Bionomie. Horské louky, pastviny, okraje prosvětlených porostů. Vývoj larev v kmínkách a kořenech živých keřů *Lonicera*. Larva žere ve dřevě i pod kůrou. Kuklí se obvykle nehluboko pod povrchem. Samička při kladení dává přednost keřům, které jsou poškozeny, např. pastvou dobytka, nebo kde již probíhal vývoj tohoto druhu. Napadené kmínky nebo větve bývají nápadně tím, že na povrchu jsou viditelné zduřenininy po kalusech v místech žírů a výletových otvorů. Ve zdravých silných keřích, které tvoří často celé porosty, je vývoj výjimečný. Vývoj se udává dvouletý až tříletý. Způsob vývoje tohoto druhu zjistili poprvé Pfeffer a Prokš, kteří dochovali i imága. - Imága se vyskytují VI. – VII., maximum konec VI. a počátek VII. Sedávají obvykle nehnutě na kmínkách a listech *Lonicera*, zvláště za pěkného počasí, ale často i za deště, zřídka je možné je spatřit v letu. Nenavštěvují květy.

Živné rostliny - Výhradně v *Lonicera nigra* L.

Přirození nepřátelé - Hym., Ichneumonidae: *Dolichomitus mesocentrus* (Grav.): Vysoké Tatry 1931, 7.1937, Pfeffer A. lgt., (Kolubajiv S. det., 1934); *Xorides praecatorius* (F.): Podbansko 1932, Pfeffer A. lgt., (Kolubajiv S. det., 1934). Demelt (1966) uvádí *Ephialtes tuberculatus* Foucr., *E. gaurotii* Gregor.

Varabilita. Variabilní je pouze modré kovové zbarvení krovek do fialova nebo zelena, vzácně až do černa.

Hospodářský význam. Je sice fyziologickým škůdcem zimolezů, ale hospodářsky nevýznamným.

Ochrana. Pro Slovensko jeden z nejvýznamnějších živočišných druhů, oprávněně chráněný a zařazený mezi kriticky ohrožené. Je ohrožený zejména změnou biotopů a jako jeden z mála druhů též sběrem. Intenzitu výskytu negativně ovlivnil zákaz pastvy hovězího dobytka na horských loukách.

ACMAEOPS Leconte, 1850

Acmaeops septentrionis (Thomson, 1866)

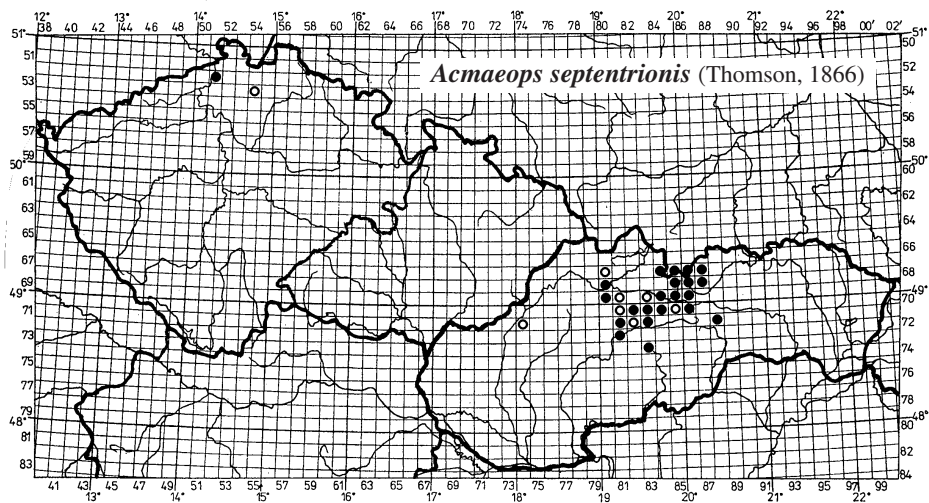
Česká republika. Nanejvýš vzácný a lokální, dosud spolehlivě zjištěn jen na severu Čech. Je pravděpodobné, že je též přehlížen. Na německé straně Krušných hor (Tharandter Forst) a Saského Švýcarska (Elbsandsteingebirge) bylo nalezeno více desítek kusů (Nüssler 1976, 1984).

B: Čechy (?) J+Klíma, +Reitter 1912]; **Děčín** (5251) 24.7.1980 (Ryjáček V.) [* Říha coll.]; (c.Caldr, Tryzna) [*Černý]; **Polomé hory** (5354 ?) [+Kral 1915].

Slovenská republika. Velmi vzácný a lokální. Vícekrát byl sbírán jen v oblasti Tater.

S: Nizké Tatry (?) 1971 (c.Čech J.) [ČBU]; **Vrátna** (6780) (Čepelák) [OL]; (Korbel) [+Roubal]; (Sekera) [+H]; **Roháč Osobitá** (6784) 5.8.1962 (Hanzlík) [c.Sláma, *Kadlec]; **Javorina** (6786-87) 7., 11.8.,

21.8., 28.8.1938 (Prokš) [+H, HKR, c.Kratochvíl]; **Javorová dolina** (6786) (Březina B.); **Belanské Tatry** (6787) (Filip) [c.Deneš]; **Kežmarské Žľaby** (6787) (Heyrovský); 7.1947 (Kohoušek) [OL]; (Kudla) [+H]; **Tatranská Kotlina** (6787) 25.6.1936 (Kavan) [NMP]; **Matliare** (6787) (Lorenc); 7.1947 (Smetana) [*Havelka]; **Lubochňa** (68-6980) (Odvárka O.); (Prokš) [+Roubal]; (Wobořil) [+H]; **Koprová dolina** (6885) 1949 (Smetana) [NMP]; **Podbanské** (6885) 7.1967 (Sláma M.); 7.1967 [*c.Franke]; 2.7. (Brožík) [*Šprysl]; 7.1976 (Černý J.); 7.1981 (Filip); (Hála) [Hladil]; 18.8.1984 (Jeniš); (Lorenc); 20.7.1982 (Nikodým M.); 7.1970 (Odvárka O.); 24.7.1970 (Pucholt R.); (Sobota J.); **Tichá dolina** (67-6885) 26.7.1976 (Brožík) [*Macek]; (Prokš) [NMP]; 25.7.1976 (Hron); **Koprová dolina** (6886) (Přivora) [NMP]; **Štrbské Pleso** (6886) (Štěrba) [+H]; **Matliare** (6887) 6.1947 (Heyrovský) [NMP]; 6.7.1966 (Karas V.) [*Karas]; (Kudla) [OPA]; **Tatranská Lomnica** (6887) [c.Kratochvíl]; (Wadas) [+H]; **Vysoké Tatry** (67-6885-87) (Csiki) [+H, +Roubal]; (Čepelák) [+H]; 8.5.1967, 26.6.1968 (Maidl) [NMB]; 7.1931 (Pohnert) [+H]; 8.7.1934 (Korbel); 1933 (Čepelák) [NMP]; (Lekeš) [c.Sláma]; 7.1957 (Lekeš) [*Pícek]; **Ružomberok** (6981) (Kudla) [+H, +Roubal]; **Liptovský Mikuláš** (6983) (Pfeffer) [+Roubal]; **Liptovský Hrádok** (6984) [NMP]; (Jureček) [c.Kratochvíl]; (Jureček) [Hladil]; 1938 (Jureček) [NMP]; (Matějka) [NMP]; 6.7.1936 (Prokš) [c.Kratochvíl]; **Čierny Váh** (6984) 23.7.1992, 26.6.1994 (*Kautman); **Malužiná** (6984) (Švácha); (*Kautman); **Svarín** (6985) 7.1991 [*c.Franke]; 7.1973 (Odvárka O.); 12.7.1971 (Pospíšil K.) [*Pícek]; (*Kautman); **Čierny Váh** (6985-6) 7.1934 (Prokš) [OL]; 25.7.1934 (Prokš) [OPA]; (Lorenc); (*Kautman); **Suchá VF** (7081) 4.7.1936 (Prokš) [NMP]; **Lomnická dolina** NT (7082) 10.7.1970 (Hozák) [HKR]; **Jasná** (7083) 15.8.1987 (Prokop); **Smrekovica** (7084) 6.1969 [NMP]; **Nižná a Vyšná Boca** (7084) 5.8.1936 (Prokš) [NMP]; (*Kautman); **Veľká Vápenica** (7085) 19.7.1934 (Prokš); c.Kratochvíl, NMP, ČBU; **Čertovica** (7086) (*Kautman); **Vernár** (7087) (Vávra J.); **Trenčín** (7174) (Čepelák) [NMP]; **Donovaly** (7181) (Švácha); **Hiadľ** (7181) (Sobota J.); **Moštenica** (7181) (Sobota J.); **Lopej** (7182) (?) [NMP]; **Bystrá** NT (7183) 7.1951 (Brejcha) [BRN]; **Vajskovská dolina** (7183) (Sobota J.); 9.7.1970 (Hozák) [HKR]; **Dedinky** (7188) 7.1981 (Odvárka O.); (Kraus Z.); **Stratená** (7188) 6.7.1986 (Dunay G.); **Slovenská Ľupča** (7281) (Jurčíček J.) [*Nikodým]; **Vrchslatina** (7383) 26.6.1994 (*Kautman).

Bionomie. Jehličnaté porosty horských poloh. Podle Palma (1957) larva žije především v ohněm poškozených suchých stromech. Vajíčka jsou nakladena do kůry, kde se také vyvíjejí larvy. Kuklení v půdě, nebo vzácně v kůře. Vývoj asi dvouletý. Podle Čerepanova (1979) většina larev před druhou zimou opouští požerky, vypadáva do půdy, kde si vytvoří kukelní komůrku. Některé larvy opouštějí hostitelskou rostlinu teprve příští jaro. - Imága se vyskytují od VI. do VIII., maximum VII. především na rovném dříví i kulatině na skládkách.

Živné rostliny - *Picea* (Palm, 1957; Švácha, 1988); *Pinus* a *Larix* (Čerepanov, 1979).

Přirození nepřátelé - Palm uvádí pro Švédsko vysokou parazitaci (cca 70 %).

Variabilita. Černé krovky mohou mít žluté okraje, případně jsou celé žlutohnědé.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Jde sice o velmi vzácný druh, opatření k ochraně tohoto druhu by však byla dosti problematická. Tento druh klade vajíčka často do kůry zpracovaného dřeva na skládkách, které je pak i s vajíčky odváženo a dochází tak ke značnému snižování populace. K ochraně by přispělo, kdyby v době výskytu nebylo na lokaltách s výskytem tohoto druhu v lese těženo a ponecháváno dříví.

Acmaeops marginatus (Fabricius, 1781)

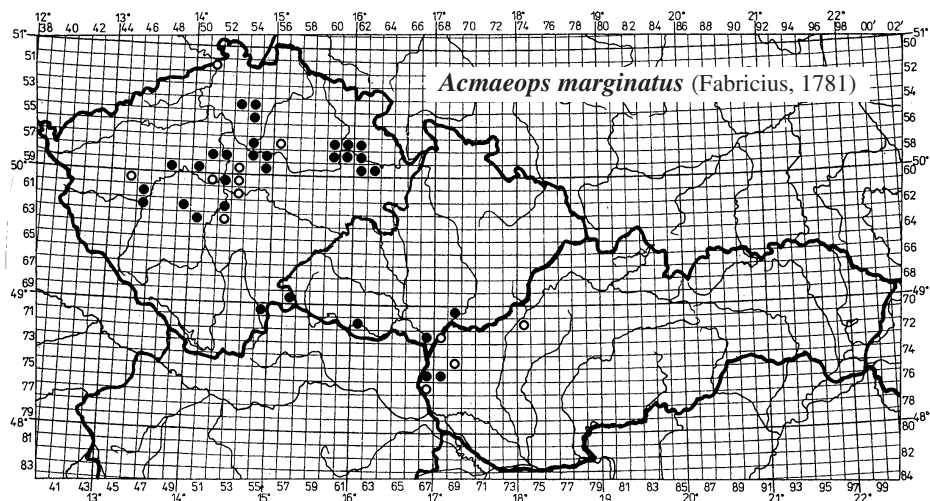
Česká republika. V Čechách lokální a vzácný druh v borech (Pinetech) spíše teplejších oblastí, někdy nalezen ve více kusech. Byl nalezen i v nepůvodních porostech introdukované *Pinus nigra* (Kybal, Sláma). Nebyl dosud zjištěn v řadě původních borových porostů, zřejmě jde o přehlížený druh.

B: Hřensko (5151) (Strejček) [+H]; **Dubá** (5453) 5.6.1971 (Švácha) [c.Seichert V.]; **Břehyně** (5454) 22.7.1965 (Honcū); 4.6.1962 (Kopecký J.) [*Čtvrtečka]; **Nosálov** (5554) (Seichert V.); **Otradovice** (5754) 24.5.1931 (Purkyně) [+H]; 29.5.1932 (Heyrovský); 9.5.1932 (Prokš) [+H]; [ČBU]; 29.5.1932 (Klička) [+H]; 18.5.1932 (Proschek) [*Bojčuk]; 22.5.1932 (Proschek) [+H]; 22.5.1932 (Štícha) [+H]; 22.5.1932 (Purkyně) [+H]; 28.5.1935 [c.Kratochvíl]; 18.5.1936 (Rektořík) [*Havelka]; 11.5.1971 (Hermann, Černý, Kybal) [*Černý]; **Stará Boleslav** (5754) 8.6.1930 (Prokš) [+H]; 18.5.1932 (Prokš) [NMP]; (Heyrovský) [+H]; 5.1947 (Kopecký J.) [*Čtvrtečka]; 13.6.1947 (Prokš) [c.Sláma]; 24.5.1947 (Prokš) [*Niedl]; (Proschek) [+H]; (Purkyně) [+H]; **Loučeň** (5756) 1934 (Heyrovský) [c.Kybal]; 1934 (Vávra) [+H]; **Hradec Králové** (57-5860-61) 15.7.1978 (Sobota J.) [*Bojčuk]; 5.1979 (?) [*Franke]; 2.6.1978 (Sobota J.) [*Odvárka]; (Šimeček J.); 21.5. (Šprysl) **Nová Ves** (5762) 29.5.1974, 23.6.1973 (Poláček) [*Šilha]; [c.Hladil]; 7.6.1977 (Poláček) [*Týr]; (Sobota J.); **Tursko** (5851) 1978, 6.1983 (Sláma M.); **Praha Bohnice** (5852) 5.1967 (Kybal); 6.1967 (Sláma M.); **Praha Draháňská rokle** (5854) 1966 (Kybal); **Brandýs n. L.** (5854) 5.1967 (Švihla) [*Odvárka]; **Čelákovice** (5854) 24.5.1931 (Proschek) [+H]; 15.6.1933 (Štícha) [*Havelka]; 30.5.1937 (Skřivan) [*Pícek]; (Hermann) [c.Hladil]; 16.5.1937 (Hodek O.) [*Pícek]; 19.5.1946 [c.Kratochvíl]; (Šafránek, Olexa, Štícha) [+H]; 6.1970 (Švehla) [+H]; 5.1971 (Kybal); **Káraný** (5854) (Láznička) [+H]; 20.5. (Šprysl) [*Šprysl]; **Nový Vestec** (5854) 10.5.1951 (Černý); **Jirna** (5854) 9.6.1923, 1948 (Láznička) [NMP]; **Kersko** (5855) 15.6.1922 [NMP]; 15.6.1922 (Šterba) [+H]; **Poříčany** (5855) 5.1982 (Nikodým M.); **Vysoká n. L.** (5860) (Sobota J.); 29.6.1987 (Balada) [*Mikát]; **Hoděšovice** (5861) (Sobota J.); **Borohrádek** (5862) (Sobota J.); **Týniště n. Orlicí** (5862) (Voda J.); **Rakovník** (5948) (Lorenc); **Čeperka** (5950) (Sobota J.); **Úvaly** (5953) (Láznička) [+H]; **Český Brod** (5955) 23.5.1982 (Nikodým); [c.Šafanda]; **Čermná n. Orli.** (5962) (Sobota J.); **Jaroslav** (5962) 16.6.1978 (Poláček); **Loďrant** (5962) 31.7.1978 (Poláček); (Sobota J.); **Chlomek u Choceň** (5963) (Jelínek Jar.); **Nečtiny** (6045) 6.1956 (Heyrovský); **Všenory** (6051) (Rupič) [+H]; **Černošice** (6052) 6.1947 (Kopecký J.) [*Čtvrtečka]; **Károvské údolí** (6052) 23.5.1948 (Rýdl) [+H]; **Zbraslav** (6052) (Švácha); **Ríčany** (6053) (Láznička) [+H]; **Zruč u Plzně** (6146) 12.7.1977 (Benedikt) [*Benedikt]; **Jílové** (6153) 9.6.1913 (Láznička) [NMP]; **Plzeň Bolevec** (6246) 10.6.1979 (Steininger) [*Benedikt]; **Plzeň Košutka** (6246) (Steininger); **Příbram Drahlín** (6249) 9.7.1982 (Plecháč); **Políčany** (6252) (Švácha); **Suchdol u Sedlčan** (6252) 6.6.1977 (Trmal); **Příbram** (6350) 6.1980 (Plecháč) [*Odvárka]; **Vysoký Chlumec** (6352) (Prokš) [+H]; **Terežín u Kunžaku** (6957) 12.-18.6.1997 (Sláma M.); **Majdalena** (7055) 6.1984 (Deneš).

M: Morava (?) (Reitter) [+H 1930]; **Silesia** (?) [HKR]; **Bzenec** (7069) 5.1948 [OL]; (Kocourek) [c.Černý, c.Kratochvíl]; 5.1948 (Krejčárek) [*Niedl]; 20.5.1980 (Macek J.); (Tomčík J.); **Havraníky** (7162) 3.6.1986 (Mikát M.) [HKR]; **Břeclav** (7267) ? (c.Mus.Mikulov) [+Černý].

Slovenská republika. Velmi vzácný a lokální, dosud zjištěn pouze v západní části Slovenska.

S: Trenčín (7174) [NMP]; (Čepelák) [+H 1955]; **Gbely** (7268) 6.1933 (Matějka) [NMP]; **Plavecký Mikuláš** (7469) 5.1935 (Matějka) [NMP]; **Malacky** (7567-68) 15.6.1980 (Karas V.); (Sobota J.); **Plavecký Štvrtok** (7667) (Roland) [+Roubal 1936, +H 1955].

Bionomie. V borových porostech souvislejšího charakteru, menších nepůvodních porostech i lesících remízového typu. Především Demelt (1966) uvádí výskyt larev v *Pinus* na bazi kmene v silné kůře, hlavně tam, kde pevně nepřiléhá. Koncem 2. roku zalézá do vrchních vrstev půdy k zakuklení, vývoj dvouletý. Čerepanov (1979) uvádí výskyt larev obvykle pod tenkou kůrou. Dle Šváchy (1988) larvy jsou také v silnějších mrtvých větvích živých stromů. Nalezl tento druh obvykle s dorůstajícími subcortikálními houbami, ale téměř nikdy na spodní části kmene se silnou kůrou. - Imága se vyskytují od poloviny V. do VII., maximum konec V. a počátek VI. na rovnáném dříví i skládkách, osluněných kmenech a větvích. Není mi znám žádný nález na květech, ačkoliv Čerepanov tento výskyt uvádí ze Sibíře.

Živné rostliny - *Pinus* (Čerepanov, 1979; Švácha, 1988), zřídka *Picea*.

Variabilita. Krovky téměř až zcela černé, nebo celé hnědé.

Hospodářský význam. Nepatří mezi hospodářsky významné druhy.

Ochrana. Není přímo ohroženým druhem, ale o snižování výskytu platí totéž co bylo řečeno u *Acmaeops septentrionis*. V širokém areálu rozšíření však tato opatření nelze aplikovat.

***GNATHACMAEOPS* Linsley et Chemsak, 1972**

Acmaeops Leconte, 1850 - Heyrovský (1955)

***Gnathacmaeops pratensis* (Laicharting, 1784)**

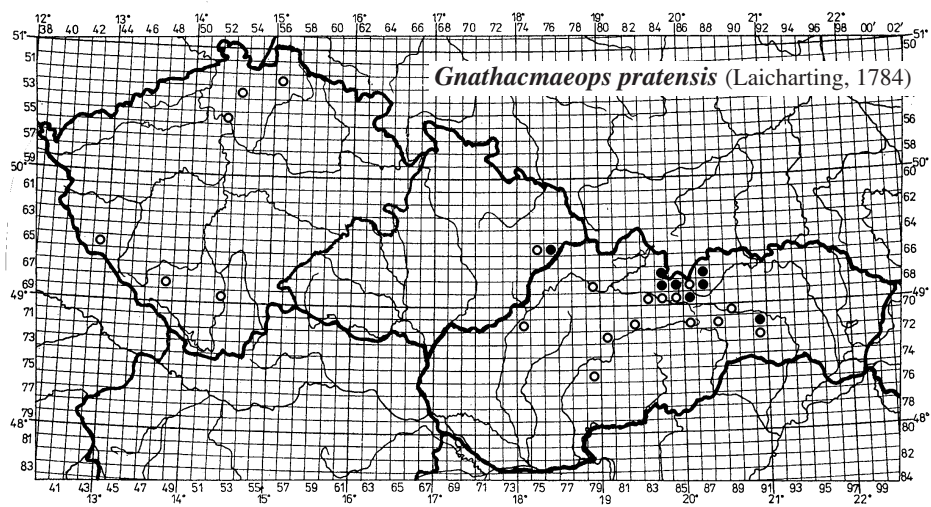
Česká republika. Velmi vzácný a lokální druh. Z Čech byl hlášen kromě Šumavy (podle Fleischera dosti hojný) z několika lokalit, ale spolehlivost některých těchto nálezů je podle mne sporná. Na Moravě pouze v Beskydech.

B: Bohemia (?) [NMP]; **Šumava** (?) 1912 (?) [*Sobota J.]; (Fleischer) [+H 1930]; **Drhleny, Radouč a Baba** (?) (Mikvas) [+Kunst, Mikvas, Podaný 1969]; **Liberec** (5256) (Podaný) [NMB]; **Polomé hory** (5353) (Kral) [+Kral 1915]; **Liběchov** (5552) (Loos) [+Loos 1909, +H 1930]; **Domažlice** (6543) (Růžička) [HKR]; **Čkyně** (6848) (Havlíček) [+H 1930]; **Hluboká n. V.** (6952) 17.5.1901, 25.5.1903 (Havlíček) [ČBU].

M: Radhošť (6575) (Fleischer) [HKR]; **Bílá v Beskydech** (6576) 13.6.1960 (Karas V.), **Barani** (?) (Reitter) [+H 1930].

Slovenská republika. Velmi vzácný a lokální, v oblasti Vysokých Tater vzácný, většina nálezů je staršího data.

S: Slovakia bor. (?) 7.1937 (Bečka F.coll.) [*Poláček]; **Nízké Tatry** (?) 8.7.1971 (Čech) [ČBU]; (Čuta J.) [c.Kratochvíl]; **Roháče skanzen** (6784) 9.7.1983 (Heidler); **Bělovod. dolina** (6787) 7.1931 (Pfeffer A.); **Kežmarské Žláby** (6787) (Korbel, Sekera) [+H]; **Matliare** (6787) 1934 [BRN]; (Sobota); **Kriváň** (6879) 7. 1927 (Čepelák) [*Deneš]; **Roháče-Račková d.** (6884) (Sobota J.); **Koprová dol.** (6885) 23.7.1951 (Řeháček) [NMB]; **Podbanské** (6885) 20.5.1932 (Prokš) [NMB]; 20.6.1932 (Prokš) [OPA, NMP, +Roubal]; 7.1948 (Havelka); 7. (Lorenc); 7.1970 (Odvárka O.); (Sobota J.); (Tomčík J.); 29.7.1978 (Němec J.) [*Škorpík]; 7.1980 [*c.Franke]; **Podkriváň** (6886) 13.7.1928 (Prokš) [c.Kratochvíl]; **Popradské pleso** (6886) 7.1952 (Daněk); **Štrbské Pleso** (6886) 8.1933 (Matějka) [NMP]; 8.1931 (Štěrba) [*Brách]; **Smokovec** (6887) (Csiki) [+Roubal]; **Tatr. Lomnica** (6887) 3.7.1935 (Roubal) [NMB]; **Vysoké Tatry** (6787, 6884-7) 7.1934 (Heyrovský, Matějka) [NMP]; [ČBU]; (Korbel) [c.Kratochvíl, +Roubal]; 6.7.1937 (Ješátko K.) [*Pícek]; 1958 (Čermák) [c.Kybal]; (Hoffer, Pape, Sekera) [+Roubal]; 5.7.1954 (Lekš) [OL]; (Lorenc) [c.Hladil]; 9.7.1967 (Maidl) [NMB]; 23.7.1951 (Řeháček J.) [*Pícek]; 17.7.1958 (Urban) [NMP, *Pícek, *Čtvrtečka]; **Vysné Hágy** (6887) [c.Kratochvíl]; **Liptovský Mikuláš** (6983) (Heyrovský) [NMP]; (Wichra) [+H]; **Porúbka NT** (6984) (Prokš) [NMP]; **Východná** (6985) 7.1929 [NMP]; 7.6.1937 (Prokš) [OL]; (Prokš, Korbel, Sekera) [+Roubal]; **Štrba** (6986) (Sobota J.); **Slovenský raj** (7089) 2.7.1946 (Lekš) [c.Kratochvíl]; **Trenčín** (7174) (Čepelák) [OL]; **Medveďov NT** (7182) (Prokš) [NMP]; **Červená Skala** (7186) 9.7.1927 (Prokš) [NMB]; (Štícha) [+Roubal]; **Šumiac** (7186) (Pfeffer, Štícha) [+Roubal]; **Dobšiná** (7188) (Štícha) [+H, BRN]; **Gelnica** (7191) 4.7.1972 (Šprysl); **Banská Bystrica** (7280) (Čejka) [c.Kratochvíl]; **Tri Studné VT** (7291) 7.1928 (Prokš) [NMP]; **Banská Štiavnica** (7579) [c.Sláma, *Čtvrtečka].

Bionomie. Přebývá v horských oblastech s jehličnatými lesy. Podle Palma (1956) larvy žijí pod kůrou podobně jako larvy *Malachius* a *Thanasimus*. Využívají chodeb jiných druhů podkorního hmyzu (podle Čerepanova, 1979, dělají chodby pod kůrou a ucpávají je drtí z kůry, ev. dřeva). Pod různě silnou kůrou stromů v lese, v kořenech i plotech. Nečiní jim potíže pohyb i na hladkých plochách, např. na odkorněném dřevu. Není přesně známo, z čeho žijí. Jsou odolné vůči teplu a suchu. Palm viděl larvy požírat suchou nebo schnoucí vnitřní kůrou. Larvy by mohly být i dravé, také by mohly požírat odpad po jiném hmyzu, skutečnost může být ale jiná. Na místech žíru zůstávají jemné dlouhé třísky. Ke konci vývoje larvy vylézají z požerků a zalézají nehluboko do půdy, převážně do hrabanky, kde se také kuklí. Doba vývoje pravděpodobně dvouletá. - Imága se vyskytují VI. - VII., maximum VII. na různých květech, např. *Apiaceae*, *Rosa*, *Achílea*.

Živné rostliny - Podle Palma (1956) dává přednost *Picea* a *Pinus*; *Pinus sibirica* (Čerepanov, 1979).

Variabilita. Barva krovek žlutohnědá s více nebo méně rozšířeným černým zbarvením.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

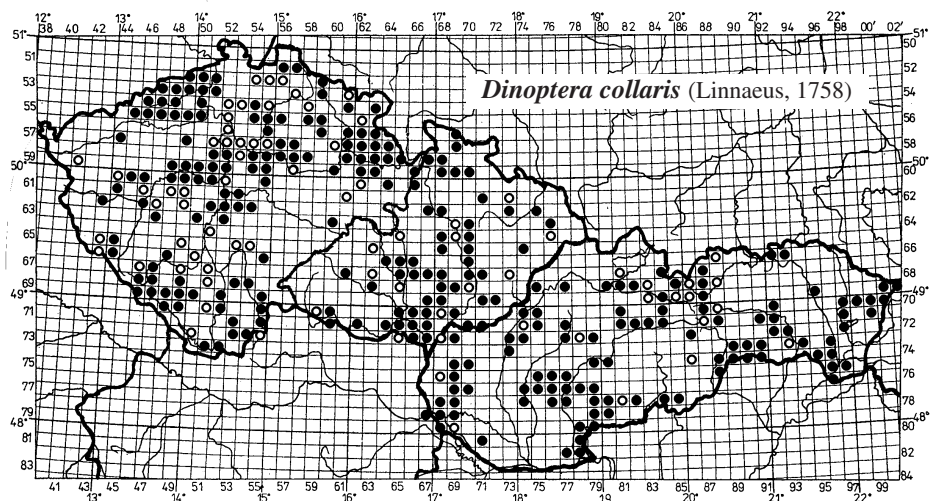
Ochrana. Podle starších a převážně ojedinělých nálezů je zřejmé, že jde v Čechách i na Moravě o vymírající druh. Na Slovensku je situace lepší jen v oblasti Vysokých Tater. Opatření k záchraně tohoto druhu by však byla velmi problematická.

DINOPTERA Mulsant, 1863

Acmaeops Le Conte, 1850 - Heyrovský (1955)

Dinoptera collaris (Linnaeus, 1758)

Česká republika i Slovenská republika. Převážně častý až hojný druh, který se však pravděpodobně nevyskytuje všude.

Bionomie. Lesní louky, okraje, zahrady, parky apod. Podle nejednotného názoru různých autorů (Kemner, 1922 aj.) larvy žijí pod nepevně držící kůrou odumřelých dřevin, větví, kmínků, povrchových kořenů i vyžírají drtí ucpané chodby. Mohou se volně pohybovat po povrchu. Před druhým přezimováním larvy vstupují do půdy, kde přezimují ve vytvořených kukelních komůrkách, a na jaře se kuklí. - Imága se vyskytují V. - VII., maximum V. - VI. na různých květech.

Živné rostliny - Udává se celá řada listnatých dřevin, např. *Populus tremula*, *Quercus*, *Acer*, *Fraxinus*, *Populus*, *Cornus*, *Euonymus*, *Malus*, *Pyrus*.

Variabilita. Štít je téměř vždy červený, zřídka, zejména na jižním Slovensku černý.

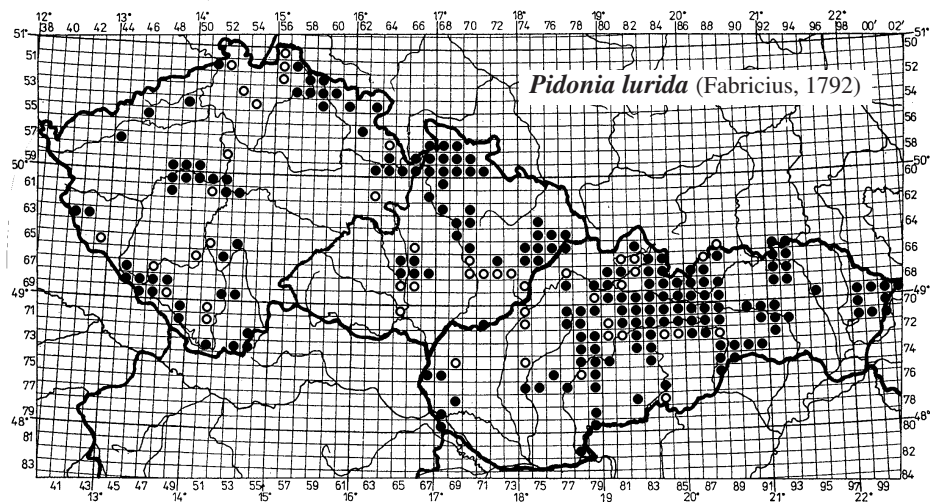
Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

PIDONIA Mulsant, 1863

Pidonia lurida (Fabricius, 1792)

Česká republika a Slovenská republika. Zejména v Českých zemích nerovnoměrně rozšířený druh, často hojný, na horách Slovenska často velmi hojný.

Bionomie. Okraje lesních porostů především podhorských a horských poloh. Podle Šváchy (1988) jsou larvy obvykle pod kůrou na mrtvých mělkých kořenech, zřídka nad úrovní země. Dvě larvy byly výjimečně pod kůrou velmi mohutného *Fagus*. Dospělé larvy přezimují v půdě, kuklení na jaře. Teppner (1965) našel na okraji porostu *Alnus incana* u 5-7 cm silných kmínků jednu larvu v půdě. Pravděpodobně dvouletý vývoj. - Imága se vyskytují od VI. do VIII. na různých květech, zejména *Aruncus*, *Apiaceae*, *Spiraea*.

Živé rostliny - *Fagus* (Teppner, 1965), *Picea*, *Fagus* (Švácha, 1988).

Variabilita. Zpravidla je barevně variabilní hlavně štít od žlutohnědé do černé barvy.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

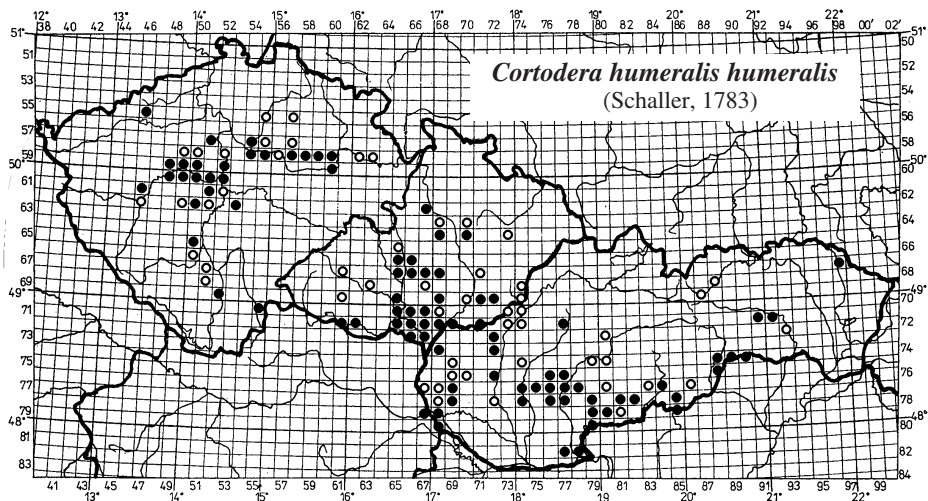
Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

CORTODERA Mulsant, 1863

Cortodera humeralis (Schaller, 1783)

ssp. humeralis (Schaller, 1783)

Česká republika i Slovenská republika. V oblastech původních Quercet převážně hojný.

Bionomie. Kudla (1950) 20.4.1949 nalezl larvy a kukly v půdě. Dle Šváchy (1988) larvy žijí na povrchu půdy a živí se zbytky větviček a mělkých kořenů v humózní vrstvě. Jedna larva byla nalezena ve starém žaludu. Larvy obvykle mění několikrát krmný objekt. Kukelní komůrky vytvářejí na podzim v půdě, kuklení probíhá velmi časně z jara. Pravděpodobně jednoletý vývoj. - Imága se vyskytují v V. - VI. na *Quercus* a různých květech, např. *Crataegus*.

Živné rostliny - *Quercus* a *Prunus spinosa* (Švácha 1988).

Variabilita. Vyskytují se dvě velmi odlišné barevné formy. Základní s černými krovkami se zelenavým leskem a obvykle se dvěma žlutými skvmami u báze krovek a druhá se žlutými, nebo téměř žlutými krovkami.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Cortodera femorata (Fabricius, 1787)

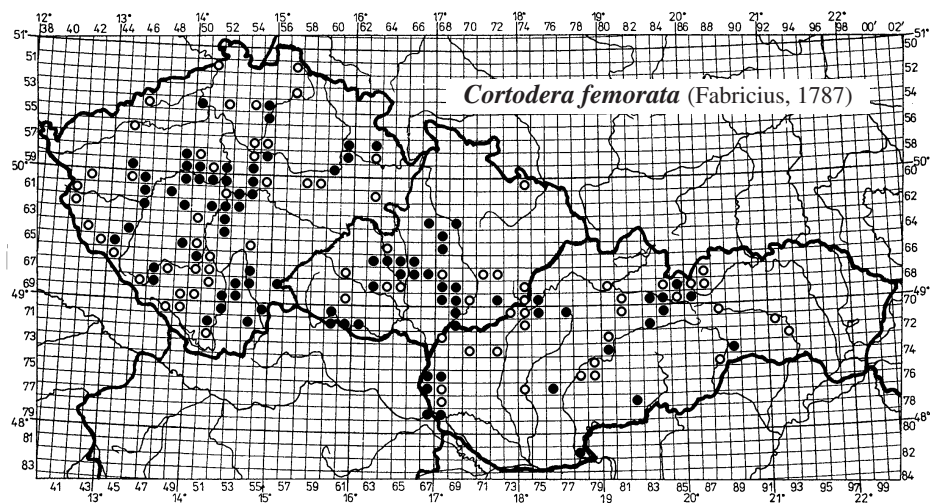
Determinace některých jedinců z rodu *Cortodera* (týká se i druhů *C. humeralis* a *femorata*, nejen z našeho území) je velmi složitá a někdy ji ani není možné běžným způsobem spolehlivě provést.

Česká republika. Řídký až vzácný druh, lokální, ale pravděpodobně spíše unikající pozornosti.

Slovenská republika. Velmi lokální, vzácný až velmi vzácný druh vystupující zde poměrně vysoko do hor. Často zaměňována s *C. villosa*, zejména z okolí Štúrova a Nitry.

S: **Tatranská Kotlina** (6787) 16.6.1948 (Dvořák M.) [HKR]; **Kraľovany** (6880) 12.7.1959 (Fait) [OPA]; **Liptovské Hole** (6884) (Reitter) [+H]; **Podbanské** (68-6985) 20.6. (Brožík) [*Šprysl]; 14.7.1963 (Čermák) [c.Kybal]; 7. (Lorenc); (Prokš) [+H, +Roubal]; **Štrbské Pleso** (6886) (Matějka) [NMP]; **Ůlné Hágy** (6886) (Prokš) [+H]; **Tatranská Lomnica** (6887) [NMP]; (Brejcha) [BRN]; (Urbásek) [VŠL]; (Veselý) [+H 1949]; **Vysoké Tatry** (6887) [NMP]; **Vlára** (7868) (Richter) [+Roubal, +H]; **Lednické Rovne** (6975) 23.6.1975 (Majling) [*Franc]; **Bílý Potok** (6981) 6.1937 (Madar) [c.Kratochvíl]; **Liptovský Ján** (6983) 7. (Lorenc); **Kraľova Lehota** (6984) 1.7.1987 (*Kautman); **Liptovský Hrádok**

(6984) 6.1946 (Pfeffer A.); Štola (6986) (Tichý) [+H 1949]; Štrba (6986) (Lekeš) [c.Kratochvíl]; **Tatranský Lieskovec** (6986) 2.7.1987 (Schles R.); **Zlatovce** (7073) (Čepelák) [+Roubal]; **Dubnica** (7075) 13.5.1983 (Zachar) [+Vysoký 1985]; **Dubnica** (7075) 13.5.1983 (Zachar) [+Vysoký 1985]; **Čičmany** (7077) 16.5.1982 (Zachar) [+Vysoký 1985]; **Korytnica** (7081) (Podaný) [NMB]; **Malužiná** (7084) 30.6.1976, 13.7.1991 (*Kautman); **Hrabušice** (7088) (Heyrovský) [NMP, +H]; **Skalica** (7169) (Matějka) [NMP]; **Trenčín** (70-7174) (Čepelák) [NMB, NMP, +H 1949, +Roubal]; (Kardasch, Kudla) [+H 1949, +Roubal]; (Sekera) [NMB]; **Dolná Lehota** (7183) (Hozák) [HKR]; **Tale** (7183) (Tomčík J.); **Margecany** (7192) (Heyrovský); **Gbely** (7268) (Matějka) [+H 1949]; **Holíč** (7268) (Matějka) [NMP]; **Banská Bystrica** (7280) (Roubal); **Košice** (7293) (Machulka) [+H 1949]; (Roubal); **Bor u Hlboke** (7370) (Stehlík) [BRN]; **Vrbov** (7372) (Kočí) [NMB, NMP]; **Badín** (7380) 3.6.1982 (Jeniš); **Rožnava** (7389) [NMB]; **Hronská Breznica** (7479) (Roubal); (Těšál I.); **Plešivec** (7488) (Roubal); **Jakubov** (7567) 5.1989 [*c.Franke]; 4.5.1989 (Martinů) [*Týr]; **Malacky** (7567-68) (Roubal); (Jelínek J.); (Fornúsek) [*Odvárka]; 17.5.1987 (Jelínek J.) [*Poláček]; 9.5.1990 (Klváček J.); (Sobota J.); 9.5.1990 (Zeman V.); **Voznica n.Hr.** (7578) 7.1952 (Pfeffer A.); **Banská Štiavnica** (7579) 1949 [*Týr]; **Plavecký Štvrtok** (7667-68) (Roubal); 17.5.1982 (Jeniš); **Láb** (7667) 22.5.1996 (*Kautman); **Nitra** (7674) (Thurnher) [+H]; **Zobor** (7674) (Thurnher) [+Roubal, +H 1949]; **Zlaté Moravce** (7676) 6.1982 (Rosenberg J.); **Rača** (7768) (Kavan) [NMB]; **Horné Strháre** (7782) (Vávra J.); **Velký Krtíš** (7782) 5.1990 (Sedláček A.); **Bratislava** (7867-8) (Krlín); (Roubal); **Kamzík** (7868) (Rambousek) [NMP]; (Rambousek) [+Barabás 1976]; **Kamenica n. Hr.** (8178) (Poláček det.Lekeš) [c.Kratochvíl]; **Kováčov** (8178) (Roubal det.Lekeš) [c.Kratochvíl]; **Štúrovo** (8178) (Roubal) [+Roubal]; (Kudrna A.).

Bionomie. Jehličnaté, spíše smrkové porosty převážně od nížin do středních poloh. Podle Šváchy (1998) byl způsob života poprvé zjištěn Ehnströmem a Lundbergem. Jediným potravním materiálem jsou smrkové šišky. Larvy vrtají v centrálním řapíku a příležitostně také na bázi starých spadlých šišek, nejčastěji těch, které jsou částečně zahrabané v humusu ze spadlého listí. Podle *Kautmana žijí v šíškách ponořených v jehličí na jižně exponovaných místech. - Imága se vyskytují v V. – VII., maximum konec V. – počátek VI. Imága jsem nacházel ponejvíce na okrajových větvích jehličnatých stromů, sedící na trávě, v letu apod. Demelt (1966) nalézal imága často na kvetoucích *Pinus* a také na kvetoucím *Crataegus*, *Černý na kvetoucí *Picea*. Spolehlivý nález na jiných květech mi není znám, ale výskyt bývá uváděn.

Živné rostliny - V šíškách *Picea* (Ehnström & Lundberg, Švácha, 1988). *Kautman nalezl samičky kladoucí vajíčka do borových (*Pinus*) šišek.

Variabilita. Převážně krovky černé se zelenavým leskem, imága se žlutými krovkami jsou velmi vzácná.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Cortodera flavimana (Waltl, 1838)

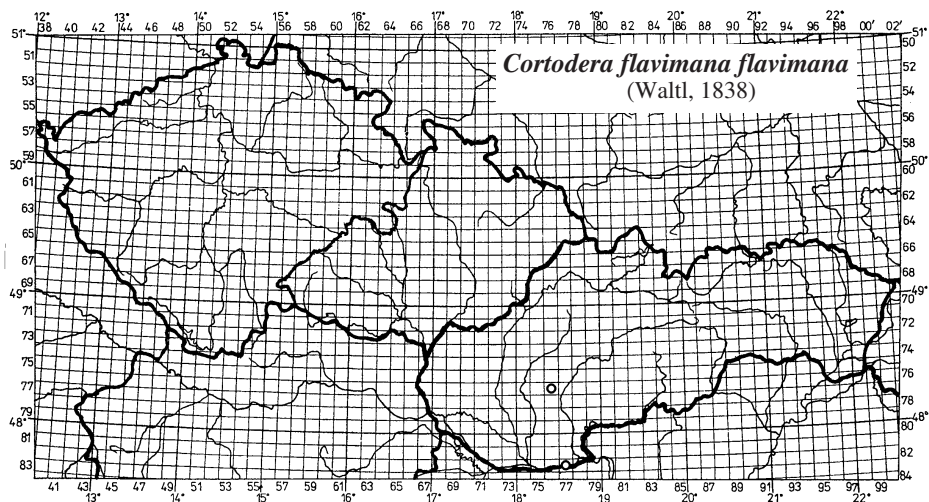
ssp. flavimana (Waltl, 1838)

Taxonomie tohoto druhu je celkově rovněž velmi složitá a není dořešena, takže determinace, ani obvykle uváděné rozšíření nejsou spolehlivé. Druh je buď morfologicky velmi variabilní, nebo obsahuje více taxonů.

Česká republika. Nevyskytuje se.

Slovenská republika. Jižní druh, spolehlivě zjištěný několikrát v jihovýchodním Maďarsku. Skutečný výskyt na Slovensku by bylo potřebné spolehlivě prověřit, je i možné, že byl na Slovensko zavlečen. Uváděn je ze dvou lokalit. Ze Zlatých Moravců, Růžička lgt. (Heyrovský, 1951d) (v. brachialis Ganglbauer, která má mít krovky černé), tento kus jsem neviděl. Ve Volákově sbírce v muzeu v Hradci Králové je uloženo imágo rovněž ze Zlatých Moravců (Růžička lgt.), ale krovky jsou žluté jako u typické formy!!! Tento kus Heyrovský zřejmě neznal ! Imágo chycené v Čenkově Kohouškem jsem rovněž neviděl.

S: Zlaté Moravce (7676) 7.1923 (Růžička) [HKR coll.Volák, +H 1949, +H 1951d]; Čenkov (8277) 29.5.1950 (Kohoušek) [+H 1951d].

Bionomie. Vývoj larev mi není znám. - Imága se na Balkáně vyskytují v V.-VI. zejména na květech *Crataegus*.

Variabilita. V jižní Evropě velmi variabilní druh v barvě krovek i nohou od světlých forem až po tmavé.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Cortodera villosa Heyden, 1876

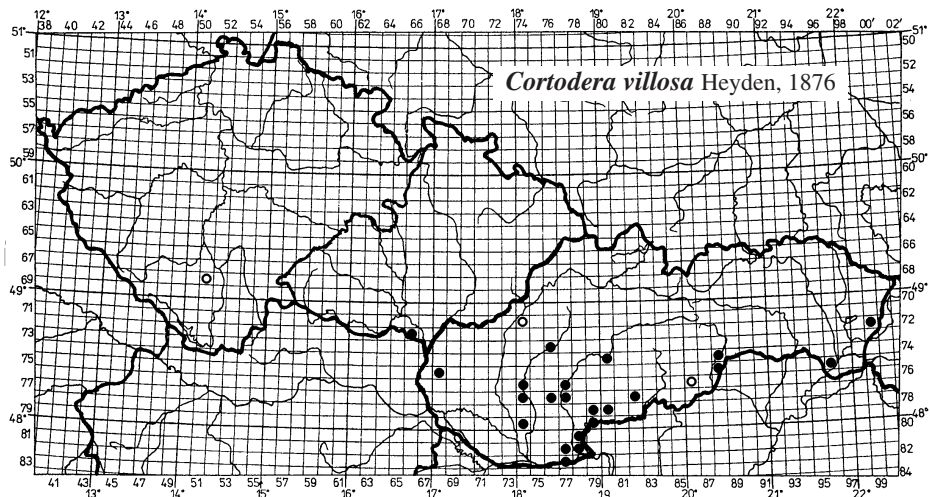
Česká republika. Jeden kus jsem našel v Protivíně (počátkem VII.1949) na dubu u trati. Podle atypického nálezu, navíc přímo u trati, mohlo jít i o zavlečený kus. Z Moravy je znám jeden kus z Valtic.

B: Protivín (6851) 7.1949 (Sláma M.) [+H 1951].

M: Slezsko (?) (Kliment) [+H]; **Valtice** (7266) 5.1966 (Kočenda) [NMB].

Slovenská republika. V nejteplejších oblastech Slovenska vzácný, v okolí Štúrova a řeky Ipeľ hojný. O determinaci platí totéž, co jsem uvedl u předcházejících druhů, navíc často bývá zaměňován se stejně zbarvenou aberací od *C. holosericea*, zejména z lokality Nitra a východního Slovenska.

S: Dolní Pohroní (?) 6.1926 (Roubal) [+Roubal 1926]; **Kulhán** (?) (Kelecsény) [+H 1949]; (Laco) [+Roubal]; **Piliš vrch** (?) (Thurnher) [+H]; **Podunají** (?) (Roubal) [+H]; **Trenčín** (7174) (Táborský); **Sobrance** (7299) (Šprysl M.); **Drieňová hora** (7376) 2.6.1980 (Benedikt V.) [Gbelce]; **Plešivecká planina** (7388) (Hoffer) [+H 1949]; **Hronská Dúbrava** (7480) (Kúdela) [*Týr]; **Plešivec** (7488) (Hoffer) [+Roubal]; 26.5.1985 (Dunay G.); 6.1982 (Simandl J.) [*Kadlec]; **Malacky** (7568) (Sobota J.); **Domica** (7588) 31.5.1974 (Maidl) [NMB]; (Podaný) [NMB]; **Viničky** (7596) 5.1969 (Veselý R.) [Deneš]; **Nitra, Nitra Zobor** (76-7774) Nitra (7674) (Thurnher) [+H, +Roubal]; Nitra Zobor (7674) (Pfleger) [+H]; (Kubán V.) [*Hron]; [*Mlejnek]; 6.1960 (Havelka); (Kaděra) [NMB]; (Mlejnek R.); (Odvárka O.); 6.1981 (Pekarovič) [*Deneš]; 23.5.1986 (Šašínska R.) [*Urbánek]; (Šiška B.); 5.1985 (Šiška B.) [*Deneš]; (Balthasar) [NMB]; (Kašpárel) [+Roubal]; (Kruppál, Gajdoš); (Roubal); (Sobota J.); (*Kautman); **Hronský Beňadik** (7677) (Roubal) [NMB]; 19.5.1990, 9.6.1991 (?); **Tekovská Breznica** (7677) 22.5.1988 (Holeksa F.); **Rimavská Sobota** (7686) (Roubal) [+H 1949]; **Čifare** (7776) 23.5.1988 (Holeksa F.); **Čajkov** (7777) 24.5.1971 (Pospíšil K.) [*Hron, *Putík]; **Levice** (7777) 23.5.1985 (Holeksa) [*Zúber]; 4.5.1971 (Svozil) [*Bojčuk]; (Trmal); **Koprovica** (7782) 5.1980 (Kybal M.); 1.6.1980 (Pavlík S.); **Plášťovce** (7879) 31.5.1980 (Zúber M.); **Turovce** (7879) (?) [+Holeksa, Smetana]; **Ipeľské Úľany** (7880) 30.5.1980 (Benedikt V.); 31.5.1980 (Kovářík M., 31.5.1980 (Pavlík S.); 5.1983 (Sláma M.); **Kleňany** (7880) 15.5.1983 (Sláma M.); **Palárikovo Čiastka** (7974) 1.6.1984 (Benedikt V.); **Šahy** (7979) [+Holeksa, Smetana]; 5.1980 (Pavlíček J.); 5.1980 (Pfeffer A.); [*Pavlíček]; **Pastovce** (8078) (?) [+Holeksa, Smetana]; **Malá nad Hronom** (8178) 14.5.1990 (Holeksa F.); **Kamenín** (8177) (Seichert V.); **Kamenný Most** (8177) 18.5.1990 (Kúdela) [*Týr]; **Gbelce** (8178) (Balthasar) [NMB]; (Roubal); **Belianske kopce, Štúrovo, Kamenica n. Hronom, Kovačov** (8177-78) (Eiba, Prokš, Roubal, Keil a velmi mnoho dalších); 1.5.1984 (Štěpánek P.); 5.5.1990 (Klivaček J.); 5.5.1990 (Mihal V.); 7.6.1976 (Doležal S.); 7.1971 (Navrátil) [*Kaličová]; **Nána** (8178) 10.5.1975 (Ptáčník) [*Bojčuk]; **Chlába** (8178) 5.1979 (Černohorský J.) [*Zdrůbecký]; Chlába (8178) (Tomčík J.); **Čenkov** (8277) 20.5.1988 (Holeksa F.).

Bionomie. Neudržované loučky polostepního charakteru, okraje cest, lesíků, políček, pastviny. Dle Šváchy (1988) larvy v kořenech. Vypělé larvy mohou pravděpodobně opustit rostlinu a žít se externě. Kuklení nepozoroval, pravděpodobně v půdě. Jednoletý vývoj. - Imága se vyskytují na různých květech v V. - VI., maximum druhá polovina V.

Živné rostliny - *Centaurea jacea* a *stoebae* (Švácha, 1988).

Přirození nepřátelé - Mnoho larev bylo parazitováno larvami z rodu *Mermithidae* (*Nematoda*) (Švácha, 1988).

Variabilita. Mírně variabilní je barva nohou a břicha.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Cortodera holosericea (Fabricius, 1801)

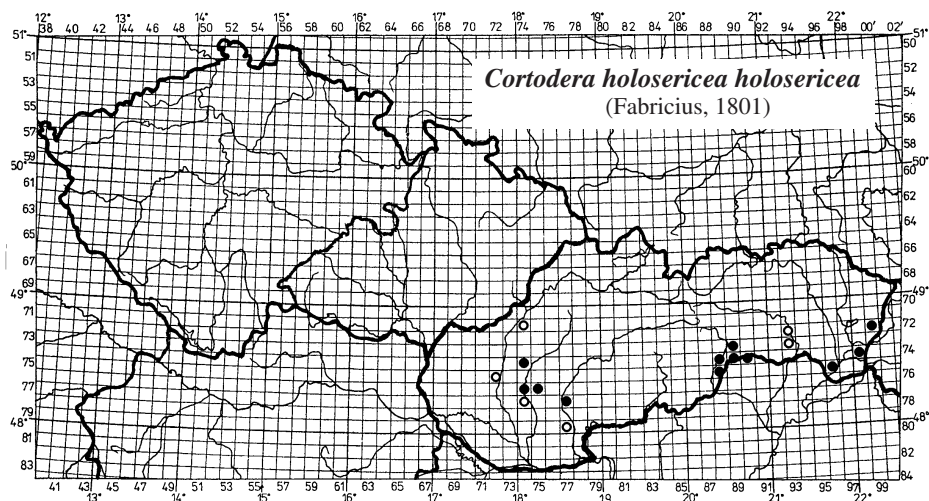
ssp. holosericea (Fabricius, 1801)

Česká republika. V Čechách se nevyskytuje. Z Moravy uváděn ze dvou lokalit, ale již desítky let nebyl nalezen.

M: Boskovice (6565) (Kittner) [+H 1930]; **Prostějov** okolí (6568) (Zoufal) [+H 1930].

Slovenská republika. V teplých oblastech velmi vzácný a lokální, ale pak někdy hromadně. Často je zaměňován s *Cortodera villosa*. Staré údaje z horských oblastí jsou pochybné.

S: Kriváň (který ?) (Reitter, Miller) [+H, +Roubal]; **Tatry** (?) (Laco) [+H]; **Vysoké Tatry** (?) (Horváth) [+H]; **Piliš vrch** (?) (Kuthy) [+H]; **Trenčín** okolí (7174) (Podaný) [NMB]; **Košice** (7293) (Rószay E.) [+Roubal]; **Košice okolí** (72-7393) 1931 (Duchek) [+H]; 5.4.1930 (Tuschl coll.) [+H]; **Sobrance** (7299) 2.6. (Šprysl); **Rožňava** (7389) 5.1977 (Odvárka) [*Hron, *Riha]; **Velké Kapušany** (7498) (Veselý R.) [*Černý]; **Bojná u Top.** (7474) 28.5.1971 (Ptáček) [HKR]; **Ardovo** (7488) (Švácha); **Plešivec** (7488) (Sobota J.); **Silická planina** (7489-90) 6.1960 (Sobota A., Brožík) [+Havelka 1964]; 10.6.1962 (Brožík)

[c.Sláma]; 5.1963 (Kučera) [LIT]; 15.6.1990 (Fuka Z.); **Hlohovec** (7572) [c.Sláma]; **Domica** (7588) 8.5.1950 (Stehlík) [+H]; 1963 (Voříšek); 16.6.1966, 31.5.1974 (Maidl) [NMB]; 7.6.1982 (Moravec P.) [c.Trmal]; 5.1977 (Odvárka O.); **Borša** (7596) 15.6.1963 (Voříšek); **Viničky** (7596) 5.1969 (Veselý R.) [c.Deneš, c.Kratochvíl]; **Nitra, Nitra Zobor** (76-7774) (Thurnher) [+Roubal, +H]; 6.1958 (Kohoušek, Havelka); 6.1959 (Balthasar, Hrubant) [+H]; 7.6.1960 (Pospíšil, Havelka J., Kohoušek) [+H, Havelka 1964]; 27.5.1963 (Urban) [*Niedl]; 1.6.1977 velmi hojný (Sláma M.); 17.5.1983 (Šiška) [*Benedikt]; 12.6.1980 (Cunev) [*Karas]; a mnoho dalších; **Jelenec u Nitry** (7675) 6.1983 (Pavlíček J.); ? (7774) (Kučera E.) [* Kučera]; **Levice** (7777) 24.5.1971, 10.6.1976 (Svozil A.) [NMB, HKR, *Poláček, *Břach]; **Míkula** (7977) (Laco) [+H].

Bionomie. Stepní loučky na vápencovém skalním podloží. Dle Šváchy (1988) larvy v kořenech, pozdější instary pravděpodobně v půdě. Larvy se kuklí pravděpodobně na jaře v půdě. Vývoj jednoletý. - Imága se vyskytují v V. - VI., maximum konec V. a poč. VI. za slunného počasí téměř výhradně na *Cyanus* (*Centaurea*).

Živné rostliny - *Centaurea triumfettii* (Švácha, 1988), *Centaurea* (Sama).

Variabilita. Velmi variabilní druh. Krovky velmi hustě nebo téměř neviditelně chloupkované, převážně tmavě zbarvené, velmi vzácně hnědožluté, nohy celé černé i červené. Variabilita je lokálně odlišná.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

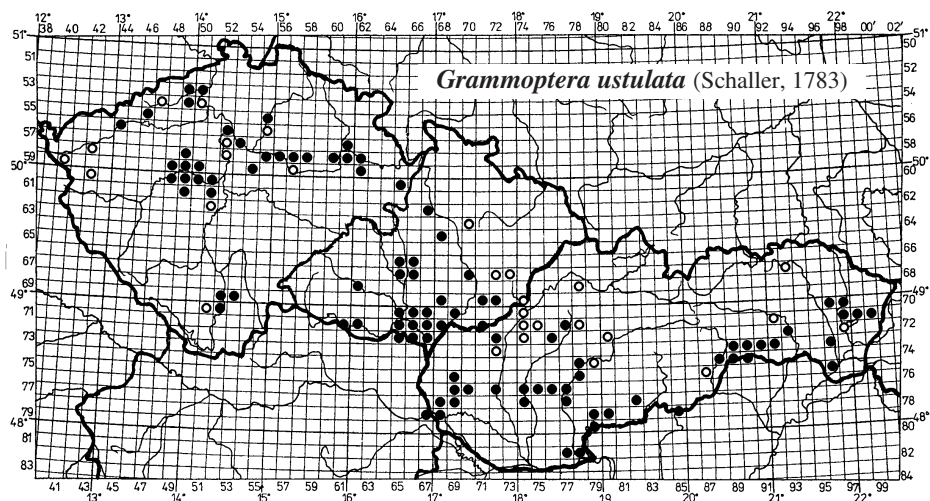
Ochrana. Výskyt je závislý na množství stepních lokalit a na nich rostoucím *Cyanus*.

GRAMMOPTERA Audinet-Serville, 1835

Grammoptera ustulata (Schaller, 1783)

Česká republika. Zejména v oblastech původních Quercet převážně řídký až vzácný druh.

Slovenská republika. V teplejších oblastech rovněž převážně řídký.

Bionomie. Vývoj v slabých odumřelých větvích o průměru 1 - 2 cm, udává se až 4 cm. Demelt (1966) a další udávají vývoj larev ve dřevě napadeném houbami, nebo s vyšším stupněm hniloby. Dle Šváchy (1988) larva pod kůrou suchých větvíček, nebo tenkých kmínků, nikdy ne v příliš vlhkých. *Kautman uvádí vývoj v měkkých zetlívajících větvích na stromech *Quercus*. Kuklení pod kůrou nebo ve dřevě. Doba vývoje zřejmě jeden rok. - Imága se vyskytují IV. - VI., maximum V. Na listech *Quercus* a různých květech, zejména *Crataegus*.

Živné rostliny - *Quercus*, dále se uvádí *Crataegus*, *Juglans*, *Acer*, *Alnus*, *Tilia*. Vychován z větví *Quercus* (*Šiška), z tlejících větví *Quercus* (*Vlasák J.); *Crataegus* (Švácha, 1988).

Variabilita. Nepříliš výrazné odchylky ve zbarvení nohou.

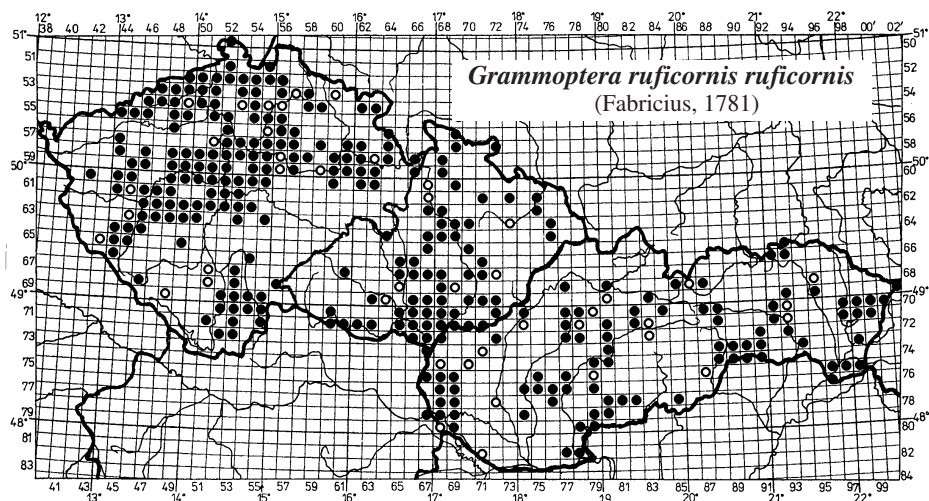
Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Grammoptera ruficornis (Fabricius, 1781)

ssp. ruficornis (Fabricius, 1781)

Česká republika a Slovenská republika. V teplejších oblastech patří k nejčastějším druhům tesaříků.

Bionomie. Vývoj larev mezi kůrou a dřevem odumírajících a odumřelých slabých větví a větvíček, obvykle o průměru 1 - 4 cm. Kukelní kolébky jsou mělce vyhloubeny v běli pod kůrou. Doba vývoje jeden rok. Dle Šváchy (1988) se larvy vyskytují pod kůrou mrtvých, houbami napadených větvíček, kde se na jaře kuklí. To nemohu potvrdit, vychoval jsem mnohokrát imága z větví, na kterých nebyly patrný vůbec žádné zjevné známky houbového napadení, stejně jako z větví se známkami poškození dřeva a kůry houbami, což je ale za příhodných podmínek a doby vývoje jeden rok zcela samozřejmé. Imága se vyskytují od V. do VI. na různých květech, na př. *Crataegus* a *Apiaceae*.

Živé rostliny - *Frangula alnus*, *Alnus*, *Fraxinus*, *Quercus*, *Tilia*, *Euonymus*; *Carpinus* (*Šiška), *Sarothamnus scoparius* (Teppner, 1961); *Cornus mas*, *Hedera*, *Crataegus*, *Salix*, *Populus*, *Fagus*, *Ulmus*, *Corylus*, *Prunus*, *Sambucus niger*, *Acer* aj. Bílý & Mehl (1989) našli larvy a kukly pod kůrou *Picea abies*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Doryctes undulatus* (Ratz.): Dolní Věstonice 1974, Hladil J. lgt., Čapek M. det.

Variabilita. Nepříliš výrazně variabilní je barva nohou a tykadel.

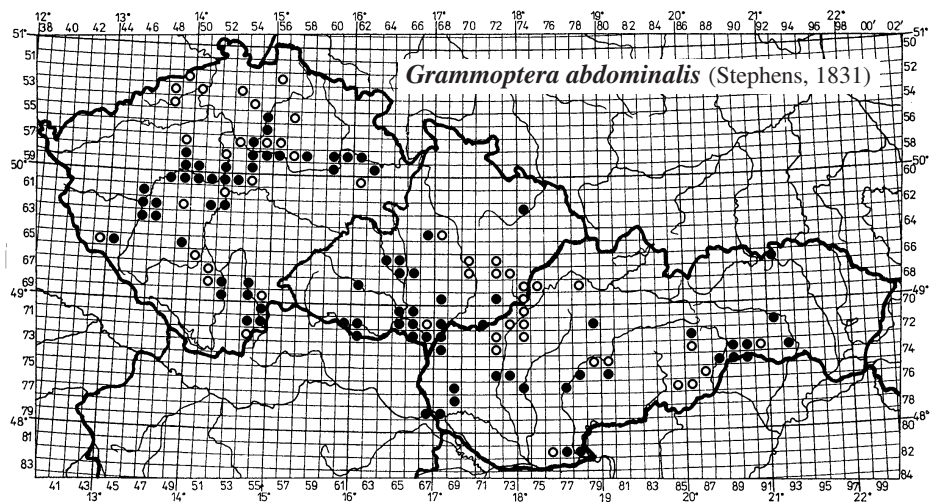
Hospodářský význam. Nemá hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nemá ohroženým druhem.

Grammoptera abdominalis (Stephens, 1831)

variegata Germar, 1824 - Heyrovský (1955)

Česká republika a Slovenská republika. Spíše v teplých oblastech původních Quercet řídký až vzácný druh.

Bionomie. Dle Demelta (1966) vývoj larev v odumřelých větvích 2 - 5 cm silných, napadených houbou, do běla shnilých, zterelých. Přezimuje jako praepupa. Kuklí se pod kůrou, nebo ve dřevě. Dle Šváchy (1988) larva zřejmě jen v mrtvých větvích nebo tenkých kmíncích, které byly napadeny houbou *Vuilleminia comedens*. Asi dvouletý vývoj. - Imága se vyskytují od konce IV. do VI. na listech *Quercus* a různých květech, např. *Crataegus*, *Swida sanguinea*, *Sorbus*.

Živé rostliny - *Quercus* (také *Vlasák J., *Vávra, Švácha).

Variabilita. Variabilní je barva nohou, od žlutočervených až po černé.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

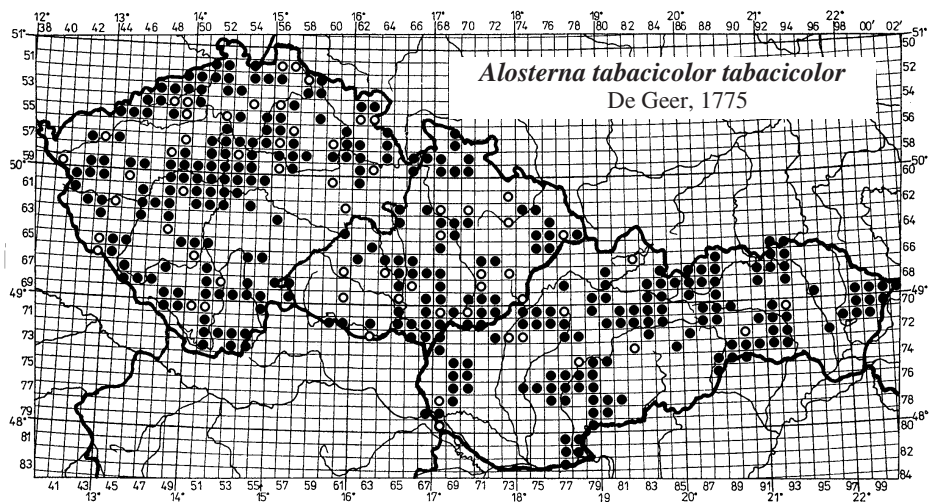
Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

ALOSTERNA Mulsant, 1863

Alosterna tabacicolor De Geer, 1775

ssp. tabacicolor De Geer, 1775

Česká republika a Slovenská republika. Nerovnoměrně rozšířený, místy řídký, převážně ale hojný až velmi hojný druh lesnatých oblastí od nížin až vysoko do hor.

Bionomie. Údaje o vývoji larev tohoto druhu se dosti liší. Sám jsem zjistil vývoj larev v silné kůře listnatých stromů o průměru až 30 cm. Nemohu potvrdit názor o nutnosti přítomnosti hub při vývoji larev. V několika případech jsem našel kukly a imága v kůře, která podle okulárního zjištění byla pevná a vypadala zcela zdravě, bez přítomnosti hub, v jednom případě dokonce v kůře živícího stromu (*Alnus*). Při dvouletém vývoji je odumřelá kůra listnatých stromů téměř vždy napadena houbami. Demelt (1966) uvádí vývoj ve shnilém dřevě a větvích s vysokým stupněm zteřelosti. Larvy potřebují vysokou vlhkost dřeva a proto se nalézají spíše v stinných místech. Larva žije z počátku v houbovém dřevě, pro kuklení hledá sušší místa dřeva nebo kůry. Dle Šváchy (1988) larvy žijí buď v kůře, nebo pod kůrou, nebo ve dřevě Conifer a tvrdého dřeva. Obvykle je materiál obzvlášť zteřelý o minimální specifické váze. Larva musí být schopna strávit různý materiál velmi nízké nutriční hodnoty, který je zřejmě v nějakém spojení s houbami. Vývoj zřejmě dvouletý. - Imága se vyskytují od V. do VIII. na různých květech

Živné rostliny - *Alnus*, *Fraxinus*, *Quercus*, *Salix*, *Rhamnus*, *Tilia*; *Betula* (Palm, 1951b); udává se též *Fraxinus*, *Populus*, *Corylus*, *Acer* a *Pinus* (Bílý & Mehl (1989).

Variabilita. Málo variabilní, nevýrazně bývají začernalé krovky i nohy.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Alosterna erythropus (Gebler, 1841)

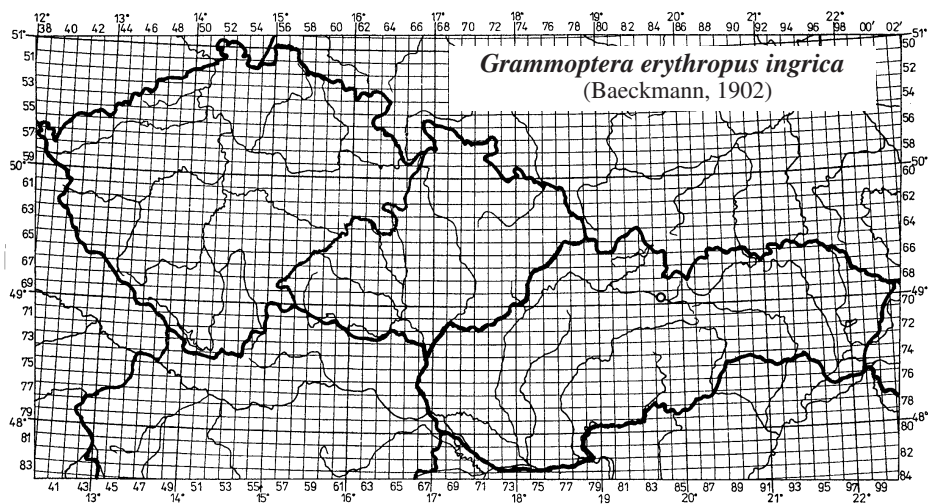
Grammoptera Audinet-Serville, 1835 - Heyrovský (1955)

ssp. ingrlica (Baeckmann, 1902)

Česká republika. Nevyskytuje se.

Slovenská republika. Nesmírně vzácný a lokální. Nalezen několikrát v letech 1934-1938 pouze na omezené lokalitě u Liptovského Hrádku Prokšem a později též Jurečkem. Podle Prokšova ústního popisu lokality je pravděpodobné, že uváděná lokalita se nalézala směrem na Liptovskou Porúbku, v místě, které je dnes zastavěno a jako vhodný biotop již neexistuje.

S: Liptovský Hrádok (6984) 1.6.1934 (Prokš) [*Sobota J.]; 9.6.1934 (Prokš); 12.6.1934 (Prokš) [NMB]; 18.6.1936 (coll.Heyrovský) [NMP]; 20.6.1934 (?) [c.Sláma]; 6.1936 (Jureček) [+H 1951]; 18.6.1936 (Prokš 2 ex) [NMP]; 23.6.1936 (Prokš) [NMP]; 12.6.1937 (Prokš 2 ex); 25.6.1938 (Prokš) [NMP]; 1936 (Jureček,Prokš) [+Roubal 1937]; 6.1936 (Prokš) [+H 1951].

Bionomie. O vývoji druhu není nic známo, zřejmě ale je vázán spíše na listnaté dřeviny.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Patří mezi nejvýznamnější slovenské brouky a pokud by byl opět někde nalezen, rozhodně by měl patřit mezi chráněné druhy včetně ochrany biotopu.

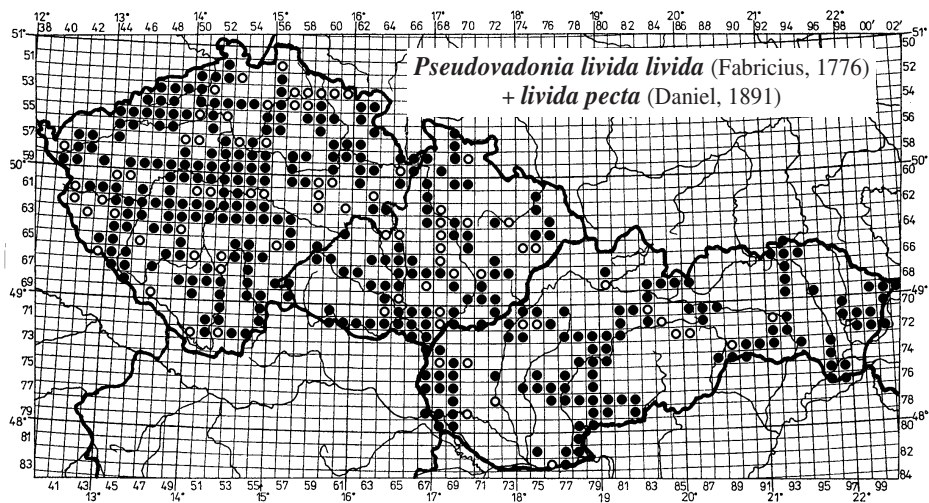
Pseudovadonia livida (Fabricius, 1776)

ssp. *livida* (Fabricius, 1776)

ssp. *pecta* (Daniel, 1891)

Udávané rozšíření - *P. livida livida* (Fab.) severní Itálie, Německo, Dánsko, Belgie, Holandsko, sev. Francie, Česká i Slovenská republika a je velmi řídká v evropské části bývalého SSSR a na Kavkaze. *P. livida pecta* Dan. - Česká republika, Slovensko, téměř celé Polsko, evr. část bývalého SSSR, Maďarsko, jižní Itálie, jižní Francie (?), Jugoslávie, Španělsko, Sibiř až k Bajkalu, turecká Arménie, Sýrie, Malá Asie, Kavkaz a Zakavkazsko a jihovýchodní Evropa. Uvedené poddruhy jsou v některé literatuře uváděny, v jiné přehlíženy, důvodem je určitá problematičnost. Je nesporné, že u imág tohoto druhu se vyskytují morfologické rozdíly, stejně však je nesporné, že populace nesoucí tyto rozdílné znaky nejsou vždy přesně geograficky oddělené a že se místy velmi prolínají.

Česká republika i Slovenská republika. Spíše v nížinách a podhorských oblastech převážně hojný až velmi hojný. Patří k nejčastějším tesaříkům. Rozlišení na nominální ssp. a ssp. *pecta* je na území České republiky a Slovenska problematické a vyžadovalo by značné množství času a shromáždění velkého materiálu. Imága, na která se hodí popis obou ssp., se často vyskytují u nás společně. Na teplých lokalitách Českého středohoří byla zjištěna pouze ssp. *pecta* J. & K. Daniel (Táborský 1986-87).

Bionomie. Místa výskytu jsou nejrůznějšího typu, od stepních lokalit, zahrad, luk až po lesnaté oblasti. O bionomii tohoto druhu jsou v literatuře velmi rozporuplné údaje (např. vývoj v *Quercus*, *Castanea*, *Coniferách*). Bionomii a vývojová stadia uveřejnil Burakowski v r. 1979. Podle Šváchy (1988) larvy žijí v půdě prostoupené myceliem hub *Marasmius oreades* (Bolt.), které je pravděpodobně součástí jejich potravy. Dvouletý životní cyklus. Kuklí se v půdě ve více méně oválných kokoncích. - Imága se vyskytují od V. do VIII. na mnoha různých květech, zejména v teplejších oblastech někdy velmi hojně.

Živné rostliny - Viz bionomii.

Variabilita. Výše uvedené rasy se odlišují podle chloupkování štítu, odlišné zbarvení nohou (světlé) nebo zadečku se u nás nevyskytuje.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

NIVELLIA Mulsant, 1863

Nivellia sanguinosa (Gyllenhal, 1827)

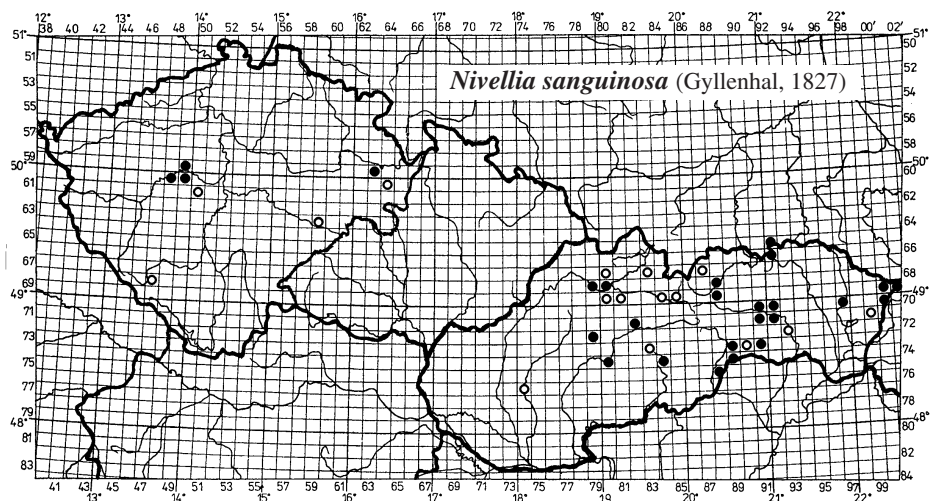
Česká republika. V Čechách velmi vzácný a lokální, ve větším počtu sbírán na Křivoklátsku. Zpochybňované lokality Šumava a Kašperské Hory jsou možné, protože byl též sbírán na německé straně Šumavy cca 15 km od Železné Rudy (Geiss, 1988). Z Moravy byl dvakrát hlášen bez bližšího udání lokality.

B: Šumava (?) (Fleischer) [+Fleischer 1927-30, ?+H 1930]; (?) 1936 (Podaný) [NMB]; **Nižbor** (5949) [*Mlejnek]; 5.-7.6.1982 (Burda) [*Břach]; **Skryje** (6048) 22.6.1980 (Burda); 17.6.1980 (Burda); 1984 [*c.Franke]; **Týřov** (6048) (Pavlíček J.) [+Patera 1987]; **Úpoř** (6048) 28.6.1942 (Rataj) [+H]; 6.1975 (Pavlíček); 6.1990 (Příbyl); 15.6.1991 (Rejzek, Hoskovec); **Broumy** (6049) 2.-17.6.1980, 5.7.1980, 31.5.1981, 7.6.1982 (Burda, mnoho ex.) [+Burda 1984]; [*Škorpík, *Benedikt, *Říha a další]; 6.1986 (Mikát M., Odvárka O.); 6.1983 (Nikodým M.); **Branov** (6049) 2.6.1984 (Pouznar P.) [*Škorpík]; **Karlova Ves** (6049) 6.1986 (Pavlíček J.); 29.5.1985 (Pouznar P.) [*Škorpík]; **Choceň** (5963) [*Sobota]; **Choceň Peliny** (5963) 21.7.1976 (Čapek F.) [+Sobota 1982]; **Ústí nad Orlicí** (6064) 10.7.1941 (Marek O.) [+Sobota 1982]; [*Poláček]; **Osov** (= Vosov) (6150) 18?? (det. Wolfner) [+H]; **Havlíčkův Brod** (6359) 4.7.1935 (Kulhánek V.) [NMB]; **Kašperské Hory** (6847) 1.8.1936 (Podaný) [NMB].

M: Slezsko (?) (Reitter) [+H]; **Moravia** (?) (Mazura coll.) [BRN].

Slovenská republika. Lokální a vzácný, při rojení někdy lokálně hojný.

S: Košice okolí (?) [+H]; **Malá Fatra** (?) (Kudla) [+Roubal]; **Piliš vrch** (?) (Thurnher) [+H]; **Trenčiansko** (?) [+Brancsik 1906, +H]; **Cigelia** (65-6692) 9.6.1976, 22.6.1976 (Jaszay T.) [BAR]; 6.1986 (Pavlíček J., Sláma M., Zúber M.); **Zuberec** L.Hole (6783) (Sekera) [BRN]; **Kežmarské Žľaby** (6787) (Korbel) [+H]; **Matliare** (6887) 1935 (Podaný) [NMB]; **Vysoké Tatry** (?) 1931 (Čepelák) [+H]; **Kriváň** (6879) (Csiki) [+Roubal, H]; **Strečno** (6879) 1.6.1954, 10.6.1957, 14.6.1960 (Čermák P.) [*Deneš, c.Honcú, Pavlíček J. aj.; 17.6.1958 (Pospíšil K.) [*Pícek]; 7.1971 (Lorenc) [*Odvárka]; (Macek J.); **Kraľovany** (67-6880) 15.6.1931 (Prokš) [OL, +Roubal]; 10.5.1934 (Roubal) [NMB, NMP]; (Hoffer, Korbel) [+Roubal]; 30.5.1937 (Kudlička) [c.Daněk]; 16.6.1956 (Čermák P.) [*Šprysl, *Zahradník]; (Sekera) [+Roubal]; **Eubochňa** (68-6980) (Prokš) [+Roubal]; **Bystrica** (6880) 5.8.1957 (Urban) [LIT]; **Lipová VF** (6980) (Prokš) [NMP]; **Lubica** (6888) 7.1978 (Resl K.); **Ružomberok** (6981) (Sekera, Heyrovský) [NMP]; **Liptovský Hrádok** (6984) 5.1946 (Pfeffer A.); **Nová Sedlica** (69100-101) 8.1971 (Slaba) [*Škorpík]; 14.7.1976 (Maidl) [NMB]; (Jelínek J.); 9.6.1983 (Jeniš); 27.5.1989 (Mertlík J.); 6.1989 (Pavlíček J.); **Svarín** (6985) (Pfeffer) [+Roubal]; **Východná** (6985) 7.1933 (Pfeffer A.); **Matejovce** (6988) 26.6.1971 (Dudzik D.); **Ulič** (70100) 1.6.1965, 10.6.1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; **Margecany** (7091-2, 7191-2) (Heyrovský, Roubal, Kudla, Pospíšil, Kohoušek a mnoho dalších); 23.5.1976 (Dunay); 5.1978 (Herrmann J.) [*Schles]; 1.7.1974 (Kybal M.); 5.7.1982 (Kovářík M.); **Sopotnická dolina** (7182) (*Kautman); **Malá Lodina** (7192) (Machulka) [+Roubal]; **Humenné** (7097) 23.5.1979 (Černohorský J.) [*Zdrúbecký]; ? (7097d) 6.1981 [*Týr]; **Gelnica** (7191) (Šprysl); **Košické Hámy** (7192) 5.6.1988 (Lokej R.) [*Kantner]; **Remetské Hámy** (7199) 5.6.1950 (Maidl) [NMB]; **Betliar** (7279) 4.6.1961 (Brožík) [c.Daněk]; **Košice** (7293) 1921, 1928 (Machulka) [NMB, OL, BRN, NMP]; (Hoffer) [+Roubal]; **Kamenistý potok SK** (7383) (Hoffer) [NMP]; **Zadiel** (7390) (Kavan) [NMP]; **Šugovská dolina**, **Zadielská dolina** (7391) (Smatana I.) [*Miko]; **Michalková** 7480) 2.6.1995 (*Kautman); **Lučenec Zlatno** (7484) 2.6.1984 (Brožík J.) [*Hron]; 4.6.1983, 31.5.1983 (Doležal J.); 27.5.1982 (Macek J.); **Gombasek** (7488) 3.6.1992 (Schles R.); **Silica** (7489) (Mlejnek R.); 3.8.1992 (Schles R.); **Silická planina** (7489) (Havlík O.) [*Frühbauer]; **Kečovo** (7588) (Mlejnek R.); **Nitra** (7674) (Thurnher) [+H].

Bionomie. Okraje listnatých porostů, povodí potoků, lesní loučky. Podle Čerepanova (1979) klade samička vajíčka do mrtvých větví (3–4 cm) a do kmínků. Vylhlé larvy žijí nejprve pod kůrou a později vstupují do dřeva. Larva před kuklením připraví výletový otvor, který ucpe drtinami. Přezimuje v larválním stadiu. Doba vývoje dvouletá. – Imága se vyskytují od poloviny V. do počátku VIII., maximum prvé dvě dekády VI. na květech, zejména *Apiaceae*. Při rojení 8.6.1973 v Margecanech na omezené lokalitě byl tento druh velmi hojný (sta kusů), po dvou dnech za stejného počasí jsem tam viděl už jen jednotlivé kusy.

Živné rostliny - Na Sibiři *Salix*, *Padus*, *Alnus*, *Corylus*, *Acer*, *Carpinus*, *Sorbus* (Čerepanov, 1979), *Betula* (Danilevsky), *Populus tremula* (Švácha, 1988).

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Přes lokální a vzácný výskyt na místech současného výskytu (zejména na Slovensku) nepatří mezi ohrožené druhy.

***CORNUMUTILA* Letzner, 1843**

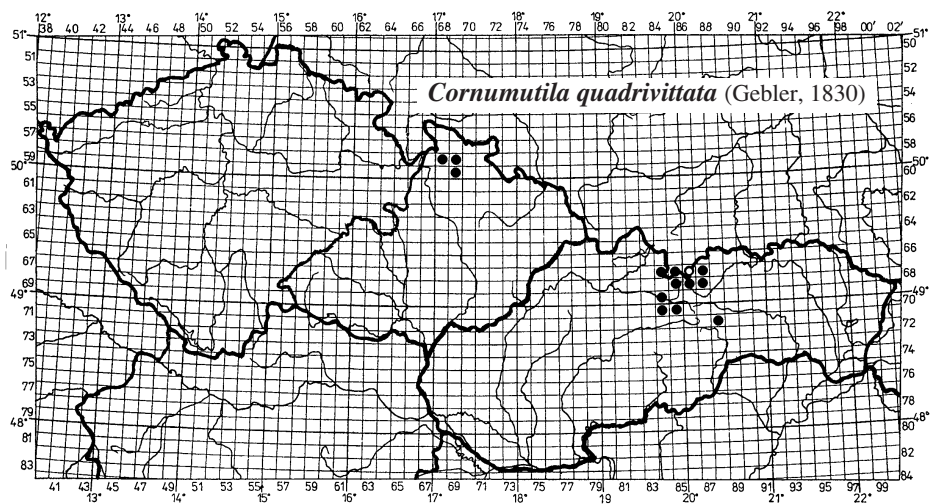
***Cornumutilla quadrivittata* (Gebler, 1830)**

Česká republika i Slovenská republika. Velmi vzácný a velmi lokální. Nalezen pouze v horských oblastech Jeseníků a Tater. Domnívám se, že by mohl být též v původních porostech ve výše položených místech Šumavy a v dalších slovenských horách.

M: Červenohorské sedlo (5868) 25.6.1977 (Jeniš); [*Schles, *Odvárka]; **Hrubý Jeseník** (5868–9) 7.1967 (Kudla) [c.Kybal, HKR]; 7.7.1963 (Pádr) [NMP]; (Tomčík J.); (Urbášek) [OL]; 7.1984 (Hála J.) [*Kadlec]; **Malý Děd** (5869) 7.7.1884 (Letzner) [+H 1930]; 15.7.1974 (Sekera) [c.Deneš]; **“pohoří”**

Praděd (58-5969) (Letzner) [+Kraatz 1879, +Letzner 1891]; (Letzner, Pietsch) [+H 1936, NMB]; 8.5.1842 (Letzner), 11.7.1893 (Letzn) [+H 1930]; 15.5.1946 [OL]; 1948 (Sekera, Kudla), (Palásek) [+Kudla 1949]; (Pádr) [+H]; 1.7.1964 (Sekera) [NMP]; (Sekera) [+Podaný 1954-62]; 1966 (Sláma M.); 6.1969 (Tesar) [OPA]; 6.1970 [*c.Franke]; Praděd (5969) 5.7.1947 (Sekera) [*Niedl]; 6.1974, 7.1950, 2.7.1965, 1.7.1969, 30.6.1973 (Sekera) [*Deneš, *Šprysl, *Poláček, NMB]; 1996 (*Kautman); **Velký Jezerník** (5869) 11.7.1893 (Letzner) [+H 1930]; 6.1947 (Sekera) [+H]; 6.1970 (Malec B.) [+Malec 1976]; **Ovčárna** (5969) (Vávra J.).

S: Roháče (6784) (Bílý) [c.Kratochvíl; **Tichá dolina** (6785) 2.8.1978 (Škorpík M.); 14.7.1980 (Hron); **Javorina** (6786-7) 7.1937 (Pfeffer A.); 1938 (Prokš, Roubal, Šterba, Šticha, Roubal) [NMB, NMP]; 6.1937 (Pfeffer) [+H]; 22.7.1938 (Prokš) [NMP]; 6.1946 (Lekeš) [+H]; 7.7.1947 (Prokš) [BRN]; 1948 (Heyrovský, Kudla) [+H]; 1949 (Lekeš) [+H]; 2.7.1948 (?) [HKR]; 11.7.1951 (Palásek) [OL]; (Odvárka O.); 7.1980 (Lorenc) [*Hron, [c.Hladil]; **Belanské Tatry** Havran (6787) (Odvárka O.); **Bielovodská dolina** (6787) 1949 (Heyrovský, Palásek) [+H]; **Kežmarské Žľaby** (6787) 20.6.1946 (Kudla); 16., 20.6.1946 (Sekera) [+H]; **Matliare** (6787) (Čepelák) [+Roubal]; 2.7.1970, 23.6.1946, 6.1949, 7.1973, 1950 (Sekera) [*Benedikt, OPA, *Niedl, NMB, +Podaný 1954-62, 6.1960 (Kot) [c.Černý]; (Lorenc); **Šalvějový pramen** (6787) 19.6.1947 (Sekera) [+H]; **Tatranská Kotlina** (6787) 1947 (Bechyně) [+H]; 2.7.1949 (Sekera) [OPA]; **Ždiar** (6787) 7. (Lorenc); 8.1985 (Odvárka O.); **Podbanské** (6885) 1949 (Pfeffer) [+H]; (Kraus Z.); (Lorenc) [*Šprysl]; 23.6.1984 (Odvárka); (Sobota J.); **Tichá dolina** (6885) 2.8.1978 (Němec J.) [*Škorpík]; **Starý Smokovec** (6887) 17.7.1976, 23.7.1976 (Čermák R.); **Tatranská Lomnica** (6887) 7.1933 (Čepelák) [+H 1936]; **Tatranská Lomnica - Kežmarské Žľaby** (67-6887) 6.7.1934 (Heyrovský, Korbek, Sekera) [+H 1936, NMB, NMP]; **Vysoké Tatry** (6886-87) (Lekeš) [*Krasa]; 7.1982 (Odvárka O.) [*Zúber]; 10.7.1971 (Pospíšil K.) [*Pícek]; 7.1971 (Sekera); **Liptovský Hrádok** (6984) 1937 (Jureček) [+H]; 1962 (Sláma); **Čertovica** (7084) 2.7.1961 (Prokš); (Svozil) [*Sobota]; **Nízná Boca** (7084) 1937 (Prokš) [+H]; **Smrekovica** (7084) 1891 (János Pavel) [+H 1936];

(Kudlička) [+H]; **Vyšná Boca** (7084) 17.7.1937 (Prokš) [NMP]; **Nízké Tatry** (7085) 29.7.1990 (Mikyška A.); **Nízké Tatry** (?) (Kraus Z.); 7.1973 (Svozil) [NMB, *Šprysl]; **Dobšiná** (7188) (Všetečka) [+H].

Bionomie. Smrkové porosty horských smrkových lesů kolem 1000 i více metrů n. m. Podmínky pro vývoj larev tohoto druhu jsou zřejmě dosti široké, podobně jako u některých jiných Lepturiniů. V Tatrách jsem zjistil (stejně jako řada jiných entomologů) vývoj v odumřelém dřevě obvykle okrajových živých stromů s poraněnou a odřenou kůrou. To obvykle vzniká po značkování stromů pastevci osekváním, po loupání zvěří, po pádu jiného stromu, odlomení části stromu apod.. Na Jeseníkách jsem našel larvy v suchém vršku živého mladého stromku o průměru cca 5-6 cm. Nezdařilo se mi objasnit bionomii tohoto druhu v celé šíři, podle některých entomologů i literárních údajů se larvy vyvíjejí také v odumřelém dřevě mrtvých stromů a vývrátů (Čerepanov, 1979

uvádí od 7 - 50 cm) i v místech zavalených zlomů (okolí kalusů) živých stromů. Údaje jsou mnohdy i úmyslně zavádějící. Kuklí se ve dřevě cca 3 cm hluboko. Doba vývoje se udává obvykle tříletá. - Imága se vyskytují koncem VI. - VII. na odřených místech stromů, na stojících odumřelých stromech i na dříví. Nenavštěvují květy. Většina imág, která se nalézají ve sbírkách, byla dochována, nebo vysekána ze dřeva.

Živé rostliny - U nás zjištěn téměř výhradně na *Picea*, vzácně na *Larix* (Sekera 1946); Čerepanov (1979) uvádí *Pinus sibirica*, *Picea obovata*, *Larix sibirica* a *Abies sibirica*.

Variabilita. Variabilita je především ve tvaru a redukci žlutých a černých pásek na krovkách a v barvě nohou.

Hospodářský význam. Sekundární škůdce dřeva bez hospodářského významu.

Ochrana. V celoevropském měřítku velmi významný druh, který by zejména v Českých zemích měl být zařazen mezi kriticky ohrožené druhy. Na Jeseníkách při velkoplošném kácení lesů v minulých desetiletích a vysokých těžbách v současnosti, odůvodňovaných špatným zdravotním stavem porostů z titulu imisí (!) a nepůvodnosti porostů (!), je téměř jisté, že přežije jen nepatrné procento populace, pokud vůbec přežije. Bylo by potřebné udělat inventarizaci porostů s výskytem tohoto druhu a zamezit likvidaci stromů a jejich odumírání vlivem lýkožroutů. Bylo by též potřebné prověřit možný další výskyt např. v Beskydech, Orlických horách, na Šumavě a v Novohradských horách, protože budoucnost zbytků původních horských lesů je vážně ohrožena. Na Slovensku vyhynutí tohoto druhu v současné době nehrozí.

PEDOSTRANGALIA Sokolov, 1896

Strangalia Audinet-Serville, 1835 - Heyrovský (1955)

Pedostrangalia revestita (Linnaeus, 1767)

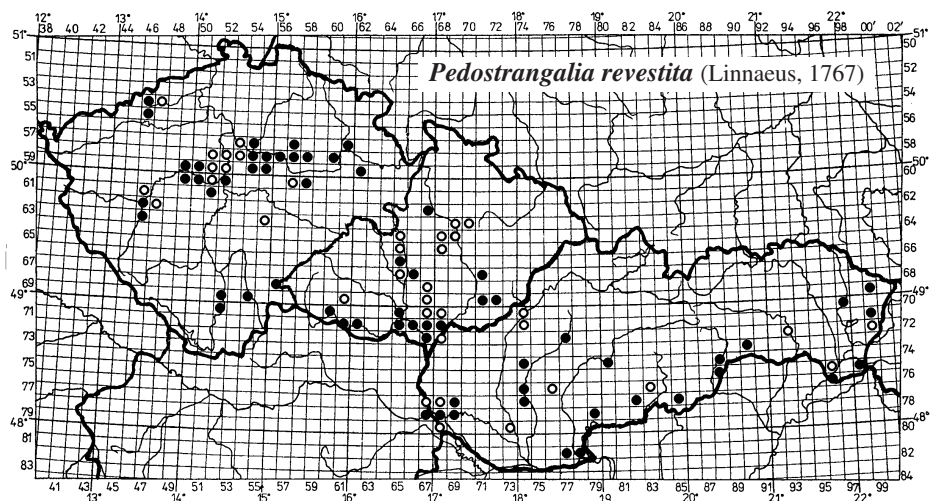
Česká republika i Slovenská republika. Vzácný a lokální druh unikající pozornosti, rozšířený zejména v oblastech výskytu původních Quercet.

B: **Milotice** (?) (Winter) [HKR]; **Jirkov** (5446) (Lorenc); **Most okolí** (5447) (Patzelt) [+H]; **Chomutov** (5546) (Lorenc); 6.1979 (Odvárka O.); **Lobkovice** (5753) [+H]; **Benátky n. Jizerou** (5754) 5.1993 [*c.Franke]; **Otradovice** (5754) (Fára) [c.Kratochvíl]; (Goth) [+H]; **Stará Boleslav** (57-5854) 18.5. [NMP]; (Veselý) [+H]; [NMP]; (Lekeš, Prokš) [+H]; 5.1950 (Sláma M.); **Vestec** (5754) (Roubal) [NMB]; **Rožďalovice** (5757) 12.5.1945 (Daněk); **Piletice** (5761) 8.6.1986 (David); (Sobota J.); **Praha Šárka** (5851) (Táborský) [+H]; **Kličany** (5852) (Heyrovský) [NMP]; 22.5.1953 (Keil) [ČBU]; **Praha Žižkov** (5853) 13.6.1907 [NMP]; **Čelákovice** (5854) 3.6.1945 (Šafránek) [+H]; 6.1947 (Pucholt R.); (Kodet) [+H]; 6.1952 (Kybal); 6.1952 (Sláma M.); **Jirny** (5854) 23.5. [NMP]; **Káraný** (5854) (Obenberger) [NMP]; (Šprysl); **Nový Vestec** (5854) 1.6.1952 (Sláma M.); **Kostomlaty** (5855) 6.1941 (Tichý) [+H]; **Poříčany** (5855) 6.1983 (Nikodým M.); **Sadská** (5855) 3.6.1972 (Sláma M.); **Libice n.Cidl.** (5856) 4.4.1977 (Tedla) [c.Kybal]; **Choťovice** (5857-58) 5.6.1949 (Balthasar) [NMB]; (Sobota J.); **Zehuň - Baně** (5857) 5.6.1972 (Cerný); **Chlumec n. Cidl.** (5858) (Sobota J.); **Převýšov** (5858) 7.6.1979 (Mertlík J.); **Stěblová** (5860) 21.6.1980 (Mikát M.); **Dvůr Požáry** (5949) 25.5.1993 (Januš J.) [* Rejzek]; **Křivoklát** (5949) [+H]; **Nížbor** (5949-50, 6049-50) 1964 (Prokš, Fára, Odvárka, Sláma a více dalších); **Žloutkovice** (5949) 1985 (Dalíhoda J.); **Čeperka** (5950) (Sobota J.); **Unhošť Kačák** (5950) [NMP]; (Štěrba) [+H]; **Praha Hvězda** (5951) [+H]; **Praha Krč** (5952); (Zeman) [NMP]; **Úvaly** (5954) 6.1980 (Nikodým M.); **Český Brod** (5955) 6.1980 (Nikodým M.); **Horní Jelení** (5962) 6.6.1964 (Poláček K.); **Jaroslav** (5962) 8.6.1967 (Poláček K.); (Sobota J.); **Karlova Ves** (6049) 1994 (Rejzek); **Nová Huť** (6049) (Petrbok) [NMP]; **Svatá** (6049) 13.6.1980 (Burda A.); **Beroun** (6050) 16.6.1977 (Škorpík M.); **Roblín** (6051) 1.6.1943 (Hulata) [+H]; **Černošice** (6052) [NMP]; **Jílovistě** (6052) [+H]; **Radotín** (6052) (Radt, Zeman) [NMP]; **Vrané n.Vlt.** (6052) 20.5.1923 (Frank) [NMP]; (Krása); 29.5.1982 (Ričíl P.); **Závist** (6052) 6.1939 (Baumert) [+H]; (Nickerl) [NMP]; (Obenberger) [NMP]; 3.7.1980 (Sláma M.); 3.6.1982 (Ričíl P.); **Nové Dvory u K. Hory** (6057) (Čepelák) [+H]; **Čáslav** (6058)

(Sobota J.); **Kačina** (6058) (Sobota J.); **Kaznějov** (6146) (Tatar) [+H]; **Mníšek p. Brdy** (6151) 14.6.1904 (Maule) [NMB]; **Revnice** (6151) 6.1974 (Sláma M.); **Plzeň Borek** (6246) 13.6.1954 (Sobota A.) [PLZ]; **Plzeň Božkov** (6246) 6.1988 (Zahradník P.); **Plzeň Zábělá** (6246) 1.6.1979 (Benedikt); 9.6.1986 (Teřál I.); **Rokycany** (6247) 7.1954 (Procházka J.) [* Hron]; **Čižice u Plzně** (6346) 18.5.1986 (Herget); **Louňovice** (6355) (Král) [+H]; **Jindřichův Hradec** (6856) (Kudrna A.) : **Hluboká n. Vlt.** (6952) (Kudrna A.); **Třeboň** (6954) 14.6.1984 (Komenda J.); (Švácha); **České Budějovice** (7052) 7.6.1986 (Simandl J.); (Švácha).

M: Javorník (?) [+H]; **Nížký Jeseník** (?) (Kudla) [+H]; **Silesja** (?) [NMP]; **Moravičany** (6267) 28.8.1967 (Kocourek F.); **Laštany** (6369) 1934 (Kudla); **Olomouc Černovír** (6369) 18.5.1949 (Kudla); [+Kudla 1951]; (Palásek) [+H]; (Stary); **Hlubočky** (6370) [+Kudla]; **Mrsklesy** (6370) (Starý) [c.Seichert V.]; **Svitávka** (6465) [HKR]; **Náměš na Hané** (6468) (Kudla); **Olomouc** (6469) (Kudla) [OL]; (Starý) [c.Seichert V.]; **Boskovice** (6565) 16.7.1932 (Matějka) [NMP]; **Prostějov** (6568) [+H]; **Adamov** (6665) (Formánek) [BRN]; 6.5.1964 (Hladil); (Tesař P.); **Brno okolí** (6765) (Fleischer) [+Fleischer 1927-30]; **Babice** (6766) (Tesař) [* Kubáň]; **Zlín** (6771) 14.6.1964 (Klácel) [OL]; **Slavkov** (6867) (Matějka) [NMP]; **Hostím** (6961) (Senc) [+H]; **Ždánice** (6967) 6.5.1958 (Hladil); **Uherský Brod** (6971) 5.6.1978 (Resl K.); **Rubaniska u Uh. Brodu** (6972) 5.6.1978 (Resl R.); **Vranov n. Dyjí** (7060) 21.5.1994 (Škorpík M.); **Pouzdrany** (7065) 14.5.1975 (Resl R.); 6.1980 (Nikodým M.); 1985 [*Týr]; (Jeniš a více dalších); **Čejč** (7067) (Hála) [* Kubáň]; **Mutěnice** (7068) 10.6.1944 (Balthasar) [NMB]; (Bechyň) [c.Kratochvíl]; **Čížov** (7161) 23.5.1994 (Škorpík M.); **Popice** (7162) 1976 (Kubáň); **Znojmo** (7162) (Kraus Z., Nikodým M., Kraus Z., Vávra J.); **Horní Věstonice** (7165) 24.5.1986 (Jeniš); **Mušov** (7165) (Hruška M.); **Lednice** (7166) (+Sustek Z.) [+Černý]; **Pavlovské vrchy** (7165-66) 6.1991 (Fuka Z.); (Kraus Z.); (Deneš) [* Švácha]; **Ladná** (7167) 1983 (Nikodým M.); **Podivín** (7167) (c.Černý Z., Šafanda); **Hodonín** (7168) (Baumert) [+H]; 6.1983 (Hála J.) [* Kadlec]; **Mikulov** (7165) (Fiala) [BRN]; **Břeclav** (7267) 1.6.1977 (Hladil); 25.6.1980 (Soustružník) [c.Kybal]; **Pohansko** (7267) (c.Hoskovec M.) [+Černý]; (Hruška M.).

S: Malé Karpaty (?) 2.5. (Kavan) [NMP]; (Šlégl) [+Roubal]; **Šariš** (?) (Csiki) [+Roubal]; **Stakčín** (6999) 1965 (Sláma M.); **Bolešov** (7074) (Laco) [NMB, H]; ? (7097d) 6.1979 [*Týr]; **Trenčín** (7174) (Čepelák) [+Roubal 1926]; **Remetské Hámre** (7199) 19.6. (Šprysl); **Holič** (7268) (Baumert) [+H]; **Bojnice** (7277) (Rule) [+H]; **Prievidza** (7277) 17.5.1983 (Arpáš) [+Vysoký 1985]; **Košice** (7293) (Rószay E.) [+Roubal]; **Petrovce** (7299) 7.1956 (Niedl J.) [+Žirovnický]; **Hrňov** (7390) 20.6.1965 (Hozák) [HKR]; **Topoľčany Podhradie** (7474) 6.1978 (Valenčík M.); **Zvolen - Strán** (7480) 12.5.1992 (Týr V.); **Silická Brezová** (7488) (Mlejnek R.); **Kečovo** (7588) (Mlejnek R.); **Slov. Nové Mesto** (7596) (Csiki) [+Roubal]; **Boržva - Leles** (7598) (*Kautman); **Zobor** (7674) 23.6.1980 (Holeksa); (Šiška); (Thurnher) [+Roubal]; **Zlaté Moravce** (7676) (Růžička) [HKR]; **Euboreč** (7683) 6.1954 (Pfeffer A.); **Malý Kamenec** (7696) (*Kautman); **Svätý Jur** (7769) 25.5.1995 (*Kautman); **Bratislava** (7767-68, 67-69, 7968) (Fritsch) [OPA]; (Kavan); (Rószay E.); Šlégl; Fritsch a více dalších; **Nitra** (7774) (Čepelák) [NMP]; (Krumpál, Gajdoš); (*Kautman); **Veľký Krtíš** (7782) 5.1990 (Sedláček A.); **Hajnáčka** (7785) 31.5.1984 (Doležal S.); **Plášťovce** (7879) 19.5.1985 (Jeniš I.); **Zihárec** (7973) (Drexler) [NMB]; **Gbelce** (8178) (Švácha); **Belianske kopce, Štúrovo, Kamenica n.Hr., Kovačov**

(8177-78) 2.5.1952 (Eiba, Pospíšil, Obenberger, Sláma, Heyrovský a mnoho jiných, vše v V. měsíci).

Bionomie. Listnaté lesy, parky, stromové aleje, zahrady. Vývoj v odumřelém dřevě převážně živých stromů, v místech po dřívě odřené kůře (lysinách), v dutinách, pahýlech po ulomených větvích apod., t.j. v blízkosti míst, kde se tvoří parenchymové pletivo při hojení rány (tzv. kalus). V těchto místech bývá vždy vyšší až vysoká vlhkost dřeva. Vyvíjí se však i v mrtvém dřevě suchých stromů. Ve stejném dřevě se může vyvíjet i několik generací za sebou. Vychoval jsem 4 imága z vršku zcela suché *Betula* o průměru cca 5 cm, napadené *Xylotrechus capricornis*, po třech letech domácího chovu. Kudla vychoval imága z pahýlu suché větve černého topolu. Dvou nebo tříletý vývoj. Přezimuje jako larva. - Imága se vyskytují v V.- výjimečně až v VIII., maximum na Slovensku druhá polovina V., v Čechách do poloviny VI. Poletují v korunách stromů, pobíhají po větvích, na lysinách a okrajích dutin stromů, méně často na květech, zejména *Swida sanguinea*, *Viburnum* a *Crataegus*.

Živné rostliny - Především *Quercus*, *Juglans*, méně často *Betula*, *Aesculus*; *Populus* (Kudla 1951); *Populus tremula* (*Kubáň); *Ulmus*, *Fagus*, *Carpinus*, *Acer*.

Variabilita. Převážně se vyskytuje forma s červenými nohama a štítem, krovky černé. Odlišné zbarvené formy jsou vzácné - krovky mohou být víceméně červené, nebo štít a nohy až černé.

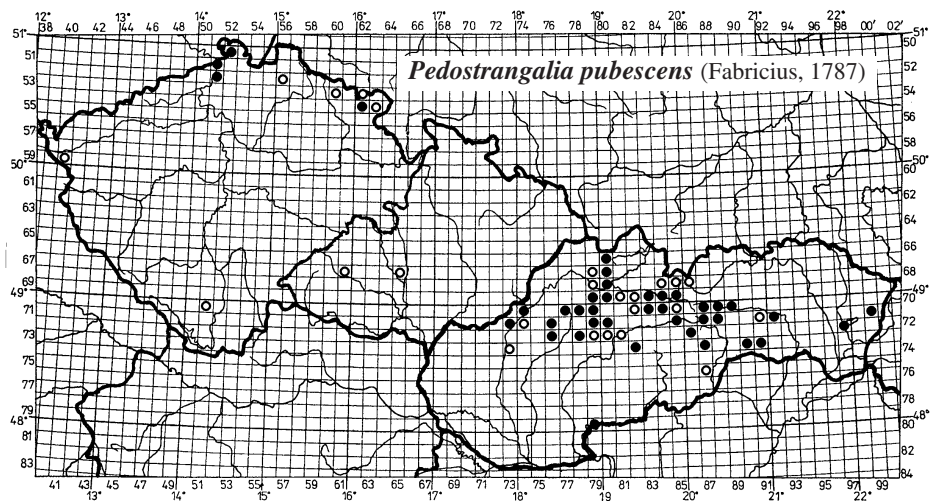
Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Pedostrangalia pubescens (Fabricius, 1787)

Česká republika. Velmi vzácný a lokální. V posledních desetiletích nalezen pouze v severních Čechách (je i na německé straně - Nüssler, 1984).

B: Dolský mlýn - Labské pískovce 8.1977 (Pižl V.) [+Pižl 1979]; **Vlčí hora** u Děčína (5052) 6.1983 (Marschner) [*Odvárka, *Ríha]; **Hřensko** (5151) (?) [*Nüssler 1984]; 10.8.1956 (Mikulecký) [+H 1960]; 7.1962 (Sláma M. - černá forma); 7.1959 (Vosyka) [+H 1960]; **Děčín** (5251) 12.7.1975 (Kalík V.) [*Mlejnek]; **Liberec** (5256) (Michel) [+Michel 1909, +H 1955]; (Podaný) [NMB]; 5.1970 (Kašpar)

[c.Plecháč]; **Pec** (5360) 6.1953 (Sychra) [OL]; **Adršpach** (5362) (Lokaj) [+H 1930]; **Teplice n. Metují** (5462) (?) [+H 1955]; 6.7.1989 (Mertlík J.) [*Mertlík]; **Police n. Metují** (5463) (?) [+H 1960]; **údolí Ohře u Chebu** (5940) (Dalla Tore) [+H 1955]; **Křemže** (7051) 20.7.1907 (Havlíček) [ČBU].

M: Třebíč (6761) 7.1931 (Růžička) [+H]; 4.1942 (Raus) [HKR]; **Brno okolí** (6765) (Reitter) [+H 1930].

Slovenská republika. Řídký až vzácný, spíše ve výše položených oblastech severnější části Slovenska.

S: okrajové nálezy - **Gemer** (7587) (Zavřel) [+H 1930]; **Šahy** (7979) (?) [+Holeksa, Smetana 1986]

Bionomie. Okraje lesních porostů, lesostepi. Demelt (1966) pozoroval kladení vajíček do ležícího kmene. Palm (1954) zjistil vývoj v dřívě odumřelém padlém kmenu. Dle Šváchy (1988) larvy žijí v pařezech ve vlhkém, pozvolna tlejícím dřevě. Vývoj asi tříletý. Kuklí se ve dřevě na jaře až v létě. - Imága se vyskytují v VI.-VII., maximum od poloviny VI. do poloviny VII. na různých květech zejména *Apiaceae*, *Aruncus*, *Plantago* aj.

Živé rostliny - Vývoj spolehlivě zjištěn pouze v *Pinus*.

Variabilita. Nejčastěji se u nás vyskytuje forma se žlutými krovkami, s černými je vzácná, imága s krovkami barevně kombinovanými se u nás snad ani nevyskytují.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. V Čechách a na Moravě zřejmě vymírající druh, jehož výskyt lze těžko ovlivnit. Na Slovensku nepatří mezi ohrožené druhy.

LEPTUROBOSCA Reitter, 1912

Leptura Linné, 1758 - Heyrovský (1955)

Lepturobosca virens (Linnaeus, 1758)

Fuzáč zelený

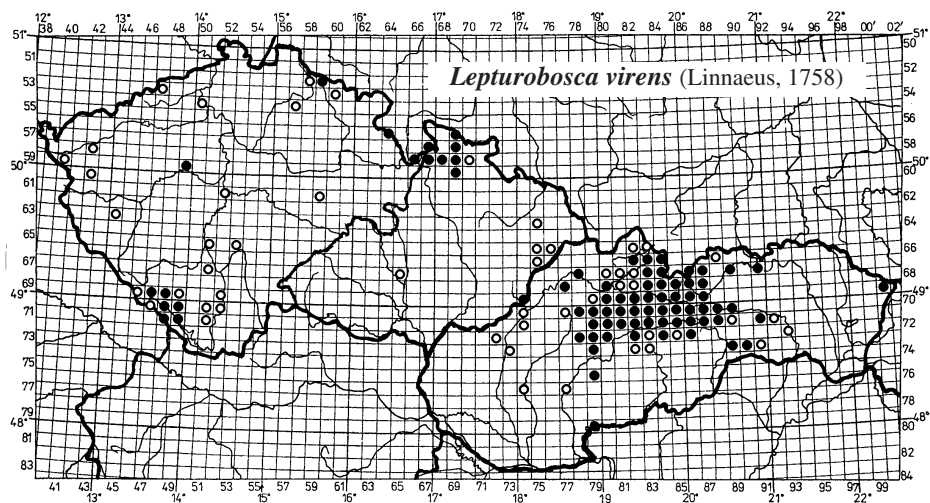
Česká republika. Vzácný a lokální, pouze na Šumavě a v Jeseníkách častější.

B: Orlické hory (?) [+H]; **Harrachov** (5258) (Čermák, Pospíšil); (Heyrovský) [NMP]; **Labský důl** (5259) 17.8.1891 (?) [+Špaček 1931]; **Mísečky** (5259) (Lorenc); **Mumlava** (5259) (Čermák, Pospíšil); **Špindlerův Mlýn** (5259) [NMP]; **Pec pod Sněžkou** (5360) (Krása B.); **Fláje** (5347) (Fabich) [NMP]; **Turnov** (5457) (Černý); 16.7.1940 (Pospíšil K.); **Deštné** (5664) 14.7. (Šprysl M.); **Loket** (5842) (?) [+H]; **Králický Sněžník** (5767, 5866-67) [HKR]; (Balthasar) [NMB]; 26.6.1946, 10.8.1980 (Bojčuk L.); 7.1954 (Marek O.) [*Poláček]; 5.7.1962 (Marek) [*Kocourek F.]; (Šálek L.); **Chebsko** (5940) (Dalla Tore) [+H]; **Žloutkovice** (5949) 7.1983 (Rejzek); **Mariánské Lázně** (6042) [+H]; **Slapy** (6152) [+H 1955]; **Holotín u Pardubic** (6159) (Rule) [+H]; **Stod** (6344) (Turnher) [+H]; **Zvíkov** (6551) [NMB]; **Tábor** (6553) 7.1940 (Fára) [OPA]; **Písecko** (6751) [+H 1964]; **Antýgl** (6946) [NMP]; **Modrava** (6946) [BRN]; **Kvilda** (6947) (Keil) [ČBU]; 6.1970 (Matoušek) [*Erben]; **Povydří** na Šum. (6947) (Kopelent) [+H]; **Lipka na Šumavě** (6948) [LIT]; (Havlíček) [ČBU]; 7.1987 (Simandl J.); **Medvědí potok** u Vimperka (6948) (Klein) [+H]; **Vimperk** (6948) (Klein) [+H]; **Hluboká n. Vlt.** (6952) (Mičan) [+H]; **Boubín** (6948-49, 7048-49) [NMP]; 24.6.1964 [c.Sláma]; 0.8.1980 (Neuschl F.); 8.1975 (Pacholátko) [*Kubáň]; (Tanzer) [+H]; **Bučina** (7047) (?) [NMP]; **Horní Vltavice** (7048) 1953 (Mikyška A.); **Lenora** (7048) [NMP]; (Hájek) [+H]; (Heyrovský) [NMP]; **Volary** (7049) (Odvárka O.); **Křemže** (7051) (Havlíček) [ČBU]; **České Budějovice** (7052) [LIT]; [+H 1964]; (Racková) [+H]; **Stožec** (7148-49) 18.8.1984 (Bečvář S.); (Šafanda); **Český Krumlov** (7151) (Keil); **Kleť** (7151) (?) [+H].

M: Beskydy (?) [OL]; (Váca) [+H]; **Jeseniky** (?) (Balthasar) [NMB]; **Mikulovice** (5669) 7.1970 (Vavroušek J.); **Krajník** (5769) 8.1975 (Vavroušek J.); **Rejvíz** (5769) [BRN]; **Velký Špičák** (5769) 7.1971 (Vavroušek J.); **Velká Morava** (5866) [HKR]; **Cervenoohorské sedlo** (5868) 8.1971 (Malec B.); **Desná** (asi 5868) [BRN]; **Kouty** (5868) [BRN]; 7.7.1951 (Poláček K.); 8.1973 (Malec B.); **Ramzová** (5868) 25.8.1984 (Mikulenka); **údolí Opavy** (5870) [BRN]; **Hanušovice** (5869) 1992 (Sláma); **Praděd** (58-5969) [+H]; **Frydek** (6375) (Hlisenikovsky) [NMP]; **Radhošť** (6575) [NMP]; **Bílá v Beskydech** (6576) (Voříšek) [+H]; 12.7.1946 (Štícha) [c.Deneš]; **Velké Karlovice** (6675) (Matějka) [NMP]; **Brno** (6765) [NMP]; **Brno okolí** (6765) [BRN]; **Vláský průsmyk** (6974) [HKR].

Slovenská republika. V jehličnatých lesích hor středního a severního Slovenska místy hojný, na ostatním území řídký až vzácný.

S: Šahy (7979) [+Holeksa, Smetana 1986].

Bionomie. Jehličnaté lesy převážně horských poloh. Larvy se vyvíjejí v odumřelém poměrně dosud zdravém dřevě stojících i ležících kmenů stromů. Larva vyžírá širší chodby v bělové části cca do 5 cm hloubky, ucpané drtinami. Kukelní komůrka je rovnoběžná s osou kmene. Přezimuje v larválním stadiu. Doba vývoje víceletá. Výletové otvory jsou kulaté. - Imága se vyskytují VI. – VIII., maximum VII. Za teplého počasí na různých květech, zejména *Apiaceae* a *Arunceae*.

Živné rostliny - *Pinus* (Francie), *Picea* (též *Vávra J.).

Variabilita. Málo variabilní, jen některé kusy jsou tomentované do šeda nebo žlutohněda.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

JUDOLIA Mulsant, 1863

Judolia sexmaculata (Linnaeus, 1758)

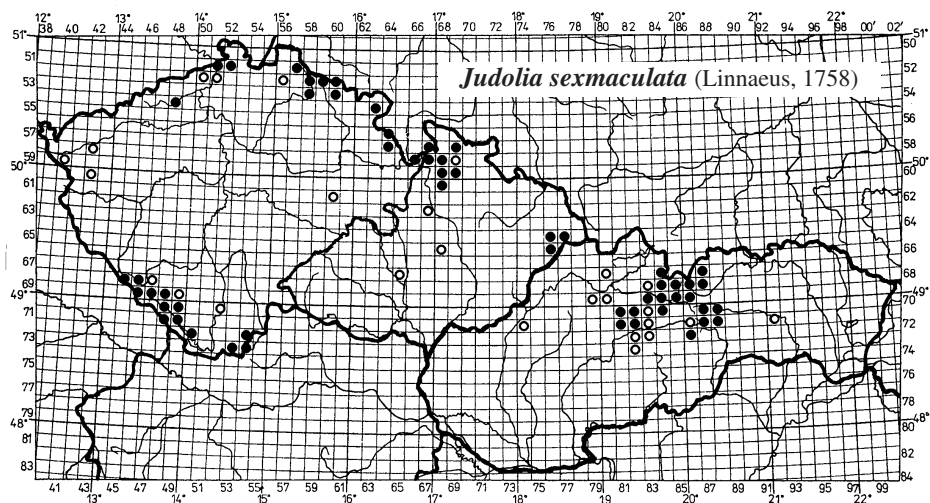
Česká republika. Lokální, jen v pohraničních horách na jihu a severu Čech a severu Moravy. Řídký až vzácný.

B: Zlatník u Mostu (5448) (?) [+Schön, Táborický, Tyrner]; Loket (5842) (Pallardi) [+H]; Chebsko (5940) (Dalla Tore) [+H]; Mariánské Lázně (6042) (Ahrbeck) [+H]; okolí Nasavrky (6160) (Cimbůrek) [+H]; okolí Českých Budějovic (7052) (?) [+H 1930].

M: Mohelnice (6267) (?) [+H 1930]; okolí Prostějova (6568) (?) [+H 1930]; okolí Brna (6765) (Müller) [+H].

Slovenská republika. V oblasti hor severní části středního Slovenska častý, jinde lokální a vzácný.

S: Trenčín (7174) (?) [+H 1930].

Bionomie. Podle Čerepanova (1979) samičky kladou vajíčka na silné kořeny a přízemní části uschlých stromů. Larvy vyžírají chodbičky zprvu pod kůrou a pak vstupují do dřeva, kde také přezimují. Kuklí se ve dřevě nízko nad zemí. Vývoj dvouletý. Bílý & Mehl (1989) uvádějí podle skandinávských autorů vývoj v odumírajících kořenech v běli v podzemní části. Kuklí se v povrchové vrstvě dřeva nebo pod kůrou. Přezimuje v larválním stadiu. - Imága se vyskytují v VI.-VIII., maximum od konce VI. do poloviny VII., na různých květech, např. *Apiaceae* a *Aruncus*.

Živé rostliny - Podle údajů Čerepanova (1979) ze Sibiře v *Picea*, *Pinus*, *Larix*, *Abies* a Šváchy (1988) též v listnatých dřevinách *Populus* a *Tilia*; uvádí se též *Alnus*. Do těchto údajů je zřejmě zahrnuta i forma *parallelopipeda* Motsch. (Plavilščíkov uvádí morpha), která je podle mne téměř jistě samostatným druhem.

Variabilita. Velmi variabilní druh v kresbě žlutých i černých pásek krovek. Od částečně redukovanych černých pásek až po zcela černé krovky.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

***PACHYTODES* Pic, 1891**

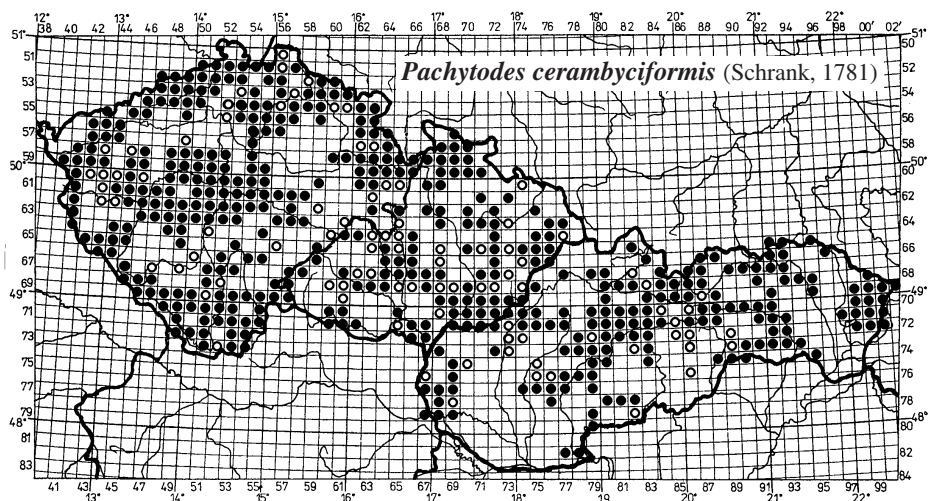
Judolia Mulsant, 1863 - Heyrovský (1955)

***Pachytodes cerambyciformis* (Schrank, 1781)**

Fuzáč rúbaniskový

Česká republika a Slovenská republika. V lesních porostech téměř po celém území hojný až velmi hojný zejména v podhorských a horských lesích. Jeden z nejhojnějších druhů.

Bionomie. Duffy (1953) uvádí vývoj v odhalených kořenech nedávno uhynulých stromů, hlavně vývrátů. Přednostně ve vlhkých částech chráněných zemí. Larvy mohou přelézat

i do jiných kořenů. Kuklí se v půdě v oválném zemitém kokonu. Dvouletý vývoj. Podle Šváchy (1988) larvy žijí v kořenech hlavně pod úrovní půdy a kuklí se většinou v půdě. - Imága se vyskytují od VI. do VIII., maximum VII. na různých květech, zejména *Apiaceae*, *Aruncus*, *Rosa* aj.

Živné rostliny - *Quercus*, *Castanea*, *Betula* (Duffy, 1953); *Carpinus*, *Picea*, *Pinus* (Švácha, 1988); *Alnus*, *Abies*, v *Coniferách*.

Variabilita. Velmi variabilní druh v kresbě žlutých i černých pásek krovek. Od zcela žlutých krovek po téměř úplně černé.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Pachytodes erraticus (Dalman, 1817)

Česká republika a Slovenská republika. Lokální, vyskytuje se zejména v teplejších oblastech. V místech výskytu řídký až velmi hojný.

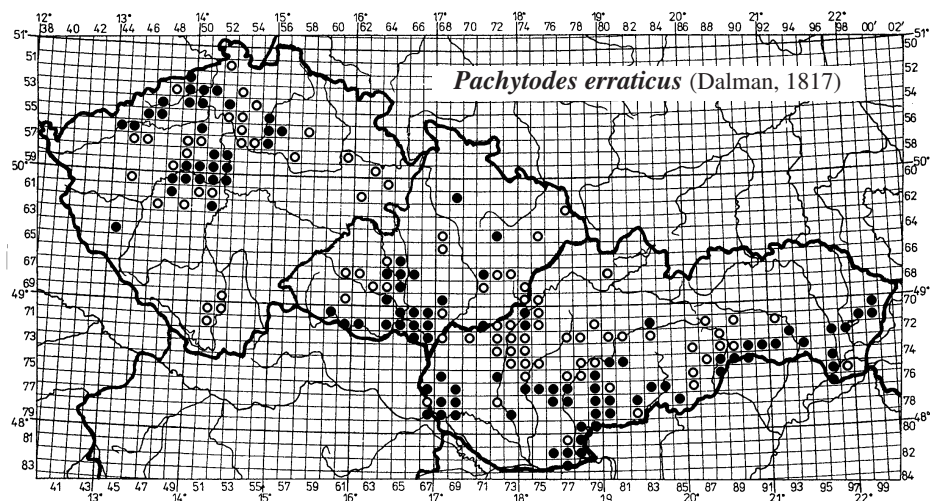
Bionomie. Listnaté prořídle porosty, okraje lesů, lesostepi. Podle Čerepanova (1979) se larvy vyvíjejí nehluboko pod zemí ve slabých kořenech (1–3 cm) silných stromů, které často zcela rozežerou. V těchto kořenech se také kuklí. Vývoj larev dvouletý. - Výskyt imág v V. – VII., maximum od konce V. do poloviny VI. na různých květech.

Živné rostliny - *Betula*, *Quercus* (Čerepanov, 1979), *Acer campestre*, *Crataegus*, *Prunus* (Švácha, 1988); *Corylus*.

Variabilita. Velmi častá variabilita tohoto druhu je jednak v černé nebo červenohnědé barvě zadečku a konce krovek a v kresbě ostatní části krovek, od téměř úplně hnědavě žlutých až po černé.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

VADONIA Mulsant, 1863

Leptura Linné, 1758 - Heyrovský (1955)

Vadonia unipunctata (Fabricius, 1787)

ssp. unipunctata (Fabricius, 1787)

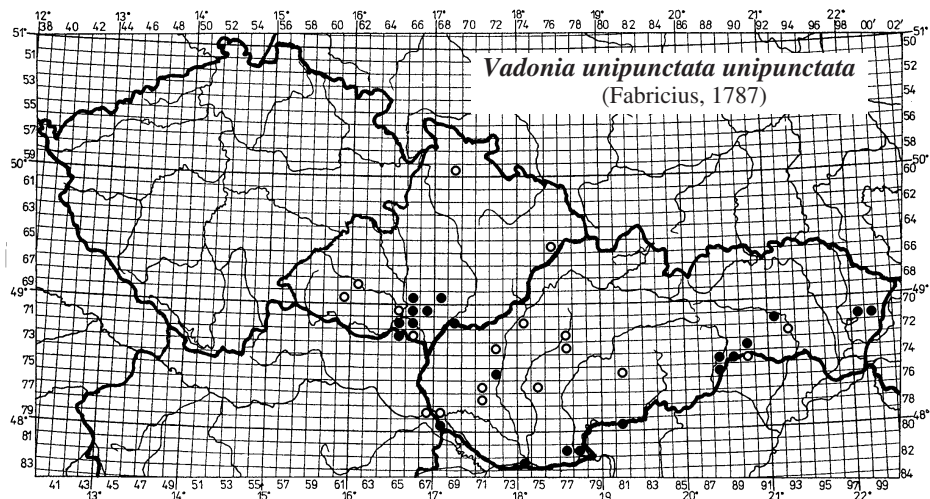
Česká republika. Pouze v nejteplejších oblastech jižní Moravy vzácný, ale na místech výskytu někdy ve více kusech. Údaje Beskydy a Karlova Studánka (+H 1930) se mi nepodařilo ověřit, pravděpodobně jde o omyl (chybná determinace *C. tessera*?). Ve sbírkách NMP je jeden kus s lokalitou Červená 15.8.1909 bez dalších údajů. K. a J. Daniel (1891) uvádějí též "Böhmen".

M: Moravia (?) (Formánek) [BRN]; **Karlova Studánka** (5969) [+Letzner 1891, +H 1930] a **Beskydy** (6576) [+H 1930]; **Náměšť** (6862) (?) [+H]; **Hostim** (6961) (Senc) [+H]; **Borkovany** (6966) 9.6.1981 (Pospíšilová) [BRN]; **Ždánice** (6968) 7.1951 (Dvořák); 6.1962, 27.6.1970 (Hladil); **Pouzdřany** (7065) (Balthasar); (Stejskal) [NMB]; **Hustopeče** (7066) [+Fleischer 1927-30]; [NMP]; (Jelínek J.); 13.6.1986 (Karas V.); 15.6.1995 (*Kautman); **Bořetice** (7067) 10.6.1978 (Luža O.); **Čejč** (7067) 1976 (Hála) [*Říha]; 7.1973, 5.7.1979 (Kubáň); 7.7.1980 (Macek J.); **Klobouky** (7067) (Fleischer) [NMP]; **Kobylí** (7067) 22.6.1984 (Macek J.); 8.7.1984, 22.6.1984 (Šafanda); **Klentnice** (7165) 26.6.1979 (Kantner); (Kašpar) [c.Plecháč]; 1979 (Říha J.) [*Říha]; **Mikulov** (71-7265) 6.1948 (Schwarz) [+H]; [c.Kratochvíl]; **Pavlovské vrchy** (7166) 27.6.1952 (Řeháček) [NMB]; **Valtice** (7266) 6.1955 (Matějka) [NMP].

Slovenská republika - Pouze v teplých oblastech Slovenska, lokální a vzácný, ale někdy hromadně.

S: Dunaj (?) (Zborník) [+H]; **Malé Karpaty** (?) (Kavan) [NMP]; **Skalica** (7169) [PLZ]; **Trenčín** (7174) (Čepelák) [HKR]; [+Brancsik 1906]; **Margecany** (7192) 1966 (Svozil) [*Říha]; **Vihorlat** (7198) 20.6.1971 (Šprysl) [HKR]; **Remetské Hámre** (7199) (Šprysl); **Bojnice** (7277) (Čepelák) [+Roubal]; (Čepelák) [+Vysoký 1985]; **Košice** (7293) (Rószay E.) [+Roubal]; **Vrbové** (7372) (Kočí) [NMB]; **Vtáčnik** (7377) (Kelecsény) [+H]; **Zadiel** (7390) 10.6.1973 (Karas V.); **Plešivec** (7488) 7.1979 (Vávra J.); **Slíca** (7489) 20.6.1966 (Benedikt); 6.1972 (Sláma M.); **Sloveský kras** (7490) 1951 (Sláma M.); **Hlohovec** (7572) 7.1980 (Deneš K.); 7.1985 (Dunay G.); (Hruška M., Jeniš); 10.7.1980

(Pekarovič) [*Odvárka, *Deneš]; 6.1979 (Valenčík M.); **Lešt** (7581) [c.Kratochvíl]; **Domica** (7588) [NMB]; 7.1954 (Marek) [*Bojčuk]; 7.1954 (Marek O.) [*Poláček]; 10.6.1966 (Majdl) [*Říha, c.Černý]; 24.6.1971 (Brožík J.) [*Hron]; 25.7.1973 (Kocourek F.); (Kraus Z., Kučera) [+H]; (Lorenc); 8.6.1966 (Sobota) [PLZ]; **Kečovo** (7588) (Černý); **Trnava** (7671) (Slanec) [+Roubal]; **Jelenec** (7675) [*Šiška]; **Sládkovičovo** (7771) (Laco) [NMB]; **Bratislava Kobyla** (7867) 12.6.1942 (Roubal) [NMB]; **Devín** (7867) (Kavan, Roubal) [+Roubal]; **Bratislava** (7868) (Sborník) [+Roubal]; 6.1971 (Urbánek); **Koliba** (7868) (Fritsch) [+Barabás1976]; **Lamač** (7868) (Roland) [+Barabás1976]; **Petržalka** (7968) (Laco) [NMB]; 6.1971 (Urbánek) [*Resl]; **Slovenské Ďarmoty** (7981) 2.6.1990 (Zúber M.); **Kamenín** (8177) 31.5.1952 (Pospisil); 1952 (Maidl) [*Říha]; 6.1962 (Heyrovský) [NMB, NMP]; 1.6.1973 (Doležal J.); 31.5.1952 (Kohoušek) [*Čtvrtečka]; 20.6.1989 (Mertlík J.); 6.1978 (Odvárka O.); (Švácha, Odvárka O.); **Gbelce** (8177) 19.6.1984 (Macek J.); **Belianske kopce, Stúrovo, Kamenica n. Hronom, Kováčov, Chlába** (8177-78) 1.6.1933 (Prokš) [NMP]; 21.6.1951 (Keil, Brožík); 1.7.1979 (Kocourek F.); **Malá n. Hronom** (8178) 17.6.1949 (Tichý) [NMB]; 6.1956 (Veselý); 11.7.1989 (Klíma) [*Týr]; (Hruška M. a další); **Komárno** (8274) 5.1953 (Černý) [c.Kybal].

Bionomie. Lokality převážně polostepního charakteru, loučky a okraje porostů *Quercus pubescens* a *cerris*, zanedbané zahrady. Podle Šváchy larvy žijí v podzemních částech živých rostlin. Vývoj nejméně dvouletý. - Imága se vyskytují v V. – VII., maximum VI. na květech, nejčastěji u nás na *Knautia*, ale i *Achillea*, *Plantago* aj.

Živné rostliny - *Knautia arvensis* (1 larva v *Scabiosa*) (Švácha 1988).

Variabilita. Nominální forma, která se vyskytuje u nás, není téměř variabilní, velmi vzácně může chybět středová černá skvrna na krovkách.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

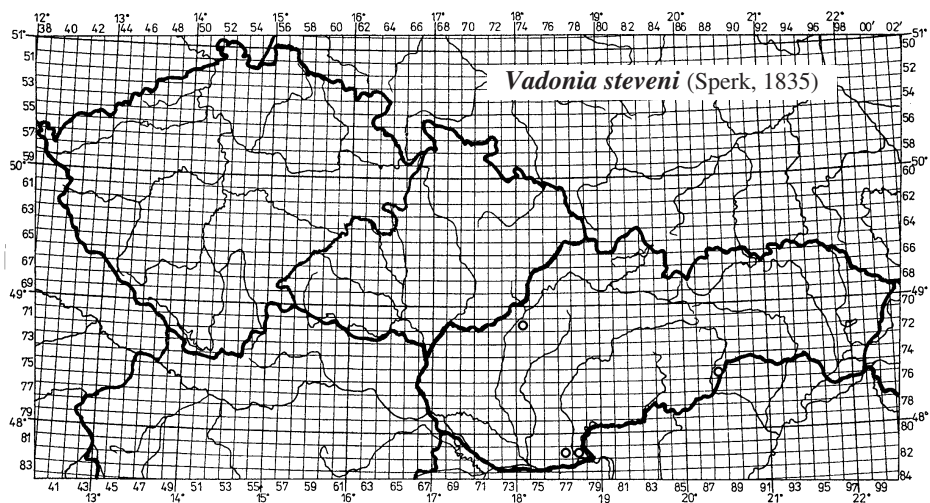
Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Vadonia steveni (Sperk, 1835)

Česká republika. Nevyskytuje se.

Slovenská republika. Velmi lokální a velmi vzácný, hlášen byl pouze ze tří od sebe dosti vzdálených míst. Bylo by vhodné prověřit správnost determinace všech nalezených kusů.

S: Trenčín (7174) (Csiki) [+H 1930, +Roubal]; **Domica** (7588) 1936 (Podaný) [NMB]; **Kamenín** (8177) 13.6.1952 (Palásek) [c.Černý]; **Kováčov** (8178) 6.1950 (Kohoušek) [+H]; 1959 (Pavlů) [*Bojčuk].

Bionomie. Není mi známa.

Variabilita. V Maďarsku variabilní druh v černém a hnědočerveném zbarvení krovek, od úzké černé skvrny na švu, až po zcela černé krovky.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

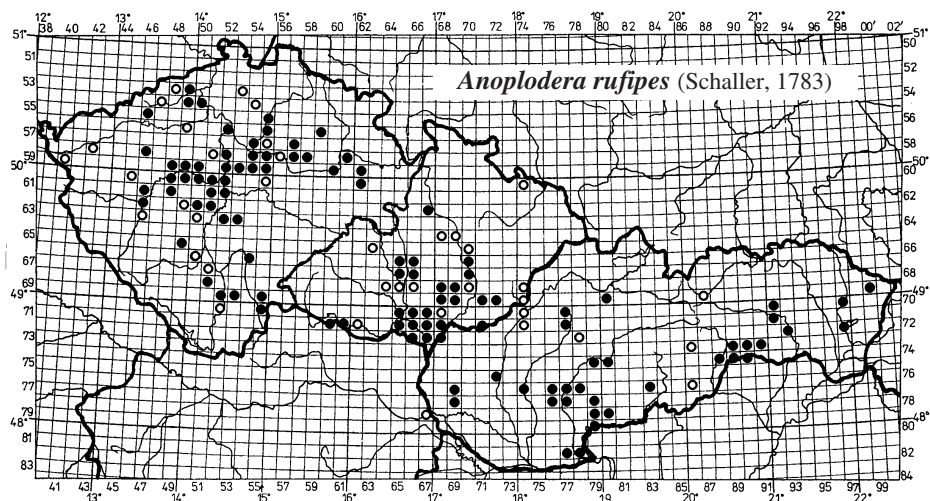
Ochrana. Vzhledem k malému počtu nálezů je ochrana problematická. Je-li determinace výše uvedených nálezů správná, jedná se možná již o vyhynulý, nebo alespoň kriticky ohrožený druh.

ANOPLODERA Mulsant, 1839

Leptura Linné, 1758 - Heyrovský (1955)

Anoplodera rufipes (Schaller, 1783)

Česká republika i Slovenská republika. Lokálně, spíše v teplejších polohách, řidký až hojný druh.

Bionomie. Listnaté lesy nížinných a středních poloh. Vychoval jsem dvě imága z výřezů kmene stojícího odumřelého neodkorněného dubu o průměru cca 12 – 15 cm napadeného *Clytus tropicus* a *Phymatodes testaceus*, rok po prvním výletu těchto tesaříků. Dřevo bylo uvedenými druhy hustě napadeno a výletové otvory *A. rufipes* s pozerky jsem od ostatních druhů a parazitů nemohl odlišit. Předpokládám vývoj spíše v kůře, než ve dřevě, které bylo suché a relativně zdravé. - Imága se vyskytují v V. – VII. na různých květech, zejména *Apiaceae*, *Leucanthemum* aj.

Živné rostliny - *Quercus*.

Variabilita. U nás není variabilním druhem.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Anoplodera sexguttata (Fabricius, 1775)

Česká republika a Slovenská republika. Převážně v teplejších polohách řídký až hojný.

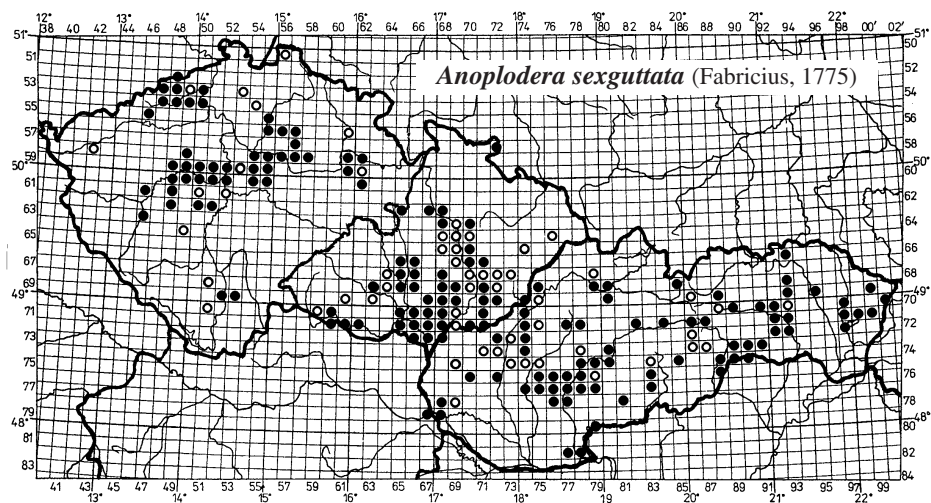
Bionomie. Okraje listnatých lesů. Zřejmě se vyvíjí ve dřevě, které je již v určitém stupni rozkladu. Bílý & Mehl (1989) uvádějí vývoj larev často hromadně v běli suchého a tvrdého dřeva. Švácha (1988) uvádí vývoj larev v tmavohnědém dřevě velmi starého pařezu *Quercus*. Nejméně dvouletý vývoj. Kuklí se zjara v potravním materiálu. - Imága se vyskytují V.-VII., maximum druhá polovina V. a VI. na různých květech *Apiaceae* aj.

Živné rostliny - *Quercus* (více autorů), *Carpinus*, *Fagus* (Demelt 1966).

Variabilita. Světlé skvrny na krovkách bývají spojeny nebo redukovány, krovky mohou být až zcela černé.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

ANASTRANGALIA Casey, 1924

Leptura Linné, 1758 - Heyrovský (1955)

Anastrangalia dubia (Scopoli, 1763)

ssp. *dubia* (Scopoli, 1763)

Česká republika i Slovenská republika. Lokálně hojný převážně v jehličnatých horských a podhorských lesích, v nižších polohách vzácný, ve Slovenské republice v horách místy velmi hojný.

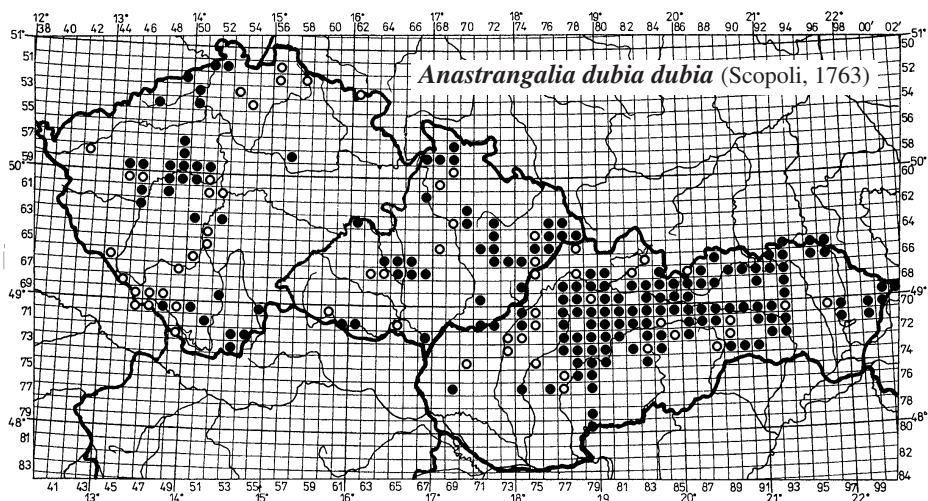
Bionomie. Vývoj ve zcela odumřelém silnějším dřevě s určitou vlhkostí, převážně bez kůry, v ležících kmenech, vývrtech i dolních částech stojících odumřelých stromů, ale také v odumřelém dřevě odřených živých stojících stromů ("lysinách"). Kuklí se nehluboko pod povrchem dřeva. Přezimuje v larválním stadiu. Doba vývoje larev asi dvouletá. - Imága se vyskytují v VI. – VIII. na různých květech, zejména *Apiaceae*, *Aruncus*, *Leucanthemum* aj. a na dříví.

Živé rostliny - *Picea*, *Abies* (Nová Sedlica), *Pinus* (Řecko).

Variabilita. U tohoto druhu je rovněž výrazný barevný pohlavní dimorfismus, samci mají hnědožluté krovky s černými okraji, samice červené kombinované s černou. U samců se v našich podmínkách zřídka rozšiřuje černé zbarvení krovek, velmi vzácně jsou krovky celé černé (více kusů zcela nebo téměř černě zbarvených jsem našel v Hostýnských vrších (6672) a v okolí Nové Sedlice (69100)). U samic jsou hojné formy od téměř zcela červených krovek až po černé.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Anastrangalia reyi (Heyden, 1889)

inexpectata Janson et Sjöberg, 1928 - Heyrovský (1955)

Česká republika. Velmi lokální a vzácný. V Čechách zjištěn především na jihu území, někdy hromadně. Na Moravě velmi vzácný, jsou mi známy jen velmi staré nálezy.

B: **Choťovice** (5857) 6.1957 (Hozák) [HKR]; (dle ústního sdělení též Sobota J. více kusů); **Modrava** (6946) 1962 (Brožík ml.) [+H]; **Prachatice** (6950) (?) [*Švácha]; **Lenora - Volary** (7048-49, 7149) (Mrhálek J., Sekera, Keil) [+H 1959]; 30.7.1959 aj. (Heyrovský, Sláma) [+H]; (Brožík, Deneš, Štěpánek aj.); **Zátoň** (7048) 3.8.1980 (?) [*Pícek]; **Třeboň** (7054) (Kybal); **Stožec** (7148) 18.8.1984 (Bečvář S.); **Červené blato SPR** (7154) 17.6.1984 (Fuka Z.); **Hrdlořezy** (7154) 16.6.1985 (Bečvář); **Jiříkovo údolí** (7154) 30.7.1980 (Sláma M.); **Šalmanovice** (7154) (Niedl); **Dvory n. Luž.** (7155) 27.7.1974 (Fuka) [NMB, Bečvář, Šafanda, *Týr]; 27.7.1974 (Sedloň) [NMB]; **Halámky** (7155) (Niedl); **Hrdlořezy** (7155) 11.7.1985 (Bečvář); **Suchdol n. Lužnicí** (7155) (Deneš) [*Zahradník]; 1984 (Mikyška A.); 1978 (Švácha) [+Švácha 1988]; 30.5.1994 (*Kautman); **Trpnouze** (7155) 25.7.1973 (Deneš); (Niedl, Švácha, Fuka); **Nové Hradky** (7254) (Kybal); 1985 (Mikyška A.); **Malonty** (7353) 2.7.1986 (Fuka Z.).

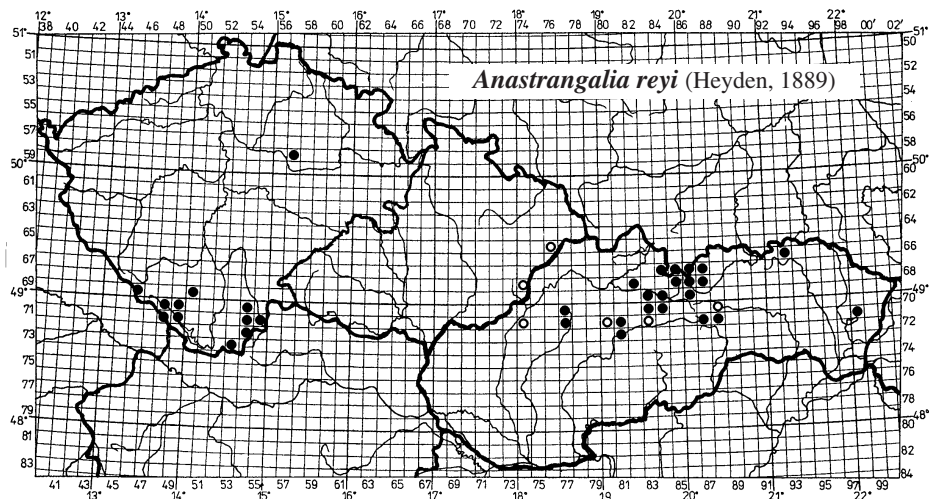
M: **Beskydy** (6576) (Jureček) [NMP]; **Valašské Klobouky** (6874) (Richter) [+H];

Slezsko (?) (Letzner 2 samičky) [+Schmidt 1938].

Slovenská republika. Velmi lokální a velmi vzácný kromě Tater, kde byl nalezen sice převážně jednotlivě, ale vícekrát.

S: **Belanské Tatry** (?) (Hönig) [HKR]; **Kočie dolina** (?) (Kučera) [+H]; **Mnichov** (6693) (Jaszay T.) [+Weis, BAR]; **Jamnická dolina** VT (6784) 23.7.1972 (Brožík J.) [*Doležal]; **Roháče** (6784) 10.8.1976 (Bílý Sv.) [*Hron]; **Zverovka** (6784) 9.7.1947 (Palásek) [HKR]; **Tichá dolina** (6785) 2.8.1972 (Brožík) [*Macek]; (Prokš) [NMB]; (6785) (Sobota J.); **Javorina** (6786) 7.1938 (Pfeffer) [+H]; (Prokš) [NMP]; **Vysoké Tatry** (6785-87, 6885-87) (Heyrovský, Korbel, Prokš, Filip, Hönig, Odvárka, Lekeš a řada dalších); **Kežmarské Žlaby** (6787) 1935 (Heyrovský) [+H]; 21.6.1949 (Kohoušek); 9.7.1949 (Pospíšil K.) [*Pícek]; **Kopské sedlo** (6787) 8.1952 (Kučera) [+H]; **Matliare** (67-6887) 1935 (Heyrovský, Korbel, Sekera) [+H, +Roubal]; (Kudla) [OL]; **Tatranská Kotlina** (6787) 25.6.1936 (Kavan) [NMP]; **Choč** (6882) 7.1971 (Mikvas) [CLP]; **Kamenistá dolina** (6885) (Tomčík J.); **Koprová dolina** (6885) (Pfeffer) [+Roubal]; **Podbanské** (6885) (Brožík, Černý J., Jurčíček a další) (*Kautman); **Tichá dolina** (6885) (?) [PLZ]; **Vyšné Hágy** (6886) (Prokš) [NMP]; **Tatranská Lomnica** (6887) (Roubal) [+H]; 5.7.1949 (Smetana) [NMP]; **Tatranská Poľianka** (6887) (Pohnert) [+H]; **Liptovský Ján** (6983) 24.7.1989 (Kadlec J.); **Liptovský Hrádok** (69-7084) (Lekeš) [c.Kratochvíl]; 6.1962 (Sláma M.); (Roland) [+H 1951]; **Štola** (6986) (Tichý) [+H]; **Tatranský**

Lieskovec (6986) (Vávra J.); **Tužina** (7077) (Šálek L.); **Ďumbier** (7083) 7.1933 (Pfeffer A.); **Slovenský raj** (7088) 2.7.1946 (Lekeš) [NMP, NMB, +H 1951]; **Trenčín** (7174) (?) [HKR]; (Čepelák) [NMP]; **Nitranské Pravno** (7177) 6.1964 (Sláma); **Banská Bystrica** (7281) (Roubal) [NMB]; **Staré Hory** (7180) 4.1947 (Havelka); **Donovaly** (7181) 16.7.1986 (Lebustuška) [*Týr]; **Hiadiel** (7181) (Sobota J.); **Bystrá** (7183) () [NMB]; **Došňianky** (7187) 7.7.1989 (Schles R.); **Dedinky** (7188) 1984 (Odvárka O.); **Klokočov** (7198) 3.6.1972 (Pěkný J.).

Bionomie. Okraje jehličnatých lesních porostů, lesní louky, povodí potoků. Celkově zřejmě podobná oběma dalším druhům rodu *Anastrangalia*. Nalezl jsem larvy v odumřelém dřevě živé *Picea* zbavené kůry po loupání jelení zvěří u Liptovského Hrádku. Dřevo bylo odumřelé již více roků. Přezimuje v larválním stadiu, kuklí se ve dřevě cca 20 mm pod povrchem dřeva. Vývoj je zřejmě dvouletý. - Imága se vyskytují v VI. – VIII., maximum konec VI. a VII. na květech, zejména *Apiaceae* a *Aruncus*.

Živné rostliny - *Picea*; *Pinus uncinata* (*Deneš); *Pinus* (+Švácha 1988).

Variabilita. Je zde rovněž výrazný pohlavní dimorfismus. Barevně jsou odlišní samečci s hnědožlutočernými krovkami od samic s červenočernými. Jinak je tento druh jen velmi slabě variabilní.

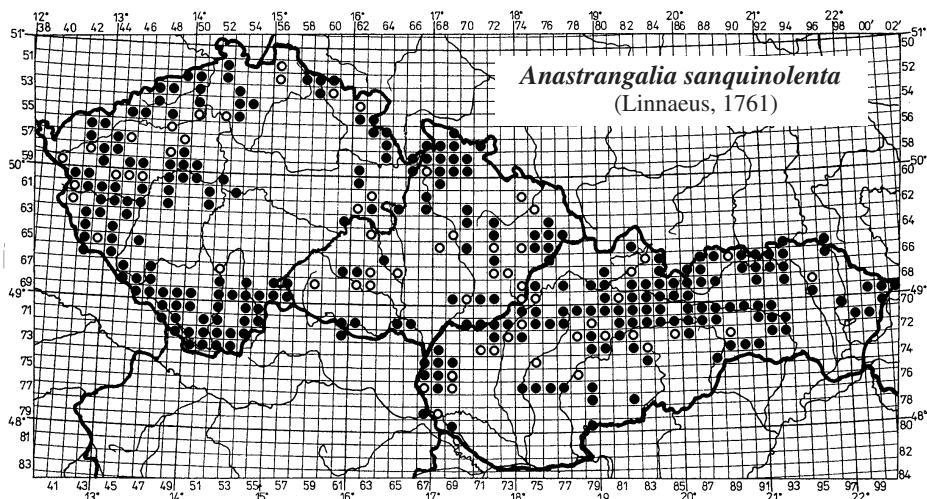
Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Anastrangalia sanguinolenta (Linnaeus, 1761)

Česká republika a Slovenská republika. V horských a podhorských oblastech hojný až velmi hojný, často i v nížinách. Zřejmě však tento druh není rozšířen po celém území.

Bionomie. Vývoj ve zcela odumřelém dřevě s určitou vlhkostí. Napadá ležící dřevo obvykle bez kůry, dolní části stojících souší, odumřelé dřevo odřených částí živých stojících stromů po loupání zvěří, odřené kořenové náběhy, nadzemní části plotových kůlů. Obvykle se v jednom dřevě vyvíjí více generací. Doba vývoje dva roky. - Imága se vyskytují od poloviny VI. do VIII. (podle Heyrovského až IX.), maximum druhá polovina VI. – VII., na různých květech zejména *Apiaceae*, *Aruncus*, *Knautia* aj. a na dříví.

Živné rostliny - *Picea*, *Pinus*, *Abies*.

Variabilita. Není variabilním druhem. Je zde ale výrazný pohlavní dimorfismus. Samečci se barevně odlišují žlutočernými krovkami od samiček s červenočernými.

Hospodářský význam. Vícekrát jsem našel larvy tohoto druhu v dolních částech plovových kůlů, zejména v ohrazení pastvin i venkovských zahrad. Jinak jako škůdce nemá význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

***STICTOLEPTURA* Casey, 1924**

Leptura Linné, 1758 - Heyrovský (1955)

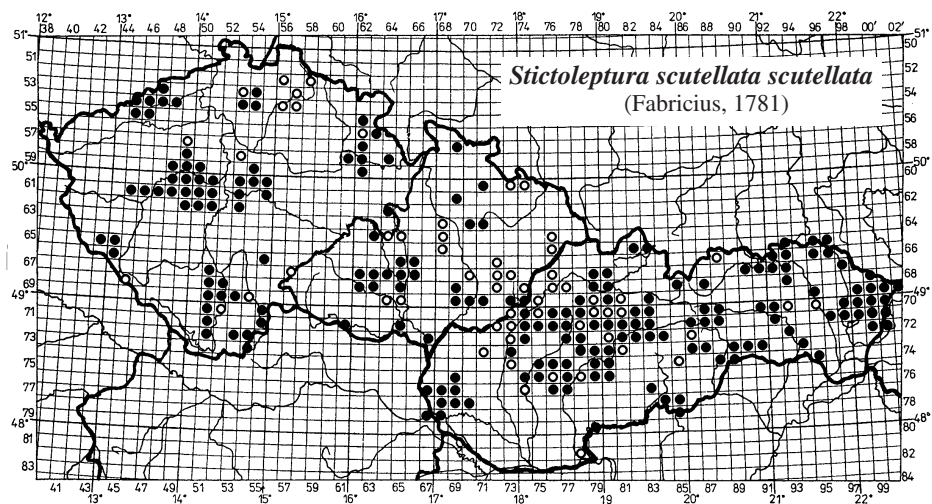
***Stictoleptura scutellata* (Fabricius, 1781)**

ssp. *scutellata* (Fabricius, 1781)

Česká republika a Slovenská republika. Nerovnoměrně rozšířený druh, místy řídký až vzácný, na Slovensku lokálně hojný.

Bionomie. Listnaté, převážně bukové lesy. Vývoj ve zcela odumřelém dřevě listnatých dřevin od průměru cca 12 cm do neomezené tloušťky, v kmenech stojících odumřelých stromů, ve dřevě ležících na zemi, v dutinách, suchých větvích, odřených místech bez kůry, na živých stromech apod. Nejistil jsem nikdy vývoj v pařezích. Larva žije ve dřevě, které během nejméně dvouletého vývoje prodělá značné hnilobné změny, rozdílné hlavně podle druhu a vlhkosti dřeva. Přezívá i v poměrně sušším dřevě. Přezimuje jako larva. Výletové otvory jsou téměř kulaté. - Imága se vyskytují VI. – VIII., maximum VII. na různých květech, zejména *Apiaceae* a na dříví.

Živné rostliny - Především *Fagus* a *Carpinus*, dále *Quercus*, *Betula*; *Alnus* (*Vlasák J.), *Corylus avelana* (Demelt, 1966), *Larix* (Król et Skrzypczynska, +Švácha 1988); *Fraxinus* (*Kautman); *Castanea*.

Variabilita. Někdy bývají černé krovky světle chloupkované, vzácně jsou krovky a někdy i štít hnědé.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

***CORYMBIA* Des Gozis, 1886**

Leptura Linné, 1758 - Heyrovský (1955)

***Corymbia rubra* (Linnaeus, 1758)**

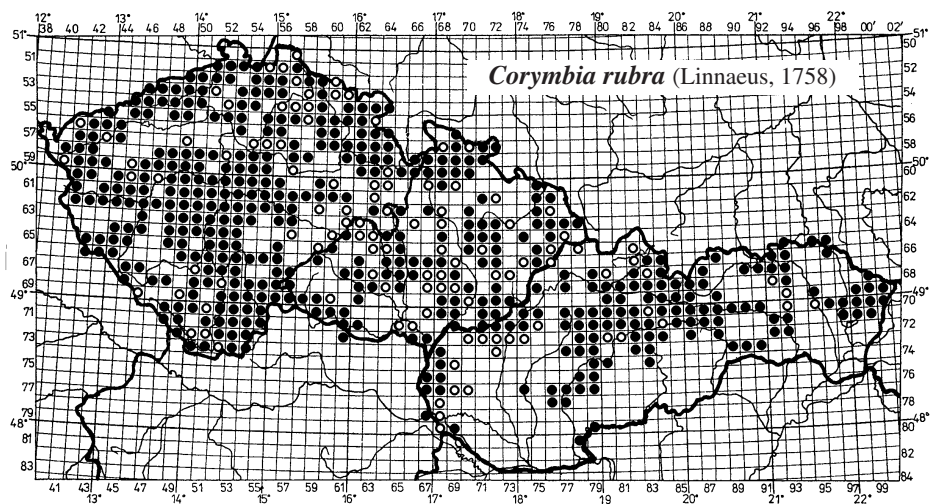
Tesařík obecný - fuzáč obyčejný

Česká republika a Slovenská republika. Od nížin až vysoko do hor snad všude, kde se vyskytují jehličnaté porosty. Patří k nejhojnějším tesaříkům.

Bionomie. Vývoj v mrtvém silnějším dřevě jehličnatých dřevin, které má dostatečnou vlhkost. Zejména častý v pařezích a kořenových náběžích i podzemních částech, ale i ve dřevě ležícím na zemi, v dolních částech starších souší, zlomech, plotových kůlech apod. Obvykle samička klade vajíčka do neodkomněného dřeva, ale též i do dřeva zbaveného kůry. V jednom dřevě se často vyvíjí více generací, až dojde k úplnému rozpadu dřeva. Doba vývoje dva roky, pravděpodobně podle teplot a vlhkosti dřeva někdy delší. - Imága se vyskytují od VI. do VIII. až výjimečně do poloviny X. (Sláma), maximum VII., na různých květech, zejména *Apiaceae* a na dříví.

Živé rostliny - *Pinus*, *Picea*, *Larix*, *Abies*; v sev.Evropě na *Quercus* (Palm - Demelt 1966), *Fagus* (Bílý & Mehl (1989) podle Baranowského).

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Coleocentrus excitator* (Poda): Snina 1965, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.

Variabilita. Není příliš variabilním druhem, určitá vzácná variabilita je u červenočerného zbarvení štítu samiček.

Hospodářský význam. Určité škody působí tento druh žírem larev v dolních částech jehličnatých neimpregnovaných dřev zapuštěných do země (např. dřevěných staveb, plovotových kůlů). Jinak jako škůdce bezvýznamný.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Corymbia erythroptera (Hagenbach, 1822)

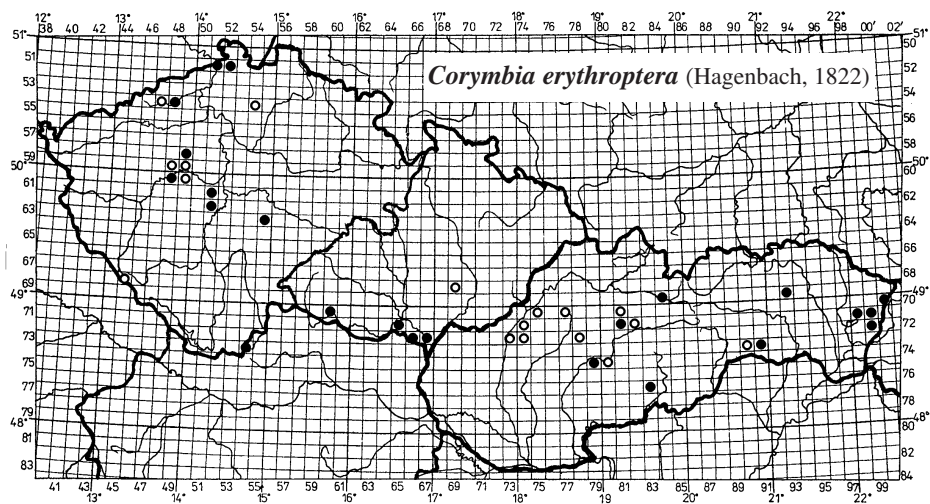
Česká republika. Nanejvýš lokální a velmi vzácný. Převodem původních lesů na lesy hospodářského charakteru, přeměnou na jehličnaté monokultury a vykácením tzv. “přestárých porostů”, došlo téměř k vyhubení tohoto druhu.

B: Dolský mlýn (5151) 7.1976, 6.1977 (Pižl V.) [+Pižl 1979]; **Všemily** (5152) 6.1973 (Pižl V.) [+Pižl 1979]; **Most okolí** (5447) (Patzelt) [+H 1955]; **Jezeří** (5448) 28.6.1964 (Kačer) [+Táborský 1986, LIT]; **Polomené hory** (5454) (Kral) [+Kral, +H 1955]; **Lány** (5849) 16.7.1989 (Rébl K.) [*Rejzek]; **Křivoklátsko** (5948) 29.6.1909 (Roubal) [NMB, +H 1930]; **Zbečno** (5949) (Lázníčka) [+H 1930]; **Karlova Ves** (6048) 8.1977, 24.5.1993 (Rébl K.) [*Rejzek]; **Skryje** (6048) 19.8.1942 (Prokš) [NMP, +H 1955]; **Nová Huť** (6049) (?) [NMP]; (Schiffner) [+H 1930]; **Mníšek p. Brdy** (6151) 9.7., 12.7.1952 (Heyrovský) [+H 1955, NMP]; 18.7.1943 (Kral) [c.Kratochvíl, NMP, +H]; 7.1944 (Pfeffer A.); 15.–29.7.1969 (Pucholt R.); 7.1960 (Rýdl) [PLZ, *Deneš, *Kadlec]; 1962 (Sláma M.); **Dobříš** (6251) ? (Jelínek) [+H 1930]; 1940–42 (Podaný) [*Skála, NMB]; 16.7.1967 (Šprysl); 1979, 1983 (Švácha); **Býkovice** (6355) 21.6.1991 (Ehrenberger) [*Černý Z.]; **Železná Ruda** (6845) (?) [c.Kratochvíl]; **Žofínský prales** (7354) (Deneš K.).

M: Chříby na Bunči (6869) 4.8.1941 (Kodym) [+H 1942]; **Bitov** (7060) (?) [c.Kratochvíl]; 1988, 1996 (Škorpík M.); (Vávra J.); **Vranov n.Dyjí** (7060) (Vávra J.); **Klentnice** (7165) (Deneš K.); **Lednice** (7266) 25.6.1986 (Sedláček A.); **Valtice** (7266) (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; 20.6.1993 aj. (*Janeček); **Břeclav** (7267) (c.Mus.Mikulov) [+Černý].

Slovenská republika. Rovněž velmi lokální a velmi vzácný, ale vzhledem k podstatně většímu zastoupení zachovalých listnatých, zejména bukových porostů, častější než v českých zemích.

S: Jánská dolina NT (6984) 1.8.1975 (Brokeš) [*Kocourek F.]; **Kanaš** (6993) 27.6., 3.7.1973 (Tribus); **Prešov** (6993) (Dudzik); **Ulič** (70100) 24.7.1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; **Trenčianske Teplice** (7075) (Heyrovský) [+H 1942, NMP]; (Jureček) [NMP, +H 1942]; **Studená dolina** (7077) (Krása B.) [*Krása]; **Korytnica** (7081) 1932 (Podaný Č.) [*Čtvrtečka]; **Trenčín** (7174) (?) [c.Kratochvíl]; **Moštěnica** (7181) 3.8.1984 (Mlejnek R.); (Sobota J.); **Ondrej n. Hronom** (7182) (Labler) [+Roubal 1936]; **Vihorlat** (7198) (Lekeš) [+H]; 8.1983 (Odvárka O.); **Hľivištie** (7199) 7.1963 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; (Sobota J.); **Remetské Hámre** (7198-99) 7.1963 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; (Lorenc); 1.7.1971 (Šprysl); **Inovec** (7273-74) (Čepelák) [+Roubal 1936]; Kudla) [+H 1930]; (?) [*Šprysl]; (Fára) [c.Kratochvíl]; (Kudla) [+H]; **Remata** (7278) 15.7.1958 (Šimek) [*Říha, +Vysoký 1985]; **Petrovce** (7299) 1956 (Mikyška A.); 17.7.1967 (Černý); (Lorenc); 7.1955 (Niedl J.) [+Žirovnický 1968]; **Sobrance** (7299) 8.1983 (Odvárka O.); **Zadiel** (7390-91) (Všetečka) [+H 1942]; (Lorenc); **Hronská Dúbrava** (7479) 21.6.1989 (Mertlík J.); **Zvolen** (7480) (Olexa) [+H 1955]; **Ľuboreč** (7683) 6.1962 (Pfeffer A.); **Nízke Tatry** (?) [NMP]; (Labler) [+H 1930]; **Kulhaň** (?) (Kelecsényi) [+H 1930, 1955]; **Klepáč** (?) (Jureček) [+H]; **Podhrad** (?) (Zoufal) [+H 1930].

Bionomie. Vývoj larev ve zcela odumřelém dřevě dosud žijících stromů, ve starých odřených místech bez kůry (“lysinách”), v odřených kořenových náběžích a ve stromových dutinách. Podle *Škorpíka, *Vávry a +Šváchy (1988) též v odumřelých větvích. Není mi známo, zda se vyvíjí též ve zcela mrtvých stromech. Vývoj víceletý. - Imága se vyskytují v VI. – VIII., maximum konec VI. až polovina VII., na květech zejména *Apiaceae* a *Rubus*, případně na dřevě (*Rejzek uvádí již 24.V.1993, Rébl lgt.).

Živé rostliny - *Tilia* (ČR), *Fagus* (Francie); *Fagus* (+Švácha); *Quercus dalechampii*, *Acer campestre* (*Škorpík); *Acer* sp., *Tilia* (*Vávra).

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Významný druh, jehož výskyt v českých zemích je ohrožen a měl by zde patřit také mezi chráněné druhy. Určitou naději na záchranu byly staré stromové aleje, stromy v parcích a oborách, ale i zde v posledních desetiletích zřetelně mizí. Důvodem je opět kácení starých a zejména dutých stromů, případně jejich konzervování. Jak se zdá, naději na přežití má tento druh na Křivoklátsku a na jižní Moravě. Na Slovensku, přes svou vzácnost, nepatří zatím mezi ohrožené, nebo jen částečně ohrožené druhy.

Corymbia cordigera (Füessly, 1775)

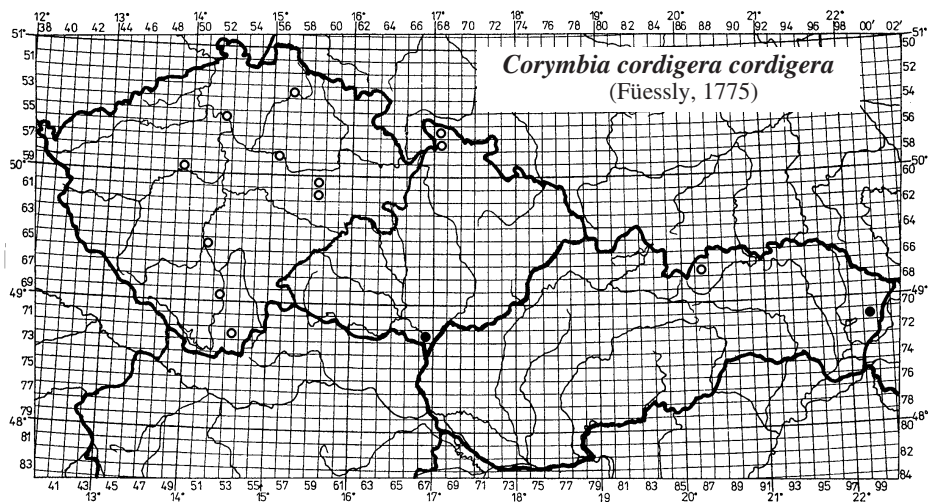
ssp. cordigera (Füessly, 1775)

Česká republika i Slovenská republika. Výskyt tohoto druhu na uvedených lokalitách velmi problematický. Z minulosti (ev. i z dnešní doby) je známo více nálezů, jejichž hodnotě je nutné řádně prověřit. I pro tento druh platí, že podle geograficky ovlivněných jemných morfologických znaků (i výraznějších pro ssp.) je možné po prostudování početného materiálu jednotlivá imága přibližně lokalizovat. Podle předběžného šetření se v uváděných sběrech z našeho území vyskytují imága, pocházející převážně ze západní Evropy, ale i z Balkánu (především Bulharska a Jugoslávie). Samozřejmě je možný skutečný výskyt některých jedinců, stejně jako není vyloučeno jejich zavlečení. Podobně nejasný výskyt je i v jiných zemích střední Evropy. V řadě zemí střední Evropy již dlouhou dobu nebyl nalezen a spolehlivost nálezů je často oprávněně pokládána za spornou. Podle Horiona (1974) býval tento druh v minulém století rozšířen více k severu.

B: Koberovy (5357) 1938, 1942 (Pěnkava M.); Liběchov (5552) (Loos) [+Loos 1909, +H 1930, 1946]; Nymburk (5856) 1934 (Kulháněk) [*Havelka]; Krivoklát (5949) 6.1927 (Pucholt R. 3 ex) [*Pucholt]; Stojice u Heřmanova Městce (6059) 7.1940 (Rule 2 ex.) [+H 1946]; Krkanka u Nasavrku (6159) 1940 (Cimbůrek 1 ex.) [+H 1946]; Zvíkov (6551) 1936 (Podaný) [NMB]; 1939 (Podaný) [*Čtvrtečka]; Hluboká n. Vltavou (6952) [ČBU]; 20.6.1901 (Havlíček) [ČBU]; Kaplice (7253) (Lokaj) [+H 1930]; Kohout u Besednice (7253) (Kirchner) [+H 1946]; Mostky (7253) 1.7.-14.7.1973 (Kolešková Blanka 2 ex.) [*Koleška].

M: Svahy Praděda a Rychlebských hor - Lipová, Boží hora u Žulové, Javorník (56-5768) (Letzner) [+Letzner 1891, +H 1930, 1955]; Břeclav - Ládna (7167) (c.Vávra J.) [+Černý]; 6.1986 (Otava J.) [*Vávra J.]; 2.a 6.7.1988 (3 ex. Vávra J. lgt) [+Vávra 1966]; 1.7.1990 (Sitek J.) [+Vávra 1966]; okolí Brna (?) [+Fleischer 1927-30 - "býval druhdy v brněnském okolí dosti četný, vyhynul tam však úplně"]; Jižní Morava (?) (Fleischer) [+H 1930].

S: Matliare (6787) (Kudla) [NMP]; Vihorlat (7199) 7.1960 (Jakeš O.).

Bionomie. Vývoj jsem zjistil ve zcela odumřelém dřevě nadzemní části stojících uhynulých stromů *Quercus*. Nalezl jsem však pouze zbytky a uhynulá imága, zřejmě vlivem nedostatku vlhkosti. Celý vývoj larev probíhá v dřevní části. Imága se v západní a jižní Evropě vyskytují od konce V. do VII., maximum VI. na různých květech, např. *Apiaceae*, *Rubus*, *Cistus*, *Carduus*, *Allium*.

Živné rostliny - *Quercus* (Francie, Kréta); *Castanea* a *Pistacia* (Sama, 1988); *Eucalyptus polyanthemus* (*Berger P., Francie).

Variabilita. V jižních oblastech je variabilní červené a černé zbarvení krovek, velmi vzácně jsou až celé červené, nebo téměř černé. Pro různé oblasti výskytu je určitý tvar černé středové skvrny obvykle typický.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Vzhledem k ojedinělým, nebo nejistým nálezům je ochrana problematická.

BRACHYLEPTURA Casey, 1913

Leptura Linné, 1758 - Heyrovský (1955)

Brachyleptura fulva (De Geer, 1775)

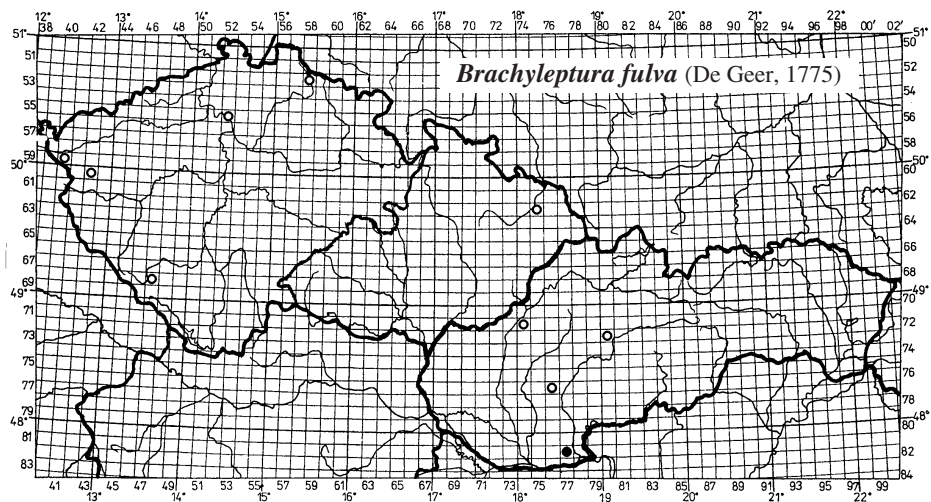
Česká republika. Jsou známé pouze staré nálezy a většina z nich (zejména z horských lokalit) je pochybné hodnoty a je možná i špatná determinace.

B: Šumava (?) (Pečírka) [+H 1930]; **Nový Svět** (5258) (Štěrba) [+H 1930]; **Liběchov** (5552) (Loos) [+Loos 1909, +H 1930]; **Chebsko** údolí Ohře (5940) (Dalla Tore) [+H]; **Mariánské Lázně** (6042) (Lokaj) [+H 1930]; **Kašperské Hory** (6847) 1936 (Podaný) [NMB].

M: Ostrava (6275) 1959 (?) [BRN].

Slovenská republika. Jediný kus spolehlivě určený jsem viděl ze Štúrova. O spolehlivosti lokality Zlaté Moravce pochybuji (kus je píchaný, přelepený a lokalita ve středu nepropíchnutá). Jiný kus ze Slovenska jsem neviděl. [Ze sousední Zakarpatské Ukrajiny jsem viděl dva kusy - Mukačevo a Bílý Potok (Ješátko lgt.).]

S: Trenčín (7174) 7.1950 (Kohoušek J.) [*Čtvrtečka]; **Banská Bystrica** (7280) [+Roubal 1936 cit. Petricský J.]; **Zlaté Moravce** (7676) 1959 (Růžička) [HKR]; **Štúrovo Belianske kopce** (8177) 9.5.1976 (Říha J.) [Sláma det.].

Viděl jsem více kusů určovaných jako *Leptura fulva*, ale většina z nich byla *Brachyleptura maculicornis*, méně často *B. tesserula* bez středových skvrn. Bylo by vhodné udělat

celkovou revizi ve střední Evropě nalezených imág. Tento druh se dá za použití dobré optiky podle určitých jemných morfologických znaků geograficky ovlivněných s určitou menší přesností lokalizovat. Revidoval jsem imágo nalezené J. Říhou ve Štúrově, které odpovídá kusům od Balatonu, celkem dobře odlišitelných od kusů ze západní Evropy nebo Balkánu.

Bionomie. Přestože je tento druh v jižní Evropě místy velmi hojný, jeho bionomie je málo známá a nemohu k ní nic bližšího uvést. - V jižní a západní Evropě se imága vyskytují od V. – VIII. na různých květech, zejména *Apiaceae*, *Rubus* aj.

Živné stultiny - Dle Samy (1988) *Populus* (Bedel, in Müller, 1949), *Salix*, *Pinus halapensis* (Sturani, 1981), *Acer pseudoplatanus*. Mám ve sbírce larvu z *Quercus* (Francie), která by podle Šváchy (1988) mohla patřit tomuto druhu, nebo *Brachyleptura hybrida* (Rey, 1885).

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Pro malý počet převážně nejistých nálezů je ochrana problematická.

Brachyleptura tesserula (Charpentier, 1825)

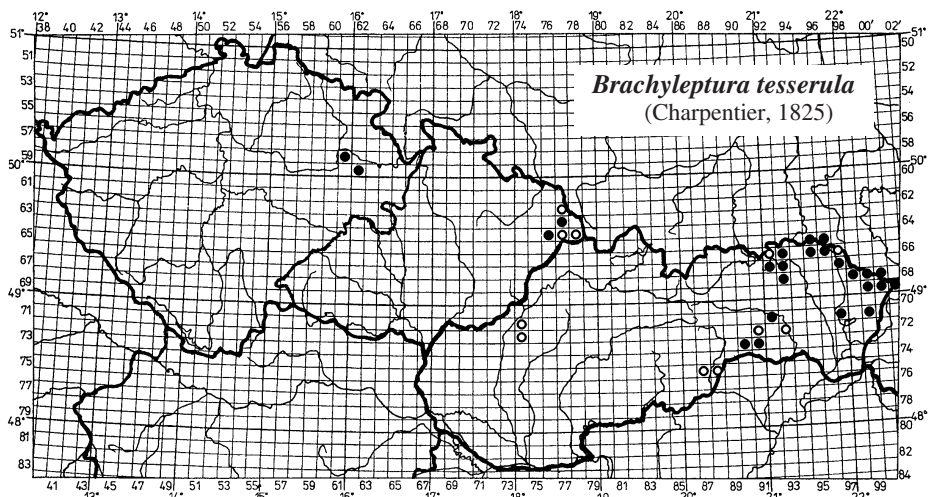
Česká republika. Velmi vzácný a lokální. V Čechách zjištěn pouze v okolí Hradce Králové, na Moravě v Beskydech.

B: Hradec Králové - Krňovice (5861) 7.1980 (Louda J.) [+Sobota 1982]; **Třebechovice pod Orebem** (5861) (Pacholátko 1x); **Vysoké Chvojno** (5861) 29.7.1981 (Sobota J.) [+Sobota 1982]; **Holice** na Hranicích (5962) 7.8.1980 (Rychlík) [+Sobota 1982].

M: Beskydy (?) (Reitter) [+Letzner 1891- není vzácný]; (Formánek) [+H]; **Slezsko** (?) [HKR]; **Těšín** (6277) (?) [NMP]; **Komorní Lhotka** (6377) (Wanka) [+H 1930]; **Morávka** (Beskydy) (6377) 1986 (Klusáček); **údolí Mazáku** (6476) 1986 (Klusáček); **Mohelnice** (6477) (Reitter) [+H 1930]; **Čantorie** u Těšína a **Javorový** u Těšína (6478) [+Fleischer 1927-30], (Kliment) [+H 1930].

Slovenská republika. Velmi lokální a celkově velmi vzácný. Na některých lokalitách východního Slovenska řidký, někdy až hojný.

S: Medvedzie (6595) 30.7.1986 (Dunay, Jászay, Miko); **Vyšná Písaná** (6595) 30.7.1986 (Jaszay) [BAR]; **Krajná Bystrá** (6596) 28.7.1986 (Dunay, Jászay, Miko); **Vyšný Komárník** (65-6696) 1.8.1986 (Panigaj) [BAR]; **Lenartov** (6692) 7.1958 (Tesař) [OPA]; **Bardejov** (6693) (Csiki) [+Roubal]; **Mnichovská dolina** (6693) 3.8.1973 (Jászay) [BAR]; **Bystrá Krajina** (6695) (Jaszay) [BAR]; **Svidník** (6695) 28.6.1974 (Havlas) [*Krlín]; **Vyšná Písaná** (6695) (Jaszay) [BAR]; (*Kautman); **Komarn. jedlina** (6696) (Jaszay) [BAR]; **Krajná Polana** (6696) (Kodym, Matějka) [NMP]; **Nižný Komárník** (6696) (Vávra J.); **Habura** (6697) (Kodym, Matějka) [NMP]; **Kříže** (6792) 16.8.1968 (Jászay); (Weisz) [BAR]; **Livov** (6792) 21.-29.8.1973 (Weisz) [BAR]; **Lukov** (6792) (Weisz, Jaszay) [BAR]; **Bardejov** (6793) (Csiki) [+H]; **Hertník** (6793) 9.9.1973 (Jászay); **Medzilaborce** (6797) (Heyrovský) [NMB, NMP]; (Kodym, Matějka) [NMP]; (?) [*Čtvrtečka]; 1.7.1967 (Frankl) [+H]; 1.7.1967 (Trmal); **Durkovec** (68100) 8.1965 (Sláma M.); **Ruské** (6899-100) (Csiki) [+H, +Roubal]; 2.7.1969 (Marek O.) [*Poláček]; 19.8.1982 (Mertlík J.); 11.8.1977 (Mikát M.); **Čergov** Hertnická dolina (6893) (Jaszay) [BAR]; **Hertník Bačova** (6893) (Jaszay J.) [BAR]; **Hertník Junova** (6893) 9.9.1973 (Weisz) [BAR]; **Výrava** (6898) 7.1962 (Půlpán) [*Šprysl]; **Bukovec** (69100) 1967 (Jelinek) [NMP]; **Nová Sedlica** (69100-101) 7.1965 aj. (Sláma M.); 7.1968 (Resl K.); (Brach, Doležal J., Mertlík J. a mnoho dalších); **Riaba Skala** (69100) 1.7.1965, 18.6.1966 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; **Runina** (69100) (?) [*Mlejnek]; 15.7.1988 (Janata M.) [*Putík]; 9.7.1990 (Zeman V.); **Topoľa** (69100) 7.1988 (Pavlíček J.); **Stužica** (69101) 3.8.1967 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; **Príslop** (6999) 21.6.1983 (Roháček) [OPA]; **Stakčín** (6999) 1971 (?) [*Týr]; (Vávra J.); **Remetské Hámre** (7199) (Šprysl); **Trenčín** (7174) (Čepelák) [c.Kratochvíl]; **Margecany** (7192) 24.6.1937 (Sekera) [BRN]; 18.6.1950 (Pospíšil) [NMB]; 3.7.1956 (Kopecký J.) [*Čtvrtečka]; (Čepelák, Heyrovský a další); **Ružín** (7192) (Kraus Z.); (Machulka) [+Roubal]; 6.1983 (Odvárka); **Chlmec** (u Humenného) (7197) 1990 (Týr V.); **Inovec** (7274) (Čepelák); **Štos** u Košic (7291) 7.1958 (Fára) [c.Kratochvíl]; **Košice** (7293) 1928 (Machulka) [NMP, +H]; (Prokš) [NMP]; **Zadiel** (7390-91) (Balthasar, Prokš, Hoffer) [+Roubal]; (Seichert V., Přívora, Sláma); **Bílý potok** u Gemeru (7587) (Zavřel) [+H]; **Domica** (7588) (Podaný) [NMB]; (Zborník) [+H].

Bionomie. Okraje lesních porostů, horská údolí, loučky, nezalesněné plochy. O vývoji larev není téměř nic známo. - Imága se vyskytují od konce VI. do VIII. (9.9.1973 Weisz), maximum VII. na květech, hlavně *Apiaceae*.

Živé rostliny - Většinou bývají uváděny listnaté stromy, zejména *Fagus*. Všechny mně známé lokality jsou však ve smíšených porostech a v čistých *Fagetech* jsem tento druh nikdy nenašel. Za pravděpodobnější bych považoval *Abies*, kterou jsem vždy na uvedených lokalitách zjistil (včetně Turecka), ale ani v této dřevině se mi však larvy v nadzemních částech nepodařilo nalézt. Danilevskij (1985) podle bionomie blízkých druhů *B. tonsa* (Daniel) a *pallidipennis* (Tournier) předpokládá vývoj v hniјícím dřevě pod povrchem půdy.

Variabilita. Variabilní je hlavně tvar a velikost středových černých skvrn, vzácně tato skvrna chybí.

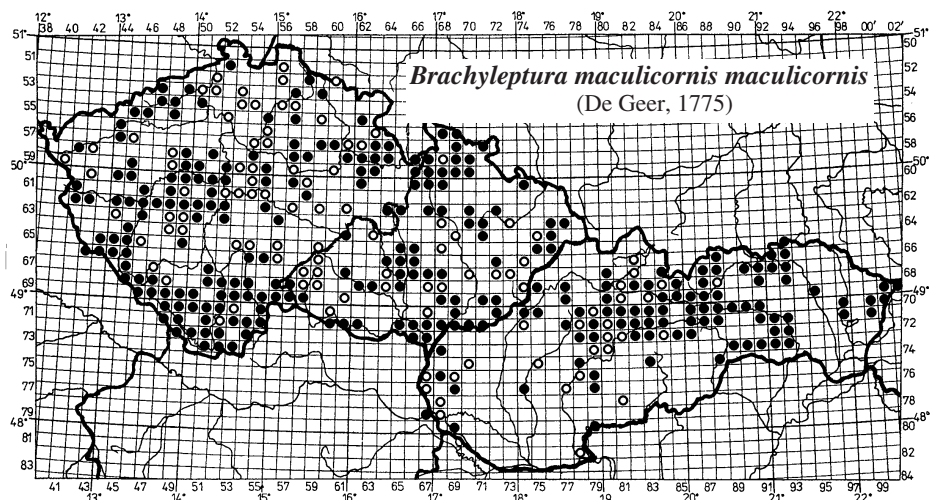
Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Přestože je možné na východním Slovensku tento druh ještě najít ve větším počtu, je zřetelné postupné snižování početního stavu i úbytku lokalit. Protože mi není známa bionomie, nemohu se k ochraně více vyjádřit. Je možné, že nápadný úbytek lokalit souvisí s katastrofálním hynutím jedle v minulých desetiletích bez její úmyslné další obnovy.

Brachyleptura maculicornis (De Geer, 1775) ssp. *maculicornis* (De Geer, 1775)

Česká republika a Slovenská republika. Zejména v podhorských a horských oblastech hojný až velmi hojný.

Bionomie. Palm (1951) dochoval imága ve velkém počtu asi z 15 cm silné *Betula pubescens*. Vývoj larev ve zpuchřelém dřevě. Přezimuje jako larva. Doba vývoje zpravidla dvouletá. *Vávra dochoval imága ze suché větvičky *Sorbus* sp. Švácha (1988) uvádí vývoj v mrtvém, shnilém, ne příliš vlhkém dřevě menšího průměru a v mrtvých větvích, ať již spadlých na zem nebo na stromech, též v kořenech. Kuklí se ve dřevě.

Pravděpodobně má nejméně dvouletý vývoj. - Imága se vyskytují od VI. do VIII. na různých květech, např. *Apiaceae*, *Aruncus*, *Knautia* aj.

Živné rostliny - *Sorbus* (*Vávra); *Pinus*, *Abies* (Švácha); *Picea*, *Betula*, *Quercus*, *Fagus* (Palm 1951, 1959).

Variabilita. Nominální forma není téměř variabilní. Vzácně se nalézají samičky převážně větší velikosti, které mají hladší a žlutší krovky - často bývají určovány jako *B. fulva*.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

LEPTURALIA Reitter, 1912

Strangalia Audinet-Serville, 1835 - Heyrovský (1955)

Lepturalia nigripes (De Geer, 1775)

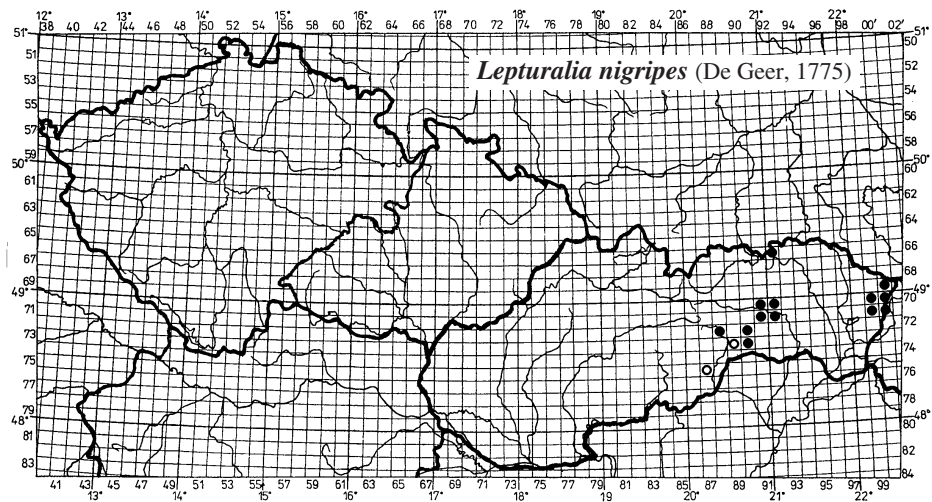
Ve východní Sibiři se vyskytují v naprosté většině nebo pouze imága s červenými krovkami, která jsou uváděna jako *L. nigripes rufipennis* (Blessig, 1873). Výskyt této subspecie je přibližně od Jeniseje na východ, v severním Mongolsku a Číně. Na Slovensku se vyskytují imága s hnědými i s červenými krovkami a tak tato forma zde nemá charakter subspecie.

Česká republika. Nevyskytuje se.

Slovenská republika. Pouze ve východní části velmi lokální a velmi vzácný. Po omezení soukromého chovu dobytka a zestátnění obecních pastvin v šedesátých letech došlo k jejich samozalesnění břízou na velkých plochách. Stromy byly brzy káceny na palivo a pastviny uvolňovány a *L. nigripes* tak získala vhodné podmínky k namnožení v relativně krátké době.

S: **Cigelka** (6692) 6.1986 (Sláma M.); **Nová Sedlica** (69100) 12.7.1970 (Pucholt R.); **Ladomírov** (7099–100) 6.1974 (Sláma M.); 6.1974 (Hladil); 1980 (Kubán V.) [*Pavliček]; (Lorenc, Odvárka O., Sobota J.); **Kolonica** (7099) 6.1975 (Sláma M.); (Hron, Hanousek); **Ublá** (70-71100) 18.6.1975 (Sláma M.); **Remetské Hámre** (7199) (Sobota J.); (Šprysl); **Margecany** (70-7191-92) 7.1936, 1937, 6.1938 (Kudla) [+H, +Roubal 1937]; 6.7.1942 (Čepelák); 7.1947 (Heyrovský) [+H, NMP]; 6.1959 (Havelka);

20.6.1946 (Lekeš) [c.Kybal]; 17.6.1950 (Pospíšil K.); (Kohoušek); 17.6.1972 (Sláma M.); 1975 (Bláha) [*Kubáň]; 20.7.1980 (Čermák R.); (Lorenc, Sobota J., Šprysl); **Gelnica** (7191) 6.1972 (Sláma M.); (Šprysl); **Betliar** (7288) 6.1961 (Brožík) [+Havelka1964]; **Mníšek n. Hnilcom** (7290) 4.6.1973, 6.1975 (Sláma M.); **Smolník** (7290) 1970 (Sláma M.); 8.7.1979 (Macek J.); **Rožňava** (7389) ? (Csiki) [+H 1930]; 1949 (Kot) [+H]; **Uhorná** (7390) 1970 (Sláma M.); **Gemer** (7587) (Csiki) [+Roubal 1937].

Bionomie. Především v devastovaných pastevních lesích a okrajích listnatých lešů. Vývoj ve zcela odumřelém dřevě, především v pařezích, ale i v dolních částech osluněných stojících stromů. Většinou se průměr dřeva pohybuje od 10 do 25 cm, ale mohou být napadeny i pařízky 5 cm silné. Samička kladé vajíčka většinou do dřeva, které je zpočátku ještě čerstvé a zdravé, u odkorněného i do staršího. Larvy jdou hluboko do dřeva. Protože březové dřevo, zejména je-li v kůře, patří k druhům, které rychle podléhají hnilobám, bývá na konci vývoje již značně, nebo úplně v rozkladu. Za vhodných podmínek se mohou v jednom dřevě vyvíjet i dvě generace najednou. Přezimuje jako larva. Kukelní komůrka je převážně v povrchové vrstvě dřeva do hloubky 2 – 5 cm, zřídka až 10 cm hluboko. Doba vývoje zřejmě tříletá, podle domácích chovů může být i dvouletá. Někdy společně s *L. quadrifasciata*. - Imága se vyskytují v VI. – VII., maximum v druhé polovině VI. Za slunečného počasí na pařících i jiném dřevě a též na květech *Apiaceae*, *Plantago*, *Aruncus*.

Živné rostliny - Na Slovensku zjištěna pouze v **Betula**; Čerepanov 1979 udává též *Populus tremula*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Wroughtonia ruspator* (L.): Ubľa 1975, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Xorides sepulchralis* (Holmgr.): Ubľa 1971, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Dipt.*, *Asilidae*: *Choerades marginata* L.: Ubľa 1975, Sláma M. lgt., Čepelák det.; *Choerades fimbriata* Meig.: Ubľa 1975, Sláma M. lgt., Čepelák det. Jistým predátorem jsou larvy *Denticollis borealis* (Paykull). Larvy tohoto rodu jsou známy jako karnivorní. Nacházel jsem právě požírané larvy *L. nigripes* a prázdné chodby i kukelní komůrky. Společně s *L. nigripes* jsem vychoval více imágů zmíněného druhu a ojediněle též *Diacanthous undulatus* (De Geer), který je též jistým predátorem. Největší podíl na omezení populace mají houby, které zničí často naprostou většinu larev i kulek.

Variabilita. Krovky obou pohlaví bývají žluté nebo hnědočervené.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Významný druh pro slovenskou faunu, který ale není v současné době ohroženým druhem. Vyhovuje mu spíše pastevní způsob hospodaření s občasným vyřezáváním bříz než hospodářský udržovaný hustý les.

LEPTURA Linnaeus, 1758

Strangalia Audinet-Serville, 1835 - Heyrovský (1955)

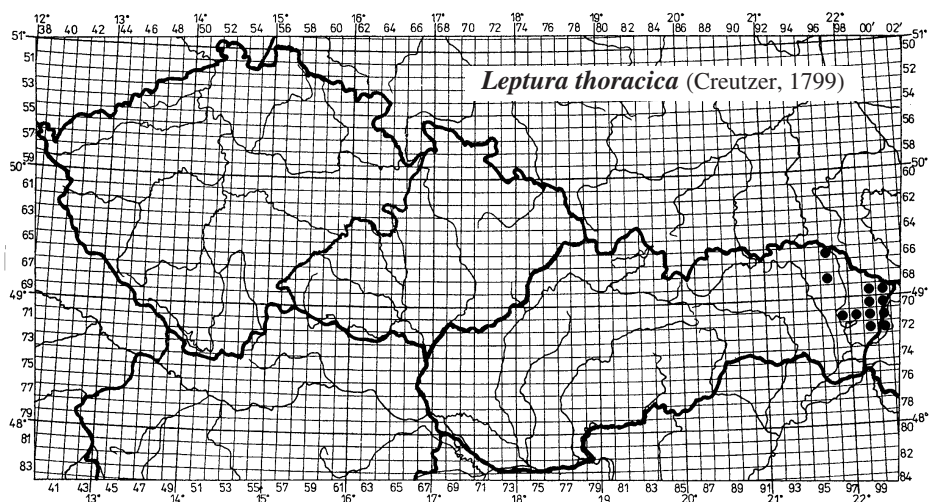
Leptura thoracica (Creutzer, 1799)

(Často bývá uváděn jako *Macroleptura* Nakane et Ohbayashi, 1957)

Česká republika. Nevyskytuje se.

Slovenská republika. Velmi lokální a velmi vzácný pouze v původních bukových porostech východní části Slovenska.

S: Nižný Komárnik (6696) 31.7.1986 (Dunay G.); Komárnická jedlina (6896) 29.7.1986 (Dunay G.) [BAR]; Runina (69100) 7.1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; Kalná Rastoka (6999) 13.7.1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; Ulič (69100) 30.7.1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; 1970 (Sobota J.); Ublá (70-71100) 20.6.1966, 6.1972 (Sláma M.); 7.1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; Morské oko (7099) 14.7.1980 (Čermák R.); 7.1978 (Černohorský J.) [*Zdrůbecký]; Strihovec (7099) 7.1965 (Sláma M.); Vinné (7197) 13.7.1980 (Čermák R.); Remetské Hámre (7099, 7198-99) 1949 (Olexa A.) [+H, +Olexa 1950]; 7.1950 (Smetana) [+H 1950]; 15.7.1955 (Strejček J.); 5.7.1955 (Vysloužil L.) [+Vysloužil 1967]; 1956 (Hradský) [c.Kratochvíl]; 8.1963, 8.1965, 7.1969 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; 26.6.1964 (Rýdl O.); 27.6.1964 (Veselý R.) [c.Deneš]; 19.6.1972 (Šprysl); 7.1966 (Černý J.); 13.7.1970 (Hladil); 28.7.1971 (Pospíšil K.) [*Pícek]; 11.7.1972 (Černý Zd.); 27.7.1975 (Odvárka O.); (Bieber) [*Kubáň]; 28.7.1976 (Benedikt); 3.8.1984 (Hron) [*Hron]; (Kraus Z.); 7.1985 (Lorenc) [*Schles]; (Sobota J.); 3.8.1978 (Vaněk P.); 1995 (Vávra J.); Vihorlat (7198) 6.1988, 7.1994 (?) [c.Franke]; 7.1984, 1989 (Lorenc J.) [*Kadlec, *Pícek]; Hľivišťa (7199) 8.1962, 8.1965, 1974 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; (Tomčík J.); Petrovce (7299-100) 7.1955 (Niedl J.) [+Žirovnický 1968]; 7.1965 (Niedl); 7.1965 (Sláma M.); 1984 (Jeniš); (Sobota J.); Popričný (72100) (Lorenc); Porúbka (7299) 1983 (Odvárka O.); Sobrance (7299) 7.1981 (Odvárka O.).

Bionomie. Původní velkoplošné staré bukové porosty. Vývoj ve zcela odumřelém dřevě *Fagus*, ať již zcela mrtvých stromů, nebo jen částečně odumřelých. Velmi zřídka vývoj probíhá v ležících kmenech nebo špalcích, ponechaných po těžbě, v pařezech jsem ho nikdy nezjistil. Dává přednost silnému materiálu o průměru od 40 do 100 i více cm. Samička klade vajíčka nejčastěji do horních částí mrtvých stojících zlomů od 5 m i více než 20 m vysoko, výjimečně níže. U ležícího dřeva klade většinu vajíček do prasklin na místech řezu nebo lomu, u stojících stromů do prasklin v místech, která mají dosud kůru, i tam, kde již kůra není, často též do míst po odlomených větvích. Larvální chodby dosahují šířky až 17 mm. Jsou ucpané drtinami a nacházel jsem je 4 – 30 cm hluboko, nejčastěji 12 – 20 cm. Před zakuklením se larvy prokousávají k povrchu dřeva, vyhlodávají kukelní komůrku a ponechávají většinou 1 – 4 mm (někdy až 15 mm) silnou vrstvičku dřeva k prokousání imágu. Kuklí se obvykle přímo pod povrchem dřeva ve vodorovné nebo mírně nakloněné poloze. O vyhlodání přibližně vodorovné komůrky se larva snaží ať již ve stojícím, nebo ležícím dřevě. Komůrka je dlouhá obvykle 3 – 5 cm. Velmi zřídka komůrka pokračuje hlouběji do dřeva, mírně se stáčí směrem vzhůru a dosahuje hloubky až 8 – 10 cm. Larvy se kuklí od začátku VI. do začátku VII., doba trvání kukelního stadia je 2 – 3 týdny. Podle instarů nalezených larev je zřejmý čtyřletý vývoj. Výletové otvory jsou kruhového tvaru. Ve stejném místě kmene stojícího stromu se může vyvíjet i 4 – 5 generací a v celém stromě 8 až 10 generací. V ležících kmenech jsem zjistil jednu, výjimečně dvě generace, protože bukové dřevo se ve vlhku velmi rychle rozkládá. Poměr venku nalezených jedinců k počtu opuštěných požerků je nepatrný. Na napadených stromech bývají desítky výletových otvorů. Při kácení pralesa jsem v jednom případě na dolní části poraženého stromu napočítal na délce cca 12 m téměř 300 čerstvých výletových otvorů. Horní část se pádem rozbila a bylo na ní nespočítatelné množství dalších starých otvorů. *Leptura thoracica* je na prostředí, ve kterém se vyvíjí, značně náročná a vyžaduje dřevo zřejmě v určitém stadiu rozkladu. Ljubarskij (1953) uvádí, že je nepochybné, že při kladení si brouci roznášejí infekci určité houby a tím způsobem připravují dřevo pro své potomstvo. Je pravděpodobné, že ke svému vývoji larvy *L. thoracica* potřebují dřevo napadené určitou houbou. Spíše se však domnívám, že si samičky samy vyhledávají dřevo již touto houbou napadené. Dovezl jsem si totiž více než 70 larev různých instarů a vložil do zdánlivě podobného bukového dřeva, ale všechny po krátkém žíru uhynuly, kdežto larvy *Rosalia alpina* se v tomto dřevu normálně dochovaly. Rovněž po vykladení vajíček v přírodě chycenými samičkami všechny larvičky uhynuly hned na počátku vývoje. Tento názor podporuje také skutečnost, že jsou napadány pouze určité stromy, i když v okolí je dostatek jiných, zdánlivě rovněž vhodných. Z opakovaně dovezených vzorků dřeva, ve kterém se larvy *L. thoracica* vyvíjely, se mykologům nezdařilo dřevní houby determinovat. - První brouci opouštějí dřevo již plně vybarveni v posledních dnech VI., ale nejsilnější rojení spadá přibližně do poloviny až druhé poloviny VII. Venku se imága vyskytují ještě v VIII. Imága chovaná v zajetí žila 2-3 týdny. To, že imága opouštějí dřevo v různém časovém období je způsobeno zejména mikroklimatickými vlivy. Ve stojícím osluněném kmenu 16.7.1965 nebylo již žádné imágo, kdežto ve větvi odlomené z tohoto stromu, ležící na zemi ve stínu podrostu, byla nedozrálá imága ještě 30. 7. 1965. I ze zastíněných dolních částí stromů vylétají imága později. Po opuštění požerků jsem viděl imága spíše náhodně a v minimálním počtu. Nikdy jsem nepozoroval vyrojené samečky, kteří se zdržují zřejmě v horní etáži porostů. Samičky jsem chytil obvykle v letu, méně často na dříví. V literatuře uváděný výskyt na květech se mi na Slovensku nepodařilo potvrdit, ačkoliv byl místy dostatek vhodných květů.

Živé rostliny - Na Slovensku a v Zakarpatské Ukrajině byl zjištěn vývoj výhradně ve *Fagus*, přestože v místech výskytu byl dostatek jiných dřevin v různém stupni odumření. Čerepanov (1979) uvádí ze Sibíře vývoj v *Tilia*, *Acer*, *Betula*, *Salix caprea*, *Ulmus*, *Quercus*, *Alnus*; *Populus tremula* (Plavilščikov, 1965); udáván je i z jehličnatých dřevin. V Polsku (Puszcza Białowieska) je udáván výskyt v *Populus tremula*, *Betula pendula* a *Tilia cordata* (Gutowski, Lugowoj, Maciejewski, 1994).

Přirození nepřátelé - Na prvním místě zejména u tohoto druhu by měl být jmenován člověk, který ničí vhodné biotopy. Velkou část populace zničí datlovití ptáci, podle vyklovaných komůrek odhaduji 15 – 20 %. Z hmyzu zničí největší procento vývojových stadií mravenec *Camponotus vagus* Scop. (det. Kholová, Sláma 1967). Našel jsem několik desítek uhynulých rozežraných imág, čerstvé uhynulé larvy, kukly a také dosud živé imágo s vykousaným zadečkem. Z Hymenopter jsem našel pouze jednu larvu, kterou se mi nepodařilo dochovat. Z Coleopter patří na prvé místo larvy *Diacanthous undulatus* (De Geer), jehož larvy požírají v chodbách vývojová stadia včetně hotových imág (Ulič, Ubľa). Podařilo se mi dochovat dvě imága, larvy jsou v chodbách poměrně časté. Častěji jsem nacházel v kukelních komůrkách na mrtvých imágách *Tenebroides mauritanicus* (L.), nevím však, zda byli původci uhynutí. Na kmenech, které jsou více osluněny, bývá povrchová vrstva dřeva zbavená kůry vyschlá a velmi tvrdá, zvláště v suchých letech. Značná část imág hyne tím, že nemá dostatek sil prokousat výletový otvor suchým tvrdým dřevem. Našel jsem desítky čerstvých nepoškozených i starých rozpadlých kusů, které uhynuly tímto způsobem.

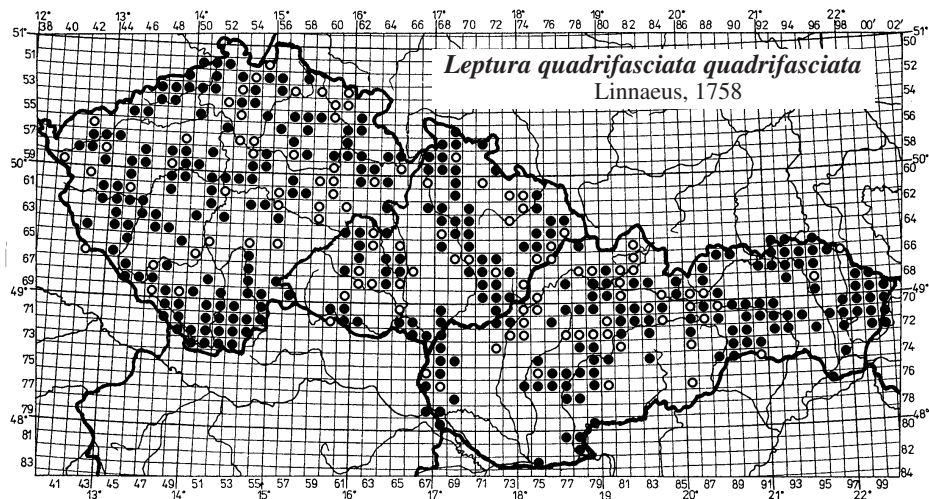
Variabilita. Ve střední Evropě jsou samečci s červeným štítem, krovky žlutočervené, nohy a tykadla žlutočervená až černá. Samičky černé s červeným štítem, který může mít černou kresbu, méně často celé imágo je červenožlutohnědé, nebo krovky barevně kombinované, nohy a tykadla černá až žlutočervená. Celé černé samičky a samečky s černým štítem jsem z této oblasti neviděl.

Hospodářský význam. Vzhledem k tomu, že nenapadá zdravé odumřelé dřevo a je velmi vzácným druhem, nemá žádný hospodářský význam.

Ochrana. Významná přírodní památka. Na Slovensku je *Leptura thoracica* zařazena mezi kriticky ohrožené druhy a patří mezi živočichy, kteří jsou v Evropě nejvíce ohroženi vyhubením. Ochrana tohoto druhu je nutná a možná jen za předpokladu, že zůstane dostatek původních starých porostů pralesního typu, jejichž vývoj bude ponechán pouze přírodě. Zbytky pralesních porostů na Vihorlatě, o kterých jsem věděl, že je tam největší výskyt, byly vesměs v minulých desetiletích velkoplošně vykáceny. Napadené dřevo rozštěpováno do paliva, to, co bylo v pokročilejším rozkladu, bylo rozbito ocelovými pásy pásových traktorů. V řadě případů zcela zbytečně, jen aby byl splněn příkaz o nutnosti "likvidace přestárklých porostů". I v obnovených bukových porostech, kde se důsledně neodstraňují souše a choré stromy, má tento druh výhledově nepatrnou naději na přežití.

Leptura quadrifasciata Linnaeus, 1758
ssp. quadrifasciata Linnaeus, 1758

Česká republika a Slovenská republika. Od nížin až vysoko do hor častý druh, na Slovensku někdy velmi hojný.

Bionomie. Listnaté lesy původního i kulturního charakteru, povodí řek. Vývoj ve zcela odumřelém dřevě, v silnějších stojících souších, na zemi ležícím dřevě, odumřelém dřevě dutin živých stromů, u některých dřevin v pařících i pařezích. Dřevo během let vývoje bývá již ve značném stupni rozkladu. Ve stejném dřevě se může vyskytovat i několik generací. Často ve velmi vlhkém dřevě pařezů i na zemi ležících kusech, stejně jako v suchém dřevě stojících kmenů. Doba vývoje pravděpodobně tříletá. Přezimuje jako larva. - Imága se vyskytují od konce VI. do VIII., maximum VII. na různých květech, zejména Apiaceae.

Živé rostliny - Vývoj především ve *Fagus* a *Betula*, dále *Alnus*, *Salix*; dále se uvádí též *Populus*, *Corylus*, *Aesculus*, *Tilia*, *Quercus*, *Sambucus*; Demelt (1966) uvádí též *Picea* a *Pinus*.

Variabilita. Kresba světlých i černých pásek na krovkách bývá často redukována. Hodně světle, nebo zejména hodně černě zbarvené formy jsou velmi vzácné.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Leptura aurulenta Fabricius, 1792

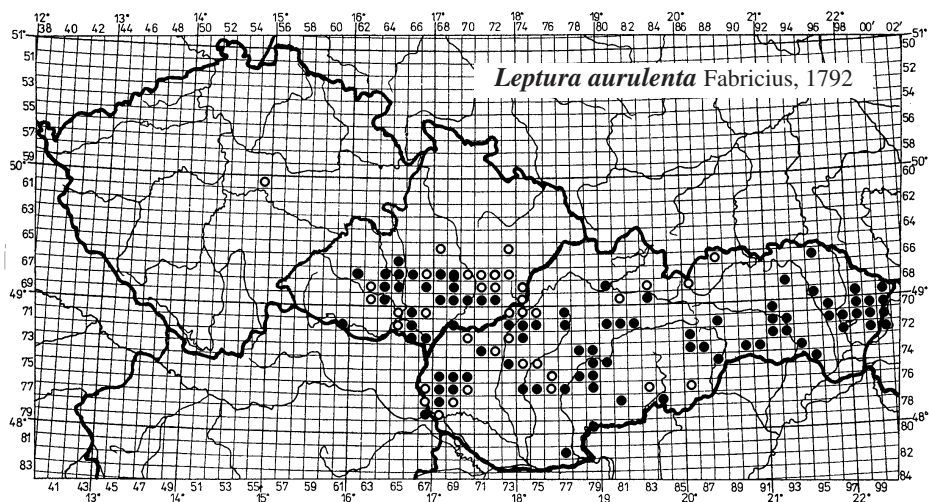
Česká republika. Z Čech ji Heyrovský ve svém Seznamu (1930) uvádí, ale ve Fauně (1955) ji vynechává bez udání důvodu. Ve svých poznámkách tento údaj ponechává. Důvod neznám. Na území Moravy lokální a velmi vzácný, v jihovýchodní teplejší části místy častý.

B: Kostelec n.Č. Lesy (6055) (Blatný) [+H 1930].

M: Prostějov (6568) (?) [+H 1930]; **Valašské Meziříčí** (6573) (Zahradník) [+H, HKR]; **Adamov** (6665) 1960 (Hladil); **Vladislav** (6762) (Šprysl M.); **Lukov** (7161) 1991 (Škorpík M.); **Podmolí** (7161) 15.7.1993 (Škorpík M.).

Slovenská republika. Lokální a řídký, na východě území často hojný.

S: Šahy (7979) [+Holeksa, Smetana 1986]; **Štúrovo Belianske kopce** (8177) 6.1983 (Sláma M.).

Bionomie. Listnaté lesy s dostatkem ponechaného odumřelého dřeva od nížin do hor. Vývoj imág ve zcela odumřelém dřevě silnějších průměrů, ve stojících mrtvých stromech, odumřelých větvích, v odumřelém dřevě živých stromů bez kůry (v lysinách), dutinách, na zemi ležících ponechaných kmenech a spadlých větvích. Dává přednost vlhčímu dřevu ležícímu i ve stínu. Larvální chodby jdou často až 25 cm hluboko do dřeva. Přezimuje jako larva. V době výletu imág bývá dřevo již značně rozloženo houbami. Doba vývoje zřejmě nejméně tříletá. – Imága se vyskytují v VII. – VIII., maximum VII., na jihu Moravy a Slovenska již v VI. Samičky se vyskytují nejčastěji na dříví, samečci více na květech *Apiaceae*, *Carduus*, *Rubus* aj.

Živné rostliny – Vývoj jsem zjistil pouze ve *Fagus* (Slovensko) a *Castanea* (Řecko); *Carpinus* (*Škorpík); uvádí se též *Alnus*, *Betula*, *Quercus*, *Juglans*, *Populus*, *Salix*, *Ulmus*.

Přirození nepřátelé – *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Dolichomitrus tuberculatus* (Geoffroy in Foucroy): Ulič 6.1974, Sláma M. lgt., Šedivý J. det. Nejčastější příčinou úhynu populace jsou houby (zejména v hodně vlhkém, na zemi ležícím dřevě) a velmi suché dřevo (z něhož se imága neprokoušou ven). Další častou příčinou úhynu jsou mravenci (*Formicidae*).

Variabilita. Světlé nebo zejména černé pásy na krovkách bývají často nevýrazně redukovány.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy, i když mnoho samiček se vyklade do dřeva, které je pak z lesa odváženo.

Leptura annularis Fabricius, 1801

arcuata Panzer, 1793 - Heyrovský (1955), Sláma (1993), Bense: (1995)

mimica Bates, 1884 - Švácha & Danilevsky (1988)

annularis Fabricius, 1801 - Althoff & Danilevsky (1997)

Česká republika. Velmi lokální a vzácný. Staré nálezy ze severních Čech jsou možné, druh byl Kiesenwetterem ve dvou kusech nalezen i u Drážďan (Nüssler 1974).

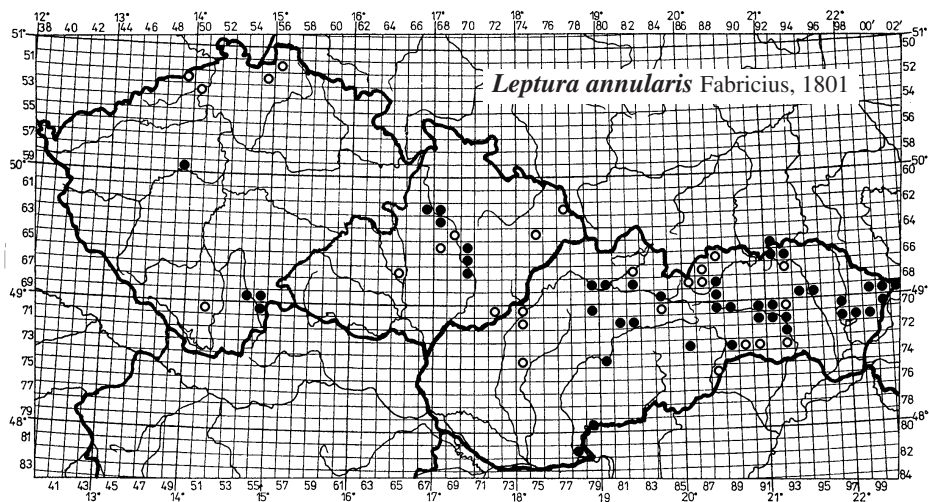
B: Jizerské hory (5156) (Michel) [+Michel, +H]; **Ještěd** (5255) (Michel) [+H]; **Telnice** (5249) 18.9.1956 (Strejček) [+Vysoký 1991]; **Zálezly** 5350) 4.1957 (?) [+Vysoký 1991]; **Zbečno** (5949) (Láznička) [+H 1929]; 6.1979 (Sláma); **Klíčava** (5949) 27.6.1993 (Hoskovec) [*Rejzek]; **Třeboň** (6954) 6.1990 (?) [c.Franke]; 1960 (Fuka) [c.Šafanda]; 6.1990 (Simandl J.); 1981 (Švácha) [+Švácha 1988]; **Nová řeka** (6955) 4.6.1967 (Deneš); 20.7.1985 (Niedl J.); (Sekera) [+H]; **Podsedek** u Třeboně (6955) (Samšínák) [+H]; **Křemže** (7051) 21.7.1906 (Havlíček) [ČBU]; **Chlum u Třeboně** (7055) 15.6.1968 (Karas V.); 20.7.1975 (Niedl); 19.6.1976 (Sedloň M.); 1985 (Mikyška A.); **Majdalena** (7055) 4.6.1967 (Deneš); 20.6.1976 (Čech) [HKR]; 12.6.1981 (Škorpík M.); 1985 (?) [*Týr]; 15.6.1985 (Bečvář); (c.Čech J.) [ČBU]; 6.1985 (Nikodým M.); (Švácha); **Stará řeka** (7055) 20.6.1976 (Fuka); 6.1977 (Pfeffer A.); 12.6.1981 (Škorpík M.).

M: Moravičany (6267) 29.5.1976 (Jeniš); 9.6.1969 (Pavlů) [*Bojčuk]; **Králová** (6268) 8.6.1974 (Bojčuk); **Litovel** (6268) 1.6.1960 (Urbášek) [OL]; 1990 (Zeman V.); **Těšínsko** (6277) (?) [+H]; **Střeň u Olomouce** (6368) 7.1955 (Brejcha) [BRN]; 1960 (Kratochvíl); 22.6.1974 (Jeniš); 26.6.1977 (Bojčuk); (Fait) [OPA]; (Kudla) [PLZ, NMB]; **Olomouc** (6469) 1941 (Kudla) [+H 1942]; **Beskydy** - Smrk (6475) 6.1947 (Hlisenkovský) [NMP]; **Prostějov** (6568) (?) [+H]; **Troubky** (6570) 21.5.1989 (Zeman V.); **Chropyně** (6670) 24.5.1989 (Mihal V.); 16.6.1986 (Vacík D.); 20.5.1990 (Zeman V.); **Brno** okolí (6765) (?) [+H]; **Kroměříž** (6770) (Čálek L.); **Tlumačov** (6770) 14.5.1990 (Klváček J.).

Slovenská republika. Lokální a vzácný, často ve více kusech, v okolí Margecan obvykle velmi hojný.

S: Nizké Tatry (?) (Čuta, Roubal) [+Roubal]; **Dunajec** (6688) (Roubal) [NMB]; **Cigelka** (65-6692) 26.6.1973 (Jászay T., Panigaj, Weisz) [BAR]; 6.1986 (Sláma M.); 7.6.1986 (Zúber M.); **Bardejov** (6793) (Csiki) [+H, +Roubal]; **Mnichov** (6693) 18.7.1973 (Jászay L., Panigaj, Weisz) [BAR]; **Orava** (6782) (?) [NMP]; 7.1949 (Šimek) [Li]; **Kežmarské Žľaby** (6787) (Heyrovský) [+H]; **Matliare** (6787) (Heyrovský) [NMP]; **Strečno** (6879) 9.7.1958 (Řeháček) [NMP]; (Jurčiček) [c.Šafanda]; 6.1972 (Lorenc); 8.1980 (Nikodým M.); (Odvárka O.); **Kraľovany** (6880) 6.1936 (Sekera) [+Sekera 1947]; (Prokš, Roubal) [+Roubal]; 18.6.1975 (Sláma M.); 16.3.1983 (Dunay); **Prosiek** (6882) (Dunay); **Kvénica** (6886) 10.7.1949 (Šimek) [LIT]; **Vysoké Tatry** (6887) 21.6.1948 (Lekeš) [NMB]; **Lubica** (6888) 7.1978 (Resl K.); **Nová Sedlica** (69100-101) 23.6.1960 (Polák) [HKR]; (Sláma M., Macek J., Pavlíček J. a další); **Jánska dolina** (6984) (Dunay); **Liptovský Hrádok** (6984) 26.6.1964 (Lekeš) [*Niedl]; **Matejovce** (6988) 30.6.1971 (Dudzik D.); **Kapušany** (6994) (Picka) [c.Šafanda]; **Valkov** (6995) 1973 (Jászay, Panigaj, Weisz) [BAR]; **Stakčín Kovačikov** (6999) 1963 (?) [PLZ]; **Stakčín** (6999) 24.6.1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; 3.6.1984 (Roháček) [OPA]; **Bolešov** (7074) (?) [NMP]; **Dúbrava** (70100) 6.1965 (Sláma M.); **Ublá** (70100) 6.1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; **Ulič** (70100) 11.6.1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; **Vysoký Lopeník** (7072) (?) **Bolešov** (7075) (?) [NMP]; **Gaderská dolina** (7079) 7.1974 (Valenčík M); **Smrekovica** (7084) (Kuthy) [+H]; **Čingov** (7088) 6.7.1978 (Jeniš); **Spišská Nová Ves** (7089) 1986 (Zeman J.) [*Vancil]; **Margecany, Ružín** (70-7191-92) (Kudla, Heyrovský a mnoho dalších); **Prešov** (7093) (Matoušek) [BRN]; ? (7097d) 5.1986 (?) [*Týr]; **Trenčín** (7174) () [+H]; **Moštenica** (7181) 29.7.1980 (Mertlík J.); (Mlejnek R.); **Prašivá** (7181) (Roubal) [+Roubal 1926, +H]; **Brusno** 22.7.1991 (*Kautman); **Gelnica** (7191) (Šprysl); **Bujanov** (7192) (Pospíšil) [c.Černý]; (Prokš) [NMP]; **Kysak** (7193) 25.5.1983 (Růžička); **Chlmec** (7197) 15.6.1989 (Týr V.); **Vihorlat** (7198) 11.6.1989 (Viktora P.) [*Kadlec]; **Remetské Hámre** (7199)

(Šprysl); **Košice** (72-7393) (Heyrovský, Hoffer, Machulka) [+H]; **Košice Črmel** (7293) 6.7.1962 (Dvořák) [HKR]; **Revúca** (7386) (*Kautman); **Čučma** (7389) 12.7.1956 (Poláček K.); **Pača** (7389) (Pechlát V.); **Jasov** (7391) (Machulka) [NMP]; **Turňa n.B.** (7391) (Hoffer) [NMP, +H, +Roubal]; **Zádiel** (7390-91) (Hoffer) [+Roubal]; (Lorenc, Balthasar aj.); **Topoľčany** (7474) (?) [NMP]; **Michalková** (7480) 7.6.1996 (*Kautman); **Domica** (7588) (Zborník) [+H]; **Šahy** (7979) (?) [+Holeksa, Smetana]; **Kováčov** (8178) 6.6.1931 (Marjanko) [LIT]; **Kovačovské kopce** (8178) 3.7.1969 (Dupač V.); **Nevecké Podhradie** (?) (Prokůš) [+H]; **Hankovice** (?) [+H].

Bionomie. Okraje smíšených listnatých lesů, povodí toků, lesní louky. Švácha (1988) uvádí způsob života larev podobný jiným Lepturám, příležitostně také na Coniferách. Larvy mnohem častěji v tenčích kmíncích nebo silnějších větvích. - Imága se vyskytují v VI. – VII., maximum v druhé polovině VI. na různých květech, zejména *Apiaceae*, *Rubus*, *Rosa*, *Aruncus* aj.

Živné rostliny - od nás uváděn z *Alnus* (Sekera, *Deneš, *Kautman); a *Salix* (+Švácha). Ze Sibíře také *Alnus*, *Populus tremula*, *Betula*, *Tilia*, *Quercus*, *Acer*, *Padus*, *Abies* aj.

Variabilita. Příčné pásy na krovkách bývají redukovány, černé častěji než světlé.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

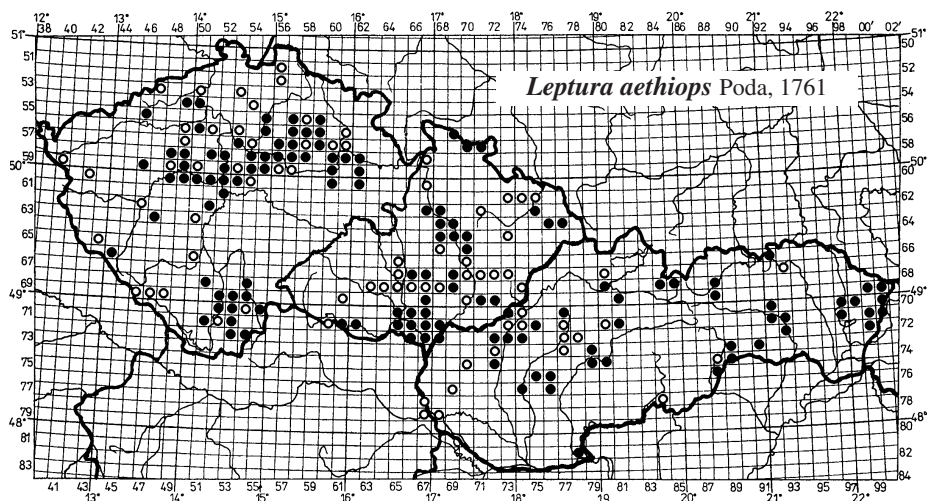
Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Leptura aethiops Poda, 1761

Česká republika a Slovenská republika. Lokální druh, místy častý až hojný.

Bionomie. Vývoj ve zcela odumřelém dřevě, zjistil jsem vývoj vždy pouze v pařících o průměru 15 – 30 cm, jejichž dřevo již bylo narušeno houbovým rozkladem. Přezimuje jako larva. Imága se vyskytují v V. – VII. na různých květech, *Apiaceae*, *Cornus* aj.

Živné rostliny - *Alnus*, *Betula*, *Corylus*; *Salix*, *Tilia* (+Švácha, 1988); *Carpinus* (Paulus, 1973); *Quercus*, *Pinus pumila* (Čerepanov, 1979)

Variabilita. Zřídka je tělo světle chloupkované.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

***RUTPELA* Nakane et Ohbayashi, 1957**

Strangalia Audinet-Serville, 1835 - Heyrovský (1955)

***Rutpela maculata* (Poda, 1761)**

ssp. *maculata* (Poda, 1761)

Fuzáč škvrnitý

Česká republika a Slovenská republika. Od nížin až do hor obvykle hojný až velmi hojný. Jeden z nejhojnějších druhů.

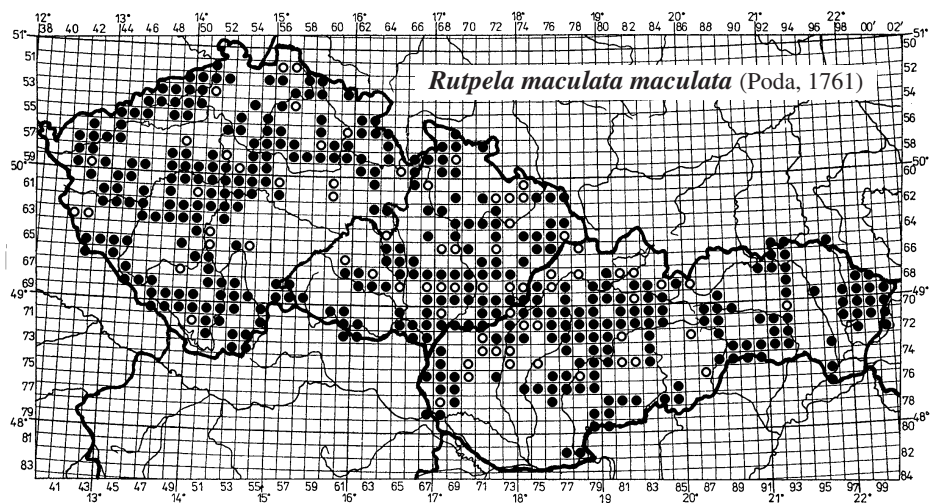
Bionomie. Vývoj ve zcela odumřelém dřevě s určitou vlhkostí, převážně v pařezcích, nebo v dolních částech mrtvých stromů nebo keřů, eventuálně ve dříví ležícím na zemi. Larvy žijí v bělové části, méně často pronikají i hlouběji do dřeva. Kukelní komůrky jsou nehluboko ve dřevě. V době dokončení vývoje bývá dřevo již dost rozložené vlivem hub. Přezimuje v larválním stadiu, doba vývoje víceletá. - Imága se vyskytují na různých květech od V do VIII., v horských oblastech později než v nížinách.

Živé rostliny - *Alnus*, *Carpinus*, *Corylus*, *Fagus*; *Quercus* (*Šiška); *Sarothamnus*, *Picea* (Teppner, 1961); *Castanea*, *Betula*, *Salix*, *Fraxinus*, *Populus*.

Variabilita. Velmi variabilní druh zejména ve tvaru žluté a černé kresby krovek, méně často v černé barvě nohou.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

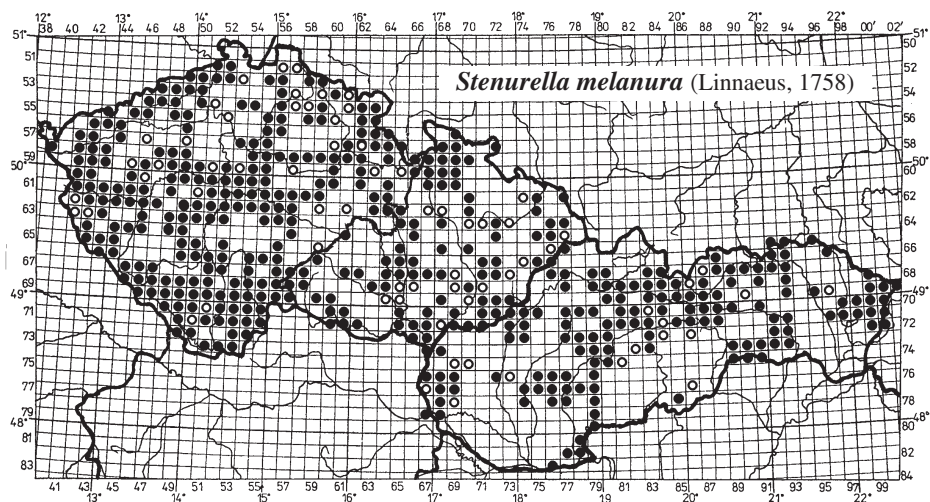
***STENURELLA* Villiers, 1974**

Strangalia Audinet-Serville, 1835 - Heyrovský (1955)

***Stenurella melanura* (Linnaeus, 1758)**

Fuzáč kvetový

Česká republika a Slovenská republika. Široce rozšířený druh od nížin do hor. Patří k nejhojnějším tesaříkům.

Bionomie. Vychoval jsem imága z odumřelého dřeva nadzemní části kmínku (do 1 m) o průměru 6 cm, cca 3 – 4 roky po jeho úhynu. Mehl (1989) zjistil několikrát převážně dvouletý vývoj ve velmi vlhkém odumírajícím dřevě. Podle Šváchy (1988) larvy žijí v mrtvém hniјícím a vlhkém dřevě obvykle menšího průměru, které je částečně uloženo v půdě, dále ve spadlých větvích, mělce uložených kořenech apod. Kuklí se ve dřevě. Vývoj larev dvouletý. - Imága se vyskytují od konce V. do IX., maximum v VI. – VII. především na různých květech.

Živé rostliny - *Quercus*; *Salix*, *Crataegus*, *Picea*, *Pinus*, *Juniperus* (Švácha, 1988); *Abies*, *Pinus* (Bílý a Mehl, 1989); *Acer*, *Fagus*, *Cytisus*.

Variabilita - Zřídka chybí apikální skvrna na krovkách u samečků, nebo je variabilní černé zbarvení krovek u samic.

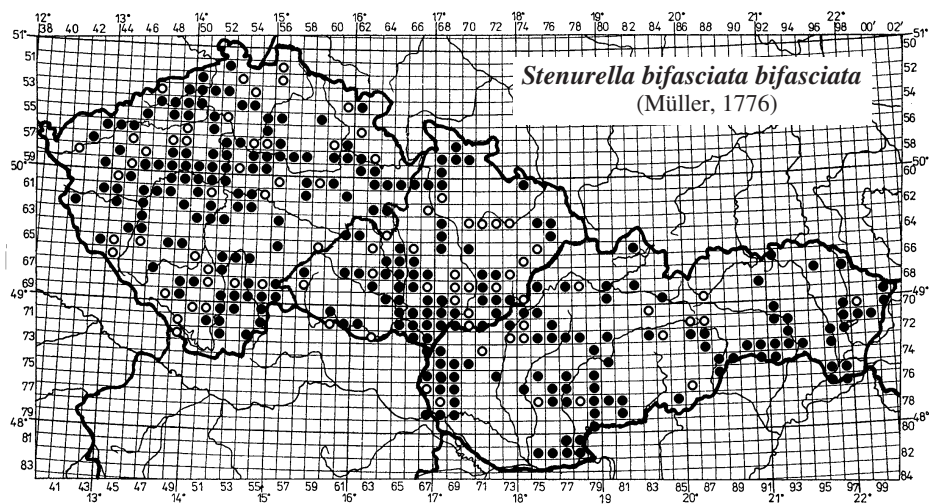
Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Stenurella bifasciata (Müller, 1776)

ssp. bifasciata (Müller, 1776)

Česká republika a Slovenská republika. Široce rozšířený druh, častější v teplejších oblastech. Místy hojný až velmi hojný.

Bionomie. Není dobře známa. Podle Čerepanova (1979) probíhá vývoj larev v hniјícím i pevném dřevě v přízemní části. V tomto dřevě se údajně také kuklí. Švácha (1988) našel larvy ve shnilém dřevě podzemní části *Ulmus* a další ve zbytku neznámého původu. - Imága se vyskytují v VI. – IX. (dle Heyrovského), maximum v VI. – VII. na různých květech.

Živné rostliny - Čerepanov (1979) uvádí *Pinus*, larvy vychoval též v *Betula* a *Abies*. Švácha (1988) uvádí *Ulmus*. Udává se též *Spartium*, *Ficus*, *Rosa*.

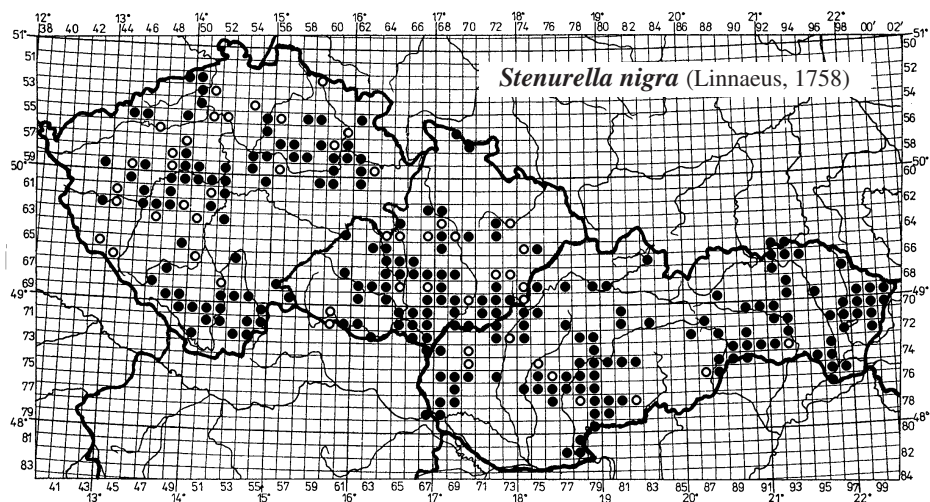
Variabilita. Zřídka chybí apikální skvrna na krovkách u samečků, častěji je variabilní černá skvrna na krovkách u samiček.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Stenurella nigra (Linnaeus, 1758)

Česká republika a Slovenská republika. Spíše na teplejších lokalitách nižších a středních poloh, místy řídký až hojný.

Bionomie. *Vávra vychoval tento druh ze suchého kmínku *Frangula*. Švácha uvádí, že larvy žijí ve vysoce prohnílé, obvykle relativně suchém dřevě, v suchých větvích, tenkých kmíncích atd., neležících na zemi (protože ty jsou pravděpodobně příliš vlhké). Larvy se kuklí ve dřevě. Vývoj je nejméně dvouletý. - Imága se vyskytují v V. – VIII., maximum výskytu je VI. – VII., na různých květech.

Živné rostliny - *Frangula* (*Vávra). *Quercus*, *Carpinus*, *Ulmus*, *Frangula* (Švácha, 1988); *Corylus*, *Betula* (Demelt, 1966).

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Stenurella septempunctata (Fabricius, 1792)

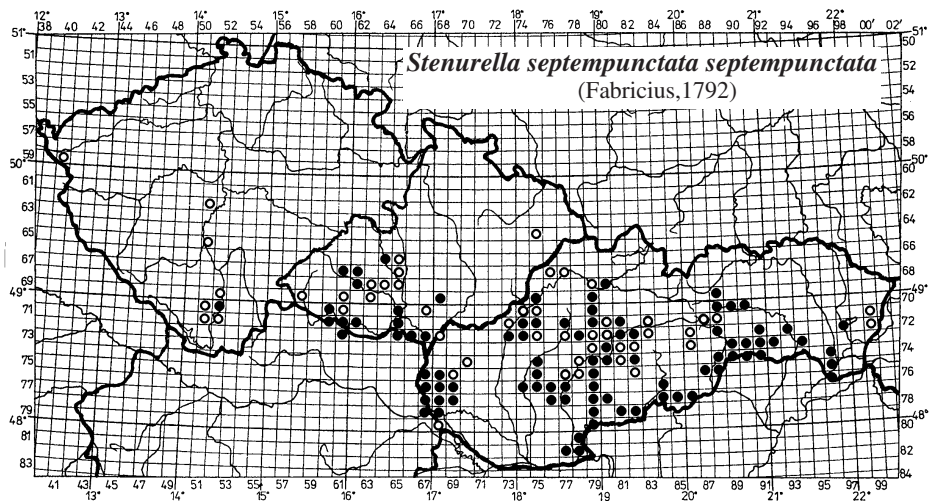
ssp. *septempunctata* (Fabricius, 1792)

Česká republika. V Čechách velmi vzácný a velmi lokální, více kusů bylo v minulosti nalezeno v okolí Českých Budějovic. Od té doby, pokud je mi známo, již desítky let nebyl nalezen, častěji se nachází na jižní Moravě.

B: Bohemia (?) (Štěpán) [ČBU]; **Bohemia** med. (?) (Deworezky) [HLU]; **Fritschova stezka** (?) (Trávníček) [+H]; **Ritina** (?) 10.5.1925 (Baume) [+Vysoký 1991]; **Chebsko** (5940) (Dalla Tore) [+H]; **Dobříš** (6251) 1942 (Podaný) [+Podaný 1963, NMB]; **Zvíkov** (6551) 1939 (Podaný) [NMB]; **Hluboká** (6952) (Trávníček) [+H]; **Křemže** (7051) (?) [NMP]; (c.Deworezky) [HLU]; **České Budějovice** (7052) 30.6.1925 (Keil) [HKR]; (Heyrovský) [NMP]; **Vrábče** (7052) 18.6.1961 (Karas V.); **Český Krumlov** (7151) (c.Deworezky) [HLU]; **Holubov** (7151) 1.7.1914 (?) [NMP]; 28.6.1914 (?) [ČBU]; 13.7.1957 (Kačer) [LIT]; 19.7.1955 (Karas V.); **Němá Strouha** u Českých Budějovic (7151) (?) [+H]; **Pozdřaz** (7152) 19.7.1908 (? 2 ex) [NMP]; **Velešín** (7152) (Čuta) [+H]; **Zlatá Koruna** (7152) (c.Deworezky) [HLU]; **Řimov** 7152 (Trávníček) [+H]; **Hullenhof** ? B? (?) (c.Deworezky) [HLU]; **Trabach** ? B? (?) (c.Deworezky) [HLU].

M: Morava (?) [+H]; **Slezsko** (?) [+H]; **Beskydy Smrk** (6475) 6.1947 (Hlisenkovský) [NMP]; **Říkonín** (6664) 6.1986 (Vávra J.) [*Vávra]; **Adamov** (6665) (Fleischer) [NMP]; (Formánek) [+H]; (?) [BRN]; **Brno Vranov** (6665) (Fleischer) [NMP]; **Třebíč** (6761) 6.7.1961 (Růžička 20 ex) [HKR, NMP, +H]; 6.1963 (Kybal); **Vladislav** (6762) 5.7.1969 (Šprysl) [*Macek]; **Brno okolí** (6765) () [+H]; **Řečkovice** (6765) (Formánek) [+H]; **Dalešice** (6862) 3.8.1952 (Lauterer) [BRN]; **Kramolín** (6862) (?) [BRN]; **Březník** u Třebíče (6863) 11.6.1939 (Marjanko) [LIT]; **Mohelno** (6863) (Stejskal) [NMB]; **Oslavany** (6863) (?) [NMP]; **Senorady** (6863) 1939 (Matoušek) [BRN]; **Ivančice** (6864) (Heyrovský) [NMP]; (Tichý) [+H]; **Střelice** (6865) (Fleischer) [HKR]; **Dačice** (6958) (Zoufal) [BRN]; **Hostim** (6961) 5.7.1930 (Senc) [*H]; **Rokytná** (6963) 15.6.1958 (?) **Ždánice** (6968) 6.7.1980 (Fischer O.); **Bitov** (7060) (Bechyně, Volák) [+H]; 27.6.1979 (Březina I.) [*Schles]; **Cornštejn** (7060) 7.7.1932 (?) [ČBU]; **Zblovce** (7060) 1960 (?) [HKR]; **Šumná** (7061) 20.6.1950 (Welz); **Pouzdřany** (7065) 6.6.1971 (Čech) [ČBU]; **Kobylí** (7067) (Bechyně) [+H]; **Frejštejn** (7160) (Roland) [+H]; **Vranov n. Dyjí** (7160) (Fleischer); (Strejček) [+H]; 22.6.1994 (Skorpík M.); **Citonice** (7161) (?) **Cížov** (7161) 7.1991 (Vláčil V.); **Konice** (7162) 7.1984 (Holly); **Znojmo** (7162) (Čálek L.); 6.1967 (Kybal); (Matoušek) [BRN]; **Děvín** (7165) (c.Mus. Mikulov) [+Černý]; **Mikulov** (71-7265) 7.6.1965 (Čech) [ČBU]; 7.1978 (Mašín) [*Týr]; (c.Mus. Mikulov) [+Černý]; **Hnánice** (7261) (Jelínek J.); **Lednice** (7266) (c.Černý Z.) [+Černý]; **Valtice** (7266) (c.Mus. Mikulov) [+Černý]; **Břeclav** (7267) (c.Mus. Mikulov) [+Černý].

Slovenská republika. Spíše v teplejších oblastech, řídký, lokálně hojný.

Bionomie. Podle Šváchy (1988) larvy ve spadlých shnilých větvích, vývoj nejméně dvouletý. - Imága se vyskytují od VI. do VIII., maximum výskytu je v VI. do počátku VII. na různých květech.

Živné rostliny - *Corylus* (dle Demelta, 1966 vychoval Schurmann), *Carpinus* (Švácha, 1988).

Variabilita. Velmi silně variabilní druh v červenožlutohnědé barvě štítu a nohou a v různé kombinaci a tvaru skvrn na krovkách.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. V Čechách patří mezi nejvzácnější tesaříky, ale výskyt tohoto druhu dost dobře není možné ovlivnit.

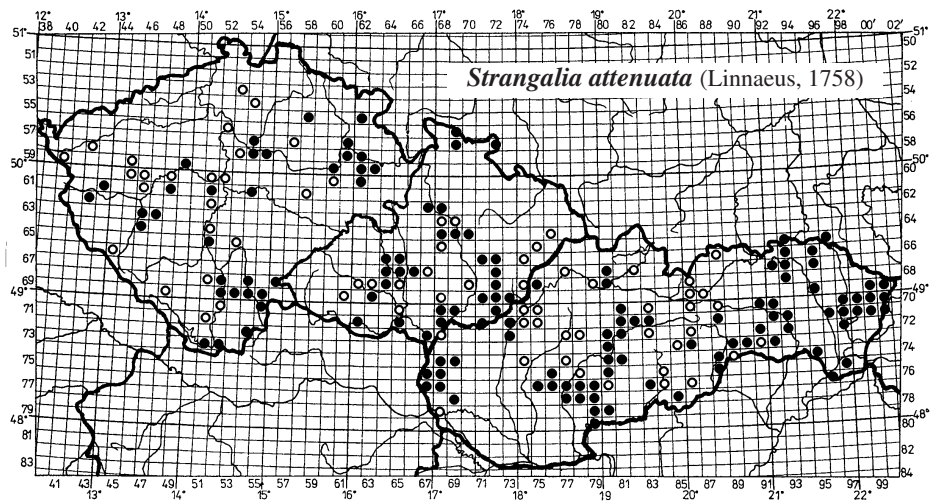
STRANGALIA Audinet-Serville, 1835

Strangalina Aurivilius, 1912 - Heyrovský (1955)

Strangalia attenuata (Linnaeus, 1758)

Česká republika. Lokální a řídký až vzácný druh.

Slovenská republika. Řídký, místy až hojný druh.

Bionomie. Larvy jsem nacházel v povrchové bělové vrstvě odumřelého dřeva pařezků, které dosud bylo v poměrně kompaktním stavu. Průměr pařezků byl 15 – 20 cm. Kuklí se v komůrkách mělce pod povrchem dřeva. Přezimuje v larválním stadiu. Doba vývoje asi dvouletá. - Imága se vyskytují v VI. – VIII. na květech *Apiiacea*, *Rosa* aj.

Živné rostliny- *Tilia*; *Populus tremula* (*Vávra); Čerepanov (1979) uvádí také *Betula*, *Quercus*, *Pinus*; uvádí se též *Alnus*.

Variabilita. Velmi variabilní druh, černé příčné pásy jsou často redukovány, nebo jsou částečně hnědé, vzácně se černé zbarvení rozšiřuje.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

L A M I I N A E

Dorcadionini - poznámka

Tato skupina brouků z hlediska taxonomie patří a pravděpodobně ještě dlouho bude patřit k nejméně ujasněným z celé čeledi tesaříkovitých. Potvrzuje to také velmi často odlišná determinace i předních odborníků a názory na popsané taxony. Tato skutečnost se příliš netýká druhů žijících ve střední Evropě, nicméně se odráží i zde. Jde především o správnost determinace jednotlivých druhů. Ze Slovenska byl uváděn *Dorcadion holosericeum* Krinicky a nezískal jsem možnost ověřit správnost determinace. Tento druh je totiž často zaměňován s velmi aberativními proužkovanými samičkami *Dorcadion pedestre* Poda. Ověření by bylo třeba udělat i u *Dorcadion decipiens* Germar. V případě správné determinace je potřebné věnovat pozornost uvedeným lokalitám, mohlo jít i o zavlečené brouky. Podobný problém je u druhu *Dorcadion arenarium* (Scopoli), který byl uváděn např. Brancsikem (1906) od Trenčína, Smetanou nalezen u Turni nad Bodvou, z Devína uváděn Heyrovským (1950), v coll. NMP je kus s lokalitou Slovakia, v coll. Volák jsou s lokalitou Fleischer A. Slovakia a Moravia N. Ost. a byl uváděn i z Rakouska a Polska. Je otázkou, zda byla tolikrát potvrzena lokalita, nebo šlo o zavlečení, nebo skutečný vzácný výskyt.

O bionomii druhů této skupiny je velmi málo známo. Z těchto důvodů u jednotlivých druhů v rubrice bionomie neuvádím podrobnější údaje. U řady druhů bylo spolehlivě zjištěno, že larvy ožírají kořínky různých rostlin a v půdě se také kuklí. Teppner (1968/69) uvádí podle Tippmanna, že imága vykoušou na bazi travních stébel jamku, do které vykládou vajíčko a tuto jamku pak opět uzavřou. Je jisté, že různé druhy dávají přednost různým půdám, různé nadmořské výšce i lokalitám s různou vlhkostí a tudíž asi také různým rostlinám. Také větší nou neuvádím hospodářský význam, protože v našich podmínkách v současné době jako škůdci nebyli zjištěni.

DORCADION Dalman, 1817

Dorcadion fulvum (Scopoli, 1763)

ssp. fulvum (Scopoli, 1763)

Kozlíček hnědý - fuzáč travový (kozlík hnědý)

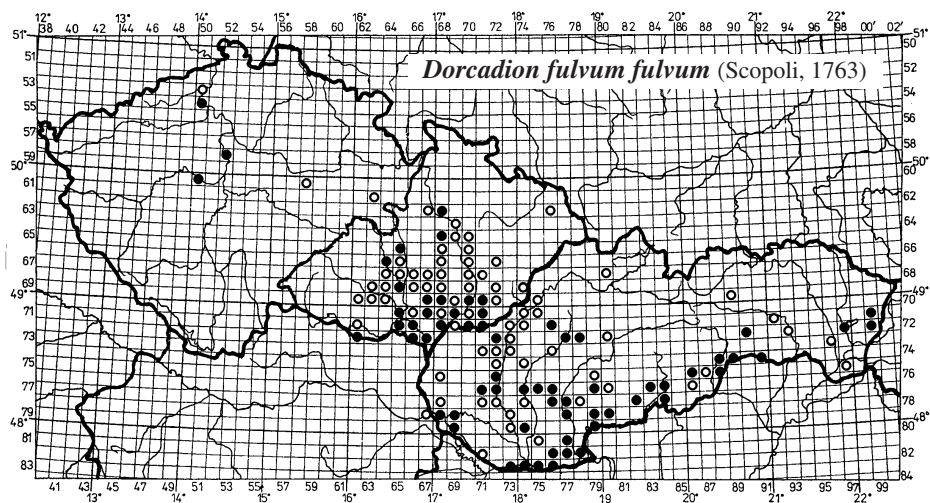
Česká republika. V Čechách velmi lokální a vzácný a na lokalitách, kde byl ve větším počtu kdysi sbírán, již léta nenalezen. Byl oznámen z více lokalit, otázkou zůstává jejich správnost i původnost. Byl vícekrát uměle vysazen, např. v Praze Motole K. Pošpišilem, ale prý bez úspěchu. Podle něho byla i otázka původnosti lokality Čáslav nejistá. Na Moravě o jeho původnosti nelze pochybovat, ale i zde ubývá lokalit výskytu, častěji se vyskytuje dosud hlavně na jihovýchodě.

B: Bohemia (?) (Hirsch) [coll. Hladil]; **Ústí n.Labem** (5350) (Kupka) [NMP]; **Oparno** (5450) 1979 (?) [dostal Tyrner]; **Oparno - Velemin** (5450) (Hirsch 2 ex.) [+H]; **Praha Troja** (5852) 6.1963 (Bílý) [+H]; **Koda** (6050) 7.1977 (Pradáč) [+H]; **Čáslav** (6058) (Steigerwald) [HKR]; 1.5.1946 (Pospíšil) [LIT, +H 1950, HKR]; (Krása B.); **Litomyšl Tržek** (6163) (Beyr) [+H, NMP]; **Litomyšl** (6163) 21.5.1932, 28.4.1933 aj. (Vodák) [+H, OPA, HKR, NMP]; (coll. Šaur A.) [Poláček K.].

M: Bouzov (6267) (?) [NMP]; **Těšinsko u Ostravice** (6276?) [+Letzner 1891, +H 1950]; **Boskovice** (6565) (Kittner, Brýdl, Kouřil) [+H]; 1987 (Kubáň); **Štěpánovice** (6664) (Nenadál) [*Hruška]; **Tišnov** (6664) (Hoffer) [+H]; **Senorady** (6863) (?) [BRN]; **Rokytná** (6963) 1948 (?) [Kabourek].

Slovenská republika. Zejména v jihozápadní a jižní části Slovenska, místy někdy hojný, až velmi hojný.

S: Vrátna (6780) (Richter) [+H]; **Levoča** (6989) 1951 (Mikvas) [ČLP].

Bionomie. Na Moravě a Slovensku jsem sbíral tento druh především na loukách s dostatečnou vlhkostí nebo na zelených pastvinách, pak často velmi hojně. Na sušších lokalitách, vinicích, polích apod jen jednotlivě. - Imága od IV. do VI., maximum V. Za slunečného počasí pobíhají po půdě a je možné je spatřit zejména na cestách a pěšinách.

Variabilita. Ačkoliv převážná většina imág není příliš variabilní, vyskytuje se menší množství velmi odlišných jedinců. Nejčastěji bývají na krovkách různě intenzivně chloupkované podélné pásy, nebo může být světle chloupkovaná i ostatní plocha krovek. Lokálně se vyskytují různě intenzivně tmavě, až černě zbarvená imága (např. na Prostějovsku). Vzácně se mezi obvyklými jedinci najdou imága, která mají krovky matné a vráscité

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

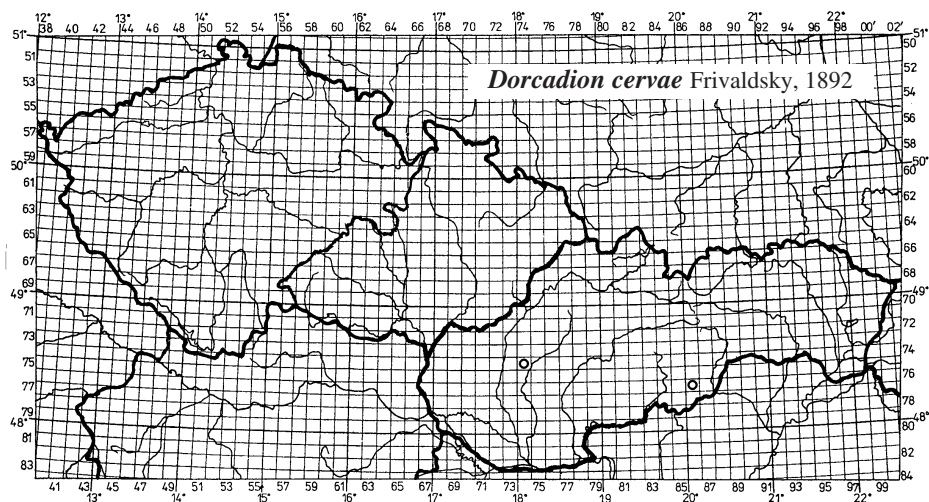
Dorcadion cervae Frivaldsky, 1892

Uvádím tento taxon jako druh, přestože bývá mnohými autory uváděn jako subspecie *Dorcadion fulvum* (Scopoli). Důvodem je především to, že jiné taxony mnohem méně od sebe odlišné jsou u *Dorcadionů* uváděny jako dobré druhy. Dále je to skutečnost, že jsem na Apajpusztě sbíral také zcela typické *D. fulvum*, je však možné, že v tomto případě místo sběru mohlo být místem styku obou taxonů. Není také pravdou, že by byl synonymem *D. fulvum* f. *nigrescens*.

Česká republika. Nevyskytuje se.

Slovenská republika. V dodatku k Heyrovského tesaříkům (1992) jsem uvedl, že mám dojem, že se tento taxon na Slovensku nevyskytuje. Dnes jsem spíše opačného názoru. Ze Slovenska jsem viděl tři kusy, dva ve sbírce Heyrovského (NMP) a jeden ve sbírce Kratochvílově. Všechny tři exempláře pocházejí ze stejné serie sbírané Bokorem a byly napíchnuty na špendlíku. Kratochvílův kus byl později přepreparován a přilepen na štítek. U ostatních kusů, které jsem viděl ze Slovenska, byla determinace chybná, stejně jako u několika desítek kusů, které jsem dostal z Rakouska z okolí Nezdiderského jezera.

S: Tovarníky (7474) (Kelecsény) [+H 1930]; **Rimavská Sobota** (7686) 1918 (Bokor) [+H 1955, NMP 2 ex.]; 1918 (Bokor) [col. Kratochvíl 1 ex.].

Bionomie. Sbíral jsem na Apajpusztě v Maďarsku na lokalitě spíše polostepního charakteru, na pastvině s řídkým travním porostem a písčitou půdou. Imága byla především ve vyhloubených strouhách. Od IV. do V.

Ochrana. Kriticky ohrožený druh.

Dorcadion aethiops (Scopoli, 1763)

Kozlíček černý - fuzáč černý

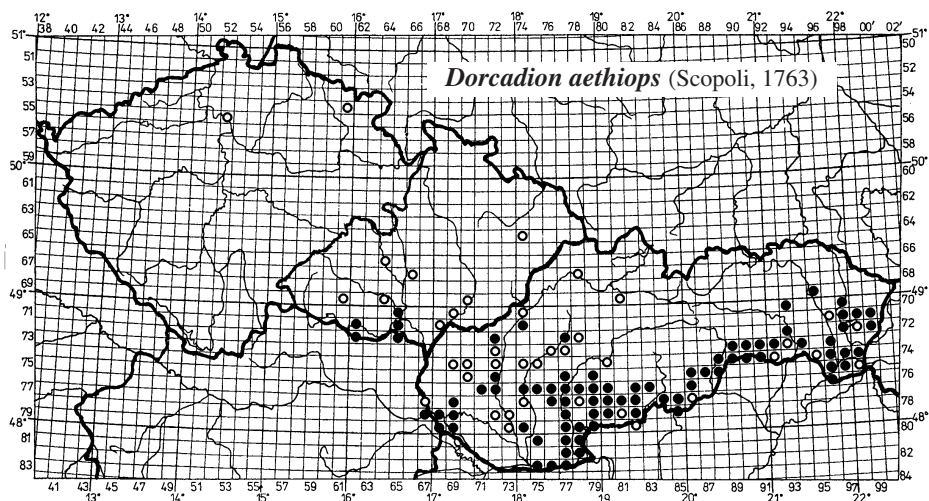
Česká republika. V Čechách asi není, byl sice uváděn Sprengerem z Trutnova (coll. NMP) a Liběchova, o původnosti těchto nálezů Heyrovský (1930) oprávněně pochybuje. Na jižní Moravě velmi lokální a vzácný.

B: Trutnov (5461) (Sprenger) [NMP, +H 1930]; **Liběchov** (5552) (Sprenger) [+H 1930].

M: Morava (?) 1939 (?) [PLZ]; **Morava jižní** (?) [+H]; **Nový Jičín** (6474) (Hoffer) [+H]; (Mazura) [NMP, BRN 5 ks]; **Tišnov** (6664) (?) [NMP]; **Brno Hady** (6766) 5.1948 (Niedl J.) [* Niedl]; **Brno okolí** (6766) (?) [+H]; **Hostim** (6961) (Senc) [+H]; **Ivančice** (6964) [+H]; **Uherské Hradiště** (6970) (Krejčárek) [+H]; **Pouzďřany** (7065) (Hoffer) [+H]; 5.1983 (Niedl J.); **Bzenec** (7069) (Vala) [+H]; **Znojmo** (7162) (Straus) [c.Hladil]; **Klentnice** (7165) 8.6.1980 (Čermák R.); (Černý Z.) [+Černý 1993]; **Pálava** (7165) 5.1980 (Kybal M.) [*Čermák R.]; **Hodonín** (7168) 12.5.1950 (Přivora) [*Kocourek F.]; **Šatov** (7262) 1987 (Kraus Z.); 4.1985 (Kubán); **Mikulov** (7265) (Thurnher) [+H]; 11.5.1994 (Černý Z.).

Slovenská republika. V teplých oblastech Slovenska, zejména při jižní hranici směrem k východu místy hojný.

S: Žilina (6778) [+H]; **Ružomberok** (6981) 2 ex. [+H]; **Prešov** (7093) 18.4.1970 (Karas V.); **Humenné** (7097) 11.6.1980 (Marton J.) [*Schless].

Bionomie. Polostepní teplé lokality, pastviny, zahrady, vinice. Teppner (1968/69) nalezl v IV. v písčitojilovité půdě volně mezi kořínky v hloubce 5 – 15 cm polodospělé larvy. Vylíhlá imága byla v kukelních komůrkách - rourkovitě zformovaných jeskyňkách vytvořených z půdy, 5 – 10 cm hluboko. V okolí rostlo *Agropyron repens* a *Bromus arvensis*. Vývoj larev dvouletý. - Imága se vyskytují od IV. do VI., maximum počátkem V., podle Roubala ještě v VII.

Variabilita. Heyrovský popsal formu s matnými, jemně vrásčitými krovkami.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

***Dorcadion pedestre* (Poda, 1761)**

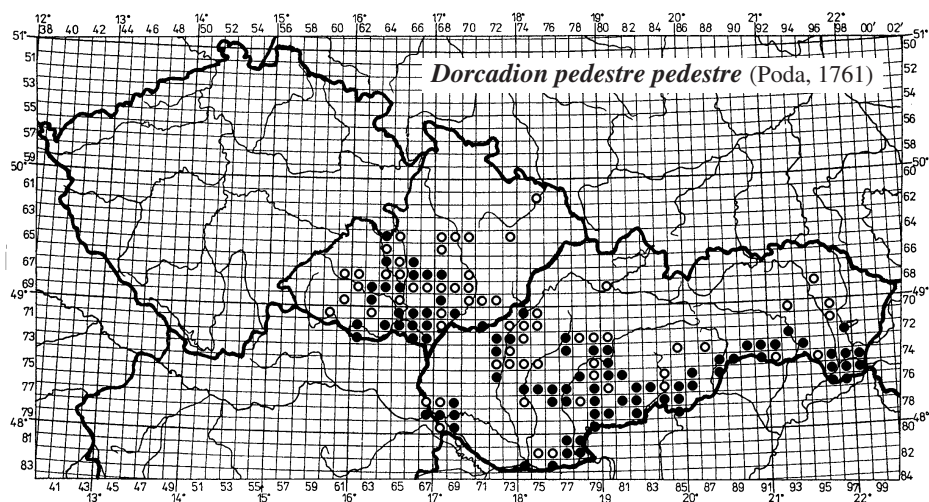
ssp. *pedestre* (Poda, 1761)

Kozlíček písečný - fuzáč písečný

Česká republika. Na jihovýchodní Moravě častý druh.

M: Ostrava (6175) (?) [+H 1930].

Slovenská republika. Nejčastější *Dorcadion*, vyskytuje se zejména v teplých oblastech. V jižní části východního Slovenska místy velmi hojný.

Bionomie. Polostepní a stepní lokality, pastviny, neobhospodařované půdy, zahrady atd., nížiny a předhůří. Nejčastěji k nalezení na cestách, pěšinách, okrajích polí apod. - Imága se vyskytují od IV. do VI., nejčastěji v V.

Variabilita. Obvykle mají imága na krovkách jen světle lemovaný šev a okraj krovek, nebo krátkou pásku před koncem krovek. Řidčeji jsou na krovkách další světlé pásy různě intenzivně tomentované a výrazné. Někdy bývají tyto pásy tak výrazné (zejména z východoslovenských lokalit), že bývají tato imága považována za jiný druh.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

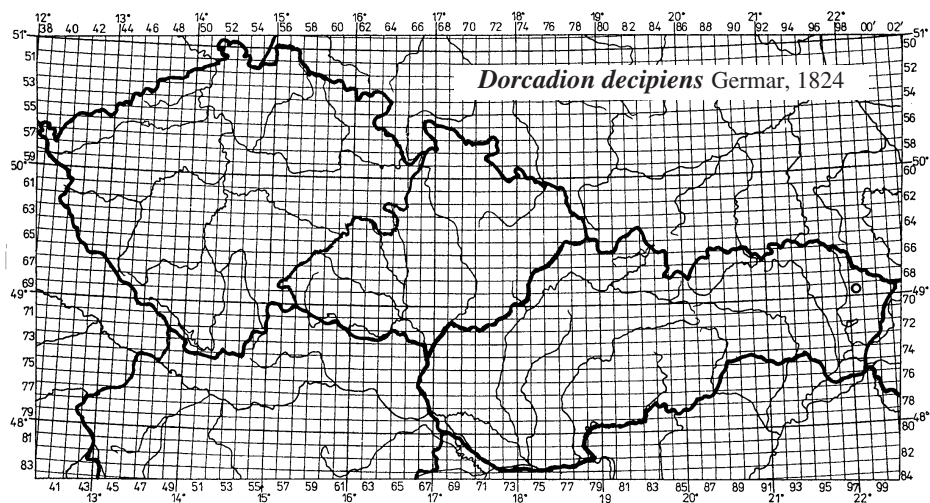
***Dorcadion decipiens* Germar, 1824**

Česká republika. Nevyskytuje se.

Slovenská republika. Dosud je uváděn pouze jeden velmi starý nález od Sniny. Spolehlivost nálezů nedokážu posoudit.

S: Snina (7098) (Kuthy) [+Roubal 1936, +H 1955].

Bionomie. V Maďarsku na teplých polostepních a stepních místech a písčitohlinitých půdách. - Imága IV. – V.

Dorcadion scopoli (Herbst, 1784)

Kozlíček proužkovaný

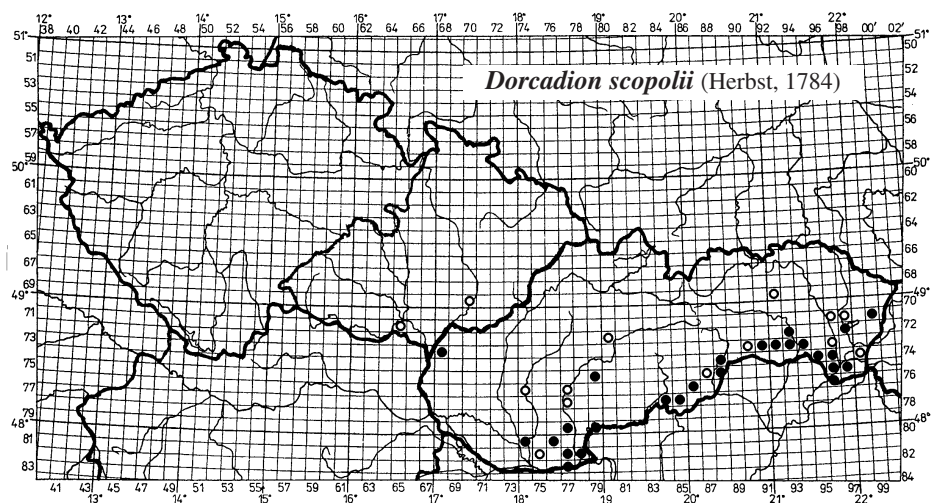
Česká republika. Z jižní Moravy je uváděno pouze několik vesměs starých nálezů.

M: Jižní Morava (?) (Volák) [HKR]; **na slovenských hranicích** (?) (Fleischer) [+H 1930]; **Uherské Hradiště** (6970) (Schlög) [+H 1955]; **Pavlovské vrchy** (7165) (c.Černý Z.) [+Černý]; **Turoid** (7165) [+Černý 1996-97].

Slovenská republika. Velmi lokální a převážně vzácný druh, častější ve východní části. Podle ústního sdělení pamětníků (Prokš, Pospíšil, Kudla), býval v některých letech velmi hojný. Podle ústního sdělení K. Pospíšila prý koncem třicátých let na východním okraji tehdejších Košic byl tak silný výskyt, že imága na mnohých místech zcela ožrala rostliny na mezích. Na holé zemi a na ožraných stoncích byly tisíce imág.

S: **Sabinov** (6992) 6.1957 (Hostounský) [*Kocourek F.]; **Nižný Hrušov** (7196) (Stehlík) [+H, BRN]; **Vranov n. Toplou** (7196) (Kudla) [+H]; **Strážske** (7197) (Matějka) [NMP]; **Remetské Hámre** (7199) (Šprysl M.); **Banská Bystrica** ? (7280) [+Roubal 1936 cit. Petricský J.]; **Kordíky** u Banské Bystrice (7280) (Volák) [HKR]; **Košice** (72-7393) (Rószay E.) [+Roubal]; 5.1937, 5.1938 (Pospíšil); (Hoffer) [+Roubal]; (Dunay G.); 5.1946 (Olexa); 21.4.1989 (Trmal A.); 4.1984 (Miko L.); 15.6.1980 (Panigaj) [BAR]; a další; **Michalovce** (7297) (Matějka) [+H]; (Dunay G.); **Kúty** (7368) 9.6.1962 (Šprysl) [*Hron]; **Zadiel** (7390) (Štícha) [BRN]; **Zadielské Dvorníky** (7390) (Smatana I.); **Moldava** (7391) 1938 (Tesař) [OPA]; (Pecina); **Šomody** (7391) (Matějka) [NMP]; 18.6.1958 (Prokš) [OL]; **Turňa n. Bodvou** (7391) (Fleischer) [NMP]; 22.5.1932 (Hoffer) [+H, +Roubal, NMB]; 23.4.1952 (Bouček) [*Kocourek F.]; 20.5.1981 (Dvořák J.) [*Hron]; 6.5.1987 (Pecina); **Turnianské Podhradie** (7391) 1988 (Schles R.); **Paňovce** (7392) (Dunay G.); **Slanec** (7394) 16.5.1963 (Honců); **Trebišov** (7396) (Rambousek) [NMP]; **Plešivec** (7488) 5.1936 (Prokš) [+H]; 5.1936 (Brožík J.) [*Poláček]; 5.1980 (Kybal); 24.5.1980 (Macek J.); **Michalany** (7495) 26.5.1965 (Daněk); **Velaty** (7495) 21.5.1980 (Šprysl); **Sírník** (7496) (Dunay G.); 9.4.1989 (Resl K.) [*Urbánek]; 7.4.1989 (Tefál I.); **Velké Kapušany** (7498) 5.1953 (Strejček J.); **Sitno** (7579) (?) [+Holeksa, Smetana]; **Gemer** (7587) (Reitter) [OPA]; **Domica** (7588) (Podany) [NMB]; **Kunova Teplica** (7588) 2.5.1936 (Prokš) [HKR]; 30.5.1993 (Novák V.) [BRL]; (Smetana) [NMP]; **Cejkov** (7596) 28.5.1980 (Sláma M.); (Krupka) [c.Kratochvíl];

Ladmovce (7596) (Dunay G.) [+Dunay 1985]; (Dvořák J., Jeniš I., Kraus Z. a další); **Slov. Nové Mesto** (7596) (Zavadil) [NMP]; **Viničky** (7596) 7.5.1983 (Skoupý); **Zemlín** (7596) (Kuthy D.) [+Roubal]; 25.5.1965 (Daněk); **Královský Chlmec** (7597) 4.5.1959 (Dvořák) [HKR]; 6.1960 (Heyrovský) [NMP]; **Nitra Drážovce** (7674) (Dudich) [*Šiška]; **Hronský Beňadik** (7677) (Růžička coll.) [+Roubal]; **Nižná Pokoradz** (7686) 22.4.1984 (Mertlík J.); **Borša** (7696) (Havlík O.) [*Frühbauer]; (Prokš) [NMP]; 8.5.1983 (Sláma M.); **Somotor** (7696) 15.5.1963 (Honcú); **Streda n. Bodrogom** (7696) 18.4.1981 (Král) [*Miko]; 5.1980 (Kybal); 19.4.1981 (Souček); **Levice** (7777) (?) [+H]; **Filakovo** (7784) 12.5.1967 (Dupač V.); **Hajnáčka** (7785) 29.5.1983 (Doležal S.); **Mikula** (7977) (Matyna); **Želiezovce** (7977) (Roubal) [NMB]; **Sahy** (7979) (Číla P.) [*Číla]; **Nové Zámky** (8074) 1988 (Klícha J.); **Strekov** (8076) 9.5.1986 (Stěpánek P.); **Hurbanovo** (8175) 6.1953 (Brejcha) [BRN]; **Kamenín** (8177) (Lorenc J.); 17.6.1956 (Palásek) [OL]; (Roubal) [c.Kratochvíl]; **Kamenný Most** (8177) 1958 (Löbl) [NMB]; **Štúrovo** (8177-78) (Černý J., Erben R., Šimek, Balthasar, Hajný a mnoho dalších); **Gbelce** (8178) 13.6.1954 (Balthasar) [NMB]; (Frank) [+H]; (Prokš) [NMP]; (Roubal) [+Roubal 1926]; **Kamenica n. Hr.** (8178) 1991 (Klícha J.); (Šprysl M.); **Kováčov** (8178) 30.4.1948 (Karas V.); **Mužla** (8277) 18.5.1949 (Sobota A.) [PLZ].

Bionomie. Teplé, především stepní lokality, polostepi, neobhospodařované plochy. Imága za slunečného počasí lezou po zemi, často jsou zalezlá v trsech nízké trávy. Konec IV. – V.

Variabilita. Pásky na krovkách jsou někdy delší a na konci se spojují, někdy jsou kratší. Nápadnější variabilita je v barvě základního tomentu, který může být černý až hnědý, a v odstínu tomentu světlých pásek, které mohou být jasně bílé, žlutobílé až špinavě žlutohnědobílé.

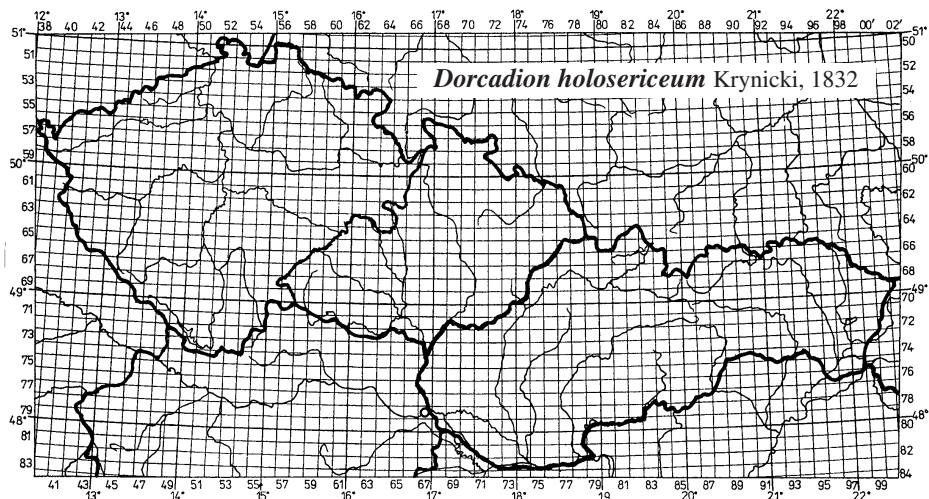
Ochrana. Podle údajů pamětníků došlo zřejmě k podstatnému snížení výskytu. Přes svou poměrnou vzácnost nepatří však na Slovensku mezi přímo ohrožené druhy.

Dorcadion holosericeum Krynicki, 1832

Česká republika. Nevyskytuje se.

Slovenská republika. Heyrovský uvádí tento druh z jihozápadního Slovenska, lokalita je však značně vzdálena od oblasti obvyklého výskytu. Nalezené kusy jsem neměl možnost si prohlédnout, jen jsem byl ujistěn J. Štusákem, že determinace je správná.

S: Uváděn je pouze od **Devína** (7867) (Štusák 3 ex.) [+H 1955].

Bionomie. Podle publikace Burakowski, Mroczkowski a Stefanska (1989) se tento druh vyskytuje na stepních, lesostepních i lesních lokalitách, na černozemi i půdách písčitých a vápenatých. Půda může být kryta nízkými rostlinami, stromy i keři. - Imága se vyskytují od poloviny V. do VII. na osluněných místech, mezích, úhorech, příkopech apod.

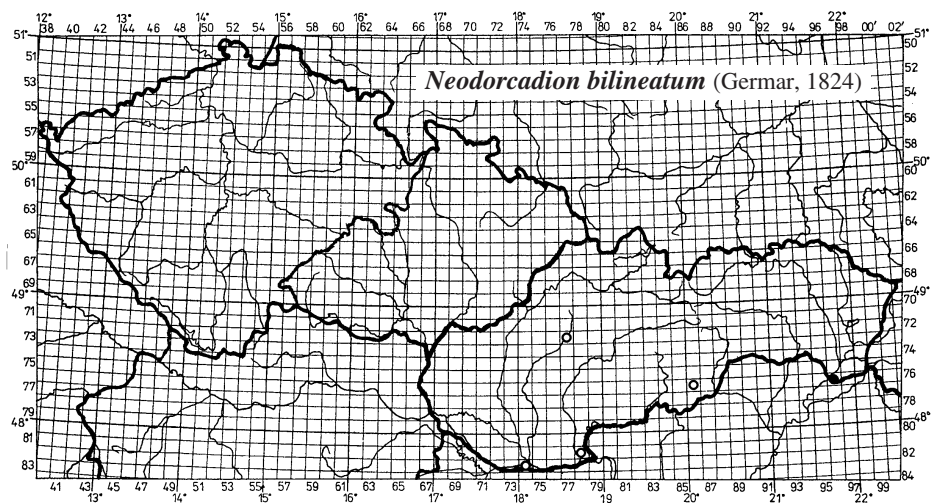
NEODORCADION Ganglbauer, 1884

Neodorcasion bilineatum (Germar, 1824)

Česká republika. Je znám pouze jeden údaj ze západních Čech - Šipín u Konstantinových Lázní (6144) 10.7.1972 (Toman) [+H]. Je-li lokalita správná, byl pravděpodobně zavlečen.

Slovenská republika. Podle uváděných roztroušených nálezů velmi vzácný a velmi lokální.

S: **Prievidza** ? (7277) (Albrecht) [+Roubal 1936 - nezaručený nález, +H]; **Rimavská Sobota** (7686) (Bolkay) [+Roubal 1936, +H 1955]; **Somotor** (7696) 24.5.1981 (Pšenička) [c.Šafanda]; **Kamenica n.Hronom** (8178) 5.1950 (Rektořík) [+H, +Havelka1964]; **Komárno** (8274) 4.1947 (Havelka) [*Poláček].

Bionomie. Na Balkáně se vyskytuje na travnatějších lokalitách, především pastvinách, na okrajích lesů a polí, v zahradách, v nížinách a podhůří. - Imága pobíhají po půdě, jsou schována pod kameny, trsy trávy apod. Od časného jara do konce V. – VI.

LAMIA Fabricius, 1775

Lamia textor (Linnaeus, 1758)

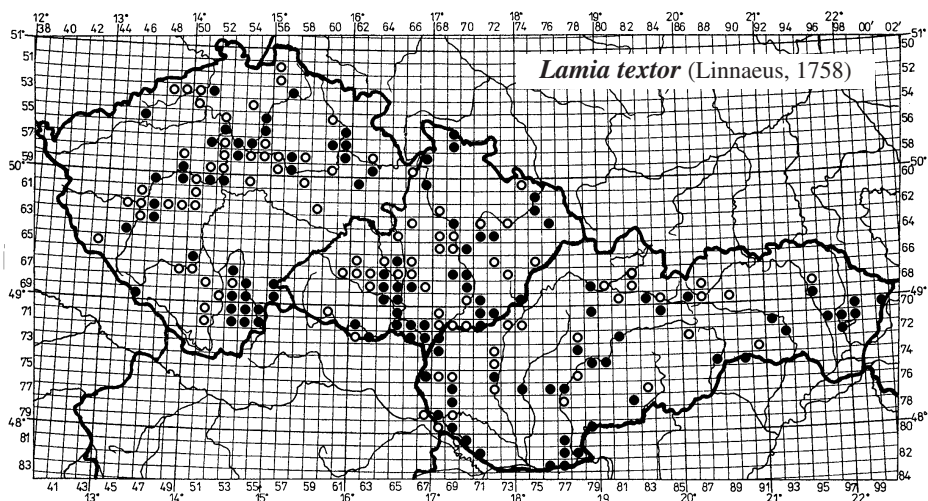
Kozlíček vrbový - fuzáč vrbový (vrzúník vrbový, vrbovník černý)

Česká republika a Slovenská republika. Lokální řídký až velmi vzácný druh, vyskytující se převážně podél vodních toků.

Bionomie. Především břehové porosty, lužní lesy, vrbové a topolové “hlavové” školky. Bionomie tohoto druhu je dobře známá, protože se jí zabývala řada autorů, např. Escherich (1923), Kemner (1938), Trägard (1939). Larvy se vyvíjejí v dolních, zejména kořenových částech žijících stromů a keřů. Požerek je jak pod kůrou, tak i ve dřevě, které silně poškozuje. Při napadení slabších a mladých stromků může dojít i k jejich úhynu. Podle Bílého & Mehla (1989) se larva kuklí na jaře obvykle blízko báze nebo v kořenech v komůrce lemované trískami. Dvou až čtyřletý vývoj. - Imága se vyskytují od jara (udává se již koncem III.) do IX. (Pouzdrany, *Kubáň). Často na stoncích a mladých výhoncích, na kterých provádějí zralostní žír okusem listů a kůry, nacházejí se také lezoucí po zemi.

Živé rostliny - *Salix*, *Populus*; udává se též *Alnus*, *Betula*.

Hospodářský význam. Býval škůdcem, který se dostal i do učebnic. Dnes jako škůdce má význam pravděpodobně již jen lokální ve vrbových - “hlavových školkách” a na jednotlivých vrbách pěstovaných pro košíkářské proutí.

Ochrana. Druh, který podle nálezů zcela jistě mizí z naší přírody. Ještě v poválečných letech býval místy hojný, ale zřejmě v souvislosti s úbytkem vrbových porostů (starých vrb i vrbových “hlav” pěstovaných na proutí) a s vykácením břehových porostů při regulování toků došlo k úbytku možností vývoje.

MORINUS Brullé, 1832

Morinus Serville, 1835 - Heyrovský (1955)

Morinus funereus Mulsant, 1863

Vrzúník višňový

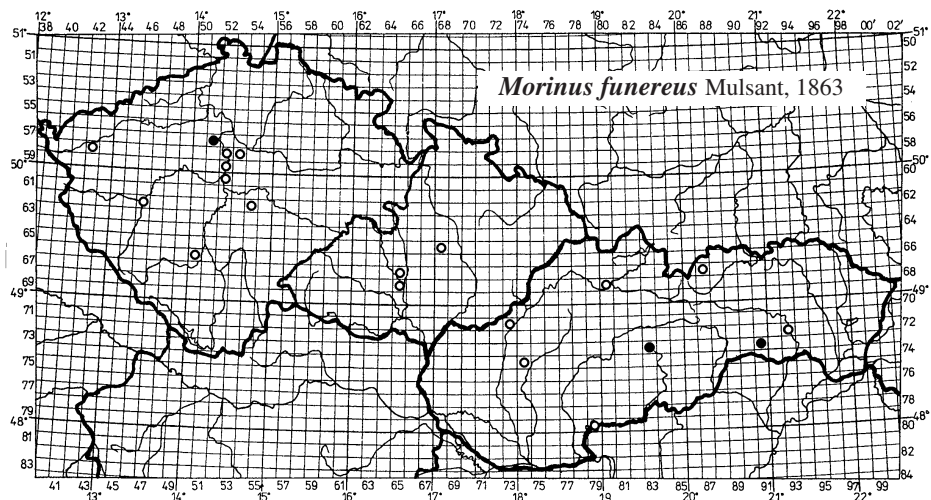
Česká republika. Naprostá většina nalezených kusů byla zcela jistě zavlečena, ale několik kusů bylo také nalezeno přímo v přírodě.

B: Kralupy n. Vlt. (5751) (Hájek) [+H]; 9.1960 (?) [c.Sláma]; Loketský kraj (5842) (Palliardi) [+H]; Praha Císařský ostrov (5852) 1890 (Steinich) [NMP]; Praha Stromovka (5852) 6.1937 (Podaný Č. 2 ex.) [+H]; Praha Vysočany (5853) 27.9.1930 (Láska) [+H]; Praha (5952) (?) [+H]; (?) [BRN]; (Heyrovský) [NMP]; Praha Karlín (5952) 16.9. (coll. Jureček) [NMP]; Radotín (6052) 1920 (?) [c.Sláma]; Plzeň pivovar (6246) 1938 (Wagner) [PLZ]; Konopiště (6254) 1895 (“J. Kučerovi přinesl hajný živého”) [NMP]; Písek (6650) (Mařan coll.) [NMP].

M: Prostějov (6568) (?) [+H]; Jundrov (6765) (?) [BRN]; Brno (6865) (?) [+H].

Slovenská republika. Nanejvýš vzácný, převážně nalezen v přírodě, takže jde pravděpodobně o původní výskyt.

S: Bielské Tatry Kobylí hora 1490 m (6787) 21.7.1936 (Gron J.) [NMB]; Eubochna (6880) (Kudlička) [+H]; Bošácká dolina (7173) (?) [+Brancsik 1906, +H]; Košice (7293) (?) [+H]; (Kostka) [+Roubal]; Lom n. Rimavicou SR (7383) 1963 (Badura I.) [*Badura]; Turňa nad Bodvou (7391) 11.7.1978 (Barták J.) [*Švácha]; Tovarníky (7474) () [+H]; Šahy (7979) (Albrecht) [+Roubal]; (?) [+H].

Bionomie. V Maďarsku a jižní Evropě se vyskytuje v listnatých lesích, pastevních lesích se soliterními stromy, v parcích. Vývoj larev pod kůrou a ve dřevě různých dřevin. Vývoj pod kůrou a v odumřelém dřevě, čerstvých pařezech, odumřelých částech stojících stromů, v neodkorněném dřevě ležícím na zemi. Našel jsem larvy také pod kůrou živých stromů na rozhraní s její odumřelou částí. Kuklí se ve dřevě. Vývoj víceletý. - Imága se vyskytuje od časného jara do pozdního podzimu, u nás od VI. do IX., v Maďarsku a na jihu Evropy již od IV. Imága žijí velmi dlouhou dobu, v domácím prostředí úspěšně přezimují, pravděpodobně i v přírodě. Soumračný a noční druh, imága se nalézají ve dne převážně pod dřívím, na pařezech, u kořenů stromů, ale také lezou po dříví nebo po zemi. Imága v domácích chovech při zralostním a regeneračním žíru okusují mladou kůru čerstvých větvíček, požírají i ovoce.

Živné rostliny - Polyfágní druh. *Fagus*, *Carpinus*, *Quercus* (vše Maďarsko), *Populus*, *Castanea*, *Abies* (vše Řecko); *Ulmus* (*Černý, Bulharsko).

Hospodářský význam. Fyziologický i technický škůdce. V našich podmínkách nevýznamný.

Ochrana. Druh, u něhož v ČR i SR dosud není vyjasněna otázka původu ani výskytu, tudíž k ochraně nelze zaujmout stanovisko.

MONOCHAMUS Dejean, 1821

Monochamus saltuarius (Gebler, 1830)

Česká republika. Celkově velmi vzácný a velmi lokální. Na některých místech výskytu, zejména na Třeboňsku, je však možné najít někdy hojně vývojová stadia a vychovat větší množství imág. Imága v přírodě jsou však k nalezení převážně velmi zřídka.

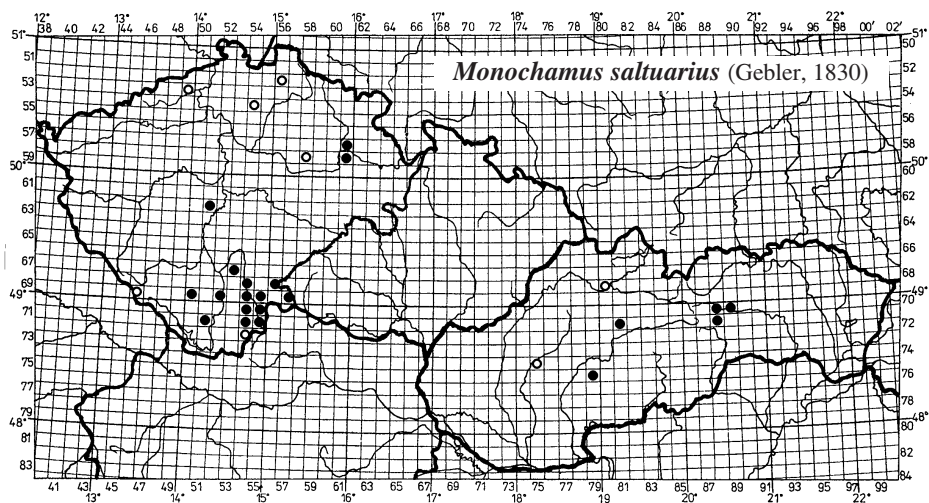
B: Šumava (?) 8.1936 (Kohoušek) [PLZ]; (Reitter) [+H]; **Liberec** (5256) (Podaný) [NMB]; **Trmice** (5349) 1953 (Strejček) [+Vysoký 1991]; **Polomené hory** (5454) (Kral) [+Kral 1915, +H]; **Chlumec n. Cidlinou** (5858) 1984 (?) [*Týr]; **Běleč n. Orl.** (5861) (Sobota J.); **Hradec Králové** (57-5861) (Šimeček) [*Šprysl]; (Sobota J.); **Nový Hradec Králové** (5861) (Ješátko) [+H]; **Vysoké Chvojno**

(5861) (?) [*Mlejnek]; (Sobota J.); **Dobříš** (6251) 20.7.1969 (Šprysl); ?? (6753) (Kučera E.); **Veselí n. Lužnicí** (6854) 12.6.1984 (Karas V.); **Jindřichův Hradec** (6856) 1969 (Černohorský) [*Zrůbecký]; 1976 (Čech) [*Odvárka]; 1.8.1976 (Karas V.); **Srní** (6946) 8.1936 (Podaný) [NMB]; **Prachatice** (6950) 7.1977 (Kocourek F.); **Hluboká n. Vlt.** (6952) 1967 (Sláma M.); ? (Kudrna A.); 1986 (Pfeffer A.); (Vávra J.); 1991 (Vlasák J.); **Třeboň** (6954) 1930 (Čejka) [OPA, *Hron]; 1931 (Prokš) [OPA]; (Roubal) [NMB]; 1964 (Sláma M.); 7.7.1964 (Šprysl); (Čermák R., Sobota J., Kraus Z. aj.); **Mírochov** (6955) 13.9.1970 (Niedl); **Terežín** u Kunžaku (6957) 1973 (Sláma M.); **Suchdol n. Lužnicí** (7054) 1964 (Sláma M.); 1986 (Jeniš); 8.1978 (?) [c.Franke]; (7054) (Sobota J.); **Barbora** (7055) 1974 (Sláma M.); **Cep** (7055) 1965 (Sláma M.); **Chlum u Třeboně** (7055) 6.1952 (Niedl); 1989 (Mikyška A.); 1965 (Sláma M.); **Majdalena** (7055) 7.1968 (Deneš K.); (Kadlec J., Kraus Z.); 1965 (Sláma M.); **Boletice** (7151) 10.6.1976 (Doležal J.); **Bor** (7154) 7.1985 (Hála) [*Züher M.]; (Kudrna A.); **Červené blato** (7154) 6.1981 (Pils) [*Bečvář]; 1985 (Škorpík M.); **Hrdlořezy** (7154) 1965 (Sláma M.); **Jiříkovo údolí** (7154) 8.7.1933 (Čejka, Heyrovský) [+H]; **Těšínov** (7154) (Keil) [ČBU, +H]; **Nová Ves n. Lužnicí** (7155) (Keil A.) [+H]; **Nové Hradky** (7254) (Keil A.) [+H, *Pfeffer, NMB, NMP, ČBU, *Čtvrtečka]; 1987 (Simandl J.).

M: Moravia (?) [NMP].

Slovenská republika. Velmi vzácný a velmi lokální. Nálezy jsou většinou ojedinělé.

S: Eubochňa (6880) 7.1935 (Hájek) [NMP, +H]; **Čingov** Slov. raj (7089) 7.1974 (Březina B.); **Kláštorsk** (7088) 7.1939 (Wadas) [+H]; 7.1970 (Valeník M.); **Moštěnica** (7181) (Sobota J.); **Mlynky** Slov. Raj (7188) (Sobota J.); **Solčany** (7475) (Kelecsény) [+H, +Roubal]; **Banská Štiavnica** (7579) 6.1965 (?) [LVÚ Banská Štiavnica].

Bionomie. Lesy s původním výskytem jehličnatých stromů. Druh především stromových korun a větví, průměr napadeného materiálu je 2-6, výjimečně až 12 cm. Požerky jsou obdobné jako u ostatních druhů rodu *Monochamus*. Larvy vyžirají chodby, které jsou částečně v kůře a částečně zasahují do bělí. Před vstupem do dřeva larvy vyžirají širší chodby, které se obvykle spojují v nepravidelné plošky, kryté velmi slabou vrstvičkou kůry. Ve dřevě pokračují v žíru a tam se i kuklí. Dřevo prožirají podélně i příčně v celém průměru. Larvy vykusují silnější delší třísky, které částečně zůstávají v chodbách a částečně jsou vykusány otvory v kůře vyhazovány ven. Přezimuje ve stadiu larvy. Doba vývoje obvykle dvouletá. - Imága se vyskytují od poloviny VI. do počátku VIII. (13.IX.1970 *Niedl), maximum VII., téměř výhradně na dříví. Většina imág se zdržuje v korunách stojících stromů, méně často v korunách čerstvých vývrátů, nebo na zpracovaném dříví. Převážně sedí na spodní straně dřeva.

Živé rostliny - Zejména na *Picea*, méně často na *Pinus uncinata uncinata*; *Pinus uncinata rotundata* (*Škorpík).

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Cyanopterus flavator* (F.): Chlum u Třeboně 1975, Sláma M. lgt., Čapek M. det. Datlovití ptáci zahubí většinu populace.

Hospodářský význam. Tím, že často napadá oslabené stromy a urychluje jejich odumření (většinou společně s kůrovci), je možné ho zařadit mezi fyziologické škůdce. Způsobem žíru larev ve dřevě patří i mezi technické škůdce, ale protože napadá méně cenné sortimenty, nejsou škody významné.

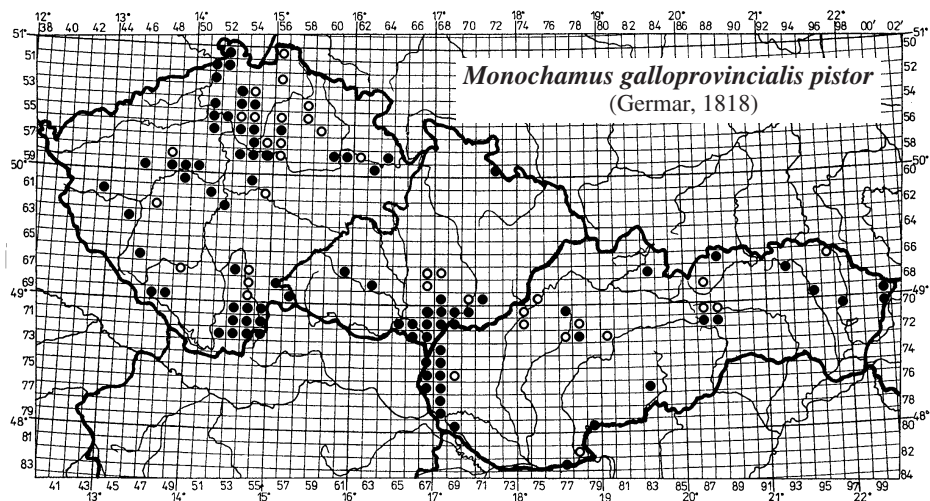
Ochrana. Na známých místech výskytu nepatří mezi ohrožené druhy.

Monochamus galloprovincialis (Olivier, 1795)

ssp. *pistor* (Germar, 1818)

Kozlíček sosnový

Česká republika a Slovenská republika. V původních i nepůvodních borových porostech, podle nálezu řídký až vzácný druh. Jedná se však o přehlížený druh, který je ve skutečnosti mnohem častější a daleko více rozšířený a někdy lokálně i velmi hojný.

Bionomie. Vývoj v odumírajících nebo vyvrácených stromech. Napadá především koruny stromů, větve a vrcholy o slabším průměru, převážně 4 – 15 cm, vzácně silnější dřevo 20 – 25 cm. U starších *Pinus sylvestris* se vývoj uskutečňuje pouze v horních částech se slabou kůrou, oddenky se silnou borkou nejsou nikdy napadeny. U *Pinus uncinata* a jižních druhů *Pinus* s méně rozdílnou kůrou může dojít k napadení i dolních částí. Larva vyžírá v kůře a bělí široké chodby, které se spojují ve větší plošky. Larva vyhlodává dlouhé třísky, které částečně vyhazuje otvory v kůře ven. Larvální chodby zasahují hlouběji do bělové části a mají hrubý povrch po vykousání třísek. Později larva vstupuje do dřeva, kde

pokračuje v žíru do značné hloubky a tam se i kuklí. Imága často vylézají i na protější straně dřeva. Výletový otvor ze dřeva má téměř kruhový tvar. Doba vývoje je obvykle jednoletá, méně často dvouletá, ale ze stejného dřeva jsem vychoval ojedinělá imága i po třech letech. - Výskyt imág je velmi rozdílný, vyskytují se od poloviny V. (Mužla, Sláma lgt.) do IX., převážně VII. – VIII. Zdržují se především v korunách stromů, kde provádějí zralostní žír, ale velmi často též na čerstvých letních vývratech. Přítomnost imág prozradí zralostní žíry - vykousané malé plošky nepravidelného tvaru na slabé kůře větvíček. Méně často se imága vyskytují na čerstvém rovném dříví.

Živné rostliny - Pokud je mi známo, zjištěn pouze na *Pinus*. U nás především na *Pinus sylvestris*, méně *Pinus uncinata* a *nigra*. V jižní Evropě a severní Africe snad na všech místních druzích *Pinus*.

Přirození nepřátelé - Především datlovití ptáci. Mnoho larev zahyne při vyschnutí napadeného dřeva.

Variabilita. Ssp. *pistor* vyskytující se ve střední Evropě je mírně variabilní v množství světlých skvn na krovkách.

Hospodářský význam. Uvedený druh je jako škůdce uváděn v odborné literatuře i v učebnicích a projevuje se tak i v lesích. Urychluje odumírání oslabených stromů a zároveň je technicky škůdcem. Na Děčínsku a jižní Moravě jsem našel velkoplošně velmi silně napadené kmínky borových mlazin, oslabených a odumřelých po pozemním požáru. Jako technický škůdce zcela znehodnocuje napadené dřevo, ale vzhledem k tomu, že se jedná především o slabší dřevo korun stromů, nemá jako škůdce velký praktický význam. Je téměř jisté, že je také přenašečem houbových chorob na borovicích, jak při provádění zralostních žírů, tak i při zakládání nového pokolení. Podle četné japonské i evropské literatury (např. Magnusson, Schroeder, 1989) jsou druhy rodu *Monochamus*, žijící na borovicích, přenašeči háďátek (např. *Bursaphelenchus* sp., *Nematoda*), která pak údajně mají podíl na hromadném odumírání borovic.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Monochamus sartor (Fabricius, 1787)

Kozlíček hvozdník (krejčík) - vrzúník pralesový (vrzúník krajčírik)

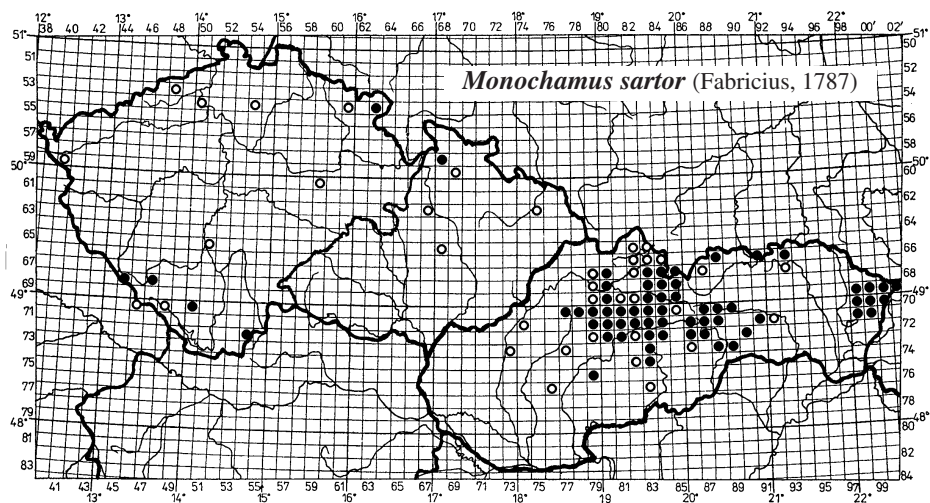
Na východní hranici výskytu (Polsko, Bělorusko, Ukrajina) se stýká s velmi podobným druhem *Monochamus urussovi* (Fischer, 1806), se kterým je často zaměňován a velmi často mnohé exempláře z těchto míst vůbec nelze přesně determinovat. Podle mého názoru *M. urussovi* je pouze subspecie *M. sartor* a hranice společného výskytu je oblastí přechodovou. Dalším směrem na východ (až po Japonsko) jsou již kusy *M. urussovi* stále více odlišitelné.

Česká republika. V českých zemích v horách velmi vzácný, zcela jistě vymírající druh. Po 2. světové válce hlášen pouze ze Šumavy a Novohradských hor.

B: Šumava (?) [+Hennevogl 1905]; (?) [NMP]; (?) 1942 (?) [PLZ]; **Wagen** (?) (Roubal) [NMB]; **Česká chata** (?) [NMP]; **Bouřňák** (5348) (Fabich) [NMP]; **Sebužín** (5450) 23.6.1922 (?) [+Vysoký 1991]; **Polomé hory** (5454) (Kral) [+Kral 1915, +H]; **Trutnov** (5461) 28.6.1931 (Špaček) [NMP]; **Teplice n. Metují** (5463) 19.7.1979 (Vancel Z. - asi zavlečen); **Chebsko** (5940) (Dalla Tore) [+H]; **Choltice** (6059) (Rule) [+H]; **Zvíkov** (6551) 7.1939 (Podaný) [NMB]; **Železná Ruda** (6845) (Polanský L.); **Kašperské Hory** (6847) (Polanský L.); **Roklan** (7046) (?) [+H]; **Boubín** (7048) (Keil A.); **Libín** (7050) 13.6.1979 (?) [ČBU]; **Hojná Voda** (7254) 20.7.1971 (Karas V.).

M: Moravia (?) (?) [BRN]; **Beskydy** [+Letzner 1891, +H]; (Jureček) [NMP]; (Zoufal) [BRN]; **Kouty nad Desnou** (5868) 7.1967 (Malec B.) [+Malec 1976]; 7.1951 (Niedl); **Praděd** (5969) [+Letzner 1891, +H]; **Loštice** (6267) 12.7.1953 (Vavroušek) [* Řehoř, * Hovorka]; **Brušperk** (6275) (?) [NMP]; **Prostějov** (6568) (?) [+H].

Slovenská republika. Od středního Slovenska na východ často hojný druh, především v horách. V místech nepůvodního výskytu smrku sestupuje často až do nížin.

Bionomie. Jehličnaté, hlavně původní smrkové lesní porosty. Vývoj larev v oslabených nebo padlých stromech. Larva se vyvíjí nejdříve mezi kůrou a bělovou částí dřeva a pak vstupuje do dřeva, které prožírá hluboko, často až do středu dřeva. Vykusuje dlouhé silné třísky, které vykousanými otvory v kůře částečně vyhazuje ven. Je-li stojící strom silně napaden, bývá pod ním půda pokryta vrstvou těchto třísek. Chodby jsou široké a ploché, na okrajích hrubé po vykousání třísek. Před zakuklením larva vyhlodá výstupní chodbu a ponechá jen slabou vrstvičku dřeva k prokousání imágu. Výletový otvor je téměř kruhový. Přezimuje ve stadiu larvy. Doba vývoje jeden (v domácích podmínkách) až dva roky. - Imága se vyskytují převážně v VII. a VIII., zcela výjimečně v VI. nebo IX. Jsou přes den většinou ukryta na spodní straně dřeva zejména čerstvých vývrátů, ale i rovnaného dříví. Velmi často létají i ve dne za plného slunce. Zralostní žír provádějí imága na mladých větvičkách převážně do síly 10 mm.

Živné rostliny - *Picea*, podle Demelta (1966) ve Vogézách též v *Abies pectinata*, Bílý & Mehl (1989) udávají též *Pinus*.

Přirození nepřátelé - Především datlovití ptáci.

Variabilita. Převážně malé rozdíly jsou v množství světlých skvrnek na krovkách, od Vihorlatu k severní hranici Slovenska mají imága samečků i samicěk výrazně více světlých skvrn.

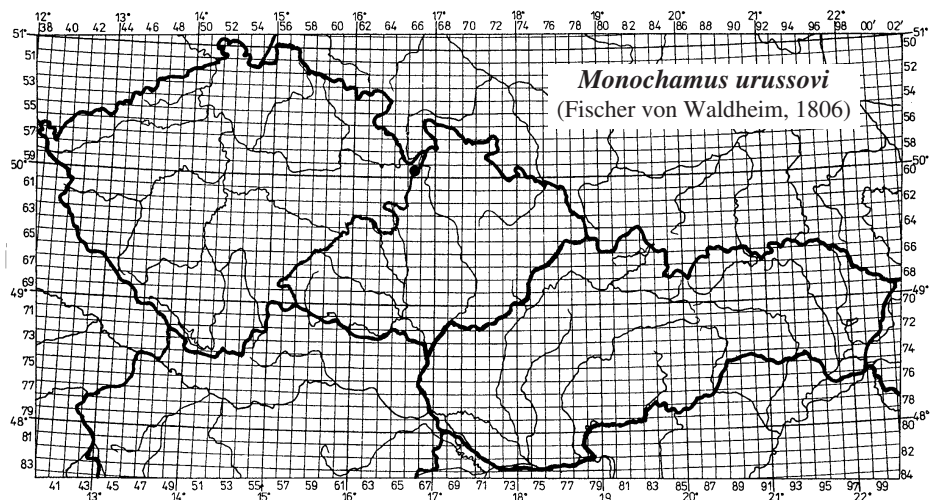
Hospodářský význam. V první řadě technický škůdce, ale způsobuje i odumírání jen mírně oslabených stromů, takže je nutné ho považovat i za fyziologického škůdce. Larvy svým žírem napříč napadeným dřevem dokáží kvalitní i velmi silné dřevo zcela znehod-

notit, takže je použitelné jen na palivo. V České republice jako škůdce nepřipadá v úvahu, na Slovensku působí škody nejen na vývratech nezpracovaných včás, ale často i na stojících stromech.

Ochrana. Vymírající druh původních smrkových porostů převážně pralesního typu, nebo porostů, kde zůstává více let nezpracované dřevo. V Čechách má naději na přežití zejména v netežených porostech Národního parku Šumava. V intenzivně obhospodařovaných porostech nemá možnosti k trvalému výskytu. V České republice by měl patřit k chráněným druhům.

Monochamus urusovi (Fischer von Waldheim, 1806)

Česká republika. Zatím je znám pouze jeden nález. Imágo bylo nalezeno na skládce dřeva v přírodě. Je pravděpodobné, že tento kus pochází z populace, která se vyvinula už v našem prostředí. Předpokládám, že původní populace byla k nám zavlečena s dřevem dováženým po řadu let z bývalého SSSR. Dřevo bylo zpracováno na severomoravských pilách (Vrbno pod Pradědem aj.) na dlužní výřezy a řezivo a odtud převáženo dále, zejména do uranových Jáchymovských dolů. Byly takto dovezeny tisíce m³ dřeva, většinou silně napadeného kůrovci a larvami tesaříků. Dovozy tohoto dřeva přičítám i kůrovcovou kalamitu, která kulminovala v posledních letech a při které byly na severní Moravě zejména kůrovcem *Ips duplicatus* (Sahlberg) zničeny ročně smrkové porosty na několika stech ha a byly vytěženy celkem statisíce m³ dřeva. Při sledování rozšíření tohoto kůrovce jsem v porostech jím napadených našel pokácený odvětvený smrkový kmen, poměrně silně napadený tesaříkem rodu *Monochamus* (lesní porosty mezi dřevozávodem Ptení a obcemi Hluchov a Růžov 1995). Podle požerků a závrtočných otvorů mohlo jít pouze o *Monochamus sartor* nebo *urusovi*. Vzhledem k masovému výskytu *Ips duplicatus* na uvedené lokalitě bych nevyklučoval i druhou možnost. Další dřevo s požerky stejného lýkožrouta a s požerky tesaříka typu *M. sartor* nebo *M. urusovi* a již jen vý-

letovými otvory jsem viděl v r. 1997 u jednoho domu v Miroslavi na jižní Moravě. *Monochamus urussovi* byl zavlečen do Británie a podle ústního sdělení také do Rakouska, kde prý zdomácněl. V Maďarsku byl nalezen již cca na osmi místech a to v západní, střední a východní oblasti.

B: Králíky - Červený Potok (5966) 4.VII.1981 (Bojčuk lgt., det. Sláma). Nalezený kus se nejvíce podobá kusům ze západní Sibíře.

Slovenská republika. Zatím nezjištěn.

Bionomie. V podstatě stejná jako u *Monochamus sartor*.

Živné rostliny - *Picea*.

Variabilita. Podle imág, která jsem viděl z různých míst výskytu, je zřejmé, že se druh od západní hranice v Polsku až po Japonsko dosti odlišuje. Podle mého názoru se také nejedná o samostatný druh, ale o subspecii *Monochamus sartor*.

Hospodářský význam. Velmi vážný fyziologický i technický škůdce, který dokáže napadené dřevo i silných průměrů zcela znehodnotit. V oblasti Sibíře patří mezi nejvážnější lesní škůdce, kteří působí zároveň velké finanční ztráty.

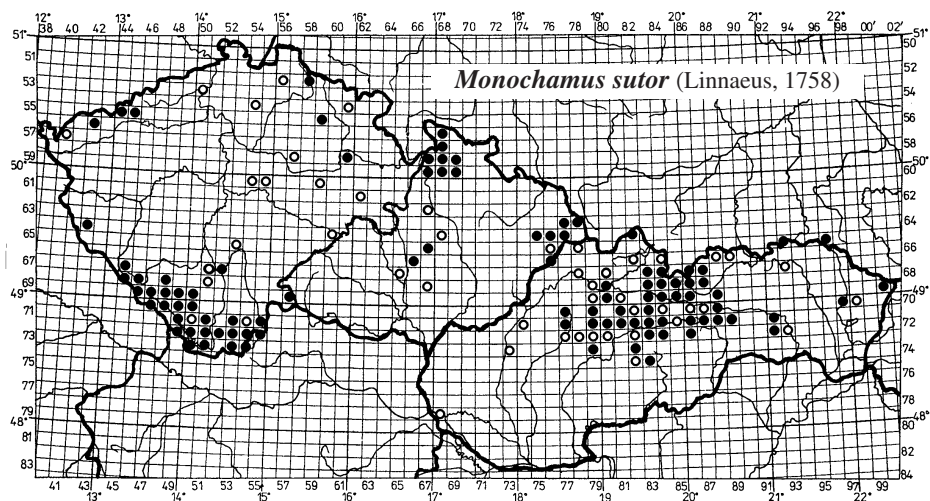
Ochrana. V současné době se k ochraně tohoto druhu nelze vyjádřit.

Monochamus sutor (Linnaeus, 1758)

Kozlíček smrkový (ševčík) - vrzúník smrekový (vrzúník ševčík)

Česká republika. V pahorkatinách a horách vzácný druh, v Novohradských horách a na Šumavě místy hojný, častější též na Kralickém Sněžníku, Jeseníkách a Beskydech.

Slovenská republika. V horských smrčínách středního a severního Slovenska místy hojný, jinde řídký až vzácný.

Bionomie. Jehličnaté, hlavně smrkové lesy na místech převážně původního výskytu smrku. Vývoj pod kůrou a ve dřevě větví a špiček oslabených nebo čerstvě odumřelých, převážně starších i velmi silných stromů, na vývratech nebo dřevě ležícím na zemi. Larvy vyhlodávají chodby pod kůrou a pak vstupují do dřeva, kde pokračují v nepravidelném žíru i hluboko napříč napadeným materiálem. Vyhlodané třísky zčásti vyhazuje otvory v kůře ven. Přezimuje v larválním stadiu. Kuklí se ve dřevě, imágo před výletem vykouše kulatý výletový otvor. Doba vývoje obvykle dvouletá, méně často 1 a 3 letá. - Imágo od VI. do VIII., maximum VII. Přes den převážně na spodní straně dřeva, zejména na vývratech v korunové části. Zralostní žíry provádějí imágo na slabých větvíčkách, zejména v korunách stromů okusováním mladé kůry, ev. jehličí.

Živé rostliny - *Picea*, Heyrovský uvádí v Tatrách též v *Pinus cembra*; *Pinus* (Kemner, 1922); udává se též *Abies*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Dolichomitus mesocentrus* (Grav.): Žořín 1971, Sláma M. lgt., Šedivý J. det. Největší množství larev zahubí ptáci.

Variabilita. Určitá variabilita je v množství žlutobílých skvrnek na krovkách, zřídka bývají krovky téměř černé bez skvrn, někdy je naopak množství skvrnek větší např. u mnohých kusů z Novohradských hor a Šumavy.

Hospodářský význam. Technický škůdce, který dokáže napadené dřevo zcela znehodnotit. Škody u nás nejsou však významné, protože cennější sortimenty dřeva nezůstávají v lese ležet delší dobu a napadené množství dřeva v celkovém objemu vytěžené hmoty má podřadný význam. U tohoto druhu byla také v imágách zjištěna háďátka (*Bursaphelenchus* sp., *Nematoda*).

Ochrana. V horských lesích jižních Čech a severní Moravy není ohroženým druhem.

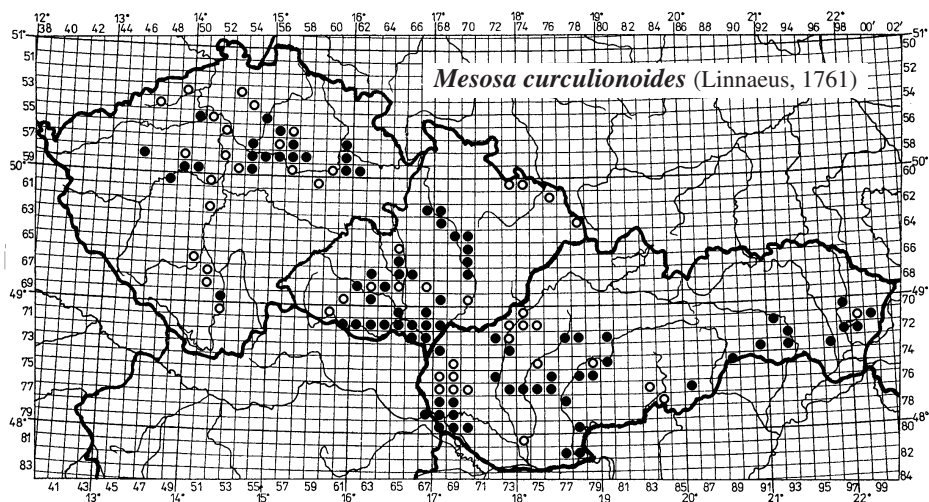
MESOSA Latreille, 1829

Mesosa curculionoides (Linnaeus, 1761)

Kozlíček zdobený - vrzúník orechový (fuzáč nosatcovitý)

Česká republika i Slovenská republika. V oblastech původních Quercet lokální a převážně řídký druh.

Bionomie. Listnaté lesy, parky, stromořadí. Samičky vyhledávají ke kladení odumírající stojící nebo čerstvě odřezané dříví. Larvy se vyvíjejí pod kůrou silnějších větví i slabších kmenů, kde vyžirají poměrně široké nepravidelné chodby. Je-li na dřevu silná kůra, larvy si v ní obvykle vyhlodají kukelní komůrku, nebo se kuklí v komůrce mělce vyhloubené do bělí a kůry. Méně často při slabé kůře se larvy zavrtávají do dřeva a udělají si kukelní komůrku mělce pod jeho povrchem. Demelt (1966) uvádí, že lýko při žíru larev není zasaženo, což při slabší kůře nemohu potvrdit. Teppner (1961) zjistil vývoj v *Robinia* od 0,5 m nad zemí po několik cm silné větve v koruně stromu. Doba vývoje se udává 2 – 3 letá. Kudla (1966) uvádí přezimování ve stadiu larev, kukel i imág, podobně též Heyrovský (1955). - Výskyt imág se udává V.-IX. (někdy již koncem IV.), tento údaj je možná ovlivněn i nálezy v kukelních komůrkách. Imágo jsem nalézal od VI. do VII., obvykle na odumírajících větvích, hromadách klestu i na rovném dříví.

Živé rostliny - *Tilia*, *Quercus*, *Ulmus*; *Juglans*, *Fraxinus* (*Šiška); *Viscum laxum* (*Vávra); *Robinia* (Teppner, 1961); dále se uvádějí *Castanea*, *Fagus*, *Ficus*, *Acer*, *Carpinus*, *Populus*, *Alnus*, *Salix* aj.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Mesosa nebulosa (Fabricius, 1781)

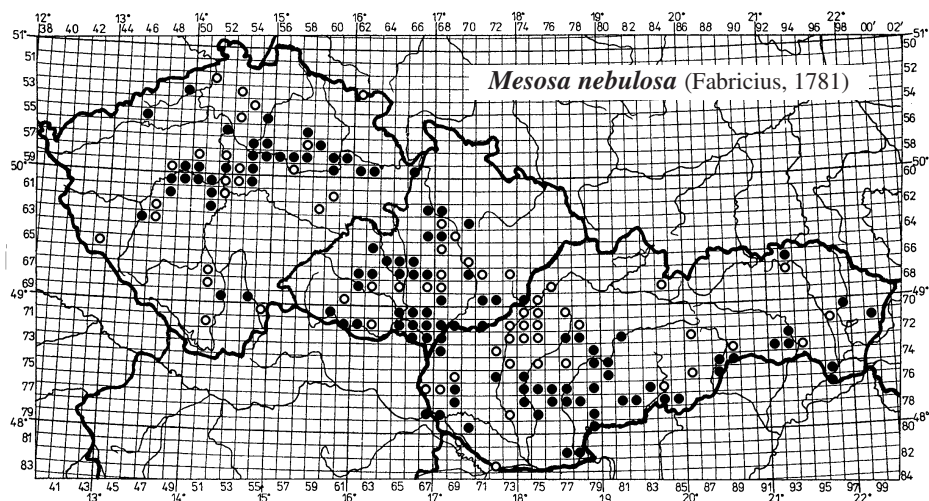
Česká republika i Slovenská republika. V listnatých porostech nižších a středních poloh řídký až častý druh.

Bionomie. Jako předchozí druh, listnaté dřeviny v lesích i parcích. Vývoj v odumřelém dřevě především větví stojících stromů. Za dobu vývoje bývá dřevo již ve značném stupni rozkladu. Larvy žerou pod kůrou a obvykle později vstupují do dřeva, kde pokračují v žíru. Kukelní komůrka je blízko povrchu dřeva. Někdy zakluknutí proběhne též v silnější kůře. Podle Demelta (1966) se kuklí v VII.-VIII., imága přezimují a vylézají časně na jaře, doba vývoje 2-3 roky (totéž *Kubáň, *Sedláček). - Imága se mimo dřevo vyskytují od jara do VII. převážně na schnoucích větvích na stromech, hromadách klestu, rovném dříví.

Živé rostliny - *Quercus*, *Juglans*, *Prunus*, *Loranthus*; *Acer* (*Sedláček A.), *Corylus*, *Salix caprea* (*Vávra J.), *Alnus* (*Vlasák J.); *Betula*, *Carpinus* (Kemner, 1922); dále se uvádí *Castanea*, *Fagus*, *Pyrus*, *Rhamnus*, *Salix*, *Morus*, *Ficus*, *Malus*, *Populus*.

Hospodářský význam. Hospodářský význam nemá.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

DEROPLIA Dejean, 1837

Stenidea Mulsant, 1842 - Heyrovský (1955)

Deroplia genei (Aragona, 1830)

ssp. genei (Aragona, 1830)

Česká republika. Z Čech ho uvádí pouze Gabert od Ústí n.Labem. Lokalita vypadá nevěrohodně, ale nález jednoho imága byl hlášen též z Harzu (Schäffler lgt.). Na Moravě je znám zatím pouze starý nález od Brna.

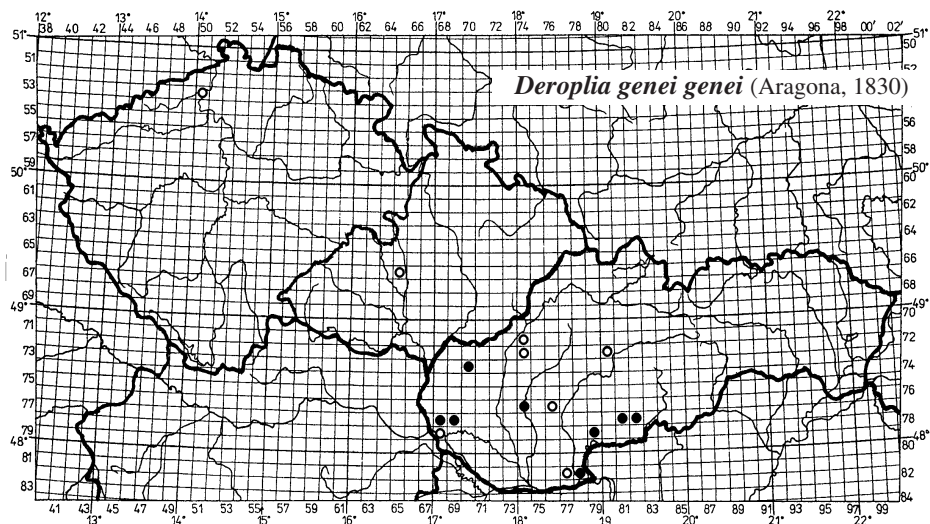
B: Ústí n.L. (5350) (Gabert T.) [NMB].

M: Adamov (6665) (Fleischer) [+Fleischer 1927-30, +H, HKR].

Slovenská republika. Velmi vzácný, avšak přehlížený druh, nalezen zatím pouze v teplých oblastech západního a středního Slovenska. V poslední době častěji vychován.

S: Trenčín (7174) 1931 (Čepelák) [+H, +Roubal 1926]; Inovec (7274) (Čepelák) [OL, NMP]; Banská Bystrica (7280) (Roubal ?) [+H]; Hlboké - Senica (7370) 16.5.1962 (Šprysl); Nitra (7674) (Čepelák) [NMB, * Niedl]; 5.1953 (Čepelák) [+H]; (Barabás) [*Šiška]; Zlaté Moravce (7676) (Olexa) [+H]; Svätý Jur (7769) (Barabás L.) [+Barabás 1976]; 1990 (Švácha P.); Modrý Kameň (7781) 8.5.1990, 6.5.1995 (Vávra J.); 5.1994 (?) [*c.Franke]; Velký Krtíš (7782) 5.1992 (Veigler R.) [*Týr]; Bratislava (77-7868) (Roland) [NMB]; (Zoufal) [+H]; Bratislava - Malé Karpaty (7768) 1994-98 (*Kautman); Plášťovce (7879) 9.5.1995 (Vávra J.); Helemba (8178) 9.3.1933, 19.3.1933 (Roubal) [NMP]; Kamenica n. Hr. (8178) 5.1956 (Eiba) [*Šprysl]; 10.5.1948, 29.4.1971, 30.4.1971 (Lekeš) [*Šprysl]; (?) [c.Kybal]; (?) [*Švácha]; Kováčov (8178) (Heyrovský) [NMP, +H]; (Lekeš) [+H]; (Lorenc); 8.4.1959 (Pospíšil K.) [*Pícek]; 2.5.1936 (Roubal) [c.Kratochvíl]; Stúrovo (8177-78) 25.4.1926, 24.5.1926 (Roubal) [NMB, +H, +Roubal]; 26.4.1949, 6.5.1950 (Lekeš) [c.Kratochvíl]; 10.5.1950 (Lekeš) [OL]; 29.4.1954 (Pospíšil K.) [*Pícek]; (Lorenc); (Štícha) [+H]; Podunaj (Roubal) [+H, +Roubal 1926].

Bionomie. Listnaté lesy a lesostepi. Podle Demelta (1966) výhradně ve větvích *Quercus*, které uhynuly vlivem žíru *Coraebus fasciatus* Vill. Larvy se kuklí v VII. – VIII. a přezimují v kukelních komůrkách. Podle *Vávry larvy žijí v koncových suchých větvičkách *Quercus*, imága jsou hotová na podzim a v tuto dobu vylézají z kukelních komůrek a přezimují u pat stromů v hrabance z listů apod., dvouletý vývoj (*Vávra). - Imága je možné sklepkávat časně z jara, někdy již v III., jinak IV. – V.

Živé rostliny - *Quercus*; *Quercus cerris* (*Kautman);.

Hospodářský význam. Není mi známo, zda využívá k vykladení pouze odumřelé větve.

Ochrana. Problematický druh. Je otázkou, zda jeho vzácnost v posledních desetiletích byla způsobena gradační amplitudou, nebo pouze neznalostí bionómie. Vzácný druh, který nyní ve Slovenské republice nepatří mezi přímo ohrožené.

ANAESTHETIS Dejean, 1835

Anaesthetis testacea (Fabricius, 1781)

Česká republika a Slovenská republika. Zejména v teplejších oblastech řídký až častý druh, na Slovensku hojnější. Většinou přehlížený druh, sbíraný spíše náhodně.

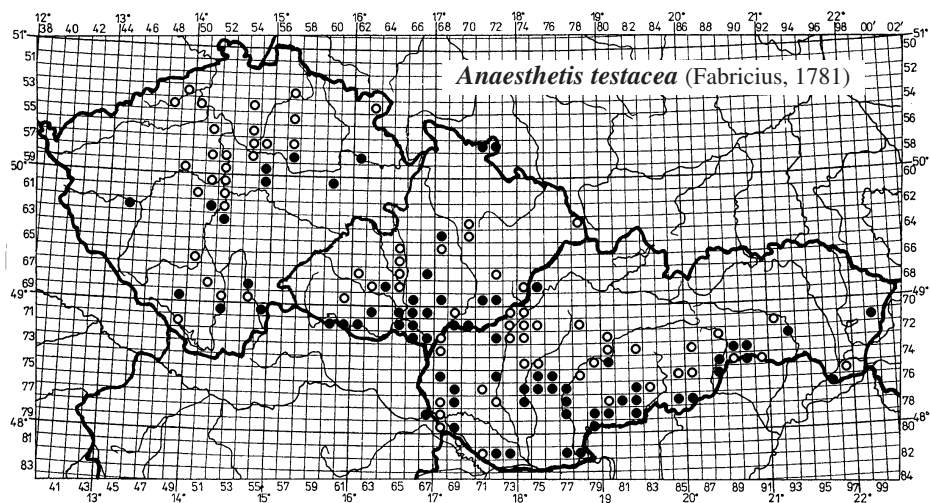
Bionomie. Listnaté lesy. Například podle Demelta (1966), Teppnera (1968-69) a Hellrigla (1967) se larvy vyvíjejí pod kůrou slabých odumírajících větviček, starší larvy pak vnikají do jádra, kde se na jaře kuklí. Bílý & Mehl (1989) udávají sílu větviček 0,5 – 1,5 cm, požerky ve dřevě. Výletový otvor je kulatý. Doba vývoje dvouletá. - Imága se venku vyskytují od ploviny V. do VI., zřídka až VIII. (Sedláčny 10.8.76 *Trmal lgt.). Dají se sklepávat z odumírajících větví. Soumračný a noční druh.

Živé rostliny - *Quercus*, *Salix caprea*, *Juglans regia* (*Kubáň); *Aesculus* (*Vávra); *Castanea* (Hellrigl, 1967); dále se uvádí *Fagus*, *Alnus*.

Variabilita. Barva těla může být červenohnědá.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

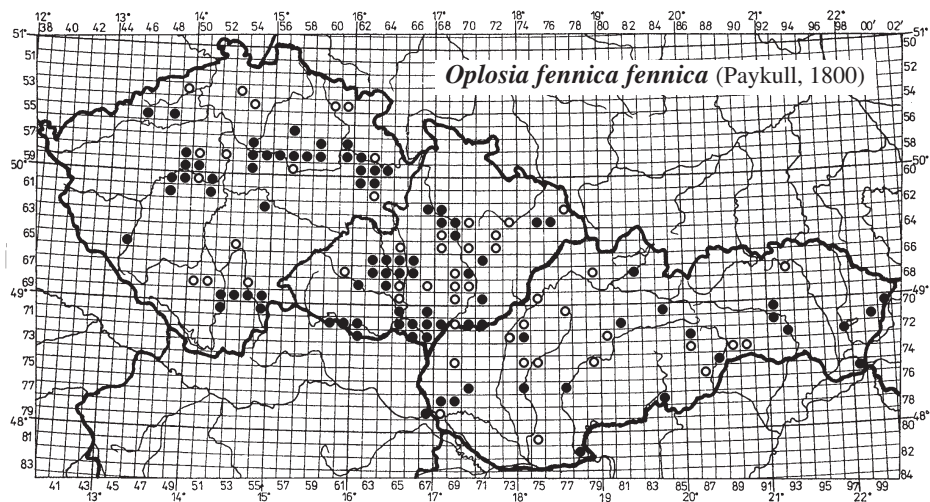

***OPLOSIA* Mulsant, 1863**

***Oplosia fennica* (Paykull, 1800)**

ssp. *fennica* (Paykull, 1800)

Česká republika a Slovenská republika. Lokálně spíše v nižších a středních polohách, na celém území řídký, častěji byl vychován i ve větším počtu.

Bionomie. Smíšené listnaté lesy, stromoradií kolem cest, soliterní stromy apod. Vývoj pod kůrou a v kůře odumřelých větví stojících stromů, napadá i stromy vyvrácené. Dává přednost větvím o síle cca 4 – 8 cm, ale také 3 – 20 cm. Za dobu vývoje bývá dřevo již značně zetlelé. Kuklí se obvykle v kůře, je-li kůra slabá, larva vyhlodá kukelní komůrku mělce ve dřevě. Často v ulomených větvích ležících na zemi, není jisté, zda i do těchto větví samičky kladou vajíčka, nebo se jedná o větve ulomené až po vykladení. Doba vývoje dva roky. Kemner (1922) uvádí jednoletý. Přezimuje jako larva. - Imága se vyskytují od V. do VIII., maximum výskytu VI.

Živné rostliny - Zjistil jsem pouze *Tilia*; bývá udáván též *Corylus*, *Fagus*, *Sorbus*, *Salix*, *Populus*, *Fraxinus*, *Quercus*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Dolichomitius mesocentrus* (Grav.): Adamov 1982, Hladil J. lgt., Šedivý J. det., Břeclav 1971 (+Čapek, Hladil, Šedivý 1982); *Dolichomitius aciculatus* (Hellén): Moravia mer. 4.1971, Hladil J. lgt., Šedivý J. det. Často larvy vyklouvávají ptáci, někdy uhynie celá populace po vyschnutí dřeva.

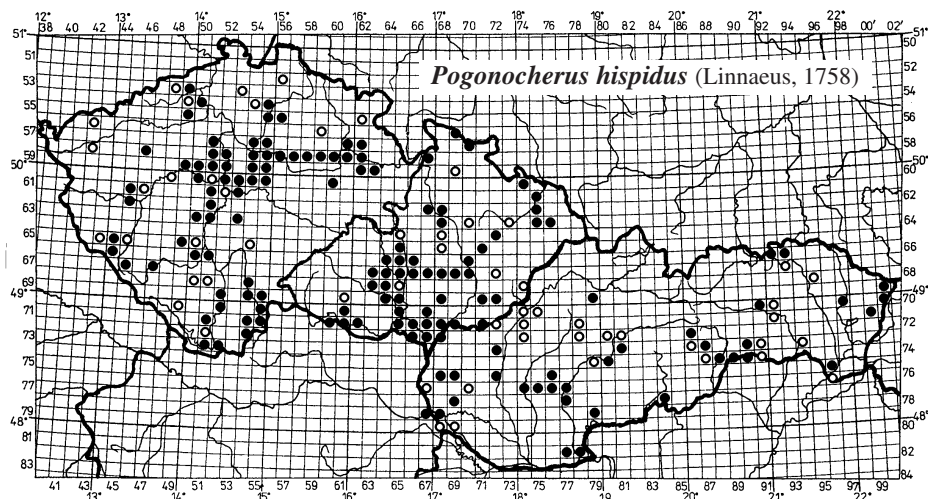
Hospodářský význam. Nepatří mezi škodlivé druhy.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

POGONOCHERUS Dejean, 1821

Pogonocherus hispidus (Linnaeus, 1758)

Česká republika i Slovenská republika. Spíše v nižších a středních polohách řídký až častý. Nenápadně žijící skrytý druh, někdy se dá vychovat ve velkém množství.

Bionomie. Vývoj larev pod kůrou odumírajících slabších větví nebo kmínků o průměru 0,6 – 2 cm, zřídka až 5 cm. Larvy vyhlodávají poměrně široké ploché chodby, při sil-

nějším obsazení dřevin se slabou kůrou dojde k jejímu zeslabení, tak začne sama odpadávat. Při silnějším napadení larvy slabé větvičky téměř rozežerou. Před kuklením se zavrtávají do dřeva kde někdy pokračují v žíru, někdy si vyhlodávají jen kukelní komůrky. Demelt uvádí 1 – 2 letý vývoj, našel přezimující imága ve dřevě. Sám jsem vychoval vícekrát stovky imág na jaře ze zimujících larev. - Je ale možné, že by tato imága v přírodě zůstala ve dřevě a tam také ještě zimovala. Výskyt imág ve volné přírodě od poloviny V. do VII., uvádí se od IV. do X. Zdržují se na větvích, chrastí apod.

Živné rostliny - *Alnus*, *Carpinus*, *Prunus*, *Frangula alnus*, *Tilia*, *Euonymus*, *Ulmus*, *Hedera*; *Salix* (*Kubán); *Juglans*, *Sambucus nigra*, *Cornus mas*, *Viscum*, *Malus* (*Vávra J.); *Viburnum* (Teppner, 1961); *Sorbus aucuparia*, *Cotoneaster* (Kemner, 1922); dále *Quercus*, *Pyrus*, *Helianthus*, *Ulmus*, *Fagus*, *Corylus*, *Prunus*, *Pyrus*, *Salix*, *Crataegus*, *Genista*, *Swida sanguinea*.

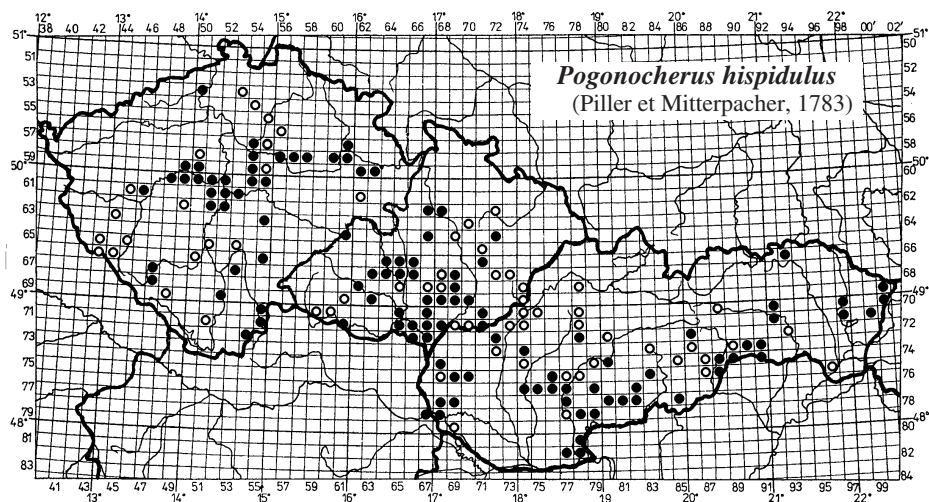
Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Ontsira antica* (Woll.): Ždánice 1968, Hladil J. lgt., Čapek M. det.; *Ontsira igneus* (Ratz.): Adamov 1964, Hladil J. lgt., Čapek M. det.; *Ontsira imperator* (Hal.): Ždánice 1964, Hladil J. lgt., Čapek M. det.; *Spathius erythrocephalus* Wesm.: Stará Boleslav, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Blacus* sp.: Stará Boleslav 1976, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Xorides gravenhorsti* Curtis: Ždánice 20.5.1960, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides securicornis* (Hlgr.): Ždánice 1960, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Pogonocherus hispidulus (Piller et Mitterpacher, 1783)

Česká republika i Slovenská republika. V nižších a středních polohách řídký až častý. Přehlížený druh, častěji vychovaný.

Bionomie. Vývoj pod kůrou slabých, oslabených a čerstvě odumřelých větví. Larvy žerou pod kůrou, v pokročilém vývoji vyhlodávají také povrchovou vrstvu bělí a ucpávají chodbičky menšími třískami dřeva. Ke kuklení si larva vyhlodává hákovitou, často jen šikmou, různě orientovanou kukelní komůrku pod povrchem dřeva. Podle Demelta (1966) má dvouletý vývoj a imága se líhnou na podzim a přezimují v kukelní komůrce. Sám jsem vícekrát z přezimujících larev vychoval imága na jaře. Je však možné, že se v přírodních podmínkách měla vylíhnout až na podzim. Imága se vyskytují IV. – VII.

Živé rostliny - *Frangula alnus*, *Alnus*, *Betula*, *Salix caprea*, *Corylus*; *Malus* (*Deneš); *Carpinus*, *Alnus* (*Vávra J.); *Quercus*, *Euonymus* (*Kubáň); *Malus*, *Amelanchier ovalis*, *Viburnum lantana* (Teppner, 1961); *Fagus*, *Crataegus*, *Sambucus*, *Juglans* aj.

Přirození nepřátelé - *Cleridae*: *Opilo taeniatum* Klug.: Milovice (7166) 1975, Sláma M. lgt., Kodýtek det. (Vychován ještě společně s *Molorchus umbellatarum* (Schreb.).

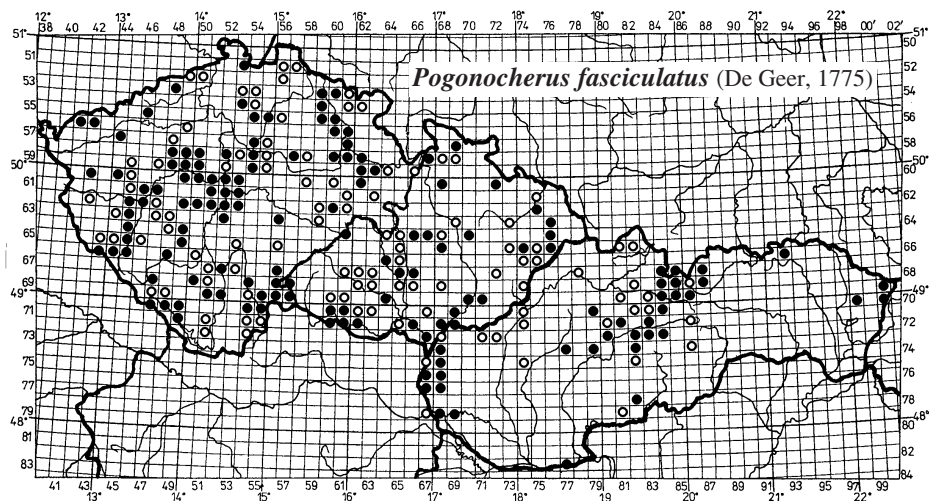
Hospodářský význam. Nepatří mezi hospodářsky významné druhy.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Pogonocherus fasciculatus (De Geer, 1775)

Kozlíček přeslenový

Česká republika i Slovenská republika. Široce rozšířen v jehličnatých porostech, řídký až hojný, ve volné přírodě nalézán méně často, lze jej ale vypěstovat ve velkém množství.

Bionomie. Jehličnaté porosty od nížin až do hor. Vývoj pod kůrou slabších větví, vršků oslabených, nebo vyvrácených stromů, v dolních přirozeně odumírajících větvích živých stromů. Dává přednost materiálu o průměru do 3 cm, ev. až 5 cm. Larva vyžírá chodby pod kůrou. Kuklí se v hákovité komůrce ve dřevě. Podle Demelta (1966) přezimuje ve

stadiu imága. Sám jsem našel přezimující pouze larvy, imága se vylhla doma na jaře. Přezimující imága ve dřevě jsem nenašel, ale našel jsem je venku v prvních jarních teplých dnech po roztání sněhu, takže zřejmě přezimovala, ale není mi známo zda v požerku. Shrneme-li údaje o době vývoje, kuklení i líhnutí imág, značně se liší. Podle mého názoru je pravděpodobné, že doba od vykladení vajíčka do doby pohlavní dospělosti je dvouletá, bez ohledu na to, zda brouci přezimují v kukelních komůrkách nebo mimo ně. (Kubáň 10.8.74 dvě imága ve dřevě z Nové Sedlice). - Imága se mimo dřevo vyskytují od V. do VIII., udává se III. – X. na čerstvých větvích po těžbě, dolních odumírajících i živých větvích na stromech.

Živé rostliny - *Picea*, *Abies*, *Pinus*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Cenocoelius agriculator* L.: Přísečnice, Pfeffer A. lgt. (Kolubajiv S. det., 1934); *Cyanopterus flavator* (F.): Brezová p.Br. 1966, Čapek M. lgt. & det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Ephialtes manifestator* L.: Myjava, Pfeffer A. lgt. (Kolubajiv S. det., 1934).

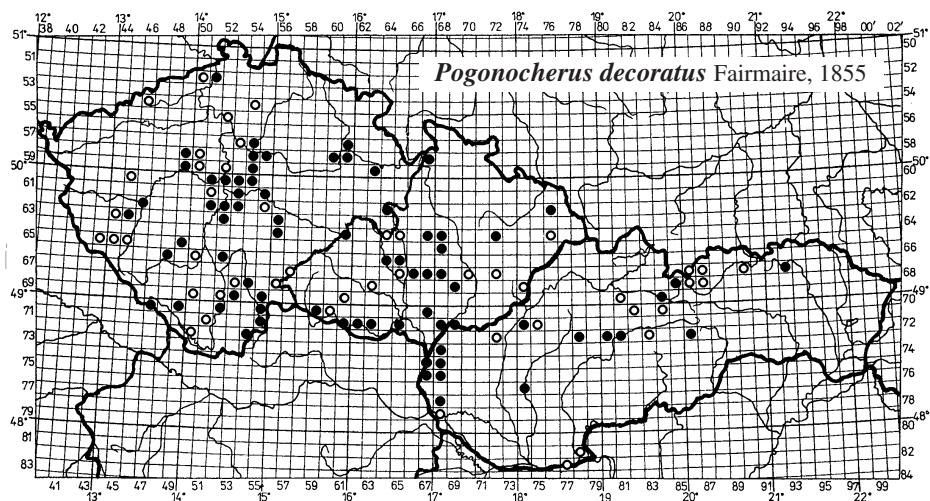
Hospodářský význam. V učebnicích je uváděn jako škůdce. Dosud jsem se nesetkal s případem, kdy by bylo možné zcela jasně tento druh označit jako vysloveně primárního škůdce. U odumřelých stromů v kulturách, na kterých se tento druh zdánlivě jako primární škůdce vyskytoval, byla vždy prvotní příčina úhynu jiná. Především patřila do okruhu houbových chorob.

Ochrana. Není ohroženým druhem.

Pogonocherus decoratus Fairmaire, 1855

Česká republika. Častý až vzácný lokálně rozšířený druh v borových lesích převážně nížinných a středních poloh.

Slovenská republika. Pouze v borových oblastech západního Slovenska řídký, jinde velmi lokální a vzácný.

Bionomie. Vývoj ve slabých větvičkách o průměru většinou kolem 1 cm. Požerak pod kůrou, kuklí se ve dřevě. Ve slabších větvičkách mohou larvy rozežrat celou větvičku. Imága se líhnou koncem léta a brzy po vylíhnutí opouštějí požerky. Přezimují jako imága. - V přírodě se s dospělci můžeme setkat od časného jara převážně do poloviny VI. Od IX. je možné je sklepávat např. na spodních živých i odumřelých slabých borových větvích. Řada imág však byla nalezena i v ostatních letních měsících. Podle Demelta (1966) v Alpách vystupuje až do výše 1700 m n. m.

Živé rostliny - Převážně v *Pinus*, vzácně v *Picea*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Doryctes undulatus* (Ratz.): Adamov 1968, Hladil J. lgt., Čapek M. det.; *Lestricus secalis* (L.): Adamov 1968, Hladil J. lgt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Townesia tenuiventris* (Holmgr.): Chlum u Třeboně 1952, 1953, Niedl J. lgt., Šedivý J. det.

Hospodářský význam. Protože napadá především oslabené větvičky, které by ve většině případů stejně odumřely, nelze jej považovat za škůdce.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Pogonocherus ovatus (Goeze, 1777)

Česká republika. Velmi lokální druh, jehož výskyt je závislý na zbytcích jedlí a jedlových porostů v našich lesích.

Slovenská republika. Přestože na Slovensku se zachovalo více jedlí a jedlových porostů než v českých zemích (přes jejich obrovský úbytek), bylo zde nalezeno mnohem méně kusů.

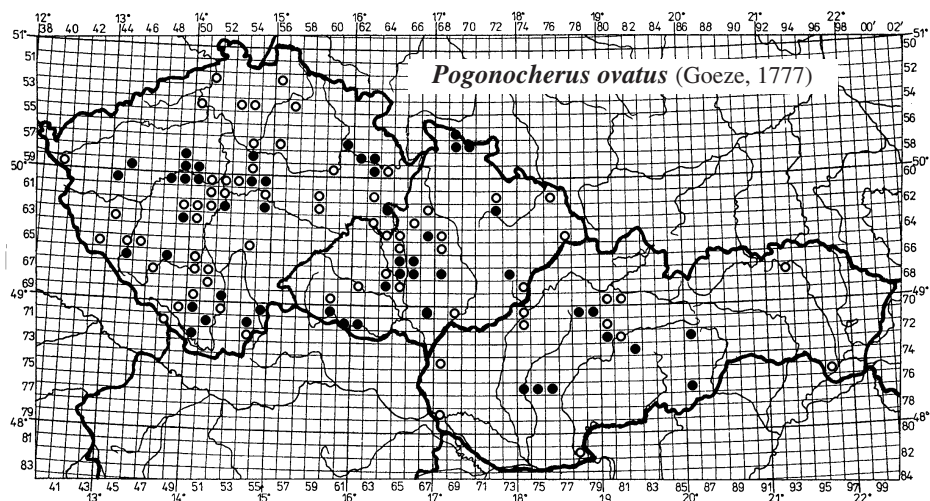
S: **Malé Karpaty** (?) (Pfeffer, Roubal) [+Roubal]; **Bardejov** (6793) (Csiki) [+Roubal, +H]; **Klák** (6980) 5.-6.1957 (?) [LVÚ Banská Štiavnica]; **Ružomberok** (6981) (Sekera) [+Roubal]; **Horné Orechové** (7074) (Korbel) [+Roubal]; **Vricko** MF (7078) 5.6.1962 (Cengel); **Gaderská dolina** (7079) 7.1967 (Pucholt R.); **Trenčín** (7174) [+Brancsik 1906, +Roubal, +H]; (Čepelák) [NMP]; **Špania dolina** (7180) (Roubal) [+Roubal]; **Banská Bystrica** (7280-81) (Roubal) [+Roubal, NMB]; 3.2.1986 (Kubinec) [*Franc]; **Muráň** (7286) (Profant J.) [*Kautman]; **Poľana** (7382) 3.8.1979 (LVÚ Zvolen) [*Brutovský]; 1979 (?) [*Týr]; **Moravský Ján** (7468) (?) [+H]; **Slov. Nové Mesto** (7596) (Csiki) [+Roubal]; **Zobor** (7674) (Barabás) [*Šiška]; **Jelenec** (7675) 3.6.1983 (Čermák R.); **Zlaté Moravce** (7676) 28.5.1983 (Kybal); **Vinice** (7686) 25.6.1965 (?) [LVÚ Banská Štiavnica]; **Bratislava** (7868) (Kavan) [NMP, +H]; **Štúrovo** (8178) (Roubal) [NMB]; **Panský diel** (?) (Roubal) [+Roubal]; **Pohroní** (?) (Roubal) [+Roubal]; **Pováží** (?) (Roubal) [+Roubal].

Bionomie. Vývoj v koncových větvích. Podle ústního sdělení Hladila je vývoj larev v jedlových slabších větvích poměrně krátký a včetně výletu imág proběhne od jara do podzimu. - Přezimuje v úkrytech jako imágo. Imága se vyskytují od konce léta do jarních měsíců, řada imág však byla nalezena i v měsících VI. – VIII. Převážně jsou dospělci nalézáni v zimě pod šupinami kůry v dolních částech živých starších Abies.

Živé rostliny - *Abies*, Demelt (1966) prý tento druh vychoval z *Ulmus*, dále uvádí též *Quercus*, *Betula* a *Castanea*.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Z přírody mizící druh, výskyt je závislý na zbytcích jedlí a jedlových porostů u nás a do budoucnosti zejména na tom, zda jedle bude opět v lesích vysazována a v jakém množství.

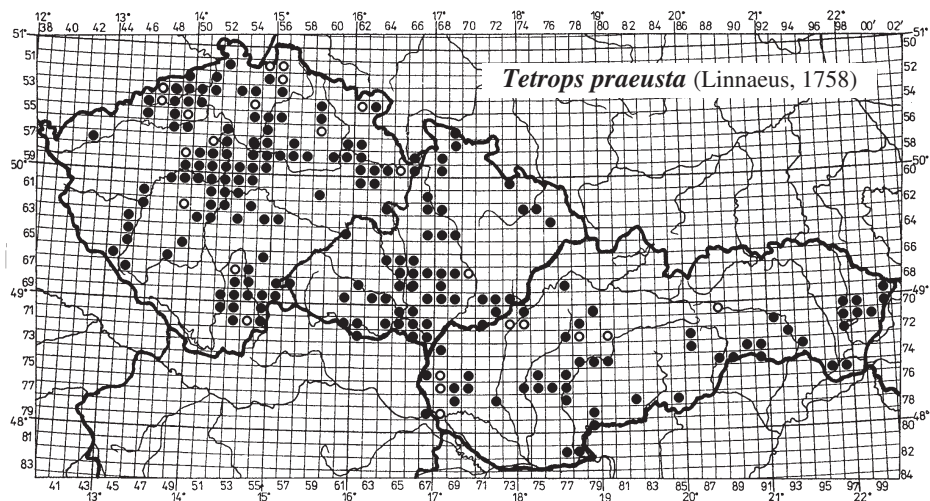

TETROPS Kirby, 1826

Tetrops praeusta (Linnaeus, 1758)

Kozlíček ovocný - vrzúník ovocný

Česká republika i Slovenská republika. Podle nálezů není jisté, zda se vyskytuje po celém území. Řídký až hojný, dá se vychovat ve velkém množství.

Bionomie. Především ovocné sady, dále stromořadí, prořídle smíšené listnaté lesy. Vývoj larev v nejslabších oslabených nebo odumírajících větvičkách. Larvy vyžírají chodbičky pod kůrou a kuklí se v komůrce ve dřevě, nebo i v mělké prohlubenině v běli. Přezimuje v larválním stadiu. Zjistil jsem pouze jednoletou generaci. - Imága se vyskytují v V. a VI. na odumírajících větvích, listech a za slunného počasí i na různých květech, např. *Crataegus*, ovocných stromech aj. Při zralostním žíru imága skeletují listy, případně vyžírají plošky.

Živé rostliny - *Pyrus*, *Prunus*, *Malus*, *Frangula alnus*, *Ulmus*, *Cydonia oblonga*, *Persica vulgaris*, *Morus*; *Salix*, *Quercus* (*Šiška); dále se uvádí *Mespilus germanica*, *Juglans*, *Crataegus*, *Euonymus*, *Rosa*, *Tilia* aj.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Cenocoelius analis* (Ns.): Lednice 1973, Hladil J. lgt., Čapek M. det.; *Apanteles iarbas* Nix.: Olomouc 1974, Starý lgt. (+Čapek, Hladil, Šedivý 1982); *Hym.*, *Chalcididae*: *Cheipachus colon* (L.): Holovousy u Hořic (Bouček Z. det., 1957); *Dinotoides bicalcaratus* Bouček: Holovousy (Bouček Z. det., 1957) - u obou posledních druhů spolu s *T. praeusta* byla vypěstována rovněž *Magdalis* sp. Napadené větvičky jsou na jaře nápadné tím, že většina kůry bývá oklována ptáky.

Variabilita. V barvě krovek obvykle nepřilíší variabilní druh. Výraznou odchylku tvoří vzácně se vyskytující zcela černá, nebo téměř černá forma. Nejde o záměnu se západním druhem dříve uváděným jako *Tetrops nigra* Kraatz, 1859, ani východním *Tetrops gilvipes* (Faldermann, 1837). Mnozí naši entomologové se domnívají, že může jít o odlišný taxon. Tento názor podporuje skutečnost, že tato forma byla nalezena na méně obvyklých dřevinách, zejména *Frangula alnus*. Na této dřevině se však vyskytuje i typická forma.

Hospodářský význam. Často uváděný škůdce ovocných sadů. Za určitých podmínek při mírném oslabení dřevin se může stát fyziologickým škůdcem, způsobit odumření koncových větví a připravit podmínky pro nálet dalších škůdců a napadení houbovými chorobami.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

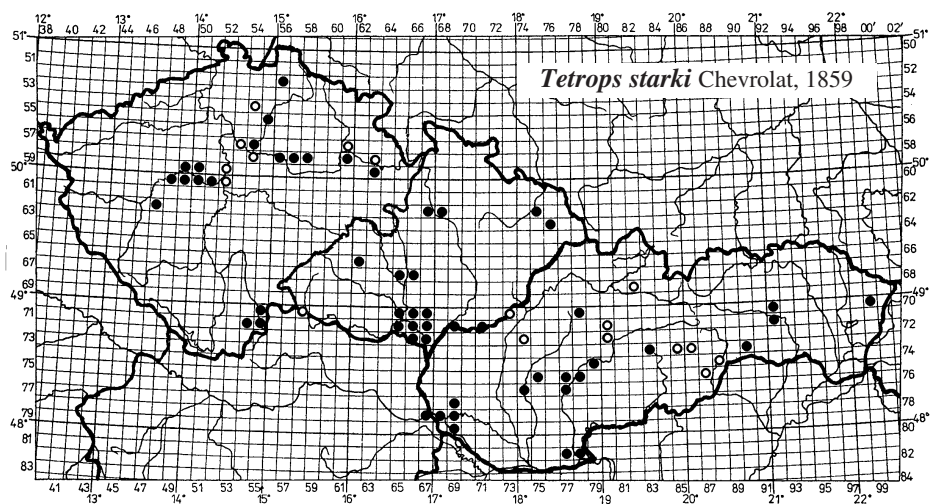
Tetrops starki Chevrolat, 1859

Česká republika i Slovenská republika. Celkově vzácný a lokální druh, na některých lokalitách častější.

B: Liberec (5256) 5.1986 (Krejčíř M.) [* Krejčíř]; **Polomené hory** (5454) (Kral) [+Kral 1915]; **Kosmonosy** (5555) (König) [+Zúber 1983]; **Neratovice - Libiš** (5753) 26.5.1932 (Štícha, Ecler, Heyrovský) [+H]; 24.5.1931 (Klička, Pohnert) [+H]; **Vestec Káraný** (5754) (Černý Z.); **Hradec Králové** (5861) (Balthasar); 13.5.1943 (Bouček) [*Kocourek F.]; **Věkoše** (5761) 13.5.1943 (Bouček); **Jirny** (5854) (Ecler) [HKR]; **Libice n. Cidl.** (5856) 22.5.1982 (Čermák R.); 10.5.1979 (Černý Z.); 12.6.1977 (Kybal); **Chofovice** (5857-58) (Sobota J.) [+Sobota 1974]; **Vysoké Chvojno** (5861) (Růžicka) [BRN]; **Doudleby n.Orl.** (5863) (Balthasar) [+H]; **Nížbor** (5949-50, 6049) 5.6.1960 (Prokš) [NMP]; 10.5.1978 (Burda) [+Burda 1984]; 1962 (Sláma M.); **Nová Huť** (6049) 19.6.1930 (Klička) [+H 1933]; **Zbečno Klíčava** (5949) 6.6.1993 (Rejzek, Hoskovec); **Žloutkovice** (5949) (Sláma); **Praha** (5952) 26.5.1932 (Ecler) [BRN]; **Bošín** u Chocně (5963) (Jelínek Jar.); (Sobota J.); **Skryje** (6048) 5.1974 (Pavlíček); **Beroun** (6050) 24.6.1984 (Švec); **Dobřichovice** (6051) 15.5.1949 (Král) [*Havelka]; **Karlík** (6051) (Hanzlík) [+H]; 5.1964 (Černý J.); 8.5.1978 (Hanousek) [* Hron]; **Praha okolí** (6052) (+Horion) [+H]; **Rokyčany** (6247) 28.5.1980 (Hron); **Chlum u Třeboně** (7055) 6.1981 (Niedl); **Suchdol n. Lužnicí** (7154-55) (Niedl, Hoffer aj.); **Markéta** (7058) 25.6.1947 (Štícha) [+H].

M: Moravičany (6267) (Jeniš); **Renoty** u Litovle (6268) 13.6.1976 (Bojčuk); **Brunšperk** (6275) (Zoufal) [+H]; **Paskov** (6275) (Graf) [Sláma M.]; **Polanka n.Odrou** (6275) 5.1994 (Jeniš I.); **Metylovická hůrka** (6376) 4.6.1989 (Sitek T.); **Smrk Beskydy** (6476) 29.6.1991 (Sitek T.); **Březejc** (6662) 11.7.1979 (Pospíšilová) [BRN]; **Brno Bystřec** (6765) 6.1973 (Kalivoda); **Adamov** (6766) (Hladil); **Pouzďřany** (7065) 24.5.1931 (Heyrovský) [+H 1933]; (Kalivoda V., Nikodým M., aj.); **Strachotín** (7066) (Hladil); **Čejč** (7067) (Bechyně) [c.Kratochvíl]; **Hovorany** (7067) 3.6.1982 (Lauterer) [BRN]; **Děvin** (7165) ? (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; **Pavlovské vrchy** (7165-66 (Hladil, Odvárka aj.); **Ladná** (7167) 1982 (Vávra J.); **Podivín** (7167) ? (c.Černý Z.) [+Černý]; (c.Růžička T.) [+Černý]; 16.6.1984 (Čermák R.); 1980 (Šafanda); **Rohatec** (7169) 18.6.1984 (Klvaček); **Velká n.Velickou** (7171) (Černý Z.); **Mikulov** (7165) (Hladil); **Lednice** (7266) (c.Černý Z., Kybal M., Vaňhara J.) [+Černý]; 1980 (Říha J.); **Břeclav** (7267) ? (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; (Deneš K., Jeniš aj.); **Tyrdonice** (7267) 1987 (Karas V.).

S: Lúčky Kúpele (6882) 7.1933 (Matějka) [+H]; **Zlatovce** (7073) (Kavan) [+Roubal]; **Vrčko** (7078) (Strejček) [c.Seichert V.]; **Margecany** (70-7192) (Kohoušek, Krupka) [+H]; **Ladomírov** (7099) 26.5.1991 (Vávra J.); **Harmanec** (7180) (Roubal) [+Roubal]; **Inovec** (7274) (Čepelák, Kavan, Richter, Korbel) [+H]; **Banská Bystrica** (7280) (Čejka) [+Roubal]; (Roubal) [+H]; **Kamenistá dolina** (7383) 17.7.1986 (Franc V.); **Tisovec** (7385) (Roubal) [+Roubal]; **Revúca** (7386) 3.6.1933 (Hajný) [+H]; **Zadiel** (7390) (Trmal); **Hronská Breznica** (7479) (Roubal) [+H, +Roubal]; **Šašovské Podhradie** (7479) 1990 (?) [*Týr]; **Plešivec** (7488) (Roubal) [NMB]; **Nitra Plieška** (7575) 5.1979 (Valenčík M.); **Pohronský Inovec** (7577) 3.6.1983 (Čermák R.); **Žarnovica** (7578) (Seichert V.); **Gemer** (7587) (Roubal) [+Roubal]; **Nitra Lupka** (7674) (Cunev) [*Šiška]; **Hronský Beňadik** (7677) 14.5.1989 (Jeniš I.); 1990 (?) [*Týr]; **Vinosady** (7769) (Barabás L.) [+Barabás1976]; 5.1986 (Nikodým M.); **Devínska Kobyla** (7867) (Barabás L.) [+Barabás1976, +Jendek 1978]; (Kautman); **Bratislava** (7868-69) (?) [NMP]; 9.1979 (Jendek) [*Pícek]; (Krlín); **Kvetoslavov, Miloslavov** (7969 (Kautman); **Belianske kopce** (8177) (Švácha); **Štúrovo** (8177-78) (Roubal, Sláma, Volák aj.); **Tisovec** (8177) (Roubal) [NMB]; **Chlába** (8178) 25.6.1970 (Šimek) [LIT]; **Kamenica n.Hr.** (8178) (Jeniš); 11.5.1968 (Kocourek F.); **Kováčov** (8178) (Krupka) [+H]; (Lorenc); **Skalka NT** (?) (Roubal) [+Roubal]; **Ulmanka** (?) (Roubal) [+Roubal].

Bionomie. Smíšené listnaté lesy. Požerky podobné jako u předcházejícího druhu, pod kůrou a částečně ve dřevě. V koncových větvičkách o průměru do 2 – 3 cm, obvykle v korunách stromů. - Imága na větvích, listech a květech, např. *Fraxinus*. Heyrovský (1955) uvádí vývoj společně s *Agilus convexicollis* Redtenb.

Živné rostliny - Vývoj spolehlivě zjištěn ve *Fraxinus*; *Juglans* (König).

Přirození nepřítel - *Hym., Braconidae: Cenocoelius analis* (Ns.): Dolní Věstonice 1973, Hladil J. lgt., Čapek M. det.

Variabilita. Málo variabilní druh, velmi vzácně jsou krovky černé nebo tmavé.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

AEGOMORPHUS Haldeman, 1847

Acanthoderes Audinet-Serville, 1835 - Heyrovský (1955), Sláma (1993)

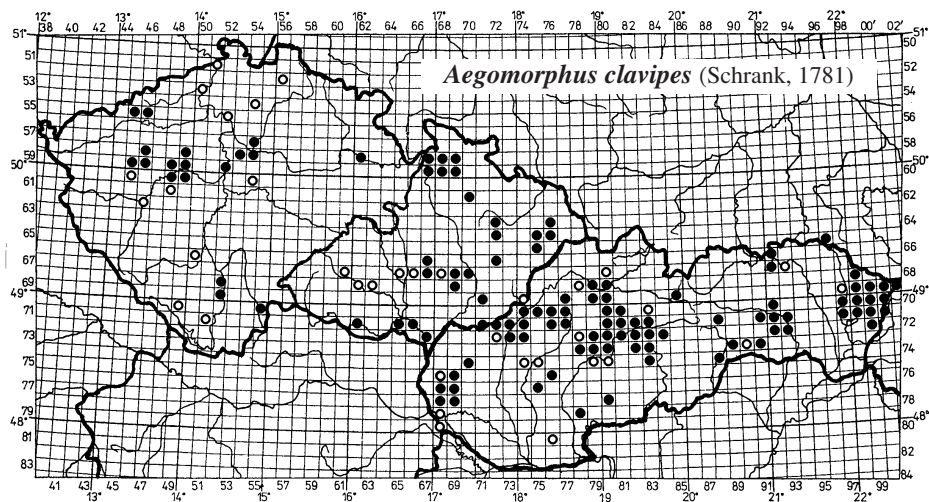
Aegomorphus clavipes (Schränk, 1781)

Česká republika. V Čechách a západní části Moravy lokální, převážně řídký až vzácný druh.

B: Krkonoše (?) [+H]; Mezní Louka (5151) (?) [+H]; Telnice (5249) 16.7.1924 (?) [+Vysoký 1991]; Liberec (5256) (Podaný) [NMB]; Fláje (5347) (Fabich) [NMP]; Blansko (5350) (?) [+Vysoký 1991]; Polomé hory (5454) (Kral) [+Kral 1915]; Křimov (5545) 6.1965 (Laibner) [+Táborský 86]; Chomutov (5546) (Lorenc); Liběchov (5552) (?) [NMP]; Benátky n. Jizerou (5754) (Podaný) [+Zúber 1983]; Petrohrad (5846) 1986 (Těšál I.); Mírovce (5853) (Černý Z.); Stará Boleslav (5854) 1958 (Sláma M.); Týniště n. Orlicí (5862) (?) [HKR]; Rabštejn n. Střelou (5945) 11.7.1973 (Steininger); 1983 (Brach); Krty (594 6) 28.7.1984 (Šilha); Křivoklátsko (5849, 5948-50, 6048-50) (Moravec J., Rébl J., Burda A., Rejzek); Praha Krč (5952) 6.1973 (Krejčí) [+Mička 1990]; Manětín (6045) (?) [PLZ]; Jevany (6054) 5.6. (Pfeffer A.); Zbiroh (6148) (Heyrovský) [NMP]; Zábělá (6246) (?) [PLZ]; Písek (6650) (?) [+H]; Hluboká n. Vlt. - Purkarec (68-6952) (Deneš, Janda J., Vlasák J., Trmal A. a další); Bobík (7049) (Keil A.); Majdalena (7055) 6.1983 (Deneš K.); Kleť (7151) (c.Keil) [CBU]; (Flégr) [NMB]; (Heyrovský) [NMP]; (Kunst); [+H].

M: Třebíč (6761) (?) [HKR]; Brno okolí (6765) (Müller) [+H]; Adamov (6766) (Hladil); Náměšť n. Oslavou (6862) (?) [OPA]; Senorady (6863) (Matoušek) [+H]; Havraníky (7162) (Vávra J.) [*Vávra J.]; Pavlovské vrchy (7165) 6.1982 (Deneš K.); (Hladil).

Slovenská republika. Především v oblasti původních Faget častý až hojný druh.

Bionomie. Vývoj larev v listnatých dřevinách, převážně silnějšího průměru cca od 15 cm do neomezené síly. Ve stojících souších, vyvrácených stromech i ponechaných zbytcích po těžbě. Ploché chodby larev vedou pod kůrou, kuklí se nehluboko v povrchovém dřevě v ploché komůrce, méně často pod kůrou. Doba vývoje dvouletá, též podle Demelta (1966), ale udává se i jednoletá. Z téměř dospělých larv nalezených ve větvi (*Quercus*, Stará Boleslav), ponechané bez ošetřování v domácích podmínkách, se vylíhlo zdravé imágo až po 5 letech. - Imága se venku vyskytují od posledních dnů V. do VIII., maximum VI. – VII., sedávají na bocích a spodní straně dřeva silných výřezů, v rovném dříví, často i pobíhají po dřevě.

Živné rostliny - Pevážně *Fagus*, dále *Quercus*, *Betula*; *Populus* (Španělsko); *Tilia* (Teppner, 1961); *Populus tremula* (Palm, 1951b).

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Dolichomitus mesocentrus* (Grav.): Inovec, Hladil J. lgt., Šedivý J. det. Velmi často larvy pod kůrou vyklouou ptáci.

Variabilita. Částečná variabilita je ve tvaru skvrn na krovkách.

Hospodářský význam. Není citelným hospodářským škůdcem, protože larvy způsobují převážně jen povrchové poškození dřeva.

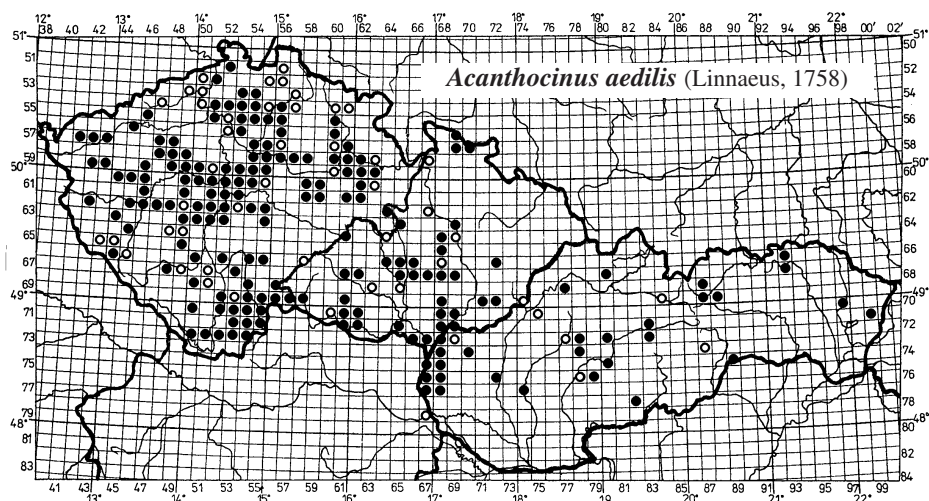
Ochrana. Nepatří k ohroženým druhům.

ACANTHOCINUS Dejean, 1821

Acanthocinus aedilis (Linnaeus, 1758)

Kozlíček dazule (tesářík domácí, dazule domácí) - vrzúník borovicový (fuzáč domový, vrzúník velkofúzy, fuzáč domácí, vrzúník velkotypkadlový, dazufa velkofúza, dazufa domácí)

Česká republika i Slovenská republika. V nížinách a středních polohách řídký až hojný druh, podle nalezených kusů je na Slovensku mnohem vzácnější.

Bionomie. Typický druh borových souvislých lesů i drobných lesíků. Vývoj především pod silnou, zřídka pod slabou borovou kůrou pokáceného nebo vyvráceného nebo jinak odumřelého dřeva. Protože silnější výřezy jsou z lesa odváženy, probíhá vývoj nejčastěji pod kůrou pařezů. U stojících stromů jsou napadány téměř jenom dolní části, ležící stromy po celé délce kromě míst s velmi slabou kůrou. Larvy vyžírají pod kůrou ploché chodby. Před zakuklením larva vyhlodá v bělové vrstvě dřeva mělce (obvykle do 2 cm) plochou kukelní komůrku. Často tam, kde je silnější kůra, vyhlodá komůrku přímo v ní a kuklení pak proběhne tam, nebo se zakuklí mezi kůrou a dřevem a kukelní komůrku obloží vykousanými třískami. Nová imága se líhnou od VIII. do X. a přezimují v komůrkách. Zcela výjimečně v dlouhých teplých letech vylézají imága již na podzim. Z těchto nálezů vznikl často publikovaný omyl o dvou generacích v roce. Vývoj je obvykle dvouletý, spolehlivě jsem ale zjistil i jednoletý. V pařezích stromů, které jsem sám kácel, byla příští rok na jaře imága. - Imága se vyskytují venku někdy již v III., většinou pak od poloviny IV. do poloviny V., někdy až do počátku VI. Večerní a noční druh, přes den jsou imága většinou skryta ve štěrbinách kůry a pod dřívím, často však i přebíhají po dříví, někdy i létají. Bývá zavlékán s palivovým dřívím i do domácností, odtud "tesařík domácí".

Živé rostliny - Především různé druhy *Pinus*, uváděn bývá také na *Picea*, *Abies* a *Larix*

Přirození nepřátelé - *Diptera*: larvy *Asilidae*. Především datlovití ptáci a ještěrky.

Variabilita. Skvrny na krovkách bývají málo zřetelné.

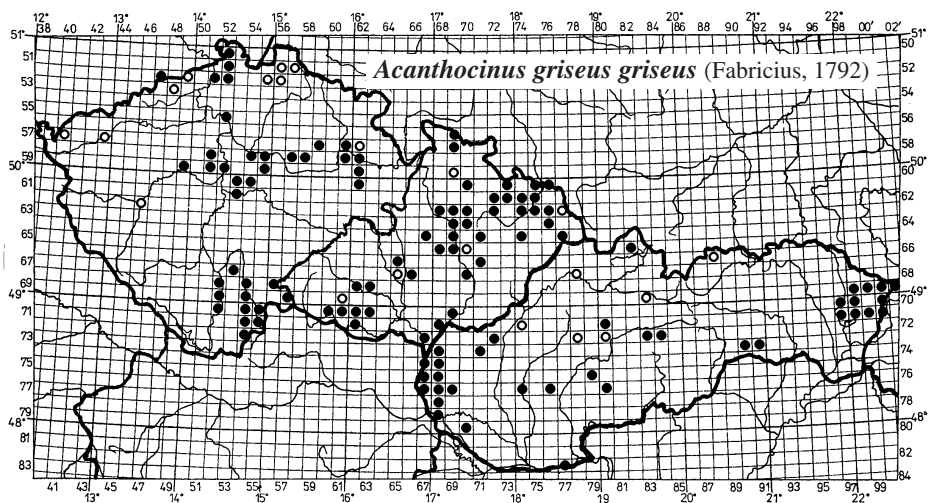
Hospodářský význam. Sekundární druh, nikdy jsem nezjistil, že by připadal v úvahu jako fyziologický škůdce. Protože cennější borová kulatina musí být z kvalitativních důvodů brzy po pokácení odvezena z lesa a rozřezána, způsobují larvy povrchové poškození běle pouze u podřadných sortimentů. Druh je možné považovat spíše za užitečný, protože larvy při žíru sežerou i všechny larvy kůrovců, které se v místech požerku vyskytnou.

Ochrana. Nepatří k ohroženým druhům.

Acanthocinus griseus (Fabricius, 1792) *ssp. griseus* (Fabricius, 1792)

Česká republika i Slovenská republika. Dříve oprávněně pokládán za velmi vzácný druh. K namnožení došlo změnou hospodaření v našich lesích (ponecháváním těžebních zbytků a opožděným zpracováváním kalamitního dříví a souší) a celkovým častým přemnožením kůrovců především na smrcích. Dosud je nutné považovat tento druh za lokální, místy velmi vzácný, místy až hojný. Zejména se rozšířil v jižních Čechách po kalamitách *Ips typographus* (L.), na severní Moravě po postupném velkoplošném namnožení *Ips duplicatus* (Sahlb.) na sklonku osmdesátých a počátku devadesátých let, kdy bylo vytěženo mnoho set tisíc m³ dřeva, a na východním Slovensku po kalamitě *Ips typographus* (L.) v šedesátých letech..

Bionomie. Jehličnaté, především smrkové lesy všech kategorií. Vývoj larev pod kůrou oslabených, vyvrácených, čerstvě pokácených nebo i stojících stromů s čerstvým lýkem. Údaje o vývoji larev v suchém dřevě se nezakládají na pravdě, dřevo musí mít určitou

vlhkost. Suchým se toto dřevo může někdy stát až během dalšího vývoje larev a pak obvykle dochází i k úhynu larev. Tento druh napadá obvykle dříví, které již bylo napadeno kůrovci, zejména druhy *Ips typographus* (L.) a *duplicatus* (Sahlb.), méně často *Pityogenes chalcographus* (L.). Dává přednost silnějším průměrům do neomezené tloušťky, ale můžeme je najít i ve slabých větvích cca od 3-5 cm. Larvy vyžirají ploché chodbičky, které ucpávají vyhlodanou drť s exkrementy, později i s třískami, nebo je vyhazují otvory ven. Kuklí se v mělké ploché komůrce pod povrchem dřeva (do 10 – 15 mm), méně často přímo pod kůrou, nebo přímo v silnější kůře (*Pinus*). Komůrka bývá podélná i šikmá k ose dřeva. Závrťový a zároveň výletový otvor je ploše oválný, ucpaný až 6 mm dlouhými třískami. Přezimuje v larválním stadiu. Kukelní komůrka je hotová převážně již na podzim, méně často ji larva vyhlodává až na jaře. Doba vývoje jeden až dva roky, zřejmě podle místních a teplotních podmínek. - Imága se vyskytují od VI. do VIII., maximum konec VI. – VII. Přes den jsou schována na spodní straně dřeva, ve šterbinách a pod šupinami kůry, zřídka přebíhají po kůře. Soumravný a noční druh, přilétá často na světlo.

Živné rostliny - Zejména *Picea*, méně často *Pinus sylvestris* a *uncinata*; Kočárek, Hudeček & Šuhaj udávají též *Abies*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Atanycolus initiator* (F.): Suchdol n.L.. 1967, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Dipt.*, *Tachinidae*: *Billaea triangulifera* Zett.: Suchdol n.L. 1967, Sláma M. lgt., Čepelák det. *Col.*: Kočárek, Hudeček a Šuhaj (1995) uvádějí *Thanasimus formicarius* (L.), *Malachius* sp. a *Raphidia notata* Fabr. Datloviť ptáci.

Variabilita. Slabá variabilita v kresbě krovek.

Hospodářský význam. Sekundární druh napadající stromy již nějakým způsobem oslabené. Jako technický škůdce má jen nepatrný význam, protože způsobuje jen povrchové poškození dřeva. V době, kdy larva vstupuje do dřeva, bývá dřevo již silně poškozené modráním (u *Pinus* vždy). I tento druh je svým způsobem užitečný žírem larev kůrovců v místě požerků.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

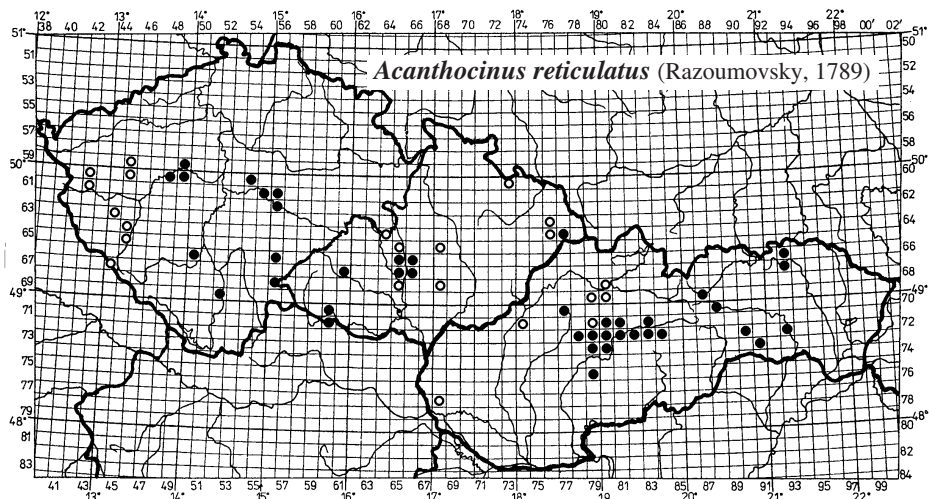
Acanthocinus reticulatus (Razoumovsky, 1789)

Česká republika i Slovenská republika - Celkově velmi lokální a vzácný až velmi vzácný druh: Na lokalitách, kde má dosud jedle větší zastoupení (např. u Brna a místy na Slovensku), bývá nalézán častěji, zejména vývojová stadia nebo imága v kukelních komůrkách.

B: Bohemia (?) (Roubal coll.) [NMB]; **Českosaské Švýcarsko** (?) (Lokaj) [+H]; **Rabštejn n. Sřelou** (5945) 27.6.1946 (Sobota A.) [PLZ]; (Purkyně) [+H]; **Křivoklát** (5949) 1970, 10.2.1974 (Sláma M.); **Mariánské Lázně** (6042) (Klenka) [c.Kratochvíl]; **Manětín** (6045) (Brožík) [+H]; **Broumy** (6049) 10.6.1908 (?) [NMP]; 5.7.1980 (Burda A.) [+Burda 1984]; **Hředle** (6049) 5.6.1907 (Žatec J.) [NMP]; **Skryje** (6048) 1981 (Sláma M.); **Leontýn** (6049) 1970, 1975 (Sláma M.); **Říčany pila** (6054) 1988 (Sláma M.); **Planá u Mar. Lázní** (6142) (Nickerl) [+H]; **Český Šternberk** (6155) 1987 (Sláma); **Kácov** (61-6256) 1987 (Sláma M.); **Stod** (6344) (Thurnher) [+H 1933]; **Lužanská hora** (6445) (Čejka) [+H]; **Běleč u Švihova** (6545) (Čejka) [+H]; **Chudenice** (6545) (Čejka J.) [*Pfeffer, +H]; 1899 (Roubal) [NMP]; **Písek** (6650) (Kudrna A.); **Kamenice n. Lipou** (6656) 1988 (Sláma M.); **Nýrsko** (6744) (?) [c.Kratochvíl]; **Jarošov n. Nežárkou** (6856) 1988 (Sláma M.); **Hluboká n.Vlt.** (6952) 5.1977, 1981 (Pfeffer, Zumr); 1991 (Vlasák J.); **Borovská hora** (?) (Čejka) [+H]; **Doubrava** (?) (Čejka) [+H]; **Kaliště** (?) (Čejka) [+H]; **Ryčej** (?) (Čejka) [+H]; **Stramchy** (?) (Čejka) [+H]; **Tuhošť** (?) (Čejka) [+H].

M: Březina (?) 7.1964 (Volák) [HKR]; **Opava** (6073) [+Letzner 1891, +H]; **Místek** (6376) [+Letzner 1891, +H]; **Rovečň** (6464) (Fleischer) [NMP, HKR, +H]; **Lysá hora** (6476) (Steigerwald) [+H]; **Mionší** (6477) 15.11.1964 (Nohel) [NMB]; **Boskovice** (6565) (Kittner) [+H]; **Prostějov** (6568) (?) [+H]; **Adamov** (6665-66) (Formánek) [+H]; 8.1963 (Hladil); (Kubán, Sekera a další); **Blansko** (6665) 6.1974 (Bláha) [*Odvárka]; (Kaláb, Kalivoda, Maňoušek aj.); **Kuřim** (6665) 7.1987 (Lukeš) [*Týr]; **Olomučany** (6666) 17.7.1973 (Šustek Z.) [+Šustek 1974]; 1974 (*Kubán); **Vladislav** (6761) 20.6. (Šprysl); **Brno** (6765) (Formánek) [+H]; **Brno Lužánky** (6765) 28.8.1968 (Krochler) [BRN]; **Babice** (6766) 1965 (Hladil); 1972 (Sláma); (Tesař P.); **Černovice** (6865) (Formánek) [NMB]; **Bučovice** (6868) (Volák) [HKR]; **Bitov** (7060) 18.11.1995 (Škorpík M.); **Vranov n.Dyjí** (7060) 1991 (Škorpík M.); **Safov** (7160) 15.6.1980 (Macek J.).

S: Nízké Tatry (?) 7.1967 (Karas V.); **Velká Fatra** (?) (Prokš) [+H]; **Cigelka** 6.1986 (66-6793) 6.1986 (Sláma M.); **Zborov** (6693) 1983 (Jeniš); **Bardejov** (6793) (Csiki) [+Roubal, +H]; **Bardejov Magura** (6793) 7.4.1985 (Šafanda); **Tarnov** (6793) 6.1986 (Sláma M., Pavlíček J.); **Eubochna** (68-6980) (Prokš) [NMP]; **Martin** (6979) (Slanec) [+Roubal]; **Eubochna** (6980) (Pfeffer A., Prokš) [+Roubal]; **Kvetnica** (6987) (Vadas) [NMB]; 19.7.1982 (Jurčiček) [BAR]; **Klačno** (7077) 7.1980 (Nikodým M.); **Kláštorská** (7088) 5.1939 (Wadas) [+H]; 7.1972 (Valenčík M.); **Čingov** (7088) 6.7.1978 (Jeniš); **Košiariska - Hrabuš** (7088) 7.1956 (Havelka); **Trenčín** (7174) (?) [+Brancsik 1906, +H]; **Horná Štubňa** (7179) 17.6.1956 (Skřivan J.) [*Picek]; **Harmanec** (7180) 3.1950 (Olexa) [+H]; (Fára)

[c.Kratochvíl]; (Roubal) [NMB]; a další; **Potkanová** (7180) 1.5.1980 (Franc V.); **Staré Hory** (7180) 17.7.1979 (Kubinec) [* Franc]; 16.11.1984 (LVÚ Zvolen) [* Brutovský]; **Donovaly** (7181) 8.1982 (Nikodým M.); **Krivá** (7181) 22.6.1933 (Prokš) [OPA, NMP]; **Brezno** (7183) (Lorenc); **Lopej** (7183) 10.9.1984 (LVÚ Zvolen) [*Brutovský]; **Podbrezová** (7183) 5.5.1986 (LVÚ Zvolen) [* Brutovský]; **Handlová** (7278) 7.-8.1976 (Maňoušek J.) [*Hron]; 1976 (Škorpík M.); **Remata** (7278) 20.7.1960 (Šimek) [+Vysoký 1985]; (Sobota A., Šimek aj.); **Kremnica** (7279) 20.5.1986 (LVÚ Zvolen) [*Brutovský]; **Uľanka** (7280) 8.8.1981 (Jurčíček) [c.Šafanda]; 7.1990 (Sedláček A.); **Banská Bystrica** (7280-81) [+Roubal cit. Petricskó J.]; (Čejka J.) [NMP, +Roubal]; (Csiki) [+Roubal]; 1986 (Franc V.); **Slovenská Lupča** (7281) 4.8.1983 (Virág) [*Franc]; **Lubietová** (7282) 5.8.1982 (Jurčíček) [*Benedikt]; (Kraus Z., Sobota J. aj.); **Hronec** (7283) (Čejka J.) [+Roubal]; **Medvedovo** Č. Balog (7283) 25.6.1984 (Virág) [*Franc]; ?? (7284) (Kučera E.); **Smolník** (7290) (Lackner) [*Odvárka]; **Štós** - kúpele (7290) (Smatana I.) [*Miko]; **Košice** (7293) (Rószay E.) [+Roubal]; (Dunay); **Nevolné** - **Ihráč** (7379) 1991 (Kautman); **Badín** (7380) 16.7.1983 (Mertlík J.); 11.8.1980 (Mikát M.); (Šafanda); **Čierna Moldava** (7391) (?) (Smatana I.) [*Miko]; **Banská Štiavnica** (7579) (?) [*Čtvrtečka]; (Dunay); (Podaný) [NMB]; **Bratislava** ok. (7768) (Zoufal) [BRN,NMP].

Bionomie. Pouze jehličnaté jedlové porosty původního výskytu. Larvy se vyvíjejí pod kůrou oslabených, nebo čerstvě odumřelých stojících stromů (nikdy jsem nezjistil napadení ležícího dřeva). Napadá dřevo silnějších průměrů cca nad 15 – 20 cm, spíše středních a horních podkorunových částí (až do výše 20 – 30 m). Oddenky bývají obsazeny druhem *Rhagium* inquisitor. Chodby larev jsou ploché, zasahují do kůry, později i částečně do běle. Jsou upcané drtí s exkrementy a později i třískami dlouhými až 8 mm. Před kuklením larva vyhlodá komůrku zasahující mělce do dřeva. Výletový otvor je upcán opět třískami dřeva. Dobu vývoje se mi nepodařilo zcela přesně objasnit. Prvou zimu přezimuje zcela jistě v larválním stadiu. Imága se líhnou v letních měsících v VI. a VII., někdy až VIII. Velmi malá část larev, které jsem choval, přezimovala v tomto stadiu ještě další zimu. Našel jsem, stejně jako někteří další sběratelé, přezimující imága pod odchlípnutou kůrou, nikdy však ne v kukelních komůrkách. Podle těchto okolností není jasné, zda přezimují všechna imága, nebo pouze část, také není jasné, zda jsou imága pohlavně dozralá již prvním rokem, nebo až po přezimování. Doba vývoje se udává dvouletá, ale ve skutečnosti, uvažujeme-li dobu do pohlavní dozrlosti, je možná až tříletá. - Nebereme-li v úvahu přezimující imága nalezená pod kůrou, byla sbírána v našich podmínkách různě od V. do IX., převážně na zpracovaném dříví nebo vyvrácených stromech. V Řecku jsem sklepal v VI. imága z větví odumírajících *Abies*. Noční druh.

Živné rostliny - Vývoj pravděpodobně pouze v *Abies*, i když se udává také *Picea* a *Pinus*.

Když jsem se pokusil donesené larvy pocházející z *Abies* dochovat v *Picea*, dosáhla úmrtnost cca 90 %, při dochovávání v *Abies* nedosahovala ani 10 %.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Atanycolus initiator* (F.): Adamov 1965, 1968, Babice 1965, Hladil J. lgt., Čapek M. det.; *Eubazus atricornis* (Ratz.): Adamov 1968, Hladil J. lgt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Xorides gracilicornis* (Grav.): Adamov 1967, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Neoxorides nitens* (Grav.): Krívošklát 1979, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Neoxorides varipes* (Holmgr.): Krívošklát 1979, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Neoxorides collaris* (Grav.): Adamov 1973, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Ischnoceros caligatus* (Grav.): Adamov 1967, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Odontocolon geniculatus* (Kriechb.): Adamov 1967, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.

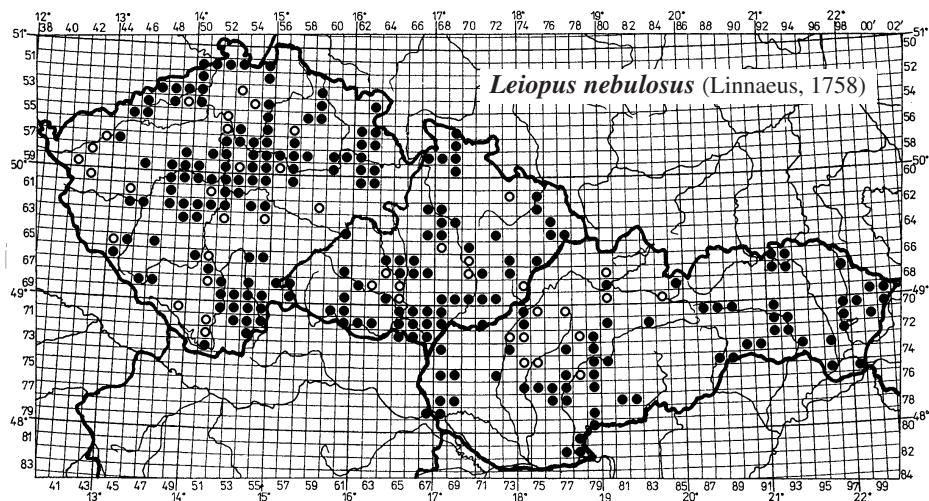
Hospodářský význam. Sekundární škůdce způsobující malé technické poškození dřeva, které nemá žádný praktický význam.

Ochrana. I když v posledních desetiletích se tento druh namnožil na odumírajících jedlích, nemůže být sporu o tom, že se jedná o ohrožený druh. Bude-li jedle (*Abies*) mizet z našich lesů stejně rychle jako dosud a neobnoví-li se v lesích urychleně opět její výsadba, je možné, že tento tesářík u nás zcela vyhyne.

Leiopus nebulosus (Linnaeus, 1758)

Kozlíček skvrnitý - vrzúník škvrnitý (fuzáč škvrnitý)

Česká republika i Slovenská republika. Především v oblastech se zastoupením listnatých stromů, hojný, ale pro skrytý výskyt přehlížený.

Bionomie. Druh listnatých a smíšených lesů, parků a ovocných sadů. Vývoj larev pod kůrou a v kůře stojících odumřelých dřevin, vývratech, pokáceném dříví, ve větvích ponechaných po těžbě apod. Napadá materiál různých průměrů od slabých větví až po silné kmeny. Dává přednost vlhčímu dřevu ve stínu. Kukelní komůrka při slabší kůře je mělce ve dřevě, při silnější kůře bývá vyhloubena jen mělká jamka na povrchu běle, obložená třískami, nebo se kuklí v kůře. Našel jsem vždy pouze přezimující larvy, které se na jaře zakuklily, ale např. Demelt (1966), Heyrovský (1955) uvádějí přezimující imága. Podle Demelta se kuklí následující léto a většinou se nachází při druhém přezimování jako hotový brouk, vývoj nejméně dvouletý. Z přezimujících larev jsem dochovával imága na jaře. Vývoj jsem spolehlivě zjistil jednoletý, je však možné, že může být (jak se udává) i víceletý. - Imága od V. do VIII., maximum VI., na spodní straně dříví nebo větví. Soumračný a noční druh, často i ve dne pobíhá po kůře.

Živné rostliny - *Quercus*, *Carpinus*, *Fagus*, *Alnus*, *Acer*, *Ulmus*, *Betula*, *Corylus*, *Fraxinus*, *Juglans*, *Populus*, *Populus tremula*, *Prunus*, *Pyrus*, *Salix*, *Salix caprea*, *Frangula alnus*, *Sorbus torminalis*; *Tilia*, *Malus*, *Acer campestre* (*Kubáň). Zcela výjimečně se vyvíjí v jehličnatých stromech, 2 ex.jsem vychoval ze 4 cm silné větve *Picea* (Slapy n.Vlt.), z větvi též *Deneš (Majdalena), *Vávra (Paskov), Tepner (1961, padlý 15 cm silný strom) a několik kusů z *Abies* 5 cm silné větve (Křivoklát); *Abies alba* (Sama, Schurmann); *Pinus strobus* (Partyka 1988).

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Xorides praecatorius* (F.): Řevnice 1964, Sláma M. lgt., Adamov 1967, Babice 1965, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Ischnoceros caligatus* (Grav.): Adamov 1970, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.

Hospodářský význam. Bezvýznamný druh.

Ochrana. Není ohroženým druhem.

Leiopus punctulatus (Paykull, 1800)

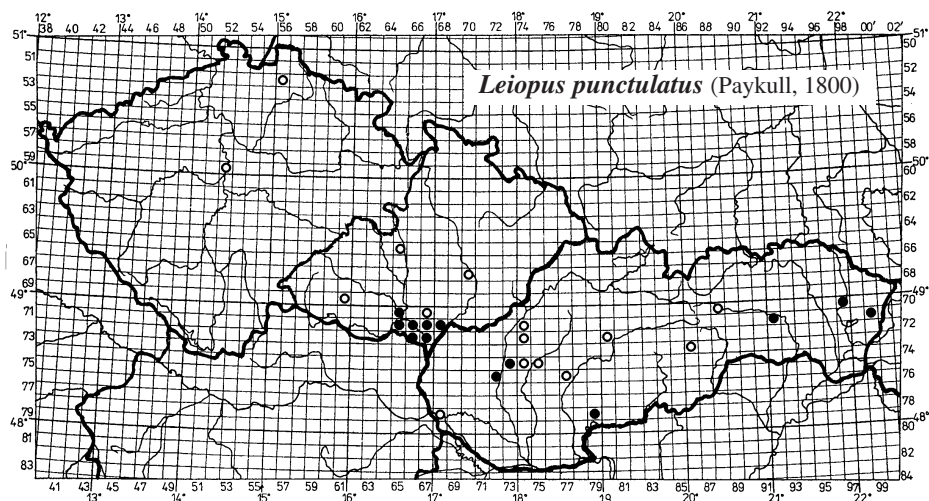
Česká republika. V Čechách nanejvýš vzácný a po mnoho let znovu nenalezen, je možné, že je přehlížen. Na Břeclavsku v lužních porostech je sice rovněž vzácně nalézán, ale častěji vychován.

B: Liberec (5256) (Podaný) [NMB]; **Praha Krč** (5952) 4.6.1907 (Černý J. coll.) [NMP]; (Zeman) [NMP].

M: Těšínské pohoří (?) (Reitter) [+Letzner 1891, +H]; **Boskovice** (6565) (Kittner) [+H]; **Kroměříž** (6770) (Sekera) [+H]; **Hostim** (6961) (Senc) [+H]; **Ivaň** (7065) 1970 (Sláma M.); **Pouzdřany** (7065) 5.1972 (Hladil) [*Odvárka]; 1973 (Sláma M.); 1979 (?) [*c.Franke]; 5.1984 (Hála J.) [*Schles]; (7065) (Hladil); (Kraus Z.); **Vranovice** (7065) 1970 (Sláma M.); **Čejč** (7067) (Baumert, Prokš) [+H]; **Děvín** (7165) (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; **Dolní Věstonice** (7165) 5.1932 (Všetečka) [+H]; (Hladil); **Mušov** (7165) (Vávra J.); **Pálava** (7165) (Fleischer) [HKR]; **Pasohlávky** (7165) 1984 (Vávra J.); **Pavlovské vrchy** (7165-66) (Fleischer J.) [+H, HKR]; 6.1932 (Všetečka) [+H 1933]; (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; **Nejdek** (7166) 4.6.1988 (Schles R.); **Šakvice** (7166) (Fleischer) [+Fleischer 1927-30, +H]; **Ladná** (7167) 1983 (Jeniš); **Podivín** (7167) 6.1984 (Sláma M.); **Hodonín** (7168) 29.6.-2.7.1940 (Prokš) [NMP]; 12.6.1968 (Hladil J.) [*Pícek]; (?) [*Mlejnek]; 1971 (Bláha) [c.Deneš]; 1990 (Klváček J.); (Kubáň, Tesar P., Zeman V.); (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; **Lednice** (7266) 1974 (Sláma M.); 1977 (Říha J.); (Švácha); **Břeclav** (7267) (Hladil, Hála) [*Zúber, *Brach, *Kadlec, *Týr]; **Lanžhot** (7267) 1993 (?) [*c.Franke].

Slovenská republika. Platí totéž co pro Čechy, podle nálezů velmi vzácný a lokální.

S: Kláštorisko (7088) (Vadas) [c.Kratochvíl]; ?? (7097d) 6.1980 (?) [*Týr]; **Trenčín** (7174) (Čepelák) [c.Kratochvíl]; **Margecany** (7192) (Kohoušek) [+H]; (Šprysl); **Remetské Hámy** (7199) (Šprysl); **Inovec** (7274) 14.6.1937 (Kavan) [NMP, +Roubal]; (Richter) [+H]; **Banská Bystrica** (7280) [+Roubal cit. Petricská J.]; **Revúca** (7386) (Hajný) [+H]; **Radošina** (7473) 6.1982 (Valenčík M.); **Topoľčany** (7474-75) (Roubal) [+H, +Roubal 1926, NMB]; **Hlohovec** (7572) 5.1964 (Valenčík M.); **Veľký Inovec** (7577) (Růžicka) [HKR]; **Bratislava** (7868) (Rószay E.) [+Roubal]; **Plášťovce** (7879) 1.6.1984 (Macek J.).

Bionomie. Převážně lužní, ale i jiné listnaté lesy, remízy. Bionomie podobná jako u předcházejícího druhu. Vývoj larev pod kůrou a v kůře převážně vlhkého odumírajícího dřeva o průměru 3 – 8, ale také až 30 cm. Ve vysychajícím dřevě larvy obvykle hynou. Kuklí se jako předchozí druh v komůrce mělce ve dřevě, pod kůrou, nebo přímo v silnější kůře. Při odloupení silnější kůry požerky skryté v lýku nebývají vůbec viditelné, nebo jsou patrné jen krátké části chodeb. Vývoj dvouletý. - Imága se vyskytují od poloviny V. do počátku VII., maximum VI. Protože jsou převážně na stojícím dříví (pro ně atraktivním), jsou nalézána jen zřídka. Občas přilétají na světlo.

Živé rostliny - *Populus alba* (též*Vávra J.), *Populus tremula*; udává se též *Tilia*, *Quercus*?

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Rhimphoctona megacephala* (Grav.): Hodonín 1973, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides ater* (Grav.): Hodonín 1967, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides gracilicornis* (Grav.): Hodonín 1967, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides irrigator* (F.): Hodonín 1972, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides praecatorius* (F.): Hodonín 1968, 1971-73 1975 Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides indicatorius* (Latreille): Hodonín 1973, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus tuberculatus* (Geoffroy in Foucroy): Hodonín 1973, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; Dipt., Muscidae: *Phaonia gobertii* Mik: Pouzdřany 1973, Sláma M. lgt., Čepelák det.

Variabilita. Nepříliš výrazně je variabilní příčná světlá páska.

Hospodářský význam. Nemá žádný hospodářský význam.

Ochrana. Přestože se zdá, že výskyt tohoto druhu se podle nálezů snižuje, nepovažují ho za ohrožený. Patří mezi druhy, jejichž výskyt dost dobře nelze ovlivnit a který má v lesích a zejména v málo obhospodařovaných remízích dostatek možností k vývoji.

EXOCENTRUS Dejean, 1835

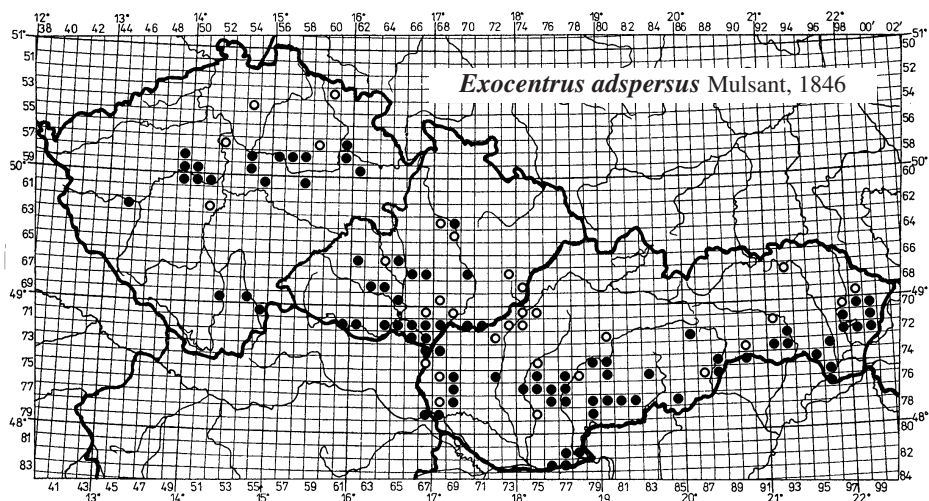
Exocentrus adpersus Mulsant, 1846

Česká republika. Kdysi častý druh pouze na jihovýchodní Moravě. Jinde velmi vzácný a zřejmě přehlížený druh byl v posledních desetiletích nalezen na celé řadě lokalit zejména ve středních a východních Čechách. Důvodem byl zřejmě jiný způsob hospodaření v listnatých lesích, ponechávání velkého množství těžebních zbytků a neodstraňování souší. To samo o sobě přispělo k masovému odumírání dubin vlivem tracheomykózního onemocnění a umožnilo jeho další namnožení.

B: **Janské Lázně** (5360) (Skalický) [NMB]; **Polomené hory** (5454) (Kral) [+Kral 1915, +H]; **Veltrusy** (5752) (Štícha) [+H 1965]; **Nechanice** (5759) (?); **Klánovice** (5854) 11.7.1976 (Pechlát V.); 9.6.1979 (Strejček J.); **Stará Boleslav** (5854) 29.6.1944 (Prokš) [NMB]; **Poděbrady** (5856) 1979 (Sobota J.) [+Sobota 1982]; **Chofovice** (5857) 12.6.1979 (Sobota J.) [+Sobota 1982]; **Chlumec n. Cidl.** (5858) 1970 (Sobota J.) [+Sobota 1982]; 7.1984 (Zúber); **Lišice** (5858) 1975 (Sobota J.) [+Sobota 1982]; **Hradec Králové** (57-5861) (Sobota J.); (?) [*Mlejnek]; **Jinčov** (5949) 4.7.1993 (Rejzek); **Křivoklátsko** (5849, 59-6049-50) (Prokš, Lekeš) [+H 1957]; 1962 (Sláma M.) [+Sláma 1966]; (Pivoňka J., Dalíhod, Reizek a další); **Úvaly** (5954) (Šafanda); **Jaroslav** (5962) 1979 (Sobota J.) [+Sobota 1982]; **Karlštejn** (6051) 1960 (Fajt) [*Číla]; **Hradové Strímelice** (6055) 20.7.1984 (Čermák R.); **Žehušice** (6058) 16.6.1967 (Kocourek F.); (Musil) [HKR]; **Plzeň Touškov** (6245) 1983 (Doležal J.); **Dobříš** (6251) 1.7.1939 (Podaný) [NMB]; **Hluboká n. Vltavou** (6952) 13.7.1985 (Linda J.) [*Kadlec]; **Lužnice** (6954) (Kudrna A.); **Chlum u Třeboně** (7055) 6.1954 (Niedl); **Nová Reka** (7055) (Kudrna A.).

M: **Štěpánovice** (6668) (?) [OL]; (Kudla) [+H]; **Grygov** (6469) (?) [OL]; **Velké Meziříčí** (6662) (Jelínek J.); **Štěpánovice** (6664) (Hruška M.).

Slovenská republika. V Quercetech v teplých oblastech častý druh, lze jej vypěstovat ve velkém množství.

Bionomie. Listnaté lesy. Vývoj larev pod kůrou a ve dřevě především větví nebo stromků slabších průměrů cca 1-7 cm. Napadá větve stojících stromů, výtrahů i na zemi ležící větve odřezané po těžbě. Larvy vyžírají především bělovou část, při silnějším napadení dřevo téměř rozežerou. Kuklí se ve dřevě v komůrce nepravidelného tvaru převážně těsně pod povrchem dřeva. Přezimování v larválním stadiu. Doba vývoje dva roky. Výletové otvory jsou široce oválného tvaru. - Imága se vyskytují VI. – VIII., maximum od druhé poloviny VI. do poloviny VII. Převážně soumravný a noční druh přilétávající i na světlo, přes den imága většinou sedí na spodní straně větví.

Živné rostliny - Především *Quercus*; *Corylus*, *Betula* (*Vávra); udává se též *Alnus*, *Carpinus*, *Tilia*, *Corylus*, *Fagus*, *Castanea*, *Juglans*.

Hospodářský význam. Protože jako sekundární druh napadá pouze větve, nemá hospodářský význam. Může jít o druh podílející se na určitých lokalitách na přenášení tracheomycózního onemocnění dubů.

Ochrana. Není ohroženým druhem, naopak se výskyt stále zvyšuje.

Exocentrus punctipennis Mulsant et Guillebeau, 1856

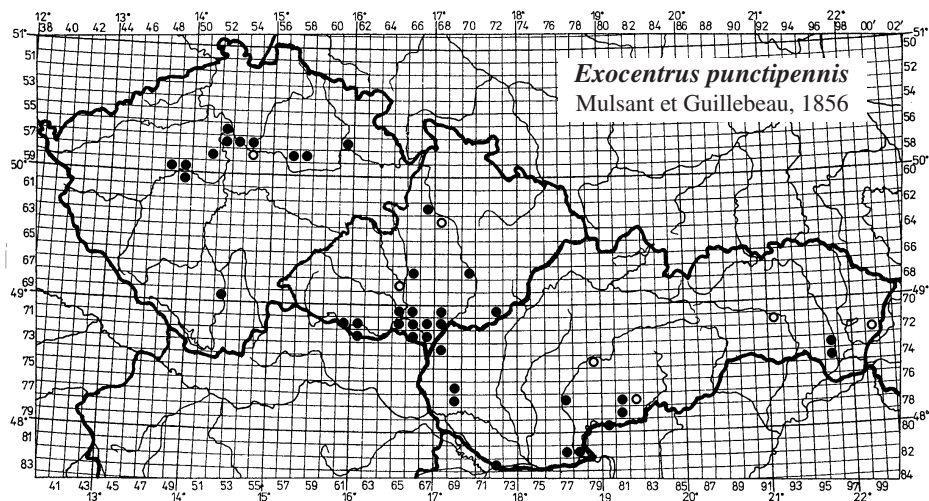
Česká republika. Velmi vzácný a lokální druh, v posledních desetiletích se rozmnožil na jilmlech, odumírajících na onemocnění nazývané grafióza jilmů (holandská nemoc), způsobované houbou *Ophiostoma ulmi* (Buism.), syn. *Ceratocistis ulmi* (Buism.) Moreau, zejména v jilmových oblastech Polabí a na Nižborsku. V lužních porostech jižní Moravy začalo odumírání jilmů dřív, stejně jako častější výskyt grafiózy. Tento tesařík se dá vychovat a namnožit ve velkém množství.

B: Úpor (5652) 1976-78 (Sláma M.); **Neratovice** (5752-53) 1976-78 (Sláma M.); **Benátky n. J.** (5754) 5.1969 (Podaný) [NMB]; **Hradec Králové** (5761) 14.7.1985 (Mikát M.); **Praha Ruzyně** (5851) 29.7.1984 (Honěk A.) [*Komárek F.]; **Praha Sárka** (5851) 17.7.1978 (Březina); **Brandýs n. Labem** (5854) 1925 (Čejka) [+H 1929]; **Chofovice** (5857) (Hozák) [+Sobota 1974]; (Sobota J.); **Chlumec n. Cidlinou** (5858) 7.1984 (Zúber); **Křivoklát** Nezabudické skály (5948) 24.7.1982 (Strejček); **Nižbor** (6049) 7.1967 (Prokš) [+H, NMP]; 1991 (Rejzek); **Zbečno Brdatka** (5949) 1990 (Rejzek); **Hluboká n. Vltavou** (6952) 16.7.1990 (Vlasák J.).

M: Slezsko (?) (Fleischer) [+H]; **Moravičany** (6267) 1981 (Jeniš); (Lorenc); 1987 (Sedláček A.); **Sřeň** (6368) (?) [HKR]; **Adamov** (6766) (Hladil); **Kroměříž** (6770) (?) [LIT]; **Střelice** (6865) (?) [NMP]; **Mušov** (7065) 1974 (Sláma M.); **Pouzdrany** (7065) (Kraus Z.); 15.6.1986 (Nikodým M.); 29.5.1980, 6.1985 (Simandl J.); 30.5.1983 (Sláma M.); (Tesař P.); **Strachotín** (7065-66) 6.1978 (Deneš K.); 1975 (Hála J.) [*Odvárka]; 1982 (Skládaný) [*Týr]; 1975 (Čech) [c.Deneš]; 1977 (Hanousek, Hron); **Vranovice** (7065) 6.1931 (Heyrovský) [NMP]; 6.1938 (Pfeffer A.); **Milotice** (7068) 1982 (Jeniš); **Mikulčice** (7072) (Kraus Z.); **Lukov** (7161) 1992 (Škorpič M.); **Popice** (7162) 1976 (Kubán); **Dolní Věstonice** (70-7165) (Seichert V., Švácha); 3.5.1974 (Hladil) [*Bojčuk]; (Chaloupka J.) [*Bečvář]; **Mušov** (7165) 1981 (Hladil) [*Benedikt]; 1974 (Sláma M.); 6.1979 (Vávra J.); **Pavlov** (7165) ? (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; **Pavlovské vrchy** (7165-66) (Fleischer) [NMP]; 1970 (Šustek) [+Šustek 1974]; **Bulhary** (7166) 12.7.1971 (Strejček); **Šakvice** (7166) 1975 (Kubán); **Břeclav, Lednice, Ladná, Podivín, Pohansko** (71-7266-67) (Kaláb J., Černý Z., Kybal a řada dalších); **Hodonín** (7168) 1989 (Klvaček J.); 1992 (Zeman V.); **Lužice** (7168) (Prokš) [NMP]; **Dyjákovický** (7262) 23.6.1995 (Novák V.) [BRL].

Slovenská republika. Rovněž velmi lokální druh, častěji nalezen jen v okolí Štúrova.

S: Bílé Karpaty (?) (Kavan) [NMP]; **Margecany** (7192) (Lekeš) [c.Kratochvíl]; **Sobrance** (7299) 7.1956 (Olexa) [+H]; **Kúty** (7368) (Lorenc); **Trebišov** (7396) (Dunay); **Ždiar n.Hronom** (7479) (Dvořák) [c.Kratochvíl]; **Sírník** (7496) (Dunay); **Modra** (7669) 1963 (Veselý); **Svätý Jur** (7769) (Šiška); **Vinosady** (7769) (Macek J.); **Levice** (7777) 6.1978 (Bláha R.); **Tlmače** (7777) 6.1978 (Bláha); [*Bojčuk, *Břach]; **Horné Plachtince** (7781) 1990 (?) [+Cunev, Majzlan, Okáli]; **Dolná Strehová** (7782) 14.7.1937 (Roubal) [NMB, +H, +Roubal 1937]; **Opatovská Nová Ves** (7881) 1990 (?) [*Týr]; **Miloslavov** (7980) 28.6.1988 (Kautman); **Belianske kopce** (8177) 1957 (Pospíšil); 6.1960 (Havelka); 1966 (Sláma M.); (Švácha); 28.5.1983 (Mikát M.); **Štúrovo** (8177-78) (Brožík, Niedl, Mertlík, Pospíšil a další); **Kamenica n. Hr.** (8178) 13.7.1954 (Strejček J.); (8178) (Tomčík J.); **Kovačovské kopce** (8178) 29.6.1985 (Bečvář) [*Bečvář]; **Čičov** (8272) (Majzlan O.).

Bionomie. Zejména původní lužní porosty. Vývoj larev pod kůrou a v povrchové vrstvě běle především slabších větví o průměru 1 – 3, méně často až 6 cm. Přezimuje v larválním stadiu, kuklí se v mělké šikmé komůrce ve dřevě, v domácích chovech se naprostá většina larev zakuklila přímo pod kůrou, v přírodě jsem zjistil kuklení pouze ve dřevě. Podle Demelta (1966) dvouletý vývoj. - Imága se vyskytují od konce V. do VIII. (25.8.1959 Štúrovo, Niedl lgt.), maximum od druhé poloviny VI. do poloviny VII., Hellrigl (1967) udává v Tyrolích 30.VI. – 8.IX. Soumračný a noční druh, imága přes den sedávají na spodní straně větví. Zřejmě jako zralostní žír jsem pozoroval okusování jemné kůry.

Živé rostliny - Téměř výhradně různé druhy *Ulmus*, spíše náhodně v *Tilia*; udává se též *Quercus*, *Acer*, *Salix*.

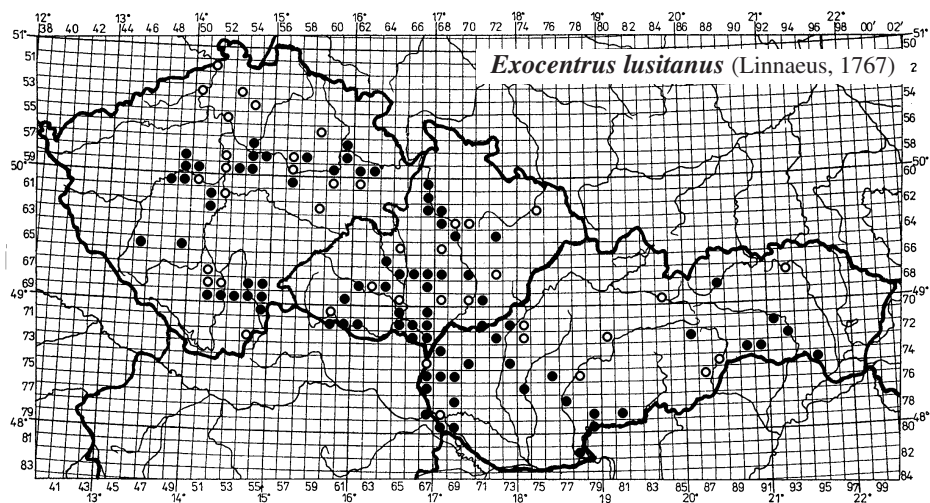
Přírození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Aspicolpus maximus* Szépl.: Lednice 1973, Hladil J. lgt., Čapek M. det.

Hospodářský význam. Jako fyziologický nebo technický škůdce význam nemá. Je-li přenašečem výše uvedené choroby jilmů hmyz, je podle mého názoru nutné tohoto tesaříka zařadit rovněž mezi šířitele. Hlavním důvodem je to, že se ve větvích napadených houbami vyvíjí, a dále skutečností, že zralostním žírem na větvíčkách působí poranění živých tkání, kam může nákazu přímo přenášet.

Ochrana. Poté co u nás vlivem odumírání na onemocnění s tracheomykózními příznaky (grafiózou) vyhnula naprostá většina jilmů, aniž by se někdo pokusil o jejich záchranu, je nutné považovat tento druh určitým způsobem za ohrožený. Situaci nemůže změnit ani současný relativně častý výskyt, protože odumírání posledních zbytků jilmů zejména v nižších polohách pokračuje.

Exocentrus lusitanus (Linnaeus, 1767)

Česká republika i Slovenská republika. Řídký až hojný lokální druh, vychovat se dá ve velkém množství.

Bionomie. Smíšené listnaté lesy, Vývoj larev podobně jako u předchozích druhů ve slabých větvích oslabených nebo odumírajících stromů o průměru cca 1 - 3 cm. Larvy vyžírají lýko, později vstupují často i do dřeva. Kuklí se v ploché komůrce různého tvaru ve dřevě, nebo mělce v běli. Napadá především spodní zastíněné přírozně odumírající slabé větve, nebo větve odumírajících stromů. Často i ve větvíčkách spadlých na zem, napadených zřejmě ještě před odlomením. Dle Demelta (1966) dvouletá generace. - Imága se vyskytují v V. - VII. na odumírajících větvích, ležícím dříví apod. Noční druh.

Živé rostliny - Vychoval jsem imága pouze z *Tilia*; udává se též *Corylus*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Dendrosoter protuberans* (Ns.): Ždánice 1967, Hladil J. lgt., Čapek M. det.; *Eubazus exsertor* Ruthe: Malacky 1957, Čachtice 1970, Hladil J. lgt., Čapek M. det.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

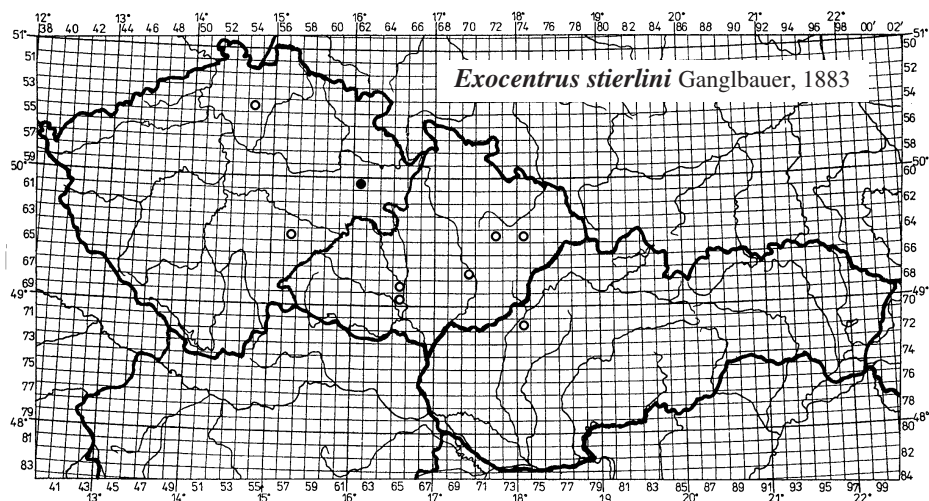
Exocentrus stierlini Ganglbauer, 1883

Česká republika i Slovenská republika. Velmi vzácný a velmi lokální druh. Kdysi byl nalézán na Moravě zejména v okolí Hranic a Brna ve větším počtu, dnes patří v Evropě k nejvzácnějším tesaříkům. Zejména v muzejních sbírkách je uloženo více kusů, např. jsem viděl v NM Praha 24 ks, hodně kusů také v ZM Brno, v NM Bratislava a v Hradci Králové.

B: Poloméne hory (5454) (Kral) [+Kral 1915, +H]; **Uhersko** (6062) 23.6.1979 a 15.6.1989 (Šárovec ex. 1.) [*Týr - dle písemného sdělení je determinace správná]; **Bolechov** (6457?) 7.1916 (?) [HKR]; **Želiv** (6457) (Zoufal ?) [BRN].

M: Moravia (?) [c.Sláma]; (?) [HKR]; (Reitter) [HKR]; (Vallaza B.) [BRN]; **Slezské Beskydy** (?) [+H 1930]; **Hranice** (6472) (?) [+H 1930]; (Fleischer) [*Šprysl]; (Roubal) [NMB]; (Schulerin in coll. Roubal) [+H]; (Zoufal) [BRN]; **Nový Jičín** (6474) (?) [+Fleischer 1927-30, +H 1930]; **Kroměříž** (6770) (?) [+H 1930]; **Cernovice u Brna** (6865) (?) [+H 1930]; **Holásky** (6865) (Fleischer A.) [+Fleischer 1927-30]; (?) [NMP]; 6.1933 (Formánek) [*Brach, *Sobota J.]; (Formánek 6 ex.) [BRN]; (?) [+H 1930]; **Rajhrad** (6965) (Fleischer A.) [+Fleischer 1927-30]; (?) [+H 1930]; **Bělá** (?) (Šuler, Roubal) [NMB].

S: Trenčín (7174) (Čepelák) [+H 1933, +Roubal 1936].

Bionomie. Není mi známa.

Živé rostliny - Obvykle se udává *Salix* (?).

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. O ochraně by bylo vhodné uvažovat až po nalezení nových kusů a upřesnění bionomie. Kriticky ohrožený, místy již pravděpodobně vyhynulý druh.

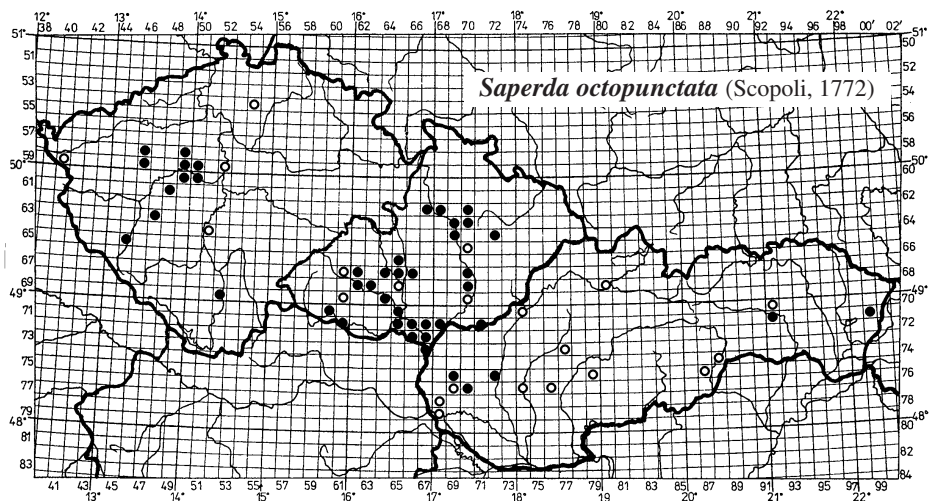
SAPERDA Fabricius, 1775

Saperda octopunctata (Scopoli, 1772)

Česká republika. Lokální řídký až vzácný druh, ve volné přírodě nalezen zřídka, často vychován ze dřeva

B: Polomené hory (5454) (Kral) [+Kral 1915]; **Petrohrad** (5846) 1982 (Doležal J.); 1986 (Teřál I.); **Lánská obora** (5849) 1993 (Rejzek); **Chebsko údolí Ohře** (5940) (Dalla Tore) [+H]; **Jesenice** (5940) 1986 (Benedikt); **Blatenská stráž** SPR (5946) 1987 (Teřál I.); **Křivoklátsko** 59-6049-50 (Prokš, Lekeš, Sláma, Rejzek, Hoskovec, Burfa a další.); **Praha Svätý Prokop** (5952) 1890 (Roubal) [NMB]; **Kohoutov** (6148) 1993 (Čelikovský, Rejzek); **Štáhlavy** (6347) (Lokaj) [+H]; 1984 (Doležal J.); **Orlík n.Vlt.** (6451) 25.6.1955 (Balthasar, Keil) [+H, NMB, ČBU, NMP]; **Beřšov** (6545) 21.5.1984 (Sieber) [*Kantner]; **Hluboká n.Vlt.** (6952) (Čech, Deneš, Karas V., Kudrna, Vlasák, Simandl).

M: Morava (?) (Fleischer) [+H]; **Nížký Jeseník** (?) (Kudla) [+H]; **Moravičany** (6267) (Kudla, Sekera, Svozil, Marek, Zeman a další); **Králová** (6268) 8.6.1976 (Bojčuk); (Kubáň); **Litovel** (6268) (Sekera, Urbášek, Sláma, Mihal a další); **Mladeč** (6268) (Bezďčka, Sobota J., Šálek L.); **Jívová** (6270) ? (Čálek L.); **Bystrčicka** u Olomouce (6369) (Kudla) [+Kudla 1947]; **Olomouc** (63-6469) (Kohoušek) [LIT]; (Sekera) [c.Kratochvíl]; 10.6.1970 (Sekera); (Sobota J.); **Hlubočky** (6370) (Kudla) [HKR]; (Palásek) [OPA]; (Urbášek) [OL]; **Hrubá Voda** (6370) ? (Čálek L.); **Mrsklesy** (6370) (Palásek) [OPA]; **Hranice** (6472) 1980 (Sedláček A.); **Troubky** (6570) (Sekera) [c.Kratochvíl]; **Adamov** (66-6765) (Fleischer) [+H, HKR, NMP]; (Formánek) [+H, BRN]; (Tesař P.); (Hladil, Odvárka O., Štraus); 1975 (Štraus); **Brno, Bystrc, Žebětín, Střelice, Rosice** (6665, 6764-65) (Fleischer, Prokš, Hladil); 14.7.1982 (Schles R.); (?) [HKR]; 1973 (Kalivoda V.); **Třebíč** (6761) (Růžicka) [HKR]; **Vladislav** (6762) (Šprysl); (Fleischer J.) [+H]; **Bílovice** n.Svit. (6766) (Tesař P.); **Kroměříž** (6770) 6.1977 (Lorenc) [*Brách]; **Náměšř n.Oslavou** (6862) 9.5.1989 (Hruška M.) [*Kadlec]; **Ketkovice** (6863) (Kraus Z.); **Kralice n. Oslavou** (6863) 1982 (Vávra J.); 1981 (Zábranský) [*Cermák R.]; **Senorady** (6863) (Matoušek) [BRN, +H]; **Střelice** (6865) (Fleischer) [NMP]; 8.6.1930 (Karásek) [+H]; (Raušer) [BRN]; **Velehrad** Modrá (6870) (Sekera); **Hostim** (6961) (Senc) [+H]; **Silůvky** u Brna (6964) 22.6.1974 (Škorpík M.); **Uherské Hradišř** (6970) (Reitter) [+H]; **Vranov n. Dyjí** (7060) 1988 (Škorpík M.); (7060) (Vávra J.); **Pouzdrany** (7065) (Hála, Hladil, Odvárka O.); **Podmolí** (7161) 22.6.1922 (Škorpík M.); **Klentnice** (7165) 8.6.1969 (Maidl) [NMB]; **Pavlovské vrchy** (7165) 1946 (Plachetka K.) [*Poláček]; **Lednice, Ladná, Podivín, Břelav, Valtice, Pohansko, Lanžhot** (7166-67, 7266-67, 7367) (Kubáň, Pacholátka, Nikodým, Mlejnek a mnoho dalších); **Hodonín** (7168) (Hladil, Šprysl); (Kautman); **Javořina** (7171) (Kautman);

Slovenská republika. Velmi lokální a mnohem vzácnější než v Čechách a na Moravě.

S: Malé Karpaty (?) (Kavan) [+Barabás1976]; **Eubochna** (6880) (Podaný) [NMB]; **Liborča** (7074) (Kardasch) [+Roubal 1937]; **Margecany** (70-7192) (Podaný) [NMB]; (Heyrovský) [NMP]; Trenčín (70-7174) (Korbel, Roubal) [+Roubal 1937]; (Richter) [+H]; (Sekera) [+H]; 6.1959 (Havelka J.) [+Havelka1964]; 6.1948 (Heyrovský) [+H]; (Šprysl); **Remetské Hámre** (7199) 1970 (Svozil) [c.Deneš]; **Bystričany** (7377) (Sekera) [+Roubal]; **Plešivec** (7488) (Roubal) [NMB]; **Plavecké podhradí** (7569) 17.5.1989 (Kautman); **Hlohovec** (7572) 6.1984 (Pils) [*Bečvář]; 7.1983 (Valenčík M.); **Banská Štiavnica** (7579) [+Roubal cit. Petricskó J.]; 1951 (Podaný) [+Podaný 1953, NMB]; **Gemer** (7587) (Roubal) [+Roubal 1926]; **Modra** (7669) (?) [c.Kratochvíl]; **Častá** (7670) 24.5.1997 (Kautman); **Nitra** (7674) (?) [?]; **Zlaté Moravce** (7676) (Růžička) [HKR]; **Bratislava** (77-7868) (Roubal) [+H]; (Csiki) [+Roubal]; 5.6.1997 (Kautman); **Rača** (7768) (Kavan) [NMP].

Bionomie. Smíšené listnaté lesy, lipová stromořadí, soliterně rostoucí stromy. Larvy se vyvíjejí pod kůrou silnějších větví a kmenů o průměru cca od 10 cm výše. Samička klade vajíčka do stojícího i ležícího dříví, které je částečně oslabeno, čerstvě odřezáno nebo pokáceno. Stojící stromy napadá od země až po koruny. Před kuklením se larva zavrtává do dřeva, kde krátce pokračuje v žíru, vyhlodává kukelní komůrku, na jejímž konci je připravený výletový otvor, utěsněný vykosanými třískami. Zřídka se kuklí pod kůrou, nebo přímo v silné kůře. Vývoj je dvouletý, přezimuje v larválním stadiu. - Imága se vyskytují od posledních dnů V.-VII., maximum v druhé polovině VI., většinou v korunách stromů, kde provádějí zralostní žír okusováním slabé kůry větví a listů. Zejména kladoucí samičky se nacházejí také na čerstvě pokáceném dříví.

Živné rostliny - Vývoj téměř výhradně v *Tilia*, vývoj, který jsem zjistil v *Alnus* (Nižbor), je zřejmě zcela výjimečný. Údaj v *Populus* se týká asi *S. perforata* (Sama 1988).

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Meteorus* sp.: Nižbor 1962, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Dolichomitus aciculatus* (Hellén): Adamov 5.1965, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus mesocentrus* Grav.: Adamov 1965 (+Čapek, Hladil, Šedivý 1982).

Variabilita. Určitá variabilita je v počtu skvrn na krovkách.

Hospodářský význam. Sekundární škůdce, nemající přímý hospodářský význam. Může mít však význam jako přenašeč chorob (Teppner, 1963).

Ochrana. Postupně z přírody mizící druh, zatím ale nepatří mezi přímo ohrožené. Samičky kladou vajíčka často i do pokáceného dřeva, které je pak s vajíčky vyváženo z lesa a populace je tak likvidována.

Saperda punctata (Linnaeus, 1767)

Kozlíček jilmový

Česká republika. Velmi lokální druh. Při masovém odumírání jilmů zejména v lužních porostech jižní Moravy v šedesátých letech se tento druh velmi namnožil. V současné době se vyskytuje již jen příležitostně na zbytcích odumírajících jilmů. Zajímavé je, že v Čechách na odumírajících grafiózních jilmech nebyl zjištěn.

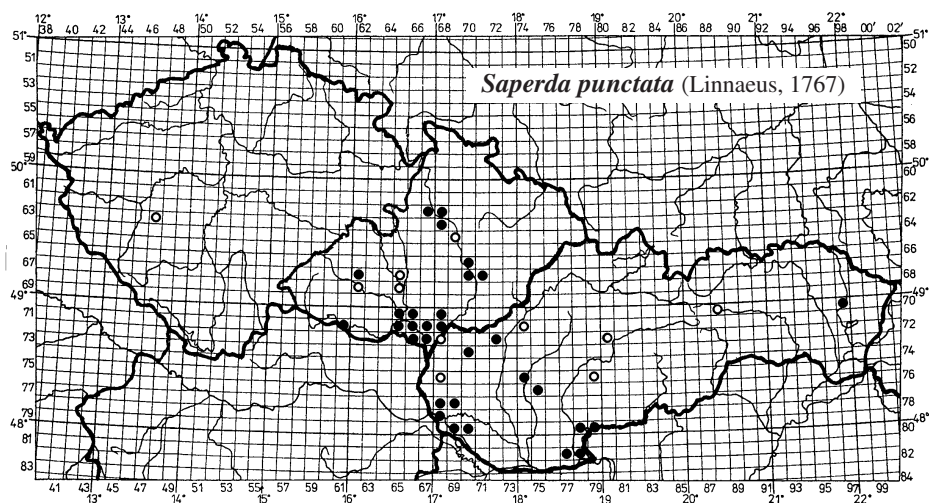
B: Bohemia (?) (Volák) [HKR]; **Čechy** (?) (Klíma) [+H]; (Reitter) [+H]; **Štáhlavy** (6347) (Tuček) [+H].

M: Beskydy (?) (Kamberský) [+H]; **Dolnomoravský úval** (?) 1962 (Sekera) [*Čermák R.]; **Moravičany** (6267) 1980 (Jeniš); 20.6.1980 (Sekera) [*Poláček]; **Litovel** (6268) (Sekera) [*Krása]; **Střeň** (6368) (Kudla) [+Kudla 1966]; **Olomouc** (6469) (Kohoušek); **Vladislav** (6762) 20.6.1976 (Šprysl); **Brno Jundrov** (6765) (?) [BRN]; **Kroměříž** (66-6770) ? (Čálek L.); (Sekera) [NMB]; **Tlumačov** (6771) 1967 (Sekera) [c.Kybal]; **Slatina** (6862) (Roubal); **Střelice** (6865) (Formánek) [+H, BRN]; **Ivaň** (7065) 5.1973 (Sláma M.); **Pouzdrany, Strachotín, Hustopeče** (7065-66) 23.5.1967 (Karas V.); 1973 (Sláma M.); 6.1980 (Březina); (Hála) [*Břach]; (Hladil); (Kraus Z.); 1980 (Jeniš); 7.1978 (Nikodým M.);

7.1978 (Secký) [*Deneš]; 8.1979 (Vávra J.); (Sobota J.); 1975 (Kubáň); 1989 (Mihal V.); **Mutěnice** (7068) 23.7.1978 (Luža O.); **Čížov** (7161) (Čejkaj.) [+Roubal 1935]; **Dolní Věstonice** (7165) 8.5.1977 (Pultar O.); **Dyje po Pálavou** (7165) (Formánek) [+H]; **Mušov** (7165) 5.1974 (Sláma M.); 1984 (Vávra J.); **Pavlovské vrchy** (7165) 10.7.1974 (Fuka); **Bulhary** (7166) 1974 (Sláma M.); (Sobota J.); **Milovice** (7166) 1974 (Sláma M.); **Šakvice** (7166) 1986 (Doležal) [*Benedikt]; 1980 (Šilinger) [*Kantner]; **Ladná** (7167) (Bezděčka) [*Stránský]; (c.Vávra J.) [+Černý]; (Dunay G.) [*Švácha]; (Hruška M.); 1981 (Kaláb); 1990 (Klvaček J.); (Pacholátko) [*Zahradník]; (Sobota J.); 1983 (Vávra J.); **Podivín** (7167) 19.6.1980 (Macek J.); **Hodonín** (7168) 1972 (Bláha R.); (Hladil, Níedl); 1978 (Odvárka O.); **Moravská Nová Ves** (7168) (Sekera) [+H]; 6.1951 (Sláma M.); 1986 (Vacík D.); **Lednice** (7266) 5.1974 (Sláma M.); 1975 (Kubáň); (c.Černý Z., Bílý S.) [+Černý]; 1981 (Kaláb) [*Brach]; 1980 (Kalivoda V.); 1984 (Odvárka); 1985 (c.Kúdela) [*Týr]; 1985 (Bláha) [*Týr]; 15.6.1989 (Snížek) [*Kantner]; 1989 (Zeman V.); (Kraus Z., Hladil, Sobota J., Šálek L., Švácha); **Valtice** (7266) ? (c.Hoskovec M., c.Krátký J.) [+Černý]; (Číla P.); **Břeclav** (7267) (6.1961 Sekera) (c.Hoskovec M., c.Kybal M., c.Mus.Mikulov, c.Vávra J.) [+Černý]; 6.1971 (Doležal J.); 1973 (Sláma M.); 5.1974 (Čermák R.); 1974 (Svozil); (Hladil, hron, Klvaček a mnoho dalších); **Pohansko** (7267) 1971 (Sláma M.); (Sobota J.); 1969 (Svozil) [*Bojčuk, *Říha].

Slovenská republika. Velmi lokální a dnes již převážně vzácný až velmi vzácný druh.

S: Hrabušice (7088) 7.1939 (Pfeffer A.); **Humenné** (7097) (?) [*Mlejnek]; **Trenčín** (7174) (Podaný) [LIT]; **Holič** (7268) 1933 (Pfeffer) [+H, +Roubal]; 6.1934 (Pfeffer A.); **Čachtice** (7272) (Sobota J.); **Banská Bystrica** (7280) (Čejka) [c.Kratochvíl]; **Hlboké** (Senica) (7370) (Šprysl); **Malacky** (7568) (Balthasar) [NMB]; **Banská Štiavnica** (7579) (Podaný) [NMB]; **Nitra** (7674) (Csiki) [+H, +Roubal]; (Šprysl); **Nitra Zibrica** (7675) 6.1980 (Valeník M.); **Bratislava** (7768) 15.5.1986 (Buchel) [Štekovec]; **Svätý Jur** (7769) 1988 (Mihal V.); (Dunay) [BAR]; **Vajnory** (7769) 1989 (Kautman); **Bratislava** (7868) 10.6.1970 (Urbánek); **Sikenica** (7978) 6.1966 (?) [LVÚ Banská Štiavnica]; 6.1966 (LVÚ Zvolen) [*Brutovský]; **Šahy** (7979) (?) [+Holeksa, Smetana]; **Šamorín** (7969) (Kautman); **Tomašov** (7969) (Kautman); **Miloslavov** (7969) (Kautman); **Malá n. Hronom** (8178) (Tomčík J.); **Belianske kopce** (8177) (Lorenc) [+H]; 22.5.1989 (Schles R.); (Švácha, Tomčík J.); **Štúrovo** (8177) (Lorenc); (Píka); 5.1964 (Sláma M.); 6.1970 (Černý J.).

Bionomie. Larvy se vyvíjejí pod kůrou větví a kmenů oslabených stromů o průměru od cca 10–12 cm do neomezené síly. Nalezl jsem larvy i v kmenech o průměru přes 120 cm. Před kuklením se larva zavrtává do dřeva, kde vyhlodá komůrku v bělovém dřevě obvykle 0,5–3 cm hluboko. Připravený výletový otvor ucpe drtinami. Velmi zřídka se kuklí přímo pod kůrou nebo v silné kůře. Přezimuje v larválním stadiu. Doba vývoje je dvouletá. Imága se vyskytují od konce V. do VIII., maximum VI. Nacházejí se velmi zřídka, protože se převážně zdržují v korunách stromů, kde provádějí také zralostní žír.

Živé rostliny - U nás zjištěna výhradně v *Ulmus*, Sama (1988) cituje také *Quercus* a *Tilia*.

Přírození nepřítel - *Hym.*, *Braconidae*: *Aspicolpus carinator* (Ns.): Břeclav 1972, Hladil J. lgt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Dolichomitus terebrans* (Rtzb.): Dolní Věstonice 1974, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.

Variabilita. Dosti variabilní druh zejména v počtu a tvaru skvm na krovkách.

Hospodářský význam. Tím, že technické poškození dřeva se týká pouze bělové části, nejde o významného škůdce. Určitý význam může mít tento druh jako fyziologický škůdce, který urychluje odumření oslabených stromů. Ale i zde je podíl minimální, protože nastupuje většinou až po kůrovcích z rodu *Scolytus*. Určitý význam však asi má jako přenašeč houbových onemocnění s tracheomykózními příznaky (grafiózy), protože se přímo v napadených stromech líhne a může rozšiřovat tuto chorobu při uskutečňování zralostního žíru okusováním kůry a zraňováním koncových větviček a ožíráním listů.

Ochrana. Na Moravě a Slovensku se namnožila velmi silná populace na jilmech, odumírajících na onemocnění s tracheomykózními příznaky (grafiózou) a její gradace kulminovala na konci šedesátých a počátku sedmdesátých let. Tehdy vyhnula naprostá většina jilmů zejména v lužních porostech, aniž by bylo něco podniknuto pro jejich záchranu. Dnes je nutné považovat tento krásný druh tesařika za velmi ohrožený. Neutěšenou situaci zesiluje skutečnost, že se jilm, který kdysi představoval jednu ze základních dřevin lužních porostů, prakticky nově v lesích nevysazuje. I v případě nových výsadeb bude po určitou dobu problém v tom, že *Saperda punctata* potřebuje ke svému vývoji převážně silnější a starší stromy.

Saperda perforata (Pallas, 1773)

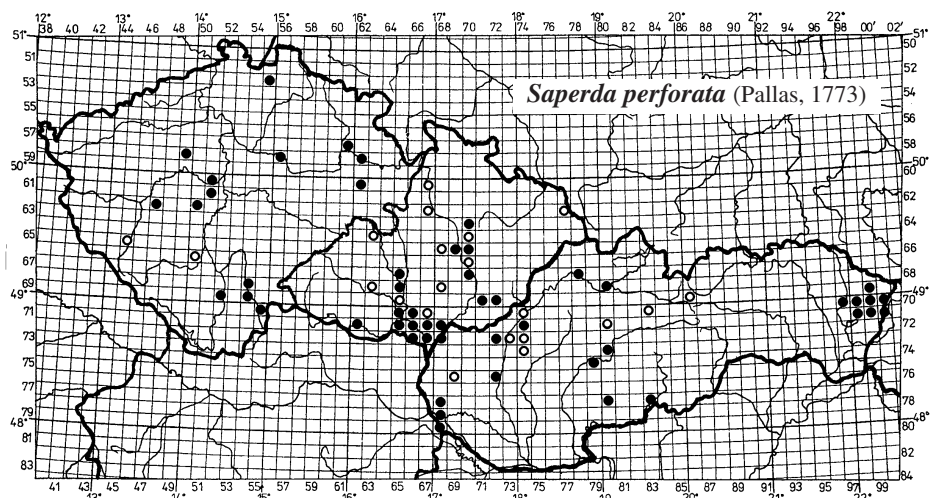
Česká republika. Kromě Břeclavska a Pomoraví lokální a vzácný druh, častěji vychován ze dřeva.

B: Panenská hůrka (5255) 20.8.1995 (Brázda) [*Čtvrtečka]; **Hradec Králové** (5761) (Sobota J.); **Lány** (5849) 6.1977 (Odvárka O.); **Nymburk** (5856) (Kulhánek) [NMB]; **Lodrant** (5962) ? (Jelínek J.); **Dobřichovice** (6051) 1964 (Sláma M.); **Uhersko** (6062) ? (Jelínek J.); **Řevnice** (60-6165) 6.1962 (Sláma M.) [+Sláma 1966]; (Švácha); **Hřeбенy** (6151) (Sláma M.) [+H 1965]; **Rokycany** (6247) 20.6.1968 (Procházka) [LIT]; 1978 (Hron); 1977 (Kubán V.); **Hřeбенy** (6250) 1964 (Sláma M.); **Chudenice** (6545) (Roubal) [+H]; **Písek** (6650) (Tyl) [+H]; **Hamr n.Než.** (6854) 12.6.1980 (Karas V.); **Hluboká n.Vltavou** (6952) 1990 (Simandl J., Vlasák J.); **Lužnice** (6954) (Kudrna A.); **Třeboň** (6954) 1988 (?) [c.Franke]; (Švácha); **Chlum u Třeboně** (7055) 5.1945 (Niedl) [*Čtvrtečka]; 1.6.1953 (Niedl); [+H, ČBU]; 1954 (Mikyška A.); **Majdalena** (7055) 6.1966 (Deneš K.) [*Deneš].

M: Silesia (?) [NMP]; **Ruda nad Moravou** (6067) 6.1952 (Pavlů) [*Bojčuk]; **Moravičany** (6267) 6.1950 (Sekera) [*Deneš]; **Tešín** (6277) (Fleischer A.) [+Fleischer 1927-30]; **Hrubá Voda** (6370) 1985 (Sedláček A.); **Písečné** (6463) (Prokš) [NMP]; **Grygov** (6470) (?) [NMP]; (Urbásek) [OL]; **Prostějov** (6568) (Zoufal) [+Fleischer 1927-30]; **Tovačov** (6569) 1988 (Mihal V.); **Troubky** (6570) (Urbásek) [OL]; 1989 (Zeman V.); **Chropyně** (6670) (Palásek); **Brno** (67-6865) (?) [+H]; 6.1978 (Kalivoda) [*Benedikt]; **Brno Bystře** (6765) 7.6.1978 (Kalivoda V.); **Kroměříž** (6770) 6.1953 (Sekera) [*Čtvrtečka]; 6.1966 (Sekera) [PLZ]; (Čálek L.); (Fiala) [*Černý J., BRN]; (Podaný) [NMB]; **Senorady** (6863) (?) [BRN]; **Bučovice** (6868) (Volák) [HKR]; **Rajhrad** (6965) (?) [NMP]; **Uherský Brod** (6971) 12.5.1979 (Resl) [+Resl 1980]; **Rubaniska** u Uh.Brodu (6972) 1979 (Resl K.); **Pouzdrány - Hustopeče** (7065-66) 1973 (Sláma M.); 6.1983 (Deneš K.); 1984 (Čechovský P.) [*Poláček]; (Hladil, Kraus Z., Mertlík, Zábranský); [*Stránský]; **Strachotín** (7065) (Kraus Z.); **Vranovice** (7065) 21.7.1984 (Škorpík M.); **Čejč** (7067) 7.1940 (Prokš) [+H]; **Znojmo** (7162) 1984 (Nikodým M.); **Pálava** (7165) (?) [+H]; **Pavlov** (7165) (Trmal); **Lednice** (7166) 8.1951 (Krušek) [+H]; **Mušov** (7166) 1973 (Sláma M.); 1983 (Vávra J.); **Nové Mlýny** (7166) (Pacholátko) [*Zahradník]; (Sobota J.); **Savkvice** (7166) (?) [+H]; 1986 (Doležal J., Sedláček A.); **Ladná** (7167) ? (c.Vávra J.) [+Černý]; (Hruška M., Kaláb aj.); **Hodonín** (7168) 6.1963 (Daněk); 18.6.1980 (Macek J.); (Sekera, Tesař P. aj.); **Lednice, Ladná, Břeclav** (71-7266-67) (Sekera, Hladil, Sláma, Herrmann, Kalivoda, Kaláb a řada dalších); **Pohansko** (7267) ? (c.Hoskovec M.) [+Černý]; **Mikulčice** (7268) (Jeniš).

Slovenská republika. Podle nálezů velmi lokální a vzácný, pouze na severovýchodě častější.

S: Budatín (6778) [+Brancsik 1906]; **Kraľovany** (6880) (Sekera) [+H]; **Štola** (6986) 20.7.1947 (Tichý) [+H]; **Stakčín** (6999) 1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; **Ulič** (70100) 5.1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; **Trenčín okolí** (7074) (Korbel) [+H]; **Kláštorsk** (7083) (Vadas) [c.Kratochvíl]; ? (7097d) 8.1990 (?) [*Týr]; **Snina** (7098-99) 1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; 7.1987 (Zahradník P.); **Ublá** (71100) 1966 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; **Inovec** (71-7274) (Kudla) [OPA]; (Sekera) [+H]; **Trenčín** (7174) (Čepelák) [NMP]; (Kavan) [NMP]; **Harmanec** (7180) (Roubal) [NMB]; **Remetské Hámre** (7198-99) (Olexa) [+H]; 1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; 17.7.1978 (Benedikt); (Šprysl, Dunay, Kybal, Ríha J., aj.); **Vihorlat** Motrogon (7198) 1973 (Ríha J.); **Holíč** (7268) 1988 (Mihal V.); **Cachtice** (7272) (Sekera) [+H]; **Inovec** (7273) (Čepelák, Kavan, Sekera) [NMP, NMB]; **Selec u Tr.** (7274) (Kočí) [NMB]; **Podhradie** (7374) (Kelecsényi K.) [+Roubal]; **Badín** (7380) 15.8.1985 (Kubinec) [*Franc]; **Hronská Dúbrava** (7479) 15.9.1984 (Merlík J.); **Plavecké Podhradie** (7569) (Sychra) [+H]; **Hlohovec** (7572) 1961 (Čepelák) [+H 1965]; **Jalšové** (Hlohovec) (7572) 6.1979 (Valenčík M.); **Cabrad** (7780) 14.7.1984 (Merlík J.); **Lovinobaňa** (7783) 1987 (Tetál I.); **Bratislava** (77-7868) (?) [+H, +Roubal]; (Fritsch) [+Roubal]; (7868) (Krlín); **Petržalka** (7968) (Šlégl) [NMB]; 1977 (Jeniš).

Bionomie. Vývoj pod kůrou a v kůře oslabených nebo pokácených stromů s určitou vlhkostí, spíše na zastíněné straně. Napadá větve a stromy o průměru cca od 8 cm do neomezené tloušťky, vzácně jsem zjistil napadení slabších větví o průměru od 1,6 cm. Zřídka se nacházejí na stejném dříví i dvě generace najednou. Před zakuklením se larva zavrtává do dřeva, závrtný otvor je ploše oválný. Ve dřevě pokračuje krátce v žíru a vyhlodává různě dlouhou chodbu, jejíž součástí je i kukelní komůrka, obvykle v hloubce do 2 cm. Na konci chodby je připraven kulatý výletový otvor pečlivě ucpaný třískami 5 – 7 mm dlouhými. Na stromech se silnou kůrou se často kuklí v mělké komůrce v lýku a běli. Přezimuje jako larva, vývoj je dvouletý, Kudla (1966) uvádí jednoletý. - Imága se vyskytují od VI. do VIII., maximum druhá polovina VI. Většinou jsou na listech a větvičkách, kde provádějí zralostní žír, nebo na dříví. Soumračný druh, přilétá i na světlo.

Živné rostliny - Především *Populus tremula* a *Populus alba*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Helcon redactor* (Thunb.): Břeclav 1972, Hladil J., lgt., Čapek M. det. Hodonín 1969 (+Čapek, Hladil, Šedivý 1982); *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Dolichomitus mesocentrus* (Grav.): Hodonín 1965, 1978, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides indicatorius* (Latreille): Hodonín 1973, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.

Variabilita. Mimořádně výrazná variabilita je podle dřeviny, ve které se vyvíjí (barva imág odpovídá barvě kůry). Kusy pocházející z *Populus tremula* jsou vesměs olivově žluté až žlutozelené, kusy z *Populus alba* jsou většinou jasně šedobílé, částečně olivově žluté nebo přechodově zbarvené. Určitá variabilita druhu se také projevuje ve tvaru černých skvrn na krovkách.

Hospodářský význam. Jako technický škůdce poškozuje pouze nehlubokou podkorní vrstvu, není tak významným škůdcem. Je pravděpodobné, že působí částečné škody tím, že urychluje odumírání oslabených stromů.

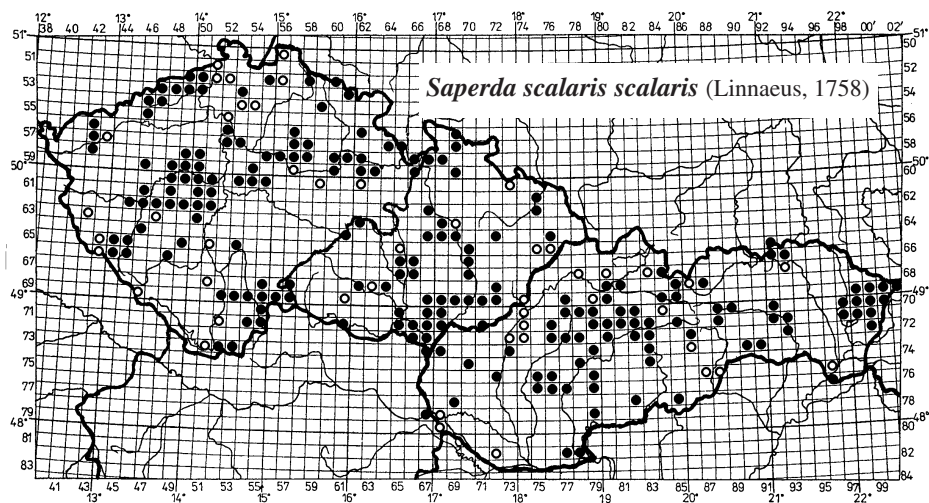
Ochrana. Přes poměrnou vzácnost a lokální rozšíření nepatří mezi ohrožené druhy.

Saperda scalaris (Linnaeus, 1758)

ssp. scalaris (Linnaeus, 1758)

Kozlíček mramorový

Česká republika i Slovenská republika. Lokální řídký až častý druh. Ve dřevě se nachází mnohem častěji než ve volné přírodě.

Bionomie. Listnaté a smíšené lesy. Vývoj larev pod kůrou stojících oslabených, odumírajících, vyvrácených i pokácených stromů, v kmenech i silnějších větvích. Často se ve stejném dřevě vyskytují i dvě generace najednou. Larvy lze najít v dříví o průměru 3 až více než 100 cm, většinou však v průměrech 12-25 cm od kořenů až do výše několika desítek metrů. Vyžírají nepravidelné, převážně příčné chodby. Druhým rokem před zimou se larvy zavrtávají do dřeva, kde si v hloubce 10-40 mm připraví kukelní komůrku i výletový otvor ucpaný delšími trískami. Výletový otvor je obvykle umístěn nad vstupním a kukla je hlavou vzhůru. Menší část larev pokračuje na jaře v žíru a kuklí se později, tím lze vysvětlit dlouhou dobu výskytu imág. Méně často probíhá kuklení v mělké komůrce pod kůrou nebo v silné kůře. Doba vývoje dvouletá, zřídka tříletá.

Imága se vyskytují od V. do VIII., maximum V. – VI., na horách až VII. Proti počtu larev a opuštěných požerků je jich možno venku spatřit jen nepatrné množství, protože se zdržují v korunách stromů. Přilétají i na světlo.

Živné rostliny - *Quercus*, *Alnus*, *Ulmus*, *Populus*, *Fagus*, *Betula*, *Frangula alnus*, *Acer*, *Tilia*, *Sorbus*, *Salix sp.*, *Salix caprea*, *Prunus*, *Malus*; *Cerasus* (*Vávra J., *Šiška); *Juglans*, dále se uvádí také *Corylus*, *Juglans*, *Castanea*, *Rubus*. V r.1975 jsem našel na Křivoklátě více larev ve dřevě v kukelních komůrkách v pokácené *Abies* a dochoval z nich imága. Sama (1988) cituje též *Larix*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Xorides filiformis* (Grav.): Ždánice 5.1964, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus mesocentrus* (Grav.): Neratovice 1964, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus diversicastae* (Perkins): Ždánice 5.1965, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Hym.*, *Braconidae*: *Helcon redactor* (Thunb.): Neratovice 1973, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Helcon tardator* Ns.: Neratovice 1973, Sláma M. lgt., Čapek M. det.

Variabilita. Velmi variabilní druh ve tvaru skvrn na krovkách.

Hospodářský význam. Technické škody působené poškozením dřeva jsou zcela zanedbatelné. Podstatný význam může mít tento druh jako přenašeč tracheomýkózního onemocnění dubových porostů (Sláma 1990). Bývá uváděn též jako primární škůdce.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

COMPSIDIA Mulsant, 1839

Saperda Fabricius, 1775 - Heyrovský (1955), Sláma (1993)

Compsidia populnea (Linnaeus, 1758)

ssp. populnea (Linnaeus, 1758)

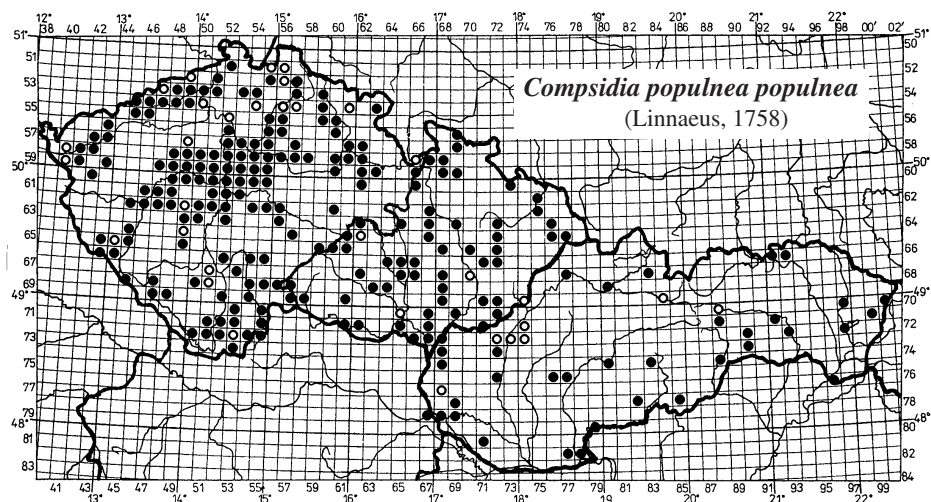
Kozlíček osikový (tesařík topolový) - vrzúník osikový (osikovník bodkovaný, fuzáč topoľový)

Česká republika a Slovenská republika. Rozšířen je zejména v teplejších a nížinných polohách, ale vyskytuje se až do výšky cca 900 m n.m. Lokálně hojný druh.

Bionomie. Bionomie tohoto druhu byla vícekrát profesionálně prověřena a existuje o ní velmi obsáhlá literatura. Vývoj larev v živém dřevě slabých stromků nebo větviček. Samička vykouše na kmínku jamku, kam pak vyklade vajíčko. V místě žíru se kmínek hálkovitě rozšiřuje, v prvním roce slabě, v druhém již velmi silně. Žír larev je převážně ve zduřenině, kde vyžirají i kalusové pletivo a také několik cm v kmínku. Vývoj v našich podmínkách dvouletý. V sudých letech je výskyt podstatně hojnější (až 95 %) než v lichých. - Imága se vyskytují od V. do poloviny VII., maximum konec V. a VI. Imága můžeme najít převážně na listech, kde okusují jejich okraje.

Živné rostliny - Nejčastěji na *Populus tremula* a pak na všech druzích i křížencích *Populus*. Uvádá se vzácně též na některých *Salix*, našel jsem pouze jedenkrát larvu v typickém hálkovitém požerku na *Salix caprea*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Dolichomitus messor* (Grav.): Lukaveček u Kroměříže 1966, Starý B. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus mesocentrus* (Grav.):

Zbraslav-Strnady, Kudler J. lgt., Šedivý J. det.; *Phygadeuon vexator* Thunb.: bez uvedení lokality (Kudler, Šrot 1964); *Diptera, Larvaevoridae: Billaea irrorata* Meig.: bez uvedení lokality (Kudler, Šrot 1964). Datlovití ptáci místy zničí téměř celé pokolení, ale často způsobí klováním větší škody než sám kozlíček (Kudler, Šrot 1964). Bujně rostoucí topoly včetně osiky mohou zničit zavalením larev až 50 – 80 % populace.

Variabilita. Malá variabilita je v počtu skvrn na krovkách, nebo v barvě tomentu.

Hospodářský význam. Významný především fyziologický škůdce mladých topolových výsadeb. Růst napadených stromků se zpomaluje, výhony často zasychají, nebo se ulamují. Největší škody působil v době tzv. „topolové mánie“ v padesátých a šedesátých letech.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

ANAEREA Mulsant, 1839

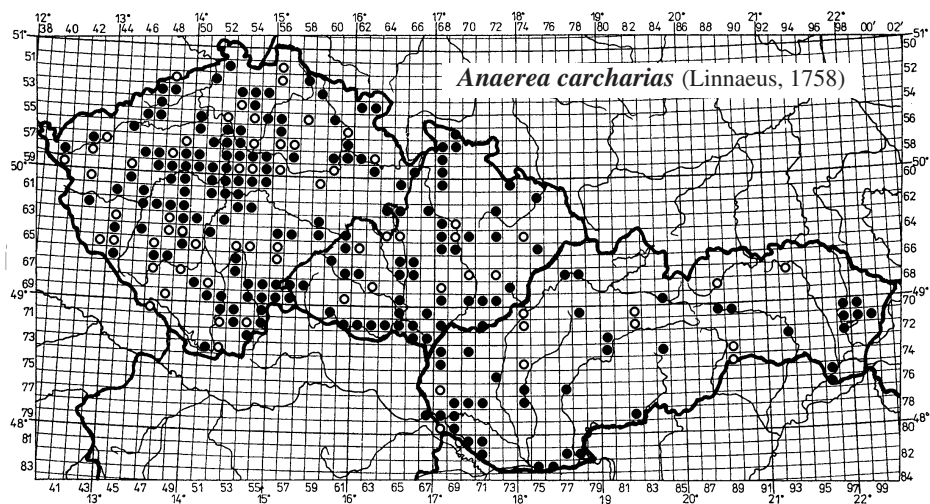
Saperda Fabricius, 1775 - Heyrovský (1955)

Anaerea carcharias (Linnaeus, 1758)

Kozlíček topolový (tesařík drsný) - vrzúník topofový (osikovník drsný)

Česká republika i Slovenská republika. Vyskytuje se téměř ve všech nadmořských výškách, kromě nejvyšších poloh, nejhojnější je však v lužních lesích v topolových oblastech. Řídký, místy až častý druh.

Bionomie. Mladší topolové monokultury, stromořadí i jednotlivé stromy na okrajích lesů, polní remízy, matečnicové školky a pod. O bionomii tohoto druhu existuje poměrně rozsáhlá literatura. Vývoj pouze v živých stromech od mladých stromků do stárí cca 20 – 25 let, o průměru obvykle od 4 do 30 cm. Napadena je přednostně dolní část kmene, často i v podzemní části. Žír larev probíhá uvnitř kmínku nebo kmene. Žír prozrazující

hromádky vyhazovaných drtin. Doba vývoje je tříletá. Přezimuje vždy ve stadiu larvy, kuklí se koncem jara (Kudler, Šrot 1964). - Imága se vyskytují od poloviny VI. do IX., maximum v VII. Imága se zdržují především v korunách stromů, kde vykusují na listech otvory a okousávají větvičky.

Živné rostliny - Zejména *Populus tremula* a některé další druhy *Populus*; podle Kudlera a Šrota (1964) ojediněle *Populus alba* a *canescens*, při přemnožení též *Salix*, *Alnus* a *Fraxinus*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Chalcididae*: *Euderus caudatus* Thoms.: Pšovky, Budyně n.O., Drnholec, det. Bouček (Kudler, Šrot 1964); *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Xylophrurus* sp., *Xorides walberki* (Holmgr.), *Dolichomitus imperator* (Kriechb.), *Ephialtes imperator* Kriechb., *Alexeter niger* Grav.: ČR bez bližší lokality (Kudler, Šrot 1964). Datlovití ptáci. Baktérie *Pseudomonas septica* Stutzer a Wsorrow (Kudler, Šrot 1964)

Variabilita. Typická forma má žlutohnědé zbarvení, na jižní Moravě a Slovensku se vyskytují imága jasně šedobílá, ale též přechodově zbarvená až k typické formě.

Hospodářský význam. Velmi významný fyziologický i technický škůdce především mladých topolových porostů a stromořadí, osik v okrajích porostů a remízích, matečnickových školek. Stromy v mládí často uhynou, nebo se lámou. U stromů které přežijí rány způsobené larvami se zavalí a zarostou. Často ani takovéto dřevo nemůže být pro technické poškození a tmavé zbarvení použito na sirkárenské a dýhárenské výřezy, při silnějším napadení ani na celulózu a hodí se jen na palivo. Poškozené stromy jsou napadány dřevokaznými houbami a dalšími škůdci. Velmi vážným škůdcem je tento druh též v hlavových školkách - .

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Anaerea similis (Laicharting, 1784)

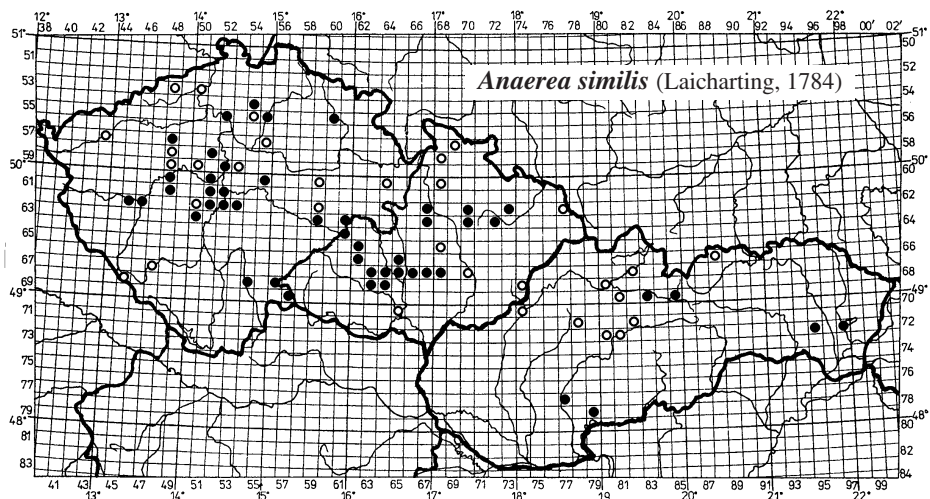
Česká republika. Lokální a celkově vzácný druh, častěji bývá vychován.

B: Teplce (5348) (?) [+H]; **Klíše** (5350) 1911 (?) [+Vysoký 1991]; **Bělá p. Bezdězem.** (54-5554) (Krůta, Lokaj) [NMB aj.]; **Bezděz** (5454) (?) [NMP]; **Kuřivody** (5454) (Kral); **Chudolazy** (5552) 1976 (Sláma M.); **Mladá Boleslav** (5555); **Dvůr Králové** (5560) (Sobota J.); **Karlovy Vary** (5743) (Kutschera) [+H]; **Domouše** (5748) 1977 (Sláma M.); **Milovice** (5755) 6.1948 (Havelka); **Tursko** (5851) 1976 (Sláma M.); **Rakovník** (58-5948) (Tichý aj.) [+H]; **Malé Kyšice** (5950) (Obenberger) [NMP]; **Praha Točná** (5952) 1960 (Olexa, Sláma M.); **Praha Dubeč** (5953) (Krása B.); **Revnice** (60-6151) (Heyrovský, Sláma aj.); **Stříbrná Skalice** (6055) 19.7.1981 (Cermák R.); **Podhořany** (6059) (?) [+H]; **Česká Třebová** (6064) (Žezula aj.) [NMP]; **Zbiroh** (6148) (Hanousek, Hron); **Kytín** (6151) 1968 (Sláma M.); **Mníšek p. Brdy** (6151) 6.1945 (Pfeffer A.); **Jílové** (6152) 27.6.1934 (Štícha) [+H]; **Slapy n. Vlt.** (6152) 1958 (Sláma M.); **Plzeň a okolí** (6245-46) (Brožík, Těšál, Hron aj.); **Příbram** (6250) (Šípek) [NMP]; **Dobříš** (6251) (Šprysl); **Hrazany** (6252) 1977 (Sláma M.); **Neveklov** (6253) 1977 (Sláma M.); **Chotěboř** (6259) (?) [NMP, HKR]; [+Fleischer]; **Příbram** (6350) 6.1985 (Mácha) [*Plecháč]; **Havlíčkův Brod** (6359) (Sobota J.); **Vojnův Městec** (6361) 1990 (Černý) [*Kantner]; **Hamry n. Sázavou** (6461) (Vávra J.); **Zďár n. Sázavou** (6461) (Hruška, Jelínek J. aj.); **Sušice** (6747) (Kopelent) [+H]; **Železná Ruda** (6845) (?) [NMP, NMB]; **Vlkov n. Lužnicí** (6854) 29.6.1988 (Karas V.); **Jindřichův Hradec** (6856) 7.9.1986 (Kadlec J.); 1972 (Sláma M.); **Terežín u Kunžaku** (6957) 1996 (Sláma M.).

M: Nízký Jeseník (?) (Kudla) [+H]; **Jeseník** (5769) (?) [+H]; **Kouty n. Desnou** (5868) (Pfeffer); **Rabštejn** (6068) (Brožík) [+H]; **Moravičany** (6267) 25.6.1973 (Mráček); **Jívová** (6270) (Čálek L.); **Bilovec Stará Ves** (6273) (Vávra J.); **Těšín** (6277) [+Letzner 1891]; **Bohuslavice** (6367) (Čálek L.); **Hlubočky** (6370) (Kudla); **Mrsklesy** (6370) 1953 (Palásek) [OLO]; **Odry** (6372) (Tomčík J.); **Sklené n. Oslavou** (6562) (Hruška M.); **Prostějov** (6568) 25.5.1953 (Urbášek) [OLO]; **Velké Meziříčí** (6662) (Jelínek J); **Kuřim** (6665) (Hála, Kraus Z.); **Velká Bíteš** (6763) (Hruška M.); **Zbraslav u Brna** (6764) (Tesař P.); **Brno** (6765) (Fleischer) [HKR, NMP]; **Adamov** (6766) (Hladil); **Vyškov** (6767-68) 1962 (Kocourek) [*Pícek]; **Kroměříž** (6770) (?) [+H]; **Ketkovice** (6863) 6.1963 (Heyrovský) [NMP]; **Tetčice** (6864) (Tesař) [Hladil]; **Horní Lideč** (6874) 27.5.1953 (Urbášek) [OLO]; **Pouzdrany** (7065) (Volák) [HKR].

Slovenská republika. Velmi lokální a vzácný.

S: Malá Fatra (?) (Kudla) [NMP]; **Červený Kláštor** (6688) 7.1956 (?) [OPA]; **Orava údolí** (6782) (Kudla) [+Roubal]; **Kralovany** (6880) (Korbel, Sekera) [+Roubal]; **Ružomberok** (6981) (Sekera) [+H, NMP]; **Liptovský Ján** (6983) (Vodák) [+H]; **Liptovský Mikuláš** (6983) (Kautman); **Svarín** (6985) (Kautman); **Euborča** (7074) (Kardasch G.) [+Kardasch 1939]; **Turčianske Teplice** (7178) (Roubal) [NMB]; **Jasenie** (7182) (Roubal) [NMB]; **Banská Bystrica** (7280-81) (Čejka J., Roubal) [NMB]; **Sečovec** (7295) 6.7.1971 (Cermák R.); **Michalovec** (7297) (Lorenc J.); **Levice** (7777) 1961 (Kocourek) [NMB, HKR]; **Plášťovce** (7879) 1972 (Sláma M.).

Bionomie. Porostní okraje, břehové porosty, neobhospodařované půdy, okolí lomů, skládek apod. Vývoj v živém dřevě větví nebo slabších kmínků. Larva vyžírá chodby zprvu v lýku, později převážně v dřevěné části. Starší larvy prozrazují místo žíru tím, že vyhazují drť otvory ven. Obvyklý průměr napadených větví bývá 2-5 cm, vzácně silnější. Slabší větve v místě napadení mírně zduří. Doba vývoje pravděpodobně 2 roky (udává se 2-3 roky). Přezimuje v larválním stadiu. Kukelní komůrka v dřevěné části má připravenou chodbu s ucpaným výletovým otvorem pod kůrou. Podle *Vávry J. se kuklí hlavou dolů. Imága se vyskytují od konce V. do VII., maximum VI. Pozdější nálezy, např. Bělá p. Bezdězem 8.1965 (Karpf) a Jindřichův Hradec 7.9.1986 (Kadlec). Imága jsou většinou v korunách, kde okusují listy a kůru slabých větvíček.

Živé rostliny - Zřejmě výhradně *Salix caprea*.

Přirození nepřátelé - Především datlovití ptáci. Dosti velké procento malých larviček uhynie vlivem bujné regenerace rostlinného pletiva.

Variabilita. Silně variabilní je barva těla a krovek - od olivově žlutozelené po šedobílou.

Hospodářský význam. Ačkoliv je jasným fyziologickým i technickým škůdcem, hospodářský význam je malý, protože jíva se velmi dobře zmlazuje a jívové dřevo dnes prakticky není využíváno.

Ochrana. Není ohroženým druhem.

MENESIA Mulsant, 1856

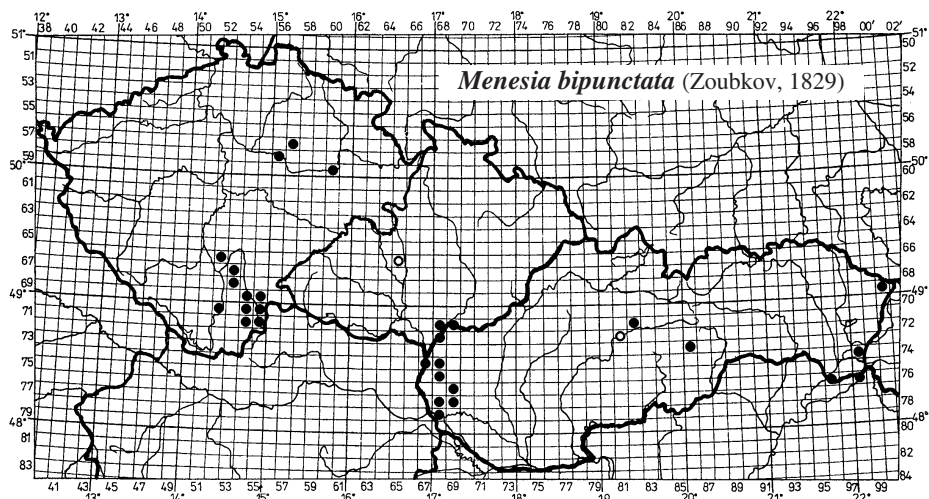
Menesia bipunctata (Zoubkov, 1829)

Česká republika i Slovenská republika. Velmi lokální a vzácný druh, ve větším počtu byl vychován ze dřeva z Třeboňska a okolí Malacek.

B: Rožďalovice (5757) 20.6.1992 (Mikyška A.); Nymburk (5856) (Daněk L.); Bohdaneč (5960) (Sobota J.); Bechyně (6652) 1969 (Karlík) [+H]; ? (6753) (Kučera E.); Borkovice (6753) (Starý) [+H]; Bošilec (6853) 30.5.1964 (Karas V.); Stráž n. Nežárkou (6955) 6.1986 (Deneš K.); České Budějovice okolí (7052) 1990 (Simandl J.); Třeboň (69-7054) 1964 (Sekera) [*Říha]; (Sobota J., Simandl); 19.6.1969 (Šprysl) [*Macek]; Chlum u Třeboně (7055) 1963 (Sláma M.); 1964 (Sekera) [+H]; 1964 (Niedl); 7.1980 (Deneš K.); (Halada) [*Kalivoda, *Benedikt, *Doležal]; (Hladil); 1985 (Mikyška A.); (Nový) [*Kantner, *Týr]; (Švácha); Majdalena (7055) 5.-6.1964 (Deneš K.); 1964 (Kocourek, Sekera, Sláma M.); 1970 (Lorenc) [*Hron]; 1974 (Sláma M.); (Sobota J.); Bor (7154) (Vávra J.); Červené blato (7154) 1985 (Hrozinka) [*Hron]; (Hanousek, Hron.); 1981 (Škorpík); Těšínov (7154) 6.7.1946 (Hoffer) [+H 1949]; Suchdol n. Lužn. (7155) 1954 (Hoffer) [+H]; 6.1984 (Deneš K.); 14.6.1969 (Karas V.); (Niedl); 1964, 1974 (Sláma M.); 1985 (Schles R.); 1985 (Sobota J.); 1985 (Sobota J.).

M: Adamov (6665) (Fleischer A.) [+Fleischer 1927-30, +H]; Hodonín (7168) 6.1983 (Hála); 1975 (Hála) [*Kubáň]; 10.6.1975 (Sekera) [NMB]; 1990 (Zeman V.); Rohatec (7169) 6.1982 (Černohorský J.) [*Zdrůbecký]; 1986 (Jeniš); 1990 (Klváček J.); 1990 (Mihal V.); 1990 (Zeman V.); Rohatec - Ratíškovice (7169) (Hála, Sekera) [*Kubáň].

S: Nová Sedlica (69100) 5.7.1984 (Mikát J.); Brusno (7182) (Csiki) [+H, +Roubal]; Predajná (7182) (Kautman); Gbely (7268) 1933 (Matějka) [NMP, +H]; 1986 (Sedláček A.); 10.6.1976 (Sekera) [NMB]; 1977 (Svozil) [c.Plecháč, *Poláček]; 6.1976 (Svozil) [*Píček]; 26.5.1984 (Šafanda); Šalková (7281) 31.5.1934 (Roubal, Vrzal) [+Roubal, +H, NMB]; 29.5.1950 (Stehlík) [BRN, +H]; Revúca (7386) (Kautman); Velké Leváre (7467) 21.4.1982 (Štrba) [*Züher]; Tomky (7468) (Kautman); Latorica (7499) 15.5.1963 (Honcú); Malacky (7568) (Hladil); 1985 (Nikodým M.); 1988 (Sedláček A.); (Šiška B.); Pezinok (7669) 1978 (Šiška) [*Odvárka]; Malý Kamenec (7696) 20.5.1983 (Dunay) [+Dunay 1985]; Streda n. Bodr. (7696) 2.7.1980 (Černý); Malé Trakany (7698) 1984 (Kašpar) [*Říha]; (Tomčík J.); Vajnory (7769) 14.5.1988 (Kautman); Bratislava (77-7868) 6.1938 (Podaný) [NMB]; 1983 (Šiška) [*Hron]; Svätý Jur (7769) (Šiška); 5.1982 (Sláma M.); 20.5.1982 (Štrba) [*Züher, Sláma].

Bionomie. Vlhká stanoviště v povodí řek, rašeliniště. Vývoj v kůře a pod kůrou oslabených a odumírajících kmínků a větví o síle do 5 cm, zřídka silnějších. Larva vyhlodává ploché chodbičky a kuklí se v komůrce mělce i hlouběji ve dřevě. Výletový otvor je ucpaný vykoušanými třískami. Přezimuje v larválním stadiu. Doba vývoje jeden rok (Čerepanov (1985) udává 1 – 2 roky). - Imága se vyskytují od posledních dnů V. do poloviny VII., maximum VI., převážně na větvičkách a listech. Podle Čerepanova (1985) ožirají listy a větvičky. Na květech *Frangula alnus* ho našli A. Hoffer a B. Starý, na květech *Crataegus* A. Matějka.

Živé rostliny - Téměř výhradně ve *Frangula alnus*; *Juglans regia* Demelt (1966); *Populus tremula* (*Zeman V., Simandl 1990, podle Kubáně též Hála); Čerepanov (1985) uvádí převážně *Salix caprea* (96,5 %), zřídka *Populus tremula*.

Přirození nepřítelé - Hym., Ichneumonidae: *Dolichomitus imperator* (Kriechb.): Suchdol n.L. 1964, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.

Variabilita. Značná variabilita je v počtu bílých skvm na krovkách, vzácně jich bývá až deset.

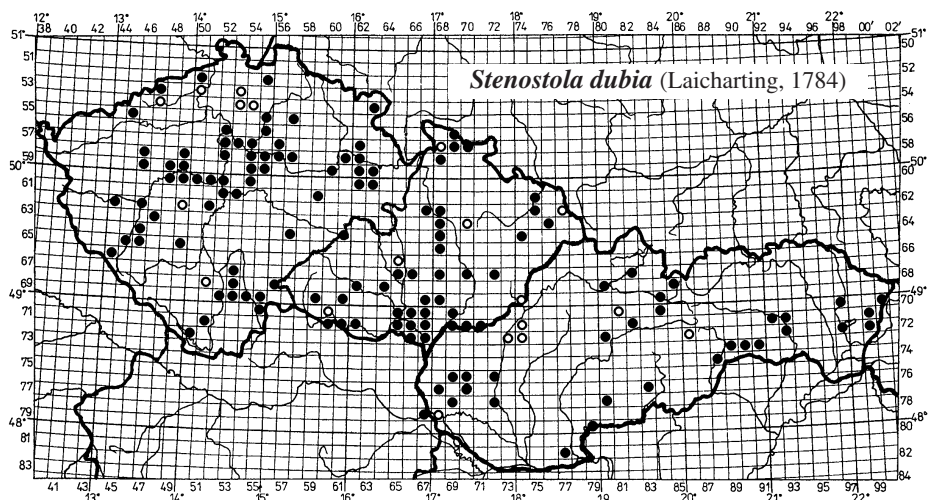
Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Třebaže řada lokalit s nejčastějším výskytem na Třeboňsku již neexistuje, na dalších příhodných lokalitách dosud není ohroženým druhem.

STENOSTOLA Dejean, 1835

Stenostola dubia (Laicharting, 1784)

Česká republika i Slovenská republika. V nížinách a středních polohách řídký až hojný druh, hojně se dá vychovat. Protože v literatuře i při determinaci byl tento druh často zaměňován se *Stenostola ferrea*, mohou být určité nepřesnosti i ve vyznačeném výskytu i v uvedených dřevinách.

Bionomie. Vývoj v odumřelých větvích stojících stromů, slabších kmíncích, vývrtech i ve dřevě (převážně větvích) ležícím na zemi, o průměru cca 2 – 12 cm. Larvy žerou spodní vrstvy lýka, později jsou chodby viditelné i v bělové části. Ke kuklení se zavrtávají do dřeva, kde si vyhlodávají mělkou, obvykle hákovitou komůrku. Podmínkou je dostatečná vlhkost dřeva, po vyschnutí larvy hynou. Přezimuje v larválním stadiu. Doba vývoje jeden rok. Někdy se ve stejném dříví vyvíjí společně s druhem *S. ferrea*. - Imága se vyskytují v V.-VI., výjimečně VII., převážně na listech.

Živné rostliny - Převážně *Tilia*, dále *Salix caprea*, *Populus tremula*; *Quercus*, *Salix*, *Juglans*, *Corylus*, *Rhamnus*, *Alnus*, *Castanea*, *Ulmus*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Eubazus exsertor* Reinh.: Neratovice 1978, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Doryctes undulatus* (Ratz.): Neratovice 1978, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Dolichomitus mesocentrus* (Grav.): Slapy n. Vlt. 1962, Stará Boleslav 1978, Sláma M. lgt., Šedivý J. det. Adamov 1969 (+Čapek, Hladil, Šedivý 1982); *Dolichomitus aciculatus* (Hellén): Adamov 5.1969, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus* sp.: Stará Boleslav 1976, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides gracilicornis* (Grav.): Neratovice 1978, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.

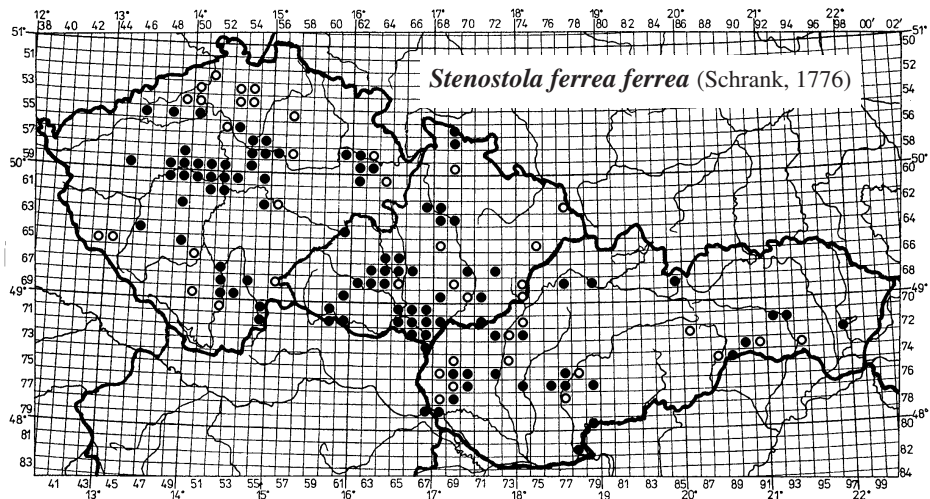
Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

***Stenostola ferrea* (Schränk, 1776)**

***ssp. ferrea* (Schränk, 1776)**

Česká republika i Slovenská republika. V nížinách a středních polohách řídký až hojný druh, vychovat se dá ve větším množství. O výskytu viz poznámku u předchozího druhu.

Bionomie. Zcela shodná se *Stenostola dubia*, někdy se vyvíjejí oba druhy společně. - Vývoj v odumřelých větvích stojících stromů, slabších kmíncích, vývratech i dřevu (převážně větvích) ležícím na zemi, o průměru cca 2 – 12 cm. Larvy žerou ve spodních vrstvách lýka, později jsou chodby viditelné i v bělové části. Ke kuklení se zavrtávají do dřeva, kde si vyhlodávají mělkou, obvykle hákovitou komůrku. Podmínkou je dostatečná vlhkost dřeva, po vyschnutí larvy hynou. Přezimuje v larválním stadiu. Generace jednoletá. Podle Teppnera (1963) dvouletá, podle Demelta (1966) jedno až dvouletá. - Imága se vyskytují v V. – VI., výjimečně VII., převážně na listech.

Živné rostliny - Převážně *Tilia*, řídce *Ulmus*; *Sorbus* (*Vávra); *Carpinus*, *Corylus*, *Juglans regia*, *Salix*, *Prunus*, *Pyrus* (Teppner, 1963); dále *Fagus*, *Frangula alnus*.

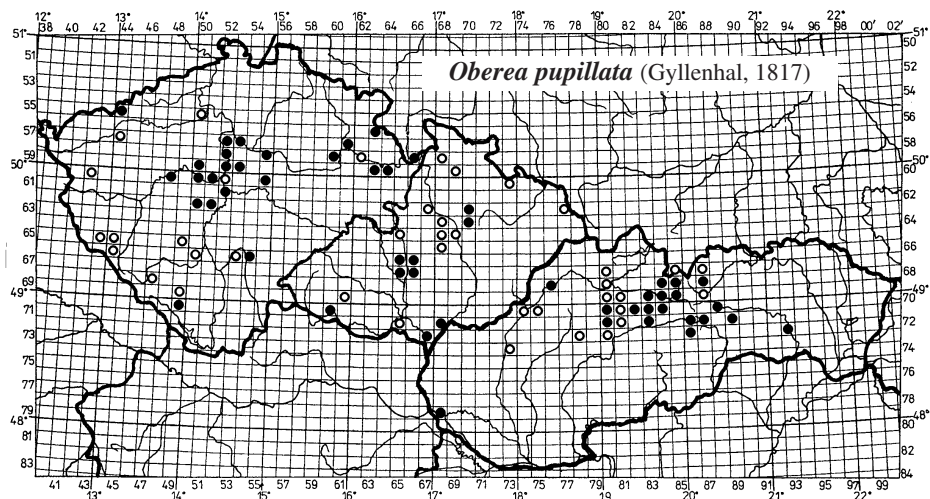
Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Bracon triaspis* Marsh.: Milovice 1974, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Ontsira igneus* (Ratz.): Stará Boleslav 1976, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Doryctes mutillator* (Thunb.): Čelákovice, Heyrovský lgt., Čapek M. det.; *Doryctes undulatus* (Ratz.): Čelákovice, Heyrovský lgt., Čapek M. det.; *Aspicolpus carinator* (Ns.): Stará Boleslav 1976, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Deuteroxorides albitarsus* (Grav.): Stará Boleslav 1976, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus mesocentrus* (Grav.): Stará Boleslav 1974, 1976, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus tuberculatus* (Geoffroy in Fourcroy): Břeclav 1971, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Helcostizus restaurator* (F.): Stará Boleslav 1974, 1976, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Dipt.*, *Tachinidae*: *Billaea triangulifera* Zett.: Milovice 1974, Stará Boleslav 1976, 1978, Sláma M. lgt., Čepelák det.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Oberea pupillata (Gyllenhal, 1817)

Česká republika. Velmi lokální a celkově vzácný druh. Pouze ve středních a východních Čechách a na střední Moravě nalezen častěji.

B: **Kovářská** (5544) (Lorenc J.); **Libochovice** (5550) 1903 (Mrázek) [NMB]; **Peklo** u Náchoda (5663) 21.5.1992 (Erben R.); **Doupov** (5744) (?) [+H, NMP]; **Neratovice** (5752-53) 6.6.1984 (Brestovanský) [*Škorpík]; (?) [*Mlejnek]; 1983 (Hanzlík) [*Mikyška]; 6.1988 (Janata) [*Týr]; 1986 (Mikyška A.); **Hradeč Králové** (5761) (?) [+H]; **Poříčany** (5855) 20.5.1984 (Nikodým M.); **Stěblová** (5860) 21.6.1980 (Mikát M.); 4.6.1978 (Sobota J.); **Častolovice** (5862) 1948 (?) [HKR]; **Čepërka** (5950) (Sobota J.); **Nížbor** (5950) 6.1959 (?) ; 1958 (?) [*Týr]; **Praha** (5852) 5.6.1989 (Doležal T.) [*Mikyška]; 5.7.1971 (Šprysl) [*Macek]; 6.1986 (Lukeš) [*Rihai]; **Praha Krč** (5952) (Brettschneider) [+H]; 11.7.1953 (Čihák Z.) [*Poláček]; 29.6.1987 (Janata) [*Týr]; 18.6.1983 (Kybal); (Mička J.) [+Mička 1990]; 6.1948 (Veselý coll.); **Praha Kunratic** (5952-53) 1982 (Sláma M.); **Praha Dubeč** (5953) 13.6.1990 (Číla P.); **Choceň** (5963) (Ecler) [+H]; (Kraus Z.); 5.1969 (Laibner) [NMB, HKR]; 20.6.1978 (Sobota J.); **Šrubby** (5963) 20.6.1954 (Poláček K.); **Újezd u Choceň** (5963) 13.6.1983 (Jelínek J.); (Sobota J.); **Žamberk** (5964) (Korbel) [NMB]; 6.1978 (Resl K.); **Mariánské Lázně** (6042) (?) [+H]; **Skryje** (6048) (Vlach) [+H]; **Týřov** (6048) 6.1992 (Rejzek); **Srbso** (6050) () [OPA]; **Karlštejn** (6051) 24.6.1923 (Stícha) [+H]; 6.1948 (Brejcha) [BRN]; **Vonoklasy** (6051) 20.6.1981 (Košan) [*Bečvář]; **Lahovice** (6052) (Čepelák) [+H, HKR]; **Závist** (6052) (Prokůš) [+H]; **Zbraslav** (6052) 7.1934 (Stalmach) [c.Kybal]; **Stříbrná Skalice** (6055) 18.8.1980 (Šteker) [c.Honců]; **Nová Rábyně** (6152) 4.6.1985 (Kudrna A.); **Slapy n. Vltavou** (6152) (Plecháč); **Buš** (6152) 23.6.1980 (Kovářík); (Plecháč); **Dobříš** (6250-51) 17.7.1976 (Šprysl); **Domažlice** (6543) (Růžička) [HKR]; **Rýzmbek** u Kdyně (6544) (Kraus) [+H]; **Blatná** (6549) (Karban M.) [+Patera 1987]; **Kdyně** (6644) 2.7.1940 (Kraus B.) [+Kraus 1945]; **Písek** (6650) (Dombrovský) [+H]; **Přiblenice** (6653) 9.8.1940 (Hanzlík); **Sezimovo Ústí** (6654) 5.6.1964 (Karas V.); (Kudrna A.); **Kašperské Hory** (6847) (Podaný) [NMB]; **Strakonice** (6949) (?) [+H, NMP]; 1903 (Šípek) [NMB]; **Volary** (7049) 7.1975 (Čech J.) [*Deneš].

M: Horní Morava (5866) 1983 (Jeniš I.); **Kouty nad Desnou** (5868) 7.1950 (Pfeffer A.); **Praděd** (5969) (?) [+H]; **Opava** (6073) (?) [+H]; **Moravičany** (6267) 22.6.1952 (Pavlů) [*Bojčuk]; **Jívová** (6270) ? (Čálek L.); **Těšín** (6277) () [+H]; **Náměšť na Hané** (6368) (Kameníček) [HKR]; (Kudla) [+H]; **Hrubá Voda** (6370) (Kudla) [OL]; **Smilov** (6370) (Jeniš I.); **Svitávka** (6465) (Souček) [+H, HKR]; **Náměšť** (6468) (Kudla, Palásek, Urbášek) [OL]; **Slatenice** (6468) (Drexler) [OPA]; **Olomouc** (6469) (Zapletal) [OL]; **Prostějov** (6568) (Kouřil, Zoufal) [+H, OL, PLZ, NMB, BRN, OPA]; **Adamov** (6665-66) (?) [BRN]; (Hladil, Tesař P.); **Blansko** (6665) 6.1970 (Maňousek) [*Kubán]; 4.6.1961 (Daněk); **Křtiny** (6766) (Hladil); **Kuřim** (6765) (Kraus Z.); **Hostim** (6961) (Senc) [+H]; **Vranov n. Dyjí** (7060) (Vávra J.); **Pavlovské vrchy** (7165) (Stejskal) [NMB]; **Hodonín** (7168) 7.1970 (Černohorský J.) [*Zdrůbecký]; **Břeclavsko** (7267) 5.1977 (Černohorský J.) [*Zdrůbecký]; **Dolany** v Jes. (?) (Martinovský) [HKR].

Slovenská republika. Častěji spíše ve výše položených polohách v oblasti Tater, jinde velmi lokální a vzácný.

S: Vrátna (6780) (Korbel) [+Roubal]; **Tichá dolina** (6785) (Tesař) [OPA]; **Javorina** (6787) (?) [c.Kratochvíl]; **Kežmarské Žľaby** (6787) (?) [NMB]; (Kohoušek) [PLZ]; **Matliare** (6787) 6.1949 (Havelka J.); (Heyrovský) [LIT]; (Seichert V.); **Povážská Bystrica** (6876) (Kautman); **Kraľovany** (6880) (Korbel, Sekera) [+Roubal]; **Ľubochňa** (68-6980) (Pfeffer A., Prokš) [+Roubal]; **Pribilina** (6884) (Tomčík J.); **Koprová dolina** (6885) 25.6.1978 (Hron) [* Hron]; **Podbanské** (6885) 22.7.1985 (Břach M.); 20.7.1982 (Nikodým M.); 7.1970 (Odvárka O.); (Plecháč); (Prokš) [+Roubal, NMB]; 22.7.1970 (Pucholt R.); **Tichá dolina** (6885) 28.7.1977 (Hron); (Sobota J.); 6.7.1977 (Doležal S.); **Matliare** (6887) (Krása B.); **Smokovec** (6887) 7.1990 (Simandl J.); **Vysoké Tatry** (6887) 6.1968 () [c.Kybal]; 27.6.1950 (Kohoušek) [*Čtvrtečka]; **N. Lipová** (6980) (?) [NMP]; **Ružomberok** (6981) (Kudlička P.) [+H]; (Sekera) [+Roubal]; **Demänová** (6983) () [c.Černý]; 7.1962 (Lorenc); **Liptovský Mikuláš** (6983) 7.1932 (Čuta) [+Roubal]; **Kráľova Lehota** (6984) (Kudrna A.); **Liptovský Hrádok** (6984) (Maidl) [NMB]; 18.7.1978 (Mertlík J.); (Kautman); **Čierny Váh** (6985) 7.1967 (Marek); **Svarín** (6985) 18.6.1947 (Baumert); **Čierny Váh** (6985) (Kautman); **Poprad** (6987) (Wadas) [LIT?]; **Piechov** (7074) (Laco) [NMB]; **Trenčianské Teplice** (7075) (Kočí) [NMB]; **Dedošová dolina** (7080) 7.1979 (Valeník M.); (Heyrovský, Podaný) [NMB]; (Roubal) [+Roubal]; **Magurka** (7082) 7.1962 (Koža); **Bystrá dolina** (7083) (Sobota J.); **Dumbier** (7083) 7.1932 (Čuta) [+Roubal]; **Smrekovica** (7084) (Prokš) [OPA]; 7.1970 (Odvárka O.); **Malužiná** (7084) (Kautman); **Hrabušice** (7088) 14.8.1985 (Kadlec J.); **Slovenský raj** (7088) (?) [c.Kratochvíl]; **Bystrická dol.** (7180) 15.7.1981 (Franc V.); **Donovaly** (7181) (Roubal) [+Roubal]; **Korytnica** (69-7081) (Csiki) [+Roubal, +H]; (Heyrovský) [+H]; **Krpáčovo** (7183) 8.1969 (Deneš K.); **Červená Skala** (7186) (?) [NMP]; (Dunay G.); (Štícha) [+H]; **Dobrácká Ladová Jaskyňa** (7187) 3.7.1989 (Schles R.); **Hnilce** (7189) (Dunay G.); **Handlová** (7278) (?) [PLZ]; **Banská Bystrica** (7280) (Čejka) [LIT]; **Muraň** (7286) 7.1951 (Pfeffer A.); (Jeniš I.); **Košice** (7293) 1993 (?) [c.Franke]; (Dunay G.); 20.6.1988 (Lohaj R.) [*Trmal]; (Rószay E.) [+Roubal]; **Hrádok n. V.** (7373) (Roland) [+H 1931, NMB]; **Bratislava** (7868) (Růžicka) [HKR].

Bionomie. Částečně lokality s přirozeným výskytem *Lonicera* sp., ale především parky, „živé“ ploty kolem zahrad apod. Vývoj v živém dřevě. Larvy vyžírají podélné chodby, zejména v dřevěné části, zde se také kuklí. Kukelní komůrka je oddělená hrubými třískami. Přezimuje v larválním stadiu. Ve stejných větvích se často postupně vyvíjí i více generací, místa po výletových otvorech jsou nápadná zduřenými a zavalenými okraji. Doba vývoje podle Laibnera (1973) jednoletá. Protože jsem nacházel v době rojení imág také velké larvy, předpokládal bych i dvouletý vývoj. - Imága se vyskytují v VI. - VII., výjimečně koncem V. a v VIII., maximum výskytu je v druhé polovině VI. Imága na živých rostlinách, na větvičkách a listech, které ožírají.

Živé rostliny - Zřejmě výhradně na různých druzích *Lonicera*.

Přirození nepřátelé - Laibner (1973) uvádí především larvy Raphidií a z Dipter *Billaea irrorata* Meig. (Kaděra M. lgt., Čepelák J. det).

Variabilita. Často se žluté zbarvení na bázi krovek rozšiřuje dozadu středem krovek.

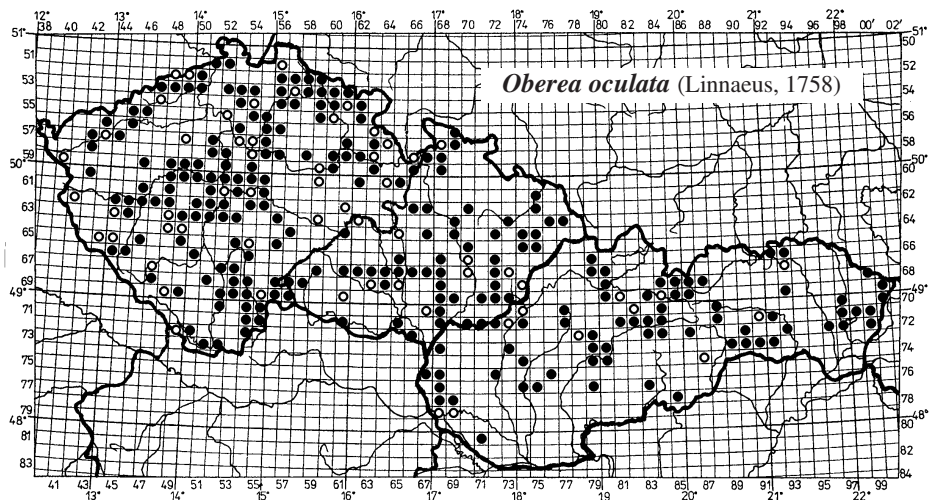
Hospodářský význam. Primární fyziologický škůdce, ale vzhledem k velké regenerační schopnosti zimolezu (*Lonicera*) zřídka dochází k odumření napadených částí.

Ochrana. Není ohroženým druhem.

Oberea oculata (Linnaeus, 1758)

Kozlíček dvojtečný - vrzúník dvojbodkový (fuzáč dvojbodkový,
vrzgáč dvojbodkový)

Česká republika i Slovenská republika. Řídký, místy častý druh. Vyskytuje se od nížin až poměrně vysoko do hor.

Bionomie. Okraje lesů a cest, břehové porosty, neobhospodařované půdy apod. Vývoj v živém dřevě slabších větví a kmínků. Vylíhnuté larvičky vyžírají chodbičky v místě vykladení a pronikají do dřeva. Larvy vyžírají především dřevěné části napadeného dřeva, ale často také žerou ve dřevě, nebo i pod kůrou. Vyhloďanou drť larvy částečně vyhazují otvory ven. Kuklí se především v dřevěné části. Kukelní komůrka je spojená s výletovou chodbou a bývá až 12 cm dlouhá. Přezimují larvy. Vývoj jsem zjistil pouze dvouletý. - Imága se vyskytují v VI. – VII., maximum od poloviny VI., Vavroušek (1978) uvádí výskyt v Krkonoších do 12.X.1976. Imága na koncových větvíčkách nebo listech, kde provádějí zralostní žír.

Živné rostliny - *Salix caprea* a některé další blíže neurčené *Salix* sp.

Přirození nepřátelé - Velmi mnoho larev zničí datlovní ptáci. Část larev uhynie v počátečním stadiu, kdy je zarůstající pletivo zavalí. V těchto místech kromě chodbičky zůstává jen ztmavělá skvrna.

Variabilita. Variabilní jsou pouze skvrny na štítu.

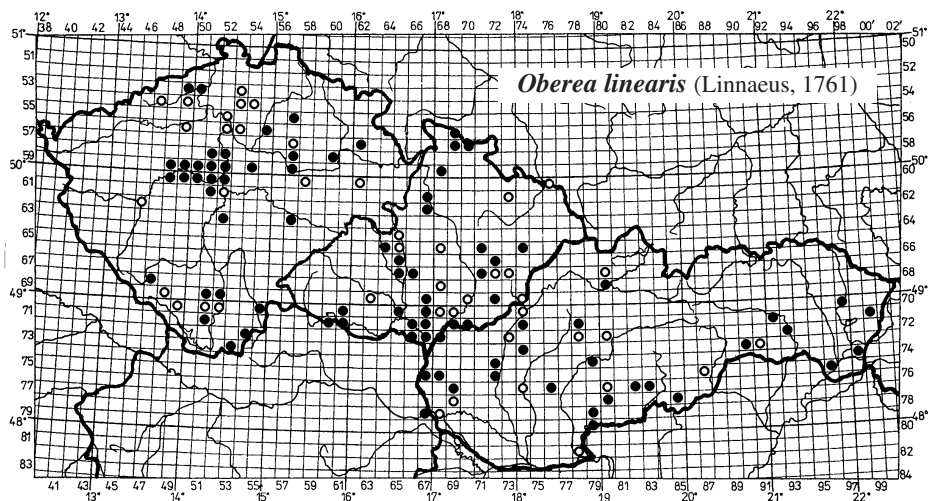
Hospodářský význam. Učebnicový škůdce, známý v minulosti zejména působením primárních škod ve vrbových (hlavových školkách). V dnešní době malé spotřeby vrbového proutí jako škůdce ustoupil do pozadí.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Oberea linearis (Linnaeus, 1761)

Kozlíček lískový - vrzúník lieskový (fuzáč lieskový)

Česká republika i Slovenská republika. V teplejších polohách, podle nalezených kusů řídký druh, ale ve skutečnosti je častější a jen těžko chytatelný.

Bionomie. Okraje lesních porostů, remízy, neobhospodařované půdy. Kemner (1992) uvádí jen několik mm tenké větvičky. Podle Demelta (1966) napadá jednoleté výhonky, na které klade vajíčko do vyhlodané dírky ještě zeleného výhonku. Samička okroužkuje větvičku nad vajíčkem a ta pak odumírá a odpadne. Larva žere nejdříve pod kůrou a později v dřeni, kde se také kuklí, když předtím vyhlodala výletovou chodbu a ucpala výletový otvor. Doba vývoje je dvouletá. Přezimuje jako larva. - Imága se vyskytují od V. do VII., maximum výskytu je konec V. a počátek VI. Imága jsou převážně v koruně, za slunečného počasí létají a nasedají na listy, nebo slabé větvičky.

Živé rostliny - Přednostně *Corylus*; Demelt (1966) uvádí dále *Juglans*, *Carpinus*, *Alnus*, *Ostrya* a *Ulmus*.

Hospodářský význam. Jako primární škůdce by se tento druh mohl uplatnit na plantážích při pěstování lískových oříšků. Vzhledem k velké regenerační schopnosti *Corylus* při růstu nových výmladků je jako škůdce u nás nevýznamný.

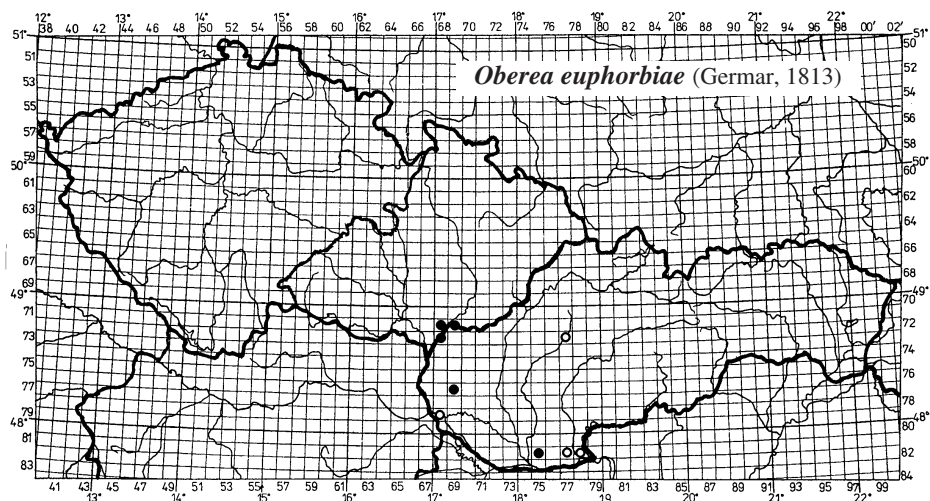
Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Oberea euphorbiae (Germar, 1813)

Česká republika a Slovenská republika. Velmi vzácný a lokální druh, zatím zřejmě pouze na Hodonínsku a od Gbel po Štúrovo. Výskyt a determinaci nalezených kusů bude nutné revidovat. Všechny uvedené lokality jsou bez záruky. Velkou sérii bezpečně určených kusů mám z rakouské lokality Drösing od řeky Moravy, na jejímž protějším slovenském břehu leží Velké Leváre. Většina v literatuře uváděných a možná též některých níže uváděných nálezů patří následujícímu druhu *Oberea moravica* Kratochvíl.

M: Hodonín (7168) (Hladil) [c.Hladil]; **Rohatec** (7169) (Hladil) [c.Hladil].

S: Gbely (7268) 6. (Lorenc) [*Lorenc det.]; **Prievidza** (7277) (+Korbel) [+Vysoký 1985]; **Chotín** (8175) 1.8.1960 (Pádr) [*Pádr]; **Gbelce** (8178) 20.7.1953 (Pádr) [*Pádr]; **Stúrovo** (8178) 25.5.1959 (Čech) [ČBU]; 25.7.1956 (Pádr); **Pezinok** (7669) 8.1966 (Havelka) [*Havelka]; **Bratislava** (7868) (Fritsch) [+Fleischer 1927-30]; 1921 (Roubal) [+Roubal 1926].

Bionomie. Podle Demelta (1958) vývoj ve stvolech převážně vysokých 50 – 70 cm. Larvy vyžirají vnitřní části stvolů a tam se také kuklí. Doba výskytu podle u nás nalezených imág je od 25.V. do 1.VIII. Imága na květech, listech a stvolech *Tithymalus*, kde provádějí také žír.

Živé rostliny - *Tithymalus* (*Euphorbia*) *palustris* (Demelt 1958).

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Thrybius euphorbiae* Germ.: Hodonín 1975 (+Čapek, Hladil, Šedivý 1982) - možná patří ke druhu *Oberea moravica* Krat.

Variabilita. Hlava a štít jsou tmavé, nebo víceméně červenohnědé.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Velmi vzácný druh, jehož ochrana by měla být řešena v souvislosti s ochranou biotopů.

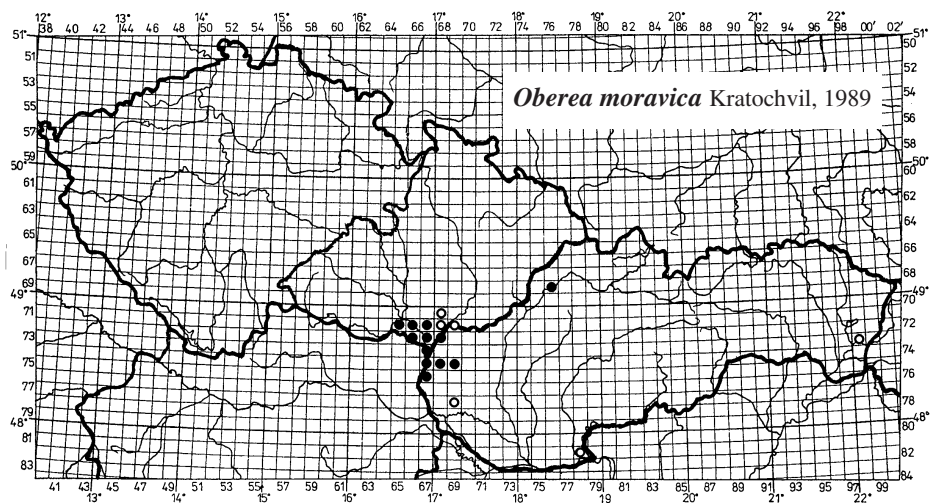
Oberea moravica Kratochvíl, 1989)

Česká republika i Slovenská republika. Velmi lokální druh, častěji se vyskytuje od Břeclavska až po Světý Jur. Naprostá většina kusů, zahrnovaných dříve pod druh *Oberea euphorbiae*, patří tomuto druhu. Mnoho nalezených kusů jsem však nemohl prověřit, a tak mohlo dojít k záměně uváděných lokalit u obou druhů.

M: Holotypus + Allotypus - Lednice (7166) VI.1984 (Kratochvíl). Paratype: **Lednice** (7166) (Kratochvíl, Sláma, Bílý, Černý) [c.Kratochvíl, NMB, Sláma, Bílý, Černý aj.]. **Mutěnice** (7068) (?) [c.Kratochvíl]; **Dolní Věstonice** (7165) (Hladil) [c.Kratochvíl]; **Břeclavsko** (Lednice, Ladná, Janův Hrad, Podivín, Břeclav) (71-7266-67) (Strejček, Hladil a velmi mnoho dalších); [+ Kratochvíl, +Černý, +Strejček 1973]; **Hodonín** (7168) 7.6.1975 (Hladil) [c.Kratochvíl]; 6.1980 (Stránský V.); **Moravská Nová Ves**

(7168) 3.6.1943 (Pfeffer) [*Pfeffer, +H]; 6.1943 (Roubal coll.) [NMB]; **Rohatec** (7169) (Schwarz) [+H]; **Charvátská Nová Ves** (7267) (Jelínek Jar.); **Pohansko** (7267) 1983 (Sláma M.); **Lanžhot** (7367) 1983 (Sláma M.).

S: Paratype - **Plavecký Mikuláš** (7469) (Sláma M.) [c.Sláma], **Velké Leváre** (7468), **Gbely** (7268) 6.1935 (Matějka) [NMB]; 6.1936 (Matějka) [+Kratochvíl 1989, OL]; 1.6.1947 (Schwarz) [c.Kratochvíl]; **Velké Leváre** (7467-68) 1973 (Sekera) [c.Kratochvíl]; 8.4.1982 (Valkoun) [c.Kratochvíl]; 1982 (Valkoun A.) [+Kratochvíl 1989]; **Plavecký Mikuláš** (7469) 1951 (Sláma M.) [+Kratochvíl 1989]; Neproověřené nálezy: **Jakubov** (7567) **Povážská Bystrica** (6876) (Kautman); **Svätý Jur** (7769) 7.1921 (Pfeffer A.); (Fritsch 6x) [NMB]; 2.6.1923 (Roubal) [NMB, c.Kratochvíl]; **Gbely** (7268) 6.1935 (Daněk); 7.1934 (Kodym) [+H]; **Senné** pod Vihorlatom (7398) 1955 (Kavan) [+H]; **Svätý Jur** (7769) 1919 (Roland, Roubal, Fritsch, Pfeffer) [+Roubal, +H]; **Štúrovo** (8178) (Schwarz) [+H]; (Kudla) [OL]; (8178) (Lekeš) [OL]; (Lekeš) [c.Kratochvíl].

Bionomie. Především na vlhkých lokalitách lužních porostů a mokřadech. Vývoj ve stoncích *Tithymalus*, zejména v jejich dolních částech. Larvy vyžírají středovou část obvykle až pod úroveň země, ve stoncích přezimují a také se tam kuklí. - Imága se vyskytují na živných rostlinách od poloviny V. do počátku VII., maximum výskytu je koncem V. do poloviny VI. Bionomii tohoto druhu poprvé zjistil R. Schwarz r. 1951.

Živné rostliny - *Tithymalus* (*Euphorbia*) sp., Kratochvíl (1989) uvádí *Euphorbia palustris* a *lucida*.

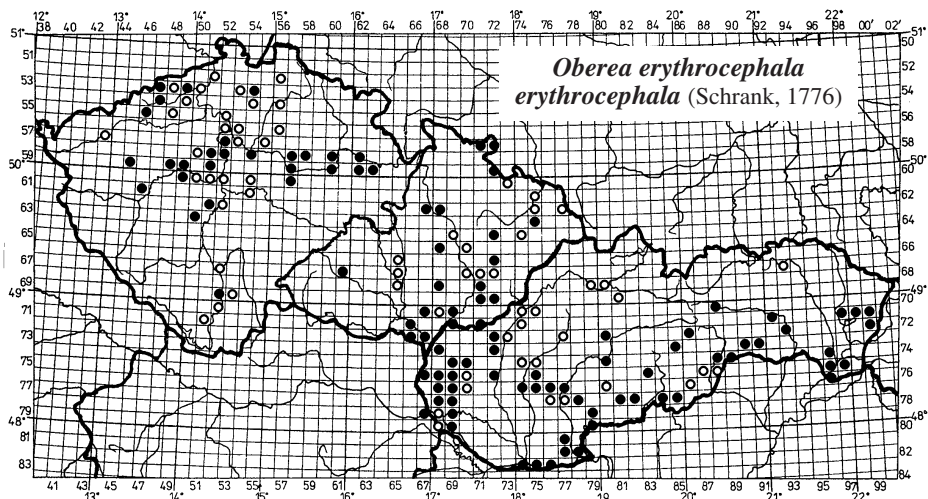
Variabilita. Podle kusů, které jsem dosud viděl, není variabilním druhem.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Přes poměrně lokální výskyt nepatří mezi ohrožené druhy a ochrana by mohla být zajištěna v souvislosti s ochranou biotopů.

Oberea erythrocephala (Schrank, 1776) *ssp. erythrocephala* (Schrank, 1776)

Česká republika a Slovenská republika. Spíše v nížinných a teplých oblastech místy vzácný, místy častý druh.

Bionomie. U nás vývoj tohoto druhu poprvé zjistil v padesátých letech Šafránek, který připravoval v krabičkách vývojová stadia s ukázkou pozerků jako učební pomůcku pro školy. Podle něho byl vývoj larev jednoletý. Všeobecně je vývoj uváděn ve stoncích prýsčů spíše v bazální části a kuklení larev v podzemních částech. Podle Kudly (1966) je vývoj v kořenech některých prýsčů. Podle Čerepanova (1985) je vývoj larev dvouletý. - Imága se vyskytují v V.– VIII., maximum VI. především na květech a stoncích *Tithymalus* (*Euphorbia*).

Živé rostliny - *Tithymalus* (*Euphorbia*) *cyparissias* (Teppner, 1965; Demelt, 1966; Paulus, 1973)

Variabilita. Velmi variabilní je více nebo méně černá až červená barva těla a chloupkování těla. Tento druh je ale také velikostně a celkově velmi proměnlivý, takže je pravděpodobné, že se jedná v rámci jeho rozšíření o více taxonů.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

PHYTOECIA Dejean, 1835

Phytoecia hirsutula (Frölich, 1793)

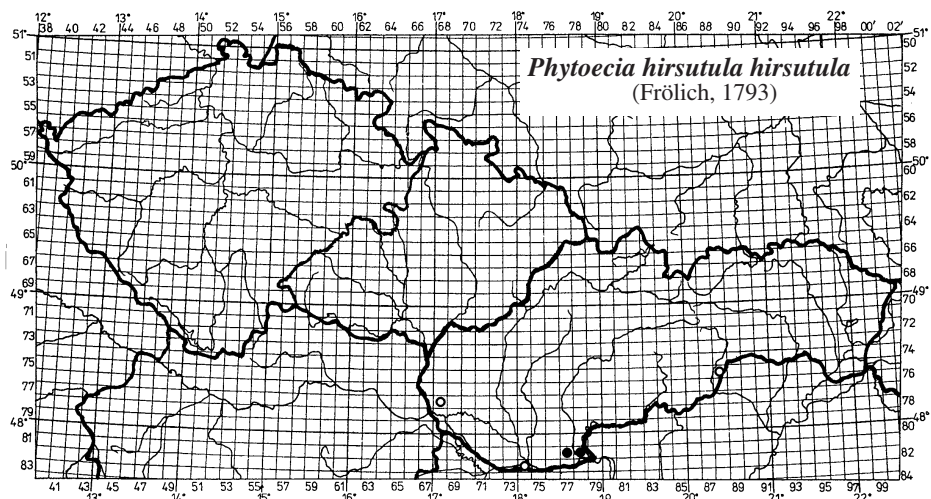
ssp. hirsutula (Frölich, 1793)

Česká republika. Nejisté údaje.

M: Jižní Morava (?) (Fleischer dle Klimenta) [+H 1930, 1955]; **Morava** (?) (Fleischer) [NMP, uvedený kus je nalepený na štítu, původně však byl napíchnutý na špendlíku, ale lokální štítek uprostřed propíchnutý není];

Slovenská republika. Velmi lokální druh, téměř všechny nalezené kusy pocházejí z okolí Štúrova.

S: **Domica** (7588) 7.1936 (Podaný) [NMB]; **Bratislava** okolí (7768) (?) [+H 1955]; **Štúrovo, Belianske kopce** (8177-78) VI.1930 (Prokš - prvý nález, další 1935-37); 17.5.1936 (Roubal); (později Štícha, Obenberger, Heyrovský, Keil a v posledních desetiletích velmi mnoho dalších); **Kamenica n.Hr.** (8178) 9.5.1976 (Kocourek F.); (Šprysl); **Kováčov** (8178) (Roubal) [NMB]; 6.1984 (Karas V.); **Komárno** (8274) 6.1950 (Sychra) [c.Černý].

Bionomie. O bližší bionomii tohoto druhu je velmi málo známo. Podle Heyrovského (1955) se imága vyskytují na *Phlomis tuberosa* (Labiatae), podle Samy (1988) na *Borraginaceae*. *Kautman uvádí na *Stachys recta*. - Imága se vyskytují od V. do poloviny VI. (2.VII.1964 Poláček).

Živé rostliny - *Phlomis tuberosa* L. (Heyrovský, 1955).

Přirození nepřátelé - Podle Heyrovského (1955) je tento druh pronásledován hlavně ještěrkami.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Přes svou celkovou velkou vzácnost nepatří na Štúrovsku k ohroženým druhům.

Phytoecia scutellata (Fabricius, 1792)

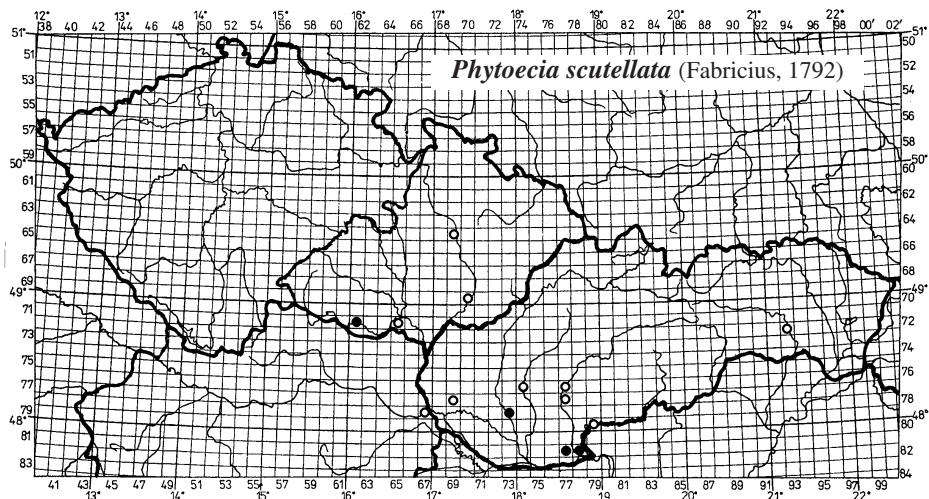
Česká republika. Velmi vzácný a lokální. Několik převážně velmi starých nálezů pochází z Moravy.

M: Morava (?) (Reitter) [+H 1930]; (? 2 ex.) [NMP]; **Olomouc** (6469) (Reitter) [+H 1930]; **Uherské Hradiště** (6970) (Schlögel) [+H 1955]; **Znojmo** (7162) (Štraus) [+Černý]; **Mikulov** okolí (7165) (Kittner) [+Fleischer 1927-30]; (Fleischer) [+H 1930].

Slovenská republika. Velmi vzácný a lokální, pouze v okolí Štúrova bylo nalezeno více kusů. Málo známý a přehlížený druh. Rakouský entomolog K. Hampel, který první poznal bionomii tohoto druhu, ho považoval na určitých lokalitách za častý. V poslední době po zveřejnění bionomie byl nalezen ve větší počtu i na Slovensku.

S: Košice (7293) (Rószay E.) [+Roubal]; **Nitra** (7674) (Pilishegy) [+H 1955]; 1.4.1926 (Roubal) [NMB]; (?) [BRN]; (Roubal) [+Roubal 1936]; (Thurnher) [+Roubal]; **Hronský Beňadik** (7677) 6.1948 (Brožík) [+H 1955, +Havelka 1964]; **Svätý Jur** (7769) (Korbel) [+H]; **Levice** (7777) 5.1924 (Roubal) [NMB]; **Devín** (7867) 14.4.1952 (Depta) [NMB]; **Jatov** (7873) 5.1993 (?) [*c.Franke]; **Šahy** (7979) (Thurnher) [+Roubal 1936, +H 1955]; **Belianske kopce** (8177) 5.1956 (Brožík) [+Havelka 1964]; (Tomčík J.); **Štúrovo** (8177-78) 6.5.1953 (?) [OL]; 20.4.1954 (Čermák P.) [c.Kybal]; 10.5.1953 (Čermák P.) [c.Kybal]; 10.5.1953 (Eiba); 5.1950 (Heyrovský) [NMP, +H]; 9.5.1980 (Hron); 16.5.1963 (Kocourek) [*Pícek, *Kadlec]; 5.5.1953 (Kohoušek J.) [*Čtvrtečka]; 2.5.1986 (Kovařík M.); (Kraus Z.); (Lekš 25 ex) [c.Kratochvíl]; 24.3.1977, 28.3.1981 (Mikát M.); 1984 (Odvárka O.); 16.5.1948, 13.5.1951

(Palásek) [*Niedl]; (Pospíšil) [*Šprysl]; 25.4.1953 (Pospíšil K.) [*Píček]; 5.1950 (Pucholt R.); 5.1953 (Rektořík) [*Havelka]; (Sekera) [*Šprysl]; (Sobota J.); 29.4.1983 (Šiška) [*Břach]; (Švácha); (8178) (Kučera E.); (Kautman); **Chlába** (8178) 9.4.1948 (Heyrovský) [NMB]; (Rule coll.) [+H 1955]; **Kamenica n. Hronom** (8178) 5.1954 (Rektořík) [+Havelka 1964]; (Sobota J.); 10.5.1971 (Tesař) [OPA]; 24.4.1986 (Čila P.); 21.4.1996 (Kautman); **Kováčov** (8178) 1950 (Heyrovský) [+H, NMP]; 5.1949 (Hoffer) [+H]; 2.5.1953 (Kohoušek); 4.1949 (Lekeš) [+H]; 1946 (Matějka) [+H]; 5.1948 (Matějka) [+H]; 5.1949 (Palásek) [+H]; 5.1948 (Prokš) [+H]; (Sobota J.); **Dolehroní** (?) (Roubal) [+Roubal 1926, +H]; **Malé Karpaty** (?) (Kavan) [NMP, +H 1955].

Bionomie. Lesostepi a stepi. Poprvé byla bionomie publikována maďarským entomologem Kováčsem (1989), který sledoval tento druh v přírodě i v teráriu. Samička klade po jednom vajíčku mezi list a stonek živné rostliny. Larvy žerou v kořenech, následkem čehož rostliny odumírají. Kuklí se na podzim a prezimují jako imága. - Imága se vyskytují od konce III. do VI., maximum koncem IV. do poloviny V. Dříve byla nalézána většinou náhodně na zemi, v letu nebo smýkáním. Po uveřejnění bionomie je nalézán na živné rostlině a na zemi v jejím blízkém okolí.

Živné rostliny - *Falcaria vulgaris* Bernh. (Kovács, 1989)

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Na Moravě a Slovensku má tento druh nejsevernější areál výskytu. Všude, kde se vyskytuje, je považován za vzácný druh a jeho nálezy byly velmi ojedinělé. Jako takový by se měl stát předmětem ochrany především ochranou biotopů.

Phytoecia argus (Frölich, 1793)

Pod tento druh je nutné zahrnout všechny nálezy v České a Slovenské republice dříve publikované pod jménem *Phytoecia rubropunctata* (Goeze, 1777) (Sláma, 1987).

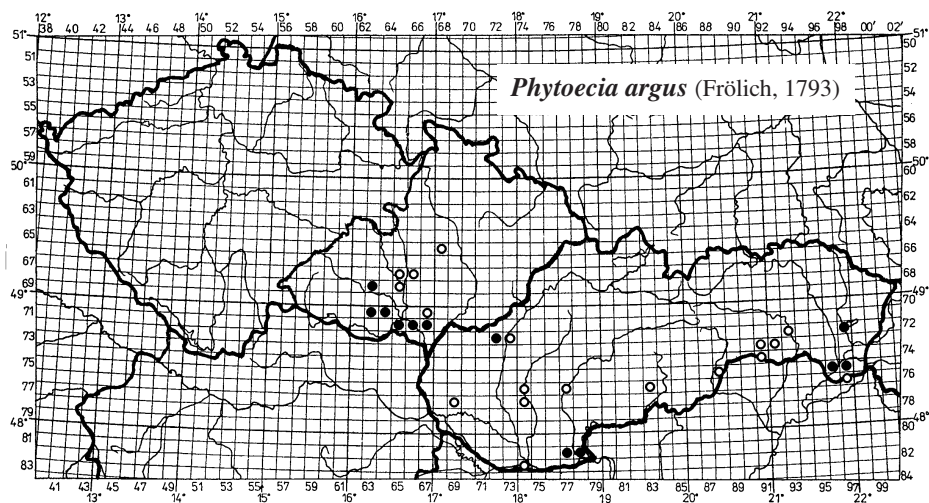
Česká republika. Velmi lokální a vzácný druh, pouze v teplých, spíše stepních, oblastech Moravy.

M: Prostějov (6568) (Kouřil) [NMP]; **Brno Královo Pole - Kartouzy** (6765) 4.1893 (Laus H.) [+Laus 1902, +H 1952, +H]; **Řečkovice** (6765) (Formánek) [BRN]; **Hády** (6766) 15.6.1885 (Štěrba coll.)

[+H 1952]; **Mohelno** (6863) 2.6.1941 (c.Fiala) [BRN]; 6.1941 (Dobšík) [+H]; 5.1956 (Bouček) [+H, NMP, c.Hladil]; 6.1963 (Heyrovský) [NMP]; 6.1963 (Kybal); 6.1963 (Mikvas) [ČLP]; (Sobota J.); 6.6.1962 (Stehlík) [BRN]; (Štrejček) [c.Kratochvíl]; 27.5.1977, 25.7.1984 (Škorpík M.); **Černovice** (6865) (?) [+H 1955]; (Formánek) [+H]; **Ostopovice** u Brna (6865) 15.6.1945 (Dobšík) [+H]; **Miroslav** (7063) (Fára) [+H]; **Trstenice** (7063) 6.6.1963 (Stehlík) [BRN]; **Bohutice** (7064) (?) [+H 1955]; 31.5.1972 (Stehlík) [c.Daněk, +H]; **Čejč** (7067) 1942 (Bechyně) [+H]; **Klentnice** (7165) 11.5.1962 (Pádr); **Perná** (7165) 5.1956 (Bouček) [+H]; **Mikulov** (7165) (?) [c.Hladil]; 5.1966 (Šimeček) [HKR]; **Perná** (7165) 5.1956 (Bouček) [+H]; **Pavlovské kopce** (7165-66) 10.5.1964 (Rektořík) [c.Honců]; 20.4.1961 (Stehlík) [BRN]; 27.5.1963 (Pospíšilová) [BRN]; **Klentnice** (7167) 25.5.1985 (Bezdečka) [*Stránský V.].

Slovenská republika. Rovněž velmi lokální a vzácný. Pouze na Štúrovsku bylo nalezeno větší množství imág.

S: Beckov (7273) (Csiki) [+H 1930, +Roubal 1936]; **Čachtice** (7272) 10.5.1990 (Klvaček J.); **Košice** (7293) (Rószay E.) [+Roubal 1936]; **Michalovce** (7297) (Lorenc); **Moldava n. Bebravou** (7391-92) (Prokš) [+H, NMP]; (Tesař) [+H]; **Turna n. Bodvou** (7391) 20.5.1932 (Hoffer) [+H 1933, +Roubal 1936, NMP]; **Selěška** (7392) 15.5.1938 (Prokš) [*Škorpík, c.Kratochvíl, NMP]; **Drienovec** (7491) (Prokš) [NMP]; **Domica** (7588) 7.1936 (Podaný) [NMB]; 8.5.1950 (Stehlík) [BRN, +H]; **Slov. Nové Mesto** (7596) (Csiki) [+Roubal 1936]; (Sobota J.); 5.1938 (Tesař) [OPA]; **Viničky** (7596) 24.5.1980 (Mikát M.); **Velký Horeš** (7597) 14.5.1965 (Heyr.coll.) [NMP]; 12.5.1950 (Stehlík) [BRN, +H 1952]; **Nitra** (76-7774) (Thurnher) [+H 1933, +Roubal 1936]; (?) [NMP]; (Čepelák) [NMP]; **Hronský Beňadik** (7677) (Roubal) [NMB]; **Lučenec** (7683) (Slanec) [+Roubal 1936]; **Velký Horeš** (75-7697) (Stehlík) [+H]; (?) [c.Heyrovský]; **Svätý Jur** (7769) (Korbel) [+Barabás 1976]; **Levice** (7777) (Roubal) [+Roubal 1936]; **Kamenin** (8177) 1986 (Kúdela) [*Týr]; **Štúrovo, Belianske kopce, Kamenica n. Hr., Kováčov** (8177-78) 24.5.1926 (Roubal); Prokš, Pospíšil, Kohoušek, Eiba, Tichý a velmi mnoho dalších); **Komárno** (8274) (Roubal) [+Roubal 1926].

Bionomie. Teplé lokality, lesostepi až stepi, neobhospodařované zemědělské půdy, neudržované zahrady. Způsob vývoje na Slovensku poprvé zjistil již ve třicátých letech K. Prokš. Samičky kladou vajíčka na dolní části stonků seselu, larvy prožirají chodbičky až do kořenové části, kde se i kuklí. V místě žíru dochází k mírnému zesílení stonku. Po odlomení uschlé nadzemní části však nedochází k úhynu larvy ani imága. Podle některých sdělení přezimuje ve stadiu imága, podle některých ve stadiu larvy. - Imága se vyskytují od konce IV. do VI. (29.6.1986 Štúrovo, Kučera lgt.), maximum na Slovensku do poloviny V., na Moravě do počátku VI.

Živné rostliny - *Seseli* sp.

Variabilita. Určitá variabilita je v šedobílém nebo žlutošedém zbarvení krovek, ve zbarvení štítu a tvaru a počtu černých skvrn na něm. Imága, u kterých na štítě převažovala černá barva, byla omylem určována jako *Phytoecia rubropunctata* (Goeze).

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Druh, který svým způsobem vyvrací všechny teorie o ochraně některých ohrožených druhů. Malou lokalitu na Belanských kopcích (dříve Hegyfarok) znám od padesátých let. Již tehdy tam sbíralo každoročně několik desítek entomologů, ale vždy po časově náročném sběru jen jednotlivá imága. Od té doby, zejména v posledních desetiletích, tam bylo každoročně ještě mnohem intenzivněji sbíráno a byly nalezeny dohromady jistě tisíce kusů. V rozporu s předpokladem tam byl tento druh přes dlouholeté pravidelné sbírání mnohem hojnější v osmdesátých letech než dříve. V České republice by měl patřit mezi chráněné druhy.

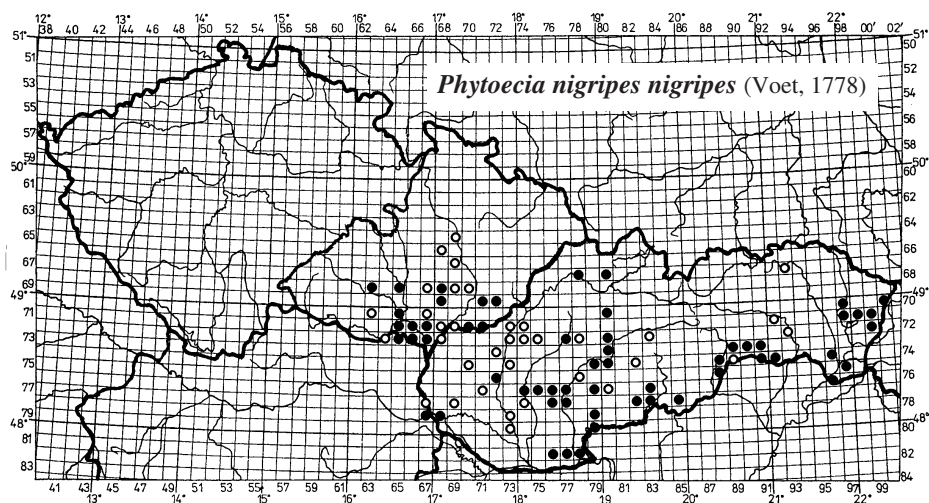
Phytoecia nigripes (Voet, 1778)

(často bývá uváděn jako *affinis* - Harrer, 1784)

ssp. *nigripes* (Voet, 1778)

Česká republika. Lokální druh, vyskytující se převážně vzácně a jednotlivě na jihovýchodě Moravy.

M: Beskydy (?) (Stejskal) [+H]; **jižní Morava** (?) (Kliment) [+H]; **Holice** (6469) 3.5.1952 (Kudla) [OL]; **Olomouc** (6469) (Čepelák) [+H]; **Prostějov** (6568) 24.5.1953 (Urbášek) [OL]; **Kojetín** (6669) 24.5.1956 (Stehlík) [BRN]; **Ketkovice** (6863) () [BRN]; **Střelice** (6865) (?) [BRN]; **Zelesice** (6865) (?) [BRN]; **Heršpice** (6867) (?) [HKR]; **Rašovice** (6867) (?) [HKR]; **Nesovice** (6868) (?) [BRN]; **Nevojsice** (6868) (?) [BRN]; **Buchlov** (6869) (Bechyně) [PLZ]; **Babice** (6870) (Balthasar) [NMB]; **Kyjov** (6968) 10.5.1973 (Luža O.); **Uherský Brod** (6971) 5.1982 (Resl K.) [+Resl 1980]; **Nezdenice** (6972) (Wadas) [+H]; **Rubaniska** u Uh.Brodu (6972) 5.1981 (Resl K.); **Mirotslav** (7063) (Fára) [+H]; **Pouzdrány**

(7065) (Hozák) [HKR]; (Lauterer) [BRN]; (Tesař); Čejč (7067) (?) [HKR]; 5.1948 (Niedl); **Kobyli** (7067) (Bechyně) [NMB]; **Terezín** (7067) (Volák); **Pavlovské kopce** (7165) (Lauterer) [BRN]; **Pašohlávky** (7165) (asi Stehlík) [BRN]; **Nejdek** (7166) (?) [BRN]; **Podivín** (7167) (Volák) [BRN]; [+Černý]; **Hodonín** (7168) (Baumert) [+H]; 4.1954 (Kocourek) [c.Deneš]; **Rohatec** (7169) (Tesař) [OPA]; **Kněždub** (7170) (?) [BRN]; **Velká n.Veličkou** (7171) 17.5.1982 (Macek J.); **Hevlín** (7264) (?) [BRN]; (Jagemann) [+H]; **Mikulov** (7265) (?) [NMP]; 26.6.1965 (Daněk); **Sedlec** (7266) (?) [BRN]; **Skalky** (7266) ? (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; **Břeclav** (7267) ? (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; (Kraus Z.); (Šprysl).

Slovenská republika. V teplejších oblastech lokálně a řídce, někdy ve větším počtu.

Bionomie. Lesní louky, okraje porostů, málo obhospodařované zahrady apod. Vývoj larev se udává ve stoncích a podzemních částech miříkovitých (okoličnatých) rostlin, obvykle na lokalitách s větší vlhkostí půdy, nepřímo osluněných. Larvy vyžirají stonky a kuklí se v dolní nebo podzemní části. Přezimuje jako larva. Podle Demelta (1966) doba vývoje jeden rok. Podle Čerepanova (1985) trvá vývoj od larvy po imágo jeden rok, to však zůstává přes další zimu v kukelní komůrce a prodělává diapauzu, takže vývoj je dvouletý, možná i tříletý. - Imágo se vyskytuje od V. do VII., maximum koncem V. a počátkem VI. na stoncích a listech živých rostlin.

Živné rostliny - *Chaerophyllum*, *Laserpitium*, *Libanotis*, *Peucedanum*, *Aegopodium*, *Pastinaca*.

Variabilita. Variabilní je červenožluté a černé zbarvení štítu a šedobílé nebo černé chloupkování krovek.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Zejména na Slovensku nepatří mezi ohrožené druhy, v Německu je chráněn zákonem.

Phytoecia nigricornis (Fabricius, 1781)

=? *julii* Mulsant, 1863 (podle některých autorů nejde o synonymum, ale o dobrý samostatný druh, např. Adlbauer, 1981).

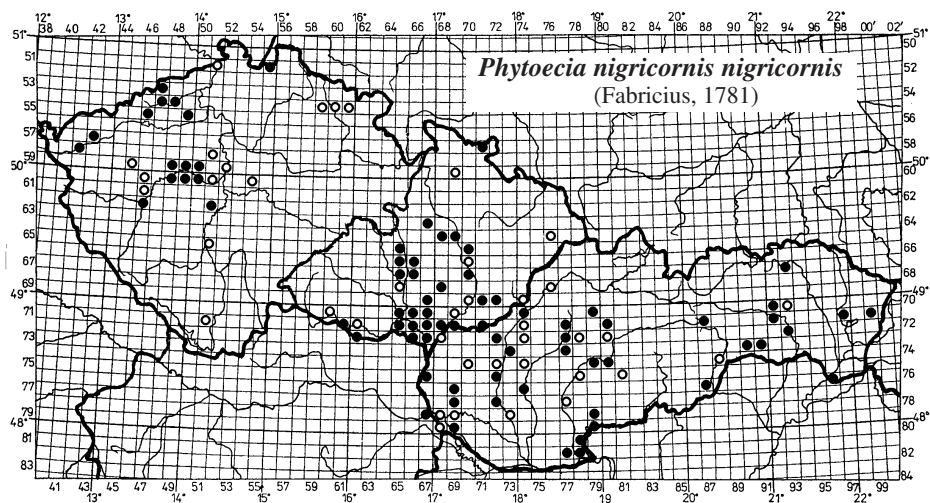
ssp. nigricornis (Fabricius, 1781)

Česká republika. Lokální a celkově vzácný druh. Na některých lokalitách středních a severozápadních Čech a zejména jihovýchodní Moravy někdy hojný.

B: Mezní Louka (5151) (?) [+H]; **Bílý Kostel n. Nisou** (5155) 20.6.1991 (Brázda) [*Čtvrtečka]; **Hamr** (5347) 11.6.1949 (Kačer) [LIT]; (Kačer J.) [+Kačer 1962]; 1962 (Kačer J.) [+Táborský 1986]; **Janov** (5347) (Kačer J.) [+Kačer 1962]; **Litvínov** (5347) 16.6.1984 (Břach); **Lom** (5448) (Kačer J.) [+Kačer 1962]; **Ždírnické údolí** (5459) 8.6.1913 (?) [+Vysoký 1991]; **Staré Buky** (5460) (Špaček) [+H]; **Trutnov** (5461) (?) [+H]; **Chomutov** (5546) 27.5.1956 (Kačer) [+Táborský 1986]; 6.1970 (Filip) [*Schles]; (Lorenc); 1979 (Odvárka) [*Říha]; **Solany** (5549) 6.1963 (Sláma M.); **Nová Role** (5742) 13.7.1990 (Schles R.); **Královské Poříčí** (5841) (Pakosta J.); **Nebuše** (5851) 1952 (?) [Kabourek]; **Rabštejn n. Střelou** (5945) 29.6.1947 (Brožík); 28.5.1951 (?) [*Čtvrtečka]; (Hanzlík) [+H]; 1957 (Sobota) [PLZ]; **Brdatka** (5949) 5.1977 (Pavlíček) [*Rejzek]; **Křivoklát** (5948-49) (Dvořák) [HKR]; 6.1962(Sláma); **Sýkořice** (5949) 17.5.1992 (Januš J.) [*Rejzek]; **Zbečno** (5949) 15.5.1990 (Januš J.) [*Rejzek]; (Kučera) [+H]; 19.5.1990 (Horák P.) [*Rejzek]; 3.7.1993 (Rejzek); 20.6.1982 (Rejzek); **Nižbor** (59-6049-50) 10.7.1960 (Sláma M.); 5.6.1960 (?) [*Týr]; 1.6.1985 (Čermák R.); 1982 (Odvárka O.); (Prokš) [NMP]; 10.7.1960 (Sláma M.); 5.1977 (Šilha V.); **Praha** (5952) 5.1944 (Pucholt R.); **Mladotice** (6046) (?) [PLZ]; **Skryje** (6048) 19.6.1962 (Sláma M.); 2.6.1985 (Patera); **Nová Huť** (6049) (?) [+H]; **Bergoun** (6050) 29.5.1978 (Burda A.) [+Burda 1984]; 5.1977 (Pavlíček); **Karlštejn** (6051) 6.1955 (Pfeffer A.); **Říčany** (6054) (Tichý) [+H]; **Obora u Kaznějova** (6146) (?) [PLZ]; 13.6.1956 (Brožík); 5.7.1982 (Doležal J.); **Plzeň Bukovec** (6246) 3.6.1978 (Steininger); **Plzeň Zábělá** (6246) 7.6.1980 (Benedikt); 9.6.1986 (Teťal I.); **Dobříš** (6251) 1952 (?) [asi Kabourek]; (Šprysl); **Zvíkov** (6551) (Podaný) [NMB]; **Český Krumlov** (7151) [+H 1955].

M: Slezsko (?) (Kliment) [+H]; **Třemešná** (5771) 26.6.1995 (Mikulenka L.) [*Mikulenka]; **Karlova Studánka** (5969) (?) [+H]; **Lysá hora** (6476) (?) [+H]; **Ostravica** (6476) (?) [+H].

Slovenská republika. Rovněž lokální a řídký, místy hojný druh. Forma *julii* Muls se vyskytuje převážně jen na jihu Slovenska.

Bionomie. Okraje lesů, lesostepi, ruderální lokality. Vývoj larev v dolních částech stonků a v kořenech. Podle Čerepanova (1985) před zimou se larvy zavrtávají do kořenů, kde přezimují. Kuklí se v horní části kořenů nebo přízemních částech stonků. Přezimují mladé larvy a imága. Doba vývoje dvouletá. - Imága se vyskytují v V. – VII., maximum koncem V. – VI. na hostitelských rostlinách.

Živné rostliny - *Tanacetum*, *Solidago*, *Artemisia*, *Leucanthemum*, *Chrysanthemum*.

Variabilita. Výrazně odlišná je forma *julii* Mulsant, která má tomentování hustší, olivově nebo okrově žluté, přední holeně převážně žluté. Podle Steinera (1973) je zjištěno, že typická forma je jen na *Solidago*, kdežto forma *julii* je jen na *Tanacetum*, ačkoliv obě formy jsou na stejném biotopu. Vychoval pouze formu *julii* z kořenů *Tanacetum*. Taktéž potvrzuje Paulus (1973) na *Tanacetum vulgare* pouze formu *julii*. Nüssler (1984) uvádí, že f. *julii* je dosud známá jen z *Tanacetum*, kde je často s nominální *nigricornis*, ale o něco dříve v V.-VI. Sám jsem sbíral na mladých *Tanacetum* (jen s prvými pozemními listy) v okolí Klagenfurtu (Rakousko) počátkem V. pouze formu *julii*, kdežto na Krivoklátsku od 19.VI. do 10.VII. a v okolí Bzence počátkem VI. na vysokých kvetoucích *Tanacetum* pouze nominální formu. Je zde velký rozdíl v době sběru a stavu vývoje rostliny. Ostatní mé sběry byly víceméně náhodné (ve Štúrově v různých datech obě formy) a nemohu podle nich problém posuzovat. Velký znalec krivoklátských a slovenských Cerambycidů Prokůž již v padesátých letech tvrdil (po sběru mnoha set kusů), že u *P. nigricornis* nejde jen o jeden taxon, ale o dva, určitým faktorem podmíněné taxony. Stanoviska některých autorů jsou jasná, ale velmi odlišná a tak otázka taxonomie není podle mne uspokojivě vyřešena. Situaci komplikuje skutečnost, že forma *julii* již při smrcení nebo časem ve sbírkách ztrácí skutečnou původní barvu.

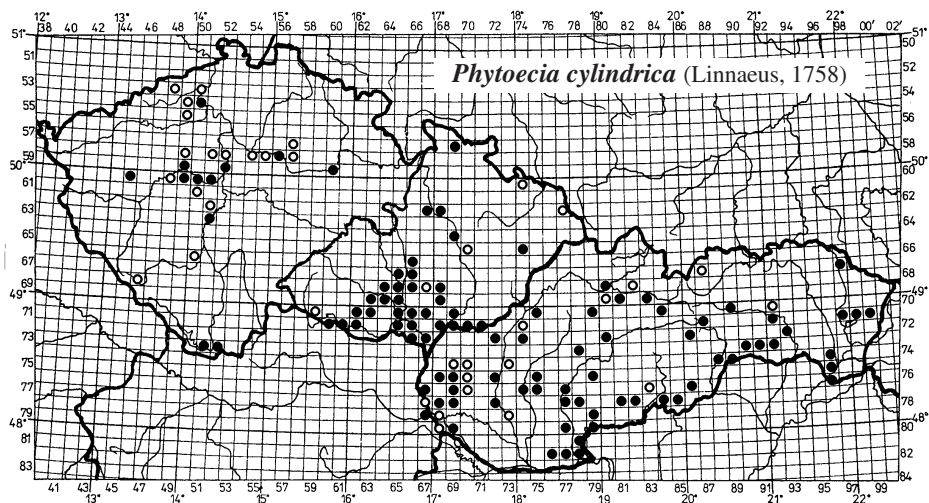
Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Phytoecia cylindrica (Linnaeus, 1758)

Česká republika. Lokální a řídký druh, častěji ve středních Čechách. Na jihovýchodní Moravě místy častý.

Slovenská republika. Lokální, široce rozšířený, místy častý druh.

Bionomie. Především ruderalní lokality, zahrady, okraje lesů aj. Vývojem tohoto druhu se zabývalo více zahraničních autorů, na př. Kemner (1916). Samička klade vajíčka do stonku rostliny, larvální chodby vedou středem stvolu, zvláště v bazální části až do hlubších kořenů. Kukla je uložena v oddělené komůrce ve stonku těsně u povrchu země. Převážně se udává, že v pozdním létě se larvy zakuklí a imága se líhnou ještě na podzim, přezimují v kukelní komůrce, kterou opouštějí na jaře. Vývoj jednoletý. Podle Čerepanova (1985) zimuje ve stadiu larev i imág, což ukazuje na jedno až dvouletý cyklus. Z larev, které jsem nalezl ve Štúrově koncem IV., se vylíhla imága do dvou týdnů, otázkou však je, zda by byla tentýž rok pohlavně dozralá. - Imága se vyskytují od IV. do VII., maximum v V. – VI., na živých rostlinách.

Živné rostliny - *Astrantia major* (Teppner, 1961); *Anthriscus silvestris*, *Daucus carota*, (Kemner, 1922); *Heracleum*, *Chaerophyllum*, *Bupleurum*, *Phlonus*, *Tithymalus* (*Euphorbia*), *Carduus*, *Laserpitium*, *Aegopodium* atd..

Hospodářský význam. Na podzim 1915 byl tento druh označen ve Švédsku Centrálním úřadem zemědělského výzkumu jako škůdce na mrkvi (Kemner, 1916). Stvolů byly hluboko do kořenů prožrány larvami, úroda semen byla kvantitativně malá a s malou klíčovostí. Na loukách byl *Anthriscus silvestris* zničený asi z 90 % tímto druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Phytoecia icterica (Schaller, 1783)

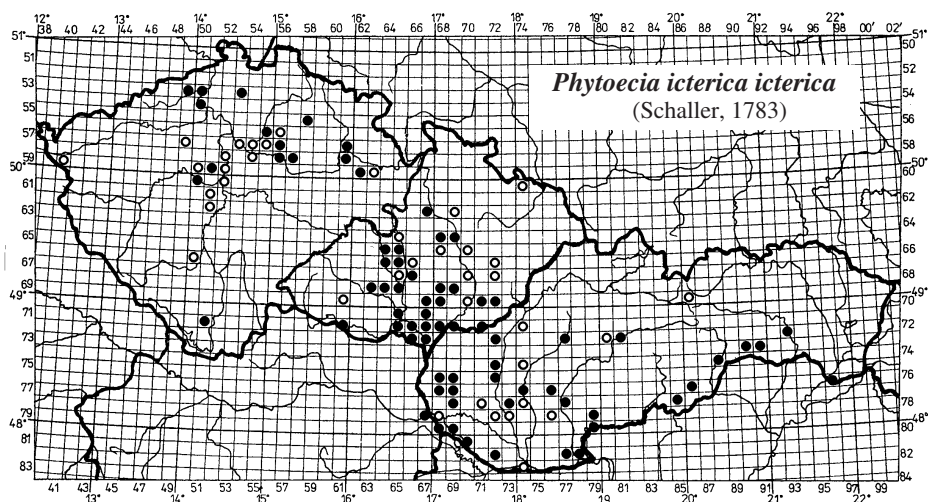
ssp. icterica (Schaller, 1783)

Kozlíček mrkvový

Česká republika. Lokální a řídký druh, na jihovýchodní Moravě častý.

B: Ústí n.Labem (5350) (Strejček) [+Vysoký 1991]; **Česká Lípa** (5353) 15.6.1965 (?) [c.Honců]; **Libochovany** (5450) (Novotný) [+Vysoký 1991]; **Mladá Boleslav** (5655) (Mikvas) [ČLP]; **Semčice** (5656) 1.6.1955 (Novák I.) [*Kocourek F.]; **Klobuky** (5749) (?) [+H]; **Neratovice** (5753) (?) [+H]; **Záryby** (5753) 17.6.1951 (Minář J.); **Mladá Boleslav** (5754) (Mikvas) [+Zúber 1983]; **Milovice** (5755) 6.1949 (Daněk); **Křinec** (5756) 11.5.1976 (Daněk); **Hrádec Králové** (5761) (Sobota J.); **Praha Libeň** (5852) (NMP) [+H]; **Roztoky** (5852) (Lokaj) [+H]; **Čelákovice** (5854) 17.5.1959 (Honců); 9.6.1958 (Kopecký J.) [*Čtvrtečka]; **Káraný** (5854) (Všetečka) [*Pícek]; **Nový Vestec** (5854) 9.7.1951 (?); **Nymburk** (5856) 9.7.1965 (Daněk); **Choťovice** (5857) 15.5. (Čejchan) [+Sobota 1974]; 15.5. (Sobota J.) [+Sobota 1974]; **Chebsko** (5940) (Dalla Tore) [+H]; **Hostivice** (5951) 25.5.1985 (Kovařík M.); **Praha okolí** (5952) (?) [c.Kratochvíl]; **Holice** (5962) (Sobota J.); **Brandýs n.Orlicí** (5963) (?) [+H]; **Chocẽ** (5963) (Ecler) [+H]; 20.6.1953 (Poláček); **Skořenice** (5963) 25.6.1950 (Poláček); **Srbsko** (6050) 6.1973 (Švihla); **Jiloviště** (6052) (?) [+H]; **Károv** (6052) (?) [+H]; **Závist** (6052) (?) [HKR]; **Voznice** (6151) 7.1940 (Podaný) [NMB]; **Dobříš** (6251) 6.1940 (Podaný) [NMB]; **Písek** (6650) (Havlíček) [ČBU]; **Český Krumlov** (7151) 6.6.1976 (Karas V.); **Dobrá** (?) (Kučera) [+H].

Slovenská republika. Lokální, řídký až častý druh.

Bionomie. Podle literatury je vývoj larev podobný jako u jiných druhů rodu *Phytoecia*. Larvy žijí v přízemních částech stonků a sestupují do kořenů, kde provádějí hlavní žír a přezimují. Podle Pauluse (1973) je žír larev podobný jako u larev rodu *Agapanthia*. Podél kořenového krčku larva udělá kruhovitý zářez, takže stoněk se může odlomit. Protože larva otvor pečlivě uzavře, nedojde k jejímu ohrožení. Čerepanov (1985) uvádí vývoj dvouletý, protože po roce vývoje vylíhlá imága vstupují do diapauzy, přezimují a pak teprve opouštějí kukelní komůrky. - Imága se vyskytují od poloviny V. do počátku VII. na živných rostlinách.

Živné rostliny - *Pastinaca* (Paulus, 1973), dále *Pimpinella*, *Heracleum*, *Daucus*.

Hospodářský význam. Bývá uváděn jako škůdce, např. Čerepanov (1985) píše, že larvy zničily 82 % rostlin *Pimpinella saxifraga* a 50 % *Pastinaca sativa*.

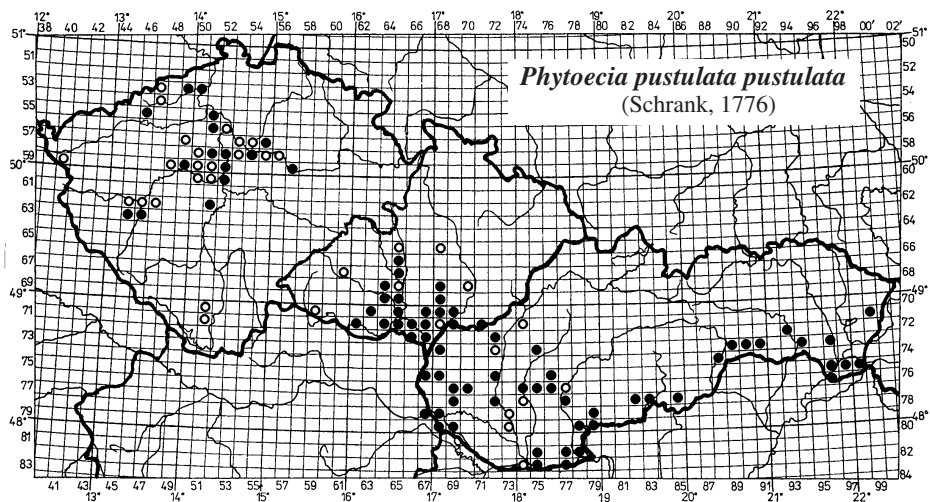
Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Phytoecia pustulata (Schränk, 1776)

ssp. pustulata (Schränk, 1776)

Česká republika. Lokální a vzácný, ve středních Čechách někdy řídký, na jižní Moravě častý.

Slovenská republika. Lokální, v teplých oblastech řídký až častý.

Bionomie. Louky, pastviny, ruderalní plochy. Vývoj larev je uváděn ve spodních částech stonků a kořenech, kde se také kuklí. Na kořenech zjistil vývoj v X.1986 také *Dunay. Podle Čerepanova (1985) larva sestupuje do dolních částí, vykousává střední část stonku a drť vyhazuje vyhlodanými otvory ven. Larvy přezimují, koncem léta se převážně v kořenové části zakuklí a další zimu přezimují imága v kukelní komůrce. Doba vývoje je dvouletá. - Doba výskytu imág je IV. – VII., nejčastěji V., na *Achillea* a jiných rostlinách.

Živné rostliny - Všeobecně se uvádí *Achillea*; *Artemisia procera* (Čerepanov, 1985); dále se uvádí *Pyrethrum*, *Chrysanthemum*, *Tanacetum*.

Variabilita. Odchylky od obvyklého zbarvení jsou hlavně v červenožluté barvě tykadel, stehů a zadečku.

Hospodářský význam. Občas se píše o možných škodách v kulturách *Asteraceae*.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Phytoecia virgula (Charpentier, 1825)

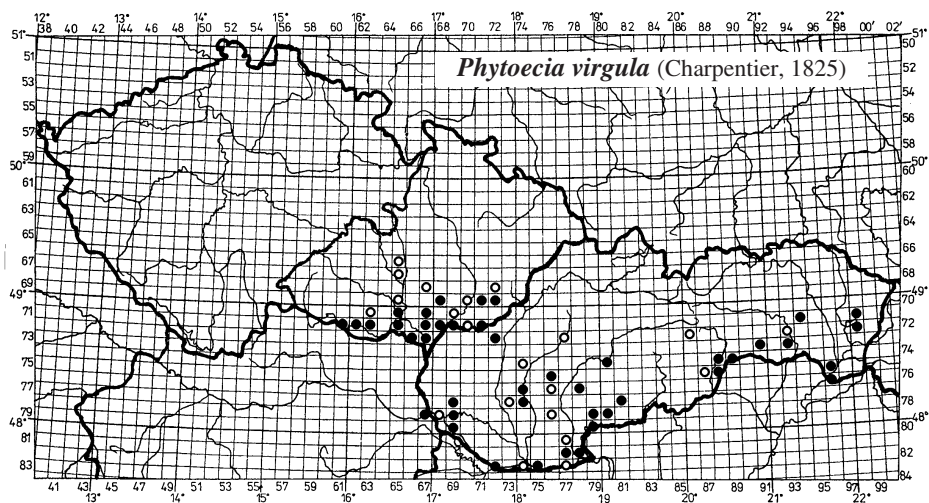
Česká republika. Pouze na jižní Moravě vzácný až řídký.

M: Adamov (6665) (Formánek) [+H]; **Brno** (6765) (Fleischer) [HKR]; **Slavkov** (6867) (?) [NMB]; **Luháčovice** (6872) (Richter) [+H]; **Smolín** (6965) (?) [BRN]; **Ždánice** (6968) (Hladil); **Uherské Hradiště** (6970) (Krejčárek) [+H]; **Uherský Brod** (6971) 5.1982 (Resl K.) [+Resl 1980]; **Rubaniska u Uh.Brodu** (6972) 5.1982 (Resl K.); **Míroslav** (7063) (Baumert) [c.Kratochvíl]; **Pouzdrány** (7065)

(Fleischer) [NMB]; (Hoffer, Hruška M. aj.); **Uherčice** (7065) (Baumert) [+H]; **Čejč** (7067) 12.6.1980 (Macek J.); **Kobyli** (7067) (Balthasar) [NMB]; **Bzenec** (7069) (Říha) [+H]; **Hnanice** (7161) 14.6.1993 (Škorpík M.); **Tasovice** (7162) (?) [BRN]; **Znojmo** (7162) (Baumert) [c.Kratochvíl]; (Šálek L.); 11.6.1987 (Škorpík M.); **Lechovice** (7163) 25.5.1980 (Simandl J.); **Dolní Věstonice** (7165) (Hladil); **Pavlov** (7165) 1989 (Vancil Z.); **Pavlovské vrchy** (7165) (Roubal) [NMB]; **Věstonice** (7165) (?) [NMP]; **Ladná** (7167) 16.5.1990 (Mihal V.); **Hodonín** (7168) 12.6.1938 (Baumert); **Rohatec** (7169) 23.5.1990 (Zeman V.); **Radějov** (7170) (Volák) [HKR]; **Velká n. Vel.** (7171) 20.6.1982 (Macek J.); **Lednice** (7266) 23.5.1954 (Pavlů) [*Bojčuk, HKR]; 27.5.1977 (Poláček K.); 12.6.1987 (Teřál I.); (Volák) [HKR]; **Valtice** (7266) (?) [BRN]; **Břeclav** (7267) 22.5.1965 (Daněk); (Šprysl, Krejčí aj.).

Slovenská republika. V teplých oblastech Slovenska řídký až vzácný, častější v okolí Štúrova.

S: **Kátov** u Skalice (7169) (Baumert) [HKR]; **Veterník** (7169) [+Majzlan]; **Vinné** (7194) (Krejčí); **Kárný** u Úbřeže (7198) 6.1955 (Tešar) [OPA]; **Vihorlat** (7198) 6.1968 (Novotná) [LIT]; **Nové Mesto n. V.** (7272) 10.6.1972 (Čech) [CBU]; **Prievidza** (7277) (Albrecht) [+H]; **Muráň** (7286) (Hajný) [+H]; **Košice** (7293) (Machulka) [NMP]; (Rószay E.) [+Roubal]; **Zemplínska Širava** (7298) (Ptáček) [HKR]; **Turňa n. Bodvou** (7391) 6.6.1976 (Škorpík M.); **Košice** (7393) (Šimeček) [HKR]; **Chrabrany** (7474) (Kelecsény) [+H]; **Zvolen** (7480) 27.5.1987 (Brutovský) [*Týr]; **Plešivec** (7488) (Prokš) [OL, NMP]; 2.5.1936 (Prokš) [*Čtvrtečka]; (Roubal) [NMB]; 13.6.1980 (Mikát M.); 28.4.1984 (Škorpík M.); 29.6.1991 (Zúber M.); **Silica** (7489) (Tomčík J.); **Žitavany** (7576) 28.5.1983 (Černý Z.) [+Černý 1993]; **Gemer** (7587) (Roubal) [+Roubal 1926]; **Domica** (7588) (Štícha) [+Roubal]; 4.6.1967 (Maidl) [NMP]; 7.1936 (Podaný) [NMB]; **Kečovo** (7588) (Štícha) [+H]; **Slov. Nové Mesto** (7596) (Csiki) [+Roubal]; 24.4.1952 (Bouček) [*Kocourek F.]; **Viničky** (7596) 25.5.1980 (Mikát M.); **Zobor** (7674) (Thurnher) [+Roubal]; (Pfleger, Havelka J., Šiška B.); **Zlaté Moravce** (7676) (Růžička) [HKR]; **Devičany** (7678) (Jeniš); **Borša** (7696) (Kraus Z.); **Somotor** (7696) (Prokš) [NMP]; **Bratislava Vajnory** (7769) (Švácha); **Svätý Jur** (7769) (Barabás L.) [+Barabás 1976]; (Jeniš, Šiška, Šprysl, Valenčík M., Depta); **Vajnory** (7769) (Krlín); (Švácha) [c.Seichert V.]; (Kautman); **Močenok** (7773) (?) [BRN]; **Nitra** (76774) (Thurnher) [+H]; (Šiška B.); (Kruppál, Gajdoš) [+Kruppál, Gajdoš]; (Odvárka); **Modrý Kameň** (7781) 29.5.1980 (Benedikt V.); **Devín** (7867) (Kautman); **Koliba** (7868) (Černý) [NMP]; **Malinovo** (7869) (Kautman); **Lok u Levice** (7876) (Roubal) [NMB]; **Plášťovce** (7879) 1.6.1984 (Macek J.); (Kautman); **Ipeľské Uľany** (7880) 5.1980 (Kovářík M.); 29.5.1980 (Miko L.); **Miloslavov** (7969) (Kautman); **Šahy** (7979) (Šafanda); **Biňa** (8077) 17.6.1956 (Maidl) [NMB]; **Kamenný Most** (8177) (Smetana) [HKR]; **Štúrovo**, **Belianske kopce**, **Kamenica n. Hr.**, **Kováčov** (8177-78) (Roubal, Pospíšil, Strejček a mnoho dalších); **Čičov** (8272) (Majzlan O.) [+Majzlan O.]; **Komárno** (8274) (Roubal) [+Roubal, NMP]; **Iža - Bokroš** (8275) 5.1991 (Říha J.); **Mužla** (8277) (?) [BRN].

Bionomie. Polostepní a stepní lokality, pastviny, ruderalní plochy. Larvy se vyvíjejí ve stoncích, převážně v jejich dolních částech a kořenech. Podle Čerepanova se kuklí koncem následujícího léta a imága se líhnou na podzim. Před kuklením larvy z vnitřní strany okousají stonek, který se v tomto místě odlomí. Otvor pečlivě uzavřou ucpávkou a přezimují v kukelních komůrkách. Vývoj generace je dvouletý. - Výskyt imág je v V. – VI., na stoncích a listech živých rostlin.

Živé rostliny - *Salvia stepposa*, *Artemisia panciflora* (Čerepanov, 1985); *Tanacetum*, *Artemisia*, *Achillea*, *Hieracium*, *Daucus carota* aj.

Variabilita. Poněkud variabilní je červená skvrna na štítu a chloupkování krovek.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Phytoecia coerulea (Scopoli, 1772)

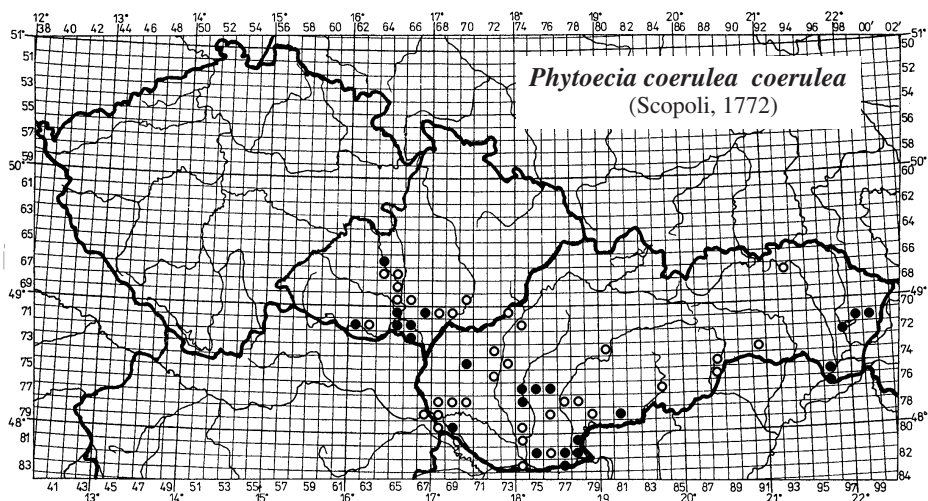
ssp. coerulea (Scopoli, 1772)

Česká republika. Pouze na jižní Moravě lokální a vzácný až řidký.

M: Čebín (6664) (?) [BRN]; Brno (6765) (Fleischer) [NMP, HKR]; (Kliment) [+H]; Ivanovice (6865) 1948 [+Lauterer, Fleischer]; Černovice (6865) (Formánek) [BRN]; Rajhrad (6965) (Lauterer) [BRN]; Brno Slatina (6966) (Lauterer) [BRN]; Uherské Hradiště (6970) (Krejčárek) [+H]; Pouzdřany (7065) (Gottwald, Hladil, Hoffer, Roubal, Šnoflák); Čejč (7067) (Bechyně, Hoffer, Jeniš aj.); Kobylí (7067) (Roubal) [NMB]; Terezín u Čejče (7067) (Heyrovský) [+H]; (Stehlík) [BRN]; Mutěnice (7068) (Bechyně) [+H]; (Kocourek) [BRN]; Bzenec (7069) (Stehlík) [BRN]; Dyje (7162) (?) [BRN]; Konice (7162) (?) [BRN]; Popice (7162) (Jeniš); Hodonice (7163) (Stehlík) [BRN]; Divčí Hradý (7165) ? (+Schles R.) [+Černý]; Znojmo (7162) 23.6.1987 (Škorpík M.); Pavlovské vrchy (7165-66) (Hoffer, Lajbner, Mikvas a další; Milovice (7166) (Součková) [BRN]; Mikulov (7165) (Reitter) [+H]; Lednice (7266) 6.1987 (Sedláček A.).

Slovenská republika. Lokální a vzácný, pouze v teplých oblastech, kromě okolí Štúrova výjimečně nalezen ve více kusech.

S: Bardejov (6793) 4.1952 (?) [LVÚ Banská Štiavnica]; Zlatovce (7073) (Čepelák) [+Roubal]; Trenčín okolí (7174) (Korbel) [+H]; Vihorlat (7198) (Šprysl); Remetské Hámre (7199) (Šprysl) [HKR]; Michalovce (7297) (Lorenc); Piešťany (7372) 6.1955 (Daněk); Sliach (7380) [+Roubal cit. Petricskó J.]; Turňa n.Bodvou (7391) (Hoffer) [+Roubal, +H, NMP]; Smolenice (7470) 18.5.1962 (Krejčí) [BRN]; Radošina (7473) (Thurnher) [+H]; Vidová (7488) 1953 (Řeháček) [NMB]; Hlohovec (7572) (?) [NMB]; Domica (7588) (Podaný) [BRN]; (Stícha) [+Roubal]; Ladmovce (7596) (Jeniš, Kraus Z.); Slov. Nové Město (7596) () [NMP]; 24.4.1952 (Bouček) [*Kocourek F.]; (Tesař) [OPA]; Nitra (7674) (Sobota J.); Tesárske Mlyňany (7676) (Dvořák) [HKR]; Zlaté Moravce (7676) (Růžička) [+Roubal, HKR]; Lučenec Opatová (7684) (Roubal) [NMB, NMP]; Somotor (7696) (Prokš) [NMP]; (Roubal) [NMB]; (Tesař) [OPA]; Streda n. Bodrogom (7696) 26.6.1977 (Doležal J.) [*Pádr]; Čeklís a okolí (7769) (Láczó) [NMB]; Vajnory (7769) (Kautman); Kralová u Galanty (7770) (Stehlík) [BRN]; Mojmirovec (7774) (Pfleger) [+H]; 4.1930 (Novotný J.) [*Říha]; Nitra (7774) (?) [NMP]; [+Kruppál, Gajdoš]; (Šiška B.); Levice (7777) 29.5. (Roubal) [+Roubal, NMB]; Horša (7778) (?) [NMP]; Bratislava (7867, 77-7868, 7867) (Láco) [NMB]; 6.5.1949 (Karas V.); (Kavan) [NMP, +Barabás1976]; Lok (7876) (Roubal) [NMB]; Plášťovce (7879) 1.6.1954 (?) [OPA]; Selešany (7881) 2.5.1991 (Kautman); Petržalka (7968) (Fritsch) [NMB, +H]; (Hoffer) [+Roubal]; Samorín (7969) (Hoffer) [+H, +Roubal]; Miloslavov (7969) (Kautman); Palárikovo (7974) (Stehlík) [BRN]; Nové Zámky (8074) (Roubal) [+Roubal, NMB]; Kamenín (8078) (Honcú); Chotín (8175) 27.7.1974 (Pádr); Vojnice (8176) (Thurnher) [+Roubal]; Kamenný Most (8177) (Balthasar) [NMB]; Stúrovo, Belianske kopce, Kamenica n. Hr., Kováčov (8177-78) (Prokš, Eiba, Sekera a mnoho dalších); Gbelce (8178) (Balthasar) [NMB]; Chľaba (8178) 20.4.1952 (Havelka) [c.Honcú]; 1976 (Říha J.); Nána (8178) (Honcú); Komárensko (8274) (Roubal) [+H]; Komárno (8274) 5.1947 (Havelka); (Backmann) [NMP]; (Hoffer, Roubal) [+Roubal]; Čenkov (8277) 1962 (Okáli) [NMB]; Mužla (8277) (?) [NMP]; 5.1986 (Vávra J.).

Bionomie. Podle Heyrovského (1955) a Demelta (1966) larvy žijí v brukvotvarých rostlinách (*Brassicales*). Larvy se vyvíjejí v dolních částech stonků a kořenech. Generace jednoletá. - Imága se vyskytují v IV. - VII. (12.7.1962 Štúrovo, Poláček lgt., 27.7.1974 Chotín, Pádr lgt.), maximum v V.

Živné rostliny - *Sinapis*, *Sisymbrium*, *Rapistrum* aj.

Variabilita. Proměnlivá je barva krovek od zelené po modrou. Imága s červenou skvrnou na štítu se u nás nevyskytují.

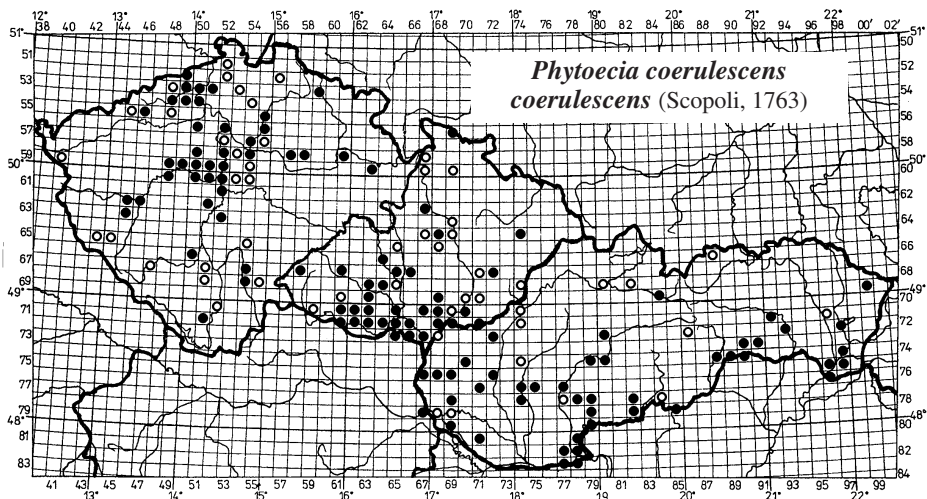
Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Vzácný druh, podle nalezených imág se zdá, že míst výskytu ubývá. Zatím ale nepatří mezi přímo ohrožené.

Phytoecia coerulescens (Scopoli, 1763 ssp. *coerulescens* (Scopoli, 1763)

Česká republika i Slovenská republika. Nejčastější druh ze skupiny *Phytoecia*. Lokální, spíše v teplých oblastech, často ale i v předhůří. Řídký až hojný.

Bionomie. Okraje lesů, málo obhospodařované zahrady, ruderalní plochy, lesostepi i stepi. Samičky kladou jednotlivá vajíčka do předem připravených vykousaných vrubů. Samičky (nezjistil jsem, zda i samci) okusují stonky, někdy celé plošky, zřejmě dělají zralostní žír. Larvy vyžirají stonky, převážně ve středové části. Podle Čerepanova (1985) larvy vyžirají otvory, kterými vyhazují část vykousané dřevě. Z kořenů se mohou vykousat ven a přelézt do jiných rostlin. Před druhým zimováním okroužkují larvy stonky z vnitřní strany, ten se pak odlomí a vzniklý otvor larvy ucpou. Přezimují v rostlinách nejprve v larválním stadiu, podruhé jako imága. Vývoj dvouletý, v některých případech možná i jednoletý.. - Venku se imága vyskytují od V. do VII., nejčastěji v V.–VI. na živých rostlinách.

Živé rostliny - *Echium*, *Anchusa*, *Cynoglossum*, *Lithospermum*, *Rochelia*, *Lappula*, *Salvia* aj.

Variabilita. Velmi variabilní je základní tomentování brouka, může být modrozelené a v různých odstínech do žluté, zelené, načervenalé, šedé až černošedé barvy. Smrcením a časem se původní krásné jasné barvy ztrácejí.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Phytoecia uncinata (Redtenbacher, 1842)

Česká republika. Velmi lokální a velmi vzácný, pouze na Mostecku a Břeclavsku nalezen ve více kusech.

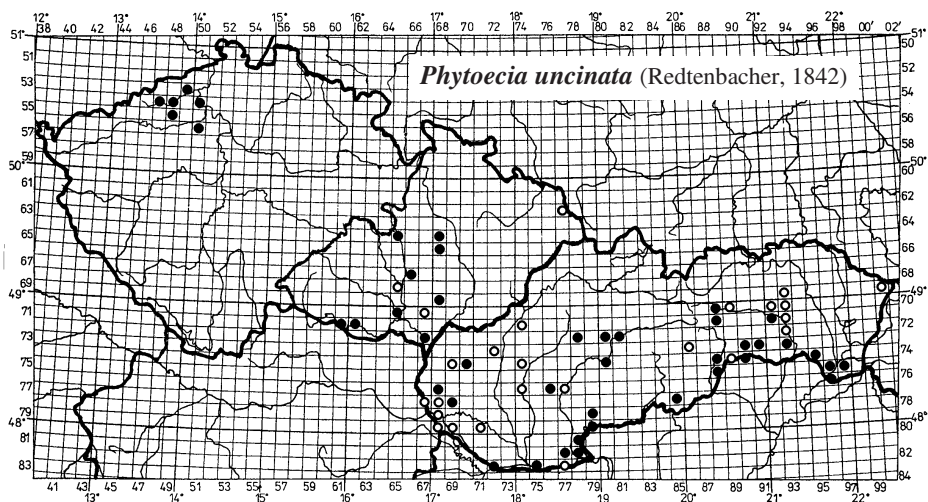
B: Vrch (?) (Láska) [+Vysoký 1991]; **Hlíňany** (5349) (Láska) [*Říha, LIT, Tábořský 1986, +Vysoký 1991]; **Malhostice** (5349) 6.1954 (Láska) [+H 1965, +Vysoký 1991]; 9.6.1954 (Marjanko) [LIT, +Tábořský 1986, +Vysoký 1991]; **Rač** (5349) (Láska) [+Vysoký 1991]; **Most** (5447-48) (Lorenc); (Kraus Z.); 4.6.1983 (Odvárka); **Bílina** (5448) 5.1952 (Heyrovský) [c.Kybal]; 5.1952 (Láska) [NMB]; (Lorenc); **Lužice** u Mostu (5448) 1984 (Odvárka O.); **Skršínský vrch** (5448) 31.5.1980 (Strejček); **Zlatník** u Mostu (5448) 6.1984 (Odvárka O.); **Velemín** (5450) (Láska) [c.Sláma]; **Lužice** (5548) 10.6.1984 (Břach); (Zahradník P.); **Brníkov** (5650) (Pírk) [*Odvárka].

M: Těšín (6277) (Fleischer) [+Fleischer 1927-30, +H]; **Kladoruby** (6465) 11.6.1986 (Stehlík) [BRN]; **Lutotín** (6468) 23.6.1960 (Klácel) [OL]; **Prostějov** (6568) 6.7.1963 (Urbášek) [OL]; **Bílovice** (6766) (J.Fleischer) [+Fleischer]; (Trojan) [+Fleischer]; **Brno Hády** (6766) 7.1943 (Snopták) [BRN]; **Lysá hora** u Ochozu (6766) 21.6.1962 (Stehlík) [BRN]; **Ochoz** u Brna (6766) 26.5.1964 (Lauterer) [BRN]; **Černovice** (6865) (Formánek) [+H, BRN]; **Jestřabice** (6968) 5.1979 (Pospíšilová) [BRN]; **Pouzďany** (7065) 20.6.1970 (Čech) [ČBU]; 4.6.1972 (Karas V.); 9.5.1980 (Lauterer) [BRN]; **Kobylí** (7067) (Balthasar) [+H]; **Horní Brečkov** (7161) 14.7.1995 (Škorpík M.); **Znojmo** (7162) 8.7.1994 (Škorpík M.); **Břeclav** (7267) 22.5.1963 (Daněk); 25.5.1936 (Kodym) [+H].

Slovenská republika. Rovněž vzácný a lokální, na Štúrovsku a jihovýchodním Slovensku poměrně častý druh.

S: Malé Karpaty (?) (Roubal) [NMB]; **Vápenná** (?) 10.7.1933 (Roubal) [+Roubal]; **Velký Šariš** (6993) 6.1952 (Veselý) [OPA, NMP, +H]; **Úlič** (69100) 7.1949 (Pfeffer) [+H]; **Slovenský raj** (7088) 15.6.1977

(LVÚ Zvolen) [*Brutovský]; **Spišská Nová Ves** (7089) (Roubal) [NMB]; **Prešov** (7093) 5.6.1922 (Roubal) [NMB, +Roubal]; (Purkyně) [NMP]; **Trenčín** (7174) (Čepelák) [HKR]; 20.7.1956 (Urbášek) [OL]; **Dedinky** (7188) 6.1978 (Odvárka O.); **Margecany** (70-7192) (Krupka) [c.Černý]; 29.6.1961 (Čermák) [c.Kybal]; **Kostoľany** (7193) 26.5.1951 (Veselý) [OL, +H]; **Ráztočno** (7278) 27.6.1954, 21.6.1964 (Sobota A.) [+Vysoký 1985]; **Banská Bystrica** (7280-81) 15.5.1985 (Franc V.); 1981 (Kúdela) [*Týr]; 23.5.1971 (Lacík) [c.Honcú]; (Roubal) [+Roubal, +H]; 7.6.1981 (Košťál M.) [*Poláček]; **Košice** (72-7393) (Machulka) [+H]; (Rószay E.) [+Roubal]; 5.1952 (Veselý) [c.Sláma]; 6.1970 (Šimeček) [HKR]; **Piešťany** (7372) 6.1955 (Daněk); **Revúca** (7386) (Hajný) [+H]; **Zadiel** (7390-91) 6.1952 (Veselý) [c.Sáfanda]; (Kraus Z.); 11.6.1982 (Trmal); **Plavecký Mikuláš** (7469) (Matějka) [NMB]; **Horné Orešany** (7470) (Barabás L.) [+Barabás1976]; **Trstín** (7470) (Barabás L.) [+Barabás1976]; **Topoľčany** (7474) (Roubal) [NMB]; **Zvolen** (7480) 20.8.1978 (LVÚ Zvolen) [*Brutovský]; **Ardovo** (7488) (Švácha); **Gombasek** (7488) 17.5.1972 (Maidl) [NMB]; **Plešivec** (7488) 19.6.1973 (Brožík) [*Macek]; 23.6.1984 (Mertlík J.); (Roubal) [+H, +Roubal, NMB]; 11.5.1974 (Sláma M.) [c.Sláma]; 1979 (Odvárka O.); 28.4.1984 (Škorpík M.); **Ardovo** (7488) (?) [c.Seichert V.]; **Vidová** (7488) 5.7.1991 (Zúber M.); **Silická planina** (7489) (Hoffer) [+H]; **Jablonov n. Turňou** (7490) 1.6.1960 (Sobota) [PLZ]; **Michaľany** (7495) 18.5.1968 (Veselý) [c.Sláma]; **Domica** (7588) (Depta) [*Krása]; 15.6.1967 (Maidl) [NMB]; 1979 (Odvárka O.); **Ladmovce** (7596) (Kautman); **Kráľovský Chlmec** (7597) 9.1960 (Pecina); **Pernek** (7668) 25.6.1983 (Kantner F.); **Nitra** (7674) 5.1935 (Veselý) [OL]; **Zlaté Moravce** (7676) 6.1960 (Kybal); **Hronský Beňadik** (7677) 2.7.1954 (Maidl) [NMB]; **Somotor** (7696) 6.7.1972 (Deneš K.); **Devínská Nová Ves** (7767) 7.1940 (Depta) [NMB]; **Borinka** (7768) 1942 (Depta) [NMB]; **Svätý Jur** (7769) 15.5.1947 (Depta) [NMB]; (Mlejnek R.); **Hajnáčka** (7785) (Jeníš I.); 2.7.1989 (Mihal V.); (Vávra J.); **Plášťovce** (7879) 20.5.1984 (Franc); **Bratislava** (7868) (Pfeffer) [+Roubal]; **Petržalka** (7968) (Fritsch, Hoffer) [NMB, +Roubal]; (Roubal) [NMB]; 21.5.1957 (Wagner) [PLZ]; (Kavan, Sobota, Wagner) [+H]; **Šamorín** (7969) (Hoffer) [+H]; 6.1933 (Pfeffer A., +H); **Dunajská Streda** (7971) (Csiki) [+H]; **Tešmak** (7979) (?) [+Holeksa, Smetana]; **Salka** (8078) 28.5.1980 (Sláma M.) [c.Sláma]; **Belianske kopce** (8177) 24.5.1955 (Kohoutek) [*Bojčuk]; 9.5.1975 (Maňousek) [*Kubán]; 5.5.1990 (Mihal V.); 7.5.1966 (Poláček K.); (Tomčík J.); **Štúrovo** (8177-78) 6.1957 (Havelka, Heyrovský, Sláma, Rektorík a mnoho dalších); **Gbelce** (8178) (Balthasar) [NMB]; **Kamenica n.Hr.** (8178) 31.5.1955 (Kopecký J.) [*Čtyrtečka]; 7.7.1984 (Mertlík J.); **Kovačov** (8178) 11.6.1952 (Keil) [c.Sláma]; 6.1965 (Král J.) [*Hron]; **Čičov** (8272) (Majzlan O.) [+Majzlan O.]; **Iža** (8275) 4.5.1989 (Kunst) [*Týr]; **Mužla** (8277) 20.5.1934 (Roubal) [+H].

Bionomie. Teplé stepní a lesostepní lokality, ruderalní půdy. Podle různé literatury jiov larev probíhá ve stoncích rostlin. - Imága se vyskytují od posledních dnů IV. do počátku VII., maximum od druhé poloviny V. do druhé dekády VI. (14.7.1995 Horní Brečkov, Škorpík lgt.; 20.7.1956 Trenčín, Urbášek lgt.; 20.8.1978 LVÚ Zvolen). Především na stoncích a v paždí listů *Cerinth*.

Živné rostliny - Pravděpodobně *Cerinthe*, *Lithospermum*.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

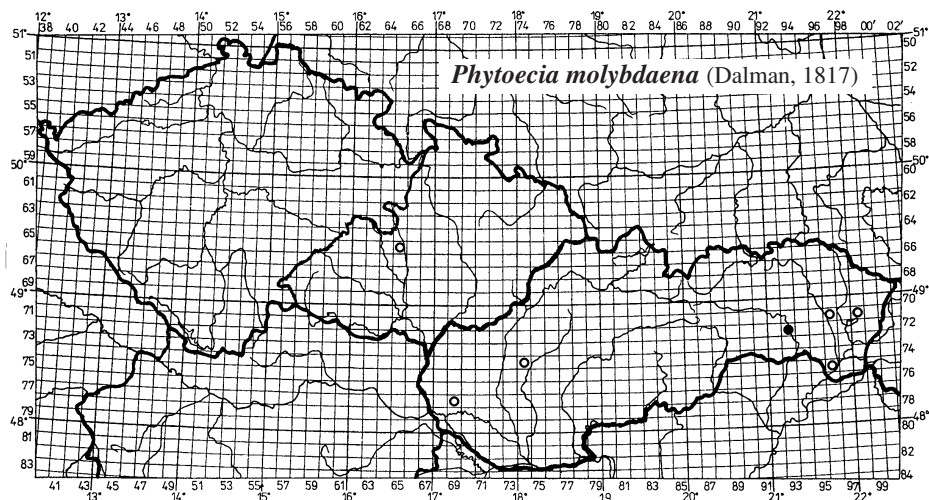
Ochrana. V Čechách a na Moravě by asi měl patřit mezi chráněné druhy, i když mu nehrozí bezprostřední nebezpečí vyhynutí, protože se vyskytuje často v chráněných lokalitách.

Phytoecia molybdaena (Dalman, 1817)

Česká republika i Slovenská republika. Pokud jsou uváděné lokality správné, je nutné považovat tento druh za nanejvýš vzácný, možná též přehlížený druh.

M: Moravia (Reitter); **Boskovice** (6565) (Kittner) [+H 1955].

S: Vranov (7196) (?) [+H 1930, +Roubal 1936]; **Vihorlat** (7198) (?) [+H 1930]; (Csiki) [+Roubal 1936]; **Košice** (7293) (Rószay E.) [+Roubal, +H 1955]; **Topoľčany** (7474) (?) [+H 1930]; **Slovenské Nové Mesto** (7596) (?) [+H 1930]; **Svätý Jur** (7769) (+Korbel 1957) [+Barabás1976].

Bionomie. Tento druh jsem nikdy nesbíral. Podle Heyrovského (1955) vývoj larev probíhá ve stoncích různých bylin, vyžírá střed stonků do kořene, kde si udělá kukelní komůrku. - Imága se údajně vyskytují v V. – VII. na živných rostlinách.

Živné rostliny - Udává se *Cerinthe*, *Cynoglossum*, *Chrysanthemum*, *Papaver rhoeas*, *Lithospermum*.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Vzhledem k malému počtu nálezů, možná též nejistých, je ochrana problematická. Zdá se, že již jde na Moravě a Slovensku o vyhynulý druh.

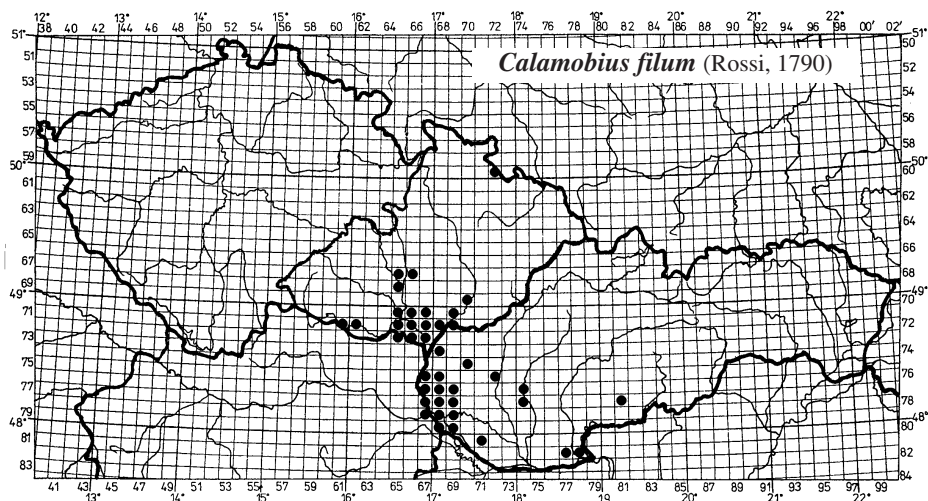
Calamobius filum (Rossi, 1790)

Česká republika. Jak je zřejmé podle stále častějších nálezů, jde o druh, který se velmi rychle šíří. Není pravděpodobné, že by byl v minulosti v takovém rozsahu přehlížen. Byl ohlášen již i od polských hranic. Řídký a lokální druh, někdy hromadně. Je pravděpodobné, že na šíření mají velký podíl vývojové možnosti v minulosti a dnes. Dříve byly travní porosty pečlivě vyžínaný nebo vypásány, zatímco v posledních desetiletích zůstávaly ladem i velké plochy a druh má tak neomezené možnosti k vývoji. Chybík (1996) se zabývá možnostmi šíření podél liniových staveb - silnic, železnic, vodních toků a elektrovodů.

M: Krnov (5972) 8.1995 (Mikulenka L.); **Útěchov** (6765) 6.6.1993 (Chybík J. ?) [+Chybík]; **Brno Hády** (6766) 3.7.1990 (Čížek L., Hauck D.); **Brno Líšeň** (6766) (?) [+Chybík]; **Brno Modřice** (6865) ? (?) [+Chybík]; **Staré Město** (6970) 9.6.1989 (Klvaček J.); **Pouzdrany** (7065) ? (Zeman V.); 6.1991 (Fuka Z.); 21.5.1989 (Zúber M.); **Popice** (7066) 27.5.1989 (Mihal V.); **Čejč** (7067) (Čechovský P., Jiříček) [+Čechovský 1988]; 29.5.1982 (Jeniš); 6.1987 (Kubáň); **Hovorany** (7067) 20.6.1984 (Stehlík) [BRN]; **Kobylí** (7067) 6.1991 (Čálek L.); 14.5.1988 (Mihal V.); (?) [+Chybík]; (Plecháč, Trmal, Zeman V.); **Bzenec** (7069) ? (?) [+Chybík]; 15.6.1986 (Bočánek J.) [+Bočánek1990]; **Havraníky** (7161) 7.6.1991 (Zbuzek B.); 25.6.1991 (Číla P.); 25.6.1994 (Číla P.) [BRL]; 13.6.1984 (Lauterer) [BRN]; 3.6.1986 (Mikát M.); 1991 (Vláčil V.); **Kraví Hora** - Podyjí (7162) 7.6.1991 (Zbuzek B.); **Popice** (7162) ? (Jelínek J.); **Znojmo** a okolí (7162) 27.6.1989 (Čálek L.); 23.6.1987 (Škorpík M.); 24.6.1991 (Číla P.); 26.6.1992 (Čížek L.) [*Hauck]; 7.6.1990 (Zúber M.); 10.7.1991 (Jelínek J.) [*Poláček]; **Pavlov** (7165) 1989 (Vancí Z.); **Pavlovské vrchy** (7165-66) 26.6.1991 (Číla P.); (Odvárka O.); **Bulhary** (7166) (?) [+Chybík]; (c.Vávra J.) [+Černý]; **Lednice** (7166) 16.6.1986 (Karas V.); **Nový Dvůr** (7166) 18.6.1988 (Mihal V.); **Rakvice** (7166) 3.6.1985 (Hejkal J.) [*Škorpík]; **Ladná, Podivín, Břeclav, Lednice, Valtice, Pohansko** (71-7266-67) (Břach, Odvárka, Zúber, a více dalších); **Lužice** (7168) 15.6.1986 (Pavlíček T.); **Rohatec** (7169) 23.5.1990 (Zeman V.); **Mikulov** (7265) 28.6.1986 (Švec) [*Kantner]; **Sedlec** (7266) 19.6.1988 (Zúber M.); **Lanžhot** (7267) ? (?) [+Chybík].

Slovenská republika. Vyskytuje se lokálně od moravských hranic po Štúrovo, celkově řídký druh.

S: Kúty (7368); **Naháč** (7470) (Bočánek J.) [+Bočánek1990]; **Malacky** (7567-68) 1984 (Bečvář, Jeniš, Tomčík a další); **Hlohovec** (7572) 1.6.1987 ? [*Kantner]; (Šiška B.); **Plavecký Štvrtok** (7667) 16.6.1985 (Dunay) [BAR]; **Zohor** (7667) 7.1985 (Stránský V.); **Pernek** (7668) 27.6.1983 (Štěpánek P.); **Modra** (7669) 16.6.1976

(Kocourek) [*Pádr]; 6.1976 (Šiška) [*Odvárka]; 1982 (Štourač) [*Říha]; (Švácha); **Nitra** (7674) 6.1976 (Šiška) [*Odvárka]; **Zobor** (7674) 2.6.1984 (Černý Z.) [+Černý 1993]; **Bratislava** (7767-68, 7867-69, 7968) 11.5.1979 (Karas V.); (Matějka, Roubal, Kouřil V., Prokš, Rószay E. a další); **Stupava** (7768) 13.6.1989 (Snížek) [*Kantner]; **Svätý Jur** (7769) (Barabás L.) [+Barabás 1976]; 1978 (Jeniš); (Korbel) [+H]; **Limbach** (7769) 6.1977 (Kautman); **Pezinok** (7769) 13.6.1976 (Bláha R.) [*Schles]; (Krlín); 5.6.1983 (Kybal); 6.1976 (Stránský V.); (Zahradník); **Vinosady** (7769) (Barabás L.) [+Barabás 1976]; 14.6.1980 (Macek J.); 25.5.1986 (Nikodým M.); (Šafanda); **Vajnory** (7769) (Kautman); **Nitra** (7774) 19.5.1986 (Benedikt); 6.1976 (Bláha) [*Kalivoda]; **Horné Plachtince** (7781) 1990 (?) [+Cunev, Majzlan, Okáli]; **Pribelce** (7781) 1988 (?) [+Cunev, Majzlan, Okáli]; **Devínská Kobyla** (7867) 23.6.1976 (Kautman) [*Miko]; 5.1976 (Kolúz S.); (Krlín, Šiška, Hejkal J. a další); **Devín** (7867) (Kavan) [+Barabás 1976]; (Kraus Z.); (Kautman); **Šamorín** (7969) 5.1934 (Heyrovský) [+H]; 28.5.1932 (Hoffer) [PLZ, HKR, PLZ]; **Miloslavov, Rovinka** (7969) (Kautman); **Mad** na Žitnom ostrove (8071) 21.6.1967 (Šprysl); **Kamenica n. Hronom** (8178) (Sobota) [c. Kratochvíl]; **Kováčovské kopce** (8178) 7.1985 (Valenčík M.); **Štúrovo** (8177-78) 1986 (Hála) [*Týr]; 15.6.1980 (Karas V.).

Bionomie. Podle Pauluse (1976) imága vyhledávají suché teplé louky s vysokou trávou. Sedají na travinách v charakteristickém postoji. Vajíčka kladou od poloviny V. do horní části travního stvolu až u klásku. Samička vykousne díрку, otočí se a do připraveného otvoru vloží vajíčko. Larva vyžírá vnitřní část stvolu směrem dolů až ke kořenové části. Koncem VIII. jsou již dospělé larvy, které si připraví 10 – 15 cm dlouhý prostor ke kuklení. V horní části na konci IX. vykousáním zeslabí stěny stvolu a pod ním ucpou chodbu stvolovou drtí. V místě zeslabení se stvol zlomí, v dalším vývoji to nevadí, protože horní otvor je dobře ucpáný. Larva přezimuje a kuklí se na jaře. Demelt (1963), Harde (1966) a Horion (1974) publikovali, že se kuklí v zemi, což Paulus považuje za omyl, vzniklý nálezem náhodně vypadlé larvy. Domnívám se, že „v půdě“ bylo míněno v podzemní části stvolu a vše vzniklo obvyklým opisováním. Imága se vyskytují od poloviny V. do poloviny VII., maximum výskytu v VI. Převážně sedávají na travinách.

Živé rostliny - Paulus (1976) uvádí na loukách s *Arrhenaterum elatius*, *Calamagrostis pseudophragmites*, *Dactylis glomerata* a *Hordeum murinum*. V Alžíru a na Krétě jsem tento druh smýkal na polích s ovsem (*Avena*).

Hospodářský význam. Je často uváděn jako škůdce, např. Heyrovský (1955) uvádí škody na obilí v jižní Evropě. V našich podmínkách dosud jako praktický škůdce zjištěn nebyl.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

THEOPHILEA Pic, 1895

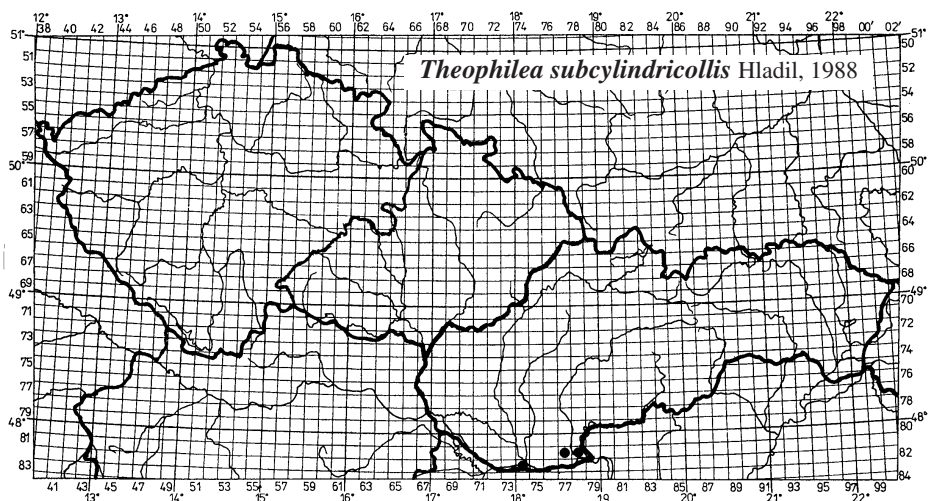
Theophilea subcylindricollis (Hladil, 1988)

cylindricollis Pic, 1895 - Sekera (1975)

Česká republika. Nevyskytuje se.

Slovenská republika. Nejsevernější oblast výskytu. Velmi vzácný a lokální. Zatím je uváděn pouze ze dvou lokalit. Pravděpodobně jde též o přehlížený druh. Údajně byl chytán ve více kusech a na více místech. Sekerou (1975) byl uveden pod jménem *T. cylindricollis* Pic (1895).

S: Kamenín (8177) 4.6.1993 (Mertlík J.) [*Mertlík]; **Belianske kopce** (8178) 21.5. a 25.5.1997 (Kautman); **Komárno** (8274) 1.6.1974 (Sekera) [+Sekera 1975]; 3.6.1974 (Sekera) [*Niedl]; 2.6.1974 (Sekera) [*Šprysl]; 3.6.1974 (Sekera) [c. Deneš]; 6.1974 (Sekera) [*Odvárka O., *Deneš]; 3.6.1974 (Sekera) [+Hladil 1988]; ? (Zvarič B.) [*Odvárka].

Bionomie. Není mi známa. Nalezl jsem tento druh smýkáním v r. 1968 poblíž Balatonu na suché stepní lokalitě opuštěného sadu, porostlého převážně *Anisantha* a *Agropyron*. – Imága se vyskytují od poloviny V. do počátku VI.

Živé rostliny - Medvegy (1987) cituje Szalókiho (1976) na *Agropyron repens* a *Poa angustifolia*. Prvou rostlinu uvádějí také Danilevskij a Mirošnikov (1985) též pro *Theophilea cylindricollis* Pic.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Zatím není známe přesné rozšíření, ale pravděpodobně by tento druh měl patřit mezi chráněné, především s ochranou biotopu.

AGAPANTHIA Audinet-Serville, 1835

Agapanthia kirbyi (Gyllenhal, 1817)

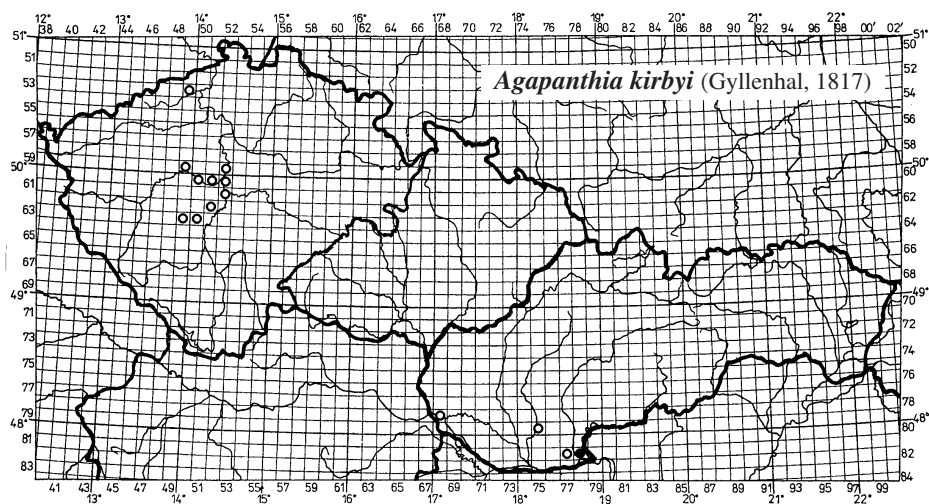
Česká republika. V současné době nanejvýš vzácný a lokální druh. Od roku 1890 do čtyřicátých let tohoto století bylo nasbíráno více desítek kusů. Přes velkou snahu nenalezl jsem v okolí Prahy od roku 1948 ani jediný kus. Podle *Šprysla soustavně prohlížení tisíců kusů divizen po dobu 25 let na Dobříšsku bylo také zcela neúspěšné.

B: Rač SPR (5349) 23.5.1958 (Strejček) [+Vysoký 1991]; Klíčava (5949) (Jindřich) [+H]; Praha (5952) 1890 (Schifner,Roubal) [NMB]; (5952) (?) [NMP]; Srbsko (6050) (?) [+H]; (6050) (Vávra) [NMP]; (6050) (Silbernagel) [+H]; Karlštejn (6051) (?) [+H]; 1930 (Cihlár) [+H]; 1940 (Herych) [NMP, NMB, c.Kratochvíl]; (Rezba) [NMP]; Mořina (6051) 25.5.1921 (?) [NMP]; Všenory (6051) (?) [+H]; 3.6.1915 (?) [NMP]; 3.6.1915 (?) [c.Šafanda]; 12.6.1921 (?) [NMP]; 12.6.1921 (?) [c.Daněk]; Davle (6052) (?) [+H]; Jarov (6052) 14.9.1905 (?) [BAR]; Jiloviště (6052) 7.6.1908 (?) [NMB]; 30.5.1909 (?) [NMB]; 20.5.1910 (?) [NMP]; (?) [+H]; 14.6.1914 (?) 12 ks [HKR]; 14.6.1914 (Lázníčka) [c.Daněk]; 12.6.? (Zeman) [NMP]; Károv (6052) 26.5.1905 (Černý J.) [NMP]; Modřany (6052) (Podaný) [NMB]; Vrané n. Vltavou (6052) (?) [+H]; (?) [NMP]; 23.5.1904 (Krása) [HKR, c.Seichert V., c.Kratochvíl]; (Krása,Roubal) [NMB]; Závist (6052) 9.6.1867 (Steigerwald) [HKR]; (Lokaj st.) [+Fleischer 1927-30]; 6.1904 (Jureček) [NMP]; 13.5.1934 (Heyrovský) [+H]; 6.5.1956 (Kavan) [NMP]; (Rambousek) [NMP]; (Rodt, Obenberger) [NMP]; 6.1962 (Dostál J.) [*Poláček]; (?) [*Škorpík]; Stěchovice (6152) (?) [NMP]; Dobříš (6251) (Jelínek) [NMB]; Dobříš (6251) 1933 (Krása) [+H]; Příbram (6349-50)

(Balthasar,.) [NMB]; 7.1938 (Kouřil) [OPA, MNB, OL]; (Šípek) [NMP, +H]; (Hlisnikowski) [+H]; 1947 (Kouřil) [PLZ]; 19.6.1930 (Kouřil) [+H]; (Kouřil) [HKR]; 17.6.1930 (Kouřil, Zoufal) [BAR]; **Příbram Placy** (?) 12.6.1930 (Hlisnikowský) [NMP]; (6350) 1.6.1916 (Roubal) [NMB]; **Příbram Lišnice** (?) 20.6.1915 (Roubal) [NMB]; **Třemošná** - Pilecký rybník (?) (Hlisnikowski) [+H].

Slovenská republika. Všude velmi vzácný a lokální druh. V poválečných letech sbírá často na Štúrovsku. Z pozdějších let uvádí nález pouze Kratochvíl a Valenčík.

S: Bratislava (7868) 13.5.1924 (Růžička) [BRN]; **Nitriansky Hrádok** (7975) (Albrecht) +H]; **Belianske kopce, Štúrovo** (8177-78) 5.1948 (Tichý) [+H 1949]; 20.6.1951 (Brožík) [c.Honců]; 12.5.1951 (Pavů) [*Bojčuk]; 12.5.1952 (Proschek) [NMP]; 5.1952 (Krupka) [NMP]; (Čepelák) [*Čtvrtečka]; (Heyrovský) [NMP]; 1.5.1953 (Karas V.); 1.5.1953 (Kohoušek); 5.5.1953 (Čermák P.) [c.Černý]; 2.5.1954 (Pospíšil K.) [*Pícek]; (Štícha) [NMP]; (Štícha) [c.Kratochvíl]; 21.5.1954 (Proschek) [NMP]; 5.1955 (Brejcha) [BRN]; 23.5.1957 (Čermák P.) [c.Kybal]; 25.5.1957 (Čermák P.) [c.Černý]; 1976 (Kratochvíl) [c.Safanda]; 5.? (Lorenc); **Kamenica n. Hr.** (8178) 18.5.1948 (Tichý) [+H]; 5.1952 (Krupka) [+H]; 5.1952 (Kudla) [+H]; **Kováčov** (8178) (Pospíšil) [c.Hladil]; 5.1950 (Rektořík) [+Havelka 1964]; 6.1984 (Valenčík M.).

Bionomie. Na velmi teplých lokalitách, lesostepích, ruderalní půdě, v ovocných sadech. Imága vyžírají povrchové plošky na lodyhách jako zralostní žír. Samičky kladou vajíčka do vyhlodaných vrubů. Larvy vyžírají stvolý až do kořenové části, v dolní části se také kuklí. Podle Čerepanova (1984) larvy vyžírají kroužek po obvodu stvolu, který se v tomto místě pak odlomí a mají dvouletý vývoj. - Imága se za slunečného počasí vyskytují na lodyhách a listech *Verbascum*. V okolí Prahy byla chytána imága od 6.V. do 20.VI. a v VII. Na Slovensku od 1.V. do 20.VI.

Živé rostliny - Podle *Heyrovského a dalších entomologů v Čechách a na Slovensku pouze na *Verbascum lychnitis*. V Makedonii a Řecku ve všech druzích *Verbascum*, které jsem našel.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. V jižní Evropě hojný druh, který u nás dosahuje severní hranice. Bylo by velmi vhodné uvažovat o jeho ochraně. V obou státech kriticky ohrožený druh.

Agapanthia cynarae (Germar, 1817)
ssp. cynarae (Germar, 1817)

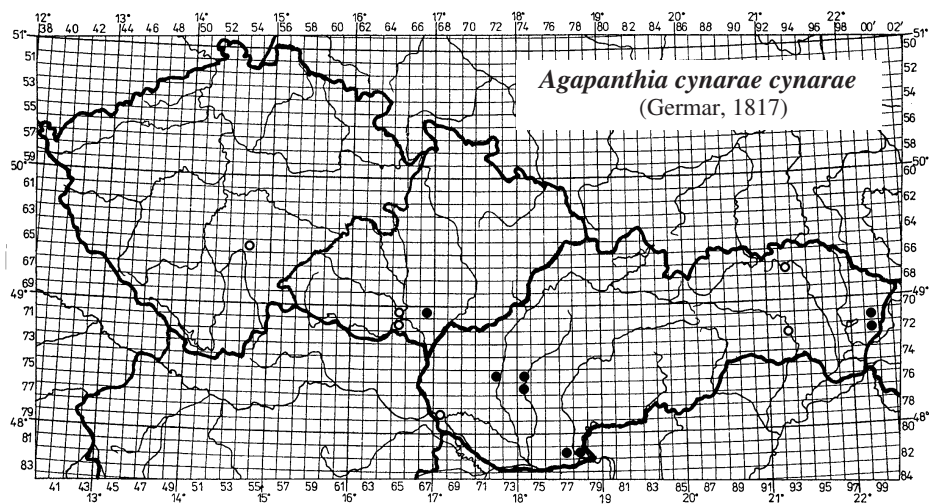
Česká republika. Velmi vzácný a velmi lokální druh. Z Čech je mi znám pouze jeden nález velmi spolehlivého sběratele A. Hoffera - zavlečený kus? Na Moravě vícekrát nalezen na Pouzdřansku.

B: Tábor (6554) 7.1929 (Hoffer) [NMP].

M: Pouzdřany (7065) (Fleischer) [+Fleischer 1927-30, +H 1930, NMP, c.Daněk]; 29.5.1930 (Fiala) [BRN]; 6.1930 (Hoffer) [NMP]; 24. a 26.5.1934 (Matějka) [NMP]; 24.5.1934 (Matoušek) [BRN]; 6.1955 (Gottwald) [NMP]; (Hoffer) [+H]; (Kouřil) [NMP]; 6.1946 (Obrtel) [HKR]; 21.5.1950 (Lauterer) [BRN]; 1.7.1951 (Lauterer) [BRN]; 20.5.1953 (Stehlík) [BRN]; **Kobylí** (7067) 9.6.1982 (Černý Z.); **Kotel** (u Děvína) (7165) (c.Černý Z.) [+Černý].

Slovenská republika. Rovněž velmi lokální a vzácný. Nejsem si jist spolehlivostí všech nálezů.

S: Bardejov (6793) (Csiki) [+H 1955, +Roubal 1936]; (Šprysl); **Remetské Hámre** (7199) 2. a 28.6. (Šprysl) [* Šprysl]; **Košice** (7293) (Csiki) [+H 1930, +Roubal 1936]; **Sobrance** (7299) (Šprysl); **Hlohovec** (7572) 6.1970 (Valenčík M.); **Nitra Plieška** (7575) 5.1978 (Valenčík M.); **Nitra** (7674) 20.6.1976 (Čech) [ČBU]; **Bratislava** (7868) (Fritsch) [+Roubal 1936]; 1.6.1949 (Karas V.); **Štúrovo** (8177) 25.5.1958 (Čech) [ČBU]; **Chlába** (8178) (Sobota J.) [* Sobota]; **Kováčov** (8178) 14.7.1975 (Čech) [ČBU]; **Štúrovo** (8178) 5.1952 (Lekeš) [c.Kybal].

Bionomie. Podobná jako u předcházejícího druhu. Vývoj larev v dolních a středních částech stvolů. Larvy se kuklí též v živných rostlinách. Imága při zralostním žíru vykusují na povrchu živných rostlin plošky. - Vyskytují se od konce V. do počátku VII., maximum výskytu VI. na živných rostlinách především příbuzných *Carduus*.

Živné rostliny - *Carduus*, *Cynara*; *Cirsium*, *Onopordum* aj. V literatuře často udávány vývoj v *Aconitum* by podle mého mínění bylo potřebné ověřit.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nemohu posoudit, zda jde o ohrožený druh, ale o jeho ochraně (zejména biotopu) by asi bylo vhodné uvažovat.

Agapanthia dahli (Richter, 1821)

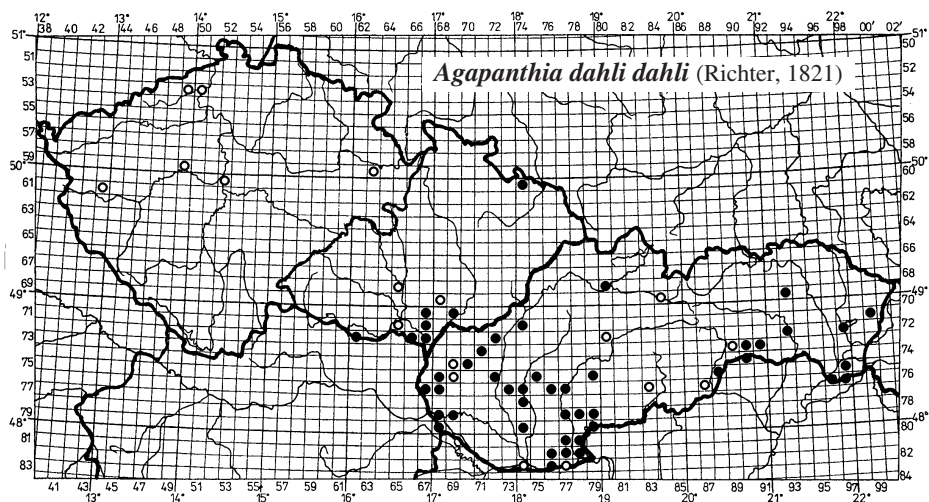
ssp. *dahli* (Richter, 1821)

Česká republika. Velmi vzácný a velmi lokální. Z Čech dokladováno několik kusů z různých lokalit, z nichž mi některé nepřipadají hodnověrné. Několikrát spolehlivě zjištěn na jižní Moravě.

B: Čechy (?) (Formánek 1 ex.) [+H]; [+Fleischer 1927-30]; **Rač** (5349) 23.5.1958 (Strejček) [+Vysoký 1991]; **Ústí n.Labem** (5350) (Strejček) [+Vysoký 1991]; **Roztoky** u Křivokláta (5949) 6.1944 (Pucholt R.) [+H, * Pucholt]; **Choceň** (5963) 17.8.1903 (?) [NMP]; **Károv** (6052) 15.8.1904 (?) [NMP]; **Závist** (6052) (Leitner J.A.) [NMP]; **Konstantinovy Lázně** (6143) 6.1950 (Wagner) [+H].

M: Morava (?) (Fleischer) [+H]; (Formánek) [BRN]; **Bolatice** (6074) 6.1985 (Drozd P.) [*Vávra J.]; **Střelice** (6865) (Formánek) [+H 1942, BRN]; **Archlebov** (6968) 1939 (Gregor) [BRN]; **Čejč** (7067) (Štícha, Šustera) [+H]; (různí sběratelé) [+H 1942]; (Balthasar) [NMB]; 5.7.1970 (Doležal J.) [*Luža]; (Jeniš); 7.1987 (Kubán); 1984 (Šafanda); (Vávra J.); 17.6.1988 (Černý Z.) [c.Černý]; **Kobyli** (7067) 9.6.1982 (Černý Z.); **Bzenec** (7069) (Vávra J.); **Pavlovské vrchy** (7165) ? (c.Rolčák J.) [+Černý]; **Ladná** (7167) (Vávra J.); **Chvalovice** (7262) 14.7.1994 (Škorpík M.); **Lednice** (7266) ? (c.Vávra J.) [+Černý]; 9.8.1961 (Fait J.) [OPA]; **Valtice** (7266) 18.6.1988 (Mihal V.); **Břeclav** (7267) 6.1966 (Pfeffer A.); **Stará hora** (?) (Fleischer) [NMP].

Slovenská republika. V teplejších oblastech lokální, řídký často až hojný.

Bionomie. Lesostepi, stepi, neobhospodařované ovocné sady, ruderální půdy. Larvy vyžirají vnitřní části stonků napadených rostlin. Dle Demelta (1966) jsou otvory uvnitř napadených stvolů větší než tělo. Doba vývoje minimálně jednoletá. - Imága se vyskytují od konce V. na Slovensku do počátku VII., na Moravě do 9.VIII., v Čechách do 17.VIII. na živých rostlinách, především na různých druzích příbuzných *Carduus*.

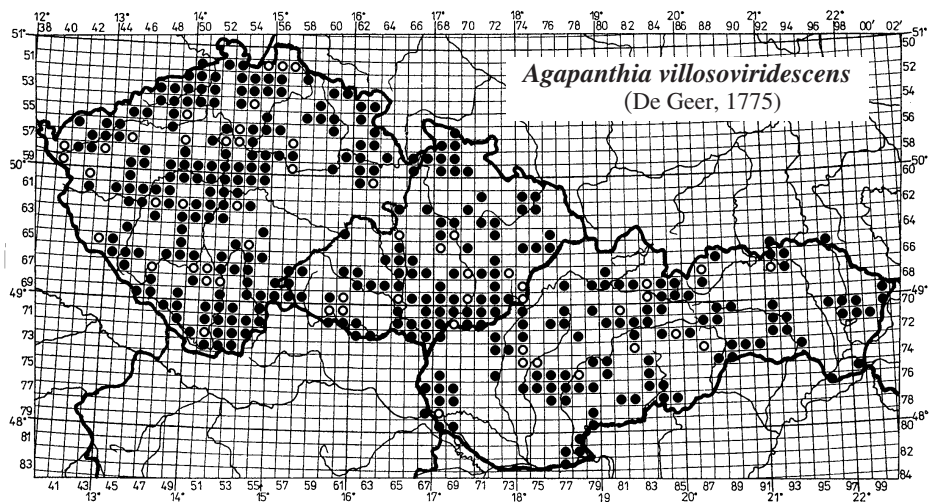
Živé rostliny - *Carduus*, *Cirsium*, *Onopordum*, podle Demelta (1966) zvláště na *Carduus acanthoides*; Paulus (1976) uvádí *Carduus nutans* L..

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Na Moravě a Slovensku nepatří k ohroženým druhům.

Agapanthia villosviridescens (De Geer, 1775)

Česká republika i Slovenská republika. Nejčastější druh z celého rodu *Agapanthia*, vyskytuje se od nížin až poměrně vysoko do hor. Řídký až hojný druh.

Bionomie. Lesní louky a okraje lesů, paseky, ruderalní plochy, okraje cest. Vývoj larev podobně jako u ostatních druhů tohoto rodu ve stoncích různých rostlin, spíše v jejich dolní části, kde se také kuklí. Kukelní komůrka je oddělená ucpávkou z drti. Doba vývoje pravděpodobně jednoletá. - Imága se vyskytují od konce V. do IX., nejčastěji od poloviny VI. do VII. na listech a stoncích živých rostlin.

Živné rostliny - *Urtica*; *Astrantia major* L., *Heracleum sphondylium* L., *Anthriscus silvestris* (L.) Hoffm. a *Cirsium arvense* (L.) Scop. (Teppner, 1961); *Cirsium arvense* L., *Carduus nutans* L. (Paulus, 1976); *Eupatorium*, *Senecio*, *Chaerophyllum*, *Gentiana*, *Angelica*, *Carduus* aj.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

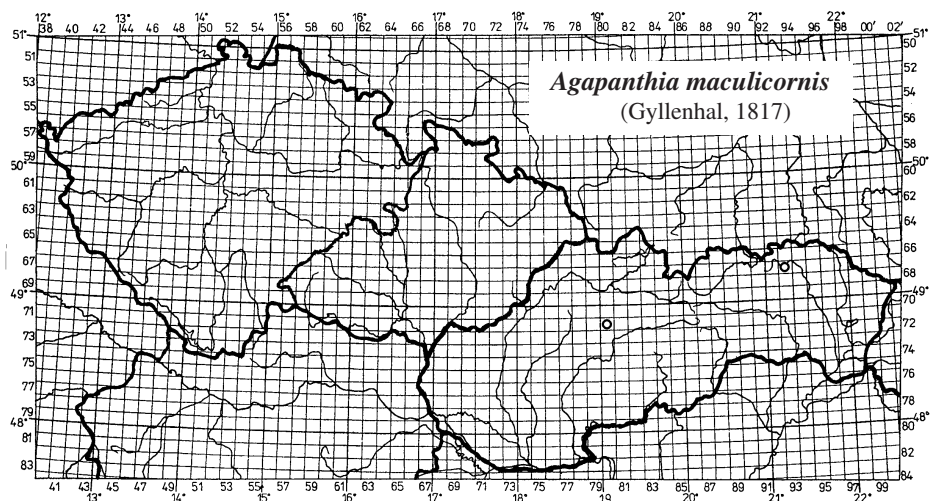
Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Agapanthia maculicornis (Gyllenhal, 1817)

Česká republika. Nevyskytuje se

Slovenská republika. Uváděn je pouze jeden velmi starý nález z Harmance, který publikoval Csiki a Laco [+H 1930, +Roubal 1936]. Další místo nálezu Bardejov, které podle Roubala uvádí Laco (a také Heyrovský, 1955), prý Csiki vůbec neuvádí (vše +Roubal, 1936).

S: Bardejov ? (6793) (Csiki) [+H 1955]; Harmanec (7180) (Csiki) [+H 1930, 1955]; (Csiki) [+Roubal 1936].

Bionomie. Bližší bionomie mi není známa. - Imága se vyskytují koncem V. a počátkem VI. V Makedonii jsem sbíral tento druh opakovaně na stoncích *Cirsium* sp. společně s *Agapanthia pannonica* Kratochvíl.

Živé rostliny - Horion (1974) cituje podle Pjatakové výskyt na *Helianthus annuus*.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Vzhledem k nejistým velmi starým nálezům otázku ochrany nelze posoudit.

Agapanthia pannonica Kratochvíl, 1985

cardui (Linné, 1767) - Heyrovský (1955)

Tento taxon byl popsán jako samostatný druh. Althoff & Danilevsky, 1997 ho uvádějí jako subspecii *A. cardui* (Linnaeus, 1761). Podle rozdílných znaků a překrývajících se rozšíření, např. v jižní Francii, ho považuji spíše za samostatný druh.

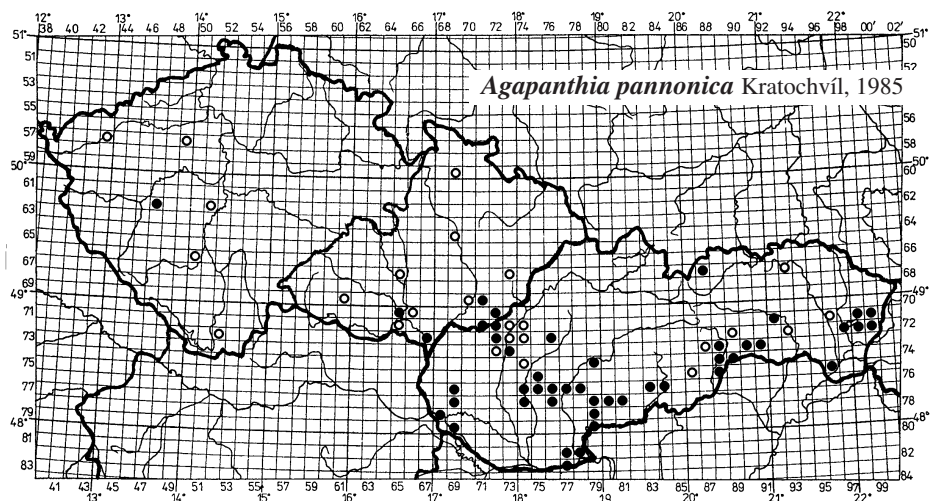
Česká republika. V Čechách velmi vzácný a lokální, na Moravě rovněž lokální, vzácný až řidký.

B: Karlovy Vary (5743) (Kutschera) [+H]; Bilichov (5749) (?) [+H]; Rokycany Habr (6247) 16.7.1972 (Hron); Dobříš (6251) (?) [+H]; Podaný [NMB]; Písek (6650) (?) [+H]; (Havlíček) [ČBU]; Kaplice (7252) (?) [+H].

M: Jižní Morava (?) (?) [+H]; Praděd (5969) (?) [+H]; Olomouc (6469) (Klug) [+H]; (Kudla) [OL]; Brno (6765) (Müller) [+H]; Vizovice (6773) (Balthasar) [NMB]; Hostim (6961) (Senc) [+H]; Uherské Hradiště (6970) (Schlögl) [+H]; Uherský Brod (6971) 3.7.1969 (Krause S.) [+Pospěch1979]; Dolní Věstonice (7065) (Hladil); Pouzdřany (7065) (Volák) [HKR]; [+Černý]; Velké Pavlovice (7066) (Černý Z.); Březová (7072) 5.1981 (Resl K.); Velká n. Veličkou (7171) 21.6.1975 (Macek J.); Mikulov (7165) (Černý); Břeclav (7267) (Šprysl M.); [+Černý].

Slovenská republika. Lokální, vzácný na jihu Slovenska místy až hojný.

Bionomie. Teplejší lokality, lesostepi, okraje cest, ruderalní plochy. Podle Pauluse (1968) se larvy vyvíjejí ve stvolech a stoncích listů, nikdy ne v kořenech. Larva žije od VI. do příštího V., ale v X. prvního roku již dokončila svůj vývoj. Kuklí se na jaře, kukelné sta-

dium trvá 2 – 3 týdny. Vývoj jednoletý. - Imága se vyskytují v V. – VII., maximum od poloviny V. do VI. (1.5.1948 Štúrovo, Lekeš lgt.; 1.8.1962 Trenčín, Fait lgt.) na živných rostlinách, především *Cirsium* a *Carduus*.

Živné rostliny - Paulus (1968) uvádí, že se imága vyskytují na *Cirsium*, *Carduus*, *Valeriana*, *Salvia*; další uváděné *Cynura*, *Senecio* aj.

Hospodářský význam. Udává se jako škůdce *Cynura* na Maltě.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Agapanthia violacea (Fabricius, 1775)

Česká republika. Rozšíření nebylo možné zcela přesně ohraničit, protože pod jménem *violacea* je obvykle uváděn tento i následující druh. Z České republiky jsem dosud viděl pouze několik imág, pocházejících od Pouzdřan a Pavlovských vrchů směrem na východ.

Slovenská republika. V teplých oblastech řídký až hojný druh.

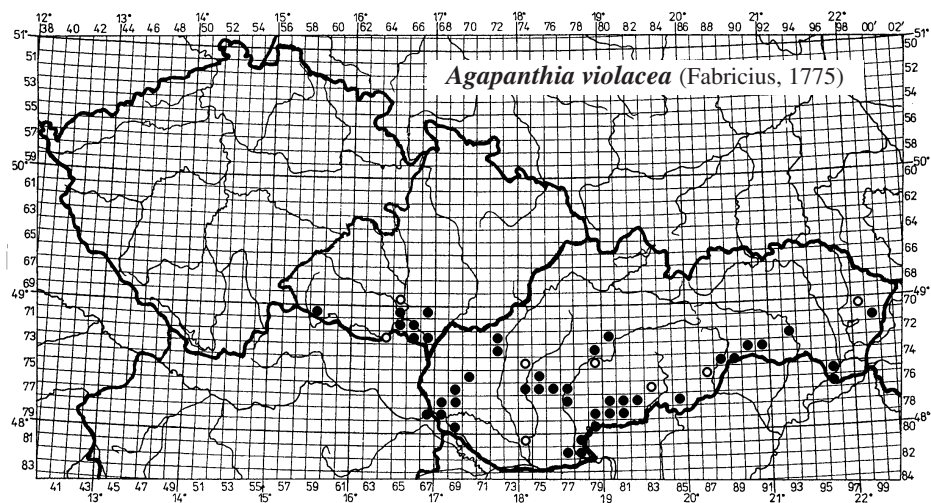
Bionomie. Zemědělsky méně využívané plochy, pastviny, sady, ruderalní lokality, okraje cest, polostepi a stepi. Podle Demelta (1966) a dalších probíhá vývoj larev ve středových částech nadzemních stvolů rostlin, kuklí se blízko země. Doba vývoje jeden rok. - Imága se vyskytují v V.-VI. na celé řadě rostlin např. *Vicia* (Slovensko), *Carduus* a *Cirsium* (Řecko), uváděny jsou dále *Scabiosa*, *Centranthus*, *Psoralea* aj.

Živné rostliny - Uvádí se *Centranthus*, *Psoralea*, *Carduus*, *Medicago*, *Salvia*, *Scabiosa*, *Phlomis*, *Onobrychis* aj.

Variabilita. Barva těla i krovek může být nazelenalá, modrá, fialová až černá.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Agapanthia intermedia (Ganglbauer, 1884)

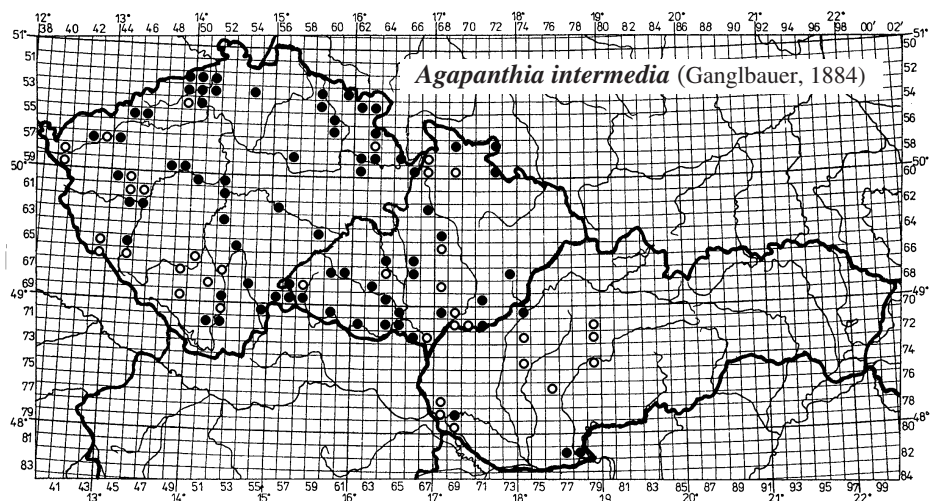
morpha *intermedia* Ganglbauer - Heyrovský (1955)

Po uveřejnění Frieserova (1976) a mého (1987) článku řada našich i cizích entomologů vyslovila názor (ať již publikovaný, nebo pouze sdělený), že je to skutečně dobrý druh, podle jiných je to subspecie, podle některých pouhá aberace. V podobném duchu jsem byl informován i o lokalitách, někteří mi zaslali lokality rozlišené, jiní ne. Z těchto důvodů se k problému musím znovu vrátit. Je nutné předem říci, že taxonomie skupiny druhů „*violacea*“ je značně nejasná, zejména počínaje Balkánem směrem na východ. Nemůže být však sporu o tom, že v České republice a na Slovensku se vyskytují dva různé taxony. Ve střední Evropě se taxon „*violacea*“ vyskytuje v teplých lokalitách v dosahu maďarské nížiny, taxon „*intermedia*“ zhruba severozápadněji od ní, převážně v relativně chladnějších místech. Rozdíl je také v živných rostlinách. O morfologických rozdílech nemůže být také pochyb (posouzení vyžaduje dobrou optiku). Zbývá vyřešit otázku, zda jde o dva druhy, nebo poddruhy. Obě možnosti jsou z hlediska výkladu nomenklatorických pravidel možné, v současné době je to pouze otázka výkladu a osobního názoru. Pro subspecii hovoří to, že se několik jedinců z Pavlovských vrchů a Štúrova dalo obtížně determinovat, v přechodových oblastech u subspecií je to obvyklé. Je to ale také časté u řady jiných, zcela jasných, nediskutovaných druhů (viz úvod). Pro zvláštní druh hovoří to, že se oblasti výskytu obou taxonů překrývají u nás cca o 100 km (a zřejmě i jinde) a odlišná je i bionomie. Proto se přikláním ke stanovisku existence dvou druhů. Plavilščikov (1968) ji uvádí jako morfu a uvádí rozdíly v chloupkování, jamkování i stavbě těla.

Česká republika. Přesné rozšíření nebylo možné zjistit, protože je tento taxon uváděn často společně s předcházejícím. Vyskytuje se od nížin až poměrně vysoko do hor, nejméně do výšky 800 m n.m. V Čechách řidký až místy hojný.

Slovenská republika. Platí totéž co bylo psáno výše. Podle dosud známých nálezů se vyskytuje pouze v jihozápadní části Slovenska.

Bionomie. Lesní louky, okraje porostů, neobhospodařované zemědělské plochy a sady. Vyskytuje se převážně v pahorkatinách, ale i ve vyšších polohách. Podle dosud zjištěných poznatků se larvy vyvíjejí ve stvolech rostlin, v jejichž dolních částech se také kuklí. Bionomie popsaná Paulusem (1973) se zřejmě týká tohoto druhu. Podle něj larva

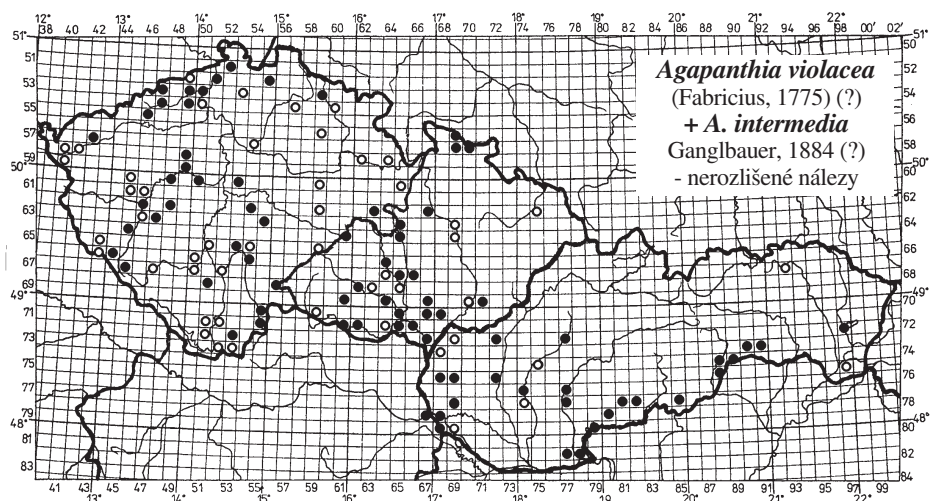
vyžírá stonek do dolní části, kde ho z vnitřní části okroužkuje, takže horní část pak odpadá. Kuklí se pod místem odlomení. - Imága se vyskytují od poloviny V. do poloviny VIII., maximum VI. Pokud je mi známo, byl tento druh nalezen výhradně na stoncích a květech *Knautia*.

Živné rostliny - Jak se zdá, je vývoj imág omezen pouze na *Knautia* (těž *Deneš); *Knautia arvensis* (Paulus, 1973 - uvádí jako *A. violacea*).

Variabilita. Mírně variabilní je intenzita bílého chloupkování, velmi vzácně převažuje zbarvení do černa.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Agapanthia violacea
(Fabricius, 1775) (?)
+ *A. intermedia*
Ganglbauer, 1884 (?)
- nerozlišené nálezy

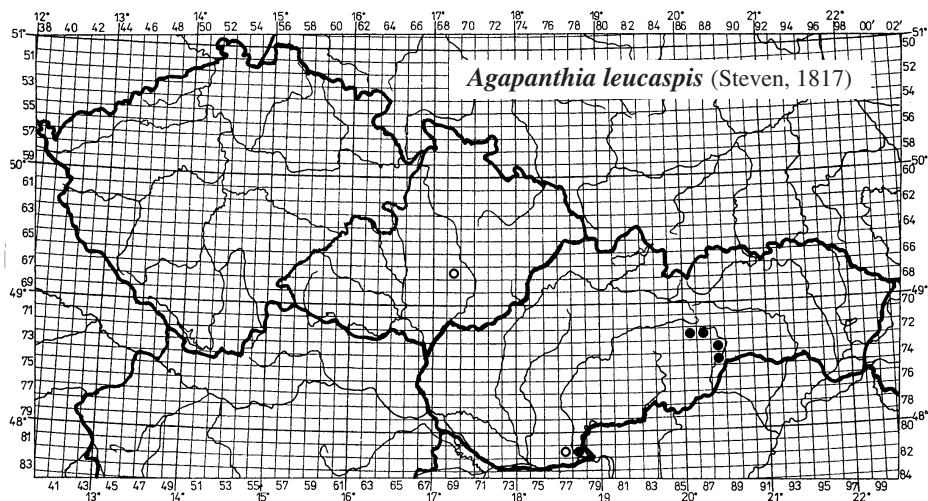
Agapanthia leucaspis (Steven, 1817)

Česká republika. Viděl jsem pouze jeden kus s moravskou lokalitou Divoky, spolehlivost nálezů nemohu posoudit.

M ? : Divoky (6769) (?) [BRN].

Slovenská republika. Velmi lokální a celkově vzácný druh, zjištěný od Štúrova na východ.

S: Muráň (7286) 1987 (Brutovský) [*Týr]; 1990 (Profant J.) [+Profant 1995]; 27.5.1986 (LVÚ Zvolen) [*Brutovský]; 11.6.1991 (Kautman); **Slavošovce** (7287) 27.6.1971 (Šprysl) [*Macek]; **Plešivec** (73-7488) 24.5.1932 (Hoffer) [+H 1933, +H 1951]; 6.1962 (Rous); 5.1963 (Brožík) [*Šprysl]; (Hoffer) [+Roubal]; 11.5.1974 (Sláma M.); 8.8.1980 (Mikát M.); 2.6.1984 (Jeniš); 7.7.1985 (Mikát M.); 12.6.1987 (Brutovský) [*Týr]; 17.6.1987 (Týr V.); **Štúrovo** (8177-78) 5.1932 (Roubal) [+Roubal, +H. NMB]; 5.1947 (Lekeš) [+H]; 5.1949 (Brožík) [+H]; (Balthasar) [+H]; 22.5.1952 (Brožík); 22.5.1952 (Lorenc); 25.5.1955 (Brožík) [*Čtvrtečka]; 9.5.1958 (Brožík) [*Píček]; **Kováčov** (8178) 6.1936 (?) [NMB]; 5.1950 (Marek) [+H]; 6.1951 (Krupka) [+H]; 5.1954 (Lekeš) [c.Kybal]; 5.1986 (Deneš K.); **Podunaj** (?) (Roubal) [+H 1933]; **Torisa** (?) (Laco) [+H 1933, +Roubal 1936].

Bionomie. Lesostepi, stepi, pastviny apod. v teplých, přírodně zachovalých oblastech. O tomto druhu je velmi málo známo. Podle Čerepanova se na Sibiři larvy vyvíjejí ve stoncích především bobotvarých (*Fabaceae*) a jiných rostlin. Do stonku samička vkládá po jednom vajíčku, výjimečně po dvou. Stonky bývají vysoké 70 cm i více, průměr u kořene 4-5 mm. Dospělé larvy okoušou stvol ve výšce 5 – 14 cm, který se pak odlomí. Otvor larvy uzavřou ucpávkou z drti. Ve spodní části u kořenů se také kuklí. Na Slovensku zjištěn kladení vajíček, vývoj larev a jejich přezimování J. Profant (1995). - Imága se vyskytují na živných rostlinách V.-VI. (7.7.1985, 8.8.1980 Plešivec, Mikát lgt.).

Živné rostliny - *Vincetoxicum hirundaria* (+Profant, 1995); Čerepanov (1984) zjistil vývoj především v *Melilotus officinalis*, *Erigeron* sp., *Campanula sibirica*, *Salvia stepposa*, v menším počtu též v *Ptarmica cartilaginea*, *Matricaria* sp., *Cannabis sativa*, *Scabiosa ochroleuca*, *Veronica longifolia*, *Potentilla sibirica*, *Silene multiflora*.

Hospodářský význam - Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Přes lokální výskyt a poměrnou vzácnost nepatří mezi přímo ohrožené druhy.